Ataunnabi.com

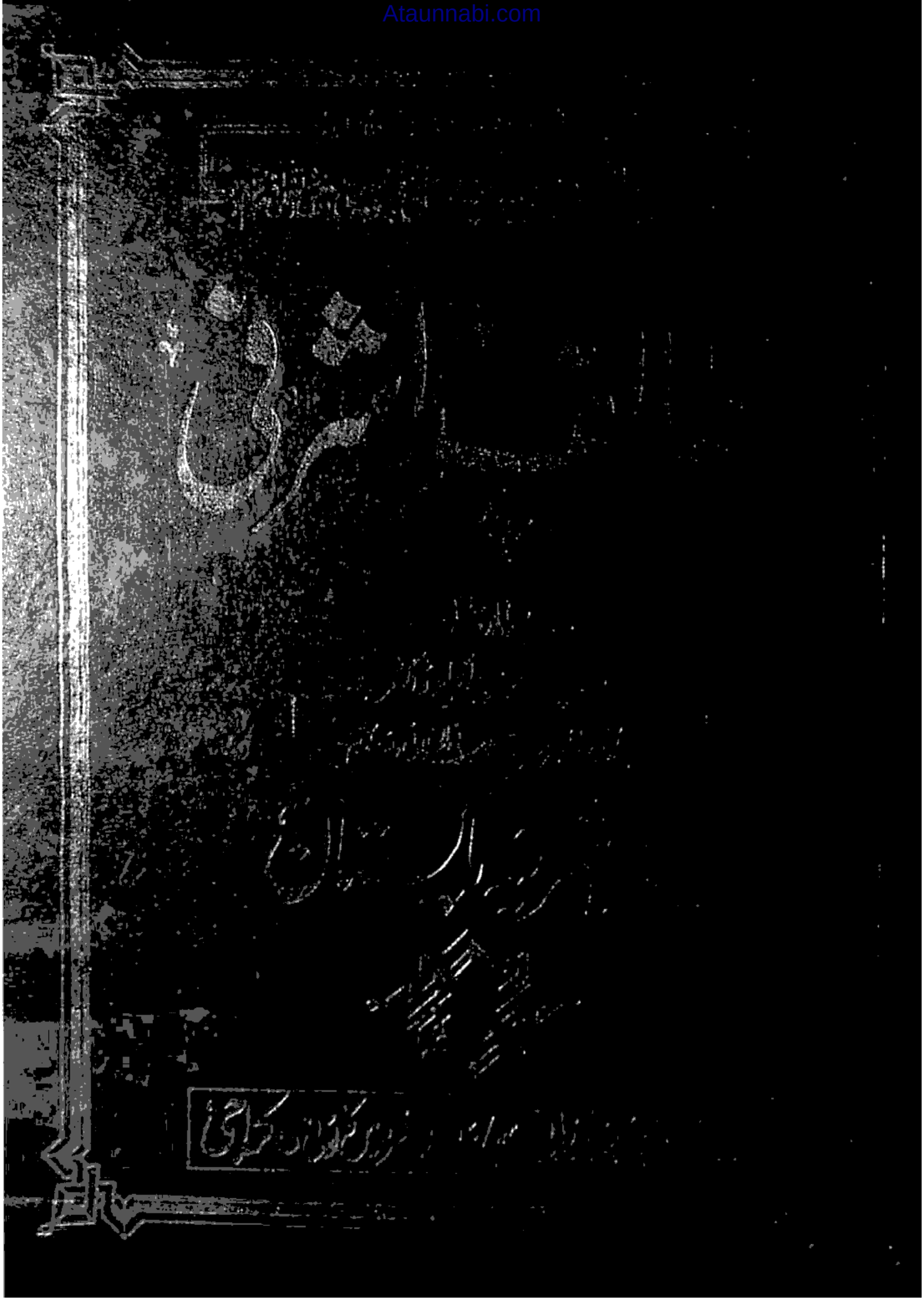

Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

کتاب مستطاب لطیفات مخدوم العالم قدوۃ الکبراء سلطان الناظرین

حضرت سید اشرف جہانگیر سمنانی کچھوچھوی قدس سرہ النورانی المعروف بہ

لطائفِ اشرفی
فی بیان
طوائفِ صوفی

حصہ دوم

حسب الارشاد

مدظلہ الشریف پیر طریقت حضرت الحاج الحافظ القاری ڈاکٹر

سید محمد مظاہر اشرف الاشرفی الجیلانی دامت برکاتہم

زیر حلقہ اشرفیہ پاکستان

ناشران مکتبہ سمنانی ۱۷/۱۴ فردوس کالونی ○ کراچی

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

بسم اللہ الرحمن الرحیم

مختصاتِ این کتاب

نام کتاب ——— لطائف اشرفی فی بیان طوائف صوفی

ملفوظات طیبات ——— شیخ العالم قدوۃ الکبرا حضرت سید اشرف جہانگیر سمنانی قدس سرہ النورانی

مرتب و مؤلف ——— شیخ العارفین حضرت مولانا نظام الدین یمنی رحمہ اللہ تعالیٰ

ناشر اول ——— سید الواصلین حضرت الحاج پیر سید ابوالاحمد محمد علی حسین اشرفی کچھوچھوی رحمہ اللہ تعالیٰ

طبع اول ——— ۱۲۹۷ھ

ناشر دوم ——— حضرت الحاج پیر سید محمد مظاہر اشرف الاشرفی الجیلانی دامت برکاتہم

پیشکش ——— حضرت مولانا الحاج محمد منشا تابش قصوری اشرفی چشتی سیالوی
مدرس جامعہ نظامیہ رضویہ لاہور (پاکستان)

ناظم ——— مولانا محمد یٰسین قادری شطاری لاہور

طبع دوم ——— شوال المکرم ۱۴۱۹ قمری / فروری ۱۹۹۹ء میلادی

انتشارات ——— حلقہ اشرفیہ پاکستان رجسٹرڈ کراچی، لاہور

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ہدیہ تبریک و تہنیت بحضور پیر طریقت

(ڈاکٹر محمد مظاہر اشرف الاشرفی الجیلانی مدظلہ)

از علامہ محمد عبدالحکیم شرف قادری مدظلہ
شیخ الحدیث جامعہ نظامیہ رضویہ، لاہور

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

محامد نامتناہیہ مر خالق ورب عوالم راکہ برائے ہدایت خلق انبیاء و مرسلین فرستاد، وچوں از بعثت سید العالمین و خاتم النبیین ﷺ سلسلہ نبوت منقطع شد برائے راہنمائی مخلوق علماء امت و مشائخ ملت راالیٰ یومنا ھذا برگماشت درود و سلام نامحدود بر مولائے مکہ معظمہ و آقائے مدینہ منورہ، حبیب رب العالمین و شفیع المذنبین و آل و اصحاب وے وھادیان ملت اسلامیہ اجمعین۔

اما بعد! لطائف اشرفی در بیان طوائف صوفی این کتابیست بس عظیم و از نافع ترین کتبہائے تصوف و سلوک مشتمل بر ملفوظات امام الاولیاء، محبوب یزدانی، سلطان سید اشرف جہانگیر سمنانی رضی اللہ عنہ، آں صاحب روح ارجمند کہ بردئے طلب مولیٰ و تعالیٰ چناں مستولی گردید و داعیہ محبت الٰہیہ اورا بچناں کشید کہ از تخت شاہی دست برداشت و در راہ طلب حق مردانہ وار دوید، رحمت الٰہیہ اورا چناں دستگیری فرمود کہ اورا سلطنت روحانی ارزانی داشت و بر منصب سلطان الاولیاء، فائز فرمود، خلق کثیر از انفاس و توجہات عالیہ وے مستفیض شد و دولت ایمان و ثروت تقویٰ و طہارت فراگرفت و بسبب متابعت حبیب خدا ﷺ و در زمرۂ اولیاء منسلک گشت۔

"لطائف اشرفی فی بیان طوائف صوفی" نصابیست مر طالبان راہ حق و متلاشیان رشد و ہدایت و نجات دارین را حضرت سلطان ولایت اولاً بیان توحید و معرفت و ولایت پرداخت، بعد ازاں تعریف معجزہ و کرامت و دلائل اثبات کرامت آورد، ازاں بعد شرائط و آداب مرشد و مرید بیان فرمود، در لطیفہ ہفتم اصلاحات تصوف رقم فرمود بچناں در دیگر لطائف بیان معرفت راہ سلوک و سلسلہ تربیت، و اذکار مختلفہ مثلاً طریق ذکر مشرب قادریہ شطاریہ چشتیہ، نقشبندیہ بیان فرمود، ذکر چہاردہ خانوادہائے صوفیہ مشہورہ فرمود و در آخر بذکر مشائخ سلسلہ عالیہ چشتیہ مشغول گشت۔

درین زماں بعضے از مردماں بے خبراں یا از معاندین زبان طعن بر تصوف و صوفیہ کرام دراز میکنند و گویند

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

کہ تصوف ہیچ علاقہ باسلام ندارد نعوذ باللہ تعالیٰ من امثال ھذا الخرافات وسبب طعن ایں است کہ صوفیہ کاملین و اصحاب حال درین زمان مثل کبریت احمر اقل قلیل اند ' وبسیارے از مردمان متصوفین لباست صوفیہ پوشیدہ بر مسند مشیخیت نشستہ اند و مصداق "بدنام کنندگان نکونامے چند" گشتہ اند ' بہرہ از علم و عمل واتباع سنت ندارند و دعوائے مشیخت می کنند۔

اصل تصوف از قرآن وحدیث مستنبط است ' کدام کس می تواند کہ انکار اہمیت اخلاص واحسان نماید ؟ حالانکہ مقصد تصوف تحصیل مقام اخلاص واحسان است لاغیر ' کسے کہ تحقیق ایں سخن خواہد باید کہ مطالعہ التعرف از امام ابو بکر بن ابو اسحاق کلاباذی وکتاب اللمع از شیخ ابو نصر عبداللہ بن علی سراج طوسی سراج ورسالہ قشیریہ از امام ابو القاسم قشیری وقوت القلوب از ابو طالب مکی وکشف المحجوب از سیدنا علی ہجویری معروف بہ داتا گنج بخش و نفوح الغیب از سیدنا غوث اعظم شیخ سید عبدالقادر جیلانی ' عوارف المعارف از شیخ شہاب الدین عمر سہروردی و مکتوبات امام ربانی مجدد الف ثانی ورسالہ مبارکہ مقال عرفاء باعزز شرع وعلماء" از امام احمد رضا بریلوی رحمہم اللہ تعالیٰ وقدست اسرارہم وقدست اسرارنا باسرارہم۔ کند ایں حقیقت روشن تر از آفتاب گردد کہ تصوف عبارت از روح اسلام ولب لباب قرآن وحدیث است۔

ایں فقیر ہدیہ تبریک وتہنیت می نماید بحضور پیر طریقت حضرت دکتر سید محمد مظاہر اشرف الاشرفی الجیلانی دامت برکاتہ امیر حلقہ اشرفیہ پاکستان بر تحصیل ایں در نایاب بصرف زر کثیر وطبع ایں گوہر گراں مایہ ' اللہ تعالیٰ از جانب طالبان راہ خود اور اجر جمیل وجزائے جزیل ارزانی فرماید ' لولا ایں در مکنون را شیخ المشائخ اعلیٰ حضرت سیدنا شاہ علی حسین اشرفی جیلانی قدس سرہ طبع نمودہ ہدیہ طالبین صادقین کردو برائے طباعت ایں کتاب دو سال در دہلی اقامت ورزید ' جزاہ اللہ تعالیٰ جزاء حسنا وافاض علینا من فیوضہ وبرکاتہ رضی عنہ وعنا بوسیلتہ۔

22-ذوالحجہ 1419ھ
10 مارچ 1999ء

محمد عبدالحکیم شرف قادری
خادم طلبہ حدیث شریف
جامعہ نظامیہ رضویہ لاہور (پاکستان)

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

ج

مضمون	صفحہ
لطیفہ شانزدہم در بیان معنی کلمات از شطحیات	۱
ذکر حضرت منصور حلاج و نبذی از احوال خواہر او	۱۰
لطیفہ ہفدہم در بیان آداب صحبت و زیارت مشائخ و قبور ایشاں	۲۱
لطیفہ ہژدہم در بیان معانی زلف و خال و امثال او	۳۰
لطیفہ نوزدہم در بیان معانی ابیات متفرقہ در محلات متصوفہ کہ از افاضل مخلصہ صادر شدہ	۳۷
لطیفہ بستم در بیان سماع و استماع نزاہیر	۴۵
نغمہ اول در بیان استدلال اباحت سماع	۴۶
از آیات و احادیث بر قانون اصحاب غنا و اقوال	
نغمہ دوم در باز اقوال مشائخ صوفیہ	۵۳
متقدمین بر اشتغال سماع از اکابر العالمین	
خاتمہ لطیفہ بستم	۷۸
لطیفہ بست و یکم در بیان مسئلہ اختیار و تقدیر خیر و شر و بعضے عقائد صوفیہ	۷۹
صنف اول اہل ایمان بالغیب	۸۰
صنف دوم علماء اہل اعتبار و صنف	۸۰
صنف سوم اولیاء اہل کشف	۸۰
مطلع اول، کوکب اول دوم، سوم	۸۱
مطلع دوم، کوکب اول	۸۴
کوکب دوم در نبوت محمد صلی اللہ علیہ وسلم	۸۶
مطلع سوم، کوکب اول در ایمان	۸۶
لطیفہ بست و دوم در بیان ترک اورنگ سلطنت	۸۹
کیفیت والدین حضرت قدوۃ الکبراء و ذکر ولادت شریف ایشان	۹۰
بر تخت سلطنت	
کیفیت دوم تحصیل علوم	۹۱
کیفیت سوم ہنگام سلطنت	۹۱
کیفیت چہارم در عبادت و تعلیم از حضرت خضر علیہ السلام	۹۲
کیفیت پنجم سلطنت از بشارت خضر علیہ السلام	۹۲
کیفیت ششم رسیدن بمقام بخارا و ملازمت حضرت مخدوم جہانیاں	۹۴
کیفیت ہفتم رسیدن بمقام دہلی شریف و دہ روز گزاردن نماز جنازہ حضرت شرف الدین یحیی منیری حسب وصیت	۹۴
کیفیت ہشتم رسیدن بحضرت مخدومی شیخ علاء الدین مقام بند و شریف و حصول بیعت و یافتن خطاب جہانگیر	۹۵

مضمون	صفحہ
لطیفہ بست و سوم در تعین مقام و نزول رایات اشرفی	۹۹
کیفیت نقل سحرگاہ کہ زندہ را بطور میت کردہ برائے نماز آوردہ بودند و اظہار کرامت	۱۰۱
کیفیت رسیدن حضرت مقام ظفرآباد و اعتراض کردن حاسدین	۱۰۱
کیفیت خواب شیخ کبیر سرور پوری و حصول بیعت و اظہار خرق عادت	۱۰۲
حاجی چراغیاں و حضرت قدوۃ الکبراء رحمۃ اللہ علیہما	
کیفیت تشریف آوردن در بلدۂ جونپور و مرید شدن شاہزادگان و ملاقات از ملک العلماء قاضی شہاب الدین دولت آبادی	۱۰۴
کیفیت رسیدن در مقام روح آباد و اظہار کرامت و مقابلہ از کمال جوگی و تعمیر خانقاہ	۱۰۶
لطیفہ بست و چہارم در بیان فیدن امراء و سلاطین فقراء و مساکین را تقربا مناقب سیف خان	۱۰۸
لطیفہ بست و پنجم در بیان ایمان و دلائل اثبات صانع و ازلیت و ابدیت و اصول شریعت و طریقت	۱۱۵

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

مضمون	صفحہ
بیان سہ نوع کفر	۱۲۰
لطیفہ بست و ششم در بیان ارباب نظر و	۱۲۳
اصحاب کشف و حال	"
لطیفہ بست و ہفتم در بیان دلائل وحدت الوجود	۱۲۹
ذکر علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین	۱۴۵
تاویل مسئلہ وحدت الوجود و از قول محی الدین عربی	۱۴۷
لطیفہ بست و ہشتم در بیان توبہ	۱۵۰
ذکر فوائدی کہ بدست پیری ارادت حاصل کرد	"
طریق توبہ و انابت اصحاب طریقت	۱۵۲
تفصیل گناہان کبیرہ	۱۵۳
لطیفہ بست و نہم در معرفت نماز	۱۵۴
لطیفہ سی ام در بیان معرفت روزہ	۱۵۷
لطیفہ سی و یکم در بیان زکوٰۃ	۱۵۹
لطیفہ سی و دوم در بیان حج و زکوٰۃ	۱۶۱
حکایت جوانے کہ از حج ظاہری محروم	۱۶۲
ماندہ بود	"
کیفیت جوانے کہ بمقام مناجان خود	۱۶۳
قربان کردہ بود	"
ذکر جہاد صوری و معنوی	۱۶۵
فضائل نماز جمعہ	۱۶۸
لطیفہ سی سوم در بیان اوصاف	۱۶۹
امت کہ متفرق شدہ اند	"
صنف سوم در بیان اصناف خارجیہ	۱۷۰
صنف چہارم در بیان فرقہ جبریہ	۱۷۰
صنف پنجم در بیان فرقہ جہمیہ	۱۷۱
صنف ششم در بیان فرقہ مرجیہ	۱۷۱
لطیفہ سی و چہارم در بیان فوائد	۱۷۳
سفر و شرائط آن	"
ذکر اسباب سفر	۱۷۵
لطیفہ سی و پنجم در بیان غرائب	۱۷۶
روزگار، عجائب آثار	"
معائنہ دوم جزیرہ صیف	۱۷۷
معائنہ سوم نواحی ایلاق بشہرے	۱۷۷
کہ دران ہمہ عورت بودند نہ مرد	"
معائنہ چہارم راہ سیلان و دعوت	۱۷۱
کردن شاہ موران حضرت قدوۃ الکبراء	"
معائنہ پنجم ملاقات از درویشان	۱۷۸
متوکل جبل الفتح	"
معائنہ ششم مردماں یکچایاں	۱۷۸
معائنہ ہفتم مقام گلبرگہ شریف	۱۷۸
معائنہ ہشتم مقام بیت المقدس و	۱۷۹
زیارت مقابر انبیاء علیہم السلام	"
معائنہ نہم مسجد دمشق کہ دوازدہ	۱۷۹
ہزار محراب دارد	"
معائنہ دہم کوہ لبنان و کوہ نہاوند و لات	۱۷۹
از ابلیس سوال و جواب دادن حضرت قدوۃ الکبراء	"
معائنہ یازدہم جبل القدم و زیارت قدم	۱۸۰
حضرت آدم علیہ السلام	"
معائنہ دوازدہم لبنہ و بغداد شریف	۱۸۰
معائنہ سیزدہم ملک دکوہ قاف و	۱۸۰
سد سکندری و اسکندریہ	"
معائنہ چہاردہم مدینۃ الاولیاء و	۱۸۱
کوہ ابواب و جزیرہ طلسم	"
معائنہ پانزدہم ولایت جہنکر و	۱۸۲
ولایت خفچاق	"
معائنہ شانزدہم کوہ قرون در	۱۸۳
نواحی عراق و ملاقات از شیخ عبداللہ	"
معائنہ ہفدہم جبل البہ و خلاف	۱۸۴
بخشیدن درویشے را	"
لطیفہ سی و ششم در طریق اطعام و	۱۸۵
ضیافت کرام و فوائد بعضے ماکولات	"
و مشروبات	"
فائدہ خوردن طعام عشاء و قیلولہ	۱۸۶
آداب خوردن طعام	۱۸۷
ذکر آنکہ بوئیدن طعام ممنوع است	۱۸۷
ذکر زینکہ فرزند خود را بحضرت	۱۸۹
غوث الثقلین سپردہ بود	
ذکر گوشت خرگوش کہ بزرگی نخوردہ	۱۸۹
ذکر کرامت حضرت قدوۃ الکبراء بدرجۂ بادشاہی	۱۹۰

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

مضمون	صفحہ
ذکر چلہ نشینی حضرت قدوۃ الکبراء	۱۹۱
ذکر ماکل و مشارب حضرت علیہ السلام	۱۹۱
حکایت زنے کہ بدعوت عزیزے کوشیدے	۱۹۴
کردہ بود و حق تعالیٰ نعم البدل آں داد	″
ذکر ہدیہ حضرت جبرائیل بحضرت	۱۹۶
صلی اللہ علیہ وسلم آوردہ بودند	″
صفت پیاز و کشنیز و اسبغول و ہلیلہ	۱۹۷
و روغن زیتون و انجیر و مویز	″
صفت خربزہ و امرود و چغار و ماہی و خربزہ	۱۹۸
و طریق خوردن مع دیگر خواص و صفت	″
بادنجان و کدو و انار و انگور	″
لطیفہ سی و ہفتم در شرائط اعتکاف و	۱۹۹
معنی خلوت و عزلت و بیان تجرید و	″
تفرید و فوائد نباتات	″
ذکر خلوت و عزلت و طریق چلہ نشینی	۲۰۱
حکایت درویش چلہ کشی مکثار	۲۰۲
نکتہ عجیب میان مولیٰ و بندہ روز	۲۰۳
حساب خواہد شد	″
ذکر ایام الربعین و احرام او، شرائط	۲۰۴
اعتکاف	″
طریق تقلیل غذا و طی کردن	۲۰۵
لطیفہ سی ہشتم در بیان وظائف صبح و شام	۲۰۶
و صلوات خمسہ اہل اسلام و نوافل و ادعیہ متبرکہ	″

مضمون	صفحہ
شرح حدیث صاحب الورد ملعون و	۲۰۷
تارک الورد ملعون	″
شرف اول در ادعیہ کہ وقت صبح	۲۰۸
میخوانند	″
شرف دوم در ذکر مسبعات عشر	۲۱۴
شرف سوم در بیان نماز اشراق	۲۱۵
ذکر نماز استسقاء	۲۱۷
ذکر نماز استخارہ	۲۱۸
ذکر نماز استجاب و نماز شکر النہار	۲۱۹
نماز شکرانہ والدین و نماز چاشت	۲۲۰
شرف چہارم نماز زوال و پیشین	۲۲۰
شرف پنجم در بیان نماز دیگر	۲۲۱
شرف ششم در بیان نماز شام	۲۲۱
شرف ہفتم در بیان نماز خفتن	۲۲۲
کرامت عجیب حضرت قدوۃ الکبریٰ	″
ذکر صلوٰۃ السعادت	۲۲۳
ذکر نماز تہجد و فضائل او	۲۲۴
ذکر اوقات خواب	۲۲۵
شرف ہشتم ذکر ماہ محرم و ذکر شب عاشورہ	۲۲۶
ذکر روزہ عاشورہ و مع اعمال معمول مشائخ	۲۲۷
ذکر شہادت حسین علیہ السلام و ثواب گریہ	۲۲۸
بیاد مصائب شان	″
شرف نہم در ذکر ماہ صفر	۲۳۰

مضمون	صفحہ
شرف دہم در ذکر ماہ ربیع الاول	۲۳۱
شرف یازدہم در ذکر ماہ ربیع الثانی	۲۳۱
شرف دوازدہم در ذکر ماہ جمادی الاول	۲۳۱
شرف سیزدہم در ذکر ماہ جمادی الثانی	۲۳۱
شرف چہاردہم در ذکر ماہ رجب	۲۳۱
شرف پانزدہم در ذکر لیلۃ الرغائب	۲۳۲
شرف شانزدہم در ذکر ماہ شعبان	۲۳۲
شرف ہفدہم در ذکر ماہ رمضان و	۲۳۳
در ذکر تراویح و تسبیحات	۲۳۳
شرف ہجدہم در ذکر شب قدر	۲۳۴
ذکر نماز شب قدر حسب معمول	۲۳۵
مشائخ کرام	″
فصل در ذکر شب فطر و روز عید فطر	۲۳۶
شرف نوزدہم در ذکر ماہ شوال	۲۳۶
شرف بستم در ذکر ماہ ذی الحجہ	۲۳۶
لطیفہ سی و نہم در بیان عشق و	۲۳۷
مراتب او	″
ذکر عشق و محبت باقسام مختلفہ	۲۳۸
ذکر طبقہ ہائے ارباب محبت	۲۳۹
لطیفہ چہلم در بیان ورع و زہد و تقویٰ	۲۴۱
لطیفہ چہل و یکم در بیان توکل و	۲۴۲
تسلیم و رضا و ذکر خوف و	″
رجاء	″

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

مضمون	صفحہ
حکایت بسبیل ارباب توکل	۲۴۴
لطیفہ چہل دوم دربیان تعبیر خواب	۲۴۵
ذکر خواب گوناگون	۲۴۶
لطیفہ چہل سوم دربیان بخل و سخاوت	۲۴۷
ورزق و ذخیرہ	۰
لطیفہ چہل و چہارم دربیان مجاہدہ و	۲۴۸
ریاضت و دربیان شقاوت و سعادت	۰
لطیفہ چہل و پنجم دررسوم خلق و مزاج	۲۵۲
مستحسن و معاملہ	۰
لطیفہ چہل و ششم دربیان تذکرہ و وعظ	۲۵۳
حسن خلق	۰
لطیفہ چہل و ہفتم دربیان مومن و مسلم	۲۵۶
لطیفہ چہل و ہشتم دربیان امر معروف	۲۵۸
ونہی منکر.....	۰
حکایت دانشمند دہلوی	۲۶۰
لطیفہ چہل و نہم دربیان معرفت امامت	۲۶۱
وترک ملاحق	۰
لطیفہ پنجاہم دربیان نفس و روح قلب	۲۶۲
وقبض ارواح.....	
لطیفہ پنجاہ و یکم دربیان ذکر طبل و علم و	۲۶۶
زنبیل گردانیدن	۰
لطیفہ پنجاہ و دوم دربیان نسبت نبوی و مشتمل بر	۲۷۰
ہفت شرف اول دربیان نسبت نبوی	۰

مضمون	صفحہ
شرف دوم در مبدا رسول علیہ السلام	۲۷۱
شرف سوم دربیان بعضے احوال او	۲۷۳
کہ بعد ولادت ظہور یافتہ بجدے نیست	۰
شرف چہارم دربیان جہاد او با کفار	۲۸۰
واثامی حفظ او در جنگ	۰
شرف پنجم دربیان حج و عمرہ وی صلی اللہ علیہ وسلم	۲۸۹
شرف ششم دربیان اسمائے او صلی اللہ علیہ وسلم	۲۹۳
شرف ہفتم دربیان اوصاف صوری	۲۹۴
حضرت صلی اللہ علیہ وسلم	
شرف ہشتم دربیان اوصاف معنوی	۲۹۵
حضرت صلی اللہ علیہ وسلم	۰
شرف نہم دربیان معجزات او صلی اللہ علیہ وسلم	۳۰۵
شرف دہم دربیان ازواج او صلی اللہ علیہ وسلم	۳۰۸
شرف یازدہم دربیان ذکر اولاد او	۳۱۰
صلی اللہ علیہ وسلم	۰
شرف دوازدہم دربیان بنات	۳۱۰
نبی صلے اللہ علیہ وسلم	۰
شرف سیزدہم دربیان اعمام و عمات	۳۱۴
او، صلی اللہ علیہ وسلم	۰
شرف چہاردم دربیان موالی و خدام	۳۱۶
او صلی اللہ علیہ وسلم	
ذکر در رسولان او صلی اللہ علیہ وسلم	۳۱۷
ذکر در کتاب او صلی اللہ علیہ وسلم	۳۱۷

مضمون	صفحہ
شرف پانزدہم دربیان دواب	۳۱۸
دربیان وفات او صلی اللہ علیہ وسلم	۳۱۸
شرف ہفدہم دربیان اسلحہ و	۳۱۹
ثواب او صلی اللہ علیہ وسلم	۰
شعبۂ اول در ذکر زید بن حسن	۳۲۲
شعبۂ دوم در مناقب حسن بن مثنیٰ	۳۲۳
شعبۂ سوم در ذکر عبداللہ المحض	۳۲۴
ذکر عقب شہید ابی عبداللہ الحسین رضی اللہ عنہ	۳۲۷
شعب اول در عقب امام	۳۲۷
زین العابدین رضی اللہ عنہ	۰
سلسلہ سادات بحشیہ	۳۲۸
شعبۂ دوم در عقب امام محمد باقر	۳۲۹
رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۰
شعبۂ سوم در عقب امام جعفر	۳۲۹
صادق رضی اللہ عنہ	۰
شعبۂ چہارم در عقب امام موسیٰ	۳۳۰
کاظم رضی اللہ عنہ	۰
شعب اول پنج تن کہ اولاد ایشاں	۳۳۰
قلیل اند	۰
شعبۂ دوم متوسطان در عقب زید	۳۳۰
شعبۂ سوم کثیران از اولاد امام موسیٰ	۳۳۱
کاظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ	۰
شعبۂ چہارم در عقب امام علی رضا	۳۳۲

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

فہرست

مضمون	صفحہ
شعبۂ پنجم در عقب امام محمد تقی رضی اللہ عنہ	۳۳۲
شعبۂ ششم در ذکر امام علی ہادی رضی اللہ عنہ	۳۳۲
شعبۂ ہفتم در ذکر امام حسن ذکی رضی اللہ عنہ	۳۳۲
شعبۂ ہشتم در ذکر امام محمد بن حسن رضی اللہ عنہ	۳۳۳
لطیفہ پنجاہ و سوم در ذکر خلفاء الراشدین	۳۳۳
و بعضے صحابہ و تابعین و ائمہ اثنی عشر	،،
رضی اللہ تعالیٰ عنہم	،
تذکرہ اول در مناقب امیر المومنین حضرت	۳۳۳
ابو بکر صدیق رضی اللہ تعالیٰ عنہ	،
تذکرہ دوم در مناقب امیر المومنین حضرت	۳۳۶
عمر فاروق رضی اللہ عنہ	،
تذکرہ سوم در ذکر عقوبات فرقۂ روافض	۳۳۸
در مسخ شدن شخص بیاعث اہانت	۳۳۸
شیخین رضی اللہ عنہما و قصہ نادرہ	،
حکایت عجیبہ	۳۳۹
تذکرہ چہارم در مناقب حضرت امیر	۳۴۰
المومنین عثمان بن عفان رضی اللہ عنہ	،
تذکرہ پنجم در مناقب حضرت علی المرتضیٰ	۳۴۱
رضی اللہ عنہ	،
ذکر ظہور اعجاز عجیبہ از حضرت علی کرم اللہ وجہہ	۳۴۳
ذکر کرامت عجیبہ حضرت علی المرتضیٰ رضی اللہ عنہ	۳۴۳
ذکر عقوبت خوارج	۳۴۶
تذکرہ ششم در مناقب امام حسن رضی اللہ عنہ	۳۴۶
تذکرہ ہفتم در مناقب حضرت امام حسین	۳۴۷
شہید کربلا رضی اللہ عنہ	،
تذکرہ ہشتم در مناقب حضرت امام زین	۳۴۹
العابدین رضی اللہ عنہ	،،
تذکرہ نہم در مناقب حضرت امام محمد	۳۵۰
باقر رضی اللہ عنہ	،
تذکرہ دہم در مناقب حضرت امام جعفر	۳۵۱
صادق رضی اللہ عنہ	،
تذکرہ یازدہم در مناقب امام موسیٰ رضی اللہ عنہ	۳۵۳
تذکرہ دوازدہم در مناقب حضرت	۳۵۴
علی رضا رضی اللہ تعالیٰ عنہ	،
تذکرہ دہم در مناقب حضرت امام محمد	۳۵۶
تقی رضی اللہ عنہ	،
لطیفہ پنجاہ و چہارم در ذکر بعضے	۳۶۱
شعراء کہ از مشرب صافی صوفیہ و	،
طائفہ علیہ شرفی داشتہ اند.....	،
ذکر رودکی شاعر	۳۶۱
ذکر حکیم سنائی غزنوی رحمۃ اللہ علیہ	۳۶۲
ذکر شیخ فریدالدین عطار رحمۃ اللہ	۳۶۳
ذکر شیخ شرف الدین مصلح الدین	۳۶۴
السعدی الشیرازی	،
ذکر شیخ فخر الدین المشتہر بالعراقی	۳۶۴
ذکر امیر حسینی رحمۃ اللہ علیہ	۳۶۶
ذکر شیخ اوحدالدین اصفہانی و افضل	۳۶۷
الدین خاقانی	،
ذکر حضرت نظامی گنجوی رحمۃ اللہ تعالیٰ	۳۶۸
ذکر شیخ کمال خجندی و مولانا	۳۶۹
شیرین مغربی	
ذکر خواجہ حافظ شیرازی و سلطان	۳۷۰
الشعراء امیر خسرو دہلوی	،
ذکر حسن سنجری شاعر نامی	۳۷۱
لطیفہ پنجاہ و پنجم در صدور برخی خوارق	۳۷۲
کرامت اول قصبہ چانڈیو،	۳۷۲
کرامت دوم، سوم، چہارم تونسہ و ویران	۳۷۳
شدن	،
کرامت پنجم مقام کالپی، کرامت ششم	۳۷۴
و ہفتم و ہشتم.....	،
کرامت نہم، دہم، در احمد آباد.....	۳۷۵
کرامت یازدہم باسید علی در اعتراض	۳۷۶
خطاب جہانگیری	،
کرامت دوازدہم در احمد آباد، تکلم	۳۷۸
از حضرت خضر علیہ السلام	،
کرامت سیزدہم در روم شیخ الاسلام	۳۷۸
رومی.....	
کرامت چہاردہم در روم خاص	۳۷۹
محل بادشاہ.....	،

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

مضمون	صفحہ
کرامت پانزدہم دعدہ بسنت فرزندان.....	۳۷۹
لطیفہ پنجاہ ششم دربیان تفویض مقام وتقلید ولایت	۳۷۹
ذکر قبول کردن حضرت قدوۃ الکبراء سید عبدالرزاق نورالعین را بشرف فرزندی	۳۸۰
ذکر مدت عمر حضرت نورالعین	۳۸۱
ذکر مذکر گزار میدان نواب سیف خاں پرگنات.....	۳۸۲
ذکر در تعظیم اولاد اکابر	۳۸۲
لطیفہ پنجاہ ہفتم دربیان رایات اشرفی	۳۸۳
مقام اول درخط او دروازۂ روح آباد	۳۸۳
مقام دوم در قصبۂ رودلی و ملاقات مولانا کریم الدین	۳۸۴
مقام سوم دریالہی موسوم روضہ گانوں.....	۳۸۴
مقام چہارم قصبۂ انہونہ وقصبہ سہیہ وسدھور	۳۸۵
ذکر دعوت حمیدی وعمل تسخیر مریخ	۳۸۷
ذکر شرف اسم یا عظیم	۳۸۸
ذکر دعائے لشمع معہ موکل	۳۸۹
اختتام دعائے لشمع وذکر اوضاع	۳۹۰
عرش وکرسی وملائک ومنازل و	
حروف اسم اعظم	
نقشہ اوضاع عرش وکرسی	۳۹۱
ذکر بعضے افسونہائے ہندی بجہت	۳۹۶
دفع زہر مار وغیرہ	
لطیفہ پنجاہ نہم دربیان تنزل فیض الٰہی وفضل لامتناہی	۴۰۶
مادہ تاریخ وفات سید اشرف جہانگیر	۴۰۷
سمنانی اشرف المومنین	
ذکر آمدن مردان ابدال واوتاد.....	۴۰۷
ذکر تعمیر روضہ مبارکہ کہ مادہ تاریخ آن عرش اکبر است	۴۰۸
لطیفہ شستم دربیان صدور بعضے نفاس اشفاق	۴۱۰
تمت	۴۱۲
رسالہ کوائف اشرفیہ از سید فخرالدین اشرفی دہلوی	۴۱۳
خلیفہ حضرت حاجی سید محمد علی حسین اشرفی سمنانی	۴۱۲
مقدمہ دربیان سجادہ نشینی حضرت نورالعین قدس سرہٗ	۴۱۳
شجرۂ منظومہ	۴۱۶
شجرۂ نسب سجادہ نشینان حضرت سید عبدالرزاق علیہم الرحمۃ	۴۲۴
"حجۃ الذاکرین" تصنیف حضرت سلطان سید اشرف جہانگیر سمنانی قدس سرہٗ :	۴۲۵

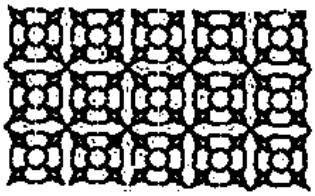

کتبہ سید علی طالب الدنوی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

لطیفہ شانزدہم در بیان معنی کلمات از شطحیات

تقریر بیان معنی مراتب تلوین و تمکین و محو و صحو و سکر فقال الاشرف العظم هو افاضة مراة العرفان عن ظهور استعداد العارفين حين الارتياض حضرت قدوۃ الکبرا امیر رضی اللہ عنہ کہ قانون مقررہ و قاعدہ مستمرہ و سنت کہ شطحیات مشائخ نباید کردند قبول چہ این سخن شریف است از مقام وصول و مرام معقول برخی از اصحاب صوفیہ و بعضی از طائفہ علیہ در شرح الفاظ شطحیات تاویلی بنا گذشتہ و عملی بالکتہ پیدا کردہ اند کہ فی الجملہ قابل ادراک و دراک تواند بود بسماع طبع پاک صاحب مشہود قطعہ چو جام لبادہ عرفان برآید + بریزد جرعۂ او بر زمین ہم ان کہ جرعہ خوار آن ترجیحان + ندیم خاص باید نازنین ہم + حضرت قدوۃ الکبرا رضی اللہ عنہ اصحاب عرفان و بیشتر از ارباب وجدان اہل صحو اند برخی ازین طائفہ علیہ و بیشتر ارباب سکر بود ند کہ گاہ گاہی در غلبۂ حال و جرات وصال از ایشان امثال شطحیات بیفتادان ہمی ہمدان آوان مستغفر شدہ اند و اصحاب خود را امر دیگر سخن شطح آمیز و کلمہ ملیح سکر سریز ند در تدارک کہ رشید انیا چو من سر خوش ہم ہمدان پختہ بود از شر بجام + دران مستی اگر از من زند سر + سخن بیہودہ ای یارم مگیر سئل عن سلطان العارفين انه كان يقول ... وعليه الحال جرى على لسانه سبحانى ما اعظم شانى فلما افاق وصحا قال اصحابه اياك ان تلفظ بهذا اللفظ فقال احلفكم بالله تعالى ان تقطعونى قطعة قطعة اياما صحبتمونى بهذا اللفظ مرة اخرى واعطى لوليديهم سكينا ثم غلب عليه الحال فقاليها ايضا فتصيد اصحابه فوجدوا البيت مملوا من لحمه ولحد الان يقطعونه وكانت تراك القطع تصير صغيرة حتى ظهر ابو يزيد صغيرا فاخذ الشاب معه ما راوه من تلك الحالة فقال لهذا ابو يزيد وما كان ابو يزيد وذلك ثم كن قد اخذ الصفة الصغيرة وهى صورة الطفل تصير كبيرة كما ان الصورة الكبيرة تصير صغيرة فان جبريل عليه السلام تجلى مرة على صورة انسان امه تتقى حضرت قدوۃ الکبرا امیر رضی اللہ عنہ فرمان و جنیدیان خلاف است و تفضیل ارباب صحو و اصحاب سکر طیفوریان بر آنند کہ اہل سکر افضل اند صحو چہ سکر از مواہب الٰہی است و صحو از حرکات مکاسب بندہ در گاہی ہر آئینہ مواہب مکاسب ابیات ہر آن لطفی کہ از محبوب باشد + یقین میدان کہ آن مرغوب باشد کمال عاشقی شوق میدان + نہ بیند چون بد و منسوب باشد جنیدیان بر اند کہ صحو اعلی است از سکر چہ در سکر طریق عروج و سبیل ترقی بسیار منقطع است بخلاف صحو کہ در وے حصول مراتب الٰہی و وصول بمناصب نامتناہی ہر لحظہ ممکن الوجود است پس مرتبۂ اول را بمنقطۂ خرجی نسبت دادند

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بیت چه نسبت خاک را با عالم پاک + که فرش تا زمین تا آسمان است نقل از سید الطائفہ
است سکر بار صحو فضل تواند بود چه صاحب صحو ہمیشہ مرابط بود و این مقام تمکین بود و مقام حضرت
رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم بود و نیز صحو بحقایق علوم اہل مکاشفہ داشت و آن غلبہ
باز گشت ترتیب دست افعال و تہذیب احوال باشد و در رسالہ قشیری آوردہ است سکر بر صحو فضل
دارد چہ صاحب سکر اہل انبساط و مواجید بود از لطائف جمال در سکر کشف یابد و بندہ در سکر شواہد
حال قایم باشد و در حال صحو بشریت الطاف در مقام سکر بی تکلف بود و در وقت صحو بی تصرف و
ہر گز صحو بحق نبود و سکر ہم بحق در ترجمہ عوارف آوردہ است کہ سکر ارباب قلوب را باشد و آن استیلاء
حال است از مشایخ کبار و شیوخ نامدار و بعضی وقت کلماتی متضمن حقائق باسرار و غرائب آثار
در وجود آید و آن بواسطہ بقاء سکر بود و صاحب صحو را ازین چارہ نیست و نیز سکر بر دو نوع است یکی از
محبت باشد و آن بی علت بود و انوار آن بر و بہ منعم باشد یعنی بیننده خود را بیند یا شنده خود را شنود و این از لوازم
بندہ است دوم سکر از شراب محبوب و آن معلوم باشد از رویت نعمت کہ خود بیند این سکر را بر
صحو فضل خواند بود و صحو نیز بر دو نوع است یکی از قامت محبت کشف بود دیگر صحو بغلبت و این
ہر دو صحو بندہ یانست این صحو بر آن سکر فضل دارد چون سلطان حقیقت جمال خود نماید صحو و سکر
در تحلیل آن جمال باشد و این ہر دو حال بعد ذوق و شرب نماید و ذوق و شرب ہر دو عبادت
از کثرت او و از نتایج آثار کشف و تجلی و واردات حاصل شود صاحب ذوق مشاہد صاحب شرب باقی سکران باشد ذوق مر بندہ را خاصیت عبادت بود شراب حلاوت و لذت عبادت
را گویند و معنی شرب نصیب است از شراب محبوب کہ محبت بنہایت برسد مشرب مدام گردد
و صحو دایم بود ہر گز شراب صافی باشد صفا مشرب او باقی گردد شعر شربنا المحب کاسا بعد
کاس + فما فقد الشراب ولا ذہبت حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ اصحاب صحو متمکن اند
تمکین دارند ارباب سکر در من شراب تلوین چہ لازم اہل تمکین صفت است ہر چند ایشان از باد فنا
سرخوش بوند از دست نروند و باطن ایشان غالب بر ظاہر باید کہ سیرۃ محققان بود و کار و اعمال
کردگار بود بخلاف اصحاب تلوین کہ ظرف استعداد ایشان اندک شراب عرفان پر شود ضرورۃ چون
جام پر بود جرعہ از دہن بر رود قطعہ ندہ بمانے کہ در بزم شراب بنہند دو گونہ میشود ذوق را + یکے
از جام عرفان سرخوش آید + دیگر خواہ از بستی بہ بیرد دستی + تلوین صفت ارباب ہر وقت و
تمکین سیرت اصحاب حقیقت طائفہ اول ہمیشہ در از دیاد احوال باشند و در ترقی عرفان دایم در سند
وصال بوند و نشان اہل وصال آنست کہ بالکلیہ از خود جدا گردد و نیز گفتہ کہ کار متصوف
و ملکہ گردد و از کوشش بر ہد و آزاد نہ چیز باید یافت صاحب این حال بیاسی و غریبی و در دنیا

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

دساز دل در ظن دوتهی بود در ہمت و دساز خوی در خشم و در بیم و در حاجت تعل است که چون نبی
صحاب در عالم تمکین بسیند در میری و وزیری طابع حال ایشان نشود قال بعض العرفاء التمکین
رفع الثلوین تمکین عبارت است از اقامت محققان در محال کمال و بدیعه عالی وصال در
منتہیان در شکنگاہ وصول و تلوین درجه مبتدیان است از منازل راه مهتر موسی علیه السلام شاگرد
بود که تجلی بر کوه طور شد داو از دست رفت و حبیب علیه السلام شکمن بود از نکته تا نقاب توسین
در تجلی رفت از حال بهشت مشوی یکی باز دست رفت از جرعه جام + دگر غمها کشید از صبح تا
شام + بود آن سر کبوه و بیشه داده + بود این تازه در مجلس بیاده + و سراد از تمکین آن نیست که
بنده متغیر نشود و انکه بشریت باقی است تغیر پذیرد و لیکن مراد از تمکین آنست که آنچه بر او از حقیقت
کشاید هرگز آن پوشیده نگردد بلکه زیاده و آماده آید بیت تا بمنزل در رسی باید که جای نیستی ؟
گر بوئی باز نانی مرد آن ره نیستی + و تلوین بر عکس اینست اما صاحب فصوص رضی الله عنه
میگوید اصحاب تلوین افضل اند از ارباب تمکین چنانچه در لطیفه اصطلاح گذشت و آن محمول
بتعدد است چه حضرت قدوة الکبرا اسیفر مودند که شطحیات از صاحب سکر خیزد که
علامت تلوین است و مقالات از اہل صحو ریزد که خواص تمکین است و دیگر حریفان بزم سکر و مستی
اند یعنی مجلس نشاهیره و مستی بیشتر مجردان بودند که بر بستر وصال جمال حالا از نسبه چه نقل
است از حضرت شیخ شرف الدین منیری که در اثناس ایشان ذکری از ملک منصور افتاد و فی الجمله
حنه فرمودند که فیرا مردم هلاک کردند اگر این فقیر دران زمانه میبود در او را مدد میکرد می اصحاب
استفسار کردند که مداوای درد او چه بود گفتند که من او را از دو طرح میکردم یعنی یاران حل بران
کردند از دو طرح نام مقامی است در طریقت که از جمله فردیت بمنصه ظهور و جلیه نشانند یا از تفرقه
بیشتر جمع رسانند حالا هم بآن ظن میرود ما نزد این فقیر گرا شرف است معنی باز دواج بین
حل بر طائفه که چون او بوصال تجرد موصول میشدی هر بار از ما این خطه خاطر شورش
بودی و او را فرد آمدی نماز تر یات گفتن بر آسودی و نیز درین تنبیه است که نسبت کمال آن
حال نگردد و نسبت این جماعت که مستغرق دریای لذات و بادی صحرای شهوات اند چه
نقصانها که نباشد و این نقصان موجب کمال طائفه کمل بود که بهدین راه سترست نه آلایش
حضیض نقصان بود پس صد هزار تفرقه باشد در حظوظ طائفه اول و در شهوات زمره ثانی و
بیت چه نسبت خاک را با عالم پاک + گر این مبدا و آن انجام باشد + بباید دانست که جمع صفو
تحیل تجلیات واقع نشده است این همه اوتاد که بایشان شطحیات منسوب است نادر
تحیل بود این نسبت کلی نیست بسیار مشایخ بود ماند که تحیل صاحب جمال بوده اند و شورش

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وبیچان داشتند و این مقتضائی خواص بشریت نیست هر کسی را چنین است که الله بخود و این را خود ترا شد
کما قال سید الطائفة قدس الله سره انی وجدت سبعین دیانا یعبدون الله بالوهم
والخیال وانت یا ایزید منهم الکنون گوش هوش سوی این فقیر دار شما زین اسرار با جان دل انگار
بردار که معاذ الله نه وهم و خیال میگوید که مستولی بر عوام است که کل متکلم یتکلم اضطرارا جهم
بلکه مراد زان وهم و اوهین است که از کلمات مشایخ مستفاد گشت انهم سلطان العارفین فی بعض
الطبایق پس اشارت حضرت سید الطائفه بنسبت سلطان العارفین بحالت تلوین است که وهم و خیال
عبارت از تلوین ایشان است بخلاف حالت خویش که از محل تمکین دم میزند یا انگه فی تحقیق تفوق حال
خویش میکند والله اعلم بحقیقة کما قال سلطان العارفین سبحانی ما اعظم شانی یعنی قوله
و خدا تعالی را تا تر است بحقیقت چنانکه فرمود سلطان العارفین پاک منم من بزرگ است شان من
یعرف ذلک اهل التجربة من هذه الطائفة ولقد نزل فی الحال مرة بعد اخری وجد
این را اهل تجربه ازین طائفه و تحقیق نزول کرد در حالت یکبار بعد دیگری پس یافت
فی نفسه شیئا من ذلک علی قدر حاله فالله تعالی اجری لهذا الکلام علی لسان ابی یزید
در نفس خود چیزی ازان بر قدر حال خود پس خدا تعالی جاری کرد این کلام را بر زبان ابو یزید
من غیر قصد منه کما یحدث الذکر فی القلب من غیر قصد له هذا معنی قوله رب
بغیر قصد او چنانکه پیدا میشود ذکر در دل بی قصد این است معنی قول ایشان که پرده گاه
سبحانی نفسه علی لسان عبده فما هذا التعب یوید ما قال ابو یزید لو ان قلت یوما
پاکی ذکر کرد ذات خود را بزبان بنده خود پس چیست این مشقت تائید میکند این را سخنی که گفت ابو یزید اگر یکبار گفتم
سبحانی ما اعظم شانی فانا الیوم کافر بموسی اقطع زناری فاقول اشهد ان لا الٰه
پاک منم بیقین بزرگ است شان من پس من امروز کافرم بموسی قطع میکنم زنار خود را میگویم گواهی میدهم که نیست
الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله وقال بعض العلماء انه سئل ابو یزید بما
سوای الله و گواهی میدهم که محمد بنده او و رسول اوست و گفته است بعض علماء که سوال کردند ابو یزید را زین کلمه
فاجاب بانی کنت فی بعض اوراد فی قرأت سبحانی حکایة عن ربی کما
پس جواب داد که من بودم در بعض وظائف پس خواندم سبحانی بطریق حکایت از پروردگار خود چنانکه
لو قرأه واحد منهم فی سورة طه انی انا ربک ومعنی التعب یرجع الی
اگر بخواند یکی ازایشان در سوره طه انی انا ربک و معنی تعب رجوع میکند بسوی
العظم والتکبیر وقال عین القضات قول ابی یزید سبحانی ما اعظم شانی وقول
عظمت و بزرگی و گفت عین القضات قول ابی یزید سبحانی ما اعظم شانی و قول

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الجلابی انا الحق یرجع الی قولہ علیہ السلام من رانی فقد رای الحق یعنی من عرف
ظاہر انا الحق رجوع میکند بسوی قول آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کہ کسیکہ دید مرا پس تحقیق دید حق یعنی کسیکہ شناخت
محمدا علیہ السلام فقد عرف الحق تعالی قولہ تعالی من یطع الرسول فقد اطاع اللہ فاطلاق
محمد صلے اللہ علیہ وسلم را پس تحقیق شناخت تعالی و قول او تعالی کسیکہ فرمانبرداری کند رسول را پس تحقیق فرمانبرداری کرد تعالی
النبی والحق علیہا یرجع الی اللہ تعالی لثبوت الاتحاد والصحبۃ وقال الجامع ان
نبی و لفظ حق ہر دو رجوع میکند بسوی حق تعالی برائے ثبوت اتحاد و صحبت و گفت جامع این کتاب کہ
سبحان من اسماء اللہ تعالی فیکون قولہ سبحانی ای شیء اعظم امرا فی حقہ
سبحان از اسمائے اللہ تعالی است پس باشد قول او سبحانی چیز بزرگ کرد امر را اسی گردانید او را
عظیما وھذا المخنث یرجع الی علو درجتہ فی المعرفۃ کیف وقد خطب بسلطان العارفین
عظیم و ہمچنین رجوع میکند بسوی علو درجت او در معرفت چگونہ این نباشد و تحقیق خطاب کرد او را بسلطان العارفین
وما قال عین القضاۃ فیہ نظر وھو انہ علی قولہ وکلامہ یصح ان یقال انا اللہ و
و آنچہ گفت عین القضات در او تامل است و آن این است کہ بر قول او و کلام او صحیح میشود کہ گفتہ شود انا اللہ و
انا الخالق لیس بصحیح اما قولہ لیکون الناس تحت لواء محمد یوم القیمۃ ویحمد یکون
انا الخلق این صحیح نیست اما قول او کہ خواہند بود مردم زیر لوای محمد صلے اللہ علیہ وسلم روز قیامت و محمود خواہند بود
تحت لوائنا وقولہ لوائی اعظم من لواء محمد فقالوا قیل لہ ای یزید یکون الناس تحت
زیر لوائے ما و قول او کہ لوای من بزرگتر است از لوای محمد پس گفتہ اند کہ گفتہ شد باو ای یزید خواہند بود مردم
لواء محمد علیہ السلام یوم القیمۃ فقال لہ وھو علیہ الحال وقوۃ السکر فاجراھا اللہ تعالی
لوای محمد صلے اللہ علیہ وسلم روز قیامت پس گفت ہمچنان او را و او غالب بود او را حال و شدت نشاء پس جاری کرد این کلمہ را
علی لسانہ من غیر قصد فیکون مضافا الیہ تعالی لا الی ابی یزید وقال بعض الفقراء
بر زبان او بغیر قصد او پس باشد منسوب بسوی حق تعالی نہ بسوی ابو یزید و گفتہ است بعض فقراء
ممن یمیل الی مذہب اہل الصواء والبدعۃ ان ھذا الکلام صحیح بلا تاویل لان قولہ
از آنکہ رجوع میکند بسوی مذہب اہل خواہش نفس و بدعت کہ این کلام صحیح است بغیر تاویل زیرا کہ دلی
افضل من النبی عندھم وھذا خلاف اھل السنۃ والجماعۃ وقال الجامع اللواء
افضل است از نبی نزد ایشان و این خلاف اہل سنت و جماعت است و گفت جامع کتاب کہ لوا
علی نوعین لواء یکون للہ تعالی وھو لواء الخواص وھم الفقراء والعارفون ولواء
بر دو نوع است لوائیکہ باشد برائے حق تعالی و آن لوای خواص است و ایشان فقراء اند و عارفان اند و لوائیکہ
یکون لمحمد صلے اللہ علیہ وسلم وھو لواء العوام فھم یکونون تحت لواء محمد
باشد برائے محمد صلے اللہ علیہ وسلم و او لوای عوام است پس ایشان خواہند بود زیر لوای محمد علیہ السلام

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

عَلَيْهِ السَّلَامُ وَمُحَمَّدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَعَ الْخَوَاصِّ يَكُونُونَ فُقَرَاءَ لِلّٰهِ تَعَالَى كَمَا قَالَ عَلَيْهِ

وے علیہ السلام ہمراہ خاصان خدا ہند پس زیر اوار حق تعالیٰ چنانکہ فرمود علیہ

السَّلَامُ وَاحْشُرْنِي فِي زُمْرَةِ الْمَسَاكِينِ عَلَى سَبِيلِ التَّوَاضُعِ فَقُولُ أَبِي يَزِيدَ لِوَائِنَا وَلِوَاءُ

السلام وحشر کن مرا در زمرۂ مساکین بر سبیل تواضع پس قول ابو یزید لوای ما و لوای

أَرَادَ بِهِ اللّٰهُ تَعَالَى لِأَنَّهُ أَضَافَ إِلَى نَفْسِهِ بِسَبَبِ الِاخْتِصَاصِ لِأَجْلِ الْفَقْرِ وَالْمَعْرِفَةِ

مراد داشتہ است آن حق تعالیٰ اگر آنکہ او اضافت کرد بسوئے نفس خود بسبب خصوصیت بسبب فقر و خداشناسی

وَقَدْ يُضَافُ الشَّيْءُ إِلَى الشَّيْءِ بِأَدْنَى مُلَابَسَةٍ بَيْنَهُمَا كَمَا يُقَالُ لِأَحَدٍ جَاءَ إِلَى الْكَعْبَةِ خُذْ

و گاہی اضافت کردہ میشود چیزی بسوئے چیزی بسبب ادنیٰ ملابسہ کہ درمیان آن ہر دو چنانچہ گفتہ میشود مر کسے را کہ آمد بر در کعبہ بگیر

طَرَفَكَ مَعَ أَنَّهُ لَيْسَ يَمْلِكُ لَهُ طَرَفًا أَمَّا قَوْلُ الشَّيْخِ أَبُو الْحَسَنِ الْخَرَقَانِيِّ أَنَا أَقَلُّ مِنْ سَبْعِ

کن پارۂ خود را باآنکہ نیست طرفی را اما قول شیخ ابو الحسن خرقانی کہ من کمترم از ہر دو گاو خرد

سِنِينَ فَاعْلَمْ أَنَّ أَبَا يَزِيدَ قَالَ حَبَبْتُ بُرْهَةً أَيْ أَطْلُبُ اللّٰهَ تَعَالَى أَيَّ فَعِلْتُ أَنَّهُ كَانَ

بدو سال پس بدانکہ ابو یزید گفتہ است کہ گمان کردم مرا کہ من طلب میکنم حق تعالیٰ را اول پس دانستم کہ او بود

يَطْلُبُنِي سَابِقًا وَقَالَ أَبُو يَزِيدَ مُنْذُ ثَلَاثِينَ سَنَةً كُنْتُ طَالِبًا لِلّٰهِ تَعَالَى فَلَمَّا تَفَكَّرْتُ فِي

طلب میکرد مرا از ان سابق و گفت ابو یزید کہ از سی سال من بودم طالب حق خدا پس چون نگاہ کردم در

ذٰلِكَ كَانَ الطَّالِبُ هُوَ وَكُنْتُ أَنَا الْمَطْلُوبَ يُؤَيِّدُهُ قَوْلُهُ كُنْتُ فِي خِطَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ

بود طالب ہمان و بودم من مطلوب تایید میکند این را قول حق تعالیٰ در خطاب محمد صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلَاكَ فَلَوْلَا الْجَذْبَةُ مِنْهُ تَعَالَى لَمَا حَصَلَ طَلَبُهُ

علیہ وسلم اگر نبودی تو البتہ پیدا نمی کردم افلاک را پس اگر نبود کشش از حق تعالیٰ البتہ حاصل نمی شد طلب او

لِذَاتِي خَلَقَ مِنْ ظُلْمَةٍ وَرَكَّبَ فِيهِ صِفَاتِ الشَّيَاطِينِ وَجَعَلَ نَفْسَهُ كَمَا قَالَ لَهُ أَنَا

بذاتی خلق من ظلمۃ و ترکیب کرد در او صفات شیاطین و گردانید نفس او را کہ

أَقَلُّ مِنْ سَبْعِ بَقَرَاتٍ مُنْتَهَى عَنْهُ أَيْ إِنَّ طَلَبَ اللّٰهِ تَعَالَى لَهُ مُقَدَّمٌ وَطَلَبُ أَبِي

کمترم از ہر دو گاو خرد بدو سال خبر میدہد بآن یعنے طلب حق تعالے مر ابی را مقدم است و طلب

الْحَسَنِ مُتَأَخِّرٌ عَنْهُ بِسَنَتَيْنِ قَالَ الْجَامِعُ سَأَلَنِي عَنْ حَالِكَ بَعْضُ الْفُقَرَاءِ فَفَكَّرْتُ سَاعَةً

ابو الحسن متاخر است از او بدو سال گفت جامع کتاب کہ سوال کرد مرا از من بعض فقراء پس فکر کردم ساعتے

وَأَجَبْتُهُ بِتَأْيِيدِ اللّٰهِ تَعَالَى حضرت کبیر فرمودند کہ مراد از سنتین صفتین است کہ وجوب است

و جواب دادم او را بہ تایید حق تعالے کہ وجوب و قدم خاص از حضرت ذات علت قدرت است کہ

ہر چند تراقی بمرتبۂ عروج سالک را حصول بود تا بوجوب و قدم نتواند قال ابو الحسین بن منصور

الحلاج البیضاوی قدس اللہ سرہ انا الحق حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ سے

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

از طبقہ ثانیہ است کنیت وی ابو الغیث است از بیضا بودہ کہ شہریست از شہرہای فارس وے
نہ حلاج بودہ روزی بہ دکان حلاج بود کہ بوی اتحاد داشتہ ویرا بکاری فرستاد گفت من روزگار او
ببردم بانگشت اشارت میکرد بسوی پنبہ دانہ کہ از پنبہ جدا میشد ظرف مشحون بودہ کہ پر از پنبہ داشت
ہمہ دانہ را از پنبہ کشید از انروز وے را حلاج گفتند ہمین واسطہ در عراق بود با حضرت سید الطائفہ
و نوری صحبت داشتہ و شاگرد عمرو بن عثمان مکی است و موجب رسوائی ایشان نفس عمرو بود
چنانکہ گذشتہ مشائخ در کاروی مختلف اند بیشتری بیلاد کردہ اند مگر چند تن ابو العباس عطا و شبلی
و شیخ ابو عبد اللہ خفیف و شیخ ابو القاسم نصیر آبادی و ابو العباس سریج بگشتن وے رضا دادہ و فتوی خون
گفت من نمیدانم کہ وی چہ میگوید و در کتاب کشف المحجوب ست جملہ مشائخان قدس اللہ ارواحہم
او را قبول کردہ اند و ہجویر بعضے از مشائخ متقدمان قدس اللہ ارواحہم نہ یعنی رد و طعن اندرین دارد
بود و ہجویر مغالبہ ہجویر اصل شناسد و از متاخرین سلطان الطریقہ ابو سعید ابو الخیر فرمودہ ست کہ وے
در علوم ظاہر در عہد خود در مشرق و مغرب کسی چون او نبودہ و شیخ الاسلام قدس اللہ سرہ گفتہ کہ من
ویرا نپذیرم موافقت شرع را و رعایت مشایخ را و ژولیدہ نکنم شاہجہان کنید کہ ویرا موقوف گزارید
تا مگر کہ ویرا بہ پیر نزدیک دست تر دارم از انکہ ویرا نپذیرند و ی امام است با ہر کسی گفت و گوی کہ بوی رسد
در ضعف تحمل نکردہ و انچہ افتاد و ویرا ابی رعایت شرع افتاد و بآن آمد دعوی ہر شبانہ روز رکعت
نماز میکرد و آن شب کہ بروز ویرا بشہد وصال سانید پانصد رکعت نماز کردہ بود و انگہ گویند کہ وے
دعوی پیغامبری کردہ دروغ ست حضرت شبلی پذیرد او را استاد و گفت او لم تنتہک عن العالمین
آن قاضی کہ بگشتن او حکم کردہ بود گفت وی دعوی خدائی میکند شیخ شبلی گفت کہ من ہمان میگویم
کہ او میگفت لیک دیوانگی مرا بر ہاند و عقل او را در سر افگندہ قال الامام فخر الدین الرازی
انہ تعالی ہو الحق و معرفتہ ہی معرفۃ الحق کما ان الیہ ارادکم علی الناس قلبہ
کہ او تعالی حق است و شناختن او شناختن حق است چنانکہ اکسیر قلب را صالح شود در بس میگرداند او را
نحبا فکذا اکسیر معرفۃ اللہ تعالی و قع علی نحاس روحہ فانقلب روحہ حینئذ
نحبہ پس چنین اکسیر شناختن حق تعالی روح را صالح شد بس پس بدل شد روح او
الی الباطل و الی الخبیثۃ فصار ذہبا ابریزا قال انا الحق و ہو خلاف الباطل منہا ساقال
الباطل و ہوس بسوی خبیثان پس شد زر خالص گفت کہ من حق ہستم و ہر خلاف باطل است انا الحق چیزی کہ گفت
الامام ایضا الموجود ہو الحق تعالی و ان کان ما سواہ کلہ باطلا ای ہالک فہذا
امام کہ موجود ہون حق تعالی است و اگر باشد چیزیکہ سوائے اوست پس او باطل ہالک است پس ہمین
سر حل فی ما سواہ و عندہ و لیست نفسہ ایضا غیر شیء فی یقینہ موجود حق خاصۃ اللہ تعالی انا الحق
سوائے است کہ فانی شد بحق تعالی و ہمہ او شد و فنا شد نفس او نیز پس انی خاندہ یقین او موجودی غیر او پس گفت کہ من حق ہستم

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

كَانَ اللّٰهُ تَعَالٰى أَجْرٰى هٰذِهِ الْكَلِمَةَ عَلٰى لِسَانِهٖ وَهُوَ فَانٍ بِالْكُلِّيَّةِ عَلٰى نَفْسِهٖ وَاسْتَغْرَقَهُ فِيْ

کہ یکے حق تعالیٰ جاری کرد این کلمہ را بر زبان او و او فانی بود بالکل از نفس خود و غرق بودن او

اَنْوَارِ جَلَالِ اللّٰهِ تَعَالٰى وَلِهٰذَا لَمَّا قِيْلَ لَهٗ اَنَا بِالْحَقِّ فَقَالَ اَنَا الْحَقُّ فَاِنَّهٗ لَوْ قَالَ اَنَا بِالْحَقِّ

انوار جلال حق تعالیٰ و بنا بر ایں وقتیکہ گفتہ شد بابی او دیگر من بحق ہستم پس اگر او گفتی کہ من حق ہستم

لَصَارَ قَوْلُهٗ اَنَا الْاِشَارَةُ اِلٰى نَفْسِهٖ وَالرَّجُلُ فِيْ مَقَامِ الْمَحْوِ سِوَى اللّٰهِ تَعَالٰى وَمِنْهَا

البتہ قول او من اشارت بسوی نفس خود می شد و آنمرد در مقام محو از ماسوای حق بود و ازاں ہست

مَا قَالَ الْاِمَامُ اَيْضًا اِنَّ مَنْ غَلَبَ عَلَيْهِ شَيْءٌ حَتّٰى يُقَالُ اِنَّهٗ هُوَ ذٰلِكَ الشَّيْءُ عَلٰى سَبِيْلِ الْمَجَازِ

چنیکہ گفتہ است امام شخصے کہ غالب شد بروے چیزے گفتہ میشود او ہماں چیز است برسبیل مجاز

كَمَا يُقَالُ فُلَانٌ هُوَ جُوْدٌ وَكَرَمٌ فَلَمَّا كَانَ الرَّجُلُ مُسْتَغْرَقًا بِالْحَقِّ لَا جَرَمَ قَالَ اَنَا الْحَقُّ وَالْفَرْقُ

چنانکہ گفتہ میشود فلان جود و کرم است پس ہرگاہ کہ بود آنمرد غرق در حق البتہ گفت کہ من حق ہستم و فرق

بَيْنَ هٰذَا التَّاوِيْلِ وَبَيْنَ التَّاوِيْلِ الثَّانِيْ اَنَّهٗ صَارَ الْعَبْدُ فَانِيًا بِالْكُلِّيَّةِ عَنْ نَفْسِهٖ غَيْرَ

درمیان این تاویل و درمیان تاویل دوم آنست کہ گردید بندہ فانی بالکل از نفس خود غیر

فَانٍ عَنْ شُهُوْدِ الْحَقِّ تَعَالٰى قَوْلًا اَنَا الْحَقُّ كَلَامٌ اَجْرَاهُ اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى لِسَانِهٖ فِيْ حَالِ سُكْرِهٖ

فانی از شہود حق تعالیٰ قول او انا الحق کلام بود کہ جاری کرد او را حق تعالیٰ بر زبان او در حال مستی او

مِنْ شَرَابِ الْمَحَبَّةِ مِنْ غَيْرِ قَصْدٍ فَالْقَائِلُ فِي الْحَقِيْقَةِ هُوَ اللّٰهُ تَعَالٰى وَاَمَّا فِيْ هٰذَا

از شراب محبت بغیر قصد او پس گوینده در حقیقت حق تعالیٰ بود و او در ین

التَّاوِيْلِ فَالْعَبْدُ هُوَ الَّذِيْ قَالَ ذٰلِكَ وَمُرَادُهٗ مِنْهُ الْمُبَالَغَةُ قُلْتُ هٰذَا ضَعِيْفٌ لِاَنَّ

تاویل پس بندہ ہمون گفتہ است این ط و مراد ازاں مبالغہ است گفتم کہ این ضعیف است زیرا کہ

الشَّرْطَ اَنْ يَّكُوْنَ بَيْنَ مَحَلِّ الْحَقِيْقَةِ وَالْمَجَازِ نَوْعُ مُشَابَهَةٍ وَلَا مُشَابَهَةَ بَيْنَ اللّٰهِ وَبَيْنَ

شرط آنست کہ باشد درمیان دو محل حقیقت مجاز نوعی شباہت و نیست شباہت درمیان حق تعالیٰ

خَلْقِهٖ بِوَجْهٍ مِّنَ الْوُجُوْهِ وَلَا يَلْزَمُ عَلٰى قَوْلِ كَلَامٍ يَصِحُّ اَنْ يُّقَالَ اَنَا اللّٰهُ وَلَيْسَ فَلَيْسَ وَمِنْهَا

خلق او بر وجہ از وجوہ و ہمای آنکہ بر روائی کلام صحیح شود کہ گفتہ شود انا اللہ و نیست پس نیست او ازاں ہست

مَا قَالَ الْاِمَامُ اَيْضًا اِنَّهٗ اِذَا تَجَلّٰى فِيْ سُرَادِقِ نُوْرِ جَلَالِ اللّٰهِ تَعَالٰى وَزَالَتْ عَنْهُ الْبَشَرِيَّةُ

چنیکہ گفتہ است امام کہ ہرگاہ ظاہر شد در سرادق او انوار جلال حق تعالیٰ زائل شد از او بشریت

لِاَنَّهٗ لَا جَرَمَ بَلَغَتْ رُوْحُهٗ اِلٰى اَقْصٰى مَنَازِلِ الْعُرُوْجِ هُنَالِكَ صَارَ حَقًّا بِاَصْلِ اللّٰهِ اِيَّاهُ

زیرا کہ البتہ رسید روح او بسوے نہایت منزلہائی عروج پس گردید حق باین طور کہ گردانید خدائے تعالیٰ او را

كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى وَيُحِقُّ اللّٰهُ الْحَقَّ بِكَلِمٰتِهٖ فَيَصْدُقُ قَوْلُهٗ اَنَا الْحَقُّ بِاَنَّ الْحَقَّ اَعَمُّ مِنْ

چنانکہ فرمود حق تعالیٰ و حق میگرداند خدائے تعالیٰ حق را بکلمہائے خود پس صادق شد قول او کہ من حق ہستم زیرا کہ حق عام است از

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الحق بذاته ومن الحق بغيره ومنها ما قال الامام انه يحمل ذلك على حذف في
حق بذات خود باشد یا حق غیر او و نشان است آنچه گفته است امام که حمل کرده شود این بر حذف
المضاف والمعنى انا عابد الحق او عبد الحق او شاكر الحق او ذاكر الحق وهذا ضعيف
مضاف ومعنی آن باشد که من عابد حق هستم یا بنده حق هستم یا شاکر حق هستم یا ذاکر حق هستم و این ضعیف است
لان حذف المضاف واقامة المضاف اليه مقامه انما يجوز اذا امن من الالتباس
زیرا که حذف مضاف و بپا کردن مضاف الیه در مقام او فقط در وقت جائز است که ایمن باشد از التباس و این باشد
كما في قوله تعالى واسئل القرية اى اهل القرية ولا يجوز اذا كان ملتبسا كما
چنانکه در قول حق تعالی و سوال کن قریه را یعنی اهل قریه را جائز نیست زمانیکه اشتباه شود چنانچه گفته
تقول رايت زيدا وانت تريد غلام زيد وقوله انا الحق من هذا القبيل ولو قال
که دیدم زیدا و مراد تو آن باشد که غلام زید را و قول انا الحق از این قبیل است اگر گوید
قائل فيه دلالة على حذف المضاف لان العبد لا يكون حقا قيل نقل انه لما
گوینده که در این دلالت است بر حذف مضاف زیرا که بنده خدا نمیشود گفته نقل کرده شده است که چون
قيل له قل انا بالحق كما روي عن الجنيد انكره وقال انا الحق وثبت عليه حتى قتل
گفته شد او را که بگو که من بحق هستم چنانکه روایت آمده است از جنید رح انکار کرد آنرا و گفت که من حق هستم و ثابت ماند بر او تا آنکه قتل
ولانه يحتاج على هذا التاويل ان يقال انا الله على معنى انا عابد الحق وليس بصحيح و
و برای آنکه محتاج است بر این تاویل که گفته شود که من الله هستم بر معنی آنکه من عابد الله هستم و این صحیح نیست و
منها ما قال عين القضات ان قوله انا الحق يرجع الى قوله صلى الله عليه وسلم من
و نشان است آنچه گفته است عین القضات که قول او انا الحق رجوع میکند بسوی قول آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم که
رآني فقد رأى الحق وهو ضعيف كما مر في قوله سبحاني ما اعظم شاني ومنها ما
دید او پس تحقیق دید حق را و این ضعیف است چنانکه گذشت در قول او سبحانی ما اعظم شانی و نشان است آنچه
قال الجامع الحق الصفات الحميدة والباطل الصفات الذميمة فمعنى قوله انا الحق
گفته است جامع کتاب که حق صفات محموده است و باطل صفات مذمومه است پس معنی قول او انا الحق
انا الذي هي في الصفات الحميدة ونفي عن الصفات الذميمة وانما قيل لان معنى
آنست که من آنم که باقی ام در صفات محموده و منفی شدم از صفات مذمومه و جز این نیست که گفته شد این سخن از برای آنکه
الشرع على الظاهر دون الباطن قال النبي عليه السلام نحن نحكم بالظاهر والله يتو
شرع بر ظاهر است نه بر باطن فرمود نبی علیه السلام که ما حکم میکنیم بظاهر و الله تعالی داند
ولا نكفر احدا ان لكفر من جهة الله وتكفير من جهة العلماء وتكفيرهم الحلاج
و نکنیم کسی را کافر مگر آنکه نسبت کفر بود از جانب حق تعالی و نسبت کفر کردن از جانب علما و نسبت کفر کردن حلاج

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اَنَا الْحَقُّ مِنْ هٰذِهِ الْقَبِیْلِ لَمَّا رَاَوْهُ مُصِرًّا عَلَیْهِ فَبَسَقُوْا فَهِمَ اَنَّهٗ اَرَادَ بِذٰلِكَ اِسْمَ

انا الحق ازین قبیل ہست برائی آنکہ دیدند او را مصر کنندہ براین پس سبقت کردند فہمید کہ خواستہ کہ باین نام

اللّٰهِ فَاَفْتَوْا بِقَتْلِهٖ تَعْظِیْمًا لِلشَّرِیْعَةِ وَّدَفْعًا لِلْفِتْنَةِ وَلِهٰذَا قِیْلَ لِلْجُنَیْدِ هَلْ لَهٗ تَاْوِیْلٌ

اللہ فتوی دادند بقتل برائی تعظیم شریعت و برای دفع فتنہ و ہمین سبب گفتہ شد جنید را ہست مر او را تاویل

فَقَالَ دَعْهُ یُقْتَلْ فَلَیْسَ هٰذَا یَوْمَ التَّاْوِیْلِ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند در بارۂ

ترجمہ گذار او را کہ قتل کردہ شد پس نیست درین روز تاویل حضرت سید الطائفہ قدس سرہٗ چون منصور

بحضور نور ایشان مشرف شد و دیگر اسرار معارف میگفتند و دیگر آثار عوارف می نمودند گاہی

از غلبۂ سکر و حال منصور سخنی بلند میگفت و دُرّی از حمد میسفت روزی حضرت سید الطائفہ بہ نسبت

وی فرمودند کہ کدام روز بود کہ چوپی بچون تو سرخ کنند گفت روز یکہ مر آن واقعہ وقوع شود شما ہم

لباس مسخیت و پلاس شیخوخیت خواہید ماند **قطعہ** نہ عارف را مکان برقرار باشد ✦ کہ دایم بردارش

دار باشد ✦ چہ فتوی میدہند مفتی عشق ✦ کہ بی دفتر جہان بردار باشد ✦ در تذکرۃ الاولیا منشا

و مبنا احوال ایشان چنین آوردہ اند کہ ویرا خواہری بود عارفہ کہ رابعۂ عصر و عدویہ دہر خواندندے

شبہا از خانہ سر بصحرا نہادی و در آنجا بی تخیر گاہ افتادی شبی منصور را دید کہ غطا افتادہ و پی دے

سر بصحرا نہاد و در گوشہ مختفی شدہ ماند خواہرش تمام شب در عبادت و مراقبہ گذرانید چون جام خورشید

صبح در ارادات آمدن گرفت پیالہ پر از بادۂ معارف و حقایق ساقی بزم وحدت بردست وی نہاد

در کشید منصور از عقب دوید و دست وی گرفت کہ جرعہ در کام من بریز گفت تو تاب این توانی

کشید گفت آری گفت نتوانی باری طوعاً او کرہاً جرعہ در کام او ریخت بجز چشیدن سر خوشی حال

پیدا شد **قطعہ** چو ساقی بزم وحدت باد ناب ✦ بجامی می فگند از لطف احسان ✦ بدست آن حریف

جملہ راز ✦ بلد از شربت آن جام عرفان ✦ کشیدہ بادہ آن جام دگر زد ✦ دگر از جرعہ شد ہر ذرہ گویا

✦ جرعہ ہنوز بکام او نرسیدہ بود کہ از ہر طرف صلائی شنیدن گرفت کہ من احق بالقتل فاقتلنی فی

اللّٰہ چون نیک استماع کرد ہمین صیت از ہر جانب سمع وی میرسید و ندای بوی بشہادت خود

می شنید و ہر چند کہ می شنید مستی و استغراق و اشتیاق وی بر مزید میشد و شوق جان سپاری

زیادت میگشت **بیت** نثار دوست کن جان چیست اشرف ✦ اگر صد جان بود ہم سہل باشد

ناگاہ وقتی مغلوب شد برائی او از من احق جواب داد انا الحق یعنی من سزاوار ترم در کشتہ شدن

بلہ حق تعالی در عالم مستی بامی آن استفہام من احق نا احق میگفتے کہ چندین شنودہ کار انگبش میرسید

کہ انا الحق میگوید بر سبیل شور و طغیان آمدند برائی کشتن وی اقدام نمودند حضرت منصور اندیشہ کرد

کہ من عوی کردم کہ سزاوار ترم من برائی کشتہ شدن خودش در او حق تعالی و این تعلق عوام کہ

در بارۂ حضرت حسین منصور حلاج و منتہی از احوال خواہر او

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

فرعون برآورد ندیم برای کشتن من راه حق اگر این لفظ بیان کنم و تفہیم سازم و نکشد کذاب دعوی حق
دہی شہ و ہم نعوذ باللہ منہا در طلب حق رجوعی و بازگشتی در خود حاصل کردہ باشم و این خود عشاق
واند و اہل اشتیاق نبود پس مہر سکوت بر دہن نہادہ و حال مردہن عوام افتادہ برای راحت بینہ
خود او ندانست و بر بساط وصال مہرہ جاز انداخت قطعہ کسی کو دم نزند در دعوی عشق ۔ زبان
بادش ہم اقرار باشد و گواہی باید از جان باختن ہم ۔ وگرنہ دعوی رندان بازار باشد حضرت قدوۃ
الاکبر افرمودند کہ مردم می پندارند کہ انا الحق گفتن دعوی انانیۃ است و نمیدانند کہ انا العبد گفتن از وے
زیادہ تر است چہ در انا الحق تواضع بسیار است کہ خود را عدم کردہ و در خبث ہستی خود را بدرجۂ فنا فرستادہ
میگوید انا الحق یعنی من نیستم ہمہ او ست جز خدا دیگری ہستی نیست بیت غیر تش غیر در جہان
نگذاشت ۔ لاجرم عین جملہ اشیا شد ۔ و انکہ انا العبد میگوید کہ من بندۂ خدایم دو ہستی اثبات میکند
یکی خود را و دیگر خدا را و بندگی خود درمیان نہ و این کمال شرک بود صد ہزار آفرین بر روان گوشہ نشین
کنج باد کہ میگوید بیت نہ دلم رضا بالو از خویشتن ۔ کہ گویم تو ئی باز گویم کہ من ۔ ای عزیز مسجد کارگاہ
واللہ خلقکم وما تعملون ۔ نظر کن و گاہی در کوے وما تشاؤن الا ان یشاء اللہ ۔ گزار آر
اگر از فضل و کرم ربی عجب باشد غریبی نالیدہ ست قطعہ بکردم و اعتذار بدتر ز گناہ ۔ چون ہست
در ین عذر تہ دعوی تباہ ۔ دعوی وجود و قدرت و دعوی فضل ۔ لاحول ولا قوۃ الا باللہ ۔
تقریبا حکایتی از حضرت منصور صفیر مودند کہ از رفت کاتبی علی مصری کہ حال گرم بود بزیارت وے
رفت گفتہ چون بر قبہ کردم روح دیدم در اعلی علیین یا تم مناجات کردم و گفتم خداوندا این چہ حالت
کہ فرعون نابکار گفت و حسین منصور را انا الحق گفت ہر دو دعوی خدائی کردہ اند اکنون روح
حسین منصور در اعلی علیین و روح فرعون در ادنی سجین ۔ این چہ حکمت ست دیگری مذاکرہ کرد کہ
فرعون بخود بینی افتاد و ہمہ خود را دید و ما کم کرد و حسین منصور ہمہ را دید و خود را گم کردہ بنگاہ فرقست
بیت چہ نسبت دریان این دانست ۔ کہ فرقش از زمین تا آسمانست ۔ قال ابو سعید المغربی
لیس فی جبتی سوی اللہ فاللہ کان یقیظ الناس فظہرت حالتہ فی تلک الالفاظ فقال لیس
کرنیست در جبہ من سوائے خدا پس تحقیق کہ او خدا بیدار میکرد مردمان را پس ظاہر شد حالت او در ان الفاظ پس گفت نیست
فی جبتی سوی اللہ ووضع اصبعہ المسبحۃ علی الجبۃ حیناً صدیرہ فظہر اثر اصبعہ علی
در جبہ من سوائے خدا و نہاد انگشت شہادت خود را بر جبہ بمقدار سینہ خود پس ظاہر شد نشان انگشت بر
فکان ذلک فی نیشابور حین ذہب من مصفیۃ انہا وکان فی مجلس المشائخ والعلماء
و در این حالہ در نیشاپور وقتیکہ رفت از مصفیہ بطرف آن و بود او در مجلس مشایخ و علماء
قال الاستاذ ابو القاسم القشیری رحمہ اللہ سمعت ابا القاسم القریشی الشیخ ابا محمد الجوینی فلما بلغ ہذا الموضع من الحکایۃ
نقل استاد امام ابو القاسم قریشی شیخ ابو محمد جوینی پس ظاہر شد از ایشان انکار

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بَلْ بِمَا لَهُمْ ذَوْقٌ وَحَالٌ وَاتَّفَقَ الْمَشَايِخُ عَلٰى اَنَّ الْمَوْضِعَ الَّذِيْ مِنَ الْجَبْهَةِ فِيْهِ اَثَرُ الْاِصْبَعِ
بلکہ ظاہر شد ایشاں را ذوق و حال و اتفاق کردند مشایخ بر آنکہ آن موضع از جبہ کہ دراں نشان گذشتہ است
يُحْفَظُ وَيُصَانُ لِلتَّبَرُّكِ فَاِذَا كَانَ كَذٰلِكَ لَا بُدَّ مِنْ تَاْوِيْلٍ وَهُوَ اَنَّهُ لَمَّا تَحَقَّقَ عِنْدَ جَمِيْعِ
حفظ کردہ شود و محفوظ داشتہ شود برائے تبرک پس چوں تحقیق باشد چنیں پس چارہ نیست از تاویل و آنست کہ ثابت شدہ است نزد ہمہ
الْعُقَلَاءِ اَنَّ الْمَقْصُوْدَ وَاحِدٌ وَهُوَ اللّٰهُ وَالطُّرُقُ مُخْتَلِفَةٌ مِنْ حَيْثُ الصُّوَرُ فَاِذَا وَصَلَتْ
عاقلان کہ مقصود واحد است و آن اللہ است و راہہا جدا جدا ہستند از راہ ظاہر پس چوں رسیدی
اِلَيْهِ اِرْتَفَعَ ذٰلِكَ الْاِخْتِلَافُ وَتَبَدَّلَ بِالْوَحْدَةِ وَحَيْثُ فَنِيَ عَنْكَ الصِّفَاتُ الْبَشَرِيَّةُ
بسوے او برخاست آن اختلاف و بدل شد بہ وحدت و جائیکہ فنا شد از تو صفات بشریت
فَاِنَّ مَنْ بَقِيَ مِنْهَا شَيْءٌ عَنْهَا لَمْ يَصِلْ اِلَيْهِ فَظَهَرَ لَهُ تَلَوُّنُ الْحَالِ فِيْ سُلُوْكِ الطَّرِيْقِ فَاِذَا
پس ہر کہ باقی ماند دراں صفتے از صفات بشریہ از رسیدن بسوے او و ہر گاہ ہر چہ از صفات بشریہ باقی ماند از رسیدن بسوے او دگرگونی حال او در طریق پس چوں
وَصَلَ اِلَيْهِ لَمْ يَبْقَ فِيْهِ مِنْهَا شَيْءٌ وَتَجَرَّدَ لِلْوَحْدَةِ وَهِيَ عِبَارَةٌ عَنِ الْاَثَرِ الْبَشَرِيَّةِ وَالْاِنْفِرَادِ
رسید بسوے او نہ باقی ماند در او از آنہا چیزے و مجرد شد بہ وحدت و آن فنا شدن نشانہائے بشریت و تنہا شدن
بِاللّٰهِ لَمَّا تَجَرَّدَ لِلْوَحْدَةِ ثَبَتَ بَيْنَهُمَا الْاِتِّحَادُ وَالْمَحَبَّةُ مَعْنًى لَيْسَ فِيْهَا سِوَى الْمَحْبُوْبِ
بخدا و چوں تنہا شد بہ یگانگی خدا ثابت شد میان آن ہر دو اتحاد و محبت پس معنی او نیست در آن جز سوے محبوب
وَذِكْرِهٖ كَمَا يُحِبُّ رَجُلٌ رَجُلًا وَهُوَ فِيْ بَلْدَةٍ اُخْرٰى فَيَقُوْلُ لَيْسَ فِيْ قَلْبِيْ سِوٰى الرَّجُلِ لَيْسَ
و ذکر او چنانکہ محبت میکند مردی یکے را و او در شہر دیگر است پس میگوید کہ نیست در دل من سوائے آن مرد یعنے نیست
فِيْ قَلْبِيْ سِوٰى الرَّجُلِ الْمَحْبُوْبِ بِذِكْرَةٍ فَذِكْرُهُ بَقِيَ الْاِشْتِيَاقُ فِيْ قَوْلِهٖ
در دل من سوائے آن مرد محبوب
وَلَهُ اَزْوَاجٌ وَهُوَ اَنَّهُ اِذَا كَانَ مَعَكَ اَمْرٌ كَبِيْرٌ وَفِيْهِ كُوْنٌ فَفِيْهِ مَاءٌ فَيَصِحُّ اَنْ تَقُوْلَ
و آن آنست کہ وقتیکہ باشد ہمراہ تو آوندی کلان و دراں کونہ است و دراں آب است صحیح میشود و آنکہ بگوید
الْمَاءُ فِي الْاِنَاءِ وَاِنْ كَانَ فِي الْكُوْزِ فَكَذَا قَوْلُهٗ فِيْ جَبْهَتِيْ جَعَلَ ظَرْفًا وَاِنْ كَانَ الْجَبْهَةُ
کہ آب در آوندست اگرچہ باشد در کونہ پس ہمچنین قول او در جبہ من گردانید جبہ را ظرف اگرچہ ہست جبہ
وَالذِّكْرُ فِي الْقَلْبِ اِذَا الظَّرْفُ كَاَنَّهٗ ظَرْفٌ لِلظَّرْفِ وَكَذَا هُوَ ظَرْفُ الْمَظْرُوْفِ
و ذکر در دل زیرا کہ ظرف چنانکہ ظرف ہست برائے مظروف ہمچنین او ظرف مظروف ہست
يُؤَيِّدُهٗ مَا سَمِعْتُ عَنْ بَعْضِ نَوَّابِ الْمَلَّةِ اَنَّهٗ لَمَّا قَالَهَا وَضَعَ اِصْبَعَهُ الْمُسَبِّحَةَ عَلَى الْجَبْهَةِ
تائید میکند این را خبر کہ شنیدم از بعض نائبان ملت وقتیکہ گفت این کلمہ را نہاد انگشت شہادت خود بر جبہ
صَدْرِيْ اَحْرَقَ مِنْهَا مِقْدَارَ مَوْضِعِهَا وَهٰذَا تَقْرِيْرٌ لَخَّصْتُ
سینہ خود و سوخت ازاں قدر موضع انگشت و این تقریر خاص است

حضرت قدوۃ الکبراء میفرمودند وقتیکہ این

Ataunnabi.com

فقیر در نیشاپور رفت باحفاد و اولاد ایشان رسید آن خرقه هنوز در خاندان ایشان هست یزدان
وبتبرک قال المظفر القرمسینی الفقیر الذی لیس له حاجة الی الله فقد قال الامام الاستاذ
وبرکت جنید شنود گفت مظفر قرمسینی کہ فقیر آنست کہ نیست بر ای او حاجتی بسوی خدا پس گفت امام استاد
ابو القاسم القشیری هذا اشارة الی سقوط المطالب وانتفاء الاحتیاج والمآرب و
ابو القاسم قشیری این اشارت است بسوے ساقط شدن مطلبها و نیست شدن حاجت و غرض و
الرضاء الی ما یجری به الحق تعالی یعنی لا یطلب حاجة من الله تعالی سوی الله حتی یقطع
راضی بودن بر چیزیکہ جاری کرد حق تعالی یعنے طلب نکند حاجتی از خدا سوے خدا تا انکہ بریده شود
الزمار عن الفقر فقالت اذا لم یطلب عن الله سوی الله وفیه اشارة الی تخلق الله وهو
زمار از فقر پس گفت وقتیکہ طلب نکرد از خدا سوائی خدا و دران اشارت است بسوے کہ خصلت حق تعالی اختیار کردن
صفة الفقیر وهو الاستغناء عن غیره فالاحتیاج نقص وضعف والفقیر المحض الی
صفت فقیر است و بے پروائی است از غیر حق تعالی پس محتاجی نقصان و ضعف است و فقیر سزاوار است بکمال خود
کمالیه فی الاستغناء عما سوی الله تعالی وکذا قوله الفقیر هو الذی لا یفتقر الی نفسه و
و بی نیازی از چیزیکہ سوائی خداست و همچنین قول او فقیر آنست کہ محتاج نشود بسوے نفس خود و
لا الی ربه فالاستغناء عن النفس وترکها بترک العادات والمألوفات والانیان
نہ بسوی پروردگار خود پس بی نیازی از نفس ترک او ست بترک عادات و مالوفات و کار کردن
بالخالفات والاجتناب عن المحرمات وتقلیل المباحات والاتیان بالنهایات
بخلافها و اجتناب از حرامها و کم کردن مباحها و آوردن در نهایات
حضرت قدوة الاکابر میفرمودند کہ حضرت خواجه میفرمودند کہ این دو مقوله اند کہ با کار یکدیگر
مناسب است بخلاف مذکوران نیست کہ الفقیر یحتاج الی الله والفقیر یحتاج الی کل شیء
بیان کلمه اول آنست کہ فقیر کسی باشد کہ او صاحب فنا و الفنا رسیده بود پس هرگاه کہ او از خود فانی
شده احتیاج کہ صفت او ست بطریق اولی فنا پذیرفته درین مرتبه او را از خدا تعالی چه حاجت
بود بلکه او کجا مانده است قطعه چو عارف را خودی مفقود باشد ✦ چه مقصودش کہ خود مقصود باشد
چو در دریا فتاده قطره آب ✦ نه آن قطره کہ بحر آسود باشد ✦ تاویل کلمه ثانی آنست کہ فقیر عبارت
از عارفی است کہ در پیش بصیرت او موجودات مرآت و صفات بود و کائنات مجلی وجه ذات
باشد چون عارف باین مرتبه رسید هر آئینه بهمه چیز محتاج شد قطعه چون جهان آئینه صافی
بود ✦ هر کجا نیم در آنجا روئی تست ✦ هر گلی کاو بویم از گلزار دهر ✦ بوی گل نبود کہ در گل بوی
تست وقال ایضا الفقیر هو الله وقال بعد قال الفاضی محمد الدین النائوری

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

فَنَجَا الطَّالِبُ إِذَا فَنِيَ عَنْهُ الذَّمِيمَةُ وَصَارَ حَقًّا مَا بَقِيَ فِيهِ بَاطِلٌ فَهُنَالِكَ مَعَ اللَّهِ

یعنے طالب وقتیکہ فنا شد صفات ذمیمہ او و صار حق یعنی ہست گردید آنچہ باقی ماند در و باطل از قائم شد بخدا

فِي وُجُودِهِ فَقَدْ وَصَلَ إِلَى اللَّهِ فَتَمَّ فَقْرُهُ وَهَذَا كَقَوْلِهِمْ إِذَا تَمَّ الْمَعْرِفَةُ مَعَ الْخَلْقِ

در ہستی خود پس تحقیق رسید بحق تعالیٰ پس تمام شد فقر او و این مانند قول ایشان است کہ وقتیکہ کامل شد معرفت خلق

الْأَمِيرُ فَقَدْ وَصَلْتَ إِلَيْهِ وَقَالَ عَيْنُ الْقُضَاةِ الْهَمَذَانِيُّ مَعْنَاهُ إِذَا كَمُلَ التَّوَحُّدُ

امیر یعنے پس رسیدی او و فرمود عین القضات ہمدانی معنی او آنست کہ وقتیکہ کامل شود

فِي الْفَقْرِ وَهُوَ الِاسْتِغْنَاءُ فَقَدْ حَصَلَ لَهُ الْخُلُقُ بِخُلُقِ اللَّهِ وَهُوَ صِفَةُ الْغِنَى وَقَوْلُهُ

در فقر و آن بی نیازی ہست پس تحقیق حاصل شد او را خلق بخلق اللہ و آن صفت غنی ست و قول او

فَهُوَ اللَّهُ أَنْ يَكُونَ خَلِيفَةً لِأَجْلِ الْخَلْقِ بِخُلُقِهِمْ وَسَيَجِيءُ تَمَامُ مَعْنَاهُ مُشْرُوحًا عِنْدَ قَوْلِهِ

پس آن اللہ ست یعنے او نائب خدا ست بسبب آنکہ خلعت اختیار کردہ ست بخلعت حق تعالیٰ و ترجمہ ست از اسم جامع او و بیاید تمام معنی این سخن مشروحا

الْحَقُّ فِي هُوَ اللَّهُ وَأَمَّا فِي قَوْلِهِ مَا فِي الْجُبَّةِ أَحَدٌ سِوَى اللَّهِ فَاعْلَمْ أَنَّ كُلَّ شَيْءٍ هَالِكٌ

کہ مراد ہمان اللہ ست و او در قول او کہ نیست در جبت کسی سوای خدا پس بداکہ ہر چیز فانی ست

إِلَّا وَجْهَهُ أَيْ ذَاتَهُ وَأَهْلُ الْجَنَّةِ وَإِنْ كَانَ لَهُمُ الْبَقَاءُ لَكِنَّهُمْ فَانُونَ بِالْفَنَاءِ الْعَامِّ

سوے وجہ او یعنے ذات او و اہل جنت اگرچہ ہر ای ایشان ثابت است لیکن ایشان قابل فنا ہستند و فنای

كَمَا يَكُونُ بِالْفِعْلِ يَكُونُ بِالْقُوَّةِ فَلَمَّا حَصَلَ فِي يَقِينِهِ أَنَّ غَيْرَ اللَّهِ هَالِكٌ رَأَى بِعَيْنِهِ أَنَّهُ

چنانکہ بفعل میشود بقوہ نیز میشود پس ہرگاہ حاصل شد در یقین او کہ غیر حق تعالیٰ فانی ست دید بعین او کہ

لَيْسَ فِيهَا إِلَّا هُوَ لِنُورِ حُكْمِ اللَّهِ تَعَالَى وَإِتْيَانٍ تَحْقِيقِ مَا بَعْدَ مُعَايَنَةِ الصِّفَاتِ وَهَذَا

نیست در جنت سوے او یعنے حکم حق تعالیٰ و آمد او پس مشرف شد بعد دیدن صفات و این

يُفِيدُ كَمَالَ عِشْقِ الْقَائِلِ حَيْثُ لَمْ يَرَ غَيْرَ الْمَعْشُوقِ قَالَ الْمَعْرُوفُ الْكَرْخِيُّ لَكِنْ فِي

فائدہ میدہد کمال عشق قائل را جائی کہ ندید سوے معشوق فرمود معروف کرخی نیست در

الْوُجُودِ سِوَى اللَّهِ أَوْ إِلَّا اللَّهُ فَاعْلَمْ أَنَّ الْوُجُودَ نَوْعَانِ وُجُودٌ مُطْلَقٌ وَوُجُودٌ مُقَيَّدٌ

ہستی سوای خدا یا گفت الا اللہ پس بداکہ ہستی دو نوع ست ہستی مطلق و ہستی مقید

فَالْوُجُودُ الْمُطْلَقُ هُوَ الَّذِي لَا يَكُونُ مَسْبُوقًا بِالْعَدَمِ أَبَدًا وَهُوَ وُجُودُ اللَّهِ تَعَالَى وَالْوُجُودُ

پس ہستی مطلق آنست کہ نباشد او را ہیچ گاہ نیستی و آن ہستی خدا تعالیٰ ست و ہستی

الْمُقَيَّدُ هُوَ الَّذِي يَكُونُ أَوَّلُهُ الْعَدَمَ وَآخِرُهُ الْعَدَمَ وَهَذَا الْوُجُودُ إِنَّمَا يَكُونُ صَادِرًا

مقید آنست کہ باشد اول او نیستی و آخر او نیستی و این ہستی ہمیشہ چنین نیست کہ ہست شود

مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَفَيْضَانِهِ سَوَاءٌ كَانَ وُجُودُ عَيْنٍ فِي الْخَارِجِ كَوُجُودِ هَذَا الْوُجُودِ إِلَى الْوُجُودِ

از حق تعالیٰ و فیضان او و ہمچنین است کہ باشد وجودی یا غیر او مثل این ہستی نسبتی ہستی

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

الْمُطْلَقَ كَنِسْبَةِ وُجُوْدِ الصُّوْرَةِ الْمَرْئِيَّةِ فِي الْمِرْاٰةِ بِالنِّسْبَةِ اِلٰى وُجُوْدِ الرَّائِيْ فَكَانَ هٰذَا الْوُجُوْدُ

مطلق مانند نسبت ہستی صورتی ہست کہ دیدہ میشود در آئینہ بانسبت ہستی بیننده پس ہست این ہستی

كُلُّ وُجُوْدٍ فَيُصَدِّقُ قَوْلَهُ لَيْسَ فِي الْوُجُوْدِ اِلَّا اللّٰهُ وَاَيْضًا اَلْوُجُوْدُ الْمُتَوَسِّطُ بَيْنَ الْقَدِيْمِ

بالکل ہستی پس صادق میشود قول او کہ نیست در ہستی سوای حق تعالیٰ و نیز ہستی کہ درمیان دو ہستی ہست

كَالظِّلِّ الْمُتَخَلِّلِ بَيْنَ الدَّمَيْنِ وَهٰذَا هُوَ مَعْنَى التَّوْحِيْدِ قَالَ اَبُو الْعَبَّاسِ الْقَصَّابُ لَيْسَ

مانند ظل ہست کہ درمیان دو خون ہست و این ہست معنی توحید فرمود ابو العباس قصاب کہ نیست

بَيْنِيْ وَبَيْنَ رَبِّيْ اِلَّا اَنَّهُ رَبِّيْ وَاِنَّ الْمَوْجُوْدَاتِ كُلَّهَا مَعْدُوْمَةٌ اِلَّا وُجُوْدَهُ فِيْهَا اِشَارَةٌ اِلٰى مَحْوِ

درمیان من و پروردگار من ہیچ چیز نیست مگر ہستی او و درین اشارت ہست بر محو

التَّوْحِيْدِ وَهُوَ اِثْبَاتُ الْوُجُوْدِ الْمُطْلَقِ لَهٗ تَعَالٰى وَنَفْيُ هٰذَا الْوُجُوْدِ عَنْ غَيْرِهٖ وَاِثْبَاتُ

موجودہ ہستی مطلق ہست برای تعالیٰ و نفی این ہستی از غیر او و اثبات

الْوُجُوْدِ الْمُقَيَّدِ لَهٗ وَلِهٰذَا قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَصْدَقُ بَيْتٍ قَالَهُ الْعَرَبُ قَوْلُ

ہستی مقید ہا او و برای این فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم راست ترین بیتی کہ گفت اعراب قول

لَبِيْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَلَا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلَا اللّٰهَ بَاطِلٌ اَيْ غَيْرُ حَقٍّ وَمَوْجُوْدٍ وَلِمَا حَصَلَ

لبید رضی اللہ عنہ آگاہ باشید کہ ہر چیز کہ سوا خدا ست فانی ہست اے غیر ثابت و غیر موجود ہست و ہمچنان حاصل

الْيَقِيْنُ وَالذَّوْقُ فِيْ ذٰلِكَ مَا رَاٰى فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ مَوْجُوْدًا غَيْرَهٗ فَقَالَ اِلَّا

تیقن و ذوق درین دید در دنیا و آخرت موجودے غیر او پس گفت الا

رَبِّيْ وَقَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ مَا نَظَرْتُ فِيْ شَيْءٍ اِلَّا وَرَاَيْتُ اللّٰهَ فِيْهِ فَقَدْ قَالَ

پروردگار من و فرمود حضرت علی رضی اللہ عنہ کہ نظر نکردم در چیزے مگر کہ دیدم حق تعالیٰ را در وے پس گفت

عَيْنُ الْقَضَاءِ اَيْ حُكْمُ اللّٰهِ تَعَالٰى وَاَثَرُهٗ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ

عین القضاء یعنے حکم خدا و نشانہائے او بعضے مردم این کلمہ را منسوب بحضرت علی

رضی اللہ عنہ کردہ اند و ما برخی دیگر انند کہ آن منسوب بیکی از اکابر سلف دارند و عبارات

او سہ طریق یافتہ شد لَمْ اَرَ شَيْئًا اِلَّا وَرَاَيْتُ اللّٰهَ فِيْهِ وَمَا رَاَيْتُ شَيْئًا اِلَّا رَاَيْتُ اللّٰهَ

بَعْدَهٗ وَمَا رَاَيْتُ شَيْئًا اِلَّا وَرَاَيْتُ اللّٰهَ قَبْلَهٗ و این ہر سہ مشعر اند بر مقامات ثلاثہ

کہ عارف را ترتیبا حاصل میگردد کہ شرح او در طبع زکی مخفی نیست قَالَ اَبُوْ بَكْرٍ الدَّقَّاقُ لَيْسَ

بَيْنِيْ وَبَيْنَ اللّٰهِ فَرْقٌ فِي الطَّلَبِ فَاِنَّ طَلَبِيْ وَطَلَبَهٗ مُقَارِنَانِ اِلَّا اَنِّيْ تَقَدَّمْتُ بِالْعَلَاقَةِ

عَلٰى وُجُوْدِ الْعِشْقِ الْاِلٰهِيَّةِ مِنْ غَيْرِ طَلَبٍ مِنْهُ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند محل این

الفاظ ہر چند کہ بعضے صوفیہ پیدا کردہ اند و بعبارتی لطیف در شرح آوردہ لیکن کمنہ او بسلف

خالی از اشکال نیست آرے سترے کہ میان محبوب و محب می باشد اگرچہ بمقتضائے اشارت

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

چیزی میگویند ولیکن مراد موہوم است بعبیت میان دوستان مرتبہ موہوم کہ مراد از وی ما
نیست معلوم و قال سلطان العارفین توبۃ الناس من ذنوبہم وتوبتی من قول
فرمود سلطان عارفان توبہ مردمان ازگناہان ایشان است وتوبہ من از گفتن
لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ فتفسیرہ ما حکی ان رجلا قال للشبلی یا ابا بکر یقول
لا آلہ الا اللہ محمد رسول اللہ است پس بیان معنی ہر چیزیست کہ حکایت کردہ شدہ است کہ مردے گفت مر شبلی را کہ ای ابو بکر میگوید
اللہ ولا نقول لا الہ الا اللہ فقال الفی منی ما یشاء به وقال ارید اعلا من ذلک
اللہ و نمیگویم لا آلہ الا اللہ پس فرمود کہ بیفگن از من آنچہ میخواہد بہ او و گفت میخواہم اعلا ازین
یا ابا بکر قال لا یجری لسانی بکلمتین قال ارید اعلا من ذلک فقال اخشی ان اخذ فی
ای ابو بکر فرمود جاری نمیشود زبان من بکلمہ دو گفت میخواہم اعلا ازین فرمود خوف میکنم کہ گرفتہ شوم در
کلمۃ لا یولا اخشی الجحود فقال ارید اعلا من ذلک فقال اللہ ثم فسرہم تفسیرہ
کلمہ لا دوم لا طرف انکار است گفت میخواہم اعلا ازین پس فرمود اللہ باز گفت او ایشان را بیان معنی ہر
ایضا ما حکی انہ قیل لبعضہم لم تقول اللہ ولا تقول لا الہ الا اللہ فقال ہذا نفی
ایضا چیزیست کہ حکایت کردہ شدہ است کہ گفتہ شد مر بعض ایشان را چرا میگوئی اللہ و نمیگوئی لا آلہ الا اللہ پس گفت ایں نفی
للغیر فخشیت ان یستحل الغیر وتفسیرہ ایضا ما قیل ان احبابا اللہ وضعوا عبارات
است مر غیر را پس ترسیدم کہ استحلال کردہ شود غیر و بیان ہمیں نیز چیزیست کہ گفتہ شدہ است کہ دوستان خدا نہادند عبارات
من سرہ لتسلی قلوبہم واستقرارا وواجدہم فعبارا تہم منہم علیہم لا انہا من الیس
از سوزش برای تسلی دلہای خود و در قرار آوردن جانہا خود پس عبارات ایشان از ایشان است بر ایشان لیکن ان از جنس
الی الیس واللہ تعالی منزہ من او صاف الخلق واحوالہم فقولہ توبتی من قول لا الہ الا
ابلیس است و حق تعالی پاک است از صفات مخلوقات و احوال ایشان پس قول او کہ توبہ من از قول لا آلہ الا
اللہ اشارۃ الی خلاف ظاہرہ کما روی فی بعض الروایات عن ابی یزید توبتی من قول
اللہ اشارتست بسوی این تاویدیکہ این آنچہ مروی شد در بعض روایات از ابو یزید کہ توبہ من از قول
لا الہ انی اقول بالاٰلات والحروف والحق خارج عن الحروف والاٰلات قلت فوکلہ
لا آلہ است کہ من میگویم بآلات و حروف و حق تعالی بیرون است از حروف و آلات گفتم من کہ این
الفوہ اطبقوا علی ان ہذہ الکلمۃ مفتاح الجنۃ وہی افضل الذکر وقال النبی صلی اللہ
بندگان اتفاق کردہ اند بر آنکہ این کلمہ کلید بہشت است و او افضل ذکر است و فرمود حضرت نبی صلی اللہ
علیہ وسلم لا الہ الا اللہ مفتاح الجنۃ وقال ایضا علیہ السلام افضل الذکر لا الہ الا
علیہ وسلم لا آلہ الا اللہ کلید بہشت است و فرمود علیہ السلام افضل ذکر لا آلہ الا

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اللہ الا انہ بدالصم تفق فی وقت ما قالوا مثل ھذہ الکلمات وھی لا یقدح فیہ
ہمہ گرگلہ ظاہر شد ایشانرا دقی در وقتی پس گفتند مانند این کلمہا دین قدح نمیکند در انچہ کہ
اطبقوا علیہ یعنی انہم قالوا لا الہ الا اللہ انفصال عن غیر الحق ولا الہ اللہ اتصال
اتفاق کردہ اند بران تائید میکند این را کہ ایشان گفتند لا الہ الا اللہ جدائی از غیر خدا والا اللہ نزدیکی ہست
بالحق فلم ینفصل لم یتصل کما ان الوضوء انفصال والصلوٰۃ اتصال وکان الاستاذ
بحق پس کسیکہ جدا نشد نزدیک نشد چنانکہ وضو جدائی ہست ونماز نزدیکی ہست وبود استاد
ابو علی الدقاق یقول انما یقال لا الہ الا اللہ لاستصفاء الانسان عن الدورات فاذا
ابو علی دقاق میفرمود جز این نیست کہ گفتہ میشود لا الہ الا اللہ جہت صاف کردن از کدورات پس تفکر
قال العبد صفا قلبہ وحضر سرہ فیکون ورود قول الا اللہ علی قلب منقا وسر مصفا
گفت بندہ صاف شد دل او وحاضر شد باطن او پس باشد ورود قول الا اللہ بر دل صاف باطن مصفا
قلت ھذا مثل ما قالوا فی تقدیم التسبیح علی التحمید فی قولہ سبحانہ وبحمدہ ان التسبیح
گفتم این اندانست کہ گفتہ اند در مقدم سبحان اللہ بر الحمد اللہ در قول او سبحانہ وبحمدہ کہ سبحان اک
تنزیہ اللہ تعالیٰ عن الصفات النقص والتحمید اثبات الصفات الکمال ومن اراد ان
دانستن حق تعالیٰ از صفات نقصان وحمد ثابت کردن صفات کمال ہست وکسیکہ خواہد
یجعل ماء الورد فی اناء یغسلہ اولا ثم یجعلہ فیہ فھذا مثلہ اذا تمت العبودیۃ یکون
بیندازد گلاب را در ظرفے می شوید از نخستین پس می اندازد او را در ان پس این اندانست چون تمام شد بندگی می شود
کعیش اللہ قال اویس القرنی تمام العبودیۃ ان تکون عبدا علی کل حال کما انہ
چون زندگی حق تعالیٰ نرسد اویس قرنی کمال بندگی آنست کہ تو باشی بندہ او در ہر حال چنانکہ او ست
ربک فی کل حال فصبر حتی تلقاہ فحینئذ یکون حیوتک کحیوٰۃ اللہ فی الاستغناء ✦
پروردگار تو در ہر حال پس شکیبائی کن از برائے انچہ بیائی ترا یعنی مرگ پس آنوقت باشد زندگی تو چون زندگی خدا در بی پروائی
حضرت قدوۃ الکبیر ایفرمودند مثال این سخن گوییم کریمہ واعبد ربک حتی یاتیک
الیقین ✦ می باشد تا وقتیکہ نسبت عبادت بوے منسوب بود عبادت بود چون فنا
افعال رسید حوالہ بجائے دیگر یافتہ ہر آئینہ موصوف بصفات اللہ گردد قال الحلاج
لا فرق بینی وبین ربی الا صفتان صفۃ الذاتیۃ وصفۃ القائمۃ فیا منا یہ خذ انا منہ
گفتہ حلاج صیانی میان من وپروردگار من مگر دو صفت صفت ذاتیہ وصفت قائمہ تمام ازوست وذات اللہ
فاعلم ان التحمید کل فقیر متضرع فی السؤال والطلب عن اللہ تعالیٰ وغیرہ فعائل یدعی الاستغنا
پس بدانکہ تحمید کل فقیر متضرع است در سوال وطلب از حق تعالیٰ وغیر او فعائل مدعی استغنا

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

فِي جَمِيعِ أَحْوَالِهِ وَأَوْصَافِهِ إِلَّا فِيمَا اسْتَثْنَى مِنْهُ وَهُوَ أَنَّ صُدُورَ الذَّاتِ وَقِيَامَهَا بِهِ وَ

در جمیع احوال خود و اوصاف خود مگر در چیزیکه استثنا کرد ازان و آن نیست که ظهور ذات ازوست و قایم ماندن او ذات

فِيهِ دَلَالَةٌ عَلَى أَنَّ الْأَثَرَ فِي حَالِ وُجُودِهِ يَحْتَاجُ إِلَى الْمُؤَثِّرِ فِي الْفِنَاءِ وَالْإِبْقَاءِ كَمَا هُوَ

دلالت است بر آنکه اثر در حال هستی خود محتاج است بسوی اثر دهنده در فنا و قایم ماندن و باقی داشتن چنانکه

مَذْهَبُ أَهْلِ السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ قَالَ الزَّاهِدُ هُوَ الْفَقِيرُ وَالْفَقِيرُ هُوَ الصُّوفِيُّ فِي الصُّوفِيِّ

مذهب اهل سنت و جماعت است گفت زاهد همان فقیر است و فقیر همان صوفی است و صوفی

وَهُوَ اللَّهُ فَاعْلَمْ أَنَّ خَبَرَ الْمُبْتَدَإِ عَلَى نَوْعَيْنِ هُوَ وَهُوَ أَنْ يَكُونَ الْخَبَرُ هُوَ الْمُبْتَدَأَ كَقَوْلِكَ

همان الله است پس بدانکه خبر مبتدا بر دو نوع است اول آنست یعنی میباشد خبر همان مبتدا مانند قول تو

الْأَمِيرُ الْعَادِلُ فَهُوَ صِفَةُ الْأَمِيرِ مَعْنًى وَالصِّفَةُ مِنْ ذَاتِ الْمَوْصُوفِ فَمَا يَصْدُقُ

که امیر عادل است پس آن صفت امیر است در معنی و صفت از ذات موصوف است پس آنچه صادق آید

عَلَيْهِ الْأَمِيرُ يَصْدُقُ عَلَيْهِ الْعَادِلُ وَمَنْزِلَةُ مَنْزِلَتُهُ أَيْ يَنْزِلُ الصِّفَةُ مَنْزِلَةَ الذَّاتِ

بر امیر صادق می آید بر او عادل و مرتبه او مرتبه اوست یعنی نازل میشود صفت در مرتبه مبتدا

عَلَى وَجْهِ التَّشْبِيهِ كَقَوْلِكَ زَيْدٌ أَسَدٌ يَعْنِي أَنَّهُ يُشْبِهُهُ فِي الْقُوَّةِ لَا أَنَّ زَيْدًا عَلَى الْحَقِيقَةِ

بروجه تشبیه مانند قول تو که زید شیر است یعنی او مشابه است در قوت نه آنکه زید در حقیقت

أَسَدٌ وَفِي هَذَا مُبَالَغَةٌ فَإِنَّهُمْ اعْتَقَدُوا فِي زَيْدٍ اعْتِقَادًا عَظِيمًا حَتَّى جَعَلُوهُ أَصْلًا فِي

شیر است و درین مبالغه است پس ایشان اعتقاد کردند در زید اعتقاد عظیم تا آنکه گردانیدند او را اصل در

النِّهَايَةِ فِي الشَّجَاعَةِ ثُمَّ شَبَّهُوا الْأَسَدَ بِهِ فِي الشَّجَاعَةِ عَلَى مُوجِبِ اعْتِقَادِهِمْ وَالْمَعْنَى فِي

نهایت شجاعت باز تشبیه دادند شیر را در شجاعت موافق اعتقاد خود پس معنی در

الْحَقِيقَةِ أَنَّ زَيْدًا يُنَاسِبُ مَنَاسِبَ أَسَدٍ فِي الشَّجَاعَةِ وَمِثْلُ قَوْلِهِ تَعَالَى إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ

حقیقت آنست که زید نائب مناب شیر است در شجاعت و مانند قول حق تعالی جواب این است که بیع

الرِّبَوا فَقَوْلُهُ الزَّاهِدُ هُوَ الْفَقِيرُ أَيِ الزَّاهِدُ يَقُومُ مَقَامَ الْفَقِيرِ وَقَوْلُهُ وَالْفَقِيرُ هُوَ الصُّوفِيُّ

ربوا پس قول او که زاهد همان فقیر است یعنی زاهد قایم میشود مقام فقیر و قول او که فقیر همان صوفی است

أَوْ إِنَّ الْفَقِيرَ يَقُومُ مَقَامَ الصُّوفِيِّ وَقَوْلُهُ الصُّوفِيُّ هُوَ اللَّهُ أَيْ يَقُومُ مَقَامَهُ فِيمَا يَجِبُ

یعنی فقیر قایم میشود مقام صوفی و قول او که صوفی همان الله است یعنی قایم میشود مقام او در آنچه واجب

النَّاسُ إِلَيْهِ مِنَ الْأُمُورِ الدِّينِيَّةِ وَالْأُخْرَوِيَّةِ مِنْ سَمَاعِ شَيْءٍ مِنْهُ كَمَا يَجِبُ سَمَاعُ كَلَامِ

مردم بسوی او از امور دینی و اخروی کسیکه شنید از و چیزے گویا که شنید از حق تعالی چنانچه

قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَطَقَ الْحَقُّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ أَمَّا قَوْلُ الْبَعْضِ الْعُبُودِيَّةُ جَوْهَرَةٌ

فرمود نبی علیه السلام که حق گویا میشود بر زبان عمر و اما قول بعض که عبودیت جوهر

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الربوبیۃ نقصان وزوال والربوبیۃ بغیر المربوبیۃ محال لتعذر المجاھدۃ بغیر المشاھدۃ لان نقصان العبد محسوس دون

ربوبیت نقصان قبول نمیکند ومربوبیت بغیر مربوبیت محال است پس ممکن است که مجاهده بغیر مشاهده اثر نقصان نپذیرد ومربوبیت

والمشاھدۃ بغیر المجاھدۃ مستحیل کما قال ابو یزید البشریۃ ضد الربوبیۃ اختصر

ومشاهده بغیر مجاهده محال است از روے عادت قول ابویزید که بشریت ضد ربوبیت است مختصر کرده شد

بالبشریۃ فانہ الربوبیۃ معناہ الاحتیاج ضد الاستغناء قال النبی علیہ السلام

در بشریت نوشته شده ربوبیت پس معنی او احتیاج است ضد استغناء فرمود نبی علیه السلام که

الفقر سواد الوجہ فی الدارین حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند که مراد ازین سواد الوجه

که فقر سیاه روئیست در دو جهان فقر ذات است سالک را در مشاهدهٔ حق تعالی بحیثیتی که

ارتفاع تثنیت بود همین معنی فناء الفناء فی الدارین لمنے فی الصفتین تاویلی که نزدیک فهم بود

آنست که سواد الوجه مرکب عبارت از خالی است که موجب بیمائی خسارت وسبب عنائی خذلان

ای فقر اختیاری خیر بیمائی دهنده است روحی حالت سالک را در هر دو سرائی قال الاشرف الناس

کلھم عبید لعبدی در این مقوله شریفه منسوب بحضرت قدوة الکبرا وبارهٔ شرح او در لطیفهٔ

آداب آخری گذشت وتاویلی که مناسب این طائفه است آنست که چون سالک رخت سلوک

خود را بمقام قاب قوسین کشید واسباب نزول بمنزل عین ثابتهٔ خود رسانید پس عین ثابته

وی خالی از حالت سکانه نخواهد بود چنانکه شرح او در لطیفهٔ سلوک گذشته پس هرگاه که عین ثابته سالک

جامع جمیع اعیان ثابته وسالک همه صور علمیه حق باشد وسلوک او بمرتبهٔ عین اعیان ثابتهٔ خود برسد چون

عین ثابتهٔ وی جامع جمیع اسماء وصفات بود هر آئینه اطلاع بر او موجب اطلاع جمیع اعیان وسبب

استمداد همه اهیات علمیه یزدان خواهد بود وقتی که مطلع شدن او بدین رتبه برسد هر آئینه بگوید

الناس کلھم عبید لعبدی چه اکثر اطلاع حکم کل میگردد قال الاشرف بیت

بال + بر دخمائی وحدت را بچنگال + حضرت قدوة الکبرا از طواف کعبهٔ مقصود زادها الله

تشریفا وتکریما مراجعت فرموده بودند گذر بر بندر روم افتاد آنجا بناحیه باب الابواب رسیدند قافله بر

اکثرت بود چند روز آنجا توقف افتاد واعزه که بقافله همراه بودند چنانچه شیخ نجم الدین اصفهانی و

حضرت علی ثانی سید علی همدانی واشال ایشان از عرفای کمل وبلغائی مکمل در مجلس شریف ایشان

بودند در معارف وحقایق باهم باز کرده بودند وباب عوارف ودقایق از هم فراز کرده حضرت

قدوة الکبرا معارف گویان گویان اندک گرم شده تغیر یافتند وهمائی همت ایشان باوج معارف

پرواز کرده بود که یکبار بیت مذکور از زبان مبارک برآمده ودر حال هیچگاه این مصرع از ایشان از کسی

نشنیده بودند حاله که خواندند حالت شریف باکابر حاضر خان فرو گرفته بود که آمنا وصدقنا دیگر سخن

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

نبود چون اعزہ مذکور بمنازل خود رفتند یکدیگر گفتگوی کردن گرفتند حضرت سید علی فرمودند کہ برادر اشرف
سخنی کہ معنی ندارد او نخواہد گفت و حال آنکہ سخن ایشان توجیہ ہم دارد کہ ہا کمی ہمت عبارت از حقیقت
انسانیہ ایشان ہست و بال و پر دن عبارت از سلوک لعین ثابتہ خود بود مراد از وحدت اسمای الٰہی
و جمیع صفات نامتناہی در عین ثابتہ ایشان باشد و بچنگال زدن از تحت جہت در آوردن ایشان
است دیگر احیاناً چہ عین ثابتہ کیکہ این جہت را قابل و صور علمیہ شخصی چنین شامل ہا حال بود ہمچنین
دیگر احیان الٰہی و صور علمیہ نامتناہی متبع او باشد چنانکہ این سخن در بین طائفہ مشہور ہست کہ بعضے اولیا
را دلہا ہست کہ حق تعالیٰ دلہائی عالم و خواطر بنی آدم را در تحت امر وی کردہ ہست منقول ہست کہ گاہ
گاہ میبود کہ حضرت غوث الثقلین تنہا گانہ یکچندی از اصحاب میبودند و گاہ میبود کہ از دحام عام و اجتماع
بالا کلام میشد بعضی از اصحاب استفسار از معنی کردند فرمودند کہ دلہای عالم و قلوب بنی آدم در قبضہ
من نہادہ ہست ہر گاہ کہ انقباض دلہا میکنم ہمہ مردم متبع در گرد من میشوند و گاہی باز میگردانم کہ
ہمہ بجائی خود بروند فَتَبَارَكَ اللّٰهُ الْاَشْرَفُ اَنَّ اللّٰهَ لَآ اِلٰهَ غَيْرُهٗ خوشہ چین خرمن آثار اشرفی و زبدہ گزین
صحن اسرار شگرفی چون بعد از رخت بستن حضرت قدوۃ الکبرا از منزل فانی بسوی کارزار
سرای باقی رایات عالی و اعلام متعالی را چون از سفر بردوم منواحی گجرات رسانیدند نزول بجانقاہ عالیہ
حضرت سید محمد گیسو دراز شد در بین مرتبہ ایشان رخت از کارگاہ فانی بستہ بکاردان سرای باقی
نہادہ بودند و خلف برحق و خلیفہ اصدق سید عبداللہ سجادہ پرجادہ پدر خود نشستہ بودند و سید زادہ
خدیجہ عالی داشت کہ گاہ می بودند یک صد من سلاسل آہنی بر دست و پائی داشت و بر سر سنگ نشستہ
بردی جلوس میفرمودند باد شاہان روزگار بسبیل نذر و ختران خود میفرستادند حرمخانہا ایشان
در گرد زاویہ خویش ساختہ بودند ہمچنانکہ کلب شیخ عبداللہ را در میان گرفتہ بودند و سی و چند بیبر تہ ایشان
را فروگرفتہ کہ سخنان شطحیات سرمیزدو گاہی لفظ اعظم تجلیات از زبان ایشان سرمیزدی از عورات
ہرگز نوبت می بود بستر وصال حاصل میشد القصہ سید زادہ بملازمت حضرت قدوۃ الکبرا
مشرف شدہ بودند کہ اکثر اوقات حالات حضرت قدوۃ الکبرا بیان میکردند از جملہ حکایت در دل
مردم جہان باز گرفت اصحاب ایشان را تعجب میشد کہ نقل کردند کہ روزی مجلس سماع بود از اکابر
و اصاغر آن نواحی حاضر بودند چون از سماع فراداشت شدہ و از عزہ صوفیہ سخنی از مشرب توحید و
مشربی باز مذہب تفرید برآمد حضرت قدوۃ الکبرا اسرار توحید و آثار تفرید گویان گرم شدند و از بار
مبارک ایشان این مقولہ برآمد اَنَّ اللّٰهَ لَآ اِلٰهَ غَيْرُهٗ در آن وقت ہیچکس از علمای کاملین و فضلای
متبحرین مدام نزد و لیکن ہر دو مدام متعلی بود در جدل و اسجاب باز کردہ ابواب حقایق فراز و ترتیب مقامات
آغاز تا قضی عجب کہ از خلفای اکبر ایشان بود در صدد تاویل شد چند تاویل باقاویل چیدہ کردند شفائی

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وی نیشد گفتا این اسرار در دیشان است الی آنکه مشربی ازین اسرار داشته باشد فهمیدن آن اسرار خالی از اشکال نیست و تاویل کم موجب قبول در دیشان و سبب حصول سلوک نیک کیشان بود و انست که نزد یک طائفه علیه الله عبارت از نصف دائره و احدیت است که بوجوب وصف خاص او ست بنصف دیگر اسماء کونیه که امکان از لوازم اوست پس اسماء الهیه که نسبت وحدت اسم کلی مانند قوس وجوب آورده اند و اسمائی کونیه که نسبت کثرت اسم کونی انند قوس امکان در آورده پس هرگاه که عارف ستیار و سالک شطار بعین ثابته خود بر سد و بحقیقتی که عین او ست بردی مطلع گردد پس همه اسمائی الهی و کونی را اجزائی خود یابد چون اسم و رسم خود آن کمال و تکمل متجلی گردد و هر آئینه انا الله گوید همچنانکه حقیقت عینیه حضرت شیخ ابو علی قلندر پانی پتی بدرجهٔ جامع خود مطلع شد گفت سه والله که آثار زوی خدایم محترست + و از قاب قوسین گزشت هوائی او ادنی کرد + هر چند که آن رتبه خاص نبوی صلی الله علیه وسلم ست اما عارفان سیار و عاشقان تیز رفتار همتی که دارند بال و پر بیز تعلقی پائی همت من بی پر و بال + نزد بر آنم ترجید چنگال + و دران صحرا بال لایزالی + پر و بالی نم چون لا ابالی + بکشد آنجای مرغ همتم سر + نه زند بر بال باشد نے رد پر

لطیفه هفدهم در بیان آداب صحبت و زیارت مشائخ و قبور ایشان و کیفیت وضع جبهه بلن بیدی الشیخ

+ قال الاشرف رحمه الله المشائخ حیاة و لو مات هذه الحیاة لیس لها وقت انقضاء حضرت قدوه الکبرا میفرمودند اصحاب طلب را بعد ادای فرائض و واجبات اهم هست که بلازمت مشائخ روزگار و بخدمت ایشان تا واپسین عمر گرانمایه را صرف کنند چه فائده که در یک صحبت ایشان بود در اربعینات کثیره و مجاهدات کبیره حاصل نشود خاص که صحبت پیر و نظر وی و لطف ایشان باکسیر دولت هست اگر ازین سر بوجود سعادت مند منظور اکسیر نظر در دیشان و مخمور اسرار ایشان بود شعر اگر نه زر میشود از پرتو آن قلب سیاه + کیمیائیست که در صحبت در دیشان هست + تقریباً حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که حضرت سلطان المشائخ محفه سوار براهی میگذشتند که جماعتی بنظر شریف ایشان افتاده استفسار کردند خدام بعرض حال رسانیدند که در دیشی نشسته هست و جماعتی از اصحاب و احباب وی در گردش جمع کرده فرمودند که محفه من بسوی آن در دیش روان کنید تا شرف ادراک او یافته شود چون محفه نزدیک در دیش آمد نظر ایشان بر آن در دیش افتاد زمانی نیک نگاه کرده فرمودند که محفه گردانید چون خبری ازو قطع نمودند اصحاب استفسار کردند که موجب مرتبت و وجه بوده که ما و بسیار رفته بودیم فرمودند که غریبی دریافت نعمت او بود چون دیده شد هیچ نعمتی ندارد مگر آنکه نظر در دیشی بیک پرهٔ بینی او افتاده بود که موجب حصول صحبت او شده امیدواریم که ببرکت آن نظر سعادت ابدی و سعادت سرمدی دنیے نیز یابد قطعه سرفرازان راهبین کاندر زمان + میدهند از یک نظر هر دو جهان + خیمه گردون بیاورده اند + از

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

لقاب بہمت دیادلان + شمع خورشید جہان میرود بدم + گر در فشد قبضہ از نور شان حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند نقل ہست کہ خونی را برداشتہ کردند بہ سیاست شب عزیزی در خواب دید کہ آن خونی در گلستان بہشت میخرامد با انواع مراتب و مقاصد در میان فردوس آں سپہ مرادی دواند استفسار کردند کہ تو در دنیا قتال بودی در آخرت باین منزلت چہ رسید گفت دران روز کہ مرا برداشتہ کردند حبیب عجمی بگذشت بالتفات غایت سوی من دید و دعا کرد حق تعالیٰ بہ برکت دیدار او مرا باین منزلت رسانید حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کسیکہ مشایخ بسیار دیدہ باشد فضل دارد بر کسیکہ مشایخ اندک دیدہ است ہمچنین تفصیل است در دیدہ مشایخ مراین طائفہ را نقل ہست کہ ابو الحسن از بزرگان متاخرین نیشاپور ہست بہرہ مند بود از دیدار مشایخ در نیشاپور با بو عثمان حیری محفوظ و در سمرقند با محمد فضیل کہ در بلخ با محمد فاضل در جرجان با علی موحد و با بی یوسف بن ابو الحسن در بغداد با جنید و رویم و سمنون و ابن عطا و حریری در شام با طاہر مقدسی و ابن حلاد و ابو عمر دمشقی و در مصر با ابو بکر وراق و ابو علی رودباری صحبت داشتہ امثال این مشایخ را دیدہ بود و حدیث از بسیاری از ایشان نقل میکرد روزے علی بندار با شیخ ابو عبد اللہ خفیف بگفتگی پیش رسیدہ بود شیخ خفیف دیرا گفت پیش بر ابو الحسن گفت بچہ فضل من پیش بردم ابو عبد اللہ گفت تو جنید را دیدہ و من ندیدہ ام حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ شیخ الاسلام میفرمود کہ مہینہ نسبت باین طائفہ دیدار پیر است و صحبت ایشان و نیز میفرمودند دیدار پیران از فرائض این قوم ہست کہ از دیدار پیران آن یابند کہ ہیچ چیز نیابند فَلَمَّا بَعْدَ مَا سَأَلْتُ لَكَ بُخْتِنِي الْحَدِيثَ و ہم شیخ الاسلام گفت الٰہی چہ ہست کہ مادستان خود کردی ما را و ایشان را جست ترا یافت و ترا مید انگار ایشان را نشناخت و انشد تا نفسہ حرمنی مرادی بنعاک من یوم یراہ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ وَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَيْكَ وَلَمْ يَعْرِفُوكَ و سخن با جوانمرد است جوانمرد با میتا جوانمرد را مینگرد جوانمرد را دید نشناخت او را دید کہ حق را دید از انکہ او با اوست قصہ بردہ حق گاہ گاہی ہا او دست دہی بر باد خویشتن را بہانہ دہی بدیدہ قوم نمایند دیدہ ہا بدیدن او بیاساید آنکہ حقیقت بود دہی باز آید و گردہی ہرگز بار ہی نیابد ہم شاید ما را نکہ فتنہ دہی ہم از دہی می زاید بہانہ می کاہد حقیقت میفزاید چون بہانہ تمامی برخاست حقیقت فرود آید اری با نکار کیست کہ انکار نہ یا بتا دمی ہست یکی را دیدہ بر بہانہ آمد یکی را دید بر حقیقت کار حقیقت دارد بہانہ را چہ قیمت قطعہ صورت درویش را کردہ حجاب + حق فرود آید بمعنی بر نقاب + دیدگان معنی بدید از صورتش + دیدہ حق واللہ اعلم بالصواب + نقل ہست کہ دیدار مشایخ مہینہ نسبت ہست مراین طائفہ را چہل بار مرتبہ کہ این تمام گویند آنست کہ گویند فلان پیر را دیدہ و با فلان شیخ صحبت داشتہ و دیدار مشایخ را غنیمت باید گرفت کہ دیدار پیران اگر از دست بدہ و آنرا نتوان در یافت حضرت شیخ الاسلام فرمودند کہ مشایخ من را حدیث و علم و شرع بسیار اندر ما پیر من دین کار یعنی و تصوف در حقیقت شیخ ابو الحسن الخرقانی ہست اگر ایشان را ندیدی حقیقت را نشناختی ہمواره این بآن در می آمیختی

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

یعنی نفس باحقیقت حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند هرچند کسی کمیا اثر مرتکب بود و نه از صغائر مجتنب اگر
درویشی کیمیا اثر شده باشد بوی نظر افتد زود از عقاب عاصی و از گرداب مناهی بساحل توبه رسانیا بت آید
تقریبا میفرمودند که حضرت شیخ عیسی میادینی ما گذر بر فاحشه افتاد و بگفت بعد از خفتن پیش تو می آیم زن
خورم شد و خود را بیاراست و از انواع لباس خود را پیراست بعد از خفتن نماز بر وی آمد و در رکعت نماز گزارد
و بیرون آمد زن با حال تغیر یافت چنگ با من تو بندد و از هر چه داشت برون آمد و شیخ دیرا نزنی یکی از
درویشان داد و گفت طعام و لیره را بصیدی بفرست و روغن بخر بدامیر را که بوی میل بود خبر دادند تعجب کرده
بیت فتاده کشتی اندر بحر عصیان ۞ که بیرونش کند جز لطف یزدان ۞ و این نیز شنید که یکی از درویشان
زنی داده اند و لیره را بصیدی بفرست اما روغن نمی یابند امیر بطریق استهزا دو شیشه پر از شراب کرد بشیخ فرستاد
و گفت که شاد شدیم این دو شیشه روغن است بصیدی انداخته بخورند چون فرستاده امیر آمد گفت درآمدی یکی
از ان دو شیشه را بدست داد که دور بصیدی بخت و آن دیگر را همچنان کرد و آن فرستاده را گفت که بنشین
و بخور چون بخورد روغنی دید که خوشتر از ان نخورده بود امیر را خبر شد امیر نیز پیش شیخ آمد و بوی توبه کرد حضرت
قدوۃ الکبرا میفرمودند که اخلاص اصحاب بهمگیر و اختصاص احباب بیکدیگر آنچنان باید که نسبت من و
تو از اسباب و آلات برخیزد و بجدیکه اگر یکی از احباب گفت که این کفش من است و دیگری گفت نی این
نشان خصوصیت نبود بلکه می باید که اصلا ملکیت خود دعوی نکند که صفت ایشان بی ملک شده است
که مالکی داند که مملوک او بندو الملک لله یتصرف فی ملکه کیف یشاء قطعه چند چیز از وی انصاف
اسی عزیز ۞ شرط باشد میان دوستان ۞ اولا تقدیم کام شان بدل ۞ بر مراد خویشتن تو فرض دان ۞
ثانیا ان کز دشمنان این گروه ۞ دوباش از نزد ایشان در جهان ۞ ثالث آن باشد که اندر یکدیگر ۞
آن تو آن ما نبود در روان ۞ قال الاشرف الارادات موافقة الارادة علی مرادها ۞
بباید دانست ابجاد اصلی در سیر کلی بسته شیخ و مرید بود در طریقت سابق هم گوید اکنون سایر آداب
طلاب اصحاب طریقه در اینجا بتفصیل مذکور میگردد و همه آداب بمضمن این سخن مندرج اند که طالب صادق مراد
اصحاب را بمراد خویش تقدیم فرماید از دائره ارادت خویش بکلی و جزوی بر آید مثنوی بر مراد انگو نباید
پای نیست ۞ بر بساط قرب را جای نیست ۞ بلکه بر خود پای نه ای هوشیار ۞ تا نهی پا بر سر بر وصل یار ۞
حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند تا تواند و مهما امکن بود بر کار پیر و استاد والدین بی وضو نگاه نکند بجز
بسوی آسمان و بکلام درویش اکابر کم کند و التفات بیمین و شمال ننماید کرد ما دام که در مجلس ایشان بود
سمت مطرق باشد و بقیام ایشان قیام کند و تقدم بر تکلم و بر هیچ هم نکند تا تواند بی وضو بر سجاده پیر
ننماید و در وقت درآمدن و قبیل سه واجب شمرد و پیش پیر نوافل هم نگذارد و همچنین وظائف خاندان
که هیچ رتبه بالاتر از مشاهده پیر نیست قطعه اگر باشد نظر بر قامت شیخ ۞ نمازی گر گذارد سهو باشد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

نمازی مقتدی فرش انست کہ در محراب ابرو محو باشد و فراش سجادہ کنایہ کرد از نگاہ و ظائف فرو
نگذارد و بر آن جائی نیست ارغضب بلغت او نماید حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ افتراش سجادہ دو
نوع میباشد یکی سجادہ نماز دوم سجادہ کہ بالفعل بر وجلوس باشد این ہر حضرت پیر جایز نباشد
و بعضی مشایخ تنہا بچہ مربع میسازند و بر وے جلوس نمیکنند و این خالی از رعونتی نیست اما معتقدان
اکثر کردہ اند حضرت قدوۃ الکبرا انکہ نمی دانستند کہ بر وے جلوس میفرمودند نقل است کہ حضرت
شیخ برہان الدین غریب بے رخصت حضرت سلطان المشایخ محبوب الٰہی بجانہ بر سجادہ جلوس کردہ بودند
چون بسمع ایشان رسید موجب اعراض شد ہر چند درخواست کردند کہ درست بصفا تبدیل نیافتہ تا کہ
حضرت شیخ نصیر الدین محمود قدس سرہ شافی نشدند قطعہ خطائی گر دو الا دست درویش ہ صفا
انست کہ آرد پای مردی ہ چو مجد الدین بہ نجم الدین کبریٰ ہ بیارد پای مردی پای مردی حضرت
قدوۃ الکبرا میفرمودند تا تواند از دیار جانب شیخ محترز بود اگر چہ راہ بعید باشد و در نزدیکی القصہ مرعی دارد
مرید از جانب پیر ہر چند فروتن بود موجب تنی دست و دلازمست چنانکہ متنزل بود سبب عروج
اوست نقل است کہ حضرت شیخ ابو سعید ابو الخیر را ہی میگذشتند و سوار میرفتند مریدی بر راہ با خود باند
اسپ فرود آمد و فانوی شیخ بوسید شیخ فرمود فروتر آن باز ساق پای بوسیدہ و شیخ فروتر میفرمودند
حتی کہ سم اسپ بوسید حضرت شیخ فرمودند میدانی چرا این مقدار تنزل کردیم گفت حضرت اعلمند
فرمودند کہ این تنزل تعریج تو می دیدیم قطعہ مرید انرا تنزل مپش پیران ہ بہر نوعی کہ شد
سراج باشد ہ رود ہر چند لولو در تک بحر ہ برآید بر سر تاج باشد ہ بحین الفقار اکابر پای مزار علیہ
و کفش بر آرد و بہ میان پیر نسلام الکتفا کنند بلکہ پای بوس بکنند و نزد این فقیر سلام البتہ بکنند جز پائوس
یا سر فرود آوردن و دست بوس ہم بکنند امامت نماز اولی آنست کہ پیر در سر حلقہ اصحاب بکند اگر پیر گوید
کہ پیش رو و اقتدا نماید کہ این امر حکمتی ہست و بعد از امامت بسرعت بجائی خویش بود و دعا و
مناجات شیخ را گذارد کہ خواندن اگر نیم خوردہ پیر و اکابر از آب و طعام و اثمار دست و ہر تعیام اکل کنند و در اکل
نعمتی تصور کند و خرقہ پیر اگر تواند بپوشد و بر نکند و بکنیفہ و جائی محدث از خود بیرون آمد ہمچنانکہ حضرت
روزبہان اگر چہ در ظاہر حسنہ مطالعہ حسن جبلت میکرد اما خرقہ اکابر در برداشت چون بمحبت نفی منفیہ
مبتلا شد و بیچکس نمیدانست و تا وقت وجد و سیحا کہ در وجد فی اللہ میزد ہمچنان باقی بود و اما اول از برای
خدا بود و این نشان از برای منفیہ و آنست کہ مردم را چنان اعتقاد خواہد شد کہ وجد و سیحات وے این زمان
نیز از برائی خداست بمجلس صوفیہ حرم آمد و خرقہ از بر بیرون کرد و بر ایشان سپرد و قصہ خود با مردم گفت
و گفت نیخواہم کہ در حال خود کاذب باشم پس خدمت منفیہ لازم گرفت حال عشق و محبت در او منفیہ
گفتند و گفتند و ملی از اولیائی اکابر بست منفیہ توبہ کرد و خدمت او کار خویش گرفت محبت آن منفیہ از دل

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

دی قبول شد مجلس صوفیانہ مرقع در بر پوشید و لباس پیرکہ خلعت ولایت و کسوت عنایت اوست
اگر میسر شود نشویند گا اگر در بر ایشان نرسیدہ باشد و لباس کہ پیرانست در تعظیم نگاہ دارد کہ جای نرسد
اگر در صحبت اکابر رود نگاہ بخانقاہ و مسکن و مکان او نکند و بر اجناس اصحاب و پیر نگاہ نکند کہ آن نوعی
از سوال است اگر از یاران در دستان اغتشاشی بیند بر موزد و کنایت تنبیہ کند اگر ضرورت تصریح بود بتہائی
اظہار کند و اجاب بکند اگر موجب باشد فائدہ گویند صحبت بی تکلف باید مرد آنست کہ از یاران تکلیف
نہ طلبد از تعظیم خویش اگر شناز جانب خود موجب باشد مگر آنکہ ضرورتیہ گذارشدہ باشد حضرت قدوۃ
الکبرا سفر مودند کہ مرا غریب مینماید کہ مردم میگویند کہ فلان یار ہست چہ یار یار شدن و شرط یاری
بجا آوردن نہ شجاعت جان زیادہ ست مگر آنکہ گوید یا بگذر گر آشنایم غزل ای در بغداد زمانہ یار نیست +
یار چہ بود در جہان اغیار نیست + تا کہ اغیار را نہ قسیم یار شد + یار کو اندر بدن بیدار نیست + شرط ادنی
در میان دوستان + جان سپردن باشد اندیار نیست + یار نزدیکست از تو نزد و چشم + لیک در چشم
تو این انوار نیست + نور او تابان تر از خورشید چرخ + ہست چشم ہوش را دیدار نیست + اشرف آن
یار یکہ دید از چشم خویش + وصف او را قوت گفتار نیست + حضرت قدوۃ الکبرا سفر مودند آداب
در لباس آنست کہ رعونت ننماید و لباس ایں طائفہ بستی دارد بمقامات خویش کہ تمام حال
کردہ آن لباس در بر کند و لباس رعونت افزای نسبت ببتدی ممنوع ہست نہ برای منتہی کہ او را ہیچ
گزشت جامہ ہا صوفیانہ کہ متعارف ہست پوشد و از جامہ دقیق مجتنب بود بعضی حال ایست کہ من بزار
کردہ اند و جامہ کہ متوسط در نرمی و درشتی بود بہتر ہست حضرت قدوۃ الکبرا سفر مودند کہ زینت لباس
خاص ہر عبادت کنند نہ از برائی نمایش خلق انست کہ حضرت سفیان ثوری جامہ مقلوب
پوشید و نماز کردہ چون از نماز فارغ شد اصحابش نمودند کہ جامہ مقلوب در بر ہست راست سازید فرمودند
حالا چہ فائدہ کہ نماز گزاردم اکنون از برای نمودن خلق جامہ باست کنم و آن مہلت قطعہ چکار
آید لباس نیب و زینت + چو بہر دیدن دلدار نبود + لباس کوتاہ در بر کند کہ بظافت اقربست +
تخصیص ازار از شتا لنگ نگذرد + و لباس خشن اگرچہ بہ کسر نفس در بر کند بہتر ہست و اگر جامہ نفیس
ستر فقیر تواند بود در کار بندد اما مقید نبود و بنفاست و زراقت جامہ ہر نوع کہ میسر بود و در پیش آید کار
بر وجہ نقل ہست از حضرت شیخ ابو نجیب الدین ہر وردی رحمۃ اللہ علیہ کہ ایشان بلباس مقید نبودند گاہ ہے دستار
کہ بہ دینار خریدی می بستند و گاہی دستاری کہ بدہ پل بہائش بودی می بستند ہمچنین نقل
از حضرت خواجگی ست کہ پارچہ نفیس ہم رسیدہ بود پیراہن نباندند جزوی جامہ کم آمد خبر کردند ان مقدار
پلاس دادند چون دوختہ آوردند اصحاب را غریب آمد فرمودند ستر از ہر دو ست اما آنست کہ جامہ
بپوشند کہ متوسط بود بہا کہ در حالہ انفاق صرف نبود حضرت قدوۃ الکبرا سفر مودند چون چراغ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

اگر صاحب فتوح حاضر باشد گوید جزاک اللہ خیرا و تقبل اللہ منک و اگر غایب بود گوید جزاہ اللہ خیرا و تقبل اللہ منہ و اگر درویش جامہ یا جائی خاز عنایت کند شکر نہ آزادوگانہ برای یگانہ ادا کند و چیزے فتوح بحضرت شیخ آرد و درویش چون بدیدن کسی میرفتہ باشد خادم بطلبد و دو رکعت نماز گاہ بگزارد و بعیادت مریض نرود کہ مبارک نیست اگر ضروری بود در جائے نشستہ دوگانہ گذاردہ بعیادت او برود و در عیادت مریض سخنان امید انگیز و جانہ آمیز روان کند نہ بخلاف آن و در مجلس شادی سخن غم نگوید و در مجلس نکاح سخن طلاق نگوید و نیابد و در ہر جائے مطابق اہل آن حال آنجائی سخن گوید و در شب ماہ نو و در حین سفر اگر امامت کند آیات عذاب و سہم نخواند و عیاذا قصد بسے تفاول باشد اگر شانہ سوغات آمدہ مناسب آنست کہ بی خلاف نہند کہ موجب قطع صحبت بود بکاغذ یا سجامہ پیچیدہ بدہند ہمچنین کارد کہ بی نیام آرد ہمین اثر دارد بلکہ ہمراہ او خوردہ و گوشت کہ قطع بری سرایت کند ہمچنین ظرف آب باشد و ہر چہ باشد خالی نہ بود و در مجلس درویش سفید ریش بر بیاض ریش تقدیم فرماید و مخلوق بر غیر مخلوق ملحق بر غیر ملحق و اکابر کہ مصلا و تسبیح و شانہ و عصی دارند و اشال آن ہر چہ بر اصحاب خود مید ہند ہر کدامی مشعر است بر معنی ذکر در زیارت قبور افتاد حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند بعد از زیارت اکابر کہ بر صدر ارشاد و مسند حضور نشستہ اند زیارت قبور اکابر را است کہ بہ نسبت اصحاب طریقت دارد باب حقیقت مقصود خود از ملاقات قبور یافتہ اند تقریبا فرمودند کہ حضرت مولانا زین الدین از برکات آلہی و فتوحات نامتناہی از روحانیہ متبرکہ حضرت شیخ الاسلام شیخ احمد جامی یافتہ بعد از انکہ دہی ریاضات شدیدہ و مجاہدات چندہ بگذرد روحانیہ حضرت شیخ الاسلام جامی ظاہر شد و گفت خدا تعالی طاعتی تو در شفاخانہ ما نہاد و است خدمت مولانا ہفت سال پیادہ بیشتری پای برہنہ از پای پیادہ بہ تربت مقدسہ ایشان میرفتی و در گنبدی کہ محاذی قبور ایشان بود ایستادی و بہ تلاوت قرآن اشتغال نمودے و ہر چند وقت اندکی مشتر میشد تا مدت ہفت سال نزدیک مرقد شریف دی ہر سہ قرآن خواندی و بیاد اختلاف احوال کہ چند وقت دی ایستاد گاہ دور گاہ نزدیک و در آخرین می نشستہ لی توقف سوال کردند جواب داد کہ آنہم باسر و اشارت بخضرت بود بعد ازین کہ سی سال برین طریق گذشت بمقصود رسیدہ آوردہ اند کہ ہزار ختم قرآن دی مرقد مقدسہ شریف ایشان کردہ است حکم از روحانیہ حضرت ایشان شد کہ احرام زیارت مشہد مقدس رضوی سلام اللہ علی من حل فیہ بندد آنجا رفت و خلعتہا یافت و بشرف زیارت شہا فائز شد و از آنجا بخرمیت طواف مزارات طوس کرد شب در مزار متبرکہ حضرت شیخ ابو نصر سراج بود حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم را در خواب دید کہ فرمودند فردا در شہر طوس تراد رویشی عریان پیش آید و برا گفن و حرمت دار لیکن کجا کہ من چون بامداد بطوس در آمد با محمود طوسی کہ مجذوب بود دید ہمچنان

Ataunnabi.com

صورت کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم گفتہ بود می آمد چون مولانا دید خود از بر زمین افگندہ و سر
در افگندہ مولانا پیش او رسید دستمالی بیاورد و بعد از ساعتی بی خود از تغیر بیرون کرد و بر پای خواست
و با خود میگفت ای بی ادب کس را تعظیم نمیکنی کہ دون غیر صلے اللہ علیہ وسلم در تربت شیخ ابو نصر سراج آبا
ملاقات کرد و بر آستانی دلدوز فرشتگان آسمان از وی شرم میدارند مولانا را بر وی سلام کرد جواب داد
و گفت برو کہ اولیاء را دیدار منتظر قدوم تو اند حضرت قدوۃ الکبار میفرمود ند کہ در طہارت حضرت
شیخ علاء الدولہ السمنانی نشستہ بودیم کہ کسی سوال کرد از شیخ کہ چون این بدن را در خاک ادراک نیست
و بدن مکتسب است با روح حیوانی متعلق شدند و در عالم ارواح حجاب نیست پس چہ احتیاج است بر
خاک رفتن و فائدہ چیست چہ در ہر مقام کہ توجہ کنند بروح بزرگ چنان باشد کہ بسر خاک رفتہ شیخ
فرمود ند فائدہ بسیار دارد یکی آنکہ چون بزیارت کسی میرود چندانکہ میرود توجہ او زیادت میشود چون
بسر خاک وی رسید و بحس مشاہدہ کند خاک او احساس او نیز مشغول شود و بکلی متوجہ گردد و فائدہ
بیشتر باشد دیگر آنکہ ہر چند روح [illegible] ہمہ جہان او یکی است اما در بدنی کہ ہفتاد سال
با او صحبت داشتہ باشد بدن مخصوص او کہ بعد از حشر او ابدالآباد خواہد بود آنجا باشد آن موضع نظر او و
تعلق او بیشتر بود کہ بمواضع دیگر پس حکایت کرد کہ یک نوبت در خلوت بسیدند قدس اللہ سرہ بودیم
[illegible] وی ذوق تمام دست داد سبب صحبت چندیکہ بزمین خلوت بیرون آمدیم و بسر خاک او رفتیم آنجا
ذوق نیافتم این معنی را بجد است سیم بفتم فرمود کہ آن ذوق بسبب چندیدن یافتی یا نہ گفتم بلی گفت
در موضع کہ در عمر خویش پیدا بہت رسید [illegible] آنجا بوده باشد و قلیکہ [illegible] اصلا میشود و در بدنی کہ چندیں
سال با او صحبت داشتہ باشد اولی بود کہ ذوق بیشتر حاصل شود اما شاید کہ بسبب مشغول حس
بر سر خاک در توجہ بتصویر [illegible] نہ کہ اہل دل پوشیدہ باشد [illegible] ن مشاہدہ توان کرد
و بدن از خرقہ نزدیک تر بہت و فوائد زیارت بسیار بہت کسی اینجا توجہ کند بروحانیہ مصطفوی صلے اللہ
علیہ وسلم فائدہ یابد اما اگر بمدینہ رود روحانیہ مصطفے صلے اللہ علیہ وسلم از رفتن او و رنج راہ باخبر باشد
چون آنجا رسید بحس ہفتاد و نہ ہزار فرشتہ پاک آنحضرت بکلی متوجہ شود و فائدہ اینجا فائدہ این جہت دارد
مشاہدہ را این معنی تحقیق باشد حضرت قدوۃ الکبار میفرمود ند مردگان را آسمان نادر توجہ او خبر
دارند چہ عالم روحانیہ لطافت دارد بتخصیص کہ ارواح انکہ بر آنمذک توجہ زائر مشعر میگردند نقل است کہ
سلطان المشائخ بزیارت مرقد متبرک حضرت خواجہ قطب الدین رفتند در عین طواف بخاطر شریف
ایشان رسید کہ آیا از این توجہ من روحانیہ ایشان باشد آواز شنوند این خطور تمام نشدہ بود
کہ از مرقد منورہ ایشان صدای برآمد بعبارت فصیح این مضمون شعر خواند مصرع
مرا زندہ پندار چون خویشتن ۔ من آنم کہ جان گر تو آئی بہ تن ۔ مدان خالی از ہمنشینی مرا ۔ بہ بینم تو اگر نہ بینی مرا حضرت

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

قدوۃ الکبرا سفر میروند چون در شہر درآیند باید کہ اول شرف ادراک پابوس اکابری کہ بر صلہ
حیات نشستہ اند حاصل کند بعد ازاں شرف زیارت قبور اکابر دریابد اگر قبر پیروی دین آں شہر است
اول زیارت وی بجائی آورد والا زیارت اکابر کہ ویرانشان دہند زیارت کند اما ادب آنست کہ
زیارت اکابر بہ ترتیب ماثر ایشان بکند و در وضع جبہہ بقبور اکابر علمار اکثی است و جواز نفر میروند اما
در مشایخ اختلاف است و نزد این فقیر چنانچہ در حال سفر از بسیار اکابر معائنہ شدہ است کہ در حیات
کسے را تعظیم دیدہ اند بہمان تعظیم بعد موت اورا میکنند چنانچہ پدر و استاد و پیر و امثال آن کہ واجب
التعظیم باشند اما وضع جبہہ بین یدی الشیوخ بعضی از مشایخ روا داشتہ و از اصحاب ایشان
کسیکہ از ورطہ محبت دار غایت شفقت وضع جبہہ بین یدی الشیخ کردہ استماع نفر میروند اما اکثر
از مشایخ اعراض کردہ اند و اصحاب خود را از ان استماع ساختہ کہ سجدہ تحیت در امت پیشین بود
حالا منسوخ است اما حضرت مخدومی چون از نماز جمعہ و صلوۃ اعیاد عود میکردند خلایق انبوہ سر
در قدم ایشان می آوردند و سر را کہ بپای مبارک ایشان سفر از نمیشدند سر بر زمین می نہادند و بوسہ
میکردند شخصی از نزلایان ازین معنی استفسار کرد کہ نامشروع میشود کہ مردم سر بر زمین می نہند فرمود
کہ اینہا را بسیار منع کردیم و باز داشتہ ایم باز نمی آیند القصہ این حالہا نگارندہ را دیدہ اند و طالبان صادق
و دوستداران واثق صوفی کہ در اینجا تشخیص معائنہ میکنند و معنی کہ در صورت شیخ مشاہدہ می نمایند
بی اختیار سر بر زمین می نہند و میگویند بیت سرے کہ در خم چوگان او نباشد ۔ بہ از سرے کہ بگردن
نبود جواز این معنی را بعضے اصحاب روایت شرعی ہم آوردہ اند فی الملتقط و یقال ما کان التحیۃ
لہا طرفان طرف التحیۃ و طرف العبادۃ فالتحیۃ کانت لآدم و العبادۃ للہ تعالیٰ
قال ابن عباس سجدۃ التحیۃ بمنزلۃ السلام و لا بأس بوضع الخدین بان یلقی الشیخ
الیہ خدہ انتہی و سجدۃ العبادۃ و سجدۃ التحیۃ قالوا ان خاصۃ للہ و الثانی بوجہ
النکرۃ فی حمسۃ محل جاز للقوم للنبی و المرید للشیخ و الرعیۃ للملک و الولد للوالدین
و العبد للمولی فی کل حال یرخص اذا سجد الانسان سجدۃ التحیۃ لا یکفر و اذا سجد
الرجل للسلطان و لغیرہ و کان قصدہ التعظیم و التحیۃ دون الصلوٰۃ لا یکفر قال
الصدر الشہید من سجد لغیر اللہ و یرید بہ التحیۃ دون العبادۃ و لا یکفر ہذا کلہ
فی فتاوی قاضیخان و صغیر خانی و تیسیر و سراجی و خانی مکانی بود مرصاد آوردہ است پیش مشایخ
کہ سر بر زمین نہند سجدہ نیست آن تعظیم و تکریم نور ذات و صفات سبحانہ حقیقی است کہ مشایخ و
اولیا را بآن نور تجلی باند حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند چون بزیارت قبور در آیند از جائی قبر دور
گزند و سہ طواف کنند یا ہفت طواف نبود سر پایان آنجا فرود آورد و مقابلہ روی میت را استقبال بایستند

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

وگویند علیکم السلام یا اهل لا الٰہ الا اللہ من اہل لا الٰہ الا اللہ کیف وجدتم قول لا الٰہ الا اللہ یا اللہ بحق لا الٰہ الا اللہ اغفر لمن قال لا الٰہ الا اللہ واخشنا فی زمرۃ من قال لا الٰہ الا اللہ ولا قبلنا قول لا الٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ پس بر قبر گل یا سبزہ بیدار دشنید یا ایستادہ فاتحہ و آیۃ الکرسی و اذا زلزلت الارض و الہٰکم التکاثر یکبار و اخلاص ہفت بار و انجا یکبار این دعا بخواند لا الٰہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک ولہ الحمد یحیی ویمیت وہو حی لا یموت ابدا ابدا ذو الجلال والاکرام بیدہ الخیر وہو علی کل شیء قدیر پس بر روح آنہم صلوٰت اللہ علی سیدنا رسول اللہ بعدہ بگوید اللہم وصل ہذہ القراءۃ وجعلت ثوابہا لروح فلان بن فلان بعدہ پیش قبر باز آید و زیر غلاف دست بدارد و حاجت عرض کند و در زیارت مشایخ البتہ بی شیرینی و گل و سبزہ نرود و اگر قبر پیر باشد فتوح زر در نیجا نہند بعد از نجا در مزارہا بر سانند و تصدق ہم مجاوران را جزوی زر بکنند و تحقیق سر حلقہ بزیارت اشتغال داشتہ باشد اصحاب وی جدا استادہ باشند چون ایشان فارغ شوند اصحاب ہم نوبت در آیند و بشرف زیارت مشرف شوند حضرت قدوۃ الکبرا امیر سرودند کہ چون سالک را قبض دست دہد اگر پیر زندہ باشد بشناسد وی بسط پیدا بود وگرنہ بر قدمنورہ وی رود یا اکابر دیگر کہ نسبت عقیدہ با وی برود کہ قبض او بسط تبدیل یابد نقلست کہ ہر گاہ کہ شیخ ابو سعید را قبض بودے قصد خانگ پیر ابو الفضل کردی خواجہ ابو طاہر ابو سعید گوید کہ روزی شیخ را قبضے رسید در مجلس گریان شد فرمود کہ ستور را زین کنید در وقت بنشست و جملہ اصحاب با وی موافقت کردند چون بخانگ پیر ابو الفضل رسیدند قبض تبدیل بسط یافت و در وشان شعرہ و فریاد در آمدند قوال حاضر بود این بیت خواند بیت معدن شادیستاین یا معدن جود و کرم ✤ قبلۂ مارا دی یارد قبلۂ ہر کس حرم ✤ و شیخ را دست گرفتہ بودند گرد آستانگ طواف میکردند و نعرہ میزدند و در دیشان سر و پای برہنہ بخانگ مشغول شدند شیخ گفت این روز را تاریخ سازند کہ بہتر ازین روز دیگر روز نخواہد شد بیت چہ دور ست این کہ بہ ازین روز نبود ✤ اگر باشد چنین فیروز نبود بعد از آن ہر مریدی کہ داعیہ حج بود بخاک پیر ابو الفضل آمدے بدین تقریب بسیار فرمودہ اند آری خاک دیگر فقیران ہم اینچنین خواہد شد نخواندند بیت ازین حال اگر نیز گردان شوم ✤ از زیارت گہ نیکمردان شوم ✤ سولنا نظیر الدین چون بگازرگاہ رفتی و از پل گازرگاہ در گذشتی پای برہنہ کردی و گفتی از اولیاء اللہ شرم میدارم کہ پای نعلین بر روی ایشان نہم حضرت ایشان ہم در مزارات مساجد دمشق و جبل الفتح پای برہنہ زیارت کردندی و اینچنین در دیار ہند در حضرت دہلی و بدایون و در بقعہ جالبن و بعر صہ بہار و بخطہ اودھ و بخطہ اکرہ کفش از پای برآوردہ زیارت میکردند اللہم

لطیفہ شرح دہم در بیان معانی زلف و خال و امثال او قال الاشرف

Ataunnabi.com

المناسخ دردد والفاظ اشعار اضداد فما حضرت قدوه الکبرا میفرمودند چون بصالحیه دمشق
بشرف ملازمت حضرت کبیر الدین ابن فخر الدین العراقی مشرف شدیم و بانواع فوائد خارخانه و اصناف
موائد محققانه بهره مند گشتیم دیدیم که برخی از اصحاب خود را دیوان حضرت مولوی درس میگفتند بطبق
اصطلاح صوفیه بخلاف معانی متعارف که سنبل و خال عروس معنی را آراسته اند و خنج و دلال بزیور شعار
پیراسته و موجب اختفا غرائب اسرار و سبب انطوای عجائب اسمار در صورت الفاظ شعر آنست که اکابر
روزگار را از غایت نفاست اسرار و مآثر نادر انداز نهایت غرابت اطوار غیرت برده اند که چشم بیگانه
بر رخساره حالات ایشان و نظر بیگانه بر غدار واردات شان نیافتد پس اولی آنست که عروس
معانی در حجله الفاظ مصطلح جلوه گر بود و احدی بآن نبوده که از نقابیس وجدانی و درجک عبارات
منشرح دیده و گردد مثنوی دردون حجله الفاظ رنگین ✦ فراز مسئله اشعار شیرین ✦ بجلوه در عروس
معنوی خویش ✦ دراندنی بیگانه برخویش ✦ ازان روئی معانی خاص را بعبارت خد و خال
و کشف حجابی اختصاص باشارت غنج و دلال برآورده اند تا عام از دیدن بهره مند نگردد و شروع بطبق
لغات شعار و دفق عبارات فضلا کرده شد تا طالب صادق بموقف مقصد بسرعت برسد بالنبی
و آله الامجاد الف کلیسا عالم حیوانی را گوید جلیسا عالم طبایع را گویند ترسا معانی و حقایق
را گویند دقتی که دقیق در قیق باشد لقا ظهور معشوق است چنانکه عاشق را ازین حاصل گردد که
اوست وفا غایت ازلی را گویند بواسطه عمل خیر و اجتناب از شر جفا پوشیدن دل سالک
را گویند از معارف و مشاهدات شب یلدا نهایت الوان را گویند که سواد اعظم است سما عشرت
افتد ✦ را گویند چشم شهلا ظاهر کردن احوال و کمالات ذوات و صفات ملک است و غیر او منع و ثروت
ازین مقام خیزد و این از نگرد و استدراج خال کم باشد و تحب صاحب محبت را گویند عاشق از ملک
طالب مفارق آن باشد یا نه طلب باشد و حب طلب نباشد محبوب حق تعالی را گویند
و تبتکه مستغنی از دوستی و اتحاد او مطلق بی قیدی طلب جستن حق را گویند از آنکه دوست
دارنده پیشتر از عبدیت و معبودیت بود طالب جوینده حق است نه از او معبودیت و محبوبیت کمال نیاز
بروئی دوستی مطلوب حق است و قتی که جوینده حاضر از آن باشد که بدوستی منسوب بود فریب
استدراج الهی را گویند حجاب آنی باشد که عاشق را از معشوق باز دارد و نوعی از انواع آن حجبت
عاشق نقاب آنی باشد که عاشق را از معشوق باز دارد بحکم ارادت معشوق طرب انس باحق تعالی
و سر رمل دوان شراب غلبات عشق بود با وجود اعمال که مستوجب ملامت باشد و این اهل
کمال را بود که اخص اند در نهایت سلوک مست خراب استغراق بود و نظر داشتن بر استغراق
خود کباب بهدر شش دلست و در تجلیات شب عالم غیب بود قبل عالم حیرت و این عالم فنای است

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

متد میان وجود و عدم قبیل میان خلق و مبتول میان عالم ربوبیت و عبودیت مطرب آگاہ بندہ
بود لب کلام را گویند عنبغب اقتران ملاحظہ ولادت علم بود شتاب سرعت سیر بود بی تحو
از معرفت دقایق مقامات و این سیر بحکم جذبہ و چہ بحکم سلوک در احوال و ریاضات و تصفیہ پاک بود
سخن خوب بشارت واضح در ارادہ و غیر ارادہ خواب فنا اختیاری بود محبت دوستی بود بی جبر
و علاقہ دلی متحرک بحق سبحانہ تعالیٰ ملاحت بی نہایتی کمالات الٰہی بود کہ بچکس نہایت آن نرسد
تا مطمئن شود ظرافت ظہور انوار ہیبت از حضرت الٰہی در مادہ شوخی کثرت التفات بود غارت جذبہ
الٰہی بود دوست شیوہ محبت الٰہی بود قامت سزاوار پرستش بود کہ بخرق را این سزاوار نیست
چشم مست ستر کردن الٰہی بود بر تقصیر و خورد کہ از سالک در وجود آید جزاء چنانکہ بچکس ما اطلاع نیفتد
و آن ضرر بود عشرت لذت ہیبت باحق سبحانہ تعالیٰ و شعور و آگاہی از لذت خرابات خرابی بود
بت مقصود و مطلوب بود عبادت اجتہاد سالک بود زکوٰۃ ترک و ایثار بود و تصفیہ ہم
طامات معارف بود دست صفت قدرت بود انگشت صفت احاطت بود سبلت
ہیبت عالم آلہیہ بر صفت ربوبیت است محنت الم بود کہ از سبب عشق بعاشق رسد اختیاری
و غیر اختیاری راحت وجود امری بود کہ موافق ارادت دل باشد بر و بیت عدم قدرت از ادائے
عبودیت بسزای آنحضرت سعادت خواندن ازلی شقاوت راندن ازلی غیبت مقام
ج حج سلوک الی اللہ بود تا راج سبب اختیار سالک در جمیع احوال و اعمال ظاہری و باطنی
باشد نسج وجود امری گویند فتح وقت را گویند صلح قبول اعمال و عبادت و وسائط
قرب صبح طلوع وقت و احوال بود کہ بر خلاف ارادت دل بود فرخ تجلیات محض گویند
نسخ مثل ادات زبان لج امری را گویند کہ موافق طبع سالک نباشد سیب نسخ علم لذت شاہد
چاہ نسخ مشکلات اسرار شاہد و صاعد صفت قدرت و قوت را گویند قد استوار الٰہی بود
خط حالتی باشد کہ بعد از فراق ظاہر گردد باعث طلب بود قربا و ذکر جہر را گویند در وحالتی بود کہ
از محبت طاری شود کہ طاقت حمل آن نبود محب با شاہد تجلی خش باشد عید مقام جمع را گویند زہد
اعراض از زیادتی و فضولی بود با مدلو مقام کشتن مراقبہ را گویند مہر میل با صلی خود است با وجود
علم و آگاہی از زیادت لذت و دریافت مقصد کسر جذبہ الٰہی بود کہ سالک بر و مقدم بود یا عکس مگر
غیر و دادن معشوق بہت عاشق را گاہ بطریق لطف و موافقت و گاہ بطریق قہر و مخالفت عور را داشتن
سالک بود از عروج امیر الذت الٰہی جانبی داشتن بہت بر سالک تکبر نی یاری بہت از اعمال سالک
شہر وجد مطلق بود در مطاوعت بود یار صفت الٰہی را گویند کہ فردیست کائنہ موجودات را بہم
اسم موافق تر از این نیست سالک را چہ کلمہ توحید بر این اسم دائر است غمگسار صفت رحمانی بود

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

سالک وقتی کہ حجاب دیگر نماندہ باشد **میل** مجرم بود باصل خود بے شعور و آگاہی از اصل و مقصد خود چون
رجوع طبعی چون عبادات بطبایع اربعہ کہ باختیار مائل باشد اصل ۱۲ و ہیچ رجوع خاصہ باصل خود **اعمال**
متابعت اوامر است **میل** بودستی حق بود باوجود طلب وجد تمام **جمال** ظاہر کردن کمالات معشوق است
جہت زیادہ رغبت و طلب **جلال** ظاہر کردن بندگی معشوق است از جہت استغنا از عاشق و نفی ہر دو
عاشق و اثبات بیچارگی او و بزرگی معشوق **شکل** وجود حق تعالیٰ را گویند **شمایل** امتزاج جمالیات و
جلالیات و سرقہ روان کردن **عقل** عالم تمیز را گویند **وصال** مقام وحدت را گویند مع اللہ شراب خمیرہ
کامل بطی السیر بود و این گاہ باشد کہ سبب دانستن طریق باشد سالک را و کمال سالک باشد و ایچنین سیر
اکمل سیر آنست کہ بجہت محتاج نباشد و گاہ باشد کہ بسبب تقصیر سالک بود **محمل** آرام تکلیف بود **نقل**
کشف معانی و اسرار را گویند **سبیل** غلبہ احوال دلی را گویند کہ فرح رجح باشد **گل** نتیجہ عمل را گویند **لب**
لعل بطون کلام را گویند **فہم** آلت دریافتن را گویند **رام** محل تجلیات کہ از عالمان پوشیدہ
بود **حاکم** اوامر شرع کہ بسالک جاری دارند **تظلم** استغاثت بردن است بحضرت الٰہی از شر
شیطان و نفس باز تقصیر خود **نسیم** باد یاد آورد عنایت بود **پام** محل تجلیات را گویند **چشم**
صفت بصیری را گویند **شراب خام** عین ممزوج را گویند **جام** حال بود **اسلام** متابعت امر
بود و اعمال متابعت و ام منادی بی اختیاری را گویند **سلام** درود و تحیت بود **عالم** امر و خلق را
کہ خلایق بآن امتثال نمایند **عجم** پند دادہ محنت و طلب معشوق را گویند **سیم** تصفیہ ظاہری و
باطنی بود **خم** موقف بود **حشم** ظہور صفات قہر را گویند بر خود **سیم** پرورش سالک را
کیف تسلط صفات قہری بود **تا حتف** ایقان ایمان الٰہی را بود **گلستان** اعمال و عبادات
بود **مہربان** صفت ربوبیت را گویند **جانان** صفت قیومی کہ جملہ موجودات قیام بدو دارد
اگر آن رابطہ بوجودات پیوستہ نبود قیام عالم ممکن نبود **دین** اعتقادی را گویند کہ از مقام تفرقہ
سر بر کردہ باشد **بیابان** وقایع طریق را گویند **فرو گفتن** ترک تدبیر و اجتہاد بود **گرد کردن**
تسلیم وجود است بحکم منادی و ترک تدبیر و اجتہاد **دل کردن** عدل بود از چیزی بچیزی و غرضی
باغراض دریافتن **محو کردن** اعمال ناشیہ از نظر باین ترک **کردن** قطع آمال از ہر چیزی
خاستن قصد غریمت بود **نشستن** سکینہ بود **رفتن** مروج بود از عالم سفلی بعلوی و امدن
رجعت بود بعالم بشریت از عالم ارواح یا از استغراق **سکر دن** عالم ملکوت بود **میرون** عالم ملک
بابستان مقام معرفت بود **زمستان** مقام کشف **بوستان** محل کشادگی صفت باطن عالم را
مخصوص بود **بجان** نور بر کہ از غایت تصفیہ و ریاضت حاصل شدہ بود **بہاران** نزول رحمت
آب روان فرح دل را **بپای کوفتن** تواجد است **زدن** عالم و طرقہ را **ابرو چہرہ گلگون** تجلیات

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

در خیر اده بود در خواب یا بیداری یا بعالم بیخودی **لب شکرین** کلام منزل کہ انبیا را بواسطہ ملک وا ولیا را
بواسطہ تصفیہ **لب شیرین** کلام ہویدا بشرط ادراک مشہود **دہان** صفت متکلمی **دہان شیرین**
صفت متکلمی بطریق تقدیس از فہم و وہم انسانی **سخن** اشارت و انتباہ آلہی بود **سخن شکرین** مطلقا
آلہی بود انبیا را بواسطہ وحی و اولیا را بواسطہ الہام **در سخن** مکاشفات ظاہر را شاملہ آلہی بود در اندہ و غیر ادہ محسوس
و معقول **گوہر سخن** اشارت واضح را گویند در اندہ و غیر ادہ معقول و محسوس **زبان** اسرار آلہی بود
زبان شیرین امری را گویند کہ موافق تقدیر باشد **میان** سالکہ کہ در میان طالب و مطلوب بود از
سر مقام و حجاب موی **میان** نظر سالک بر قطع محب از خود و غیری **جستن** ہیئت کمال منشور
است **بسلطان** جہان احوال بر عاشق چنانچہ اراوت اوست **ہجران** انقطاع بغیر حق از
درون و برون **سر و جان** اشارت بر شد محقق **کلبہ احزان** وقت حزن **میدان** مقام
شہوت را گویند **چوگان** تقدیر جمیع امور بطریق جبر متغیر **فغان** ظاہر کردن احوال درون از
طرف دور اندگی از حضرت حق **ساربان** راہ نمایی بود **ایمان** مقدار اللہ بود **حسن** جمعیت
کمال را گویند و آن زدیل است **باصل خود** بازگشتن آگاہی و علم بعضی از اصل **مقصد گیسو** طریق طلب
کمال را گویند **سرو** علو مرتبہ بود **کمان ابرو** سقوط سالک بسبب تقصیر و باز بحکم عنایت
ساقط ناکردہ از درجہ و مقام **جفت ابرو** سقوط سالک از درجہ و مقام بسبب کردن تقصیر باز
تصعید و بحکم جذبہ و عنایت بمقامی و درجہ کہ بود **طاق ابرو** اہمال کردن ہمت در سقوط سالک از درجہ
و مقام بسبب تقصیر گذاشتن **ابروان** تشویر ترقی بود **شست و شور** برداشتن خود را گویند از
تقصیر در وجود آمدہ بود در صفای حضور عاشق و معشوق **جست و جو** خردہ گیری را گویند از ہر طرف کہ باشد
گفتگو عتاب محبت آمیز را بر اہمال ہمت باز دشیت است **کرشمہ** التفات بود **شیوہ** ادراک جذبہ
آلہی کہ گاہ باشد و گاہ نہ کہ موجب غرور و غفلت نبود **خانہ خودی** بود کہ نہ ماہیت آلہی بود ادراک
کافہ عالمیان **دستگاہ** حصول جمیع صفات کمال با وجود قدرت بر ہر صفتی **محالتہ** متصف شدن
بصفات کمالات دیدہ اطلاع آلہی بود **مژہ** اہمال حال ہر سالک سزا و جزا بحکم حکمت آلہی **تیر**
مژہ اہمال ناکردن سالک سزا و جزا **سبزہ** میان معرفت **چشم آہو** نہ متحیر کردن آلہی تقصیرات
سالک را در عین سلوک و لیکن آگاہ کردن سالک را از تقصیر کہ کردہ باشد و زان نیز کنار غیار و **شراب** بخشیدن
صرف بود **شراب خانہ** عالم ملکوت **بت خانہ** عالم لاہوت بود **میکدہ** قدم مناجات بود **خمخانہ** قلب آدم
کہ از عالم ارواح آب **بادہ** عشق و محبت کہ ضعیف تر و این عوام را نیز بود **جرعہ** اسرار و مقامات و احوال بود کہ در سلوک
سالک پوشیدہ بود **شبانگاہ** ملکہ شدن احوال بود **تو بہ** بازگشتن از ہر چیز ناقص بسوی کمال **ز کوٰۃ** ترک ما
سوی اللہ بود **کعبہ** مقام **وصول خرقہ** صلاحیت را گویند صورت سلامت **سجادہ** سہ باطن

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

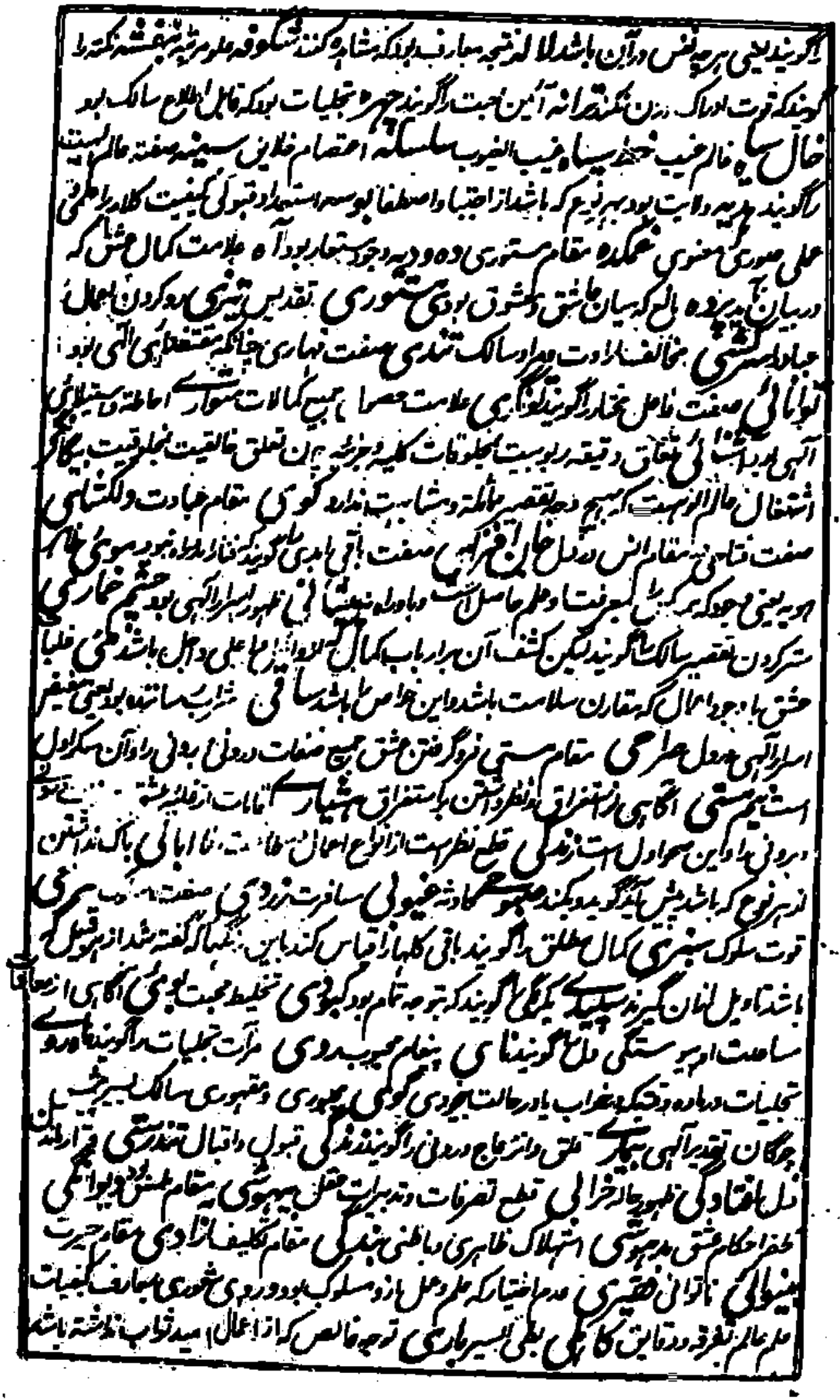

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

سرد می بر دنفس گرمی حرارت که مجوب بود بیداری عالم سر پاکبازی توجه خالص که از
عمل ثواب خواهد علوم رقیقه لطیفه نوزده هم در بیان معانی ابیات متفرقه در محلات متعدده
که از افاضل مخلصه صادر شده قال الاشرف اشعار الشیخ درر والکلام الشعر
اضداد فیها حضرت قدوة الکبرا سیر سودند که بعضی ابیات شعرا متقدمین و کلمات فضلاء کاملین
اگرچه مصطلح بعبارات شعرا است ولیکن چون بطریق تصوف و روش تعرف جمع میکنم خالی از اشکالی
نیست و بعضی اشعار خود در توحید معارف اقتدا حیاج تاویل نیست چنانچه بعضی غزلیات حضرت
مولوی حضرت مولانا محمد شیرین شهید مغربی و حضرت شیخ اوحدالدین کرمانی و امثال آن حضرت
قدوة الکبرا تقریر نقل از حضرت ایشان میکردند که ایشان را بسیار شغف بود بدانستن معانی رباعی قطب الاولیا
سلطان ابوسعید ابوالخیر قدس الله سرهم چه هشتاد رباعی از حضرت ایشان سر زده همه در حل مشکلات
صوفیه طلبی قضاهی الحج آنها را دوست کرده اند الیشان مهمات بکفایت میرسید و کمی از آنها
رباعی مشهور اینست رباعی حورا بنظاره نگاریم مفتاده ۰ رضوان ز تعجب کف خود بر کف زده
یک خال سیه بر آن خان مطرف زده ۰ ابدال ز بیم چنگ بر مصحف زده ۰ از روضه جانید متبرک مستفید
بودند از روح قلبی بواسطه اشتغال گونیه و اشتعال وسیعه بمطالعه در استکشاف معانی و اعتراف نکته
جانی ز ملولی و لفع میشد و ران حین که امیر الامرا امیر علیشیر تبریزی ذا دقت فیقه بالعانت الصبا
از بعضی که بر عصر واقف و بر تحقیق وی خالسته اند و بعضی ما بین فقیر هم اتفاق فرمودند بعضی از اصحاب
ایشان آن معانی را نقل کردند هر چند که آن سنی از صورت انکشاف حقایق و دقایق خالی نبوده
لیکن حضرات فقیر آن تقریر فروگذاشته چه خواندن این رباعی بر سر ساری بآن معانی چندان نسبتی
نمی نماید اگر چه مقتضای آن معانی استفاضه کلی دارد همچنان منتظر بسود ناگاه فیاض حقیقی و مفضل
فقیر رخصت که من آنها را تقریر نمایم اشاره آن نمودند که از آن فی الجمله تسکین حاصل بر فت الحمد
قبل ازین تقریر معانی مستفاضه ناگزیر است از مقدمه که بشرح او تعلق دارد و آن آنست که حضرت
حق سبحانه ارواح انسانی که خلق کرده از برای مشاهده جمال و معاینه جلال در بروز آورده چنانکه در
حدیث آمده ان الله خلق آدم و اشارت آن میرود چون که ارواح مشاهده آن جمال کردند و میثاق باز
آب زلال معاینه شدند ایشان را نسبی و حبی بآن جمال حاصل شد بقیکه حسب حالی ارواح را بمقتضای
مشیته بعالم اشباح فرستاد و ایشان را حجابی بر رخسار مقصود و نقابی بر عذار موجود افتاد هر چند که خواهند
که رجوع بحالت سابق و عود بوصلت واثق کنند نتوانند شعر هر کرا در طلب خویش پای در گل
ماند آن گمرد خواب بیند دیگر خویش را چنانکه منقول است از حضرت آدم علیه السلام در این حالت
اگرچه اشتیاق آن جمال زیادت میگشت و لیکن بواسطه تعلقات ابدان اندک اندک از مقتضای

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

جسمانی متاثر شد جمالی ظاہر شد تا بدرجہ رسید کہ طائفہ تمام محجوب گشتند و لذت مشاہدہ را فراموش کردند
بیت شد ز اشتیاق جمالش فراموش ہا و تا خاتمی کہ ہر چند بیاد ایشان می آرند ایشان را از استحال یاد آید بناد چنانکہ در کریمہ آمدہ اِنَّ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا سَوَآءٌ عَلَیْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ
اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا یُؤْمِنُوْنَ یعنی تحقیق کہ کافران کہ کافر شدند بآنچہ کافر شدند پیغمبران را بر ایشان یکسان است ترسانیدن تو ایشان را یا نترسانیدن تو ایشان را ایمان نیاورند و طائفہ دیگر اگرچہ فراموش کردند لیکن چون انبیا
او را یاد دادند ارواح ایشان را حال پیش آمد و بمناسبت آن یاد از ظلمت کفر برآمدند جنگ با ایمان زدند
و طائفہ دیگر را بواسطہ نورانیت اشتیاق عظیم بآن جمال پیدا شد گویا کہ ہرگز فراموش نکردہ اند صبح فراق
دمد وقتی کہ دیگر یاد آئی و ایشانند کہ آتش محبت در دل ... تسکین این آتش جز بیاد مشاہدہ آن جمال
نتوان کرد قطعہ مسلمان مسلمان مرا زندگیست نمیدانم کہ او صنمہائی شیراز ما بدانند بتہائی چین
خلق ناش عشق میش من بلائی جان و بلائی محنت شیرین عجبا او دنیا سائی و دہان عشق میخندد
در چشم عشق میگریند کہ طرا محنت شیرین بہت ناپیداست طولانی و این طائفہ اند کہ چون ایشان را
زحمتی و بیماری رسد در این حال اگر کسی ایشان را مردن بیاد دہد در حال ایشان را سرفروی حضور حاصل
گردد زیرا کہ دانستہ اند کہ در یافت مشاہدہ آن جمال اندروی کمال بی مردن حاصل نمیشود پس مرد
حصول شادی بدن را لقتی حصول گردد چرا کہ شادی را خاصیتی ہست کہ ہرگاہ در بیمار ظاہر شود تخلیل
مرض میکند کہ بیماری بواسطہ آن سواد ہست فاین نزد اطبا روزگار مقرر شدہ ہست اینجا ہمین قدر کفایت
زیادہ خواص را وانگاہی ادراک آن علم حاصل گردد و از اینجا ہست کہ پرسیدن دوستان مردوستان را
سبب صحت شدہ ہست کہ لِقَاءُ الْحَبِیْبِ شِفَاءُ الْعَلِیْلِ ہم شرعی ایشان دواخانہ ہست و ہم از جہت
کہ در یافت لذت مشاہدہ حقیقت بعد از انتقال از این عالم ہست انکار گفتہ اند بشارت پیغامبر
صلی اللہ علیہ وسلم در این حدیث کہ مَنْ بَشَّرَنِیْ بِخُرُوْجِ نَفْسِہٖ بِشَّرْتُہٗ بِدُخُوْلِ الْجَنَّۃِ
از جہت آن بود کہ حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم طمانیت دہند کہ در ماہ ربیع الاول
در لالہ زار فنا بسوی گلزار بقا خواہند چید و گل وصال حقیقی خواہند شمید چون این مقرر شد
کہ ذکر مردن نسبت بطائفہ کہ سبب صحت میشود چنانکہ مذکور شد و این تقریر میگوید کہ خواندن این آیہ
بر سر بیماری دلیل ہست بر آنکہ در این بیماری چیزی ہست کہ سبب سرور جان ہست کہ مطلوب ہست
حق تعالیٰ نگفت کہ قال اللہ تعالیٰ یٰاَیَّتُہَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّۃُ ارْجِعِیْ اِلٰی رَبِّکِ رَاضِیَۃً مَّرْضِیَّۃً
اکنون بسوی مقصود گوش دار کہ مراد از خواب و بیماری چیست مراد از خواب و بیماران کہ بر سر بیمار نمودار می گشتند
مردن چنانچہ در اثر صحیح آمدہ ہست و مراد از بیمار دوم انسانی کہ او را مقام محبوبی ہست
مراد از ارواح انسانی رضوان عقل کہ دربان دل و پاسبان گنج قلب باغبان بہشت عدل ہست و از
اخبار صحیحہ معلوم شد کہ اطلاق اسم جنت بر دل کردہ اند چنانچہ سلطان العارفین گفتہ اند اگر عرش و صد ہزار برابر

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

عرش و عدل عارف گردد دل عارف ازان خبر شود و تعجب و دشارت است باطلاع او در حالت نزع
و دم هر چیزی که او مستعد می نبود و مراد از حال بیان ان ذلت و خواری و انکسار است که در سینه در وقت مرگ
ظاهر میشود یا خود مراد از نفر حقیقی است که روح او در عین شباب حاصل شود و فرو او در مقام ابتعاد و دور نیست
و مراد از ما بال قوا انسانی است که تبدل متغیر از لوازم ماهیات انسانی است و مراد از معلوف حقیقت انسانی
که نسخه جامعه و مظهر کلیت قوله تعالی سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ چنانچه صاحب
مرصاد گفته قطعه ای نسخه نامه الهی که توئی ۰ وای آئینه جمال شاهی که توئی ۰ بیرون ز تو نیست هر
در عالم هست ۰ در خود بطلب هر آنچه خواهی که توئی ۰ چنگ زدن عارف تا آخر متحقق ایشان است
در روح و زبان اطلاع ایشان بر انحطاط مرتبه خود در علو رتبه روح است که ازین تقریر محقق شد که معانی
بیامی سرور انگیز و بهجت خیز هر یک در جبلت دی و سبب فرحادی بیا و بگرد و بیت ازلی این عشق
عشرت ساختن ۰ صد هزاران جان بباید باختن ۰ چون صنعت الهی و تقدیر و تقریر نامتناهی بر بن
نهنه است که اطلاع چند گاهی در بن عالم از برای تکمیل خود قرار دهد نمیتواند که خود را ازین قفس خلاص و بعد
ازین تحقیق اگر کسی این دیباچی را بر سر بازاری که او را محبت حق سبحانه در دل باشد بخواند و ازین معنی
حالت وجوم بانجناب فهم کند البته دیر سر وقتی پیدا بود و علوم را صحت بهر نفع ایشان باشد الهی و آله اصحابه
شعر ای مشکل حل و سهل مشکل ۰ نامت سرمایه منازل بهشت منزل ۰ این شعر نیز به یکی از خواجگان
منسوب است و خلاصه سخن این مشکل حل لسان بیان حمد است یعنی ای مرجعی که همه جمیع ملائک
و انبیاء مرسل و عبادات بیان مجموع کتب منزل که سبب تحلیل مشکلات دینی و دنیوی و واسطه تبیین معضلات
گرفتی اند از شرح حقیقت اسرار ذات متعالیه تو قاصر اند و افهام عقول همه از درک کنه معرفت جناب
کبریائی تو عاجز آنکه گفت حل مشکل بهمت ضرورت شعر ذکر مفعول هست و مراد فاعل حل کننده مشکلها
یعنی ای علیمی که اشکال جمیع مخلوقات و اسرار جمیع موجودات در حضرت علم تو چون آفتاب هویدا است
و مخفیات ضمائر در محل سلطنت بصیری تو روشن و پیدا هست و اکناف معاقد اسرار و اقفان دقایق
استار بواطن اصناف اغبیا و افکار حروف جهلا بغایت تعلم و هدایت تعرف حضرت روحی از
قرا سهل و آسان هست تا ان سوی منازل بهشت منزل بمانکه منازل دیگر هست و منازل دیگر ان
عبارت از اولی که اختتام آن انعدام اضافت و آن سیار عالم ارواح است پس هر فردی را از افراد
موجود هیچ نهایتی نبود و لایت منازل عبارت از استمرار بقائی وجود مطلق از و آن مسبوق بزمان نیست
و اختتام آن بعدم نیست چون این مقدمه معلوم کردی بدانکه چون آفتاب فیض وجود که از مطلع جود بحضرت
غیب طلوع میکند تا آنکه بمغرب عالم جسمانی منتهی گردد بر بهشت منزل از مرتبه جبروتی و ملکوتی گذر میکند
کرده منزل اول مرتبه حی هست و فیض نازل درین منزل بصفت حی مرضیع گردد درین مرتبه

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

او را سبب وجود میخواند سر ردعانی گویند پس این منزل بمنزل علم نزول کند و در نیجا بصفت
علیمی متصف شود و در نیز تبه او را معلوم خوانند پس از انجا بمنزل ارادت نزول کند و از انجا بر نگ سیزے
برآید و در نیز تبه او را مراد گویند پس از انجا بمنزل قدرت نزول کند و از انجا بر نگ ماه قدیری کسب
کند و در نیز تبه او را مقدور خوانند پس از انجا بمنزل سمیعی نزول کند و حقیقتی از عالم سمیعی با و پیدا گردد
و در نیز تبه او را مسموع گویند پس از انجا بمنزل بصیری نزول کند و در عرصهٔ این ولایت بیانی
صفت او شود و در بین مرتبه او را ملحوظ گویند پس از انجا بمنزل کلامی نزول کند و در تصرفات
احکام این حضرت مستعد کلام ربانی گردد و در بین مرتبه او را کلیم گویند و هر فردی از افراد وجود کلامے از
کلمات الله چنانکه در حق موسیٰ علیه السلام فرمود وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوسٰى تَكْلِيمًا اشارت باین مرتبه وجود
است و این اسامی را بر سبعه گویند و این را مفاتیح غیب خوانند بعد آن بمنزل هشتم که عالم ارواح
است نزول کند و این عالم بملکوت گویند و غیب و در بین عالم بتعداد و شمار این صفات مهیا گردد
پس از انجا بهشت اندر موا دل بمنزل شهادت نزول کند و شخصی موجود خارجی بوده عالم حسی ظاهر گردد و
نصف دائرهٔ وجود بظهور او تمام شود و بدایت نصف معاد می پیوندد پس چون معلوم کردی که عالم
ارواح آن عالم ملکوت است ازال وجود افراد و اعیان عالم معاد است و هر فردی از افراد عالم حسی و جان
عالم حقیقی است که ازال آن موجودات است و آن عکس ازل از ازل بود که ابتداء و بقا بربوبیت است پس
آنکس که گفت کدان سوی ازل بهشت منزل است گفت بدفیض وجود فرد بوبیت غیب بر صفت
منزل بمنزل بمراتب بر دل گذر کرده تا بمنزل ملکوت رسید که ازل باعیان حقیقیه است پس حضرت هر
که مطلوب حقیقی است وای ازل در منزل هشتم بود هذا مستفاد من حضرات الاکابر قدس الله
سرهم شعر زبور پائی شهادت چون بهنگ لا برآید تیمم فرض گردد نوح را در بین طوفانش و
تتبع این نکات شریف و عبارات لطیف در ملازمت سند عالی صیقلان نشسته بودم که بعضی از فضلائے
دهر و برخی از نظرائے عصر که از مشربی صوفیه شربی داشته شرح این بیت میکردند و معانی دیگر داشت
بیان میکنند و ثنائی بجک سند عالی بسوی این خادم نگاه کرده فرمودند که شرح این بیت که منسوب
بحضرت خواجه خسرو دهلوی است در خاطر حضرت قدوة الاکابر چگونه گذشته هر چند این خادم انکسار ورزید
و در زمرهٔ فضلاء خود را بیرون کشید نماند مگر بچیزی از شرح او بیرون آیم القصه هر چیز که از حضرت ایشان
استماع افتاده بود شرح او کرده آمد آن اینست که مراد از دریائے شهادت کلمهٔ اشهد ان لا الٰه
الا الله است چون طالب صادق و ذاکر واثق در تکرار کلمهٔ نفی و اثبات لذوت نماید و در ملاحظهٔ معانی
استغال نماید از هر طرف انوار الٰہی و اسرار نامتناهی جلوه شدن گیرد و در هر طرف تجلی ماسوی او از نظر
سالک مستغرق و آثار کثرت از پیش او بالکلیه محو و فنی شدن پذیرد بجانب اثبات صفات ذات و ادوات

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

کمالات در چشم شهود او متجلی گردد و در عین حصول ناگاه نهنگ فنا که همیشه اشتهای غریب تر دارد گوهر
تجلی ذات بدست سالک از صدف بدر شده بدریای فنای فرو برد آن حالش را نیز پس نوح را
که عبارت از سالک در این حالت باید که بمقتضای فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا قصد و غرم خاک کند خلقنا کم منها
تراب منشای اصلی و منبای حقیقی عین ثابته اوست رجوع بکند و در تیمم فنا را فنا حاصل کند و بگرداب
بیشعوری و اصل بیت بدریائی وصالت هر که سباح + بصحرائی کمالت هر که سیاح + بود بهتر که
او غواص باشد + برون از عالم و اندر خاص باشد + زند در بحر وحدان غوطه یکبار + برآرد تا بکش لولوی
شهوار + وگر در بحر شد از غوطه آگاه + نخواهم بعد از او غواص جانکاه + باید علم غوطه دور کردن + ز خاطر
خویش را مهجور کردن + برخی از اصحاب مراد از تیمم قصد بسوی تنزل کرده اند یا مروج فنا را فنا چه سالک
بعد از ترقی تنزل واجب است که بایتا اصحاب سلوک را حجاب صعود که در تیمم تیمم بدو منسوب است و مقام
اولیای کمل از اصفیای مکمل است تا که در وطن فنا را فنا جاوید بماند چنانکه بعضی مخدومان روزگار
و محبوبان کردگار بهمان وطن مانده و از ایشان تربیت سالکان راه و تربیت طالبان آگاه حاصل
میکرده و اینبیات بهمت هر که سر در آب افگند + برآرد گوهر از دریای فرخند + و از اینان هر که سر در تنگ نهاد
بماند در کفش در کم فتاده + از وی دارم کان جنت خداست + من از نان او در نان زاده ام + این
شعر منسوب بحضرت مولوی است و امثال این اشعار از ایشان بسیار واقع شده است مراد از نان در حقیقت
محمدیست که اتم ذریات موجودات و اصل جمله مولودات کائنات بود و جهت شدن عبارت از قبول آن
تربیت بحضرت احدیت و نان زدن عبارت از وصول است در میان نهادن و در بر اتب صدور در
مرآت جهان ثابته عکوس اسماء صفات و احکام آثار بطریق عکس که مشاهده ذو العینین و ذو العقلین است
و در میان لفظ نان مغرب نکته ایست که روی این عروس دیده باشد و نان او دی کرده داند بیت
وصال او ز نادانی نباشد + ز نادانی نادانی نباشد + بیت اگر در عقل گنجیدی جمالش + دران
بر دست نامحرم نمادی + بناظر ان جمال معانی و شاهدان خیال نکته دانی مخفی نخواهد بود که مراد از عقل
حقیقت جنس ملائکه اند چه ایشان را عقول گویند عقل اول جبرئیل علیه السلام را نامند و ملائکه قابلیت
ظهور اسرار الهی و کفایت انوار نامتناهی ندانشتند اگرچه بنا بر حکمی عرض امانت بر ملائکه کرد چنانکه
إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الآیه معلوم شد که آینه انسان این بار گران را سزاوار
جان افگار بسر نهاده بچاره مجذوب شیرازی ازین وادیه خبر دیده + شعر آسان بار امانت نمود اول
کشید + قرعه فال بنام من دیوانه زدند + هر چند ملائکه از عبادت طرفة العین ذاهل نیستند و لیکن از
عشق و محبت اثری ندارند حتی که لفظ وداد را معنی نمیدانند و در حق عبارت از همین اسرار امانت که
از ایشان را بآن تشریف شرف کرده اند و نکته انسان را محرم لمان گویند که ملائکه بواسطه قرب بآن

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وسکان اقرب موجودات اند بخلاف انسان کہ ابعد مخلوقات واقرب موجودات آمد و وصول او بانی ہمہ
شریعت بیا محروم است حاصل آنست ملائکہ اگرچہ این شرف بجال آلہی قابل ادراک کمال نامتناہی میشوند
انسان بآن دولت وصول و شوکت قبول نرسید و حالانکہ سید عالم بعضی از فضلاء امت خود را ہم بمنزلہ ملائکہ مقرب دارند
کہ ملائکہ اگر مدرک اسرار نامہ ما ہر عبارات خامہ بیچند و بارق اسرار مدرسہ نباشند و نامہ آثار ولایت کہ در وی انواع
و معارف مندرج اند نمیدانند چنانکہ مدرد او بہ دواد ظاہری و بادیہ اتحاد باہری معائنہ میشود کہ نامہ بربست
اُمّی سید ہند بہ فارسی شعر انان ماند کہ من زادم نگارا بہ شدم خفتش و ازانم گہر میخواند کہ با او
زناکردم و این شعر نیز منسوب بحضرت مولوی قدس اللہ سرہ است و از اشعار نادرہ ایشان اکنون
گوش ہوش بسوی معانی وی دار کہ مراد از نادر عین ثابتہ اوست کہ محل کثیر اسماء و صفات و منبع تصور
صور موجودات تفصیل است اگرچہ از معنی لفظ ام چنان متبادر میگردد کہ اندوی حقیقت محمدی خواستہ شود
کہ اصل جمیع اسماء کونی و اسمائی آلہی و موجودات نامتناہی و بسیط ولیکن مناسب نمی نماید بقرینہ کہ
گفتہ اند قولہ دگر بارہ شدم خفتش چہ غایت وصول سالکان راہ یزدانی و نہایت حصول ماکفان
درگاہ سبحانی عین ثابتہ خود است پس بہتر است کہ از نادر عین ثابتہ وی ارادت گردد و دگر در ترسا بچہ
طائفہ ظہور حقایق و معارف است و مطلع شدن بحقیقت خویش جز بوصول عین ثابتہ در مراتب دیگر میسر
نیست چہ ہرگاہ کہ سالک شطار و سائر تیز رفتار بعین ثابتہ خود برسد از حالات جاریہ و واقعات سایرہ
خود از ازل تا ابد مطلع میگردد و نیاز بہ کردن عبارت از زبان وصول است بعین ثابتہ و در لغت
عربی ذا بہ رفتن است کہ ہمین عروج سالک است تا بعد و تا بحضرت خویش و بالاتر از عین ثابتہ عروج
نیست چنانچہ بتحقیق این مسئلہ بعلم این طائفہ موقوف است شعر چندانکہ آندوی تو در سینہ
جائی کند والعدکہ آندوی مذایم مختصر است و این شعر منسوب بحضرت شیخ شرف الدین پانی پتی کہ
قدوۂ مجذوبان صفاگاہ و زبدہ محبوبان الٰہ بود و باید دانست کہ خطاب بسوی حضرت مطلقہ و ذات
صرف است کہ ہرگاہ سالک شطار و عاشق جان نثار قطع منازل و رفع مراحل سلوک کردہ میخواہد کہ بذات
صرف وی تعالی و صول گردد اگرچہ سالک را وصول بآن مرتبہ موجب استہلاک و حصول آن منصب
سبب انہماک خواہد بود لیکن ہمتی کہ دارد و دایم خواہان آن حضرت و جویان آن مدہ طلبہ میباشد بجا
مجذوب شیرازی ماند بیت دست از طلب ندارم تا کام من برآید یا تن رسد بجانان یا جان تن
برآید و اطلاق اسم آلہ بر حضرت واحدیت ہست بلکہ بر نصف دائرہ واحدیت کہ اسمائی آلہیہ وی مندرج
اند و وجوب وصف خاص اوست پس مراد دل عاشق جانباز و سالک دل پرداز شوق وصول و تذوق
حصول آن مرتبہ کہ جائی کردہ است رسیدن بمرتبہ الوہیت مختصرہ نمودہ کہ بعبارت آندوی مذایم معبر شدہ
و بعض اکابر بر آنند کہ مراد حق تعالی ہر کس را تجلی بصورت محبوب او کند کہ در صورت ملایم لذت مشاہدہ

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

نیاورده باشد نقلست از حضرت شیخ شمس الدین مغربی که مبتدی گر فردا حق تعالی بصورت شیخ شرف الدین
تجلی کند هرگز بسوی او التفات نکند بیت اگر فردا نه منم صورت او دوست + چه کار آید مرا گر صورت اوست
ونزدیک بعضی ازین طائفه مقرر شده که تجلی بصورت ممکن نیست ومشاهده عروس معنوی بی نقاب
صوری صورت نه بندد پس کدام تجلی حالی تواند صورت شیخ وکاملتر از مشاهده پیر خواهد بود که مرید در آن
صورت لذت مشاهده خواهد گرفت پس هرگاه که طالب صادق صورت شیخ را باین نوع معتقد باشد
چه عجب اگر گوید حقی که مشاهده شیخ دلذتی که در معاینه آئینه پیر کرده ام از دیدن حقی ولذتی که از غیر صورت
شیخ یافته شود اگرچه بصورت الوهیت بود معتبرست وکمل را در مشاهده صورت چندان معنی ویقین میگردد
که فتح حجاب همان خواهد بود کما قال علی رضی الله عنه لو کشف الغطاء ما ازددت یقینا
واین سخن از دهان هوس الهوسی نزید واز لسان هر بیدامنی نه آید بیت نه هر کس محرم اسرار باشد +
نه هر دیدار را دیدار باشد + نسبت مرید به پیر نوعی افتاده که هر چه ازین گونه گویند سزاوارتر است وبهر صفتی
که ایشان را ستایند دلتر نقل میکردند که از حضرت شیخ صدرالدین قونوی سوال کردند که حضرت شیخ صدرالدین
قونوی در شان حضرت مولوی چه میگفت گفت روزی با خواص اصحاب مثل شمس الدین ایکی و
فخرالدین عراقی وشرف الدین موصلی وشیخ سعدالدین فرغانی وغیرهم نشسته بودند سخن از سیرت
سیرت مولانا رومی برآمد حضرت شیخ فرمودند که اگر بایزید وجنید در عهد بودندی خاشیه این مرد
مردانه را بر گرفتندی ومنت بر جان خویش نهادندی بیت جنید از جندیان بارگاهش + سری
از سرفرازان کلاهش + خوان سالار فقر محمدی وقافله سالار لشکر احمدی است ما از طفیل او
میگذیم همه اصحاب انصاف دادند وآفرین کردند بعد ازان شیخ سعدالدین جندی گفت من نیز از جمله
نیازمندان واز فرقه ستیزان آن سلطانم واین بیت خواند بیت لو کان فینا یلام لوهه
صفوتا + هیهات لا انکی ولا اکدی شعر آن شد که بار منت ملاح بردمی + گوهر چو دست داد
بدریا چه حاجتست + این شعر منسوب بقدوه مجذوبان الهی وعمده محبوبان نامتناهی حضرت خواجه
حافظ شیرازی است ومراد از ملاح خرقه است که در اول مرتبه سالک را از ساحل منع عبور کرانه مدرسه
صالح میرساند از هستی مجاز استدلال کرده بصحرائی حقیقت میگرداند واز گوهر زر جذبه ومعانی و
معارف که از صدف خرد بحر تجرد حاصل کرده خواسته که هرگاه طالب بسر حد ولایت عرفان نهائی
وسالک بموجد فسیحه وجدان معانی رسید خود که شاطر خیالات انگیز ودلاله محالات آمیز بود
رخت اندر خانه میاکی وبنیاد دیرانه میاکنی بندد شعر وصال یار چون گشته میسر + کنون نتوان
دلاله نمود + واز دریا بحر کثرت مستفاد شده که خرد را واسطه استدلال وعقل را رابطه استقبال بود کما
آنست که چون سلوک نمود خورشید جذبه سالک را میرسد احتیاج نور چراغ خرد که مستدل از دریای

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

کثرت بود نہ ماند بیت علم برزد چو خورشید جہانتاب + چراغی را نماند در جہان آب + و بعضی از ارباب
طائفہ از بلاہ پیر شمار اورد کہ ایشان بعبت ہمین اند یعنی پیر دارد کہ ہر قصد حقیقی خواستہ باشد پیر و مرشد ملزوم داشت
کہ جوابہ شاہ در استفادہ ازین جمع دل پیوستہ بود از ہمین معنی اشعا میگردد کہ ہر کہ طالب قصد حقیقی بود از پیر بی نیاز شد
و این خلاف بسی محققان مینماید کہ ہیچ وقتی نیست کہ مرید از پیر بی نیاز بود بلکہ بطریق العین کہ فنا سالک
بود باشد و این اختلاف شارحان مذہب است ہر کرا دایۂ تحقیق بود از مشرب کمل معلوم کند از حضرت
قدوۃ الکبرا ہرگز مرد با شیخ بی نیاز نیست چہ ہر دولت وصول و شوکت حصول کہ دیروز است بیگانہ
بمین ہمت اوست بیت ملکت عاشقی و کنج طرب + ہر چہ دارم ہمین ہمت اوست + و چگونہ
از مرشد بی نیاز بود کہ او برزخ است کہ پرتو و مظہر برزخ البرزخ ہست و غایت قبول اصول سالک
سیارہ عارف شطار ہمان برزخ البرزخ خواہد شد چنانکہ از بزرگی منقول است کہ میگوید چیزیکہ شما
او را خدائی میخوانید ما او را محمد میخوانیم و چیزیرا کہ شما او را محمد میخوانید ما او را خدای میخوانیم بیت
پیام و نامہ بخود + خود بود کہ خود بسوی کرد بیت پیر ما گفت خطا در قلم صنع نرفت + آفرین بر نظر پاک خطا پوشت
باد + و در بدایت حال کہ سالک را نظر بر مظہر خیر و شری افتد آن خیر و شر منسوب با ہل خیر و شر میدارد
چون سالک از ین مرتبہ ترقی میکند بصیرت وی بنور عرفان و بصیرتی بکحل جلان مکحل و منور میگردد
در سر بر توجہ احوال و صفات جلوس میفرماید بمقتضای مَا صَنَعَ اللّٰہُ فَھُوَ حَسَنٌ ثمنای وَمَا
مَا بَاتَ اِلَّا ھُوَ فَاخْتَارَ نَا صِیَتِھَا اِنَّ رَبِّیْ عَلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ ہمہ در چشم او خیر مینماید و ہمہ کس
بر صراط مستقیم میگراید چنانچہ خود با ہمین اشارت کردہ اند بیت در طریقت ہر چہ پیش سالک آید خیر اوست
بر صراط مستقیم اید دل کسی گمراہ نیست + و بعضی از فاضل کمل بر ظاہر کردہ اند کہ حضرت خواجہ منع اللہ
و خواجہ حافظ ہر دو صاحب بودہ اند گاہی در دادیہ شعر می در آمدند و اشعار خود را بصراف جہابذ
اشعار و بصیر فی در آن کار یکدیگر میبردند چون صیرفی بحکم حَذْ مَا صَفَا وَدَعْ مَا کَدَّرَ انظر بر محک
دارد نہ بر معائب شعر ہر دو بزرگوار راستودہ و ہیچکدام را بقباحتی منسوب کردہ حضرت خواجہ حافظ گوید
اند بر حضرت خواجہ منع اللہ تجاوز عما جنی بیت مغربی چشم گرانیست دارد این و ناکو شیوہ
این + الفراق ای زہد تقوی الوداع ای عقل دین + این بیت منسوب بحضرت شیخ مغربی است
چون بحضرت شیخ کمال خجندی این شعر رسید گفت شیخ بسیار بزرگست چرا شعری میگوید کہ خرمنی محارف
محلی دیگر ندارد شیخ شنیدہ از وی استدعائی صحبت کردہ و خود بتعظیم قیام نمودہ و مولانا نیز در ان مذمت
موافقت کردہ چنانکہ داب بیطائفہ ہست در اثنائی طبع شعر خود بشیخ خواند کہ مطلع مذکور شد و ہمان ساعت
خواند کہ چشم عین ہست پس فرماید کہ بلسان اشارت تندی ہمین قدیم کذات ہست مراد داشتہ شود و
بر و صاحب نوا نبود کہ از وی صفات کہ حجاب ذات است بیاد گردد و از نازش شیوہ تجلیات صفاتی و ذاتی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

خواستہ کہ در مظاہر کونی ایشانرا حاصل گردد زہد و تقوی کہ مقتضائی سوای و غیریت بود بدیدن این تجلیات چگونہ صورت نبندد بیت ای ہدہدی کشیدہ بیازار آمدہ ✦ خلقی بدین طلسم گرفتار آمدہ این شعر بحضرت شیخ فریدالدین عطار منسوب است یعنی ای کہ در دنیای خود را کہ پرتو ظاہر وجود است بروی پوشیدہ تعینات صورت کشیدہ بیازار ظہور آمدہ خلقی طلسم صورت کہ بر روی گنج مخفی کشیدہ بواسطہ کثرت تعینات متباینہ و آثار مختلفہ گرفتار تجدد و ہجران و ضلالت و پندار و غیریت گشتہ یا خود بواسطہ سرایت پرتو جمال آن ہدہدی در روی پوش مظاہر و صورت جمیلہ گرفتار بلای عشق و محبت گشتہ بعضی عاشق معنی و بعضی عاشق صورت بیت بیزارم ازان کہنہ خدائی کہ تو داری ✦ سر لحظہ مرا تازہ خدائی دگر است اشارت بزاہدان حشویہ و عابدان تشریعیہ کہ اصلا از شراب بزم توحید و قطعا از کباب رندان تفرید جرعہ و تکہ نخوردہ اند و در عقیدہ وی ہمان را اقرار باللسان و تصدیق بالقلب عرفی متمکن شدہ از نزال تجلیات آلہی و نوال واردات نامتناہی کہ در سبدم این طائفہ را از در بائی و ہو معکم اینما کنتم باز خضری فاینما تولوا فثم وجہ اللہ سیر نیکردہ چون بشراب وصول عرفان و باب حصول ایمان سرخوش نشدہ ہمانیہ در خمار شرک خفی ماندہ و از نشاء وحدت اثری پیدا نکردہ بیت نسی کو ماند در صحرا طامات ✦ چہ داند ذوق مستان خرابات ✦ نعوذ باللہ منہا خمر در شد مست شراب توحید را کہ با کس از نوع سخن طعنہ آمیز و عربدہ انگیز گوید کہ بسان مہرمان بدولت شہود و مہجوران بشرکت وجود از سر زنش اصحاب وصول و تحریص ارباب حصول بحریم عرفان و مقعد جنان رسیدہ اند

لطیفہ بستم در بیان سماع و استماع مزامیر

اصحاب ضمیر را و قانون این لطیفہ بر آہنگ و مقدمہ و سہ نغمات و پردہ خاتمہ ساز دادہ آمد قال اللہ تعالی الاشراف السامع تواجد الصوفیۃ فی تفہیم المعانی الذی ینتقوم من الاصوات المطربۃ مقدمہ باید دانست کہ مردم روزگار سہ طائفہ اند اول طائفہ اند کہ تارکان دنیا و طالبان عقبی باشند دوم فرقہ طالبان دنیا اند تارکان عقبی سیوم جمعی طالبان ہر دو اند و تارکان دنیا و عقبی و ردائل این طائفہ نقطہ غیر از ما خلی نیست و صف حال این طائفہ نیست بیت ہوائی دیگری در سر ما گنجد و در بین سر پیش ازین سودا نگنجد ✦ و این طائفہ در کوی محبوب مقیم اند ما در کوچہ مطلوب مستقیم حارس علی باب مولا و شعار ایشان بود ہر گاہ کہ این طائفہ آوازہ رباب و نی و صیت مزمار و قانون و صریر دین بشنوند یاد وطن اصلی و مرکز علوی کنند و عکوس انوار آلہی در آئینہ قلوب ایشان در خشیدن گیرد و فیوضات اسرار نامتناہی در صفحات ضمائر تابیدن در سبدن گیرد دولت سبحانی و الہامات یزدانی از صحرای غیب در فضای قلوب بر ایشان ریزیدن گیرد در جوش و خروش در آیند و از ہوش بر آیند و از در تواجد در آیند و دست افشانند یعنی کائنات را در راہ حق باختم و نقد موجودات در دست انداختم ✦ رباعی ملک دنیا نیست

Ataunnabi.com

الا حبیبہ و جیفہ را پیش سگان انداختم و جبہ و دستار و علم قیل و قال و مجلد و سبحہ طیلسان از اعتبار و آئین
بر ملک و ملکوت افشاندم و پشت پای بر کونین زدم و ما طالب و صالبم و جمال نہ بہ اطفال دنیا نظر جیفہ
دنیائی مرا طلقہ الدنیا و ذخرفہا بیت الاہوای ابغ و سر عندلیب نیست ۔ در دیدہ جز خیال
جمال حبیب نیست ۔ و پای بر زمین زنند یعنی حدیث غیر را پائمال میکنم و با وجود سول چہ جائی غیر
نصیب این دولت سرمدی و شوکت ابدی کسی را ہست کہ دست از کائنات شستہ باشد و پائی بر
موجودات نہادہ باعی گر تو نفس پرستان سماع کی دانند ۔ یکی دو نکتہ گویم خوش از زبان سماع ۔
بزیر پائی بگر بند ہر چہ غیر و لیست ۔ سماع زان شما و شما زان سماع ۔ طائفہ دیگر اہل ظاہر اند تصفیہ
باطن و تنقیہ قلب نیافتہ اند و بدرجہ کمال سر حاضی و باوج وصال علوی ما علی نرسیدہ اند و بر سبیل
آزمودہ و ہوس تا رتا بجانب حق تعالی توجہ میکنند و تا رتا بجانب دنیا میل مینمایند نفسی باشد این طائفہ را
کہ ترا تو امہ گویند سماع ایشان شبہ باشد نظر بر ملابس و بنا احتمال آن دارد کہ حسن نسوان و جوانی و دیدہ
زلف و خال و خد و امثال آن در حالہ سماع در دل از این خیالات روئی نماید و این قبیلہ طرب و لہو
است و از زوایہ سخرہ و لعب و این افعال باتفاق حرام است و نظر بر توجہ افکار عالم علوی و ترک
اطوار تجرید و آثار تفرید و قطع علایق احتمال آن دارد کہ حور و قصور و روضہ جنانی و انہیں بر دیت سماع
در دل روی نماید و این صفات باتفاق حلال است ہر آئینہ از سماع انتماع مباح باہلہ شایع
آمد طائفہ دیگر حرام صرف اند کہ سبل ایشان بر جیفہ مردار و نظر ایشان بر نفس بی انجار باشد ہر آئینہ
ہر چہ بشنوند بگوش نفسی شنوند باعی دل شہوت پرستان را ز عشقت کی خبر باشد ۔ دو چشم بی بصر
مصری چہ حاصل چشم اعمی را ۔ بلذت ہائی جسمانی عشت را کی فروشم من ۔ کہ دادن نیہی باشد پسیر
من و مولوی را ۔ نغمہ اول در بیان استدلال باحت سماع از آیات و احادیث بر قانون ماقال
اصحاب اجتہاد و افعال ارباب ارشاد حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ ہر مسئلہ کہ مختلف فیہ
است در حل و حرمت او دلیرانہ دم نزنند کی نا نجا مسئلہ سماعت کہ مطلقا و بیانہ حرام توان گفت
نہ مثل بغیر قیدی چنانچہ حضرت سلطان المشائخ فرمودہ اند کہ سماع علی الاطلاق نہ حرام است نہ حلال
انمانند کہ سماع چیست و مستمع وی کیست بیت سماع ای برادر گویم کہ چیست ۔ اگر مستمع را بدانم
کہ کیست ۔ و این سر نیست الا سر آگہی و نور لیست الا نور ناشناہی تا کدام سماع و تند بود کہ دل بی
مطلع خورشید سماع و جان وی مشرق ناپیدا شعاع بود قطعہ عشق در پردہ می نوازد و ساز ۔ عاقل
کہ شنود آواز ۔ ہر عالم صدای نغمہ اوست ۔ کر شنید این چنین صدائی دانہ ۔ و طالبی جان باز
و صافی محرم راز باید کہ گوش بر سماع کنند بیان السماع امر عجیبی و خود سبی و در اصل کریم طبع
احدا ہا الصفون الزاہدون الثانی المحبون الثالث العاشقون الرابع العارفون اللہ باللہ و للہ الذوق

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ابتداء و انتہاء رباعی مطرب براہ پردہ در ساز عود را + در دہ بگوش ہوش دہ دد سرود را + ا
نغمہ سرود کہ گوید فیض او ہست + در پردہ سماع در آور حسود را + جاحظ کما قال ہم عن السماع لمغرمون ولون دلو
علی اللہ فیہ خیرا لاسمعھم ولو اسمعھم لتولوا وھم معرضون کہ در باب اہل سماع انکار دارند
بعضی تفسیق میکنند و برخی تکفیر و جمعی مبتدع میخوانند اتفاقی نیست رباعی خواہ خلقی گبر خوان و خواہ
ترسا خواہ مغ + سجدگاہ قبلہ را ببر و بتوان گذاشت + از ہمہ در گذر و مگذر مش ما را باده از جہان نتوان
گزشتن دومی تو نتوان گذاشت + اما اقوال صحیحہ و آثار فصیحہ صاحب سماع آنست کہ سماع فی نفس الامر
مباح ہست و حد سماع آنست کہ السماع صوت یطیب موزونا علی مفہوم المعنی یحرک القلوب
ہیچ در نمیوجب حرام نیست و کل حرام ما ثبت تحریمہ بدلیل قطعی لا شبہۃ فیہ و اینجا از نہایا ہیچ پیدا
نیست مگر آنکہ منکران بزم سماع در دشمنان و جاحدان محفل استماع خوب کیشانرا بگویم رباعی دنیا
طلبا جہان بکامت باد + و این جبہہ مردار بدامت باد + گفتی کہ بنزد من حرام ہست سماع + گر
بر تو حرام ہست حرامت باد + اکنون گوش ہوش بر ادلہ اثبات سماع کن
اما الآیات (قولہ تعالی) یزید فی الخلق ما یشاء وھو الصوت الحسن و در قرأت بعضی
از آیات حق تعالی میفرماید زیادہ میکند در پیدائش ہر چہ میخواہد و آواز خوش ہست + + + +
فی الخلق بالحاء المہملۃ ہست (قال اللہ تعالی) احل لکم الطیبات والسماع اطیبہا لان بہ
+ + + + + + فرمود اللہ تعالی حلال کردہ شد برائے شما چیزہا پاکیزہ و سماع پاکیزہ ترین چیزہا ہست پس حلال
تطیب القلوب والروح (قال اللہ تعالی) یستمعون القول فیتبعون احسنہ اولئک
خوش میگردد دلہا و روح فرمود اللہ تعالی کسانیکہ میشنوند سخن را پس تابع میشوند بہترین آنرا آنگروہ
الذین ہداہم اللہ واولئک ہم اولوا الالباب والقول یقتضی التعمیم من ان
اند کہ راہ نمود ایشانرا خدا تعالی و آنہا اند ایشان صاحبان عقل و لفظ قول تقاضا میکند عموم را از انکہ
یکون قرانا او حدیثا او حکایۃ حال الصالحین او اشعارا وغناء کذا صرح فی الوجیز ثم
قرآن باشد یا حدیث یا حکایت حال یا اشعار یا غنا اینچنین تصریح کردہ ہست در چیز از حجۃ الاسلام
مستمع القول و متبع احسنہ فیتبعون بالہدایۃ والعقل ولزم من ہذا ان من لم
کسیکہ شنوندہ سخن ہست و تابع بہترین آنہا پس تابع میشود بہدایت و عقل و لازم آید ازین کہ کسیکہ
یستمع قول الغناء المفہوم من مطلق قولہ یستمعون القول المشتمل علی الحکمۃ بالصوت
بشنود قول خدا کہ فہمیدہ میشود از عموم قول مطلق کہ شنوندہ سخن را کہ مشتمل بر حکمت ہست بآواز
الحسن ویکفر الغناء معتقدا علی انہ حرام مطلقا سواء کان بالطبل او الشوق الی
خوش و انکار میکند خدا را باعتقاد آنکہ غنا حرام ہست علی العموم خواہ بہ طبل باشد یا بشوق بہ

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

المباح ويقول ان الغناء حرام مطلقا كالزنا واللواطة لم يكن الله هداهم ولا وهبهم
امر مباح و بیگانه که خدا حرام است علی العموم مثل زنا و لواطت پس حق تعالی هدایت نداده است ایشانرا بخشیده
العقل ومن كان عادما لهذه الهداية كان ضالا اذ ضد الهداية الضلال وهو من اهل
ایشانرا عقل و کسیکه باشد خالی از هدایت او گمراه باشد زیرا که ضد هدایت گمراهیست و او از اهل
النار على انه ليس له دليل يخص عنه الغناء بالصوت بل هو اعني الغناء بالصوت والدف
آتش دوزخ است بنا بر آنکه نیست مر او را دلیل خاص کنانده غنا را از روی که بصحت رسیده است غنا باواز دف
وثبت بما ثبت به من احاديث البخاري ومسلم ومن مسند احمد سماع ضرب الدف وانه
و ثابت شده است آنچه روایت کرده شده است باو از احادیث بخاری و مسلم و از مسند امام احمد شنیدن ضرب دف و غنا
من اللعب وحضور النبي عليه السلام وقت الرقص منهم كما يجئ ان شاء الله تعالى فالدليل
از جنس لعب و حاضر بودن حضرت نبی علیه السلام وقت رقص ایشان چنانکه می آید اگر خواهد حق تعالی و دلیل
على ذلك ان الله تعالى مدحهم باتباع الحسن وجعل لكم السمع والابصار والافئدة لعلكم
بر آنکه الله تعالی مدح فرموده ایشانرا باتباع سخن نیک و گردانیده برای شما شنوائی و بینائی و دلها انکه
ما تشكرون ۝ والله يمن على العباد وهو يشمل كل المستفادات الا ما يدعوا الى الفسق
شکر کنید و حق تعالی احسان می نهد بر بندگان او و شامل است هر منفعتها را مگر آنچه که بخواند بسوی فسق و
الفساد ومن السلمي قال ابن عطاء حسن المعرفة بالله وحسن المراقبة والمشاهدة وقال
فساد و از سلمی است که گفت ابن عطا نیکوئی شناختن خدا و نیکوئی قصد و آشنائی بحق تعالی و بین بندگان شناختن
بعضهم آفة في قلوب المريدين الولهة في المتابعة والمعرفة في الواصلين من
بعضی ایشان آفتی است در دلهای مریدان دهشت در متابعت و خداشناسی در واصلان از
القشيري يقال المعرفة بالله بلا تأمل وبرهان ويقال الخوف بالله ويقال هو الفناء
قشیری گفته می شود که خداشناسی بغیر تامل و دلیل و گفته میشود که خوف خدا و گفته میشود فنا کردن
عن دقة الفكر ان وما قبل الاحاديث الواردة في اباحة الصوت محمولة على قراءة القرآن
از آمدن خواطر و آنچه گفته شده است که احادیث وارده در اباحت آواز محمول است بر قرائت قرآن
فهو ضعيف لانه يلزم ان يحرم سماع صوت العندليب لانه ليس بقراءة القرآن فافهم
پس او ضعیف است برای آنکه لازم می آید که حرام باشد شنیدن آواز عندلیب زیرا که آن خواندن قرآن نیست پس درنگ
جاز سماع صوت لا تشك له ظاهرا فلم لا يجوز صوت يفهم منه الحكمة والعلم الخبيث
جائز شد شنیدن آواز که شک نیست مر او را ظاهر پس چرا جائز نباشد آواز که فهمیده شود از وی حکمت و علم خبیث
لعب ولهو فاتبع السماع يتعلمون بعلمه الله ويعيشون بعد الموت واشتغلت اسرارهم
بازی و لهو و در سماع تعلم میشود بعلم او و خوش عیش میشوند بعد از مردن و شناخته میشود احوال ایشان

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

لہ لاکمال التحدیر حیث یسمعون ثناء الحق عن الحق بخطاب الحق فیخوضون بنیان الوعظ
برائی کمال کردن عذر خواہی وقتیکہ میشنوند حدیثی حق از حق بخطاب حق پس می خیزند بنیاد نشادہ
علی قضیۃ الاشکال شعر ولو جہا من وجہہا قمرا ۔ والعینا من عینہا کحلا ۔ کذا فی
بر قضیہ اشکال برائی روی او از روی ماہ است و برائے چشم او از چشم او سرمہ است ہمچنین است
تفسیر التشریح یعنے این آیہ استشہاد دارند در حرمت سماع قولہ تعالیٰ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ یَّشْتَرِیْ
در تفسیر تشریح لَهْوَ الْحَدِیْثِ لِیُضِلَّ عَنْ سَبِیْلِ اللّٰهِ بِغَیْرِ عِلْمٍ وَّیَتَّخِذَهَا هُزُوًا اُولٰٓئِكَ
لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِیْنٌ ۔ و این انکار از راہ انصاف نبود بلکہ از پردہ اعتساف خبر دہ کہ نظر او بر متعلق است
و بصر او از متعلق ماری و از خواندن یُضِلَّ عَنْ سَبِیْلِ اللّٰهِ حالی و لسانش علی ابصارہم غشاوۃ
وَمَنْ یُّضْلِلِ اللّٰهُ فَلَا هَادِیَ لَهٗ تا لی خاطرش بصحرای معانی او نیگراید و شان نزول او نظر
نمیفرماید و این عقیدہ عجب نیست اگر از کمل مشائخ او را انکار می ہم بودہ باشد معنی آیت این است
فلانہ مردمان کسی ہست کہ میخواند سخن بازی قیل سخن فریب آمیز مشغول کنندہ یعنی اختیار میکنند فیما
بی اعتبار را تا گمراہ سازد مردمان را از راہ خدای بے علم از دین و یا باز دارد از قراءۃ قرآن بی دانستنی و بی برہانے
و فرا میگیرد راہ خدای افسوس و سخرہ آن گروہ مر ایشان راست عذابی خوار کنندہ کہ کبیی و قتل در دنیا بود
و عذابی دیگر اخروی و معنی این آیت در شان آنہا ہست کہ جاریات مغنیات خریدندی و ایشان را
باستماع اصوات و الحان بایشان خواندندی از سخن حق باز داشتندی کما فی تفسیر ابن السمعانی و قتلی از بحر
تراجم کہ خواص بود حضرت قاضی شہاب الدین سبکے اندر صدف گوش گیرد کہ بعضے از مردمان کسانے
اند حدیث کہ لہو است خرند مردمان را از راہ خدای بغیر علم گمراہ گردانند و بگیرند آیات قرآنی را خنده گیرند نزلات
سجالی را اصل نخریت و استہزا ایشانند معذب بعذابی کہ خوار کنندہ مر ایشان راست و لہو باطل گویند
کہ از افعال جنسند و اقوال مشتمل آید از مہملات یعنی و امور دنیاوی ذاہل چون فسانہا بودہ و
حکایتہا زنا شنودہ و بعضی از لہو سرود و استماع نزد میر و دود مراد میدانند و بحکم این تاویل شنیدن سرود
و نزد میر حرام می پندارند و بعضی احادیث نیز مناسب دعوی با قوال خود می آرند و نمیدانند کہ اینہمہ محمول
و ماول است بر سرودی و نزد میرے کہ بروجہ باز می و لہو باشد و آن باتفاق حرام ہست کما فی الدر
وَمِنَ النَّاسِ الَّا یَۃ نزلت فی النضر بن الحارث وکان یشتری اخبار الاکاسرۃ فیحدث بہا
یعنی ہست صاحب مردمان کسانی را کہ آخر یت نازل شدہ ہست در حق نضر بن حارث و خرید میکرد اخبار پادشاہان عجم را
و یقول ان محمدا علیہ السلام یحدثکم بحدیث عاد و ثمود و انا احدثکم باحادیث
و میگفت کہ محمد علیہ السلام بیان میکند شما را بقصہ عاد و ثمود و من شما را بیان میکنم اخبار سخنان
الاکاسرۃ یمیلون الی حدیثہ و یترکون حدیث استماع القرآن اما الاحادیث الثالثۃ
پادشاہان فارس پس مائل میشوند بحدیث سخن او و ترک میکنند سخن شنیدن قرآن را ۱۱ احادیث دلالت کنندہ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

على اباحة السماع رواه البخاري ومسلم عن الربيع بنت معوذ بن عفراء قالت جاء
براباحت سماع روایت کردہ است بخاری و مسلم از ربیع دختر معوذ کہ دختر زد در صورت بیع چگونہ کہ آمد
النبي عليه السلام وجلس على فراشي كمجلسك مني فجعل جاريتان تضربان بالدف ويندبن من قتل من آبائهن
حضرت نبی صلی اللہ علیہ وسلم و نشست بر فرش من مانند نشستن تو از من پس دو دختر بودند کہ دف میزدند و نوحہ میکردند کسانی را کہ قتل کردہ شدند
يوم بدر فقالت احديهما وفينا نبي يعلم ما في غد فقال النبي عليه السلام دعي هذا وقولي
از پدران ایشان روز بدر پس گفت یکی از ایشان کہ در میان ما پیغمبر ہست کہ میداند آنچہ در فرداست پس فرمود نبی صلی اللہ علیہ وسلم
بما كنت تقولين فهذا الحديث دال على انه سمع النبي عليه السلام صوت الدف والغناء و
بگو ایں را کہ بودی تو میگفتی پس ایں حدیث دلالت کنندہ ہست بر آنکہ شنید آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آواز دف و غنا و
الشعر من الجويريتين العالمين بحرام سماع اصواتهن في الكبر من غير حاجة وبلا
شعر از دو دختر کہ عالم ہستند بحرام شنیدن آواز ایشان در وقت کلان سال شدن بغیر حاجت و بغیر پردہ
هو النبي صلى الله عليه وسلم كان حاضرا يعني اليمين فاذن سماع الغنى واللهف من الرجل
و نبی صلی اللہ علیہ وسلم حاضر بود گوش میداشت بسوئی ایشان پس دریافت شنیدن غنا و دف
بطريق الاولى يكون جائزا فكيف وقد امر النبي عليه السلام الجويريتين بالغناء حيث قال تقولين
از روی طریق اولی جائز باشد چرا نباشد و تحقیق حکم کرد حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم آن دو دختر را بغنا وقتیکہ فرمود
ما كنت تقولين والامر المجرد عن القرائن يحمل على الوجوب فلا يخلوا عن الندب والاباحة
بگو چیزی کہ میگفتی و امر کہ خالی باشد از قرینہا محمول کردہ شود بر وجوب پس خالی نباشد از استحباب و اباحت
وان كان هذا الامر يحتمل الوجوب لان النبي صلى الله عليه وسلم امرها مشافهة اعادة
اگرچہ ایں امر احتمال وجوب دارد زیرا کہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم حکم فرمود دو دختر را بروئے خود باز گفتن
كانت لقوله ويصغي الى معانيه فاذا طلب النبي صلى الله عليه وسلم شيئا مصغيا الى
چیزیکہ او میگفت و تا بجانب گوش میداشت بسوئی معانی آن پس وقتیکہ طلب کند حضرت نبی صلی اللہ علیہ وسلم چیزی را وقتیکہ
معانيه وجب ذكره لقوله تعالى يا ايها الذين امنوا استجيبوا لله وللرسول اذا دعاكم
گوش میداشت بسوئی معانی او واجب شد ذکر او بسبب قول حق تعالیٰ ای کسانیکہ ایمان آوردہ اند قبول کنید برائی خدا و برائی رسول چون
ومتابعته عليه السلام وجب لقوله تعالى قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله
و متابعت او علیہ السلام واجب بقول حق تعالیٰ بگو اگر ہستید محبت میدارید حق تعالیٰ پس پیروی کنید
قول المغني قولا وغناء فليس يوجب عليه احد فلا يخلوا حاله على الندب والاباحة وروي
مرا سن محبت خواہد داشت شما را حق تعالیٰ و ملاک بیان قول مغنی نزول غنا نیست و واجب بر کسی پس خالی نباشد حال او از استحباب یا اباحت
البخاري ومسلم عن عائشة رضي الله عنها انها قالت دخل علينا ابو بكر وعندنا جاريتان
روایت کردہ بخاری و مسلم از حضرت عائشہ رضی اللہ عنہا کہ او فرمود داخل شد بما ابو بکر و نزد ما بود دو دختر نوحہ

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

تضربان بالدف وذكر في بعض الروايات وقالت عائشة دخل علي رسول الله صلى الله
کہ میزدند دف را وذکر کرده در بعضے روایات کہ فرمود حضرت عایشہ رضہ کہ داخل شد بر من رسول اللہ صلے اللہ
عليه وسلم وعندي جاريتان تغنيان غناء بغاث فاضطجع على الفراش وغشى وجهه ثوبه
علیہ وسلم ونزد من دو دختر بودند کہ غنا میکردند غنای بغاث پس آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم پہلو بفراش گردانید وپوشید روی مبارک خود را
ودخل ابو بكر فانتهرهما فكشف النبي عليه السلام عن وجهه فاقبل على ابي بكر وقال دعهما يا
پس داخل شد ابو بکر پس زجر کرد آن ہر دو را پس کشاد حضرت صلے اللہ علیہ وسلم روی مبارک خود را وتوجہ شد بر ابو بکر و
ابا بكر فانها يوم عيد وفي حديث اخر فكان يوم عيد يلعب فيه السودان بالدرق والحراب
فرمود کہ بگذار ایشان را ای ابو بکر کہ امروز روز عید است ودر حدیث دیگر است کہ بود روز عید بازی میکردند حبشیان بسپرہا و
قالت عائشة رضي الله عنها فاسالت رسول الله فقال عليه السلام اتشتهين ان تنظرين
نیزہا پس گفتہ است عایشہ رضہ کہ من سوال کردم از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم را فرمود صلے اللہ علیہ وسلم کہ آیا میخواہی کہ
فقلت نعم فاقامني وراءه وخدي على خده ويقول دونكم يا بني ارفدة حتى اذا مللت قال
گفتم آری پس ایستاد کرد مرا پس خود در پس او ورخسارہ من بر رخسارہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بود میفرمود کہ بگیرید کار خود ای بنی ارفدہ
حسبك قالت اذهبي وفي صحيح مسلم قالت فوضعت راسي على منكبه فقلت انظر الى لعبهم
آنگاہ وقتیکہ ملول شدم فرمود بس است تا پس بر دوش صحیح مسلم است کہ وضع کردم سر خود را بر دوش او پس گفتم کہ بینم
حتى كنت انا الذي انصرفت وجاء في مسند احمد بن حنبل رضي الله عنهما ان الحبشة
بسبب آن بازی ایشان تا آنگاہ بودم من خود باز گردیدم وآمدہ است در مسند احمد بن حنبل رضہ کہ حبشیان دف میزدند پیش
كانوا يلعبون بين يديه رسول الله ويرقصون ويقولون محمد عبد صالح فقال النبي
آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم در رقص میکردند ومیگفتند کہ محمد بندۂ صالح است پس فرمود آنحضرت صلے اللہ
عليه السلام ما يقولون قالوا يقولون محمد عبد صالح وفي بعض الروايات ان النبي عليه
علیہ وسلم کہ چہ میگویند مردم عرض کردند کہ اینہا میگویند کہ محمد بندۂ صالح است ودر بعض روایات آمدہ کہ آنحضرت صلے اللہ
السلام قال لعائشة رضي الله عنها احببت ان تنظري الى لعب الحبشة ولم يكن ذلك اظهر
علیہ وسلم فرمود مر عائشہ رضی اللہ عنہا را میخواہی کہ نظر کنی بسوی رقص حبشہ ونبود این سبب اظہر ایشان
الى مساعتنا الا اصل لها من الوحشة في الغناء والرقص والجهل هو الرقص وذلك يكون لفرح
ساعت اصل از خوف وشت در غنا ورقص وجہل کہ آن رقص است وآن میباشد بفرحت وشوق
وشوق فضلا عن الاحاديث كلها في الصحيحين صريحة في ان الغناء واللعب وضرب الدف
پس این احادیث ہمہ در صحیح بخاری وصحیح مسلم صریح اند در آنکہ غنا وبازی ودف زدن
والرقص وغيرها ليست بحرام ويدل على جوازها والرد على منكريها الروايات الفقهية الحنفية
ورقص وغیرہا حرام نیست ودلالت میکند بر جواز آن ورد بر منکران آن روایات فقہ حنفی

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

من الاصول والفروع واقوال المشايخ المجتهدين وغيرهم ان من يعتمد على قولهم ويقتدي
از اصول وفروع واقوال مشائخ مجتهدين وغيره پس کسيکه اعتماد ميکند بر قول ايشان پيروي ميکند
بهم قولا وفعلا لاباحة الكلام والنواجد والمغني وجليهم فيها كما ذكرت في الكتب وذكر
بايشان در قول وفعل براے اباحت سماع ورقص وغناء پس آن روايات چنانکه ذکر رفت در کتب وذکور است در
في شرح البزدوي المسمى بالنوري صنفه ابو القاسم بن محمد بن عبد الله الاسقي اعلم
شرح بزدوي که نام او نوري است که تصنيف کرده ابو القاسم محمد بن عبد الله اسقي
ان السماع الذي يختلف علماءنا في حقه فهو ما كان على سبيل اللهو واللعب بجمع الفساق
آن سماعي که اختلاف ميکنند علماء ما در حق او پس آنچيزي است که باشد بطور لهو وبازي بجمع نمودن فاسقان
وشاربي الخمر في الاطلاق وتارك الصلوة فاما من سمع الغناء وهو صالح حاضر الصلوات
وشارب نوشان در اطلاق وتارکان نماز واما کسيکه بشنود غناء را واو صالح است همیشه نماز ميگذارد
لا تارك الوجد وقراءة القرآن فله حلال بلا خلاف بين علمائنا رحمهم الله وكذلك
نه ترک کننده وجد وخواندن قرآن پس براے او حلال است بغير خلاف ميان علماء ما رحمهم الله همچنين
الرقص والنواجد وقد ورد في ذلك كله الحديث وقد فعل الرسول صلى الله عليه وسلم
رقص وتواجد وتحقيق وارد شده است در ين همه حديث وتحقيق کرده است رسول الله صلى الله عليه وسلم
واصحابه ذلك وذكر في شرح الكافي المسمى بالمجتبى صنفه محمد بن علي الثاني واعلم ان الكرام
واصحاب او اين را وذکر رفته در شرح کافي مسمى بمجتبى که تصنيف کرده است آنرا محمد بن علي ثاني وبداکه کرام
من السماع عند علمائنا رحمهم الله ما يكون على سبيل اللهو وارادة الاثم بان يجمع الفساق
از سماع نزد علماء ما رحمهم الله آنست که باشد بسبيل لهو وارادهٔ گناه بجمع نمودن فاسقان
على ذلك ويتركون الصلوة وقراءة القرآن اما من كان من اهل الصلوات واهل القرآن
بر آن وترک ميکنند نماز وخواندن قرآن را اما کسيکه باشد از اهل نماز واهل قرآن
من جملة الصالحين فسماعه حلال بلا خلاف بين علمائنا رحمهم الله اذ لا يرون بذلك
از جمله صالحان پس سماع او حلال است بغير خلاف ميان علماء ما رحمهم الله زيرا که نميدانند باين سماع
السماع الا وجه الله وحضور يذكرون الله وخوف الاخرة وكل ذلك محمود غير مذموم و
مگر روي خدا وحضور او ذکر ميکنند خدا را وخوف آخرت را وهمه محمود است نه مذموم و
التواجد والرقص ايضا اذا كان محمودا غير مذموم هذا المعنى وذكر في المناقب انه قال يجوز استماع
وتواجد ورقص نيز همچنين است يعني نيک است بدين معنى وذکر رفته در مناقب که او گفت جايز است شنيدن
الغناء من الزوجة والمملوكة الجارية لحاله عن غيره وذكر في الفتاوى الصغرى سئل
غنا از زوجه وکنيز جاريه براے حال او از غير او وذکر رفته در فتاوے صغرى سوال کرده شد

Ataunnabi.com

ابی یوسف عن الغنی هل یجوز قال یجوز وعند محمد رحمه الله هکذا وعلیه الفتوی وقد
از ابو یوسف از غنا آیا جائز است فرمود کہ جائز است و نزد امام محمد رحمہ اللہ ہمچنین است و بر این است فتوے
ذکر فی مقصد السالکین ان روایات الفتوی المنقول عن الامام الاعظم واکابر العلماء الواردة
تحقیق مذکور است در مقصد السالکین کہ روایات فتوے کہ منقول است از امام اعظم رح واکابر علماء کہ وارد
علی حرمت السماع محمول ان یراد بها الملاهی المحرمة والغناء المضلة لسلاهیة دون الغناء
بر حرمت سماع محمول است بر انکہ مراد آن آلات لہو است کہ حرام است و آن غنا کہ مشتمل بآلات لہو نیست نہ غنائے
المطلق فلا یجوز التمسک بها لحرمة السماع مطلقا لئلا یلزم اهدار الاحادیث الصحیحة الواردة
مطلق پس جائز نیست دلیل گرفتن آن بر ای حرمت سماع علی العموم تا کہ لازم نیاید انکار احادیث صحیحہ کہ وارد است
لاباحة السماع کما عرفت من قبل وذکر فی التاتارخانیة من فتاوی العتابیة + + +
در اباحت سماع چنانکہ شناختی پیش ازین و مذکور است در تاتارخانیہ از فتاوی عتابیہ + + + + +

نغمۂ دوم در ساز اقوال مشایخ صوفیہ متقدمین در استحسان سماع از کبار الکاملین

قال ابو طالب المکی رضی الله عنه عن السلف فی اباحة السماع وهو کان اماما معتبرا الوجود
فرمود ابو طالب مکی رضی اللہ عنہ از سلف در اباحت سماع وادہ اند امام معتبر بسبب کثرت
علمه وکمال حاله وعمله باحوال السلف ومکاشفاته ورعه وتقواه وتحریه الصواب کذا قال
علم او وکمال حال او و دانستن او احوال گذشتگان را و ورع او و تقوای او و جستن او صواب را ہمچنین گفتہ است
العالم المتبحر الکامل فی الاصول والفروع محمد الغزالی رحمة الله علیه وقال ایضا من
عالم متبحر کامل در اصول و فروع محمد غزالی رحمہ اللہ علیہ و فرمود ایضا کہ کسیکہ
انکر السماع جهلا فقد انکر سبعین صدیقا من الصحابة والتابعین رضی الله عنهم اجمعین
انکار کرد سماع را علی العموم پس تحقیق انکار کرد ہفتاد ولی را از صحابہ و تابعین راضی شود حق تعالی از ایشان
قال وکان ابن المجاهد لا یجیب دعوة الا ان یکون فیها سماع
فرمود و ابن مجاہد قبول نمیکرد دعوتی را مگر آنکہ باشد دران سماع +

حضرت قدوۃ الکبرا نیز فرمودند کہ اجماع فقہا است
کہ در ساعی کہ فسق ظاہر نباشد استماع او مباح است پس مطلقا سماع را حرام گفتن نشاید تا بعصیان
وقال ابو طالب المکی ولم یزل اهل المدینة مواظبین لاهل مکة علی السماع لی زماننا
فرمود ابو طالب مکی و ہمیشہ اہل مدینہ مداومت کردہ اند برائے اہل مکہ بر سماع تا این زمانہا
هذا فاذا رکن ابا مروان القاضی ولجواری یستمعون التلحین اعلم ان للصوفیة قال فاز
پس یافتیم ابو مروان قاضی را و برائی او کنیزکان بودند کہ می شنیدند الحان را یاد ساختہ بودند آنہا را بر
کانت لعطاء جاریتان تلحنان وکان اخوانه یستمعون الیهما وقیل لابی حسن بن سالم
و بودند مر عطاء را کنیزک کہ الحان می خواندند و بودند برادران او گوش می نہادند بسوی آنہا و گفتہ شدہ است ابو الحسن بن سالم

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

کیف تنکر السماع وقد کان الجنید وسری السقطی وذوالنون یستمعون فقال فکیف انکر السماع
چگونہ انکار میکنی سماع را وبودند جنید وسری سقطی وذوالنون می شنیدند فرمود کہ چگونہ انکار خواہم کرد
والجاز وسمعہ من ھو خیر منی وقد کان عبد اللہ بن جعفر الطیار یسمع وانما انکر الھو
وجائز داشتہ است آنرا وشنیدہ است آنرا کسیکہ او بہتر است از من یعنی جنید بود عبد اللہ بن جعفر طیار می شنید وجواز میدہد انکار
فی السماع وذکر شیخ الشیوخ فی عوارف المعارف ھذا قول صحیح فکیف ینکر المنکر السماع وذکر
میکنم لہو را وسماع را وذکر کردہ است شیخ شیوخ در عوارف المعارف کہ این قول صحیح است پس چگونہ انکار میکند منکر سماع را وذکر است
فی السیر الکبیر سال الصلحا عن الجنید وعن ذی النون المصری وعن مشائخ مصر ھل
در سیر کبیر سوال کردہ شدند صلحا از جنید وذوالنون مصری وازمشایخ مصر ایا

یجوز سماع الاشعار وغیرھا بالالحان قالوا یجوز کما سمع النبی علیہ السلام
جائز است شنیدن اشعار وغیرہا بالحان گفتند جائز است چنانکہ شنیدہ است نبی علیہ السلام

اور فتاوی سید آوردہ است کہ

سماع الغنا مباح من المغنی ومن غیرہ واذا جاز الغنا بغیر لحن جاز بلحن اما القصائد و
شنیدن غنا جائز است از مغنی وغیر او وچون جائز شد غنا بغیر لحن جائز شد بلحن اما قصائد و
الاشعار فقد سئل النبی علیہ السلام عن الشعر فقال ھو کلام فحسنہ حسن وقبیحہ قبیح
اشعار پس سوال کردہ شد حضرت نبی صلی اللہ علیہ وسلم از شعر پس فرمود آن کلام است پس نیک او نیک است وبد او
فالحسن منہ کان من المواعظ والحکم وذکر اللہ وثنائہ وصفاتہ وصفت المتقین
پس نیک از وچیزی است کہ باشد از نصیحتہا وحکمتہا وذکر خدا وثنای او وصفتہائے او وصفت متقیان
ونعمۃ الصالحین فماعہ حلال وما کان من ذکر الاطلال والمنازل والاماکن
ونعمت صالحان پس سماع او حلال است وچیزیکہ باشد از ذکر طللہا ومنزلہا وزمانہا
والاماکن فماعہ مباح وما کان من ھجو وفسق فماعہ حرام وما کان وصف الفخذ وحد
پس سماع او مباح است وانچہ باشد از ہجو وفسق پس سماع او حرام است وانچہ باشد صفت رخسار و
القد والشعر فمکروہ الا العالم ربانی یمیز بین الطبع والشھوات والالھام و
قد او وموئہا پس کروہ است مگر عالم ربانی کہ تمیز کند میان طبع وشہوات والہام و
الوسوسۃ وقد اماتت نفسہ بالمجاھدات والریاضات وخمدت بشریتہ ونفیت خلقہ
وسوسہ وتحقیق کشتہ است نفس خود بمجاہدات وریاضات وافسردہ شدہ است بشریت او ومحو شدہ خلق او
وبقیت حقیقتہ سئل بعض المشایخ عن السماع فقال مستحب لاھل الذکر والورع مکروہ
وباقی ماندہ حقیقت او سوال کردہ شدند بعض مشایخ از سماع پس فرمود مستحب است برائے اہل ذکر وپرہیزگاری مکروہ
لاھل النفوس والحظوظ وسئل الجنید عن السماع فقال کل ما یجمع العبد بین یدی
برائے اہل نفوس وحظوظ وسوال کردہ شد جنید را از سماع پس فرمود ہر آنچہ جمع کند بندہ را پیش

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الله فهو مباح فی دستور القضات ان السماع قد یکون حراما و قد یکون مباحا و
حق تعالیٰ پس او مباح است در دستور القضات است کہ سماع گاہے حرام می باشد و گاہے مباح مے باشد و
یکون مندوبا و قد یکون مکروها اما الحرام فهو اکثر من الناس من الشباب ممن غلب
گاہے مستحب باشد و گاہے کروہ می باشد اما حرام پس آن اکثر است از مردمان از جوانان از آنان کہ غالب است
علیه شهوت الدنیا فلا یحرک منهم الا هو الغالب علی قلوبهم من الصفات المذکورة
بر او شہوت دنیا پس حرکت نمیدہد از ایشان مگر چیزے را کہ غالب است بر دلہائے ایشان از صفتہائے مذکورہ
اما المباح فهو لمن لا حظ له منه الا التلذذ بالصوت الحسن اما المکروه فهو لمن لا یزال
اما مباح پس آن مر کسے را است کہ نیست حظی و بہرہ او را از ان مگر لذت گرفتن بآواز خوش اما مکروہ پس مر آن کس را است
صورته المخلوقین و لکن یتخذ عادة فی اکثر الاوقات علی سبیل اللهو اما المندوب
کہ زائل نمیکند صورت مخلوقان را لیکن میسازد عادت را در اکثر اوقات بر سبیل لہو اما مستحب
فهو لمن غلب حب الله تعالی و لمن لا یحرک الا الصوت المحزون نقلت کہ سلطان المشائخ
پس آن کسی است کہ غالب باشد بر او محبت حق تعالیٰ و مر آن را کہ حرکت نمیدہد مگر آواز خوش | میفرمودند کہ سماع بر چہار
قسم است یکی حلال آنکہ شنونده را تمام میل جانب حق باشد و بسوئی مجاز ہیچ میلش نباشد
دوم کسے است کہ کسی را جانب حق میل او زیادہ بود و جانب مجاز کم سیوم کسے است کہ
کہ میل بسوئی مجاز بسیار بود از حق چہارم حرام است کسی را کہ ہمہ میل او جانب مجاز بود اصلا بسوئے
حق نہ پردازد حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ شخصے استفسار کرد کہ موجب چیست کہ اکثر اوقات
بنائے سماع بر اصوات حسنہ و اذکار و مزامیر مستحسنہ افتادہ بر قرأت قرآن و مناسب سخن اخیر بود از
اول نقل کردند قال الخواص و قد سئل ما بال الانسان یتحرک عند السماع غیر القرآن
* * * * فرمود خواص در حالیکہ سوال کردہ شد کہ چیست حال انسان کہ حرکت میکند نزد یک شنیدن غیر قرآن
فقال ان السماع القرآن صدمة لا یمکن لاحد ان یتحرک لشدة تغفله و سماع القول
و حرکت نمیکند از شنیدن قرآن پس فرمود کہ شنیدن قرآن صدمہ است ممکن نیست مر کسے را کہ متحرک شود بسبب شدت غفلت خود و
ترویج یتحرک فیه بالوجد بالجملة لا یخلوا صاحب القلب عن الوجد عند سماع القرآن فان کان
و شنیدن قرآن حرکت میکند در او بوجد بالجملہ خالی نیست صاحب دل از وجد نزد شنیدن قرآن پس اگر باشد
لم یؤثر فیه الکلمة اصلا فمثله کمثل الذی ینعق بما لا یسمع الا دعاء و نداء بل صاحب
کہ اثر نمیکند در او کلمہ اصلا پس مثال او مانند مثال کسی است کہ آواز میدہد بچیزے را کہ نمی شنود مگر طنین و آواز بدون آنکہ
القلب یؤثر فیه الکلمة الواحدة من الحکمة ان سمعها فان قیل ما الحکمة فی استماع الصوت
صاحب دل اثر میکند در او یک کلمہ از حکمت اگر شنود آنرا پس اگر گفتہ شود کہ حکمت چیست در جمع شدن صوفیہ

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

علی سماع الغنا من القوالین حیث المقربین والقرآن افضل من الغنا قیل ان الحکمۃ ان الغنا
شنیدن غنا از قوالان نزد مقربان حالانکہ قرآن افضل است از غنا گفتہ شد کہ حکمت آنست کہ
اشد نصی للواجد من القرآن بوجوہ کثیرۃ الاول ان آیات القرآن جمیعا لا یناسب حالہ
سخت تر است در انگیختن صاحب وجد از قرآن بوجوہ کثیرہ اول آنکہ ہمہ آیات قرآن مناسب حال او نمی باشد
کقولہ تعالی والذین یرمون المحصنات یوصیکم اللہ فی اولادکم وآیات فیہا بیان احکام
مانند قول حق تعالی کہ کسانیکہ نسبت بزنا میکنند زنان پاکدامن و وصیت میکند شما را اللہ تعالی در اولادتان و آیتہای کہ در آن بیان
المیراث والطلاق والحدود وغیرہا وانما المحرک لما فی القلب ما یناسبہ والآیات
احکام میراث و طلاق و حدود وغیرہ است و محرک آنچہ در دل است آنچیزیست کہ مناسب او باشد
انما نظمہا الشعراء اظہارا عن احوال القلب فلا یحتاج فی فہم الحال الی تکلف فی ہذا
و شعرا نظم کردہ اند شاعران برائے اظہار احوال دل پس حاجت نمی افتد در فہمیدن حال بسوئے تکلف در نہیم
الکل المستمع والتکلیف فی مفہوم الآیات المذکورۃ لمن استولی علیہ حال غالبۃ فیذکر
شنونده را و تکلیف در مفہوم آیات مذکورہ مر کسی را کہ غالب باشد بر وے حال غالب پس یاد کند
عند سماع آیۃ الوصیۃ حالۃ الموت فیغلب علیہ الحزن بفجیعۃ المحبوبین الی الاولاد فالما
نزد شنیدن آیت وصیت حالت موت را پس غالب میشود بر وے غم بجدائی محبوبان یعنی اولاد و مال
والاقرباء او یغلب علیہ الشوق الی اللہ تعالی لان الموت جسر یوصل الحبیب الی الحبیب
و اقرباء یا غالب میشود بر وے شوق بسوئی حق تعالی زیرا کہ موت پلی است کہ میرساند محب را بسوئی محبوب
او یدہشہ ذکر اللہ ویخطر لہ رحمۃ اللہ علی عبادہ او یعلم تفضیل الذکر بکونہ جلا علی
یا مدہوش میسازد او را ذکر حق تعالی یا در دل میگذرد او را رحمت حق تعالی بر بندگان خود یا میداند فضیلت مر سبب منور بودن
الانثی وان الفضل فی الآخرۃ لرجال لا تلہیہم تجارۃ ولا بیع عن ذکر اللہ وان
بزنان و آنکہ فضیلت در آخرت برائے مردانست کہ غافل نمیکند ایشانرا تجارت و نہ بیع از ذکر حق تعالی و آن کہ
من الہا عن اللہ فہو من الانثی بل ہو من المخنث المسمی لہ تعالی فالذکر مثل خط
کسیکہ غافل کند او را از حق تعالی پس او زنان است بلکہ از مخنثان است میشنوی قول حق تعالی کہ برائی مرد مثل حصہ
الانثیین الثانی ان الشعر الموزون یختلف تاثیرہ فی النفس بالالحان بطرق مختلفۃ
دوم آنست دوم آنکہ شعر موزون مختلف میشود تاثیر او در نفس بالحان بطرق مختلف
بمدہ وقصرہ یعنی بمد المقصور وقصر الممدود وہذا التصرف جائز فی الشعر ولا یجوز فی
بمد و قصر یعنی بجائز کردن کوتاہ و کوتاہ کردن دراز دراین تصرف جائز است در شعر و جائز نیست در
القرآن الا التلاوۃ کما انزل والخلاف فی القرآن حرام ومکروہ علی اللہ لا یجوز فی کلام
قرآن مگر تلاوت چنانکہ نازل کردہ شدہ است و خلاف کردن در قرآن حرام و مکروہ است بر اللہ جائز نیست در کلام

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

الله المحمل موافقا لطبیعته وحاله مخالفا لنزوله والاشعار لیس کذلک وعلی ان القرآن
حق تعالی جل کردن موافق طبیعت وحال برخلاف نزول و دشوار پنچنین نیستند و بر تقدیر آنکه قرآن
کلام الله وصفته تعالی وهو حق لایطیقه الصفات البشریة لانه غیر مخلوق فلا یطیقه الصفات
کلام حق تعالی صفت اوست و او حق ست طاقت نیارد او را صفات بشریت زیرا که او غیر مخلوق ست یعنی اصل قرآن که صفت
المخلوقة ولو کشف للقلب ذرة من سناه وهیبته لتصدعت ودهشت وتحیرت والاجاد
مخلوق حق تعالی است غیر مخلوق نیست پس طاقت نیارد او را صفات مخلوق اگر ظاهر شود بدل او از سنای و هیبتا و البته متلاشی شود و دهشت
اللطیفة مناسبة الطباع ونسبتها نسبة المخلوط لا نسبة الحقیق والشعر نسبة المخلوط کذا
شود و متحیر شود و الحان لطیف مناسبت بطبایع دارد و نسبت مخلوط دارد نه نسبت حقیق و شعر نسبت مخلوط دارد پنچنین
قال ابو نصر السراج الطوسی فی الاعتذار عن ذلک حضرت ابو نصر الکبیر سراج مذکور
صاحب کتاب ابو نصر سراج طوسی در ذکر این

این فقیر مدت سی سال در تحت قبه نیلگون در زیر گنبد گردون پرکار روان گردیده و بملازمت اکابر روزگار
رسیده و از بزم نعمت ایشان جرعه چشیده و خلعت همت و نعمت این خوب کیشان در برکشیده و بحکم
این طائفه بی سماع نیافته - همه این اشتغال داشتند اگرچه بعضے اکابر و برخی اماثل سماع هم نبودند
ولیکن انکار نداشتند از مشایخ ماتقدم حضرت سید الطائفه و ابو بکر شبلی و معروف کرخی و سری
سقطی و بایزید و ابو سعید ابی الخیر و عبد الله خفیف و حاجی شریف و غزنوی که در تذکرة الاولیا
مذکور اند و بزرگانی که در طبقات الاصفیا مسطور اکثر ازانها صاحب سماع بوده اند و از متاخرین آخر
حضرت شیخ فرید الدین و قاضی حمید الدین و خواجه قطب الدین و شیخ نظام الدین و روایات
صحیحه کتابهای ایشان رسیده معلوم شد که همه تواجد کرده اند در رقص فرموده پس هر که سماع را منکر باشد
و حرام گوید پس گفته باشد که این همه اولیا ارتکاب حرام کرده باشند و این سخن از عداوت بود و
مَنْ عَادٰی لِیْ وَلِیًّا فَقَدْ بَارَزَنِیْ بِالْمُحَارَبَةِ پس با حق تعالی حرب کرده باشد در عوارف آورده است
که منکر سماع از امور ثلثه خالی نیست یا جاهل است از خبر و آثار یا مغرور است باحوال اخیار یا جامد الطبع
است که او را ذوق نیست انکه جاهل است از خبر و آثار بحدیث عائشه و حکایت رقص حبشه جهل او
مرفوع شود و در رقص دلیل آنکه رسول را صلی الله علیه وسلم سه نفر از صحابه حبشی
هر سه رقص کردند چنانکه زید را گفت علیه السلام انت اخونا و مولانا بر تصغیر و طاء گفت انت
منا بمنزلة هارون من موسی و بر جعفر گفت اشبهت خلقی و خلقی و هم رقص کرد و مغرور گردیدند از روی
ریاضات بدنی است و سماع از لطائف قلبی و واردات غیبی و الاعمال بالنیات سر کار ما بتبدیل صفات بنی بشر و ایراد ایشان
بر ید که رجال لا تلهیهم تجارة و لا بیع عن ذکر الله الی قوله یخافون یوما تتقلب فیه القلوب والابصار و ذوق اهل الطریق است و ازدوق

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

فاسد المزاج است لیکن کہ علاج کہ من ہا ہرگز لذت مباشرت نباشد و در نیابد و ناجیا از حسن و جمال
خوبان ذوق نتواند گرفت **بیت** حسن یوسف کجا شناسد کور ۔ لحن داود را چہ داند کر ۔ قیمت زعفران
چہ داند بز ۔ لذت ازدواج چہ داند خر ۔ و گاہ باشد کہ سر آگاہ باشد لیکن ہمت عالی نباشد اُولٰٓئِكَ كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ کہ یعنی
انعام اند این انعام نصیب او انیست حضرت قدوۃ الکبار میفرمودند عالمی کہ عارف را در سماع دست نباشد
و تکیہ سالک را در سماع نصیب گرداند صد چلہ حاصل نشود از ریاضات شدیدہ و اصل نبود و کدام لذتی
زیادہ ازین بود کہ در ذوق آن شراب وصول جان میدہد از شوق چون سیراب وصول کردند روان
می بخشند **غزل** جانی نیست گر دیدار باشد ۔ حیات جاودان با یار باشد ۔ زہی مقتول تیغ غمزہ
دوست ۔ شہیدان را سپہ سالار باشد ۔ کسی کو سر نہد تیغ خونخوار ۔ ندارد زیر پای خار باشد ۔ سماع پردہ
اسرار جانہا ۔ بہ اندر پردہ اسرار باشد ۔ شنیدہ پردہ اسرار گردون ۔ چہ صوفی ہر دو روز شب دوتار باشد ۔ از نغمہ
نغمہ توحید اشرف ۔ چو ساز از دل بزیر و زار باشد ۔ تبسمای از مشائخ متقدمین و کبرائے متاخرین در
حالت سماع جان دادہ اند چنانکہ حضرت خواجہ قطب الدین بختیار اوشی در سماع این بیت جان
بحق سپردہ اند و رخت بصحرائی وصول بردہ **بیت** کشتگان خنجر تسلیم را ۔ ہر زمان از غیب جان
دیگر ست و از مشتقان بسیار اند کہ در سماع جان بجانان دادہ اند کہ بتفصیل گفتہ آید چنانچہ در طبقات الصوفیہ
آوردہ اند کہ خواجہ سوفیہ ذوالنون مصری و شبلی و خراز و نوری و در تاج قدس اللہ ارواحہم ہمہ در سماع رفتند
سہ تن از ایشان سعدون زیستند باقی در ہمان دم بدست تسلیم کردند و غیر از ایشان از مشائخ و مریدان
در سماع رفتہ اند چہ در سماع قرآن و چہ در سماع اشعار و الحان نوادر النبی ابی اوفی قاضی بصرہ در محراب
بود قرآن میخواند یکی دیگر بر خواند فَاِذَا نُقِرَ فِی النَّاقُوْرِ ۔ وی سعقہ زد بیفتاد و مرد و شیخ الاسلام
پیر ہری گفت سماع دیدار آنرا مد بود در مرد اگوش باز بود و دیدہ باز بود چہ جائی طاقت و ہوش بود
صاحب کشف المحجوب گوید من در دمشق سماع را معاینہ کردم کہ در جمال آذر بایجان میرفت و این بیت
میخواند **اشعار** واللہ ما طلعت شمس ولا غربت ۔ الا و انت منی قلبی و وسواسی ۔ ولا جلست
الی قوم احادثہم ۔ الا و انت جلیسی بین جلاسی ۔ ولا تنفست الصبح فردا ولا فرحا ۔ الا و ذکرک
مقرونا بانفاسی ۔ ولا ہممت بشرب الماء من عطش ۔ الا رأیت خیالا منک فی الکاس ۔
باگاہ بنشاذر بود حضرت شیخ ابوبکر حربی گفت کہ بمکہ مہمان بودم و میزبان کنیزکی داشت کہ چیزی میتوانست
خواند کنیزک بخواند **مصرع** لا منی فیک معذرنی فاذا واکدرہ ۔ درویشی برپای خاست باگی جلد
کرد و گفت کہ ملازمت و صبر تو مگر تو را بتصرف گفت و بیفتاد و برفت از دنیا شیخ الاسلام گفت کہ ابو عبد اللہ
باکا گفت کہ ایوب بخارا در خانہ قرونی بمکہ در سماع بود گوینده چیزی بخواند بپارسی می بپای خاست و
پشت راست کرد و آنگاہ نعرہ زد و بیفتاد و رفت در بیہوشی او شیخ الاسلام گوید ابو القاسم شیخ باقرم رحمہ اللہ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بود کہ گرینده برخواند اشعار کل بیت انت ساکن غیر محتاج الی الفرج ۔ وجهك المامون مجتنا ۔
یوم یاتی الناس بالفرج ۔ ۱۷ اصلح الله لی فرجا ۔ یوم یدعونك بالفرج ۔ ابوالقاسم شایح دست بر دل
و بانگ زده بیفتاد و دیده گفته بود شیخ الاسلام فرمود که یکی از طائفه گوید که در نشاپور حادثه بود که مردم از شهر
بیرون رفته بودند من به مسجد بودم که در کنج آن مسجد درویشی دیگر بود گوینده درآمد درویش دیرا گفت چیزی
بگوی برخواند اشعار الفت بینی و بین الحب معرفة ۔ لا ینقضی ابدا او ینقض الابد ۔ لا خرج
من الدنیا و حبکم ۔ بین الجوانح لم یشعر بی احد ۔ آن درویش بیفتاد و می بمید تا سیان دو نماز
انگاه بیامد چون نگریستم رفته بود ایضا حضرت شیخ الاسلام میگویند که صوفی در شهر البصره
و کوفه بود سیر فت و دریای کوشکی رسید و بآن کوشک مهتری بود و پیش وی کنیزک مغنیه چیزی میخواند
آن صوفی آوازی شنید که میخواند شعر کل یوم تتلون غیر هذا بك احسن ۔ کل یوم تتحول غیر
هذا بك اجمل ۔ درویش را خوش آمد و بردی خورد و گفت یا جاریة بالله و بجمالی و جلالك اعادت
علی هذا البیت کنیزک تکرار میکرد خواجه دیرا گفت چرا مکرر میخوانی و نمیگذری گفت در زیر کوشک درویشی
است وقت وی خوش شده است از بهر وی میخوانم خواجه سر فرو کرد درویش را دید که خوش گشته است
و دیائی میکرد و بآخر سخنی بگفت و بانگ بزد جان بداد آن خواجه چون آنرا بدید حال او برگشت کنیزک را
آزاد کرد و پیران شهر را بخواند و بآن درویش نماز گزارند و دفن کردند پیران را گفت که مرا شناسید گفتند
من فلان ابن فلان ام شمارا گواه میکنم که هر بیمراست از املاک و ضیاع همه وقف کردم بدرویشان
و کوشک سبیل کردم و هر چه داشت از زر و سیم بداد و جامه بیرون کرد و بازاری در بست و مرقع پوشید
و دست ایرا فگند و روی در بادیه نهاد و رفت مردمان همیگر بستند تا از چشم ایشان غائب شد و چشمها
گریان بس بازان کسی دیرا ندید و از هیچکس خبری نشنید حضرت شیخ الاسلام میفرمودند که حضرت شیخ
ابوبکر السوسی گفت که شبی با کسی بادیه میشدم چیزی برخواند صحی جستند هیچکس با نیافتند شیخ ابوبکر همچنان
طلب میکرد که شخصی را البته پیدا کنید که چیزی خواند شخصی گفت که من کس نمیدانم مگر بنائی است دیرا
تواضع همسائگی مطربی میدانند گفت زود بیار آوردند مگر چیزی خورده بود خواندن گرفت حدیث الفقر
اخواتا و صدق بتیهم نسب ۱۲ بیات کاری بغایت از کمالی و خوشی وقت همه کس خوش شد
و شیخ دوشیدند چون فارغ شدند از سماع مطرب را تنگ افتاد و بسجاده شیخ قی کرد گفت هیچ مگر نمیدهیم چیزی
بسجاده در پیچید و پراگنده بشویند و جائی دیگر خواب کنانید چون روز شد مطرب با هوش آمد خود را در سجاده
دید پیچیده و در صفت قندیل آویخته متحیر بماند بانگ برآورد که بهر خدا اینجا حالت است و من اینجا چون
افتادم کی فرا آمد و دیرا از حال وی خبر کردند که چه بود و چه رفت وی پیرایه خود بشکست و توبه کرد و جامه
درید و مرقع در پوشید و از جمله اصحاب شد و چون شیخ اندینا برفت به پیری خانقاه دیرا بنشاندند

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

روزگار نیکو شد و معاملہ نیکو و رزیدہ بود گویند کہ نام وی عبدالرحمٰن بود پیر شدہ بود مشایخ نوبی می آمدند کہ ما را
آن بیت بخوان و آن قصہ باز گوی شیخ عمر با احمد کوفانی میگفت این جملہ تمام یاد داری گفتم نہ این قدر
بیت بیش یاد دارم شیخ الاسلام میفرمودند کہ آن تمامی ابیات من یاد دارم و در مکی ہم دیدہ ام
القوم اخوان صدق بینهم نسب + من المودة لم یعدل به سبب + تواضعوا دنیا الصباء
بینهم + وواجب الرضیع المغاس ما یجب + لا یحفظون علی الکران زلتهم + ولا یریبك من
اخلاقهم ریب **حضرت قدوۃ الکبرا** میفرمودند سبحان اللہ چہ سر لیست سماع را کہ من در من
وقتی متحرک میگردد و عجب ہست کہ متحرک ساکن نبود مگر آنکہ متحرک باشد نقلست کہ حضرت ابو الحسین نوری
کہ حضرت جنید و شبلی را دیدہ بود با آخر عمر مقعد شد ہر گاہ کہ مؤذن قامت گفتی وی برخاستی
و نماز کردی باز مقعد شدی و در حالت سماع نیز ہمچنان بودی جواز مقعد شدی **حضرت قدوۃ**
الکبرا میفرمودند کہ چہ مقدار خود مشایخ متقدمین بودند کہ در سماع حالتی ایشان را دریافت کہ از دست
رفتہ اند و ہم جوشیدہ اما از صحابہ چندین را شنود کہ در احیاء العلوم آوردہ است + + + + + + + +
واما ما بعد من الوجد بالعمل عن الصحابة والتابعین فکثیر فمنهم من صعق ومن بکی
واما چیزیکہ شمار کردہ شود از بعد وحال اہل صحابہ و تابعین پس بسیار ہست پس از ایشان کسی ست کہ بیہوش شد و کسی ست کہ
ومنهم من غشی علیه ومنهم من مات فی غشیته سمع عمر رضی الله عنه رجلا یقول ان
گریان شد و از ایشان کسی ست کہ غشی او را خواستہ شد پس کسی کہ مرد در غشی خود شنید حضرت عمر رضی اللہ عنہ مردی را کہ میگفت
عذاب ربك لواقع ما له من دافع فضاء صیحة فخر مغشیا علیه فحمل الی بیته فاقام یومین
کہ البتہ عذاب پروردگار تو واقع ہست نیست مر او را کسی دفع کنندہ پس نعرہ زد و در غشی بیفتاد پس برداشتہ شد بسوی خانہ او پس
مریضا فی بیته اشهرا وسمع علی ابن فضیل قارئا یقرء یوم یقوم الناس لرب العالمین
بیمار شد در خانہ خود چند ماہ و شنید علی بن فضیل کہ قاری می خواند روزیکہ قایم خواہند شد مردمان را برای رب العالمین
فسقط مغشیا علیه فقال الفضیل شکر الله لك ما قد علیه منك وکذلك نقل عن جماعة
پس بیفتاد بر روی خویش از غشی پس فرمود فضیل خداوند تعالی جزا دہد ترا چیزیرا کہ دانستہ ہست از تو و ہمچنین نقل کردہ شدہ ہست از جماعتے
من الصوفیة فقد کان الشبلی فی مسجد لیلة من رمضان وهو یصلی خلف امام
از صوفیہ پس تحقیق بود شبلی در مسجد شبے از رمضان او نماز میخواند پس امامے
یقرء الامام والله شئنا لذهبن بالذی اوحینا الیك فزعق الشبلی زعقة ظن الناس
پس خواند امام واگر خواہیم البتہ ببریم چیزرا کہ بپیام فرستادیم بسوی تو پس حضرت شبلی نعرہ زد و مردم گمان بردند
ان روحه طارت لخروجها وارتعد وکان یقول عند هذا یخاطب الاحباب یرددها
کہ روح او پران شد در روی او سبز شد و لرزان شد و میگفت با مثال این خطاب کردہ میشود بجہان اگر اورا بگرد

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وذلك مرارا قال الجنيد دخلت على مرة السقطي فرايت بين يديه رجلا قد غشي عليه
این ما را بار فرمود حضرت جنید رحمه الله دخل شدم بر سری سقطی پس دیدم در پیش او مردے را کہ غشی او را خاستہ شدہ بود بر
فقال لي هذا رجل قد سمع اية من القران فغشي عليه فقلت اقراوا عليه تلك الاية كما
پس فرمود با من کہ این مرد سنتے کرد شنیدہ است آیتی از قرآن پس غشی او را خاستہ شد بر ے پس گفتم بخوانید بار او ہمان آیت را
قرؤا فافاق فقال من اين قلت تراث يعقوب عليه السلام كان عماه من اجل مخلوق فتخلوق
پس بخواندند پس بیدار شد پس فرمود از کجا گفتم دیدم یعقوب علیہ السلام کہ نابینائی او را سبب مخلوقی بود پس بخلوق
انصرفوا الى ما قاله الجنيد رضي الله عنه ليشير قول شعر وكاس شربته على لذة ۔ ولذتے
بنیاشد و بسوئی قول جنید رضی اللہ عنہ اشارہ میکند این قول (شعر) و پیالہ نوشیدم بر لذت ۔ و دیگرے
تداويت منها وسمع رجل من اهل التصرف فقال يا ايتها النفس المطمئنة ارجعي الى
دوا کردم با و از ان و شنید مردے از اہل تصرف فارسی گفت ای جان آرام گیرندہ باز آ بسوئے
ربك فاستعادها من القاسري فقال كراقول لها ارجعي وهي لا ترجع وتواجد وخرق
پروردگار خود پس دوبارہ خواند او را بفارسی پس گفت چند بار گویم جان خود را کہ باز آ او باز نمی آید و وجد آمد و خرقہ درید
نزعة فخرجت روحه عن محمد بن سيرين قال كان رجلا يغتسل في الفرات فمر به الرجل
پس جان او برآمد روایت است از محمد بن سیرین گفت کہ مردے بود کہ غسل میکرد در آب فرات پس گذشت با و مردے
الشط بقراد واستازوا اليوم ايها المجرمون فلم يزل الرجل يضطرب حتى غرق ومات
بر کنارہ و میخواند و جدا شوید امروز ای گنہگاران پس ہمان مرد اضطراب میکرد تا آنکہ غرق شد و مُرد
حضرت ذو النون المصري رحمه الله فرمودند بعضے از محرومان اسرار سماع و برخی از بے نصیبان اذواق استماع میکنند
کہ حضرت سید الطائفہ و حضرت ذو النون بہان تجلی در احوال از منزل سماع انتقال کردند و توبہ ورزیدند
فهو محمول على معان كثيرة اما توبته لعقد الاخوان في ذلك المجلس او الحضور المنكر السماع
پس آن محمول است بر معانی بسیار یا توبہ بہت برائے گرد شدن برادران در آن مجلس یا برائے حاضر شدن منکر سماع
ذلك الوقت وحضور المنكر مزاحم ومستنفر ومستوحش ومشوش لاهل السماع وايس الدعاء
در آن وقت و حاضر شدن منکر مزاحم بہت و باعث نفرت و باعث وحشت و تشویش و مشغولی بہت برائے اہل سماع و نیست مراد
من حضور الاخوان الا رفع المنكر المستنكر المستنفر واحضار المجلس الثابتة شامة وشين الاهل
از حضور برادران مگر دفع منکر مذموم کہ باعث نفرت بہت و حاضر کردن او مجلس ثابتہ را مایۂ زینت و بہتری اہل
التواجد بهم زجيت يعني زمان ومكان از شروط سماع گفتہ اند چنانچہ در محل خویش گفتہ شود ان شاء الله تعالى
ويقال ان سرين الطائفة لعله وصل الى مقام يزلجه السماع ويثيره الاستماع كما يمكن جمال الحق بصر الاستغراق فان
و گفتہ میشود کہ سید الطائفہ رحمہ شاید بمقامی رسیدہ باشد کہ سماع او را بلغزاند و بر پریشان کند و استماع او را برانگیزد چنانکہ ممکن است جمال حق بصر را بہ استغراق

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

كان فى مشاهدة الجمال الحق بطريق الاستغراق وان كان فى السماع ايضا لا يخلو من المشاهدة

در مشاہدہ جمال حق بطریق استغراق اگرچہ در سماع نیز خالی نبود از مشاہدہ

ولكن فى المشاهدات المنتهى والمتوسط متفاوت وبراء بعين البصيرة والسماع حرام لهما

لیکن در مشاہدات کسی انتہا رسیدہ کسی در وسط است می بیند او بچشم بصیرت یعنی دیدہ دل و سماع حرام است کسی را

مانع لرؤية البصيرة من ذاق عرف نقل از حضرت ابوبکر مصری است کہ حضرت سید الطائفہ والوجود

باکسی کہ نوش از بادۂ محبت نچشیدہ نشناخت نوری وجماعتی از مشائخ بہ پیش ایشان اجتماع داشتند و قوال چیزے

میخواند نوری برخاست و در سماع در آمد و فرا سر خود آمد گفت کہ بخیر انما یستجیب الذین یسمعون

الایۃ خندید گفت وترى الجبال تحسبها جامدة وهى تمر مر السحاب ہم بہ پیش بعضی حرفا گفتہ اند چہ

نوع عمل کنیم بساعی کہ انقطاع می پذیرد و اخامات من بیمیع پس در ین قول اشارت آمد کہ سماع از

خدا تعالیٰ حرام است ولیکن ہر وقت گوش قابل سماع نیست بیت سراینده گاهی نگردد خموش ولیکن نہ

ہر وقت باز است گوش و انبیاء علیہم السلام بریں مشاہدہ دوام لذت سماع می گیرند بی آنکہ محتاج باشند

بحرکت سببی از اسباب صوت و شنوندگان حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وسلم و علی آلہ

آن لذایذ از حضرت شیخ روزبہان رحمہ اللہ آوردند واشتغل بالرياضات الشديدة فى اطراف شتى از وجد

عاری صاحب ذوق واستغراق ووجد دائم لا تسكن لوعة ولا برقادمعته ولا يطمئن

فى وقت من الاوقات ولا يخلو ساعة من الحنين والفرقان تباوه كل ليلة بالبكاء والعويل

ہر او واقعاتست کہ در حال غلبہ وجد از وی صادر شدہ است کہ ہر کس بفہم آن نرسد و انسخان لیست

قطعہ آنچہ دیدہ است دوچشم زبان + آنچہ کہ نشنید دو گوش زمین + در گل ما رنگ نمودہ است آن +

خیز و بیا در گل ما آن ببین + وی صاحب سماع نبود و در آخر عمر لبان باز بستہ و با وی در تمیز سخنی گفتند

گفت انی لا اسمع الان من ربی عز وجل فاستعرض مما سمعت من غيره وآخر عمر دیدار الٰہی

ہم دریافت بعضی باین واقعہ میگویند کہ وی از سماع ایستادہ حضرت قدوۃ الکبیر میفرمودند سہل

ادراک آن کسی است کہ با نبیا التفات نماید اگر کسے پنجاہ سال بوی اشتغال فرمودہ و آخر چند روزی

بزودی ایشی باز ماند بی انکار و اعراض و ارتفاع مرتب و سئول دشکار ست چرا استدلال بوی کنند

قطعہ چو نور خورد نہ بیند چشم خفاش + گناہ از جانب خورشید نبود + اگر یک کس نزد قی یافت از می +

لک لقد حكمت حكيمة + للاولياء والانبياء حالات مختلفات مرة كانوا شاغلين بتبليغ

++++++ پس برای اولیا و انبیا حالات مختلفہ ست وقتی بودند مشغول برسانیدن

الرسالة وبجراء احكام الشريعة والدعوة الى الاسلام والجهاد مع الانام ومرة فى المشاهدات

پیغام خدا جاری کردن احکام شریعت و خواندن مردم بسوی اسلام و جہاد با خلق و وقتی در مشاہدات

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

والروية بعيون البصيرات والتلذذ بدوام المكاشفات شعر شربنا الحب كاسا بعد كاس
دیدن بدیدہ ہای دل ولذت یافتن بگردش پیالہ ہا نوشیدیم محبت را جامی بعد جامے
فما فقد الشراب وما روينا ولیس هذا الشراب الا على اسرار معلقة وارواح عن رمق
پس تمام نشد شراب وسیراب نشدیم ونیست این شراب مگر اظہای کہ آویختہ شدہ اند بر روحہائی کہ از رقیہ
الاشباح محترقة وهو فيض الاقدس يبتدأ ويصل من الغيب الى ذات السر ومن السر الى
اجسام آزاد کردہ شدہ اند وآن فیض اقدس ابتدا کردہ میشود وبیرسد از غیب بسری باطن واز باطن بسوئے
ذات الروح ومن الروح الى الفواد ومن الفواد الى القلب ومن القلب الى القالب فيحيا
ذات روح باز روح بسوئے باطن دل واز باطن دل بقلب دل واز دل بسوئے جان پس زندہ میشود
به اثر البشرية والانانية فيكون الجسم بذلك القلب حتى الغيب واحدا ولهذا الفيض
بسبب آن اثر بشریت وخودی پس میشود بدن آن دل تا غیب یکے وبرای این فیض
مراتب الذوق والشرب والرى كما قال احد من الصوفية صاحب الذوق مشاكر
مرتبہ ہست چشیدن ونوشیدن وسیراب شدن چنانکہ فرمودہ یکی از صوفیان کہ صاحب چشیدن مشابہ ست و
صاحب الشرب سكران وصاحب الرى صباح وليس لارباب الغفلة والرياء من هذا الشراب
صاحب نوشیدن مست ست وصاحب سیرابی صباح ونیست برائی صاحبان غفلت وریا از این نوشیدن
الا ذوقا ولا من معدنه جوهرا فاذا لم يكن لهم حظ من السماع فيقولون بحرمة مطلقه و
الا ذوقی وازکان او جوہری پس وقتیکہ نیست ایشانرا حصہ از سماع پس قائل میشوند بحرمت مطلقہ و
العجب لو يعلم لذة الجماع فالانكار ليس ببعيد بالاجماع یا عجبی ذوقی کہ در
حسن زنست لذت جماع را پس انکار او نیست بعید باتفاق + + + +
سماع بود اہل حال را + اندوہی نصیب نیست جز اہل کمال را لذت سرود کہ بیگانہ منکر ست + بنود عجب
کہ حیز بہ داند وصال را حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ حضرت سید الطائفہ جاریہ مغنیہ را شنیدند
کردند یکی از شہرہای عجم ہست وآن مغنیہ خواجہ داشت صاحب حال کہ ہیچکس را بایں سید نمیفروخت
حضرت سید الطائفہ جہت این مغنیہ از پا نصد کردہ را فصد کردہ آمدند واین مغنیہ را بشغف تمام خریدند
باید دانست کہ چه حصول دیرا در نغمات سرود بودہ ہست کہ باین آمدند وخریدہ ہست تقریباً بتحفہ نقل
آوردند کہ حضرت سری سقطی گوید کہ شبی خوابم نیامد وقلق واضطراب عجیب داشتم چنانکہ از نماز تہجد
باز ماندم چون نماز بامداد کردم بیرون رفتم وبہر جا کہ گمان می بردم کہ شاید آنجا اندکی اضطراب تسکین شود
گذر کردم ہیچ سودی نداشت آخر گفتم بہ بیمارستانی بگذرم واہل ابتلا را بہ بینم باشد کہ تبرسم ومزعج شوم چون
بہ بیمارستان درآمدم دلمن بگشاد وسینہ من منشرح شد ناگاہ کنیزکی دیدم بسیار پاکیزہ وتازہ وجامہائے

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اجبت لما دعیت طوعا بینا الله فی دعانی ۔ وخفت مما جئت قدما ۔ فوق الحب بلا ما
بعد ازان صاحب کنیز ک را گفتم بهائی او بر من است ذیادہ نیز دیدم آواز برداشت وگفت ما فقراء تا کی
است بهائی بهی تو سر دو دشی دیر اگفتم تو تعجیل کن تو بچان باش تا من بهائی دیگر ایارم بعد ازان
گریان رفتم و بخدائی سوگند که بهائی او نزد یک من یکدرم نبود و شب هاز متحیر و تنها ماندم و تضرع بسیار
نمودم که شکم بر هم زنم و میگفتم ای پروردگار من تو بدانی پنهان و آشکار من و من اعتماد بر فضل تو کردم
و مرا رسوا گردان آگاه یکی از دوستان در رسید گفتم کیست گفت یکی از اصحاب و یکشاورزی مردی رحیم با حیا
غلام و شهمی با او گفت ای استاد از ان هدیه من آمد ن میدهی گفتم در آی چون در آمد گفتم تو کیستی گفت انا
بن مثنی و شب بخواب دیدم که هاتفی مرا آواز داد که پنج صد سردار دیش سری بر دلش دیدا بن او
کن تا تحفه تحفه کمال تحفه غایت هست چون این بشنیدم بخاطر آوردم چیزی نبود بجایستان آدم چون بایه رسیدم
گفت مرحبا و آفرین بدستی که تحفه را نزد حق تعالی منزلتی هست که دوش مرا بانفی آواز داد و گفت انفاقت
بیال لیس یخلوا من سوال ۔ فهربت قد ترقت وطب فی کل حال ۔ چون تحفه را دید چشم پر آب کرد
و باحق تعالی در مناجات میگفت مرا در میان خلق مشهور گردانیدی و منوقت گرشته بودیم صاحب
تحفه بیاد گریان گفتم گریه کن آن پنج تو گفتی آن صد و پنج هزار سود گفت لا و الله گفتم صد هزار گفت لا و الله اگر
همه دنیا بمن دهی قبول نمیکنم دمی آزاد است خدا تعالی بدست بجانه گفتم قصه چیست گفت ای استاد دوش
مرا توبیخ کردند تا گواه میگیرم که از همه مال خود بیرون آمدم و در خدائی تعالی گریختم الله کن لی
لست کفیلا و بر فراق حبیبا روئی با بن مثنی کردم دمی هزار میگریست گفتم چرا گریه میکنی گفت گریه
خداتعالی با بچه دل آن خوانده است از من راضی نیست تا گواه میگیرم که صدقه کردم همه مال خود را خالصا
لله بجانه گفتم ابا چه بزرگست برکت تحفه همه بعد ازان تحفه برخاست و جامها که در بر داشت بیرون
کرده و پلاس پاره پوشیده بیرون رفت و میگریست گفتم خداتعالی ترا رهائی داد گریه چیست گفت
هربت منه الیه ویکتسب منه الیه وحقه وهو سوالی لا زالت باین یدیه حتی انال
وانجاك بما یرجون لدیه بعد ازان بیرون آمدیم چنانکه تحفه را طلبیدیم نیافتم غریمت کعبه کردیم ابن
مثنی صله بمردو من رخواجه بجذبه در آمدیم چنانکه مدتی وقت که طواف میکردیم آواز مجردی بشنیدیم
گداز جگرش میگفت شعر محبتک الله فی الدنیا مقیم ۔ تناول سعه قد راد واهه ۔ سقاه
من محبته بکاس ۔ فارهاج اهنین الیمین ۔ اذا استقاه فهام فیه وسا الیه ۔ فلا ین
یرید محبوبا سواه ۔ کذلك من ادعی شوقا الیه ۔ پیش او رفتم چون او
گفت ای تری گفتم لبیک تو کیستی گفا الله تعالی سر تو رحمت کناد گفت لا آله الا الله بعد ازان شناختن
طرفه شده که من تحفه ام دوی همچون خیالی شده بود گفتم ای تحفه چه فائده دیدی بعد ازانکه تنهائی

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

انتیار کردی از خلق گفت خدای تعالی مرا بقرب خود انس بخشید از غیر خود وحشت داد گفتم این معنی
مرد گفت رحمه اللہ دیدار از کرامتہا چنان بخشید کہ ہیچ چشم ندیدہ است و ہمسایہ منست در بہشت گفتم حاجت
تو را ناد کردہ ام تندہ است دعائی پنہان کرد و در برابر کعبہ باتفاد و مرد چون خواجہ وی بیامد پرسید کہ
دیدہ بردی و افتاد برفتم و ایشان ندیم مرد بود تکفین و تجہیز ایشان کردیم و بخاک سپردیم رحمہم اللہ تعالیٰ
حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ بعضی از نیطائفہ نفرمیت السماع قایل اند کالداء الدواء
وبالعکس تظہر مخاطبات الاسرار و تتحرک جذبات الانوار فان السماع محرک القلوب
الی عالم الغیوب بچارہ عاشق دست و پای بہیچ جرد از جام محبت چشیدہ ذلت وصول کشیدہ
و بدولت حصول رسیدہ میگوید کہ صوفیہ از نغمات طیبات ارواح تقرب باز تقرب میگردد و از استماع
نغمات زکیات اشباح را حضور میسر میباشد و آن شہباز بلند پرواز سید محمد گیسو دراز میگوید کہ وصول
حق در چیزہای بسیار جستم بغیر از سماع نغمات و مناظرۂ صور تہای زیبا نیافتم ما تشتہیہ الانفس
وتلذ الاعین فکو فیہ کہ جل متین است محکم گرفتم ہو الکیس الکل عسیر اعلم ان فی السماع والسمع سمعا
اخر یسمع بہ کلام الحق بلا کیف لہ الرب بلا ریب شعر لو سمع داود مقالتہ ۔ لما تزنا الناس
داود ۔ غنت سعاد بصوت فاختا ۔ سرت الجان داود بالجبل ۔ ہر کرا آن سمع باز شود او سماع
بحق شنود و از حق شنود و حق شنود و درین حالت او را سمع و سمیع ہمون باشد قوال آلت استماع نماند
و مزاحم شہود نماید ازینجہت سماع را الکارت بود نہ معرفت ہم ازینجاست کہ مشائخ سلف ۔ ما خالف
انکار نہ ورزیدہ اند حضرت **قدوۃ الکبرا** میفرمودند کہ بعضی از نیطائفہ میگویند کہ مشائخ سمعہ و سماع
کردہ اند و رخصت نفرمودہ اند این عجب منباید قال شیخ الشیوخ فی وصایاہ یا بنی لا تنکر السماع
فان لہ اہلا فلا حاجۃ بعد المبالغۃ بہذا المخالفۃ من الاحادیث والروایات کتب الشیخ الامام
المجد الدین الخوزی الی الشیخ الامام المحقق شہاب الدین السہروردی قدس سرہ شعر
یا من سفیر اللہ صرف وداد ۔ وانا لہ من قربہ ما حوالہ ۔ ما فالنکیر علی السماع لعاشق ۔
جعل السماع الی الحبیب وسیلہ ۔ فلقد علمت بان ہذا موقف ۔ شکوی المحب الی الحبیب
علیلہ ۔ فاجاب الشیخ الشہاب الدین السہروردی قدس سرہ شعر انی لاعلم ما تقول
وارتجی ۔ لک قرب من تختار ہ ووصولہ ۔ وفی السماع محل بعدا ایما ۔ لکن لغیرک
کلا ہی تعلیلہ ۔ یا خذا قرب الحبیب ووسلہ ۔ لمتیم اضحی لقربہ قتیلہ ۔ و در تعین کردن
حکمتی ہست کہ نااہل مستعد نگردد و حال آنکہ خود تواجد کردہ است کما جاء فی الدیوان لابن الفارض
الحموی قال ایضا من المشہور انہ وقع للشیخ الشہاب الدین السہروردی قبض فی بعض
مجالسہ فانشد الیہ الشیخ الناظم سہرفانشد الشیخ الشہاب الدین قصیدتہ واستمر فی انشادہ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الی ان قال شعر اهلا بمالوا کن اهلا للوقعه ۰ قول البشر بعد الیاس بالفرج ۰ هنالک لا تثنی
فاخلع ما علیک فقد ۰ ذکرت فرعلی ما فیک من حرج ۰ فقال الشیخ الشهاب الدین برج
فتولیجد و من عنده من شیوخ الوقت الحاضرین و کان المجلس عامرا بالشیوخ الاجلاء
و سادة من الاولیاء فخلع علیه هو و الحاضرون قیل اربع مائة خلعة نقل ہست کہ حضرت
خواجہ قطب الدین بختیار اوشی در سفری بحضرت لتمان رسیدہ اند در مسجدی نزول فرمودند حضرت شیخ
بہاء الدین ذکریا بنور فراست دانستند خادم را بحضرت خواجہ فرستادند بحالتی کہ خواجہ بوضو اشتغال
داشتند خادم رسید و دید کہ قطرات وضو بر زمین نمی افتادند نمی یابند ملائک طبقات گرفتہ بآسمان نمی
خادم اہل نظر بود معائنہ کرد بحضرت شیخ بہاء الدین خود رفتہ و این معائنہ عرض کرد حضرت شیخ بہاء الدین
دو خلفہ کہ یکی از شیخ الشیوخ یافتہ بودند گرفتہ بحضرت خواجہ آمدہ باستدعا تمام حضرت شیخ حضرت خواجہ
را بسوی خانقاہ خویش آوردند بر مجلہ حضرت شیخ الشیوخ حضرت خواجہ سماع کردند حضرت شیخ حضرت
خواجہ را در کار ضیافت باقصی الغایت کوشیدند بعد از سہ روز حضرت خواجہ فرمودند حضرت شیخ
ضیافت را خشک کردید دانستند کہ جہت سماع میگویند حضرت شیخ بشغف تمام قوالان را طلب کردند
حضرت خواجہ و اصحاب ایشان را در خانقاہ در آوردند خود چوبی گرفتہ بدستی ایستادند قوالان را امر
کردند کہ سماع در دہند **بیت** ساز طرب عشق کہ داند کہ چساز ہست ۰ کز نغمہ او نہ فلک اندر رقص و
آواز ہست ۰ حضرت خواجہ را حالتی در گرفت کہ در وے اثر آن حالت سرایت کرد ہمہ جائی اصحاب و
اہل مجلس **بیت** از صدائی نغمہای مطربان ۰ کوہ اگر جنبد عجب آزادگان ۰ در مجلس چون ہائی و
ہوئی اصحاب بگردون بر آمد اصحاب شیخ را خبر شد کہ در خانقاہ سماع میشود اصحاب شیخ بقبضی متعلقان
در آمدند و شیخ بہاء الدین عرض کردند کہ در خانقاہ خلاف مشرب میشود چون جائز میدارید حضرت شیخ
فرمودند عجب دیوانہ اید در بائی کسی کہ ہمچو بہاء الدین کند او را امتناع از سماع میکنید متعلقان مبالغہ
کردند حضرت شیخ فرمودند اگر میتوانید در خانقاہ و خواجہ را منع کنید متعلقان در مجلس در آمدند بجہد
در مجلس در آمدن ایشان را حالت گرفت کہ از خود رفتند در سماع در آمدند حالتی ایشان را دست داد
نعمتی و اشغال بدست ایشان افتاد کہ ہرگز ندیدہ بودند چون نزول حال شد ایشان التماس ارادت
و خرقہ کردند فرمودند کہ این ولایت حضرت شیخ بہاء الدین ہست از خانوادۂ سہروردی ادبی ہست اینجا
مرید کردن و خلافت دادن مناسب نیست و حضرت خواجہ بخدمت شدند و آنان بر کاب معارف آب
سمان شدند چون خدمت حضرت خواجہ بقصبہ ہانسی نزول فرمودند و جماعۂ کہ از لتمان ہمراہ آمدہ بودند
در قید ارادت آوردند و آنانکہ مرید بودند بشرف خلافت مشرف شدند حضرت خواجہ فرمودند کہ این
قصبہ سر حد ولایت مشایخ سہروردیہ و چشتیہ ہست لتمان را روشار التصدیع دادیم اینان را بعد مجاہدہ بیار

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

شرف نعمت یافته بدود شدند همچنین حضرت عمر باکوک بر حضرت شیخ ابو سعید ابو الخیر در بدایت حال انکار
داشت که حضرت شیخ ابو سعید صاحب سماع بودند در شبی بالقعه می بینند که با تنی میگوید قوموا قوموا
الله از واقعه در آمد گفت لاحول ولا قوة در شب دوم همچنین واقعه دید باز لاحول ولا قوة گفت در شب سیم
چون دانست که خواب رحمانی است و سبب آن انکار است که بر شیخ ابو سعید داشت بالمداد بخدمت شیخ
بخانقاه و در آمد شیخ از اندرون خانقاه می آید میگوید قوموا قوموا الله شیخ ابو عبد الله داد وقت خوش
شد و تعالی در گرفت که از شرح بیرون است حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که سماع ریاضت
شروط است که ریاضات صفات نفس منهزم میگردد که من کان نفسه میتا و قلبه حیا صفت او
شده اشد البته هر جا استماع کند گوش دل بشنود نقلست که حضرت شیرازی را جماعت صوفیان بسماع
تکلیف کردند گفت تا آن زنان که خرقه خاشاکی پوشیده اند دست ازین میکردیم سماع میکردیم اکنون
آنچنان مستیم بسماع نخواهیم آمد نغمه سیوم در سماز آداب سماع و کیفیت اعمال او و خصوصیت و احوال
مذ میر قال بعض العارفین فی اداب السماع و تحریم الثوب فیه و اعطائه فقوال و غیر
فرمود یکی از خاشاکیان چگونه سماع و جامه کردن جامه دران آن قوال را گفته است
ذلک قال الجنید رحمه الله السماع یحتاج الی ثلثة اشیاء الزمان والمکان والاخوان اما
آن را بود حضرت جنید رحم سماع محتاج است بسه چیز زمان و مکان و برادران اما
الاخوان فهم علی ثلثة اقسام اخوان الاسم او المشترکون فی اسم الایمان فقا الله تعالی
برادران پس ایشان بر سه قسم اند برادران نام یعنی که شریک اند در نام ایمان فرمود الله تعالی
انما المؤمنون اخوة فهؤلاء لا یجوز مصاحبتهم ابدا بل یعصون بصحبة الاغنیاء تصوفنتقع
بزاین نیست که دوستان برادران اند پس این کسان را نیست بایشان هیچ که صحبت ایشان بر صحبت توانگران غالب
به و اخوان الارادات والصحبة کالعالم المحبین للفقراء الصادقین لهم بالهم و نفوسهم علی تحصیل
ایشان اند فقیر ایشان را دوست دارند و برادران ارادت و صحبت اند عالم که محبان فقرا اند که همیشه ایشان را بال خود و جان خود بر تحصیل
طرق الصفاء فهؤلاء وان لم یکونوا متصفین بها و بما فهم جائز مصاحبتهم فانهم تفوق
طرق صفا پس این گروه گرچه نیستند متصف اوصاف ایشان جایز است صحبت ایشان زیرا که ایشان سبب
الارادة والصدق یکسبون من انوار قلوب اهل الصفا کما یکتسب الشمع الذین من حر
قوة ارادت و صدق حاصل میکنند از انوار دلهای اهل صفا چنانکه حاصل میکند موم نرمی از گرمی
الشمس فاذا رجعوا الی الانام انتفع غیرهم به و اخوان الصفا و المواجید و المعارف والذوق
آفتاب پس چون باز میروند بسوی عوام نفع میرسانند غیر ایشان را و برادران صفا و وجد معرفتها و ذوق
والکمال فهؤلاء هم الاخوان الحقیقی فاذا جمع الاخوان والزمان والمکان وجب السماع لاهل
و کمال پس ایشان برادران حقیقی اند پس چون جمع شود برادران و زمان و مکان واجب شود سماع اهل

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

العرفان والکلام والصفاء کما یجب مسافرت الجاهل الی العالم والمتعلم لیتعلم منازل
معرفت وکلام وصفا چنانکه واجب است مسافرت جاہل بجانب عالم علم آموزنده را که بیاموزد منازل
الدین ویندب فی حق المریدین ویباح فی حق المحبین تشبها باهل الصفاء والکمال وحرکاتهم
دین ومستحب است در حق مریدان ومباح است در حق محبین برای مشابہت اہل صفا وکمال وحرکات ایشان
وسکناتهم قال علیه السلام من تشبه قوما فهو منهم قال الله تعالی کونوا مع الصادقین
وسکنات ایشان فرمود حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ خود را مشابہ سازد بقومی پس او از ایشان است فرمود اللہ تعالی باشید ہمراہ صادقان
ای فان لم تکونوا من الصادقین فکونوا معهم وحضور غیر الجنس من منکر السماع متزهد
یعنی اگر نباشید از صادقان پس باشید ہمراه ایشان وحاضر شدن غیر جنس از منکران سماع که زاہد ظاہر
الظاهر مفلس عن لطائف القلوب او متکبر من اهل الدنیا ایضا منکر حضوره فی مجلس
است وظاہر مفلس است در لطائف دل یا مغروری از اہل دنیا نیز مناسب نیست حاضر شدن او در مجلس
السماع لان هما مشوشان لاهل التواجد اما المکان فقد یکون شارعا مطروقا وموضعا یکون
سماع زیرا کہ آن ہر دو تشویش دہندہ اند مر اہل وجد را اما مکان پس گاہی میباشد راہی کہ در رو آمد رفت باشد وجایی کہ باشد
کریه الصوت فیجتنب عن ذلک المواضع خوبترین جاها خوانق مشائخ است خاصه در اطراف گلزار
پرآواز پس پرہیز کردہ شود از آن موضع باشد آب روان وعطریات مستعمل شده بود وسوخته
باشد حضرت قدوة الکبرا ہمیشہ اکثر اوقات شبہا اصحاب را جمع میکردند وسماع می شنیدند در
جایی کہ مشائخ را حالتی شدہ باشد البتہ در کار است. رمارا اثر روی بسیار تقریبا مقرر بود کہ حضرت
مخدوم زاده زاده اللہ ما اعطاه درخانقاه حضرت مخدومی اجتماعی داشتند وازمشائخ اکابر بسیار حاضر
ہمہ حاضر بودند وکثرت عجیبی بود کہ مردم را مجال دست برآوردن نبود وذوق کلی مر ایشان را بود اما ازجهت
انزعاج حضرت مخدوم زاده فرمودند کہ خانہ چہر تیبان بود وہم واصحاب خصوص آنجا بودند ہر چند کہ قوالان
بجان کوشیدند حالت دست نگرفت باز بخانہ بہمیان انتقال کردند آنجا ہم ذوق میسر نشد آنرا الامر
حضرت مخدوم زاده را عرض کردیم کہ خانقاه مخدومی انسب است فرمودند کہ می دانم کہ آثار مکان
ظاہر شود وبیان جمعیت بخانقاه آمدند بمجرد آمدن درخانقاه اصحاب را سماع در گرفت کہ اثر او در
دیوار رسید حضرت قدوة الکبرا میفرمودند کہ خوبترین جاها جہت سماع مسجد است چہ سماع عبادت
است وعبادت را جز مسجد جایی دیگر افضل نیست واما الزمان فهو فی وقت حضور طعام
+ + + + + + + + + + واما زمان پس او در وقت حضور طعام واتمام
وصلوة اوصارف من الصوارف مع اضطراب القلب لا فائدة فیه فهذا معنی مراعات
نماز یا چیزی باز دارندہ از آن چیزی کہ از آن باز میدارد با وجود اضطراب دل نیست ہیچ فائده در آن پس این است معنی مراعات

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الزمان فيرعى حالة فراغ القلب فترك السماع عند فقد هذه الشروط اولى ومتكلف
زمان پس رعایت کردن شود حالت فراغ دل پس ترک سماع نزدیک بیافتن آن شروط بہتر ہست و تکلف کنندہ
ومتولجد من اهل التصوف يسمى بالوجد والرقص وتفريق الثياب وكان ذلك
و تجلف وجد کنندہ از اہل تصوف کہ را میگویند بوجد و رقص و پارہ کردن جامہ و این تشویش
لتوهينا لاهل التواجد تسمية هذه الاشياء شروطا لكونها خارجة عن ذات
ہست بر اہل تواجد نام نہادن این چیزہا شروط برائی بودن آنچیزہا ہست بیرون از ذات
اهل التواجد لانها شروط حقيقية او جبلية فتوقف وجود السماع على هذه الاشياء
اہل وجد برائی آنکہ این چیزہا شرط ہست حقیقت یا مقرر کردہ شدہ پس موقوف ہست وجود سماع بر این چیزہا
تامل تعرف حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ زبان و مکان و اخوان از شروط لازم ساند
آل کن قیاس کن و البتہ رعایت باید کرد تا اثر زیادہ یافتہ شود و مکان سماع را بمنزلہ تن و زمان
بجائی دل و اخوان بمنزلہ جان ہست چون ہر سہ سلیم باشد مستعان از آفات این کردند
حیات جاودانی یابند حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ ابتدا و انتہای سماع قرآن خواندن
تا قائل و سامع را مغفرت نصیب گردد ہست روز بہان تعالی گفتہ اند کہ قوال خوبروی و سازنده
خوشخوی باید و اشعار سلیم بالحان سلیم بخواند چہ عرفا در روزگار ما مجمع سماع برائی ترویح قلوب بسه
چیز محتاج اند رواج طیبہ و وجوہ بہیجہ و اصوات ملیحہ و بعضی میگویند کہ از این قوال اجتناب بہتر
زیرا کہ ایشین کار عارفی با سلم ہست کہ طہارت قلبی با کمال رسیدہ باشد و چشم اعتبار بدین اغیار
پوشیدہ و نقد پاسفر مودند کہ امیر معین الدین پروانہ سلجوقی پادشاہ روم کہ از مخلصان و مریدان حضرت
شیخ فخر الدین عراقی بود با ایشان درخواست کہ حضرت شیخ گاہی ہر آمدنی تشریف فرمودند کہ ما
نزد تو آمدنی فریضتین گر تو خواہی کہ کاری کنی حسن قوال ما برسان و این حسن قوال بغایت و حسن
و پسندیدہ و نہایت اصوات حسنہ بی نظیر و جمعی گرفتار وی بودند و در حضور و غیبت ہوا دار وی
چون نسبت تعلق خاطر شیخ را بوی دریافتہ بی الحال کسی بطلب وی نرستاد بعد از رفع غوغائی اشتغال
و رفع مہمای جانبازان دیار آوردن شیخ با امیر و ارکان دولت استقبال دی کردند چون نزدیک رسید
شیخ پیش رفت و بدیدہ سلام کرد و کنار گرفت کلمہ شربت خواست دیرا و یاران دیرا شربت بدست
خود داد و ما بخانقاہ شیخ رفتند و مجتہد اشتند سماع کردند حضرت شیخ در آن وقت این غزلہا
گفت و ما بجملہ این غزلست بیت ساز طرب عشق کہ داند کہ چہ ساز ہست کہ نغمہ او نہ فلک را نہ
ملک و تا ہست و در بعضی نسایخ مذکور ہست کہ حضرت شیخ اوحد الدین کرمانی چون در سماع گرمی
پیرہن اصوان را چاک کردی و سینہ بسینہ ایشان باز نہادی چون بغداد رسید خلیفہ پسر صاحب

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

داشت این سخن پذیرفتند گفتا و متبوع است و کافر گر این گوید حرکت کنید با کبشم چون سماع کرد
شیخ بکرامت دیانت گفت **قطعہ** سہل است مرا بسر خم بردن و دہای مرا دست بی سر بردن
شمشیر گرفتہ کافری را کشی و غازی چو توئی رواست کافر بردن و پسر خلیفہ سر برای شیخ نہاد
و مرید شد و در خدمت حضرت شیخ نجم الدین کبری قدس اللہ سرہ درویشی بود در قریہ لشکر آباد و برا
زنگی بسکری می گفتند بمقام اعلی رسیدہ بود تا غایتی کہ وی از خلوت بیرون نمی آمد حضرت شیخ
بجہت سماع بخانقاہی رود شاہ سماع وقت او خوش شد از زمین جست بر طاقی کہ بلند بود نشست
و در وقت فرود آمدن از بالا بخلاف برگردن شیخ مجد الدین جست و پایہا فرو آویخت و شیخ مجد الدین
همچنان چرخ میزد و این زنگی مرد بلند و گران هیکل بود و شیخ مجد الدین پس نازک و خوبصورت و
لطیف طبع چون از سماع فارغ شد گفت مذانستم کہ زنگی ہست بر گردن من یا کنجشک چون از
گردن او فرود آمد خندہ و الیذان گرد چنانکہ نشان او با مدتہا با شیخ مجد الدین گفتی کہ مراد و قناعت
همین مفاخرہ تمام ہست کہ اثر و نشان زنگی بد روی من باشد **بیت** انان رویم بجنت باغ باشد
کہ بد رویم چو آنجا داغ باشد قال بعض المحققین ینبغی للمتوجد و لمن اراد ان یسمع ان یکون
+ + + + + + فرود کی از ستان و می باید وجد کند و آنکسی را کہ اراده کند سماع را کہ باشد
موصوفا بالصفات التی یکون بها اهل السماع و ان لا یکون من اصحاب النفس و الهوی
موصوف صفاتی کہ می باشند آن اہل سماع و آنکہ نباشد از اہل نفس و خواہش نفس
بل کان قلبه حیا و نفسه میتا ذلك الوقت فیقف الحق بالحق بلا واسطة عقل و حجج
کہ باشد دل او زندہ و نفس او مردہ و در آن وقت پس واقف شود او از حق بحق بغیر وسیلہ اعضا و در جوع
الی ذکر و فکر و ان لا ینظر الی الجوانب و یکون ساکتا ظاهرا و مجتنبا عن التغمض و التثاؤب
و بیہودہ ذکر و فکر و آنکہ نہ بیند بسوی اطراف و خاموش باشد ظاہرا و پرہیز کند از سر فکردن و خمیازہ کردن
و یکون مستغرقا فی ذکره و یجلس مطرقا راسه فان غلبة الوجد و جوکہ بغیر اختیار
و باشد غرق در ذکر خود و بنشیند فرو کنندہ سر خود را پس اگر غلبہ کند بادو وجد و حرکت دہد او را بغیر اختیار
فیوفیه معذور و مسامح فیه الا اختیارا فلیعد الی قراره و سکونه و لا ینبغی ان یبتدئ
پس او را ان معذور ست و ہر وقتی کہ باز آید بسوی او اختیار پس باز آید بسوی قرار خود و سکون خود و نمی باید کہ دوام کند بآن
حیاء من ان یقال انقطع علی الاقران وجده و لا ان یتولجد خوفا من ان یقال هو قاسی
شرم از آنکہ گفتہ شود کہ متوقف شد بزودی وجد او و نمی باید کہ وجد کند بترس از آنکہ گفتہ شود کہ او سخت دل ست
القلب علیه الصفاء و الرقة و اذا کان حول الشیخ مریدون تضرهم السماع فلا ینبغی للشیخ
صفا و رقت ندارد پس وقتیکہ باشند گرد شیخ مریدان کہ سماع ایشانرا مضر باشد پس نمی باید شیخ را

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

ان یسمع فی حضورهم فان سمع فلیشغلهم بشغل آخر واعلم ان عدم ظهور الوجد تارة یکون
گرشنود درحضور ایشان پس اگر شنید پس مشغول کند ایشان را بشغل دیگر و بداند کہ عدم ظہور وجد گاہی میباشد
لضعف الوارد من الواجد فهو نقصان وتارة یکون مع قوة الوجد فی الباطن ولکن لکمال
بسبب ضعف وارد از واجد پس آن نقصان است وگاہی میباشد باوجود قوت وجد در باطن ولیکن بسبب کمال
القوة علی ضبط الجوارح لئلا تتواجد وهو کمال وتارة یکون لکون الحال الوجد ملازما ومضاما
قوت بر ضبط جوارح وجد نکرد وآن کمال است وگاہی میباشد بسبب بودن حال وجد ملازم وہمراہ
فی الاحوال کلها فلا تبین لاجتماع مزیة تأثیر وهو غایة الکمال فان صاحب الوجد فی غالب
در ہمہ احوال پس ظاہر نشود در او اثری وآن نہایت کمال است زیرا کہ صاحب وجد در اکثر
الاحوال یدوم وجده فمن هو فی وجد دائم فهو المرابط الحق والملازم لعین الشهود
احوال دایم میباشد وجد او پس کسیکہ او در وجد دایم است پس او ملازم گیرندہ است خدا ملازم گیرندہ است عین مشاہدہ را
فهذا لا یغیره طوارق الاحوال ولا یبعد ان یکون الاشارت بقول الصدیق رضی الله
پس او را متغیر نمیگرداند او را حالات کہ او شونده وبعید نیست کہ باشد اشارہ بقول ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ
عنه کنا کما نکون ثم قست قلوبنا معناه قوت قلوبنا واشتدت فصارت بطیق ملازمة
کہ بودیم چنانکہ ہستید پس سخت شد دلہای ما یعنی دلہای ما قوی شد ملازمت
الوجد فی کل الاحوال فمن لم یسمع معنی القرآن علی الدوام ولا تظنن ان الذی یغیب
وجد او در ہر حال پس او نشنید معنی قرآن ہمیشہ بستیم وگمان مکن کسیکہ غایب
نفسه علی الارض اقعد وجدا من الساکن باضطراب بل رب ساکن اقعد وجدا من المضطرب
جسم خود را بر زمین کہ حال قرار است در وجد از ساکن بسبب اضطراب او بلکہ بسیار ساکن ہست کہ کہ حالت قرار در وجد از مضطرب
وینبغی ان لا یجلس احد وقت تواجد الصوفی واذا قام واحد من القوم فی وجد صادق
وسزا باید کہ نشیند کسی وقت تواجد صوفی وچون برخیزد یکے از قوم در وجد صادق
من غیر ریاء وتکلف او قام باختیار من اظهار وجد او قام له الجماعة فلا بد من المواظبة
بغیر ریا وتکلف او ایستاد وشد باختیار از اظہار وجد او ایستاد وشد جماعت پس ہست مواظبت
من ادب الصحبة وبساط است کہ ارواح اکابر در مجمع حاضر شود در روز عرس خود البتہ روح آن اکابر
حاضر بود وکسی کہ بعرس آن اکابر احضار پزیرد وہمانا آن اکابر تا عرس دیگر مدد ومعاون آن عرس
باشد وبسا دیدہ ایم کہ روحانیہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم در مجمع اکابر روز
عرس حاضر شدہ است واستفادہ گرفتہ ایم کما ذکرنا والله وأیاکم هذا والله اعلم مراد او شرح نصوص
الحکم میگوید کہ حضرت شیخ صدر الدین قونوی در مجلس سماع با شیخ سعد الدین حمویؒ از مشایخ عصر حاضر

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بودند صحبت بسیار گرم شد واندکی ازان چون نزول یافت در اثنائی سماع روئی بدو نمود که منزل داشت
چشم خود پوشیده نهاده و بادب تمام مدتی بپای ایستاد بعد ازان چشم خود را که پوشیده بود کشاده آواز داد ای
صدرالدین چون شیخ صدرالدین آمد چشم بروی او کشاده گفت حضرت رسالت پناه صلی
اللہ علیہ وسلم در بین مجمع حاضر بود بخواست که بشاهد جمال وی صلی اللہ علیہ وسلم مشرف گردد ما اول بر روی
تو کشادیم و بعد ازین مجلس بایشان را عروجی واقع شده و روح از قالب مسلخ شد سیزده روز همچنان باز نگاه
بقایای نفس در بدن سیزده روز چون مرده افتاده بود هیچ حرکت نمیکرد و روح چون بقالب آمد برخاست
خبر نداشت که چند روز افتاده بود دیگران که حاضر بودند اعلام کردند بیت سماع کین چنین باشد
مشرع و جانش گر نگوید لن تراست حضرت قدوة الکبرا میفرمودند هر که را شرف احضار
مجلس سماع حاصل میگردد لذوق بهره میباید و حاضران صادق و طالبان واثق که در مجلس
می آیند بهره از مغفرت می برند خاصه که قوال نغمت که حضرت شیخ ابوسعید ابوالخیر در مجلس خود نشسته
بود نمی توانی آمد و سماع فرمود و در صورت این شعر بیت اندر غزل خویش نهان خواهم گشت تا لب تو
بوسد تو چنان بخوانی و سماع در گرفت و حضرت شیخ را حالتی شد که بیان آن حالتی نتواند بود چون
حال نزول شد فرمودند که این شعر که گفته بهتر گفت عماره گفت بر خیز تا بزیارت وی رویم شیخ بگمان
اصحاب قوالان بزیارت وی نفتند اینجا نیز سماع در گرفت بعد از نزول حال حضرت شیخ فرمودند که
مسلمانان گواه باشید که شاعر این شعر و سامعان وی قوالان و حاضران مجلس همه مغفور اند و بهشت
خواهند بود ان شاء اللہ تعالی حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که در مجلس سماع منتظر واردات الهی
و مترصد الهامات نامتناهی باشند و التفات بیمین و شمال نکنند صرف را نداخته منتظر حال باشند اگر ذوقی
دست دهد تا تواند خود را حفظ کند چون از دست رود در سماع در آید مقداری که ذوق باشد در سماع بود
زیاده از ذوق اضطراب نکند که محض خیانت است و معانی اشعار در خور ادراک تاویل کند و هر چه بشنود
تسلیم حق داند کما روی عن علی بن ابی طالب کرم اللہ وجهه انه سمع صوت ناقوس فقال
+ + + + چنانکه روایت کرده شده است از علی بن ابی طالب کرم اللہ وجهه که آواز ناقوس شنید پس فرمود
لاصحابه اتدرون ما یقول فقالوا لا فقال انه یقول سبحان اللہ حقا حقا ان المولی یبقی
اصحاب خود را میبایست که چه میگوید گفتند نمیدانیم فرمود که میگوید پاکست حق تعالی حق است تحقیق مولای ما
کما قال اللہ تعالی وان من شیء الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم فالف عنکم
و چنانکه فرموده است حق تعالی و نیست چیزی مگر پاکی یاد میکند بحمد او ولیکن فهم نمیکنید تسبیح ایشان را پس وقف نمودند
اشارة الی الالوان والجلد الراکب علیه اشار تعالی الوجود المطلق والضرب الواقع علی
اشارت است بسوی رنگها و پوست که بر روی است اشارت است بسوی هستی مطلق و ضربی که بر روی است بر

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

الذي اشارة الى ورود الواردات الالهية وباطن البطون على الوجود المقيد بالكائنات الامكانية
ذي اشارت است بسوئے ورود واردات الٰہیہ وباطن بطون بہ ہستی مقید بمخلوقات بامکانیہ
الاشياء الذاتية والباطن الى الظاهر والبطون الى الجهة اشارة الى مراتب النبوت ومراتب الولاية
چیزہائے ذاتی وباطن بسوئے ظاہر وبطون الی جہت اشارت است بسوئے مراتب نبوت ومراتب ولایت
ومراتب الرسالة ومراتب الامامة ومراتب الخلافة وصوتها هو اشارة الى ظهور الحيوة
ومراتب رسالت ومراتب امامت ومراتب خلافت وآواز آن ہویت ہو عبارت است بسوئے ظہور زندگی
الالهية والعلم المطلق بواسطة هذه المراتب في قلوب الاولياء واهل الكمال ونفس القوال
الٰہی وعلم مطلق بواسطۂ ایں مراتب در دلہائے اولیا واہل کمال ونفس قوال
صوت الحق تعالى وتقدس اذ هو مجلى الاشياء ووجودها ومعينها وصوت القوال اشارة
آواز حق تعالے وتقدس زیرا کہ اوست جلوہ دہندۂ اشیاء وایجاد کنندۂ آنہا ومددگار آنہا وآواز قوال اشارت است
الى الحيوة الربانية الواردة من باطن البطون الى مراتب الاسرار والقلوب والاسرار و
بسوئے زندگی ربانی کہ وارد است از المدون باطن بطون بسوئے مراتب ارواح ودلہا واسرار و
الرقص اشارة الى الذات الانسانية وتحركهم في السماع اشارة الى طلب الحقيقة لانها بجملتها الست بربكم
رقص اشارت است بسوئے ذات انسانی وحرکت ایشاں در سماع اشارت است بسوئے طلب حقیقت زیرا کہ انسانی بجملتہا الست بربکم
الروح الكبير من قفص الجسم ويجول في الحقيقة حيث قال عليه السلام حب الوطن من الايمان
روح کبیر از قفس جسم ویجول در حقیقت جائیکہ فرمود علیہ السلام محبت وطن از ایمان است یعنے وطن
الاسرار الذي اوجد الروح فيه حيث قال الله تعالى ونفخت فيه من روحي واشارة الى جولان
اسرار آں وطن کہ ایجاد کرد روح را در وے جائیکہ فرمود اللہ تعالیٰ ودمیدم در وے از روح خود یعنی روح مخلوق خود را
الروح حول دائرة الموجودات بقبول اسرار التجليات والتنزلات وهذا حال العارف وفيه
روح جولان میکند گرد دائرۂ مخلوقات بقبول اسرار تجلیات وتنزلات واین حال عارف است ودریں
حال الحركة اشارة الى وقوف الروح مع الله بلا وجود وجولان نظره وفكره في مراتب
ودر حال حرکت اشارت است بسوئے وقوف روح باحق تعالیٰ بباطن خود وہستی خود وجولان نظر خود وفکر خود در مراتب
الموجودات وهذا حال المحق وتحركه الى الفوق اشارة الى البداية من مقام الانسانية الى
مخلوقات واین حال محق ست وحرکت او بسوئے بالا اشارت است بسوئے آغاز از مقام انسانی بسوئے
المقام الاحدي فاذا خرج راسه عن الحجاب ووصل الى مراتب الصفات كشف راسه فاذا
مقام احدی پس وقتیکہ بیرون میرود سر او از پردہ ویرسد بسوئے مراتب صفات میکشاید سر خود را پس وقتیکہ
من ماء الله واتصل الله حتى يغيبه فان كان الفاني صاحب الحال والمقام الذي اليه فان لم يكن صاحب
از آب اللہ ومتصل باللہ حتی غایب کند او را فان اگر باشد فانی صاحب حال ومقام کہ
مجرد سيعود الى المنازل حتى تارك ويترك شيوه باختيار ميگذارد وباز ميگردد بمنازل خود پس اگر باشد فانی صاحب حال ومقام کہ

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

حال فالقاء اليه ظلما لان ثوب صاحب الحال صورت حالته ولا يتحقق قبول حاله الا من
حال پس افتقر جامہ بہ بی ادبی انصافی نیست چرا کہ جامہ صاحب حال صورت حال اوست و متحقق نمیشود قبول کردن حال او اگر کسی
هو في مرتبة الا ان يكون نية المعطى باخذ ثوبه التبرك والتيمن ونية المعطى بالاعطاء
صدقہ اوست مگر آنکہ باشد نیت تو ال در گرفتن جامہ او برکت گرفتن و برکت یافتن و نیت دہندہ در دادن
ليكون المعطى مرتبة فلم يكون ظلما بل طالب الهداية للغير وما ارسلناك الا رحمة للعالمين
آنکہ باشد برائی تو ال مرتبہ پس نباشد بی انصافی بلکہ طالب ہدایت برائی غیر و نفرستادیم ترا مگر رحمت برائی جہانیان
وان ارتقى الى مقامه العلوي والمعطى يتكلم في مقامه السفلي القى اليه بيتا مناسبا فان
و اگر ترقی کند بسوی مقام عالی خود و تو ال سخن میگوید در مقام ادنی القا کند بسوی او شعری مناسب پس اگر
اشكل عليه امر غيبي ووقف حاله احد غيره فله ان يعين ليجتمع عليه المشايخ جامه وخرقه
مشکل شود بر وے امری غیبی و واقف شود بر حال او غیر او پس مستحب است او را کہ تعین نماید کہ جمع شوند بر وے مشائخ جامہ و خرقہ
قوال راداده اذ هبه صالحه فاستبشر بنيت خويش نقل ازسيد محمد گيسو دراز ميكويند كه مردم در سماع از هفت طبق
آسمان میگزرند عجب است کہ از یک جامہ خویش گزشتن نمیتوانند تقریر یابد بفکر موذکہ در حوالت اوردم
كرانس بن مالك گويد ما نيز در يك حضرت رسالت پناه صلى الله عليه وسلم بوديم كه حضرت جبرئيل عليه السلام
فرود آمد گفت يا رسول الله صلى الله عليه وسلم ان فقراء امتك يدخلون الجنة قبل الاغنياء
بمحتاجان امت تو داخل خواهند شد در جنت پیش توانگران
بنصف يوم وهو خمس مائة عام ففرح رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال انكم من
پنجروز و آن پانصد سال است پس خوشنود شد رسول الله صلى الله عليه وسلم پس فرمود آیا زشما کسی هست
ينشدنا فقال بلى منى يا رسول الله فقال هات فانشد البداوي شعر قد لعبت حية الهوى
كہ شعر خواند پیش ما پس گفت کی بود می آری یا رسول الله پس فرمود یارا پس شعر خواند بدوی + گزیده است مرا مشق
كبدي + فلا طبيب لها ولا راق + الا الحبيب الذي شغفت به + فعنده رقيتي وترياقي + فواجد
جگر را پس نیست طبیبی بر ے او و نه افسون کننده مگر معشوقی کہ فریفته شدم بدو پس نزد اوست افسون من و تریاق من پس وجد کرد
رسول الله صلى الله عليه وسلم وتواجد اصحابه معه حتى اسقط رداءه عن منكبيه فلما
رسول الله صلى الله عليه وسلم و وجد نمودند اصحاب او تا آنکہ بیفتاد چادر او از دو شہائے او پس چون تمام
فرغوا وكل واحد الى مكانه قال معاوية ابن ابي سفيان ما احسن لعبكم يا رسول الله فقال يا
فارغ شدند و ہر کسی بمکان خود گفت معاویہ بن ابی سفیان چہ خوش بود بازی شما یا رسول الله پس فرمود اے
معاوية ليس بكريم من لم يهتز عند ذكر الحبيب ثم قسم رداءه من حاضرهم باربعة اربعة قطعا
معاویہ نیست صاحب مروت کسی جنبش نکند نزد ذکر محبوب پس تقسیم فرمود چادر خود را در میان حاضران ایشان چہار چہار پارہ

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

وبحضرت سلطان المشایخ ہرگاہ کہ قوالان می آمدند بجہت نظر را فتادن بر عطر ایشان حضرت شیخ زاکر بہ دست
داری اصحاب اینمعنی را استفسار کردند فرمودند کہ قوالان پیغام گذاران محبوب اند ہرآئینہ از دیدن ایشان محروم نگردی
گریہ می آمد و در زمان حضرت سلطان المشایخ سماع بالفعل میکردند وجہت اینمعنی مردم روزگار و علماء
بیدار انکار و شہتہا کار بجائی رسید کہ محضر کردند من ارادۃ فلیطلبہ شہ ولا اسئلہ القضاء بالاوتاد وسائر الاولیاء
مولانا ضیاء الدین برنی محضر مزبور را شرح داده است کسیکہ خواہد طلب کند و انجا آنرا بیند قضا تارا و باقی مزابیر
اما العود فہو معروف ویقال ان اول من صنعہ لمک ابن ادم ابی البشر علیہ السلام لما مات
اما عود پس او مشہور است و گفتہ میشود کہ اول کسیکہ ساخت او را لمک ابن آدم ابی البشر علیہ السلام است وقتیکہ پسر
ولدہ وقیل صنعہ اہل الہند علی طباع الانسان وقد اختلف العلماء فیہ وفیما یجری مجراہا
او را مرد و گفتہ شد کہ ساخت او را اہل ہند بر طبیعتہای انسان و مختلف شدہ اند علماء در آن و در چیزیکہ جاری شود مجرای
من الملاہی المعروفۃ فذہبت الاوتار فالمشہور من مذاہب الائمۃ الاربعۃ ان الضرب بہ
از ملاہی معروفہ پس مذہبہا رفتہ اند باوتار پس مشہور از مذاہب ائمہ اربعہ آنست کہ زدن آن و
سماعہ حرام وذہب طائفۃ الی جوازہ ونقل سماعہ عن عبد اللہ بن عمر وعبد اللہ بن جعفر
شنیدن آن حرام است و رفتہ است جماعتی بسوی جواز او و نقل کردہ شدہ است شنیدن آن از عبد اللہ بن عمر و عبد اللہ بن جعفر
وعبد اللہ بن الزبیر ومعاویۃ بن ابی سفیان وعمرو بن العاص وغیرہم ومن التابعین خارجۃ
وعبد اللہ بن الزبیر ومعاویہ بن ابی سفیان وعمرو بن عاص وغیرہم واز تابعین خارجہ
بن زید وعبد الرحمن بن حسان وسعید بن المسیب وعطاء بن ابی رباح والشعبی وابن ابی
بن زید وعبد الرحمن بن حسان وسعید بن المسیب وعطاء بن ابی رباح وشعبی وابن ابی
عتیق واکثر فقہاء المدینۃ ونقل عن المالک سماعہ ولیس ذلک بالمعروف عند اصحابہ قال
عتیق واکثر فقہای مدینہ ونقل کردہ شدہ از امام مالک شنیدن آن و نیست این سخن مشہور نزد اصحاب او وگفتہ است
ابو بکر العربی المالکی فی کتابہ شرح الترمذی الذی سماہ بالعارضۃ لما تکلم علی ادلۃ النہی
ابو بکر بن عربی المکی در کتاب خود شرح ترمذی آنرا کہ نام نہادہ است او را بعارضہ چنانچہ کلام کردہ است در ادلہ نہی
فان انصاف الی ذلک الطنبور فلا یوثر فی التحریم فانہا کلہا آلات تقوی بہا قلوب الضعفاء
پس اگر ہمراہ شود با عود پس او داخل است در قول ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ کہ مزمار شیطان
فی بیت رسول اللہ علیہ السلام فقال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم دعہم فانہ یوم عید
در خانہ رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم پس فرمود رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کہ گذار ایشانرا کہ این روز عید است
وان انضاف الی ذلک الطنبور فلا یوثر فی التحریم فانہا کلہا آلات تقوی بہا قلوب الضعفاء
واگر ہمراہ شود با طنبور پس اثر نخواہد کرد در حرمت پس تحقیق کہ ہمہ آلاتہا کہ قوی میشود بآن دلہای ضعیفان

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

ويشرح النفوس بها والعود لسيما طنبورا وهو المعروف في اللغة وحكى اباحته الماوردي عن بعض
وگشاده ميشود نفوس بآن وعود نام نهاده ميشود طنبور را واين مشهور در لغت وحكايت كرده است اباحت آنرا ماوردي از بعض
الشافعية ومال اليه الاستاذ ابو منصور البغدادي ونقل عن الشيخ ابي اسحق الشيرازي انه كان مذهبه
شافعيه وميل نمود بسوي آن استاد ابو منصور بغدادي ونقل كرده شد از شيخ ابي اسحق شيرازي كه آن مذهب او بود
ومشهورا عنه وان لم ينقل عن احد من العلماء انه انكر عليه حكاه طاهر المقدسي عنه وكان
ومشهور بود از وي اگرچه منقول نشد از كسي از علماء كه انكار كرده باشد بر او حكايت كرد اين را طاهر مقدسي از او بود
قد امر الشيخ وحكاه عن اهل المدينة وادعى انه لا خلاف بينهم فيه وكان ابراهيم ابن سعيد
بحضرت شيخ وحكايت كرد آنرا از اهل مدينه ودعوي كرد كه نيست خلافي درميان ايشان درين وبود ابراهيم بن سعيد
من علماء المدينة يقول باباحته ولا يحدث حديثا حتى يضرب به ولما قدم بغداد واجتمع بالخليفة
از علماء مدينه قايل بود باباحت او وبيان نمي نمود حديثي را تا آنكه ميزدند عود را ودر وقتيكه آمد در بغداد ومجتمع شد بخليفه
هارون قال له حدثنا ابراهيم حدثنا قال اطلب بالعود يا امير المؤمنين قال اتريد عودا بحمار
هارون گفت بيان كن براي ما ابراهيم حديثي را گفت طلب كن عودرا اي حاكم مؤمنان گفت اي ابراهيم عودي ميخواهي كه در
حوانيت غناء قال لا ذاك بل عود القناء فاحضروا له فضرب به وغنا ثم حدثه وابراهيم بن سعيد
حوانيت غنا باشد گفت نيست اين بلكه عود قناء بياورند براي او پس زدند بآن وخواند پس حديث بيان نمود براي او ابراهيم
احد شيوخ الشافعي ويروي عنه البخاري وهو امام مجتهد مشهور معدل بارع ثقة مأمون ولما ضرب
بن سعيد يكي از استادان امام شافعي است ورايت گرفته است از وي امام بخاري وامام مجتهد مشهور معتبر يكي وثقه متفق عليه است وچون
ابا عود بين يدي هارون قال لي ابراهيم من قال بتحريم هذا من علمائكم قال من راعط الله
نواخته عود پيش هارون گفت اي ابراهيم كيست كه قايل شده است بحرمت اين از علماي شما گفت كسيكه
يا امير المؤمنين وذكر الامام ابن هبيرة في مختصره الفقهي عن ابراهيم بن سعيد اباحة الغناء بالعود
اي حاكم مؤمنان وذكر كرد امام ابن هبيرة در مختصر فقهي از ابراهيم بن سعيد اباحت غنا بعود
ونقل الامام الماوردي عن اصحابه وعن عبد الحكيم انه مكروه وحكى عن الامام عز الدين ابن
ونقل كرد امام ماوردي از اصحاب او واز عبد الحكيم كه آن مكروه است وحكايت كرده شده است از امام عز الدين ابن
عبد السلام انه مباح ثم اختلف الذين ذهبوا الى تحريمه هل هو كبيرة او صغيرة والاصح عند الشافعي
عبد السلام كه آن مباح است باز اختلاف كردند كساني كه رفتند بسوي حرمت آن كه آيا اين كبيرت است يا صغيره واصح نزد شافعي
من الشافعية انه صغيرة وهو اختيار امام الحرمين ولا ترد بسماعه شهادة وحكى الماوردي
شافعيه آنست كه آن صغيره است وآن اختيار امام الحرمين است وسماع نمودن وقبول آن گواهي را وحكايت كرد ماوردي
في شرح التلقين عن ابن عبد الحكيم انه قال اذا كان في عرس او ضيعة لا ترد به شهادته
در شرح تلقين از ابن عبد الحكيم كه او گفت وقتيكه باشد در شادي يا پس رد كرده نميشود بآن گواهي او

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

خاتمہ ۔ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند در مجلس سماع اگر صعقہ و سکتہ کسی مذموم است بر صعقہ او کنند نفرت
از ذوالنون مصری است ہر کہ بغیر وزراتی بزندیق انکار کند ہرگز آنرا بصدق نیابد یعنی بر اصل آن انکار کند لاانہ زندیق
دمی چہ کار رزق بوہی است تو راست نگر در راست بین تا بہرہ یابی و بجفوہ پیر در سماع نہ در آمیز گر آنکہ اذون شد و باشد
و بیر دست گرفتہ در وجد در آرد و اگر نہ از مقتضای ادب نیست و اگر در مجلس اکابر کسی حال می یابد این غالب
باشد اگر تواند حفظ کند و لباست کہ حال یکی از حال دیگری غالب شود بیدا از ذوق فرو دمی آرد و کاسہ شرب بدہ
مجلس سماع البتہ باید حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ سنت مشائخ چشت است کہ روز بارا خالی
گذارند اگر چیزی دیگر موجود نبود خرمزی بخود ہم آورند باصحاب قسمت کنند بر نگ مجلس کہ قرأت قرآنی و غزلی
بودہ باشد از سلطان المشائخ نقل ست کہ روزی بر بندگی را چیزی پیدا نشد فرمودند یا ترک اللہ تو قوال باش
من قاری حضرت شیخ پنج آیتی خواند حضرت ترک اللہ غزلی از مصنفات خود خواندند غزل ماہ ہلال ابروئے
من عقل مرا شید کمن با غمزہ زنان نرسیا آہنگ جان کمن با کہ زلف سوی رخ بری کہ خال زیر لب نہی
جا نماند آخر آدمی چندین بلا پیدا کمن با گفتم کہ از ہجو تو ئی زنار بندم گفت رو با در کفر ہم صادق نہ زنار بند
کمن با و سماع در آنست چہ سماع کہ در روزگار بہتر از آن تصور توان کرد وقت نزول حضرت شیخ بار بخود
آوردہ قسمت کردند سنت حضرت قدوۃ الکبرا آنست اگر بار بندگی آید چیزی دیگر موجود نبود انگی
شربت و برگ آوردہ ہم تقسیم میکردند این را بسیار مبالغہ میکردند اصحاب خود را کہ این سنت جریان دارید و
انواع مزامیر در مذاہب مختلفہ آمدہ ست و بعضی جوازا و نہ اشتہ اند اما دف بی جلاجل مشائخ شنیدہ اند و
بعضے رباب ہم شنیدہ اند دف با جلاجل و در مجلس حضرت خواجہ بہاء الدین نقشبند شاہین در ہوا بنای
نی حاضر میکردہ اند و قیل لا خلاف فی الدف والطبل الذی یضرب الہوا بضمین و الالاف من
غیر الاف ضرب الدف و رفع الصوت فی المجلس العقد بعد حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند
جواب آنرین ما در مقابلہ منکران سماع و مراجعہ ترجمان استماع اینست کہ سنت پیران ماست و ما می شنویم
انکار اگر شما راست ازین کار و از انکار باشید شعر دنیا طلبا جہان بکامت باد ما این جیفہ مراد ایشان باد
گفتی کہ بنزد من حرام ست سماع گر تو حرام ست حرامت باد ما و قوالان را خرقہ دادن از مشائخ آمدہ ست اگر
از اصحاب کسی چیزی خوشنگ از مطرب گرد جائز ست چنانچہ عطار خرقہ داد ابو حفص را از حضرت رسول اللہ
صلے اللہ علیہ وسلم آمدہ ست در خواندن قصیدہ کعب بن زہیر حضرت شبلی را گفتند تا خوش کنی فرمود منم
و بہتی کہ دعوی میکنی تقاضای کدام عزی میکند گفت شعر اتحب قلبی و ادری بذلک ما و لو حرق با
اقام فی الثمنی ما و ایشانرا پرسیدند مردی کہ سماع میکند و نمی فہمد این چگونہ باشد جواب باین ابیات دادند
شعر رب وقاء ہتوف بالمہی ما ذات سجو حرجت فی افتن ما و لقد اشکوا فما افہمہا ما و طلقا
تشکو صدحت تفہمنی ما غیرانی بالجوی اعرفہا ما و ہو ایضا بالہوی تعرفنی ما ذکرت الفاد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

لطیفہ بست و یکم در بیان مسئلہ اختیار و قضا و قدر و خیر و شر و بعضی عقاید صوفیہ

دھما صالحا فبکت شجرا و صاحبت شیخی منقول است کہ این ابیات از مجذوبست نہ از حضرت شبلی و این عزل از حضرت شیخ خواجگی انشاء کردہ غزل سماعی روحہای مطرب بیکبارہ کہ ایمان مالگند در قلب کفارہ از طیفور بستان بخود وزارہ و زدہ منصور رقصان بر سر دارہ بشوید سینۂ صوفی ز اغیارہ ز سر تا پا کند مشتاق دیدارہ قلندر زدہ شود از خویش بیزارہ برقصد حیدری مستان بتارہ ہر آن عارف کہ دارد در دل انکارہ بقول لا دھر دفع و دستارہ مسلمان از سوزند و کفارہ بیک سوختہ دیگر سوگوارہ سرود خواجگی بیگوئی ہزارہ بزن آتش درین دکان و بازارہ ازین حالت کہ گویدا تو اخبارہ درین مجلس کجا نیست ہشیار

یکم در بیان مسئلہ اختیار و قضا و قدر و خیر و شر و بعضی عقاید صوفیہ

قال الاشرف الاختیار نوعان المجازی والحقیقی والاول للخلق والثانی للحق حضرت قدوۃ الکبرا سفر مودند کہ در مسئلہ اختیار متکلمان خوبہ رفتہ اند مگر اندکی از مذہب صوفیہ فرو ماندہ اند و غلو کردن در مسئلہ اختیار منع کردہ اند کما قال صاحب المتکلم مکروہ و یکی از کلیات عقاید تصوف دانستن مسئلہ اختیار است و صوفی را اہم است کہ عقیدہ حافظہ را بداند حضرت قدوۃ الکبرا سفر مودند کہ شرح مسئلہ اختیار بحالت و مرا تا ازین حکایت ذکی الطبع معلوم خواہد کرد آوردہ اند کہ کاغذ را پرسیدند کہ روی تو سپید بود چگونہ سیاہ شد گفت از سیاہی پرسید کہ چرا روی من سیاہ کردی گفت کہ من در دوات بودم اصلا سوداے بیرون آمدن نداشتم کہ گوشۂ تیرہ قلم یک خوش آمدہ بود در نامہ پرسید کہ خام طمعی کرد و ظلم در زیدہ انصاف ادہم بدر رفتہ گفت از دست پرسید کہ بر من زبردستی کردہ از بیابان مرا آوردہ از بیخ و بن انداخت و بکارد پارہ پارہ کرد و سر و تراشیدہ گردنم زد و سینہ ام بشگافت و در ظلمات انداخت و چندین جراحتہا رسید و اکنون تو نیز بر پیش من میزنی دست از پیش بدار گفت چہ بر تو ظلم کردی ہست گفت کہ من نام نگر تو سر و استخوانی در من آخر پوستی و استخوانی پیش نیست و پوست و استخوان بر کسی ظلم نتواند کرد و نفس خود حرکت نتواند کرد من تحریر ام و ہست قدرت انرا پرسیدند قدرت گفت بسیار کسان را ہمین گونہ ملامت میکنند و متحرک پرسید و آن ارادت ہست از ارادت پرسیدند گفت بدہن از حضرت دل سوال علم آمدہ بزبان عقل گفت قدرت را بجنبانید بامتحرک سازید قدرت را باضطراب در حرکت آوردم کہ من تحیرم و قہر علم و عقل ما دام کہ علم در تردد و تحیر ہست بحکم کردن ساکنم چون اندر حکم بجزم میشود من او را اطاعت میکنم عتاب خود از من دور کنید ز علم و عقل و دل پرسیدند گفت من جزائی ام و افروختہ نشدہ ام بخود آنکس کہ مرا افروختہ ہست اندر پرسید دل گفت من آہنہ ام نفس خود ہستم پیوستہ ام بخود مرا ساختہ اند حوال سوختہ و ساختہ ز سوختہ و ساختہ می باید پرسید علم گفت من نقشی ام نبشتہ بر لوح دل نقشہا پیدا آمدن گرفت از قلم پرسید کہ من در خود خطے مے بینم خود بے قلم نباشد سائل گفت من قلم را نمیدانم مگر آنرا کہ در لوح دلہا می شناسم مگر از چوب و خط را از سیاہی و بوغم ز آتش علم گفت مذاکرہ ایشہ گفتگوی ہمدیگر و قال است دانند آنگہ از اہل حال ہست کما قال

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الله تعالی قل کل من عند الله **رباعی** تو آنکه فعل و نجوان ہیچ شد • و زما عمل فعل جز نتان ہیچ شد • تو عالم
و مراد از علم شد • چون دیگری از آن میان ہیچ شد • **حضرت قدوة الکبرا** میفرمودند بعضی عقاید صوفیہ از
مطلع الایمان که منسوب بحضرت شیخ صدرالدین قونوی است نقل کرده ما آنانکه بمبدا و معاد تصدیق کرده اند
و علی الجمله ممکنات مستند بمبداء اند و آدمی را بعد از فنای این جسم بقائی تصور میکنند در دو قسم منحصر اند یا کسانی
اند که از مشکوة نبوت اقتباس کرده اند و از وحی تنزیل آسمانی فرا گرفته اند یا کسانی اند که بقوت فکری سیر کرده اند
و بقیاسات عقلی راه بوی برده طائفه اول ارباب ملل طائفه دوم اصحاب نحل اما اصحاب نحل تابع قواعد
منطق و ادله برهانیه بیشتر است ما اقدام ایشان در مقام تحقیق هر چه تمامتر لرزان تر و ما یتبع اکثرهم الا ظنا ان الظن
لا یغنی من الحق شیئا **شعر** لقد طفت فی تلک المعاهد کلها • و سیرت طرفی بین تلک المعالم •
فلم ار الا واضعا کف حائر علی ذقن او قارعا سن نادم • حلیة الرجل نوعی غیبی عظیم بود طالب متعمد صاحب
عزم را علی العیان نتیجه اش تناقض گردد و تقلید کافر بود **نظم** خواهی طیران اطلبوه سینا • پیوست مکن چو حرف سینا
دل در سخن محمدی بند ای پور علی ز بوعلی چند • چون جدیدہ بین اعمی • قابل ترشی بیان بحاری •
اما ارباب ملل قدم بر قدم انبیاء علیهم السلام نهاده اند و انوار یافته غیب بتوسط شرایع و ملل اعتراف کرده و مقالات
عقال را مرجح نیز بسته و اکنون از آن شرایع جز حکم شریعت پیغامبر صلی الله علیه وسلم که ناسخ جمله شرایع است
بر روی زمین ثانی نیست و معتقدان این است در سه صنف منحصر اند **صنف اول** اہل ایمان غیب اند
که انبیا و رسل را بهر چه از حضرت ربوبیت بتوسط روح القدس بایشان آمده باشد تصدیق میکنند و میگویند آمنا
بالله و بما جاء من عند الله علی مراد رسول الله در ین طریق بحث و نظر را • • • مدخل نگردانند
و عقل را از تصرفات فضولی و تخیلی معزول کرده و راه سلامت پیش گرفته و ما ان کان من اصحاب الیمین
فسلام لک من اصحاب الیمین **صنف دوم** علما اہل اعتبار و نظر اند که • • • اولئک کتب فی
قلوبهم الایمان از اصول کتاب و سنت و اجماع است عقاید حق تسلیم فرا گرفته اند و در تفاصیل شبہات آیات
قرآن با معان نظر کرده • و در قل انظروا ماذا فی السموات و الارض بلاد بتوسط سلوک ایشان بجهت
دیگر را بنور ایمان و تقویت اعمال صالحه پرورش داده و بفضای عالم الیقین وصول یافته یرفع الله الذین
امنوا منکم والذین اوتوا العلم درجات **صنف سیوم** اولیا و اصحاب کشف اند که شراب محبت
در بزم الست بر بکم نوشیده اند **رباعی** ما از خرابات عشق مست الست آمدیم • نام بلی چون
بریم چون همه مست آمدیم • پیش ز ما جان ما خورد شراب از عشق • ما همه زان یک شراب دست بدست آمدیم
شعر چون بعد ما هبطوا من ظلمت آشیان آمده اند در چهار دیوار بشریت لباس ترکیب پوشیده
و ظهابنت اما المحجی • و منا الا تعرفها و لم تقع در بدایت منی لوح ایمان بعیب خوانده اند و بر شاهراه
قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله بقدم تقوی عمری دراز سیر کرده اند آئینه دل را بصقال

مثله تا بر اثر شنیده محبت سیلمه بجنابش الی پیروی کنید مر محبت دارد شتافتن تعالی • • حمد و منابا شنیده راستان •

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ایمان تقوی از زنگ ممکنات و ظلمات کائنات کلی پاک کردہ اند و شائستۂ قبول تجلیات الٰہی و اشراقات قدسی گشتہ اند الذین اٰمنوا وعملوا الصالحات یھدیھم ربھم بایمانھم و باز جمال نظرت شاہد کردہ باز یافت و از سکان ملکوت این ندا شنیدہ کہ سلام علیکم طبتم فادخلوھا خالدین ۔ بیت خاتم گردہ سلیمان یافت ۔ یوسف گم گشتہ بکنعان رسید ۔ مطلع اول وھو الایمان باللہ و این مشتمل بر سہ اوراک است کوکب اول در تعریف ذات کوکب دوم در تعریف صفات کوکب سیوم در تعریف افعال واللہ یقول الحق وھو یھدی السبیل کوکب اول در تعریف ذات بدانکہ قیوم وجود تعالی جملہ ہستی ہا ست مطلق کہ ہستی ہر یکبار عزت ہستی او را نیست ھو اللہ الاحد الصمد او بود و کہ ہیچکس نبود او ظاہر او بود و باطن ہیچکس نیست الا ھو کل شیء ھالک الا وجھہ ۔ بیت ایذا غیر او محال بود ۔ در و دربان و پاسبان ہیچ ۔ سبحان اللہ المتجلی من کل جھۃ والمتلی من کل جملۃ ۔ بیت بی جہت چندانکہ میتنی پیش پس ۔ از ہمہ بیش کی بینی و بس ۔ و از انجا کہ جلال غیب ہویت او ست کہ ازا حضرت ذات خوانند ہیچ اولیا و مقرب و انبیا و مرسل را بدان راہ نیست سبحانہ ما قدروا اللہ حق قدرہ ہر کہ بسمت امکان و لوازم حدوث موسوم ہست از عالم و جاہل و عالی و نازل در عدم معرفت کنہ ذات او یکسانند الخلق کلھم حمق فی ذات اللہ بیت اسی پدید آور جہان کہ توئی ۔ کہ شناسد ترا چنانکہ تو ئی ۔ رضوان اللہ تعالی علی الصدیق الاکبر نعم ما اشار الیہ فی ھذا الشان من لم یجعل فی خلقہ سبیلا الی معرفۃ الا بعجز عن معرفتہ ہیچ او ہام و خواطر و عقول خلق گنجد و او چیز از انست در ترو نجا و نسان ہست تعالی اللہ الملک الحق بیت ہیچ دل را بکنہ او راہ نیست ۔ عقل و جان در کمالش گم نیست ۔ بندگی را پرسیدند ما المعرفۃ قال وجود تعطیل فی باطنک عما سوی اللہ والتعطیل حاصل شود گفتہ اند معرفت احدی بالشبہ بیت ۔ ہی با تنزیہ سر تنزیہ ہر دوی در اسم باطن و در و ستر تشبیہ نا حکام اسم ظاہرست بیت گر بگویم شبہی باشم و گر نگویم زدین تہی باشم ۔ ھو الاول والاٰخر والظاہر والباطن بیت ۔ نہانی ہویدا در ہویدا ۔ ز پیدائی نہان اندر نہان است لا تدرکہ الابصار وھو یدرک الابصار و ان ترانی اشارت باحکام اسم باطن ست و این موافق تنزیہ باشد و وجوہ یومئذ ناضرۃ الی ربھا ناظرۃ و رأیت ربی فی احسن صورۃ اشارت باحکام اسم ظاہرست و این از قبیلہ تشبیہ بود سبحان اللہ عن التشبیہ والتنزیہ ۔ بیت چو پیدا و نہان و انستی ادراک یقین میدان نہ اینست و نہ آنست ۔ با این ہمہ عزت و عظمت خود را چنانکہ خواہد بہ بندگان نماید و اہل معرفت و ایمان او را بچشم سر ببینند و ھھنا تنکب العبارات سکے از اکابر اصحاب میگوید کہ ان الرسول صلی اللہ علیہ وسلم سالہ ربہ العالمین فی قصر من الفردوس بیت از عشق اگرت بدل در آید دیدن ۔ مشوق تو سہل نماید دیدن ۔ ز نہار بسایہ اش تناعت مکنید ۔ چون سایہ بلند دار کہ شاید دیدن سبحان

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

من ملکی فی دنو و دنا فی علو و بطن فی ظهوره وظهر فی بطونه اوست و لیکن همه چیز از اوست
و لیس کمثله شیء و هو السمیع البصیر و این مشهد صفایت عظمت است و کاطلان متحیران ماند هو یا ای آن
بود که درین مقام پیش ازین سخن گویند جل الواحد الاحد شعر هر چه در دل داند حدوث است انچه لب
گوید حروف ✦ من زدل چون دانست یا ازدبان چون خواست سبحان ربک رب العزة عما
یصفون و سلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین کوکب دیم در تعریفات صفات
بدان ایدک الله تعالی که خدائی ودود بصفات کمالات واسماء حسنی موصوف است و لله الاسماء الحسنی
فاسمار و صفات او بیش المعارج والمناجات در لغت مترادف اند بریک چنانکه ذات و صفات پاک
او بصفات و ذات خلق نماند مثل عن المشایخ ما التوحید فقال اثبات ذات غیر مشبهة بالذوات
و لا معطلة عن الصفات و اثبات صفات جمال جلال بی پایان سبحان رب العزة عما یصفون
ثبوتها ذوقا کما اخبر الانبیاء والمرسلین حی هست و الحی هو الذی لا یزال الازال همیشه
بود و همیشه باشد زوال و فنا را بکبریای احدیت او راه نیست قائم هست هر چه بود و هر چه هست و خواهد بود اجمال
و تفصیل کلیا و جزئیا در علم قدیم او یکسان است ماضی و حال و مستقبل آنجا یکرنگ ندارد و عنده مفاتح الغیب
لا یعلمها الا هو تردد هر چه بود و هر چه خواهد شد هر چه خواهد شد ایمان و کفر همه بارادت و قضا الاداء
لفضله و لا معقب لحکمه اگرچه راضی بکفر و عاصی بندگان نیست و لا یرضی لعباده الکفر لکن ارادت
غیر رضاست و این سلمان خواص عرفت است و کمال کشف آن بظهور سترقدر موقوف و هر جانی را داد کل
جمال ✦ ندارد نیست بیت هیزم دیگی کجا باشد شهد ✦ الامین ✦ خانهٔ ارباب شیطان بلی دران بطنجه چگاه
و انهار اگه بموجه دریائی قدرته و از زور افشای آن منع کردند که القدر سر فلا تفشوه حاصل آنست که
همه ارادت و مشیت اوست و ما تشاؤن الا ان یشاء الله ما شاء الله کان و ما لم یشاء لم یکن
شعر و ما شئت کان و ان لم تشاء ✦ و ما شئت ان لم یکن لم یکن و این از خواص جلال قدرت اوست لا شریک له فی ذلک سبحان الملک الحی القادر هل من
خالق غیر الله اسمان و زمین و عرش و کرسی و هر چه ذرات کائنات بقدرت کاملهٔ او پدید می آیند اگر
خواهد در یک نفس همه را باصل خود که عدم محض است رساند باز خلقی نو ایجاد کند ان یشاء یذهبکم و یات
بخلق جدید و ما ذلک علی الله بعزیز سبحان کلمات خواطر بندگان او شب تاریک بر هفت طبقهٔ
زمین مشتمل بر تصویرات گوناگون در دیده دل خواجات می بیند طاعات مطیعان و معصیت عاصیان همانجا
مشاهده میکند ان الله یعلم غیب السموات و الارض و الله بصیر بما تعملون متکلم است ملائکه و انبیاء
را با سخن میگردند و کلم الله موسی تکلیما توریت و انجیل و زبور و فرقان همه سخن اوست تا مردم بدو که نزل
به الروح الامین علی قلبک از صوت و حرف منزه است و چون به شخص و القا روح القدس و مستفاد

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

از مظاہر پاک مصطفوی صلے اللہ علیہ وسلم رسید لباس حرف و صوت می پوشد و کمال این
ذوق جز بکتب و بتی حرفی دست ندہد چہ جانی باید قدسی با خبر و احدیت بیانشدہ و از کوری جہل باز رستہ
عجائب اسرار قرآن و غرائب آثار حرفش تواند دانست عجب نقش و حروف و کلمات ما خرق تواند کرد بیت
عروس جملہ قرآن نقاب آنگہ بر اندازد کہ دار الملک ایمانرا مجرد یابد از خرقہا و عجب نبود کہ از قرآن نصیبت نیست
بز بصحرا کہ از خورشید جز گرمی نہ یابد چشم نابینا ہم محفوظ ہست در دلہا و صدر جز بانہا مکتوب در مصحفہا کتابت
و صورت حرف و صوت محدث ہست و مکتوب و مقروء قدیم ہست وَاِنَّهٗ فِیْ اُمِّ الْكِتٰبِ لَدَیْنَا لَعَلِیٌّ حَكِیْمٌ
بیت کتاب حقایق مذکر نہایت و نہ صوتی مؤنث و ہست پیدا نہ آیت ہا ہنوز این ہمہ صحف منشور حرفیت
کہ جبریل کردہ ہست انما سنجاد ولیت وَلَوْ اَنَّ مَا فِی الْاَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ اَقْلَامٌ وَّالْبَحْرُ یَمُدُّهٗ مِنْ بَعْدِهٖ سَبْعَةُ
اَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمٰتُ اللّٰهِ وَصَدَقَ اللّٰهُ وَسُبْحَانَهٗ اسماء و صفات او جل جلالہ در حصر نگنجد و در تفاصیل
آن جز او عز سلطانہ اطلاع ممکن نیست و بعضی آنست کہ از جناب بوبیت اُولُوا الْاَلْبَابِ در دنیا بیاموزد و بعضی
در آخرت و بعضی نخ در دنیا و نہ در آخرت معلوم کنند و استاثرت بہ فی علم الغیب عندک و این بود اما مجموع
این من حیث الاجمال در نظر عقلی کہ نبود ایمان مکمل بود در چہار قسم منحصر ہست ثبوتی و سلبی و اضافی
و خبری یا آنمقدار کہ سالکانرا در رشاد دنیا معرفت مہم ہست و در آخرت عرصۃ المحشر بسبیل اجمال بیان فرمودہ ہست
هُوَ اللّٰهُ الَّذِیْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عٰلِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهَادَةِ تا آخر حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند
ملک محمود کہ از مخلصان مریدان فقیر بود در زمین خاوری موضع آوتہ پرگنہ سرور پور در حضور شیخ بوعلی رحمۃ اللہ علیہ موضع
شکوہ ہر دو ہمراہش فقیر آمدند و بعضی از عقاید ایمان استفسار کردند گفتند اگر عقاید کلی و مبادی اصلی بیاید
پس شنودن لازم ہست بمطالعہ کتاب مطلع الایمان کہ منسوب بحضرت شیخ صدر الدین قونوی ہست پس
از اتمام این ہر دو کس بقرائت کتاب مذکور شغل نمودند از مریدان نواحی آنمقدار صدق و عقیدہ کہ ملک
محمود داشت بگیر کسی نداشت باکثر مدت دہہا آرزوی دیدہ و دعا و مدایشان منسوب بہت باب خویش
حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ عہدہ مہم برآوردن و حدت آباد تفویض نمودہ کی از ان ملک
محمود ہست و استدلال آنان بر تقدیم ذات ارشاد کردند اِنَّ فِیْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ
اللَّیْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِیْ تَجْرِیْ فِی الْبَحْرِ تا آخر ارشاد این آیات فرمودہ اما آنچہ در اصلہ ہست بیان
عالم اجسام و عالم اشباح آنرا عالم مثال گویند و در شرح خرد بخش گویند علما البصیرت و اصحاب مکاشفات
ارواح ملائکہ را و انبیاء و اولیاء را در ان عالم تشخص می بینند و صور اشباح کہ در مناجات و وقایع مشاہدہ
میکنند در ان عالم ہست و عجائب آن نہایت ندارد اما اعجب و اغرب و اغرا و اکمل امثال آنہا انسان
کہ مرکب از جمیع عالم ہر چہ در کونین مبثوث ہست در وی مجتمع و او خلیفۃ حق و سایۂ الوہیت و خلاصۂ وجود
اگر ان او ہست و ہر چہ آفریدہ اند برای تکمیل مرتبۂ او آفریدہ اند یا داود انی جعلتک خلیفۃ الاجلی و فقت

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ولاد م لاجل محمد وخلقت محمد لاجل ولاحد فمن اشتغل بی سبق ما خلقته لاجله ومن
اشتغل بما خلقت لاجله حجبه عنی رباعی ہرآنچہ زدود گیتی ہرآوردہ اند ہمہ بچندین مقاصد پروردہ اند + نخستین
فطرت پسین شمار + توئی خویشتن را بازی مدار + چون او تمام شود لعالم خود رجوع کند آسمان طے کند وانجا
برانند کہ ان اللہ خلق جنۃ من فضل رحمتہ سوطا یوفی بہ عبادہ فی الجنۃ جنۃ باشد وسیاق طے
جنہ زمان ینبت فی قعرھا الخیر جایرچہ سراست مصطفے صلے اللہ علیہ وسلم پراگندہ کہ العبد
کلہ فی یدیک والشر لیس الیک یا کہ لا فاعل الا اللہ حق ست شعر غضب الکریم ان
ناجہ نار + کدخان قدر : لیس فیہ مواد + وزان ہمہ اجسام وارواح گرشود چنانکہ امروز ارواح
واجسام گرست یوم تطوی السماء کطی السجل للکتب کما بدانا اول خلق نعیدہ وعدا علینا انا
کنا فاعلین وکمال شرح این سلہ منقضی میشود باشای سرمقدر ومعرفت غایات امور الہی وان اللہ کہ
لکم البینات کل البیان واگرچہ اہل دیدہ را ہمینی درکتاب خدائی تعالے روشن تراز آفتاب ست وقال
علی رضی اللہ عنہ ما استرانی الرسول صلے اللہ علیہ وسلم شیئا کتمہ علی الناس الا ان یاتی اللہ
عبدا فہما فی کتابہ وشرح مبادی غایات درین آیت مندرج ست الا شعر بیت مرد باید کہ بوی اندر
برد + ورنہ عالم پر از نسیم وصباست + ان فی خلق السموت والارض الایۃ ارجعی الی ما کنت بصدد
از اقوال وافعال وحرکات وخطرات وخطرات ظاہر وباطن او ہمہ بارادت الٰہی پدید می آید نفس نفس الحدیث
پیدا کردن لاحق بہ بیت کار اگرچہ بمن ست ولی بمن نیست + فاعل جان ست وفعل او فی من نیست +
انا کل شیء خلقناہ بقدر وما امرنا الا واحدۃ کلمح بالبصر وفی الارض کما فی انفسکم افلا تبصرون وفی کتابکم
افلا تعقلون وان من شیء الا عندنا خزائنہ وما ننزلہ الا بقدر معلوم وما اصاب من مصیبۃ فی الارض ولا فی انفسکم
الا فی کتاب من قبل ان نبرأھا ان ذلک علی اللہ یسیر ما اشارت بقدرت سابق است واللہ خلقکم وما تعملون
وھل من خالق غیر اللہ طعبارت از قدرت لاحق ست کہ ساعۃ فساعۃ ایجاد میکند کل یوم ھو فی شان
الحکم کہ انسان را بگنید افعال الٰہی ست علے سبیل المجاز جوارح فعل او میکنند وما رمیت اذ رمیت
ولکن اللہ رمی فعل از آدمی ۔ ۔ ۔ دیگر وانا آدمی بحقیقت فاعل نیست اگر گوئید این سطر بکاغذ از قلم صادر
می شود راست گفتہ باشد اگر گوئید بحقیقت از قلم صادر میشود ہم راست گوئید لیکن بدو جہت مختلف وانجا
امواج دریای جبر قدرت ولا نجی من صدمانہ الا الا کما ۔ الراسخون فی العلم ایمان بقدر حب
ست وشاہد وذوق وتقصیر خود مقتضای ادب ولا حول عن معصیۃ اللہ الا بعصمتہ ولا قوۃ علی
طاعتہ الا بتوفیق اللہ والکل بقضاء وقدر ۔ ۔ ۔ ستعانۃ باللہ والاستعاذۃ بہ من شرور انفسنا
علیہ وما شاء اللہ کان وما لم یشاء لم یکن وھو الحکیم العدل اللطیف الخبیر مطلع
دوم در حقایق اصل دوم وھو الایمان بالنبوۃ آن مشتمل ست بر دو کوکب کوکب اول
تعاریفات مقدمات احکام طور نبوت خصائص جوانب آن بدان ھداک اللہ لعجائب اسرارہ

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

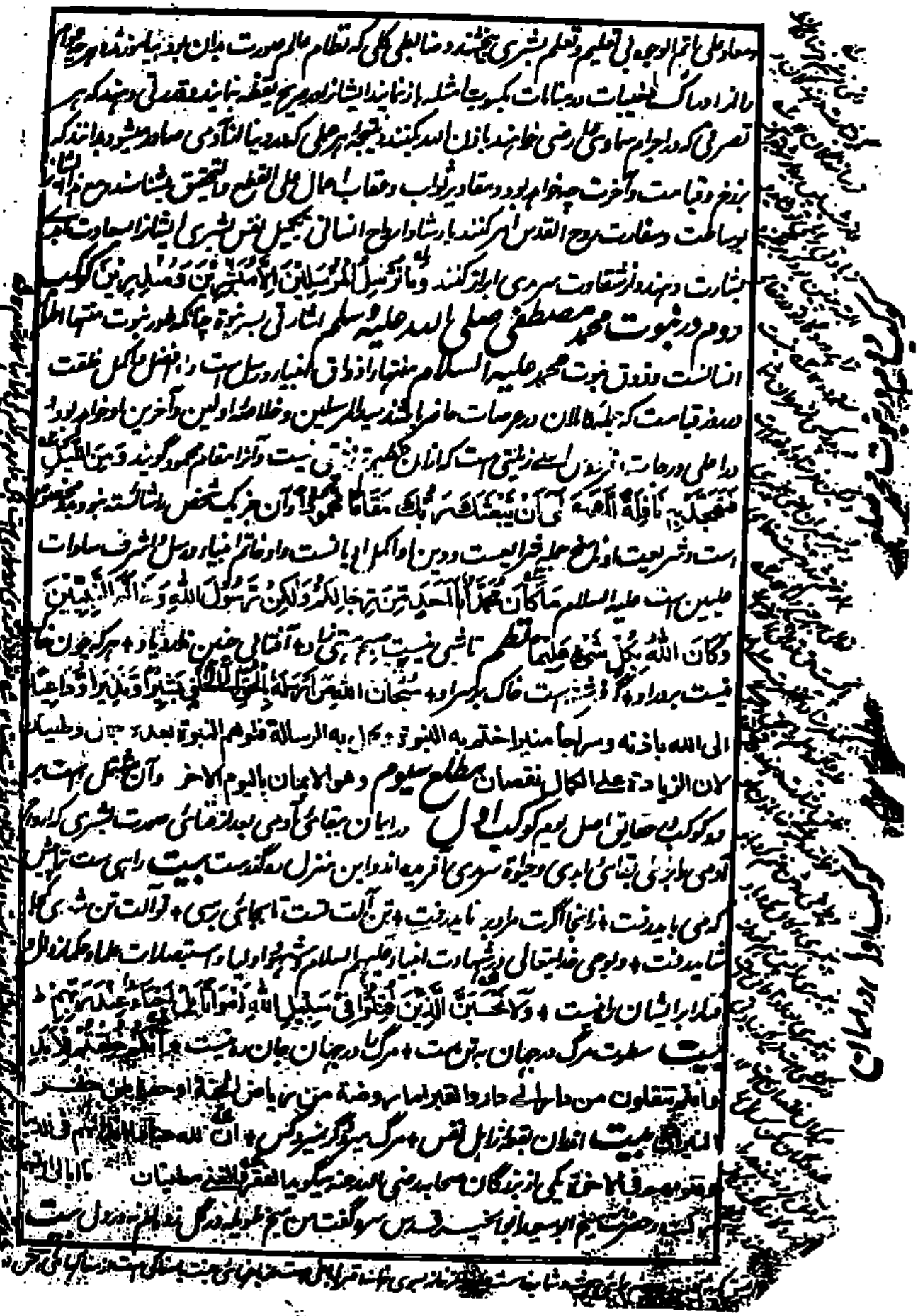

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

بیت دل بجز از کی نشاید بود ۰ در خانه اگر کس است یک حرف بس است ۰ یاتی الموت یوم القیمة علی صورة
کبش املح فلا یذبح بین الجنة والنار و ادراک این مسئله و امثال آن نیز گفت متعسات عقلی [illegible]
علیها النظار و ذوقها فی کتبهم ممکن نیست و توبوا الی اللہ جمیعا بر طبق سبیل یقین از شرق عالم
ملکوت با ایمان و تقوی موقوفست ولو ان اهل القری امنوا و اتقوا لفتحنا علیهم برکات من السماء
والارض بر عرض جانی با یدا ز غواشی ظلمت طبیعی پاک شده دل قابل انعکاس اشعه آفتاب ازل گشت [illegible]
بنعمای نفوس بشری یعنی شکر نعمای وکشف ظلمت کشای فهم نتوانند کرد و انما کمل خلق در غیش بشریت محجوب
وهم و خیال محجوب اند موجود لا داخل ولا خارج ولا متصل ولا منفصل فهم نتوانند کرد و کشف سر
یوم در طور وراء عقل حاصل شود و او در هر نشاء ی از نشأت در هر عالمی از عوالم مظهری لایق آن نشأت
با مثال چنانکه آب در ابریق و جام بحکم اجل هست نزل نگاه نتوان داشت که آب مستقل است نفس خویش [illegible]
تیره از مظهر گرنه ز نور دیشن من شهود المثال الماثلین کالاعجام شعر لونه واحد والبشر مختلف
صورة للجسم [illegible] اعتبروا فی الجسم کان اختلاف الصور فاعتبروا هل الذی عنده فی ذلک
ما ذکروا ۰ هذا هو العلم لا ریب فیه [illegible] ما قلنا والفهم ۰ هو الذی انزل السکینة
فی قلوب المؤمنین لیزدادوا ایمانا مع ایمانهم پیداست که بصیرت خیال در سال تحیر از معنی آن ز نیم
فهم نتوانند کرد یخوضون الا الذین یقولون لا کما الاخروصون رباعی مردان منی معرفت اقبال [illegible]
نیم چون خفاش سوی اشکال گشته وهم آن [illegible] خواجه شنید آنست کار از جابجا [illegible]
الکوکب دوم [illegible] پایان برزخ و حشر و قیامت بعموم احوال آخرت رحمهم الله تعالی عن
[illegible] چون آدمی بمرگ طبیعی از بنیش محسوس منقطع گردد اول منزلی که رسد او را
عالمی است از عالم خرابات الهی که آنرا عالم برزخ خوانند و قرآن قدیم از این حکایت میکند که ومن ورائهم برزخ
الی یوم یبعثون و سال [illegible] پیغمبر مصطفی صلی الله علیه وسلم از آن خبر داده است و آن عالم بصورت جبلی الرحمة
میان این عالم [illegible] هر چه آدمی در دنیا کرده باشد از خیر و شر در آنجا بصورتی مطابق آن ز بیند یوم تجد کل نفس
ما عملت من خیر محضرا وما عملت من سوء تود لو ان بینها و بینه امدا بعیدا و یحذرکم الله نفسه نظم اش شود
[illegible] آینه اکثر [illegible] اینجا مستور است ایش شود آن بر بیش حشر خواهد بود ۰ یحشر الناس
علی نیاتهم [illegible] تفاصیل احکام این نشأت [illegible] وتعبیر مجاری احوال آخرت [illegible] آینه
مرنا و توحید است النوم اخو الموت الله یتوفی الانفس حین موتها والتی لم تمت فی منامها
کما تنامون تموتون وکما تستیقظون تبعثون ۰ [illegible] جانی [illegible]
شاهد کرد تا ارحام علاقه منقطع شود [illegible] فعال [illegible] نفس گردد [illegible]
[illegible] ان الجنة والنار اقرب الیکم من شراک نعله بیت بهشت و دوزخ [illegible]

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

در باطن نگر تا تو • سفرها در جگر یابی جا بجا در جان جنبی • وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ
سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ • خراب این عالم در حصر نگنجد و ذکر این اشارت نموده خبر از حشر اجساد ابا آنی
بود وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ • و آن روز قیامت کبری است قُلْ
إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ • و ابداع نشری را باز و اجساد تصرفی بخشند
آسمانها در نوردند و این زمین را بزمین دیگر مبدل کنند یَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمٰوٰتُ
وَبَرَزُوا لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ کواکب را فرو ریزند آفتاب بی تابش را سیاه گردانند ان الشمس والقمر مکوران
في النار يوم القيامة • بیت • در قیامت شمس تابان گرد سیاه • تا شود معلوم کو هندوی تست • عرش را
هشت فرشته بردارند وَالْمَلَكُ عَلَىٰ أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ يَوْمَئِذٍ
تُعْرَضُونَ [illegible] حق تعالی بمظهری عظیم تجلی کند چنانکه اهل بهشت همه او را بینند هر یک بحسب اعتقاد خود و اینجا
گفته اند رباعی نظاره کنان روی نکوی تو • چون روی نگرند از کجا • در روی تو روی خویش بینند •
زینجاست تفاوت نشانها • و فصل قضا کنند میان بندگان وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ
فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَىٰ بِنَا حَاسِبِينَ • و ترازوی
[illegible] بحسب آن بشارت نیست [illegible] و بر زمین جهنم جسری کشند که آن را صراط خوانند
از موی باریکتر از تیغ تیزتر و مراتب عبور خلق بران متفاوت است فمن [illegible] و من ما [illegible]
من [illegible] و من ساقط [illegible] اسفل الجحیم • هر کرا در دنیا ثبات قدم بر صراط مستقیم
شرع [illegible] از آنجا [illegible] اهل بهشت
[illegible] سید الاولین والآخرین صلی الله علیه وسلم بمقام محمود رسانند و آن فتح باب
شفاعت است لوای حمد بدست او بود و جمله سادات اولاد آدم از انبیا و اولیا و علما علیهم السلام زیر سایه
او باشند اول شفاعت او کند آنگه انبیا و اولیا و علما و هر که [illegible] شفاعتی بود [illegible]
نعیم ابدی باشد و هر نوع [illegible] مسلم ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال اذا دخل اهل الجنة الجنة
ينادي منادٍ ان لكم ان تحيوا فلا تموتوا ابدا وان لكم ان تصحوا فلا تسقموا ابدا وان لكم ان تشبوا
فلا تهرموا ابدا وان لكم ان تنعموا فلا تبأسوا ابدا • و کفار را در جحیم سرمدی باز دارند و عاصیان را بعذاب
الیم منقضی گردد کفار را اهل شرک را [illegible] عذاب الیم موبد باشد و درکات دوزخ [illegible]
آلام روحانی و جسمانی خواهد بود و لکن اصعب و اکبر آن آلام محجوبیت ایشان بود از شهود جمال [illegible] بیت •
بیت • ز دوزخ ترس [illegible] • [illegible] جان [illegible] • نعوذ بالله منها كلا انهم
عن ربهم يومئذ لمحجوبون • و همه درجات [illegible] بهشت [illegible] لذات روحانی و جسمانی
خواهد بود لیکن اشرف و اعظم آن لذات نظاره جمال پروردگار [illegible] رب العالمین بود •

[illegible] صلی الله علیه وسلم [illegible]

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر لمن کان یرجوا لقاء ربہ فلیعمل عملا صالحا ولا یشرک
بعبادۃ ربہ احدا یا معنی ای طالب دنیا تو کجی مزدوری ۔ وی عاشق خلد ازین چہ حقیقت دوری ۔
وی شاد بہر دو عالم از بیخبری ۔ شادی و خوش زندہ بعشوہ دوری ۔ ازین قدر درین لطیفہ خوش نکنی
اما آنکہ اولیاء کاشف و علماء راسخ کہ حاصل اوراق سیلان کشور قدس ایشان اوراق بسبیل اجمال مذکور
و مسطور است و معانی بسبیل تفصیل جزو کتب بسط و عکسنا ۔ و من لدنا علما توان آموخت و سر جریدہ
مقدمات دخول آن کتب تطہیر لوح دلست از نقوش کونین بمعقل ایمان بتقوی و اذکر اسم ربک
و تبتل الیہ تبتیلا رب المشرق والمغرب و ستر اذا اراد اللہ ان یجعل فی الارض خلیفۃ
مسجونا صیت بعینہ بچشم دل مبنی این نگاہ بود کہ بمقراض تقوی حیوۃ ظلمات تعلقات بشری کی
قطع کند و شہباز لطیفہ ربانی باجنحہ علوم یقینی پرواز دہی تا سلطان ازل را بدکہ خانہ خاست نزول
کند لا یسعنی ارضی ولا سمائی ان اللہ تعالی جنۃ لیس فیہا حور و قصور یتجلی بہا لنا
خاتمہ ہر طائفہ از طوائف علماء دین در فن خویش اصطلاحات و قراردادہ موازین ہست کہ بجہار قسم منحصر
است کتاب خدا تعالی و سنت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و اجماع امت و دلیل عقل و ازین دلیل ست کہ
پیغامبر صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ لا یعنی الخ ہر چہ عارف و شیار را از افق ملکوت در لوح دل مطلع
بود باید کہ بکتاب حق تعالی مقارنہ کند اگر موافق ہست قبول کند و اگر نہ رد و بعد ہ بسنت رسول اللہ صلی اللہ
علیہ وسلم مقابلہ کند اگر مطابق آمد خوب و اگر نہ توقف کند ہمچنین باجماع امت و علماء راسخ از حضرت
سلیمان منقول ہست کہ ربما قلت الحقیقۃ اربعین مرۃ ما فلح اذن لہ الا بشاہدین ۔ ابو الہیثم
چہ غالیط و تمویہات وہم و خیال درین رہ نہایت پذیرفیست ہمہ رفتہ بآیات و انفس من الکائنات
الصوفیۃ والمعزولۃ لا یخلو من تلاطم امواج بحارہا الا الشاذ من عباد نا المخلصین و قلیل ما ہم
سالک محقق متحیل افتد حضرت سلطان العارفین آرند بیت از اکہ رفتن رہ نہ دانست او
بر خطرست و خلق ازانکہ نیست و یقین دانند کہ سلوک کرد و بغایت آنجا توان کرد من ظن ان یصل الی اللہ
بغیرہ فقد کفر بہ بیت عمریست کہ گشتہ ہست بر بندہ جان ۔ کالبتہ تبلی تو رسیدن نتوان ۔
و بقیہ مرجع علی مقتضی کذا فی مطلع الایمان لطیفہ بست و دوم در بیان ترک
اورنگ سلطنت و اعراض از سیر مملکت و سپردن طریق سفر و انتقاد و بعضی مشائخ
عصر و رواۃ بتخصیص از حضرت مخدوم جہانیان و اکثیان بخاری از حضرت شیخ شرف الدین منیری و از سید
بحضرت شیخ علاء الدین و او صول بمقصد و ایثار مقامات خود او را لقاب بجلباب جہانگیری قال الاشرف
الترک ہو الاعراض عن النفس و الانقراض عن الاشرب الدنس جامع این نکات شریفہ مقامات
عجیبہ گاہی باختیار ترک اورنگ حضرت قدوۃ الکبرا میکرد و جاہل میگفت دنیا کی بگاڑ دلایت آ

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بعد از مدتی رجوع بدار السلطنت سمنان افتاد و شرف التقا بوالد ماجد سلطان محمد میسر شد و از حضرت شیخ علاء الدولہ السمنانی موجب اعراض سریر سلطنت و سبب انقراض از سریر مملکت پرسید شد ایشان بگفتند بایت حال و نہایت مآل او دیکیک بشرح و بیان آوردند کہ چون حضرت ابراہیم سلطان را بگذاشت مملکت و لالہ زار سلطنت را سر و سیرے با تمام روزگار و باغ ارای تمام نماند و از تقدیر یعنی تا مدت دوازدہ سالہ بود ند کہ بدولت تاج و تخت رسید جہانبانی بعدل و انصاف میپرداختند چون سن سلطان بہ بست و پنج سالگی رسید خجستہ بیگم کہ از اولاد کبار و مخدرات خواجہ احمد یسوی بود او را بعقد نکاح آوردند و بیگم بسیار صالحہ بود ند چون فرزندان طہارت و خاندان لطافت پرورده شده بودند بتقریرات قرآن و ادعیہ ماثورہ و اذکار شب و روز میگذرانیدند و شبہا اکثر بقیام میگذرانیدند و روزہا بصیام و نماز تہجد ہرگز از ایشان متروک نشدہ ہست

نظم

نہ شب خاموشت از پرستشگری ۔ نہ روز از تماشائی دل بروزی ۔ بمقدار آن سرد آرد بخواب ۔ کہ مرغی بران آورد سر بآب ۔ چون سلطانزاده سوم دختر متولد شده مقدار ہشت سال از بیگم مولودی ہر بزرگوار سلطان از ین ہمر دلتنگ بود ند از مخالفہ ہر کہ در سنجور و مند استاد و میکردند بیت

ہر کہ در سنجور و مند استاد و میکردند ۔ ہر کہ دری ہست سر دان زند ۔ بر رخ او زند و شور فتح باب ہمت ۔ دلہا ہست کلید مراد گیر کلیدش کہ شوی کنجیاب ۔ ابراہیم مجذوب کہ از عقلاء مجانین و ظرفاء عاشقین آن دیار بود و سلطانزاده را نسبت دی عقیدہ کلی بود و صحبتی بیگم و سلطان ہم بجای نازنشستہ بود ند کہ پیدا شد بہر یکی متعجب شدند کہ دیوانہ کہ داد و چون استفسار بافت دانستند کہ دیوانہ بود و براہ خود آمد قطعہ

دیوانگان چنین چون از خود رہا ۔ کز ایشان نزاید بود راہی ہیچ راہ ۔ اگر دو طرفہ العینی بخواہند ۔ بر آرند دماء از دو دریا و کوہسار ۔ بہر دو دیدن ابراہیم پیوانہ آمدند و آمدند براورنگ سلطنت و سریر مملکت بنشست و مدتی نیک دم نزد ایشان ہر دو دست بستہ در زیر تخت ایستادہ بود ند گفت ابراہیم بسیار ملتفت می نہیم اگر کسے میخواہی ایشان تبشر شدند فرمودند حاکمید اگر عنایت میکنید گفتند برادری دی زیادہ ست کہ مجوبہ روزگار و تبر خواہیم داد عرض کردند کہ بر چہ حکم شود گفت ہزار شاہی می باید زد آوردند و بدامن مبارک ایشان ریختند ضادان بر خاستند و گفتند کہ ای ابراہیم ابراہیم را بازی دادی مازدان گرفتی چون ایشان تنظیم و تعاقب چندگام بر فتند عقب دیدہ گفتند کہ اکنون چہ میباید پسرے خود بردی پسری ہمچو دے بر القصہ الله تعالی قبض آن بندگار پسرے سعادتمند کرد و درین مدت آنجذوب ہرگز بشریعت نیاورده بود ند و تنبکہ از مولد بسیم صادق خجسته رخسار طالع شد و آن وقت آمدند

نظم

صباح جہان آن شب آبستن ۔ کہ از مولدش بسیم صادق دمید ۔ چو خورشید از مشرق روزگار ۔ بر آمد جہان گشت خورشید وار ۔ و گفتند زنہار ازین پسر واقف باش کہ دولتی ہست از پروردگار کہ تو سپرده اند بیت

پسر دم ہمچو گوہری ہدیہ ساز ۔ در رہ گوہر تو کشائی باز ۔ نگہدار گنجینہ کان حق پرست ۔ کلید در گنج دارد بدست ۔ چو گردد ز ہر ابلہ جلاده بر ۔ چو گل تازہ گردد غذا از سپہر ۔ و تنبکہ نہال گلستان شہریاری و بلبل بوستان تاجداری بزرگ

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

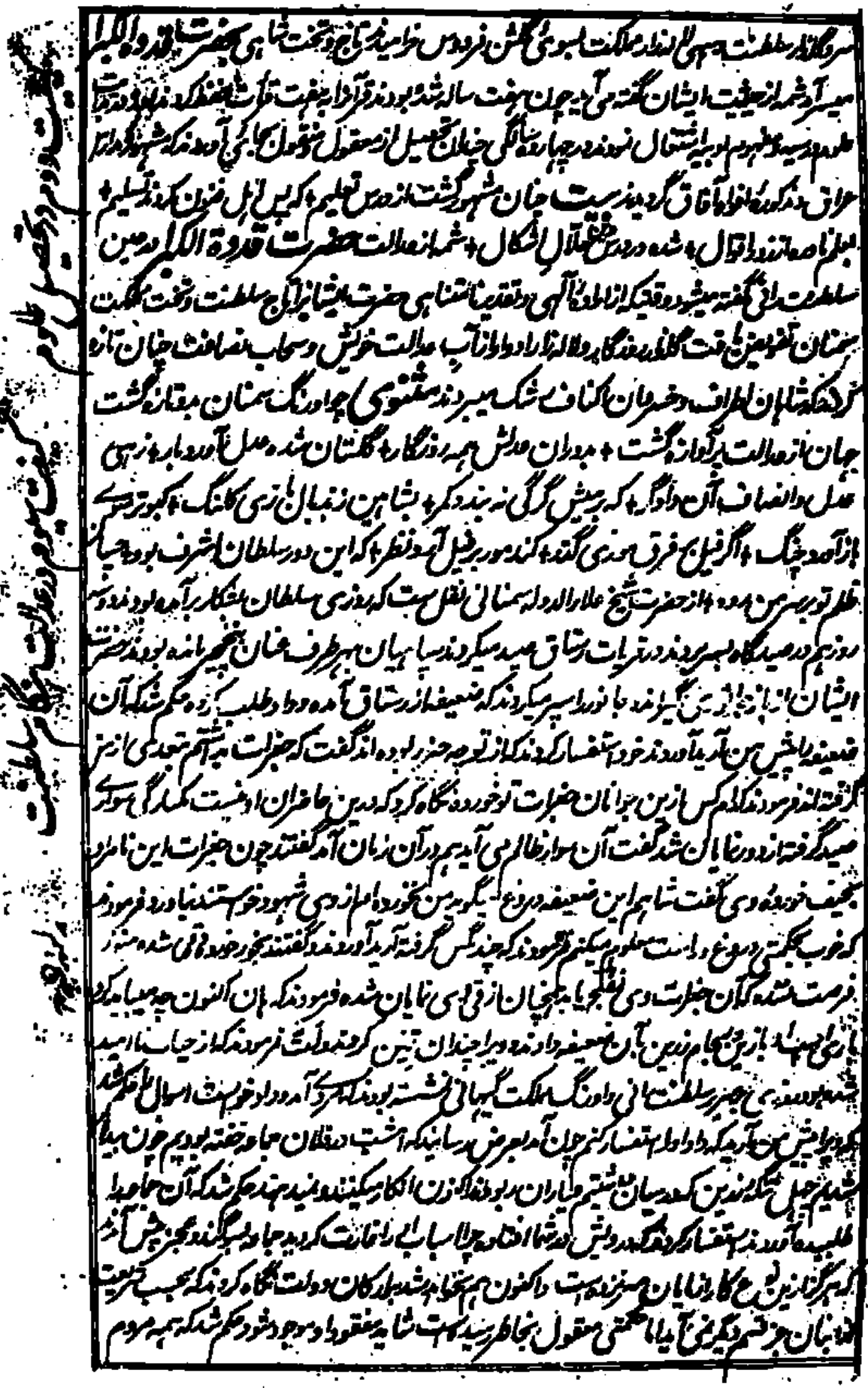

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

کاملان ست + کسی کو زبہ پیشگاہ آنست + جہان از نور خورشید ولایت + منور کردہ از روئی عنایت + بہ بندہ آن
قبلۂ حاجات باشد + کہ آب خضر در ظلمات باشد + جہانرا کعبۂ مقصود گویند + زمانرا قبلۂ معبود جویند + جہان
آب ست خورشید ولایت + ضلالت برد از نور ہدایت + دورش چون نقطۂ نون چرخ دوار + بدور او نگردد
ہیچ پرگار + اگر تابد ازو یکذرہ نور + چو مہ خورشید گردد مہ پذیرد + عنایت نامۂ آن شاہ دین دار + رہاند از قیود
نفس آثار + زہی عالی نظر کز التفاتش + ولایت برد ہا عالی صفاتش + بنظر گرامی تاثیر یکبند + مس اجسام را
اکسیر یکبند + اخبار در اصاحب قدم گویند ابرارش واجب قدم نامند او تادیکی صادق گویند ابدال عیسی انفس
خوانند اصحاب جنان ارباب عرفان شیخ علاء الدین گنج نبات و بعضی مردم شیخ علاء الدین پل برزبان
راندہ ملکوت مرسی آثار میگویند جبروت خلیل انوار میگویند عشاق در ایوصف ردی میدہند منکہ خضرم اورا محمد
خلق میگویم ابیات یکی از قدوہ ابرار گویدہ + دگر از عمدۂ اخیار گویدہ + یکی از صاحب اسرار خواندہ + دگر از واہب
انوار راندہ + یکی از ہادی مہدیش گفتہ + دگر از اولوی ارشاد سفتہ + یکی از دا اصلان راہ خواندش + دگر
از کاملان شاہ خواندش + منم کہ جان بہ نثار یوم + دمی احمد محمد خلق گویم چون این ہمہ کلمات بشارت
آمیز و مقامات بشارت انگیز گفتہ از نظر غائب شدہ چنانچہ صبح سعادت چون از مشرق اقبال بر دمید و
تشکر افق چون تیغ لمعات برکشید کمر عزم بمیان جان بستند و بر مرکب جزم روان نشستند سیر سلطنت و
اورنگ مملکت بزرگوار عزیز اعزاز شد سلطان محمد تفویض نمودہ و بوالدہ را بعد حقیقہ رفتہ استجازت کردند فرمودند
کہ ای فرزند پیش از انکہ تو از عدم بوجود آئی روحانیہ حضرت خواجہ احمد یسوی ما بن بشارت مولودی داد کہ ترا
فرزندی نصیب شود کہ آفاق از خورشید ولایت او منور گردد و اطراف عالم ضلالت از نور ہدایت او بگذر قطعہ
ترا پوری پدید آید چو خورشید + کہ از نورش بود آفاق روشن + گلی از بوستان تو شگفد + کہ از
بویش بود اطراف گلشن + اکنون میدانم کہ آن نسیم از مہب توفیق وزیدہ نہال مواعید از زمین وفا سر کشید
مبارکباد ترا ای فرزند پیرم دارد شوق خویش ہرآئینہ لیکن یک وصیت ما نیز ست نہی کہ چون زمام سلطنت
سمنان برائی بدست آید سیاست و کوکبہ و دبدبہ ملکت ہرا ئی کہ خیال میکند + باشم کہ بکشور کشائی رفتہ بموجب
نصیحت مادر مشفقانہ بر دارند + ہزار کس چیدہ کہ در میان او دو ہزار کس تو جی بود تا کہ ہر نہ کار از بیگانہ
و شکار ہمراہ میگشتند برآمدند حضرت شیخ علاء الدولہ سمنانی چند فقرا ہمراہ آمدند آنچہ نصایح مناسب
حال بودہ ند میان نہادند حضرت ایشان را پسند آمد و گردند این چند ابیات و قتیکہ سر براہ نہادند انشاء فرمود
بطریق وحدت وذوق مینوازد غزل ترک دنیا گیر تا سلطان شوی + محرم اسرار جانان شوی + پا
بتخت و تاج در سر در نہ + تا سزای مملکت زوان شوی + چیست دنیا کہنہ ویرانہ + در رہ آباد این
ویران شوی + تا کی در دلم دنیا می نہند + در ہوائی دانہ پران شوی + دام نانی بر گسل از پای جان
تا تو واصل باقی از سجان شوی + بر گذر از خواب خود مردانہ وار + تا براہ عشق چون مردان شوی +

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

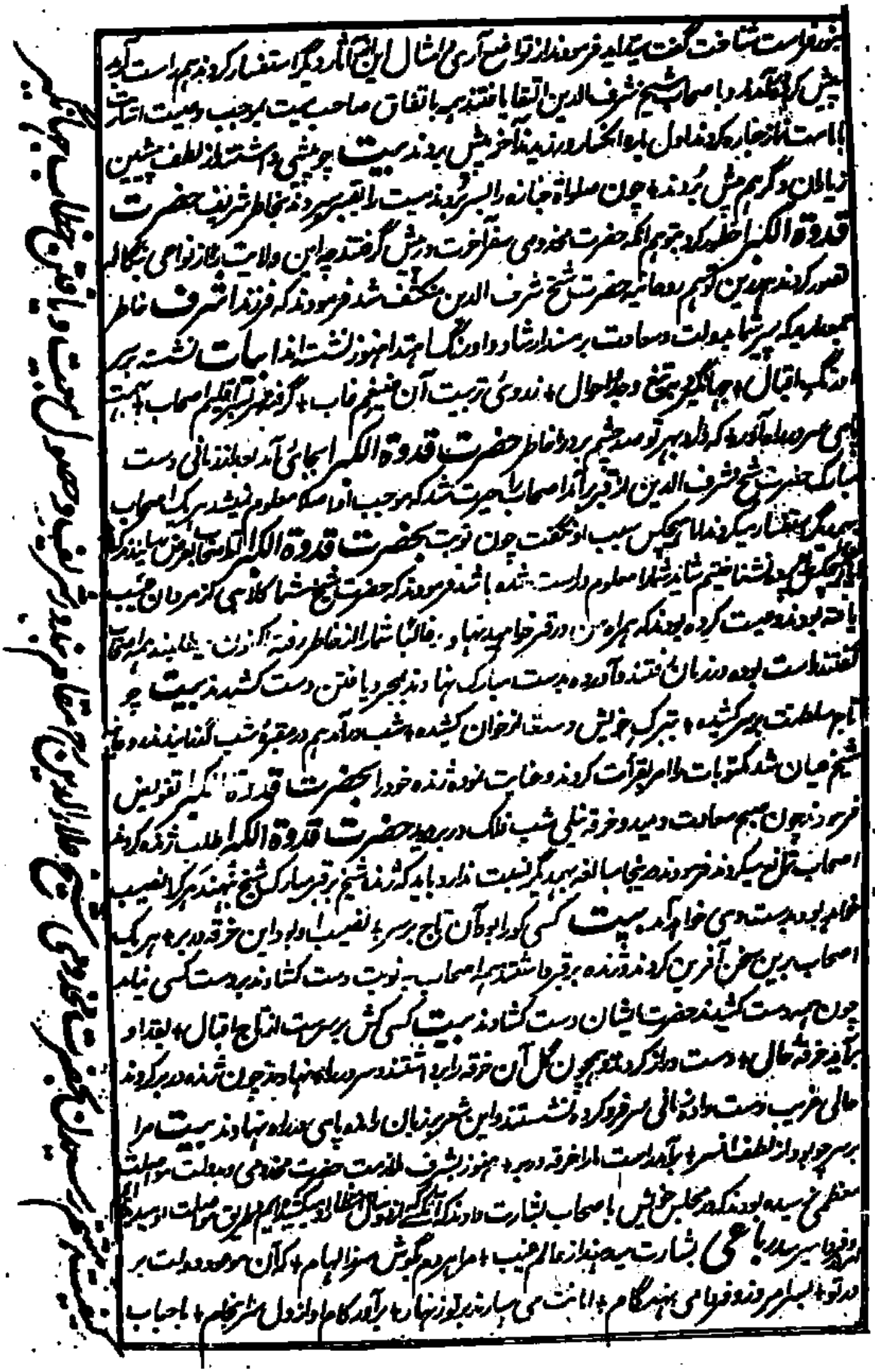

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

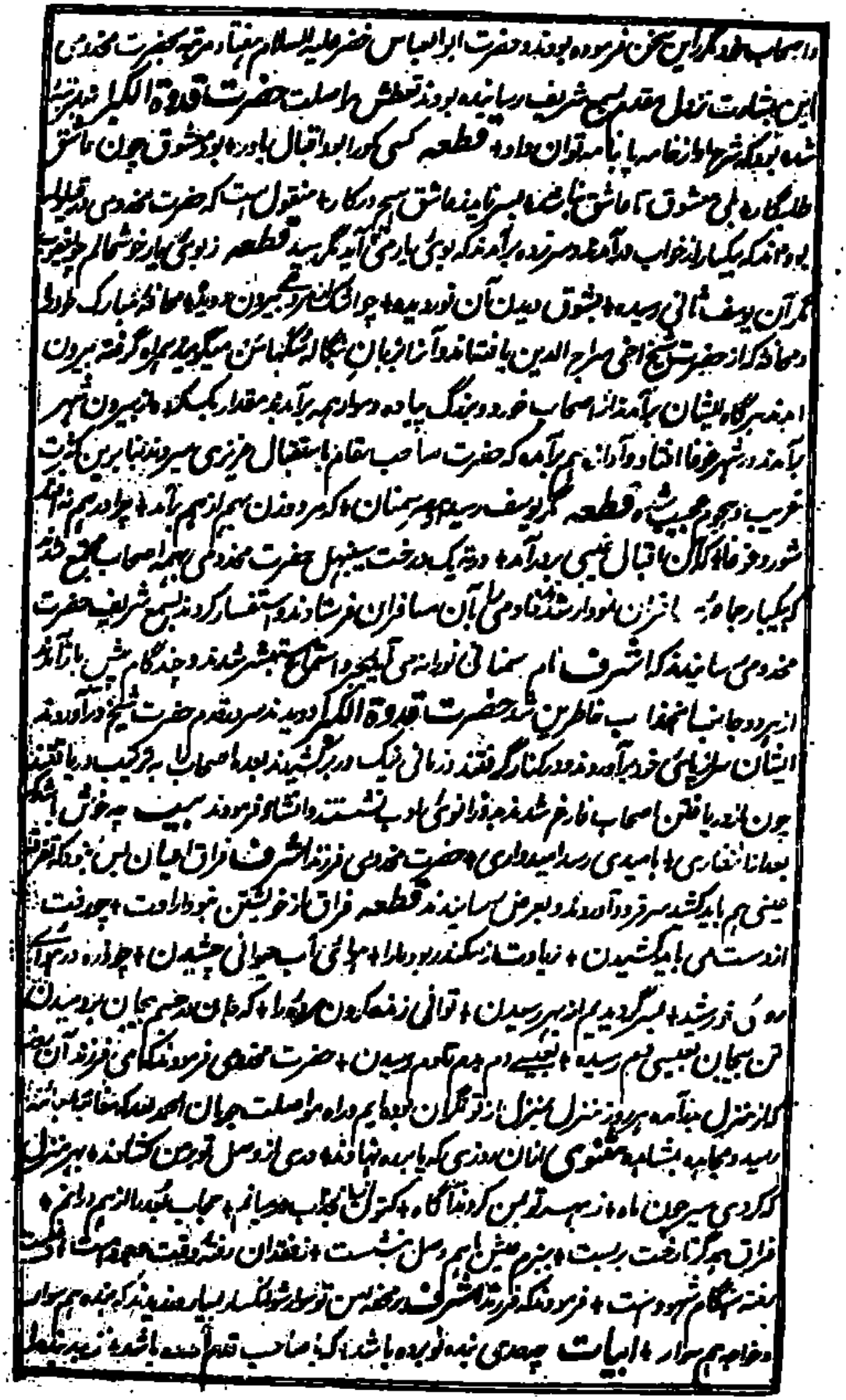

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

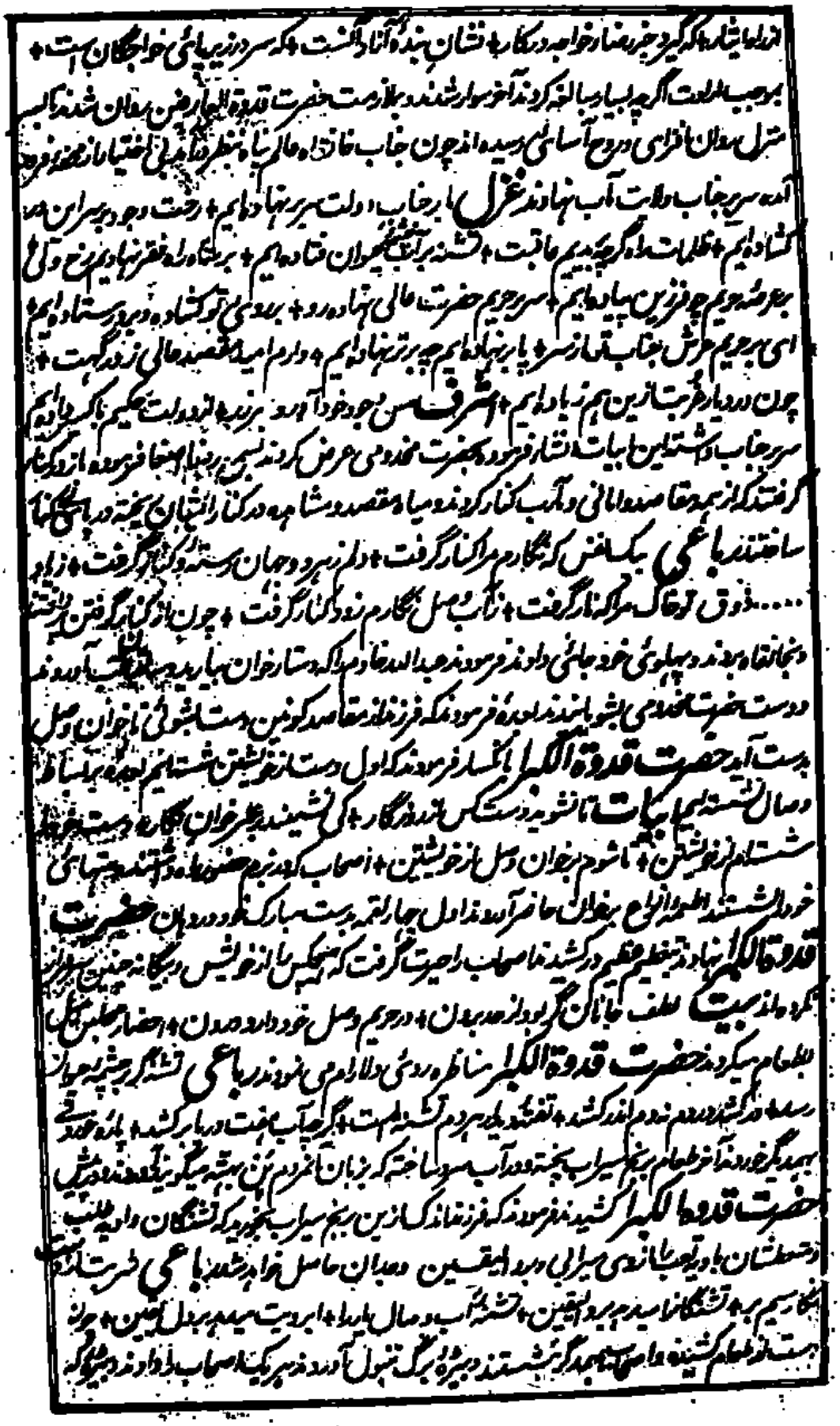

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بدست مبارک گرفته بودند بنگاه لطف تمام و دلسپاری تمام حضرت قدوة الکبرا خواندن گرفتند چهار
سیر و برگ بدست مبارک خلفا چون عنایت باین حد دیدند چون نخورده باعی برگ وصل از دست نگذاشتند
بار خورده و جان سپاری کرده از دلدار خورده و چون نه بینند یاد بر سیم چو گل و سبکه دیا خلفا بسیار خورده و از طعام
و برگ چون دست کشیدند اشارت بارادت فرمودند خلفا در پاشیدند چنانچه داب ارادت بود آن نوع دلداری
آوردند کلاه سر خود را بر سر ایشان بدست خود نهادند در دیده حضرت قدوة الکبرا خواندند قطعه نهاده
تاج دولت بر سر من + علاء الحق والدین گنج نبات + زهی پیری که ترک از سلطنت داده و آمده مراز
چاه آفات + چون شرائط ارادت بجا آوردند اصحاب مبارکباد کردند سوا ملی که یکی از فضلاء خلفا خاصه بود
بدیهه خواندند بیت مرید عشق را از سر پرشاد + جهان آمد مبارکباد کرده + و آورده بسر قید ارادت + و
بندرونگار آزاد کرده + چون ترشرط ارادت بدا افتند دعلی بحجره بردند تا کیپاس در حجره بهمدیگر باشیدند
و دلها سر و جوهر آثار بر سر پاشیدند قطعه درون خلوت اسرار دیده + گشاده در بروی صادق خویش
بادل تا آخر هر چه باید نثاری کرد ماند بر داتق خویش + حضرت مخدومی برآمدند و حضرت ایشان را در آن
حجره گذاشتند خود از کیپاس باز خود تشریف اندرون حجره بردند حضرت قدوة الکبرا را بجائی
غریب یافتند قطعه مئی از خم وحدت را بیکبار + کشیده دستان از دست ساقی + بیاد از خود حساب
خویش برداشت + شده واصل نمانده هیچ باقی + دست حضرت قدوة الکبرا گرفته بروان آوردند طلعت
چون آفتاب در نشان نمود + قطعه درخشان بر رخش نور ولایت + بر آمد از دلش چون آفتابی + بر و
بر و روشنی لمعات اسرار + چو هر ذره بیت آید ز سحابی + حضرت مخدومی حضرت قدوة الکبرا را
پهلوئی خود جائی دادند خود در زاویه حرم در آمدند آنچه از مشائخ تبرکات از خرقه و فرجی پیمانه مبارک گرفته
بیرون آوردند و اصحاب خود را از خورد و کلان همه را در پیش خود خواندند فرمودند که ما در آگاه باشیدی
اصحاب کرام این امانت مشایخ کرام را سالهای بسیار داشته بودیم اکنون مستحق آن رسیده بآن می سپاریم +
اصحاب بعرض رسانیدند که در جناب حضرت مخدومی عالمیانند قطعه چه می پرسی تو زین اسرار ما را +
که تواند در معنی سنجیدن + بازار جهان گوهر شناسی + نه رنگ اندازی و گوهر گزیدن + خرقه که حضرت
سلطان المشائخ بحضرت شیخ سراج الدین داده بودند و ایشان بحضرت مخدومی رسیده بحضرت قدوة
الکبرا ایثار کردند و انواع تبرکات شایسته نیز ایشان عنایت فرمودند بعد از زمانی بر فقیری تیار شد
در میان کلمتی گفتگو کردند حضرت قدوة الکبرا جواب باصواب دادند چنانچه در ذکر خرقه مذکور شد
قطعه لباس را بطهٔ نعمت بهت اندرویش + نه خلق نعمت کو را برد بهر سوی + چو با خبان که گل
از باغ بهر بوی رود + چو رفت بوی نگذارند گل بهر کوی + الا این دولت نشان هر خرقه پوشی نیست
لا این خرقه داد دهنده و گیرنده میباید قطعه این گل آن گلاب نیست کز هر کسی + او بویش آن بما نماند

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

دیگر است ماذین گلستان نیست هر گل نشان + لیکن گلستان را نشانی دیگر است + چون ما از انواع تبرکات مشائخ و اولیاء و طریقت رسیخ بهره مند گشتیم طریق ملازمت سپردن گرفتیم **حضرت قدوة الکبار** دو سه سال در ملازمت ماندند بطریق اوراد و مراقبه اوقات همین گذرانیدند بشرف ملازمت مشرف گشتند التماس خدمتی نمودند هر چند که مبالغه نمودند خدمتی متعین نشد اجمالاً میفرمودند که فرزند **اشرف** ترا بکدام خدمت دهیم که آن خدمت را باز حضرت ابوالعباس خواهند گرد آن وقت که شما را الباس فرمودیم آن روز چندان مبالغه بنسبت شما حضرت خضر علیه السلام کرده اند که چه گویم **قطعه** ترا از چشمه باغ علوی + نثار فیض می آید بهر دم + ولی کز دم بدم فیضش + زجان بابو بشیرانش بردم + چون چهار سال کامل حضرت ایشان را در کنار برآمد حضرت مخدومی در اشعار شعر فرمودند کما لا یخفی **لقاب تنزل من السماء** هر چه نزول از غیب شود بهمان لقب گویم شبی حضرت مخدومی در خلوتگاه خویش مشغول بوده اند در آن شب برات بود از وظائف و اوراد و استفتاح برآمده در خلوت رفته سر در جیب مراقبه برده بسیار لطالت کشیده تا که سحر دمید یکبار از در و دیوار خلوت آواز برآمد که جهانگیر جهانگیر بخاطر نمی رسانید گفتند الحمد لله که فرزند **اشرف** را بخطاب جهانگیری نخطاب ساختند **حضرت قدوة الکبار** بخلوت دیگر مشغول بوده اند چون نماز بامداد بگذارده بجماعت نماز ادا کردند از قوانین مقرره حضرت مخدومی بود که بعد از ادای فرایض اصحاب بهمدیگر مصافحه میکردند این بار هر که را نشناخت مصافحه میکرد میگفت خطاب جهانگیری مبارک باشد **حضرت قدوة الکبار** در بدیهه اشعار فرمودند **قطعه** مرا از حضرت یزدان بخش + خطاب آمد کای **اشرف** جهانگیر + کنون گیرم جهان معنوی را + که فرمان آمد از شاه جهانگیر + روزی در شب قدر که با کثر اقوال شب بست هفتم ماه مبارک رمضان میگویند حضرت **قدوة الکبار** در ملازمت حضرت مخدومی نشسته بودند از هر دری سخنان اسرار آشنا میپیوستند که حضرت مخدومی بنسبت **حضرت قدوة الکبار** فرمودند که فرزند **اشرف** پستان ما مستعد از برای تو نشد ارادم دانچه از هدایت کار و نهایت سلوک کار بود بهمه کرتو دادم **قطعه** هر آن گوهر که از کان عزیزان + رسید بر تو آن ایثار کردم + که هر چه از ابر مدار می رسیده + شده فیضی تو اندر کار کردم + وصول این دولت نصیب بهمگنان باد بالنبی و آله الامجاد **لطیفه بست و سیوم در تعین مقام و نزول رایات اشرفی** و صدور علامات تمکن فی بلده آباد و اظهار خوارق بنحیکه دیگر و ذکر ارادت حضرت شیخ کبیر سرور لوری قال الاشرف المقام هو المراد علی سبیل التمکین بوجه الدوام **حضرت قدوة الکبار** در ملازمت حضرت مخدومی چهار سال کامل بگذاردند نسیم ولایت بر گلزار اطراف وجودشان گرفت و شمیم من عرف نفسه فقد عرف ربه از اکناف رسیدن حضرت مخدومی فرمودند که فرزند **اشرف** مثل شایع است که دو شمشیر در یک نیام نمی خوابند دو شمشیر در یک میان نمی باید مناسب آنست که از برای شما مقامی فکر کنیم که اهالی هندوستان را بوجود تو بفواید مستفید گردند اعالی هند را بنسبت شهود تو مبارک باد بعد بیرون هندوستان مرو گشتگان بادیه ضلالت

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

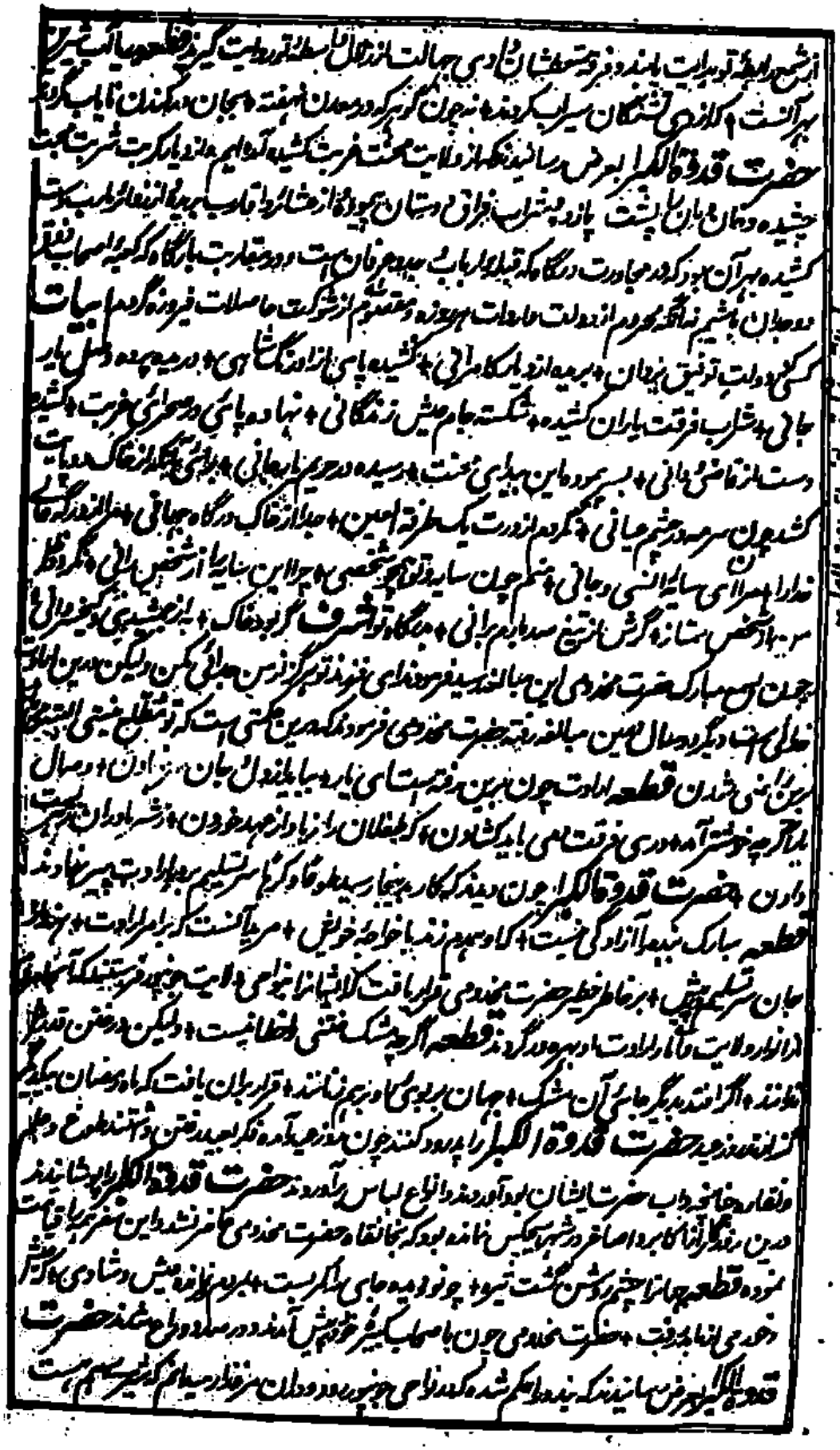

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

قطعہ دران بیشہ کہ ما را حکم صید است ۔ ہیبتم کرد شیری ہست میفگن ۔ ولی ما چو شیر شرزہ ہست ۔ چہ باک از شیر شرزہ
ای جہاندار ۔ حضرت خود بمعنی استماع این سخن سودجیب گریبان فرو کشید تا کیا پس کہ صید گرفتہ زان بحرار آمدند
و شاد شدند معنی سودمند گفتند از شیران سر فراز ملک در آنجا ترجمہ بست آید گفت آن فسیر آن بچہ پس باشد فتح اول
تو در نظر آید شود قطعہ بدست آید تا صیاد شیری کہ شیر از دست او در صید آید ۔ ولیکن دیدم در دام تقدیر ۔
کہ صید شیر ہم در قید آید حضرت قدوۃ الکبرا سر بر نہادہ مناجات کردہ بوداع ہمراہ آمدند از نجا خود نشستند
ایشان بخاستند قطعہ یکدیگر جدائی چون در آمد ۔ جہاز اہم سہم فوخا فتادہ ۔ بیاران ہر ہم از ہجر غریوان ۔
زان آمد دری محنت کشادہ ۔ بعضی اوقات حضرت قدوۃ الکبرا در سفر ہا و حالات ظاہری از شتران
و اسپان بسیار ہمراہ میشد چون نہایات علائی اہم درین سفر بقصبہ بسیر نزول شیخ شرف الدین بدین حضرت
ایشان آمدند چون ہدیہ و علایق ملوکانہ و حوایج شاہانہ بدید نخاطر گذرانیدند کہ ہدیہ شما را بنہا چیکار ۔ بنصب
منیر ایشان مخفی نماند فرمودند کہ میخ طویلہ در گل نہ و لم نہ در دل و نقل از حضرت شیخ ابو سعید ابو الخیر کردند
قطعہ فرمش خاک کہ بہتای پایہ بہر نوعی کہ خواہی گو باش ۔ بہر کس نیست لازم راہ تجرید ۔ چاو
آن تو شد تو آن او باش ۔ اصحاب و منزل بمنزل بریدہ و بحمد اللہ سفر کشیدہ ۔ بظفر آباد رسیدند چون از
حضرت قدوۃ الکبرا استفسار مکان منزل کردند فرمودند بطریق معہود در مسجدی فرود آیم آلات داود
سفر در مسجد ظفر خان فرود آوردند و مرکب آنچہ گاوان و اسپان و شتران بودند صحن مسجد بست شد نا برین در
شہر سہ یکہ مردم ازنا کارہ اصاغر میگفتند کہ عجب بیمایہ درویشی کہ دانشمند ہم باشد مرکب خود ایستادہ دارد
صحن بود چون این سخن انتشار یافت دو سہ تن سلمان بطریق امتحان آمدہ میخواستند کہ استفسار نمایند
بدولت ملازمت سرفراز شدند زمانی نگذشتہ بود کہ یک مرکب بنوعی ایمائی بہ نسبت حضرت قدوۃ الکبرا
کردہ فرمودند دوی ما بروں بید کہ شما شغولید کردہ اسپ بگیرند ایمائی کردہ فرمودند پالان سرگین کردن را بروں برید
امثال این چند جانوران را بدین گونہ بیرون بردند التفات بجانب آمیزہ کردہ فرمودند کہ چون استماع بہایم
از مسجد بعلت کراہت باشد میتوان گفتن آن علت مفقود باشد اما ادب آنست کہ ندہد آرند ما جانہ مسافر ایم
محافظت نبود ضرورت شد کہ درون آورند معذور خواہد داشت آیندگان متنبہ شدہ برگشتند کیفیت حضرت
قدوۃ الکبرا ادائی وظائف کردہ و نماز اشراق ادا ساختہ نشستہ بودند کہ جانہ سخنگان کہ بزبان ہندی
آنرا بہاڈ میگویند آمدند دیکی از مردم خدا پرست ایمائی کفن کردہ بطریق مژدہ در پیش ایشان آمدند گرفتاری
گفتند کہ در پیشان نماز جنازہ او ادا کنید تا دفن آنہا آنکہ چون نماز جنازہ گزاردہ خود مژدہ نیز خنده زنده نمودند گرد
و حرکتی محبت از وی سر زند کہ موجب تعجب و استہزا بود و این حالت کسی را اعلم باعث نبود و یا نہ چون گروہ
زندی از حد گذراندند حضرت قدوۃ الکبرا یکی از اصحاب خود را فرمودند کہ بروید و نماز جنازہ او با استرضای او
بگذارید چون سر تہا زندی با استرضا خواستند در پیش رفتند و نماز جنازہ را تکبیر پیاشتند اینجا تکبیر برداشتن بود کہ وی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

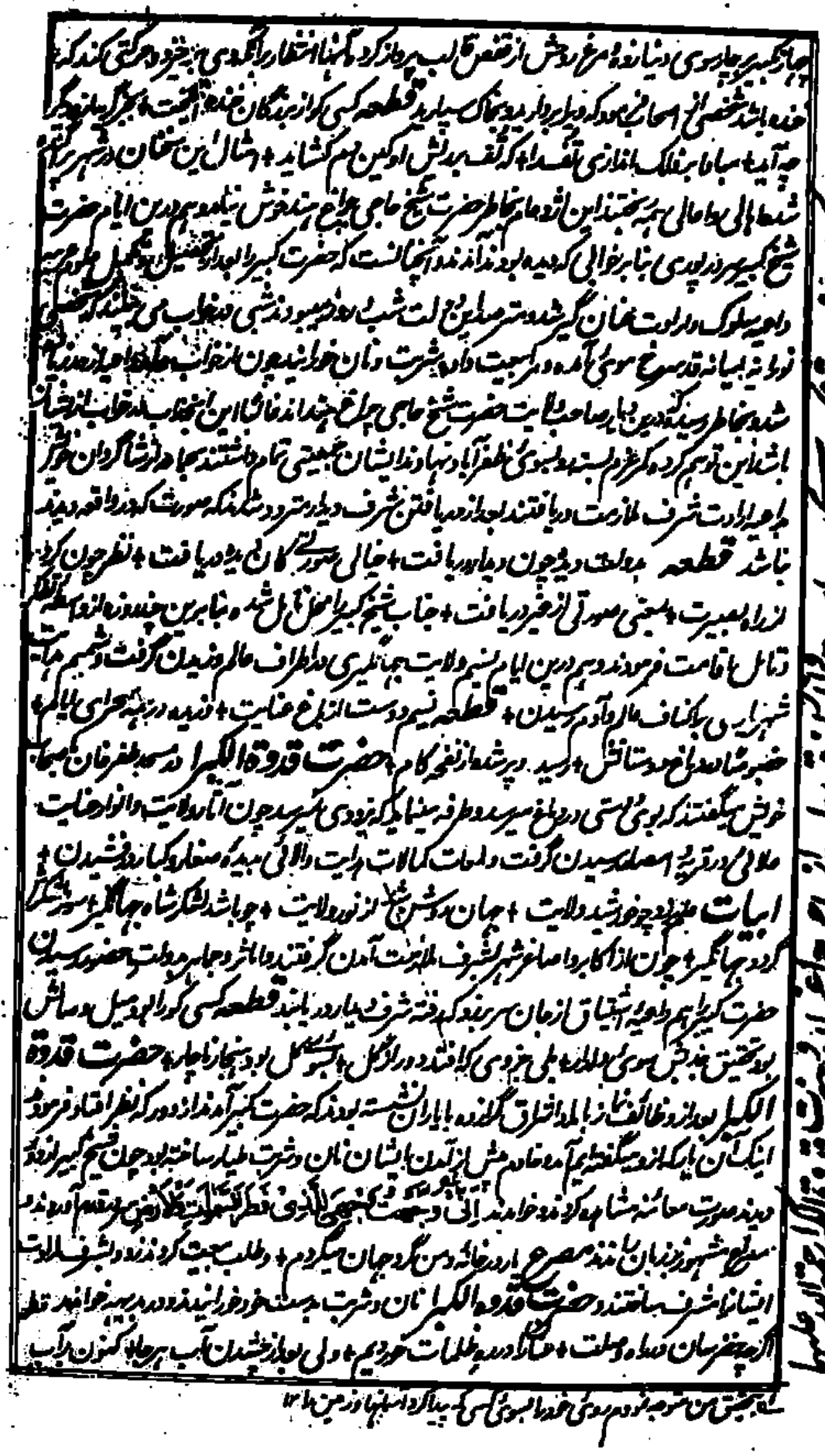

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

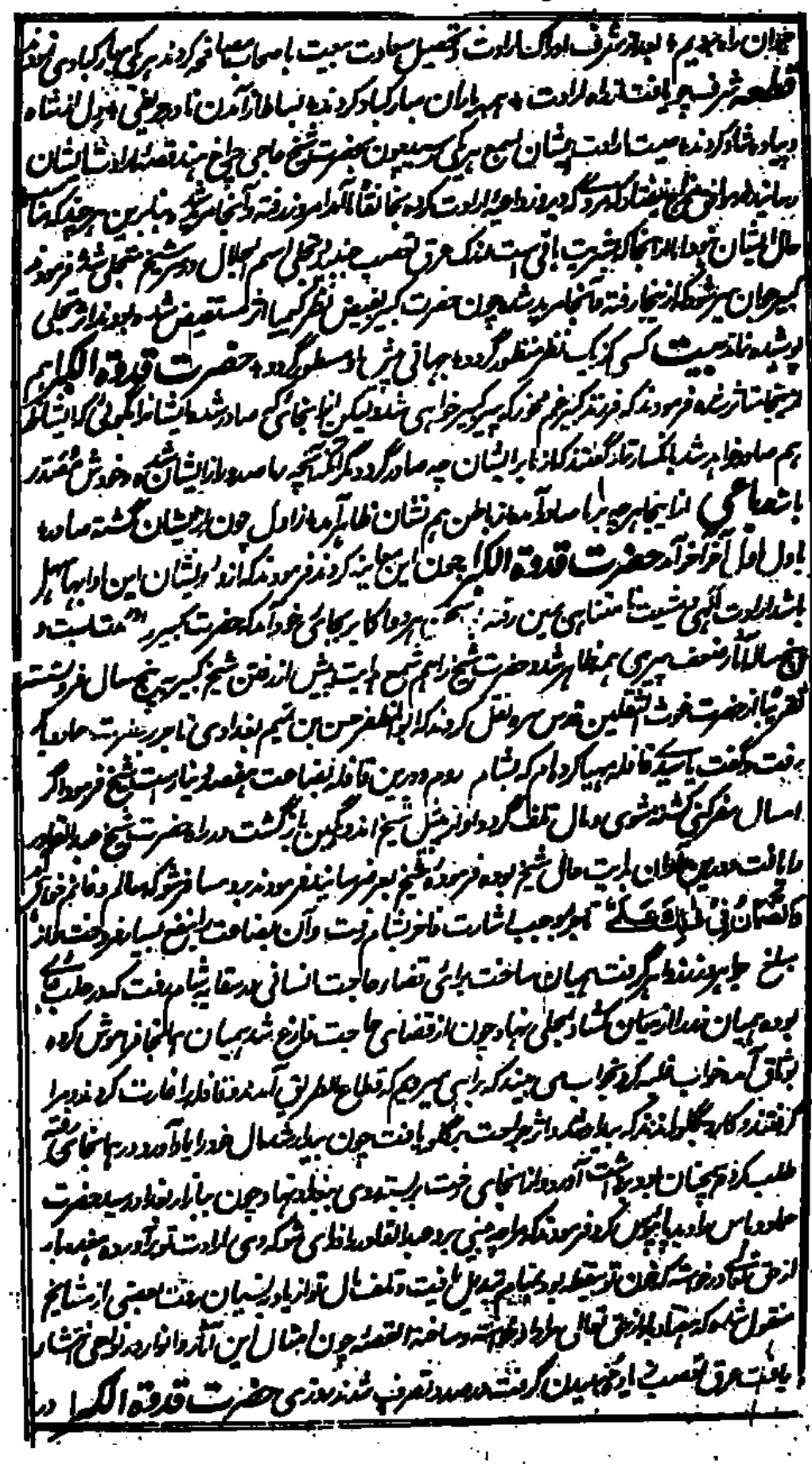

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

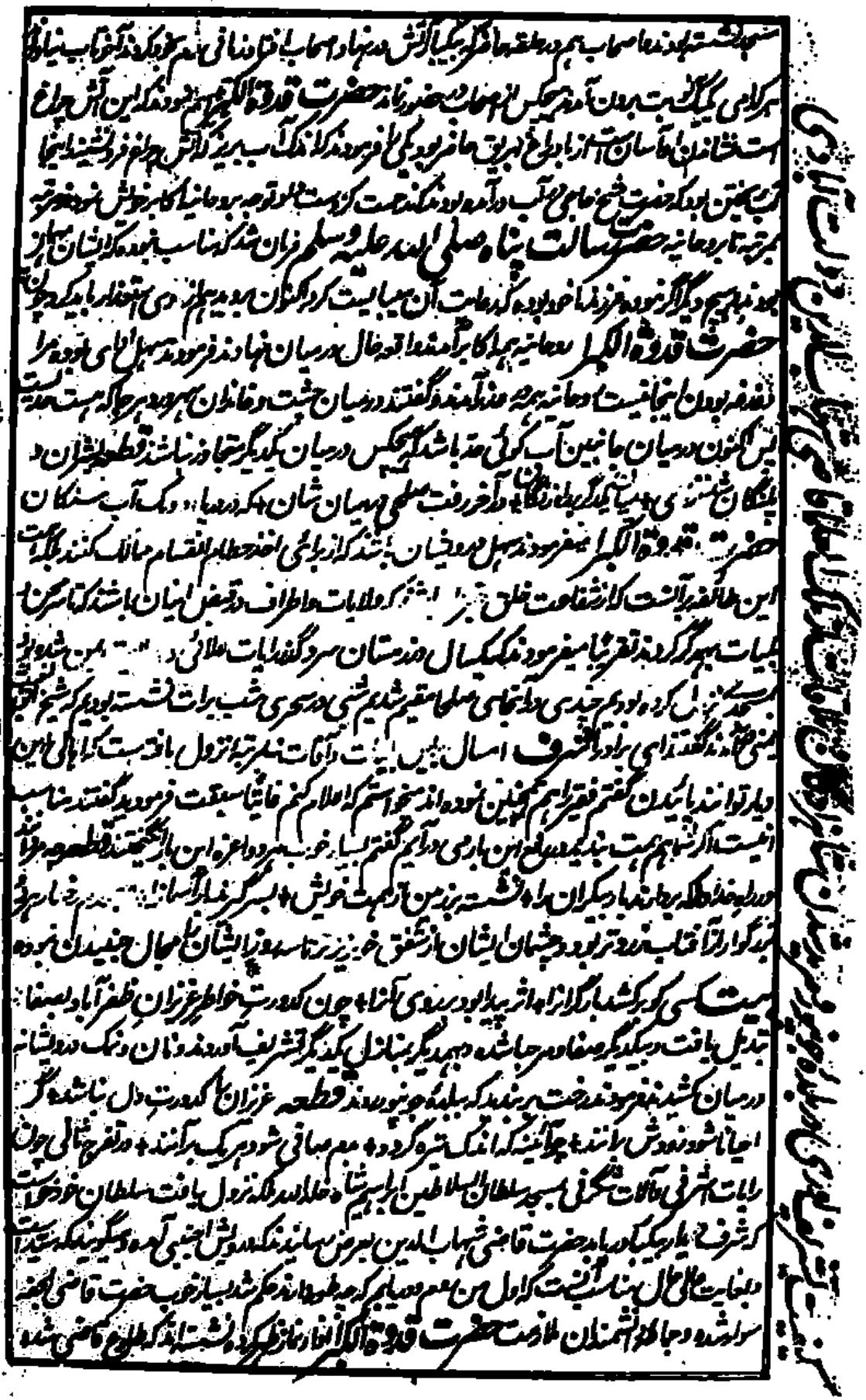

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

چون استفسار شد گفتند که قاضی شہاب الدین که منسوب بجمیع علوم و مشہور بہمہ فنون شدہ اند اشارت شرایط
آداب قاضی بسیار خوب میدانند اول بار مجددا بعید فرود آمدہ و دانشمندان را گفتند کہ ہیچ کس اظہار فضیلت و
اصابت مسئلہ نکند کہ در حسن جبین ایشان سعادت می تابد دیدہ ہر فرومانده از قطعہ حضور شید لیست تابان تر دیده
کہ خورشید فلک نزدہ گردد ۔ بگو ہر سپید است دریای ابلق ۔ کہ دریای جہان چون قطرہ گردد ۔ این قطعہ را قاضی
خوانده دشرف قبولیت یافت و بعد ازیں حضرت قدوۃ الکبرا ہم از نیخ چند گام پیشواز برآمده ملاقات کردند صحبت
بیکدیگر بسیار خوب آمد بیت چو از نیجا شکر دان شیر ریزد ۔ بشکر دشیر چون شیرین نخیزد ۔ ہر چند کہ قاضی
و دانشمندان خود را اظہار نمائی و طبع آرائی اشتغال نموده بودند اما از نیجائی کہ آئینہ علوم بود بخاطر ہر کدام عقیدہ از
عقاید کہ سنجیدہ و سنتہ از شد بجا میداشتند و در صدد بودند کہ شیخ ابوالوفا خوارزمی کہ بجمیع علوم و فنون آراستہ
بودند بنوعی در بحث و گفتگو آرند و در شرح و در آمده کہ بحکیم از مقدمات پیشی نبرده و حضرت
خود بسیار انصاف داده و مزیت بکلک فصاحت بیانی کشیده ۔ و بلہا چو نقش نگین بر نگاشت ۔ چون دانشمندان
جانبین این گفت و گوئی مذموم از جست جوئی سر آمدند حضرت قاضی بغرض رسانیدند کہ سلطان امروز مینوا ستند
کہ بشرف ملازمت مشرف شوند لیکن این خادم خواست کہ اول نعمت و تازہ دولت فقیر شما بود فردا انشاء اللہ
تعالی باہم ملازمت سلطان میابوس مشرف خواہیم شد فرمودند کہ نزدیک فقیر شما از سلطان بسیار بسیار عزیز
اگر می ایند ہم عالم اند چون قاضی را بدود کردند فرمودند ہندوستان این مقدار فضیلت نمی کم دیده ایم
سہ دیگر حضرت قدوۃ الکبرا از وظائف معہودہ پرداختہ بودند کہ اثر سلطان ظہور شد کہ جمعی از خوانین
و سلاطین خود می آیند چون بر دنگاہ بمسجد رسیدند حضرت قاضی بدربان قرار دادند کہ باین از دحام و انبوہ
ازدم خود ملازمت حضرت سید نمیتوانم شد مبادا این کثرت مردم موجب کلفت ایشان شود آخر سلطان
فرود آمده و سلاطین ہم انتخاب کردند از اہل فضیلت و نسبت ہم بجمعی مختصر نزدیک بسبت کس بشرف
پابوس مشرف شدند شرائط آداب باز گذاشتند کہ خاطر حضرت ایشان را پست آورد سلطان لشکر ے
بسیار از برای فتح قلعہ چتاوہ فرستاده بودند تردد ایشان جانب بسیار داشتند بسبب باطن بحضرت
قدوۃ الکبرا اشارت کردند این قطعہ در مناسب خواندند قطعہ دل کان انور است از جام جمشید و جان
روشن تر از خورشید باشد ۔ مہما حاجت عرض کردن بر ضمیرش ۔ کسی کو را یقین پیدا شد حضرت قدوۃ
الکبرا فرمودند بیت گر یقین شد قدرت استغنا کند ۔ گر زدریا نم زند آتش برآرد ۔ چون رخصت
دعا خواستند سندی کہ ولایت ہند بود داشتند بسلطان ایثار نمودند ازین ہمہ بسیار خوشحال بازگشت وقتی کہ
بسریر سلطنت خویش رفته گفته چه بیند بیت عالیجناب دمقاصد آب اللہ کہ در ہندوستان چنین مردم
در آمده اند و از سر سودا بازک مردم بملازمت حضرت قدوۃ الکبرا آمده پایۂ ایشان و شرف آورده بودند
اگر میخواہد بفتح باب آن قلعہ دلاور مردم مبارکباد کردند فرمودند حضرت ایشان را مبارکباد کنید

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بطرف فساد کول برگذرد لیکن او خالی از مدد نیست اگر خدم عالی را قوت مقاومت باشد بهتر لنان جائی نیست
فرمودند که قل جاء الحق و زهق الباطل ان الباطل کان زهوقا در کار ست باری سیری کنیم همچنین
لشکر اصحاب ملک محمود در پیش بسیر حاضر آمدند چون نظر مبارک افتاد فرمودند که جای ایست که حضرت
مخدومی امر کردند تفاح چیدن بدینجا سهل است ملک محمود مصراع مشهور را انشا کرده مصرع جائیکه سلطان
خیمه زند خوشا مقام را + بسیار خوشحال گشتند شخصی از خادمان را فرمودند که دیگر بگوید که از نیجا مراجعت
جواب گفته فرستاد که مراجعت دن من آسان نیست پانصد جوگی ام اگر کسی ما را بقوت ولایت بدهد شاید
اگر نه ممکن نباشد حضرت قدوة الکبرا جمال الدین را دانست که دوی همدین روز بشرف ارادت مشرف
شده بود فرمودند که بدو بگویند که طلبیده اند برابر دوی خانقاه بگو جمال الدین اندک متامل شده فرمودند
پیش بیاید برگ تنبول میخورند بدهان دوی بدست مبارک ریختند بعد خوردن او را حالتی دست داد و پیش
قدم زد قطعه کسی کو ذره از خورشید بیند + بتابد بر همه اطراف و اقطار + چرا بدهمت شیری نشرزه
برآرد همچو شیران سر ز غار + دلشائی این فرمودند باین دودمان متبرکه دلشاد ان مشهور و جوگیان سرتیزه
کرده آمده اند بار ایشان در افتاد + قطعه بشیران جهان چون سر برکس + بآید از هم دار جا
در افتاد + سخن مشهور در گیتی دانست + که با ایشان در افتاد در افتاد + چون همچو گوا خورند از مکر مکاران
خواستند جمال الدین را دست گفت هر کرا تی آ تو بگوئی هر چند که از امثال اظهار این انواع مناسب نیست
اما چو تو گوئی ضرورت بود بیت چو کار ما بود جائی بدانتن + ضرورت بود با تو کین ساختن + میگویند که
چوگی اول هر چکانا سر داد که از مدد گذران آمدند جمال الدین گفت ابیات سلیمانی رسیده باچنین
بودند + تو کجائی بدر بلشکر مورچه بود معلوم همت مورچه تیل + در آنوقتی که آمد در پی پیل + گفتا کردن جمال الدین
در میدان سوهان بلاندنانی لشکر شیران نمودار کرد گفت شیران بشیر شرزه چه توانند کرد + بیت ز شیران
برگشایند پای رفته + زنندم چون بدوی شیر شرزه + آخر جوگی چوب دستی خود را در هوا کشید جمال الدین
عصای حضرت ایشان طلبیده برهوا فرستاد بیت چکد ساری سان چوب دار + عصائی دوی
شد لشکر با خوار + عصا بر هوا برآمده دوازده گز دیده در زیر کشید چون جوگی از همه چیل بجز متبرکه گشت و بلجز پیش آمد
گفت مرا بر حضرت قدوة الکبرا ببرکه شرف ایمان بدست آرم + ابیات چو نور از شمع ایمان بدلش
تافت + چو پروانه بسوی شمع انداخت + ز نور شمع کفرش سر بسر سوخت + گرفته نور همچون شمع افروخت + +
جمال الدین دست گرفته برپائی حضرت قدوة الکبرا انداختند و تلقین شهادت کردند همه اصحاب او
نیز همه ایمان مشرف گشتند و کتب مذاهب خود را همه در پیش حضرت قدوة الکبرا سوختند و دیرا مدت اقامت
دیگر جائی کنایه تا دو سه ماه بتعین ساختند آنروز که دوی بشرف ایمان مشرف شده الله اعلم با صد و بیست هزار کس بشرف
ارادت مشرف شدند قطعه برآمد چون ز شرق مهر تابان + سر سر برگرفته نور آفاق + نماند هیچکس بی نور

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

الصلوٰۃ والتحیات اھناھا واز کہا میفرماید بمفاخرت ومباہات کلی فرمودہ والملک فی زمن
الملک العادل نوشیروان ایضا قال علیہ السلام ان افضل عباد اللہ عند اللہ منزلۃ یوم القیمۃ
امام عادل ورفیق کامل وکلام مرتبہ عالی ترازان باشد ارد ال واشرار از دہشت سلطنت وہیبت شوکت
ایشان سر در بقہ انقیاد واطاعت آرند ودست از دائرہ اعتدال بیرون نہ برند قطعہ چہ دولت بتر
زین کز عدل شاہان ۔ بہ جان سر بر خط اسلام نہد ۔ چہ جائی انس کز انصاف طائر ۔ نشیمن بر فرق
دام نہد ۔ وابلد وہا چنار با حصول معاش وامرار بوطن بتعاش بعبادت خالق مشغول بودند وشیر بیشہ
عدالت وہزبر صحرائی شجاعت علی رضی اللہ عنہ فرمود سلطان عادل خیر من مطر وابل حیث
قال علیہ السلام عدل ساعۃ خیر من عبادۃ ستین سنۃ ودعای بیطائفہ وثنای غدرہ ونیویہ بر زبان
جریان خلائق ازدحام کردہ بیت دہان آدمی کا مزین امن ودعا ۔ ثنایش نگویند باش مبادا ۔ واگر ظالم
ظالم است دیدن او وجمیع عباد ومشایخ وزہاد فرض است کہ البتہ تبلیغ آورند نماز برای جذب جیفہ واموال
کثیفہ دنیا بلک ہمت ایشان بر آن باشد کہ آن طائفہ را از منہیات اعراض کنانند واز ناشروعات احتراز
وتوجہ باوامر شریعہ واستقبال بکمالات مامور فرمایند چہ کار زدن بی نیت کار حرام است حیث قال علیہ
السلام اعمال بالنیات نبی علیہ السلام دریای الوہیت مستغرق بود او ہمگنان را بمتابعت
کا المتبوع اگر ذوق عیش در وی افتاد تمامی ۔ در پای عمی نفس گوہر شاہوار دریائیست ۔ کہ مراورا
قعر پیدا نیست ۔ گرفتار اندر کثیفہ چہ باک ۔ پاک از نجس چہ پروائی ہست ۔ اصحاب کمال ودراب
وصال را این معنی نشانہ است کہ ہر چند از عمر دزدیدہ باشد باد آورد ہ گردد اما جمعی از جاہلان مدرسہ را کہ سیر اطراف
واقف نگشتہ اند طریق طرق کا بزنان ورا نہ پیمودہ ۔ بر قعہ از عذار حصول نگشودہ در پندار بیحاصل ماندہ اند
ولاف زہد میزنند وگر انکار بر میان جان بستہ حسد وغیبت مسلمانان میکنند باعمی پوشیدہ قعر
اندر این خامی چند ۔ بر بستہ طامات الف ۔ ی چند ۔ نارفتہ ۔ صدق صفا گامی چند ۔ بدنام کنندہ
نکونامی چند ۔ باید دانست کہ فقر ار بر دو نوع اند فقر ار شرعی وفقر ار طریقی وفقر ار شرعی ار اگر چہ از
مال فیست اما غم از دزد مال در دہ بیت گر چہ زدستش غم زر نیست ۔ غم لی زدن ہر دمی ہست
اینچنین کسی اگر سلاطین وملوک را بہ بندد وباشد کہ عیال واطفال او از فقر وفاقہ وذلال بنکالہ
وقطع اکیال تخلیص یابند واز قوت لایموت حاصل گردد کہ در نماز حضور نفرقہ نباشدش قطعہ
تو در دل نماز دل بیرون ۔ گشتہا میکند بہمانی ۔ اینچنین حالت پریشانرا ۔ شرم نامد نماز میخوانی ۔ وفقر طریقی
مرکز خود قرار گیرد کما قال اللہ تعالیٰ اِنَّمَا الصَّدَقٰتُ لِلْفُقَرَآءِ وَالْمَسٰكِيْنِ وَالْعٰمِلِيْنَ عَلَيْهَا وفقر ار طریقت تیر بدوز
اندکی کامل ودگر مکمل حقیقت کامل آنست کہ در وجود او در پدۂ فطرت تنگ افتادہ پای از دائرہ وحدت
بیرون نتواند نہاد ۔ چون بر کار وار از نقطۂ وحدت بدور کثرت متنقل گردد دلی ذوق بود از حضور اول

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وشوق سابق نہ بیند این نوعی از احولیست کہ دائرہ کثرت را از نقطہ وحدت غیر مبدل فی الحقیقت کثرت
از وحدت مستفاد شدہ دوئی در نمایش ہست کسی کہ با میر تبہ باشد او را تلقی بإخوان و اصحاب عرفان سانی
بود و امثال دیگران نبود نیکخواہ مسلمانان بود اگر انکار کند کہ عمر و چرا باز بدیدار ملاقات کردند و زید بکر را چرا دیدار فقیر را
کامل نگویم فقیری باشد یعنی در زمرہ اصحاب تقلید تربیت یافتہ نہ از ارباب تحقیق کہ اگر چشم شہود او را از میر
عرفان و عین وجود او را از کحل وحدان منور کردہ بود می دید کہ ہمہ ذرات کائنات مظہر الٰہی و موجود
منظر نامتناہی ہست منورہ از انوار بیچون بنہان کامل ما نا نکار بیچون چون کشاید بجز ناقص نیست
چونکہ جان جان ہر چیز دوست ہست و دشمنی با جان جان آسان کی ہست ۱۲ فقیر کمل اگرچہ در عالم کثرت
بصورت بشر نماید نا آگاہی بحر وحدت ست قطعہ بلکہ پیر سراسر صفات حق باشد اگرچہ پیر نماید بصورت
بشری ۱۲ بہ پیش تو چو کف ست و بر صف چون دیا ۱۲ بہ پیش خلق متیم ست ہر دمش سفری ملاست او
آن بود کہ انکار عمر و زید نکند و بطریق نصایح و مواعظ حسنہ بہ اخلاق زمرہ کہ آن صفات ذمیمہ نفس ست
از طبیعت مسلمانان اخراج کند بحکم قال اللہ تعالیٰ ادع الی سبیل ربک بالحکمۃ والموعظۃ الحسنۃ
وجادلہم بالتی ہی احسن ہان بگو تفہیم کن و بدانکہ اکثر خلایق کہ ترقی نکردہ اند و از رطبہ ہستی بفراز نیستی
نرسیدہ بواسطہ قلت ادراک و قصور فہم بودن فقیر کمل عارف کامل ست بنظر او موجودات باسرہا مرآت
اسماء الٰہیہ و کائنات مظاہر صفات امتناہی ست چہ حتی در چہ فقیر آن نظر معاینہ میکند اگر دین میدان
عنان بیان فرو گذاشتہ شود سخنہ بر دوئی کار افتد و شور و غوغا در عالم پیدا گردد [illegible]
کند من تفکر بذالک فقد کفر اینجا جلوہ نماید ۱۲ نمودی نشان ز خال خداوندیک ۱۲ دو جہان ہم
بآید سر شورہ شر بندہم ۱۲ طائفہ قول حضرت علی رضی اللہ عنہ مجلس الفقیر علی باب الامیر
ونعم الامیر علی باب الفقیر اشتہار آورند حجت سازند اگر اینان فقیر را بدر امیر رجعت خطوظ نفسانی
و لذات شہوانی بود و پس او فقیر نباشد و اول درجہ کہ از مراتب فقیر توکل ست بوی نرسیدہ و التفات
امیر بہ نسبت دنیی عین اکتساب سعادت ست اگر زہ آنم گردد و مرتبہ اقتدائی او را نشاید کما قال
علیہ السلام لو کان لذی حاجۃ فی باب ابی جہل ان جاء یشفع منی ان امشی الیہ حتی اقضی حاجتہ
ابی جہل لیقضی امر حاجتہ حضرت قدوۃ الکبراء نیز مرد مدار امیر بابت امیر نبوی بود کہ ہم امیر
بجائی خویش آمدہ شود و ہم امیر مستوجب ثواب بود اگرچہ بمقتضائی قل الحق وان کان مرا او امر بر
بعضی اکابر کردہ اند و لیکن اکثر اہل طائفہ نصایح نبوی کردہ اند کہ موجب انکار نشدہ ست چہ اہل
کبر پندار او در بست از مسئلہ آوردہ کہ امیری از امرای چنگیز خان بگوشت خوک میل داشت و دشمنی
بدین او رفتہ دید کہ بسیار مستکبر ست اگر امر صریح کند بی شماری کشد کنایتی بتعریب آورد کہ در عکست
آورد اند کہ اکل گوشت خوک بی حمیتی باشد ۱۲ چہ کراز بادر بیچد امیر اصغر مود گفت لعابدین گوشت

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

خوک نخورم هیچ بادشاهی جابر برتر از فرعون نخواهد بود و از حضرت موسیٰ زیادت تبلیغ او امر معلوم و در رسالت مشهور
باوجود نبوت گفت قَوْلًا لَّهُ قَوْلًا لَّيِّنًا الایه حضرت قدوة الکبرا میفرمودند بسیاری از ناموران روزگار دیده ایم که
طرفة العین از نسبت شهود به صحرایان لحکام سلطنت غافل نبوده اند دیگدم زدن از حصول ذوقیه در
سریان سرانجام مملکت ذایل نشده رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَّلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللّٰهِ مصداق این سخن
خواهد بود تقریبًا میفرمودند که حضرت شیخ بهاء الدین گفتند رحمه الله میفرمودند که چون بملازمت خلیل آثار رسیدم
پارهٔ میوه داشتم در تیمار پیش نهادم مدعا و خاطر خواستم که گویم بزبان ترکی گفتم هیچ اعتنا نکرد بیلور بنیز حال
من تغیر یافت و چیزها عجیب و غریب مشاهده شد بعد از مدتی ایشان از سلطنت ماوراء النهر مسلم شد
مرا همچنان ملازمت بایست کرد در حالهٔ بادشاهی از نسبت حال اول هیچ تفرقه نبود بلکه ترقی مقامات
و تعرج معاملات اضعاف بود مدت شش سال در مملکت رانی گذاشتند بعد ازان ترک آوردند
حضرت قدوة الکبرا میفرمودند همه اصحاب دول و ارباب عمل بالنسبت به بشعوری توان کرد که
برخی ازین طائفه بر سیر حضور ذوقیه و برادرنگ سرور شهود نیز احساس داشته باشند تقریبًا از حضرت سید
جعفر نقل کردند که به نسبت مریدی از مریدان خویش نوشته بودند که ریاضت و سلوک طریقت من در
موی بند نکتا بود و باز هزار سوار در خدمت سلطان محمد تغلق نیز بودیم با اینهمه علایق روزگار و عوایق
آثار باین دولت رسیدیم در خاطر شریف نرسد که دنیا البته مانع وصول حقیقی است اگرچه به نسبت
بعضے سد راه سلوک شده ولیکن کسی را اگر توفیق رفیق بود تواند بهمه دستگاه بحضرت آله رسیدن و
خود را بوسیلت دنیوی بحبل متین اخروی پیوستن بیت بدنیا توانی کہ عقبیٰ خری ✤ بخر جان من ورنہ
حسرت بری ✤ نیست دنیا بدا گر کاری کنی ✤ مرد شو گر عزم دنیاری کنی ✤ نعم المال و صالح
رجال اشارت باین نکته دارد حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که ارباب صناعت و اصحاب زراعت عمارت
دنیا چندان ثواب یابند که شرح آن نتوان کرد از حضرت شیخ علاء الدولة السمنانی نقل میکردند که حق تعالیٰ
این زمین را بحکمت آفریده و میخواهد که معمور باشد و نامهٔ بخلق رسید اگر خلق بدانند که در عمارت دنیا
که برائی فائده و حل کنند نه بوجه اسراف چه منقبت آخرت است هرگز ترک عمارت نکنند و اگر بدانند که از
ترک عمارت دنیا و گذاشتن زمین را معطل چه گناه حاصل میشود هرگز نگذارند که اسباب او خراب شود و
هر کسی که زمینی دارد که ازان هر سال هزار من غله حاصل میتواند کرد اگر بتقصیر و اهمال نصف من حاصل
کند و بیست آن صد من از خلق خدا افتد لقدر آن نزدی باز خواست خواهند کرد و اگر کسی را حالی است
که بدنیا و عمارت آن نمی پردازد خوش وقت او را و اگر چنانچه از کاهلی ترک عمارت زمین کند و از ترک
دهد و نه نام نهد خود متابعت شیطان چیزی دیگر نیست و هیچ کمتر از آدمی بیکار نیست آخر دنیا و دنیا و
این عمارت دنیا بالطبع برعایت سلطنت و بواسطهٔ عنایت مملکت از سلاطین روزگار خواتین نامدار

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

بریشه بهت که خواجه انبیا علیه السلام سلطان را سایه رحمت خداوند خوانده و آنچنین خلافت بهت که
رسان داود علیه السلام معلوم شد تو را چه در عالم صورت چون شخصی بر بام باشد و سایه او بر زمین افتد آن سایه
خلیفه ذات او باشد در زمین و آن را سایه اند آن شخص باز خوانند گویند سایه فلان بهت و هر چه در ذات و صفات
آن شخص باشد اثر آن بعکس در سایه پدید آید و آن سری بزرگ بهت اشارت بهت آن ان الله تعالی خلق
آدم علی صورته و چون حق سبحانه سری از اسرار لطف خویش در هوای که مرغی ضعیف بهت و دیعت نهاد
در سایه هوای بنگر چه خاصیت ظاهر شد چه اثر عنایت سلطنت بخشی و مملکت گیری پدید آمد که اگر سایه بر سر
گدائی افتد او را پادشاهی شود پس خالق جل و علا از کمال عاطفت خداوندی چون بنده را برگزیند از
جملگی خلایق و بعنایت ظل الهی مخصوص گرداند و بسعادت ابدی پدید آید عکس ذات و صفات خداوندی
مستعد آمدی گردد بین تا چه اقبال و دولت و عظمت و کرامت در آن ذات مشرف و گوهر کرم تعبیه
ساز و کینه خاصیت در آن ذات شریف و عنصر لطیف آن باشد که اهل و نااهل را چون بنظر عنایت
ملحوظ گرداند مقبل و مقبول همه جهان گردد و بهر که بنظر قهر نگرد مرتد و مردود همه جهان گردد یکی از ملوک
متقدم می آرند من رفعنا ه اذا تضعوا و من وضعناه اذا تضخوا این سخن نیک معنوی بهت اما
نظر او کامل نبود تا خود را بهتر شناختی آنچه گفت سخن زبان گفتی نحن خلفاء الرحمن اما ملوک دوطائفند
ملوک دنیا و ملوک دین آنها که ملوک دین اند صورت صفات لطف و قهر خداوندی اند ولیکن در صورت
خویش نه بندند از شناخت صفات خویش محروم صفات لطف و قهر خداوندی را بایشان آشکارا میشود اما بر ایشان
آشکارا نمیشود همچو ماه روئی که از جمال خود بیخبر باشد قطعه خوش حمالی دار دان عالی سیر ۔ گوئی برد
از خوبرویان دگر ۔ لیک او از حسن روئی خویشتن ۔ همچو چشمی همی شد بیخبر ۔ و برخورداری از جمال او
دیگران را و نظر نظاره کی دارند بیت خوش باشد عشق خوبروی ۔ کز خوبی خود خبر ندارد ۔ و آنها که ملوک
دینند ایشان را مظهر صفات لطف و قهر خداوندی خوانند طلسم اعظم صورت را از کلید شریعت بهت
کاری طریقت کشاده اند و خزائن و دقائق احوال صفات را که مکنون و مخزون بنیاد نهاد ایشان
بود بچشم حقیقت مطالع قبول کرده اند و بسر گنج من عرف نفسه فقد عرف ربه رسیده و بر تخت
مملکت خلافت ابدی و سریر سلطنت سرمدی و اذا رأیت ثم رأیت نعیما و ملکا کبیرا بگلیت
نشسته ان الله ملکنی گاه تخت اظهار ایشان را چه سلطان چه دربان چه خاقان و چه دهقان اگر چه در
زیر شده اند باد لها زنده اند قطعه با ملک زنده اند بشان سلطان چه کار دارد ۔ در بزم و رزم نوشان
خاقان چه کار دارد ۔ با جان مشتیاران غم را چه آشنائی ۔ بر گردن مسیحا یالان چه کار دارد ۔ ولیکن
سعادت کبری و ارادت عظمی در آنست که صاحب دولتی را سلطنت و مملکت دارین کرامت کند
تا بخلافت و ان لنا للاخرة و الاولی متصرف هر دو مملکت گردد چنانکه داود علیه السلام آن مرتبه را

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

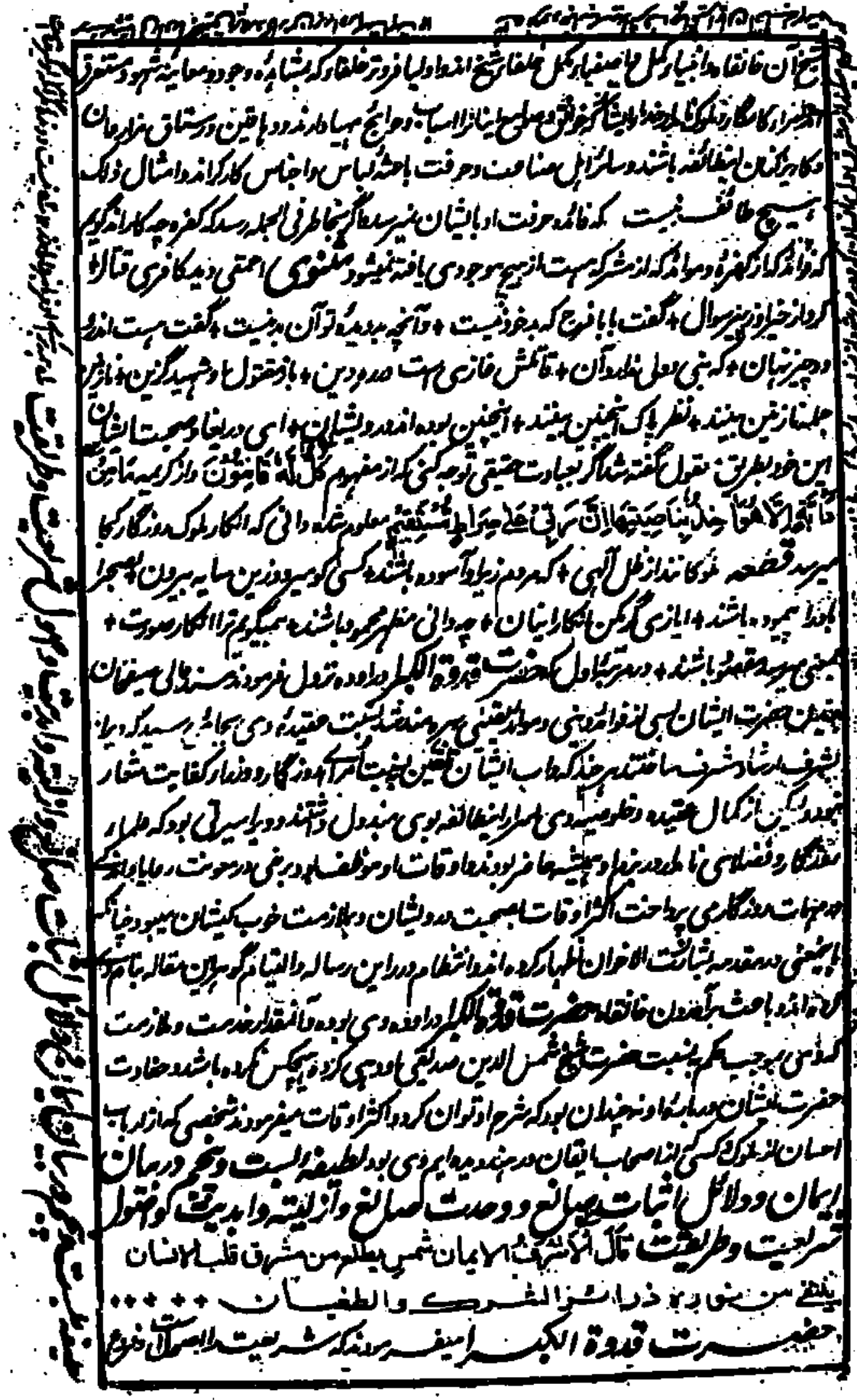

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

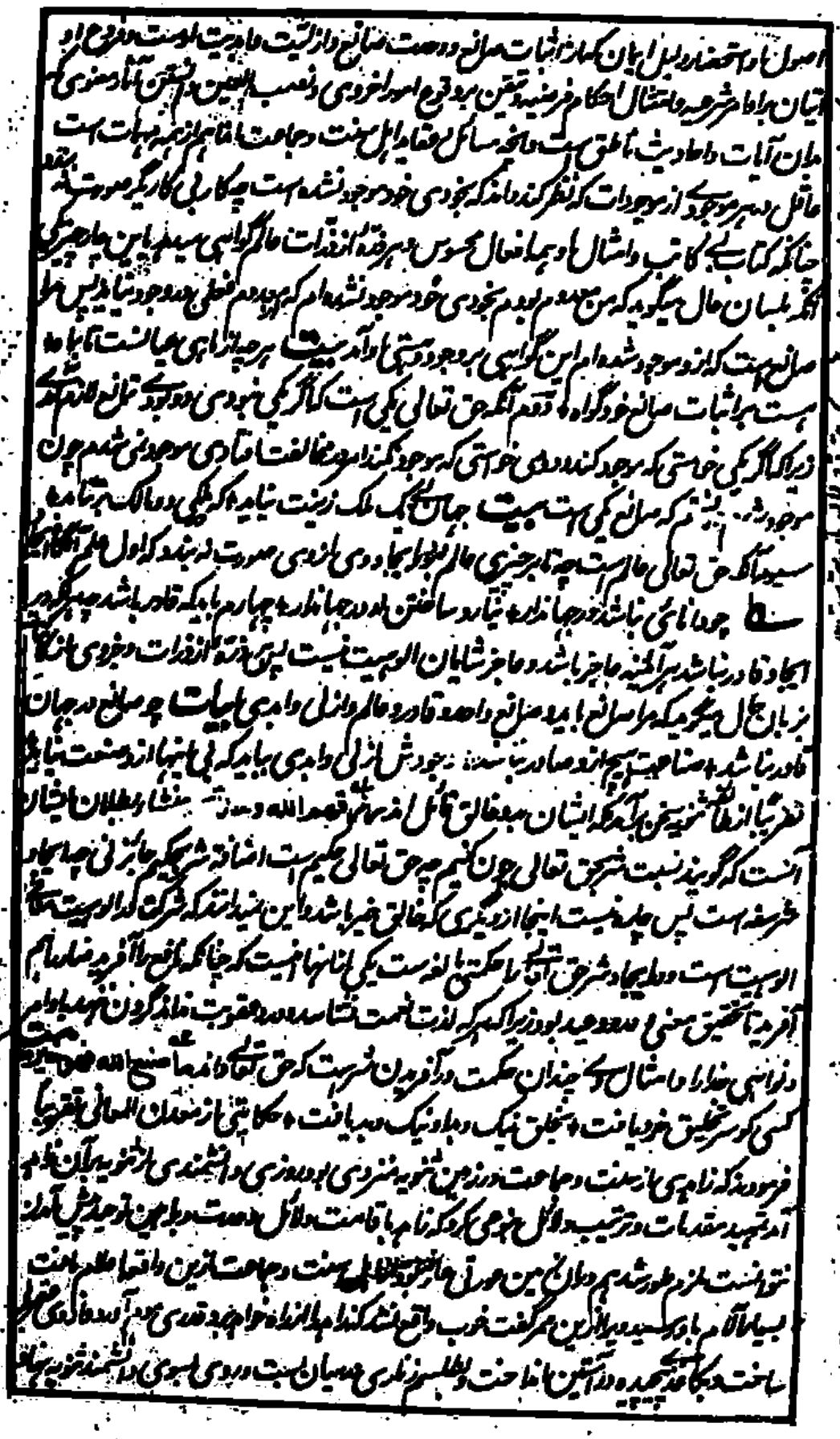

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

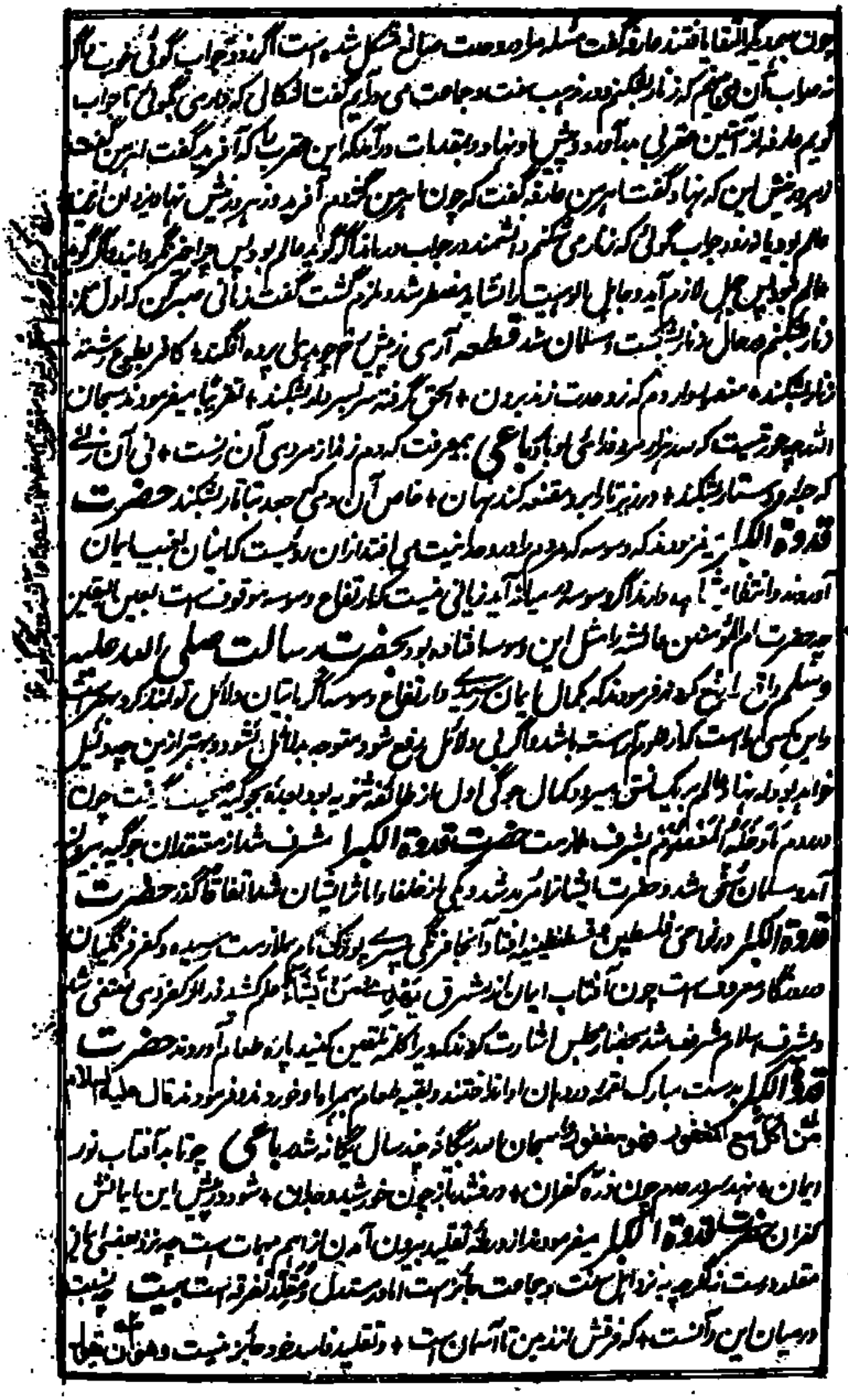

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

کلمۃ الشہادۃ ولو مثل لہ شیئ قلت فان قال قلت کما قالوا ولا ادری ما قلت فہذا التقلید فاسد و لکون مؤمنا من غیر العلم ولو قیل لہ لماذا قلت قال لانی وجدت ہؤلاء یقولون ہذا الکلام فما تاملت ولا تفحصت ولا یقنت انہم لا یجتمعون علی الباطل فاقتدیت بہم فقلت ذلک فہذا التقلید یکون صحیحا ویکون مؤمنا ہکذا روی عن ابی بکر الصدیق انہ لما سئل من قبل لک بان ربک فقال عرفت بان محمدا صلی اللہ علیہ وسلم صادق فاقتدیت بہ بناء علی دلالۃ صدقہ قبل الوحی فاقتدی بجماعۃ من الصحابۃ باب بکر الصدیق کذا فی التمہید ابو الشکور جانکہ ایمان مستدل درست ہست ایمان مقلد ہم درست ہست ولیکن در رتبہ تفاوت ہست و فضل مستدل از مقلد بزیادت معنی آن ہمان ست کہ دلائل بیاند بعدہ فرمودند کہ در جائی نوشتہ دیدم کہ ہیچکس را ایمان تقلیدی نیست زیرا کہ ہر کہ ہست میداند کہ خالق آسمان و زمین خداست و این بمقدار دلیل کفایت ہست بعد ازاں گروہ گفتہ کہ نزد یک اہل مکاشفہ مستدل و مقلد برابر اند از اعتبار صحت مشاہدہ چنانچہ مقلد را از عقیدہ احتمال نیست دارد ہمچنان مستدل را ہم احتمال میل ہست در محلی کہ خصم دلیل قوی نوق دلیل او در پیش آرد اگرچہ مسائل عقیدہ بدلائل و برہان گرفتہ بخلاف مکاشفہ یعنی میل نتواند کرد کہ کار ایشان از دلیل و برہان گذشتہ ست و بمشاہدہ و عیان رسیدہ و ربا عی کسی کہ ناظر خورشید باشد با ندیم مجلس جمشید باشد و محبت کہ در دین یک ذرۂ نور باز زہر دو عالم نومید باشد حضرت قدوۃ الاکابر مغفور در بیان شرعی کہ در کتب شرعیہ آن ایمان رفتہ ست ظاہر ست و آن ایمان عوام ست کہ اشارت علیکم بدین العجائز بآں ست و اما ایمان خواص کہ مومنان حقیقی اند دیگر ست و آثار مومن حقیقی اقتصار بہیچ چیز ست در ہر کہ این ہیچ صفت باشد و مؤمن حقیقی باشد اول انما المؤمنون الذین اذا ذکر اللہ وجلت قلوبہم یعنی چون خواص صفت قہر و جلال حضرت قہار بشنوند دلہای ایشان تبرسد مثال ہیبت اگر در حالت طاعت او امر و منجنب نواہی علی الدوام واجب بیندیان ہمقامت و ملازمت نماید دوم و اذا تلیت علیہم ایاتہ زادتہم ایمانا یعنی چون بر خواص قرآن خوانند بحضور دل و جمعیت خواطر گوش فرا دارند و در معانی آن تفکر کنند تا یقین زیادہ شود سیوم علی ربہم یتوکلون یعنی خواص ہمہ حال کار دل بپروردگار خود بندند بسبب قوت و کسوت و جمع مصالح خود و اتباع و اولاد بخدا گذارند و بغیر او توجہ نکنند گروہ چہارم الذین یقیمون الصلوٰۃ یعنی آنکہ نماز بقیام ایشان را بندگان خاص گویند مراد از این اقامت خضوع تن و حضور دل و شہود جانست کہ لا صلوٰۃ الا بحضور القلب نہ نماز یست کہ ظاہر بنماز و باطن بیکار باشد قطعہ تو در میان نماز دل بیرون نشستہ میکنی و ہیچ نیست نماز ۔ چنین حالت پریشان تو شرم باد نماز میخوانی و ما رزقناہم ینفقون یعنی ہر چہ ارزانی کردہ ایم خواص را از نعم دنیوی و اخروی و علوم معرفت و صدق و محبت ایشان را از آن

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ایشان را توفیق کمتر دولی نصیب گردانند ولا یوفقهم للوصول حضرت ایشان باشد مومنان برحق فقط
باشد ایمان حقیقی ما تعبد به عند ربنا ومقبول قولہ تعالیٰ کہ کیف ما شیانا باشد صفت بلند نزدیک پروردگار
ایشان آمرزیده شوند صدق کریم یعنی ای کسب تعب مفسران گویند کہ صدق کریم آنست کہ دلہا بحق خود
را نور معرفت روزی کند و ایشان را فضل باشد بر کعبہ کما قال علیہ السلام المؤمن افضل من الکعبۃ
خواص عالی ہمت و مشتاق عالی نہمت برین مخ چیز اکتفا کنند ملک ازین صورتا بند چہ این ہر دو از
حق ہمت ہرگاہ بتوفیق الملک المنان و عنایت السبحان خواص این طائفہ شوند کہ ایمان خاص الخاص کہ
نفی غیر و اثبات ذات رسد و ما صفت ایمان خاص الخاص آنست کہ شیخ شرف الدین پانی پتی کہ
مجذوب الٰہی و محبوب ناشناہی ہست در رسالہ خویش آوردہ الایمان ہو الاعراض عن غیر اللہ
و الاقبال الیہ ثمرہ آن ایمان مشاہدہ و قربت و لقا و رویت باشد اہل این درجہ اعزاز جل جلالہ
وطعمہ اینجا نہ خورد رحمت اغیار نیز نہ و اینجا نہ جستجوئی خواند کسی کہ خواند و اینجا نہ گفت و گوئی اینجا
نہ ہای ہوی و اینجا نہ کفر و ایمان داند کسی کہ داند الایمان ان تعبد اللہ کانک تراہ این حقیقت
ایمانست این لم تکن تراہ فانہ یراک این صورت ایمان ہست قال علیہ السلام لا یکمل
ایمان احدکم حتی یظن بمومن خیرا و ہر کہ سہ خصلت ذمیمہ بود اگر چہ مومن باشد ناقص الایمان است
کذب و افا و عد اخلف و اذا اؤتمن خان در زیادت و نقصان ایمان اختلاف ہست آنہا کہ زیادت
میگویند بنسک باین آیت کہ زدتہم ایمانا مع ایمانہم کہ ایمان را لازم و یقینا مع یقینہم و نکتہ
گفتہ اند ایمان خلق بجناب ایمان حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وسلم گناہ پیرہ ہست و آنکہ
گوید صلی اللہ علیہ وسلم فرمود الایمان یکمل فی القلب یا دلہ و نقصانہ و بعضی اندیشہ بعد از ایمان
ایمان مراد در نقصان ایمان صد سال زیادہ ہست از ایمان بجناب رسالت حضرت قدوۃ الکبرا میفرماید
در معنی ان الذین امنوا ثم کفروا ثم امنوا ثم کفروا ثم ازدادوا کفرا بیت در این آیت دو
ایمان است و دو کفر اگر در بابی این را گوئی دل شکند بعضے مفسران بر اند کہ نزول آیت در شان ہست
عیسیٰ علیہ السلام ہست کہ ایمان ہر زمان می آوردند بعد از ان کافر میشدند و محققان از مفسران بر آنند
کہ مسلمان نیست کہ در فطرت اصلی یا ایمان آفریده شده جبلۃ از گفتن کلمات کفر کافر شده و این کفر
اول باشد کما اشار الیہ قولہ تعالیٰ اول کافر بہ ثم امنوا باز ایمان آوردند ایمان تقلیدی ثم کفروا
باز کافر شدند از ایمان تقلیدی ہم کردند ایمان تحقیقی کہ ایمان تقلیدی بدلائل و براہین بود
یقین و تحقیق دانش علم الیقین کہ فمن یکفر بالطاغوت و یؤمن باللہ فقد استمسک بالعروۃ
الوثقی اشارت باین ایمان تحقیقی ہست و این نصیب خواص مومنان ہست نہ عوام پس ایمان
ثانی بود نہ از دادوا کفرا پس باز ایمان ثانی ہم کافر شدند لانہ لیس وصولہ بتوحید المعرفۃ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

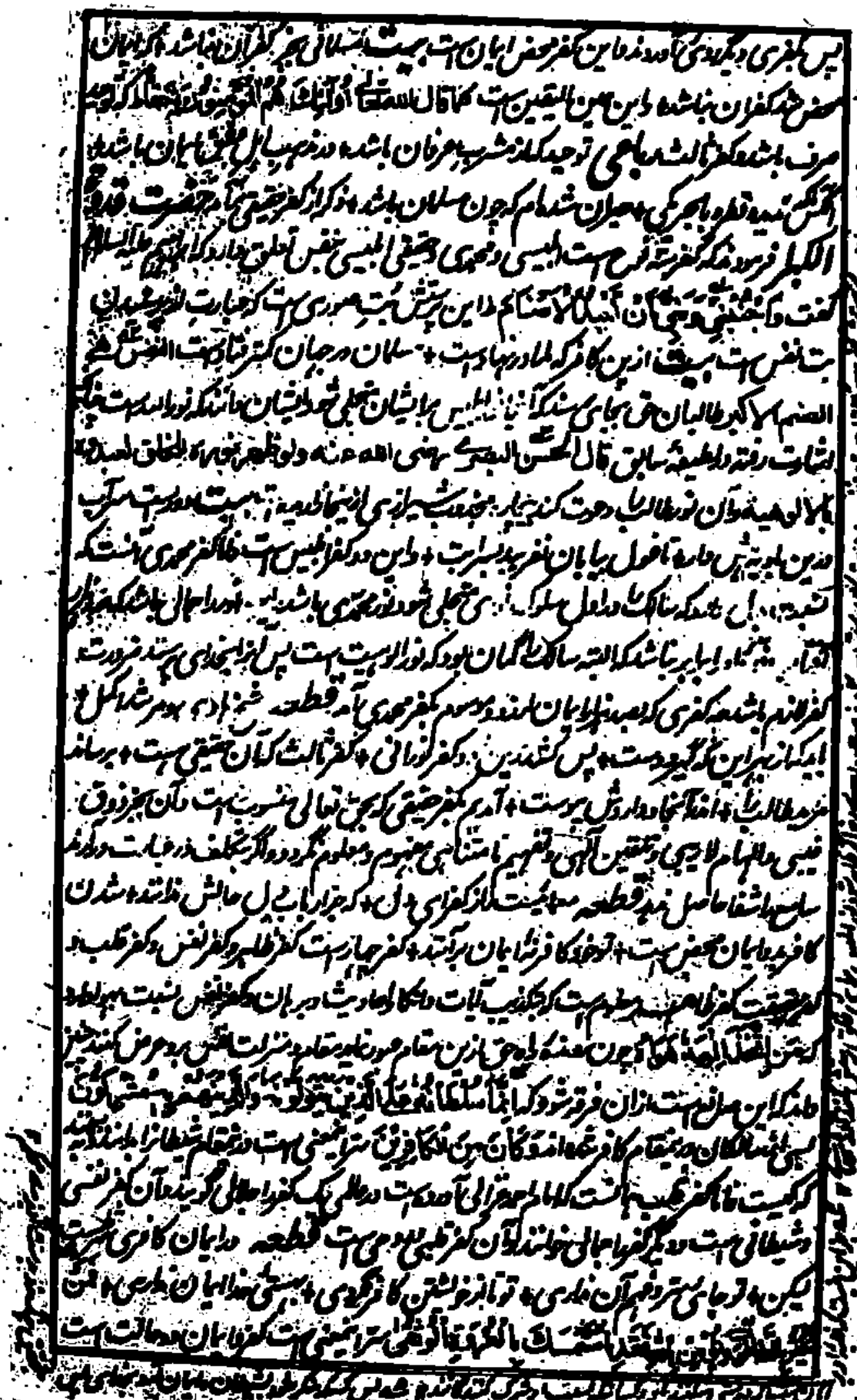

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

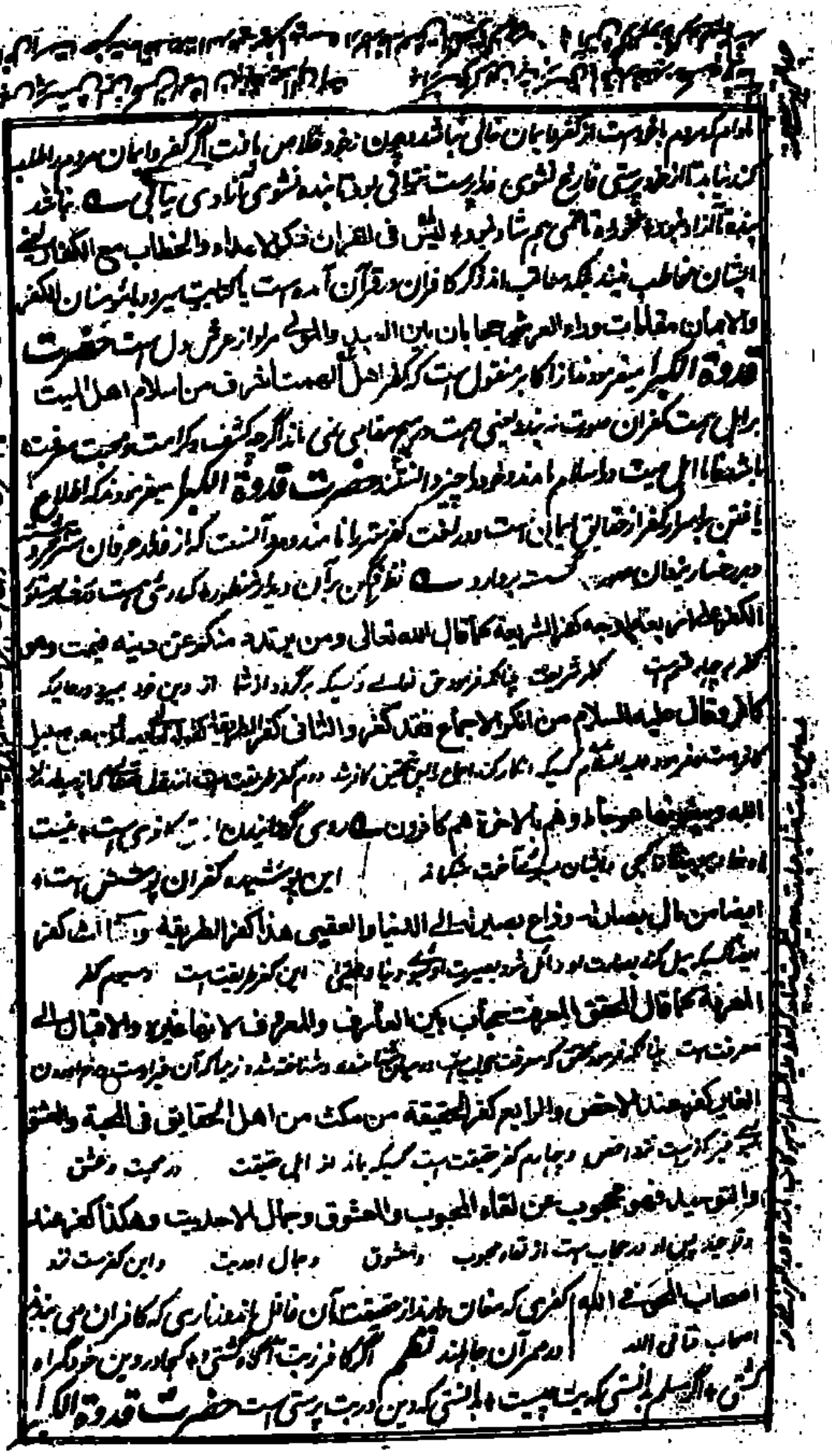

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

میفرمودند کہ اصول شریعت عبارت از یقین کردن است بعقاید اہل سنت و جماعت و نصب العین
آنچہ آن وعدہ کردہ اند نماز و اعید و مراد بہ معاذ اللہ اگر یک مسئلہ اعتقادی یا جنگر بود آن ہمہ عبادات
و صوالح اعمال ہباء منثورا گردد بہیت گر از یک مسئلہ انکار باشد ہ خدا از دین او نیز باشد ہ تقریبا
حقیقہ سخنی برآمد نقل از امام احمد غزالی میکنند کہ در واقعہ دیدہ اند کہ ثم النقلۃ والقوم بعد مرتبہ کثیرہ
نوان شدند و دوم بسیار دوی ایستادہ دیدہ ہر یکی کتابی مجلد در دست ہر پیش شخصی کہ آمدند و از حال ایشان
سوال کردند حضرت رسالت صلے اللہ علیہ وسلم اینجا نشستہ اند و اینہا اصحاب مذاہب اند
و میخواہند کہ عقاید مذاہب را از کتب خود بر رسول علیہ السلام خوانند و تسلیم مذاہب عقاید خود کنند شخصی
در آمد پرسید مذاہین کیست گفتند کہ ابو حنیفہ است در دست او کتابی بمیان حلقہ در آمد و نشست و
عقاید خود بر حضرت رسول علیہ السلام عرض کرد حضرت رسالت صلی اللہ علیہ
وسلم استماع کرد و مرحبا فرمودند بعد از و شخصی دیگر در آمد و در دست او نیز کتابی بود گفتند شافعی است او نیز
حلقہ بیلوی ابو حنیفہ نشست و عرض عقاید کتب خود کرد حضرت علیہ السلام این را ہم استماع
کرد و مرحبا گفت ہمچنین یک یک از اصحاب مذاہب ہے آمدند عرض عقاید خود کردند تا باقی ماند یکی
از ایشان کہ عرض مذہب خود میکرد و پیادہ دیگر بر ان نشاند چون از ہمہ فارغ شدند ما گاہی
از شیعہ را مادر دست وی جزوی چند غلط نا کرد و در آنجا ذکر عقائد باطلہ ایشان و قصد کرد کہ
میان حلقہ در آیدان را بر حضرت صلی اللہ علیہ وسلم عرض کند بمیان آمد و پیش
وی حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم نوشتہ بیرون آمد و پاره پاره کرد و جزو از دست
او گرفت و بدید و او را نصیحت بسیار کرد من چون دیدم کہ قوم فارغ شدند و کسی نماند کہ جزوی خواہد پیش آمدم
در دست من کتابی مجلد بود او را زد او مد و گفت یا رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم این کتاب تصنیف
من در مقابل اسلام ہست اگر اذن فرمائی بخوانم گفت چہ کتاب ہست گفتم کتاب قواعد العقائد کہ غزالی تصنیف
کردہ ہست و مرا بقرات آن اذن داد و بیشتر و اتناول کتاب خواندن گرفتم تا بانجا رسیدم کہ غزالی میگوید
واللہ تعالی بعث النبی الامی القرشی محمد صلے اللہ علیہ وسلم الی کافۃ العرب والعجم الجن
الانس چون بانجا رسیدم اثر شناخت و تبسم در روی مبارک صلی اللہ علیہ وسلم ظاہر شد چون بعث و
سعث ہی رسیدم بس التفات کرد و گفت این الغزالی غزالی آنجا ایستادہ بود گفت منم غزالی یا رسول
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و سلام گفت جواب سلام داد و دست مبارک خود بوی داد غزالی دست
و را علیہ السلام می بوسید و روی خود بانہای مبارک میمالید بعد از ان نشست و بقرات بگیر آنچنان
مستبشر شد کہ بقرات من قواعد العقاید چون از خواب در آمدم در چشم من اثر گریہ بود از کرامات اجداد
کردہ بودم و گمان بخطا و بعضی معاندان و ملکان عقائد عقیدہ حضرت امام حضرت صلی اللہ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

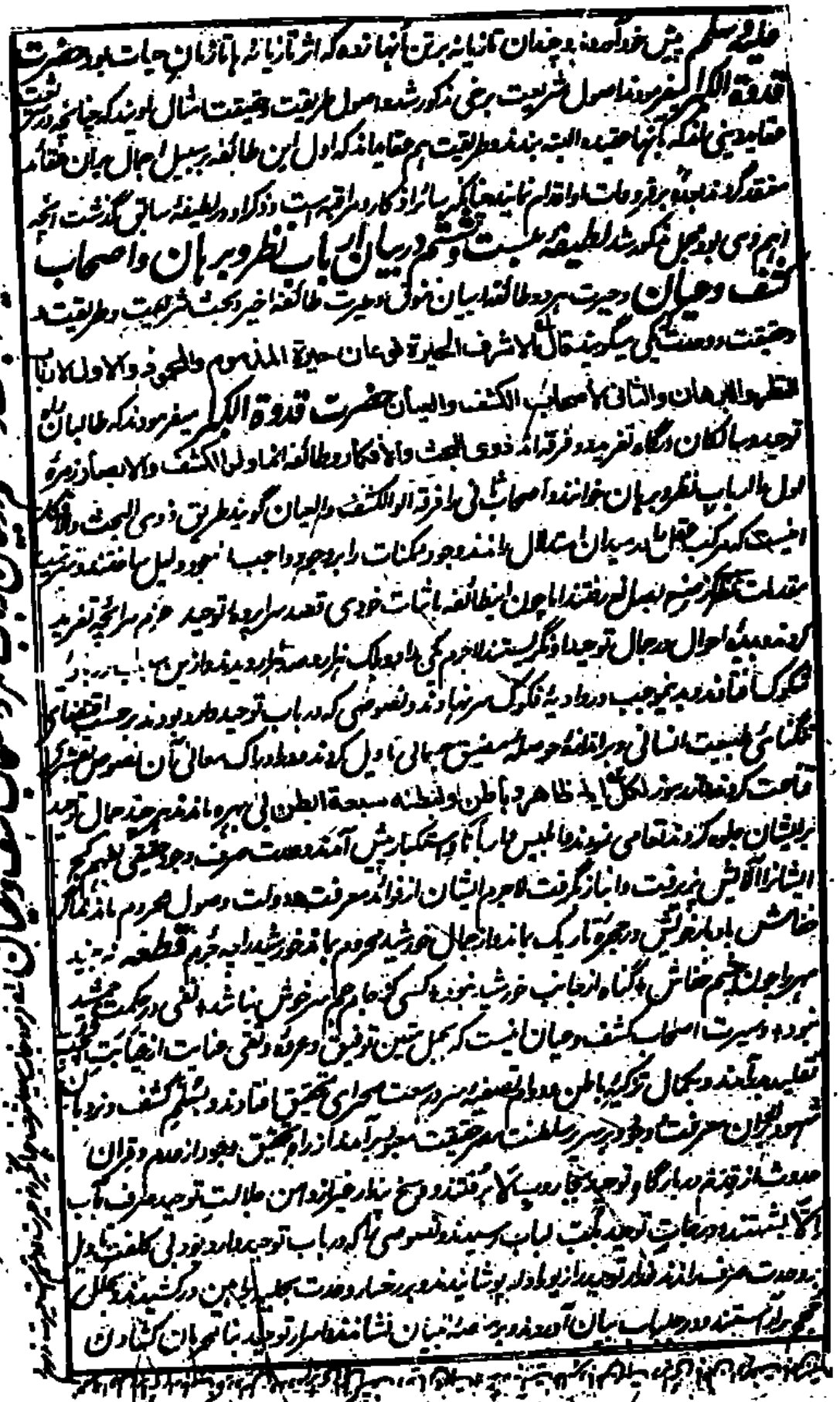

علیہ وسلم پیش خود گمان بد چنان نمایند بر تن آنہا نہ زدہ کہ اثر تازیانہ ہا تا زمان حیات بود حضرت
قدوۃ الکبیر مؤلف اصول شریعت برخی مذکور شدہ اصول طریقت و حقیقت مثال دہند کہ چنانچہ در شریعت
عقاید دینی مانند کہ آنہا عقیدہ اہلسنت بندند در طریقت ہم عقایدی مانند کہ اول این طائفہ بسبیل اجمال بیان مقامات
مقرر کردند مانند توبہ و ورع و زہد و فقر و صبر و توکل و رضا و غیرہا کہ بسیار است ذکر آن در رسالہ قشیریہ
اہم ذکر آن بود بعمل مذکور شد لطیفہ بست و ششم در بیان ارباب نظر و برہان و اصحاب
کشف و عیان و حیرت ہر دو طائفہ در بیان خوض و حیرت طائفہ اخیر در بحث شریعت و طریقت و
حقیقت و معرفت کہ بیگویند قال الاشرف الحیرۃ فی عین حیرۃ المذموم والمحمود والاول لاہل
النظر والبرہان والثانی لاصحاب الکشف والعیان حضرت قدوۃ الکبیر مؤلف مذکور طالبان راہ
توحید را بگمان در گاہ تفریق دو فرقہ اند ذوی البحث والافکار و طائفہ اند اول اہل الکشف والابصار زمرہ
اول را ارباب نظر و برہان خوانند اصحاب ثانی را فرقہ اہل الکشف والعیان گویند طریق ذوی البحث والافکار
اینست کہ مرکب مقدمات مرسلہ از مسائل دانند وجود ممکنات را بر وجود واجب الوجود دلیل سازند و ترتیب
مقدمات تفکر نمایند تا بحال رفتند اما چون این طائفہ باثبات خودی قصد سر بر ہوائے توحید عزم سر انچہ تفرید
کردہ بیدہ احوال مردان توحید افگریستند لاجرم کمی را بعد یک ہزار مصیبت بر دیدہ از بن ہوا
شکوک افتادہ بود نیوجب در وادیہ شکوک سرگردان شدند و نصوصی کہ در باب توحید وارد بودند بر حسب اقتضای
نگہائی طبیعت انسانی در ہر طائفہ حوصلہ سمیع بحالی تاویل کردند موافق ادراک معانی آن نصوص مشرکہ
قناعت کردہ اند بر ظاہر و باطن و لفظہ سبعۃ ابطن بی بہرہ ماندہ ہر چند حال توحید
بر ایشان جلوہ کرد مقامی نبود و ابلیس دار با ناموس بنگام پیش آمد و ہست صرف وجود حقیقی بہم گرہ
ایشان را آلایش پذیرفت و باز نگرفت لاجرم ایشان از فوائد معرفت بعد ولت وصول محروم ماندند مثال
خفاش با بلوغش در جحر تاریک باند از جمال خورشید محروم باند خورشید را چہ جرم قطعہ نہ بند
مہر او چشم خفاش بگناہ از جناب خورشید نبود کسی کہ جام جم سرخوش نباشد نفی در حکمت نمی شد
نبود و سیرت اصحاب کشف و عیان اینست کہ بعمل متین توفیق و عروہ وثقی عنایت از ہدایت تحصیل
تقلید بر انند و بکمال تزکیہ باطن و دوام تصفیہ سر در سعت صحرای تحقیق افگندند و بتسلیم کشف و زوال
شہود و ایقان معرفت وجود در سر رسالت معرفت حقیقت مجبور آمدند از راہ تحقیق وجود از عدم و قران
حدوث از قدم در بارگاہ توحید بچار روبی لا برقندند و سخ پندار خیزند و این ہلالت توحید معرف باب
الابشتہ در جات توحید بلباب رسیدند و نصوصی را کہ در باب توحید وارد بود بی کلفت تاویل
بر وحدت حمل نمودند و توحید را بزیور ادلہ پوشانیدند و بر رخسار وحدت بجلباب مبین در کشیدند و بحال
تجلی مزین آستہ و در حجاب بیان آمدند و بر صفحہ بیان نشانہ ہا سر توحید بنا محرمان گشادن

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

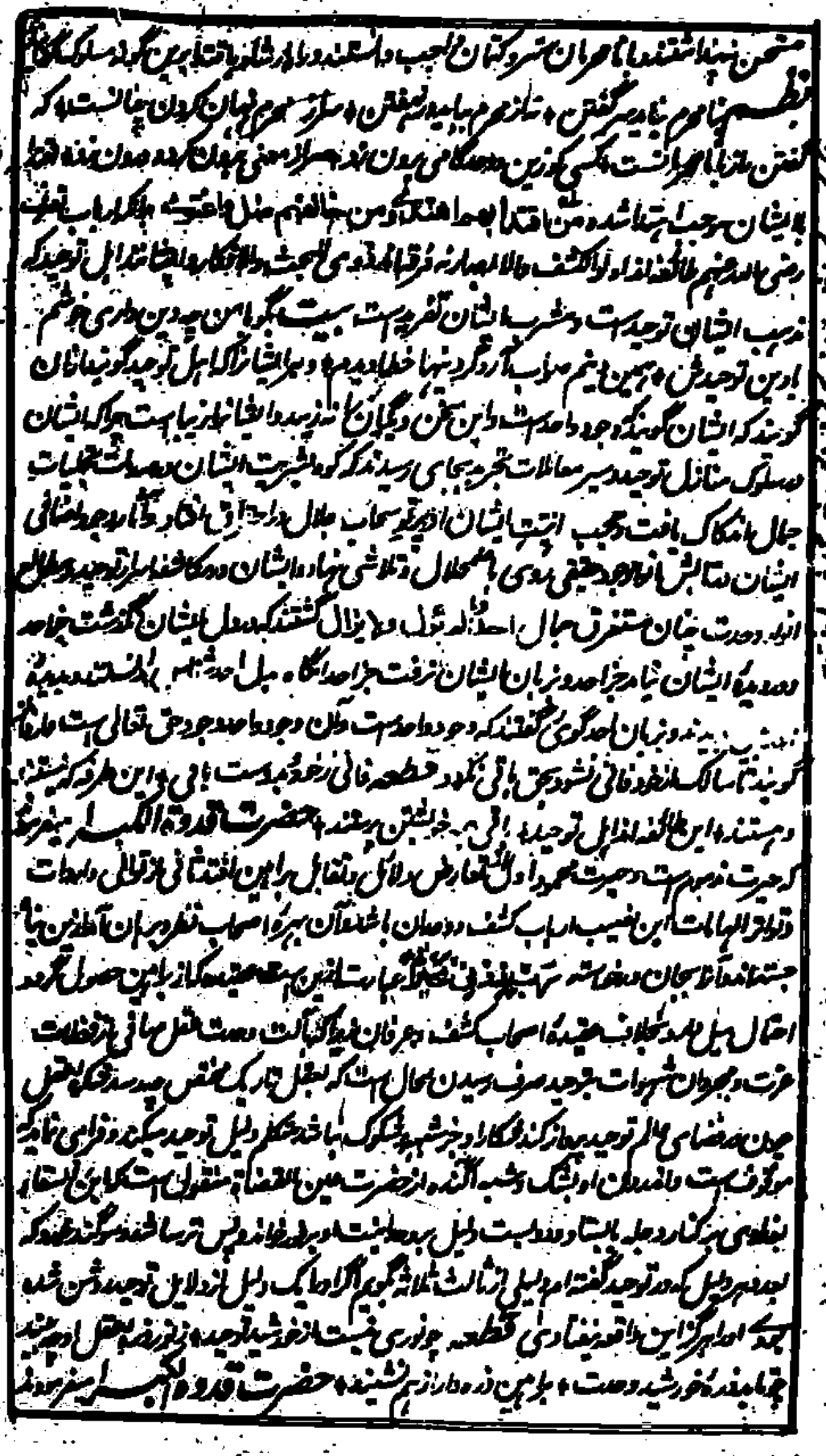

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

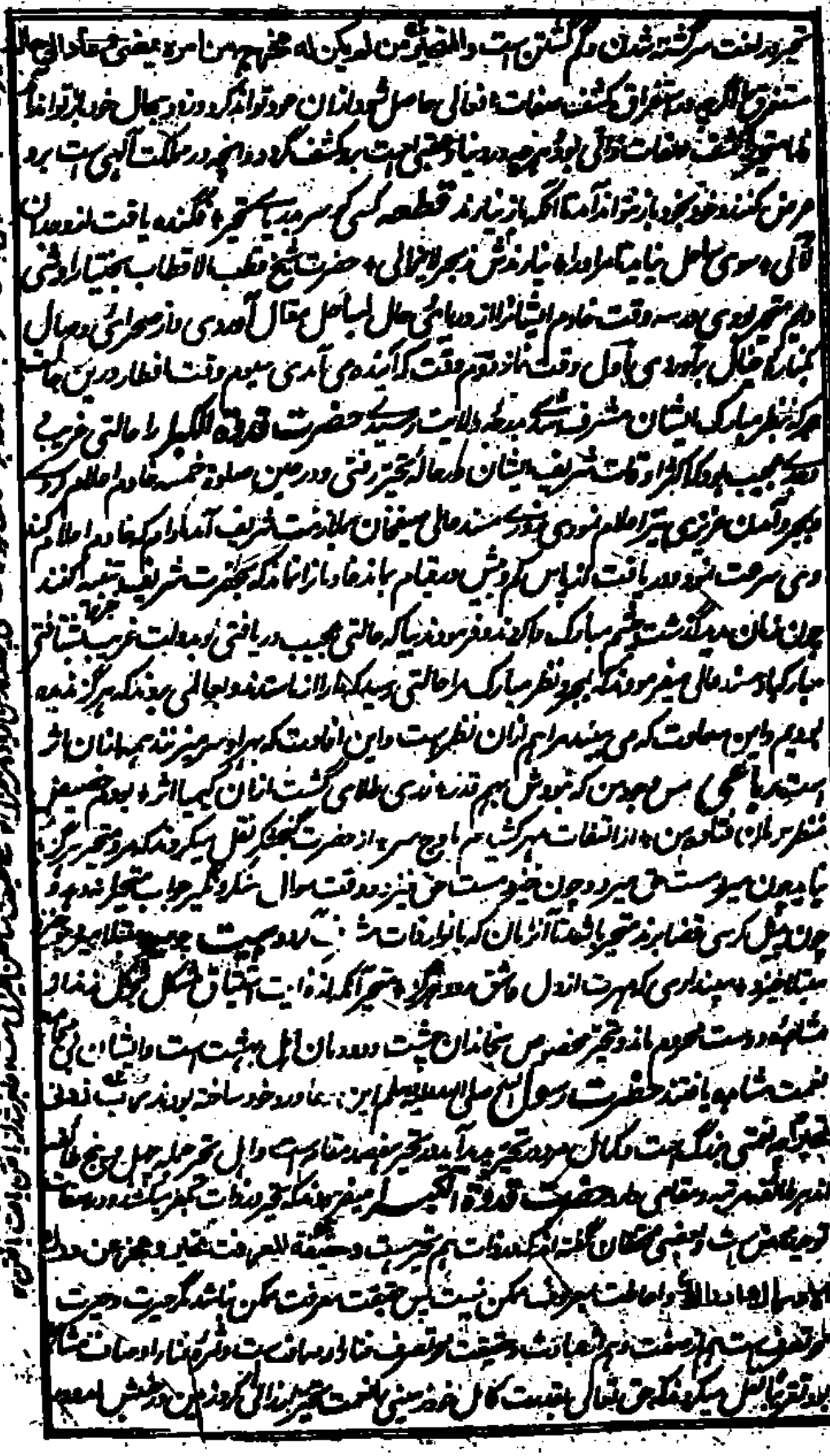

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

عالم تحیر افتاد و فریاد برآورد که منم ظلما گردم زنی مدتی خاموش باش که عالم خاموشیست پس از آن زمزمه
اهل تحیر آفرید بلکه همه موجودات از آسمان و زمین در تحیرست باعی فلک گشت از تحیر بیکاره
زمین چو منقطه خاموش دیکاره ثوابت ثابت اند حیرت اندوه پیچ حیرت است سیاره و اسباب حیرت
انواع است بعضے از هیبت مرگ و گروه برخی از ترس عذاب دگر رطائفه از جهل قیامت که فردا چه خواهد بود
عاصیان که خواهیم بود از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم نقلست که یکشنبه روز جبرئیل
بود و میگفت آهی حال امتان من بعد تو من چگونه شود جبرئیل علیه السلام رسول صلی الله علیه
وسلم را سورهٔ اخلاص آورد و گفت هر که سورهٔ اخلاص را دایم بخواند از عذاب گور و هول قیامت این
باشد و از عالم تحیر نصیب یابد و بهتر نقل است هر که دل از سه چیز برید در سعادت تحیر او را روزی بود یکی
از خوردن حرام و در سر هوی خود دن و زیادت از قدر حاجت دوم خفتن بنگین از اوقات معدوده سیوم
از خلق بریدن و در اندرون از صحبت ایشان غزل برگزار از خواب و خور مردانه وار تا ابد عشق چون
مردان شوی + از حریم صحبت مردم برآئی + تا بباد وصل او خندان شوی + از حجابی نام فانوسے
گذرده عاشقی چون اشرف سمنان شوی + حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که اسباب حیرت
که مذکور شده بنسبت عوام بوده حیرت خواص از بی نهایتی راه سلوک و بیکانگی درگاه ملک الملوک
بود و خاص الخواص که در دریای مشاهده و بحر فنا غرق اند و انوار وصول تا حصول تحیر بود
فرو گذارند و سر از قبات عظمت بر نکنند انبیا با وجود نبوت و اهبت گویند لا علم لنا
ملک مسبح عبادت را آتش زده و خرمن تقدیس و تسبیح باد داده گویند ما عبدناک حق عبادتک
و خاسان و موحدان و عارفان دست افشانند که ما عرفناک حق معرفتک حضرت قدوة
الکبرا میفرمودند تحیر خواص در کنایات معانی و آیات فرقانی و غوامض سخن کلام ربانی و تماشای
عظمت کرسی و بساط عرش و معائنات لوح و قلم و فلک و ملک باشد تا ذات محض بصفت لا تحیط به
عقول تحیر مستغرق باشند و حضرت عزت در آثار صفات هشدار نه و انوار ذات یگانه متحیر مستغرق باشند و حضرت عزت
در این مقام راهیست صعب که در محو فتاده اند و بذات حق قایم باشند و بالاتر ازین مقامی
نیست و جمیع انبیا را این مقام بود و خاص اولیا را اولیا خواهد بود اثر صدق عالم تحیر آنست که در عالم
تحیر هفت طبق آسمان و زمین نا فته زیر قدم صاحب تحیر نهند قدم بر نارد و نیستی اگر صاحب تحیر
پا بود در نهند افسرده گردد مار چون یخ + تقریبا میفرمودند که ابو بکر بقا رحمة الله میگوید که در کشتی نشسته
بودم باد برخاست و موج در گرفت و خلق بدعا کردن و فریاد برآوردن گرفتند درویشی بود سر در گریبان
پیچیده و بجام حیرت کشیده پیش او رفتند و گفتند دیوانه خلق همه دعا و زاری اند تو هم چیزی بگوئی سر از
گریبان بیرون آورد و گفت مصرعه عجب لقلبك کیف ان قلب و سر در گریبان پیچید و ساکت شد

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

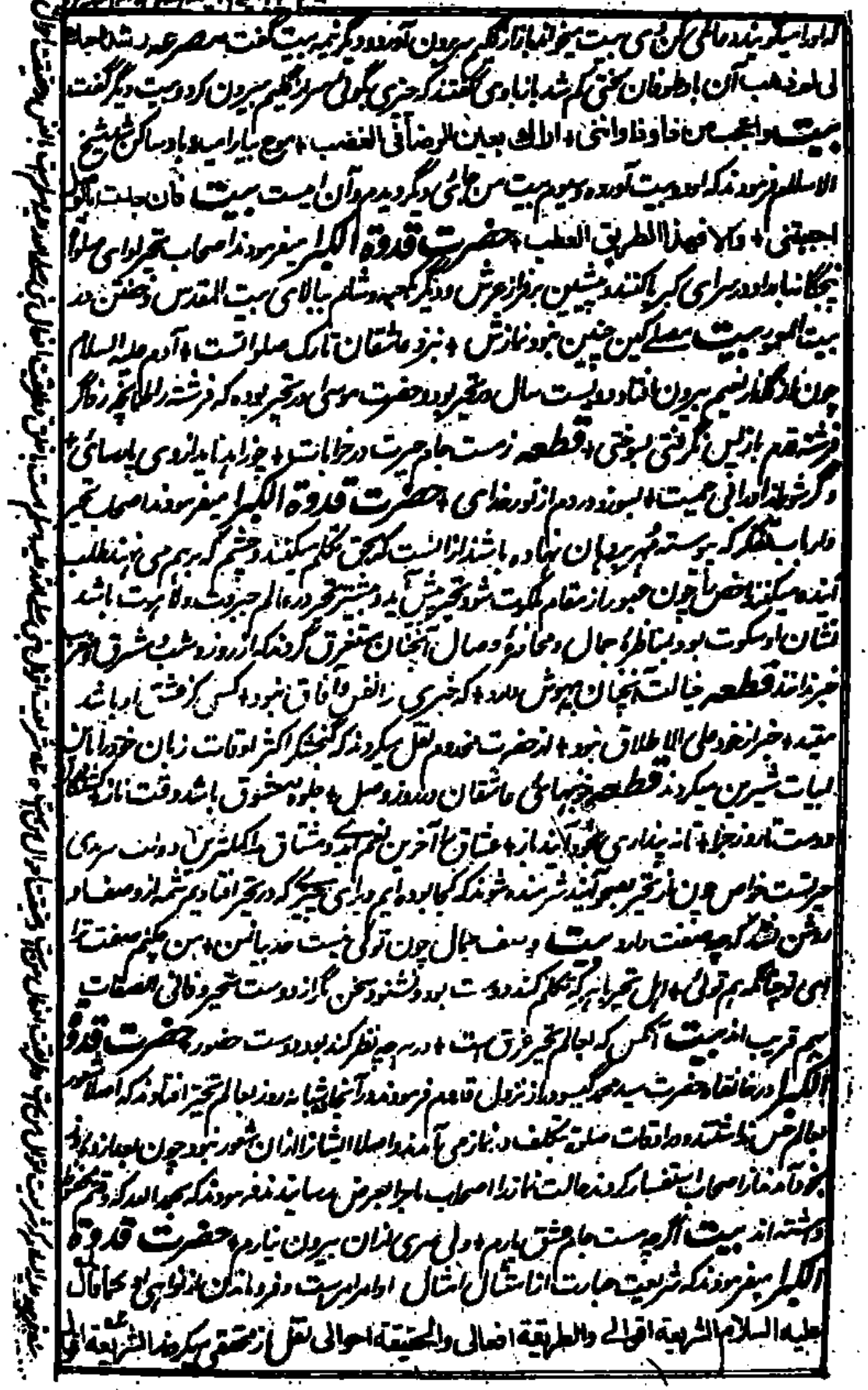

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

النبی مع الخلق والطریقة افعال النبی مع النفس الحقیقة احوال النبی مع اللہ وشریعت تکمیل جوارح
است بانتہا وامر کہ انکار نواہی نبود وطریقت تصفیہ دل است تبدیل کردن ورایم محمدیہ وحقیقت تجلیہ سر
است بمرضیات اسوی اللہ اعمال شریعت بظاہر تعلق دارد واعمال طریقت بباطن قال علیہ السلام قرأ
من اعمال الباطن خیر من اعمال الظاہر حضرت قدوۃ الکبار میفرمودند کہ شریعت ظاہر
نمودن بر جادہ نشستن طریقت وصول مقصود بود حقیقت ہر کہ سر دارد ہر سر دارد وہر کہ سر دارد ہر دو دارد
وہر کہ یک دارد ہیچ ندارد قطعہ درس داری کش نباشد در سر دارد در سر دارد وہر کہ سر دارد ہر دو دارد
داری دست داری چہار پا است ہر دو چون نصور خالی ہوس دارد شریعت شاخ است وطریقت بیخ
وحقیقت میوہ است بیان آن در شریعت عمل باجوارح است کردن است وطریقت نیت
رفتن الذبیحۃ ہو الفضل یعنی دل بکاری نہادن وبہایت رسیدن وکوشیدن والرخصت عبادت من
الیسر والمسامحۃ فی الشرع چنانچہ در شرع رخصت است کہ در سفر افطار کنند وقصر نماز کنند وہمچنانکہ
چہارگانہ نماز کردن عزیمت است دو گانہ آوردن رخصت ودر حالت اکراہ اجرای کلمات کفر بزبان
وخفیت نبوی علیہ السلام وقتل مسلمان ظلما رخصت است یعنی بنیا کنند وخدا نرسد کہ ہلاک کنند عزیمت
آنست کہ بخلاف مذکور سر نہادن وشربت شہادت چشیدن مخالفہ آنستکہ طریقت آن باشد کہ امر اول
برقرار باشد چنانچہ در سفر امر اول است وآن بکلی برگشتن ورخصت آنست کہ متغیر شود امر اول از شدتی
سوی تسہلی بواسطہ عذری ہر کہ در طریقت موافق شریعت نبود از نعمت طریقت محروم ماند حضرت قدوۃ
الکبار میفرمودند کہ برخی اکابر بر آنند کہ اتحاد میان شریعت وطریقت چون فرمست ومغایرت از جہت
نہ مغایرت مطلق ولیکن نزد این فقیر اتحاد شریعت وطریقت وحقیقت باعتبار نہایت شریعت است
باآنکہ در مسائل فروعات وحال آن ہر دو مغایرت کلیہ ہست وہمچنین طریقت وحقیقت نزد
فرنگ ہست چنانکہ در مسئلہ وحدت وجود ہرگز علماء واصحاب حقیقت متفق نشدہ اند در حصول ہر طائفہ
نیز بمقدار تفاوت ہست بیت چہ نسبت زمین تا بآسمان است ہا ولی تفاوت میان
ہر دو چنانچہ در اعمی بصیر است کہ ھَلْ یَسْتَوِیٰنِ اَعْمٰی وَالْبَصِیْرُ نسبت یکی از ذلت دیدار گوید وگزارد ودر
وآثار گوید ومن اظلم ممن ذکر بآیات ربہ فاعرض عنہا ونسیا ما قدمت یداہ وبسبت اعمی مسائل فروعات نیز
تواند بود چنانکہ اتفاق اسیف از ذمی چہ اراد اقتلوا المشرکین الآیہ است کہ مشرکان وعدہ آنی
وانباز گردانند توحید نامتناہی اند وایشہ شرک بیرون آیند در توحید وآیند ہر چند گردند شاکر
ملیح صوری باشند وحال آنکہ ذمی باز نیایند ہیچ ندارد مجرد اطاعت فقط در پس واضح این مسئلہ
نظر بحقیقت عبادت افتاد ہر دو بر آستان خواص اسرار مرکز مستقیم نہادہ کما ذکرہ وما خلقت
الجن والانس الا لیعبدون ۔ ومن یتوکل علی اللہ فہو حسبہ ان اللہ بالغ امرہ

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

مشرشده هرآئینه الکفار یجرد اطاعت ایشان و سرنهادن باحکام خزینه گیران و مطلع شدن با سرار عبادت
اهم استدلالیات اگر کافر بت آگاه گشتی + کجا دین خود گمراه گشتی + اگر مسلم بدانستی که بت چیست
بدانستی که دین در بت پرستیست + و فی الحقیقت همه عبادت عابد بسوی او ست خواه پرستش اصنام بخواه بنا
اسلام بیت اگر نقش رخ و زلفت نبودی در همه اشیا + مغان هرگز نکردی پرستش لات و عزی
را + و دیگر در بنای معابد کفره و مساجد مشرکه مسئله مفتی به است که معابد اصنام قدیمه بر هم نزنند و
دوائر اصنام جدیده برآورند هم ندهند از روی ظاهر قباحت بت پرستی و شناعت عبادت گشتی
بر چشم وحدت بین و اسلام مختفی نیست پس چه حکمت بوده با وجود مطلع شدن بر قباحت در احوال اشال
اوامر و نواهی این امر شنیع دیگر چه نماید گر آگه واضع این مسئله را نظر بر حقیقت عبادت افتاده بود که فی
الحقیقت همه عبادت اوست خواه طائف کعبه بود خواه دشتی لات خواه در قبله بود خواه در خرابات +
رباعی ای ترا همت دل عشاق نشانه + خلقی تو مشغول و تو غایب ز میانه + گه معتکف دیر مغان گه
ساکن مسجد یعنی که ترا میطلبم خانه بخانه + و اضطراب حفظ شق ظاهر و باطن باسم نمود آئینه معبد قدیمه را فرمود که
بحال خود باشند که بموجب کل اناء یترشح بما فیه همه عبادت اوست اگر صنم کند از عبادت باز داشته باشند
بدلیل پنداشته رباعی اگر چه سجده صنم باشد + بظاهر باطنش اسلام باشد + کسی کین هر دو معنی
باید اند + همیش اسلام و هم اصنام خواند + و بدایت تبکده جدیده و بنا مسجد شدیده منع فرمود از جهت دوام
اسلام و اکمال مامورین و اکرام قطعه غلام همت آن عارفان رندانم + که در خرابه مستی چه هوشیارانند
رموز وحدت ظاهر کشیده پای بدون + درون باطن اسرار را زدارانند + و آنها که براهین و حجج اتحاد شریعت
و توحید کنند بحقیقت کار نرسیده اند و جام نرم نهایت اسرار ناکشیده بیت در نیابد حال پخته هیچ
خام + این سخن کوتاه باید والسلام بالنبی و آله الاکرام لطیفه بست و هفتم در بیان دلائل
وحدت وجود ایشان براهین مرتبه شهود و اختلاف تعبیر مشایخ در وجود و توفیق در ایشان قال
الاشرف ذات مطلقة واحدة متلبسة بصورات الموجودات والاکوان علی ما هی علیه
فی حد نفسها و حقیقتها بالایمان حضرت قدوة الکبراء میفرمودند چون در سفر ثانی بشرف
ملتقی الکابر بخارا مشرف شدیم و لذ فوائد مرقوم اشان بهم رسانیدیم ذکری در وحدت وجود افتاد بعضی از
وحدت وجود منکر بودند حضرت شیخ محمد بهرام بخاری و این فقیر بر ایشان اثبات دلائل میکردیم و از هر نمط
بوجه معقول براهین برای خاطر نشان ایشان می آوردیم اکنون جامع این نگاشته شریفه و کلمات
لطیفه دلائل و براهین یکدیگر درین مجموعه می آرد بگوش هوش بشنو بیت بیا بشنو از من حدیثی درست
وحدت که لوازمی معنی نسبت + باید دانست که در متن کتاب تصوف و سیر و احباب تعرف جملی
بسیطی بحیثیت وحدت و صفات و اعتقاد و ایشان خدا ایند که بر ایشان حقیقت ذات و صفات

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

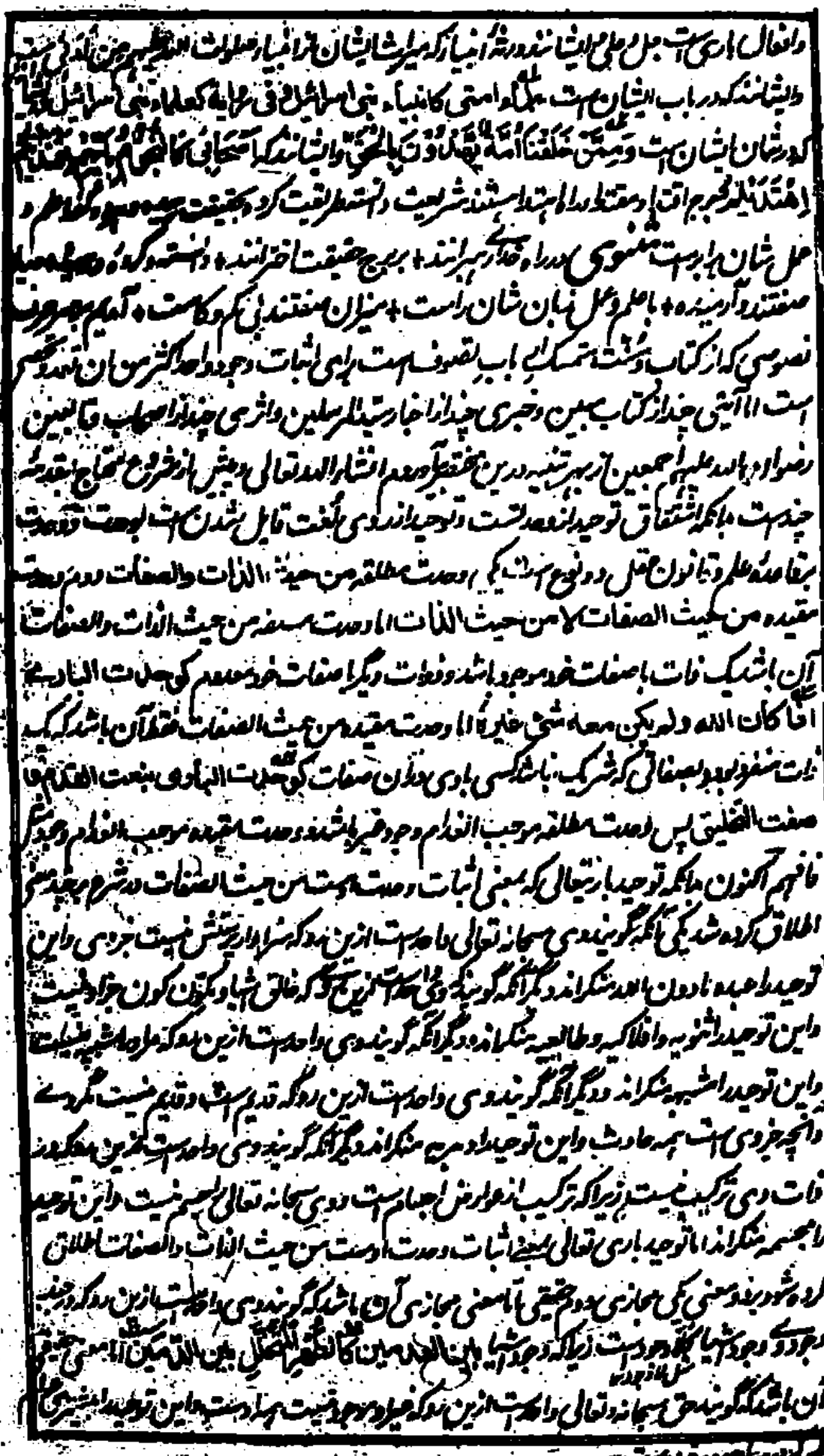

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بعضی از علما شکر ادای عزیز توحید حقیقی بی مظنه تاویل این توحید بهت و توحید صرف بی شائبه خلل و
اتحاد این توحید بهت و توحید بحت بی غلط تشبیه و شبه و تمثیل این توحید بهت و توحید صرف بی چند و چون
و رسم و نعوت این توحید بهت و عرفان اقرب بحضرت ذوالجمال و الجلال بابین توحید بهت و مختار ارباب تصوف
این توحید بهت اکنون ذهن را قصد بر گمارد و نصوص را گوش دارد تا گر بخواهی شنود توحید را گوش
کن سوی بندہ از مجید آیات اول از آیات کتاب کریم و قرآن عظیم گردان بر وحدت باری تعالی و تقدس
است و ظاهر نصوص قاطعه و اوضح ادله ساطعه که مثبت وجود واحد است قوله تبارک و تعالی قل
هو الله احد کسبت توجیه آن بر سه وجه بهت توجیه اول بر اسلوب عربیت بهت توجیه دوم بر قانون
اصول فقه بهت توجیه سیوم بر قانون علم کلام بهت اما توجیه اول که بر اسلوب عربیت بهت آنست که گوییم
هو مبتدا بهت و الله خبر مبتدا بهت و مبتدا بهت و خبر مبتدا بهت و اسناد که مبنا بهت اسناد وحدت بهت
سوی باری تعالی و الله اسم علم بهت و دلالت میکند بر ذات و لا دلالة له علی شیء من الصفات
کما صرحت به ائمة اللغة و ما فی معناها بهت و اما احد اسم صفت بهت که دلالت میکند بر ذات باعتبار معنی وحدت
کذا ذکره بهت و شک نیست این وحدت مطلقه بهت لحظها عن التقیید و اسنادی که میان خبر و
مبتدا بهت اسناد حقیقت عقلی بهت لعدم قرینة المجاز پس بر مقتضای این مقدمات که مفهوم
قوله الله احد این باشد که باری تعالی واحد بهت من حیث الذات بی قید صفتی از صفات زیرا که وحدت
چیزی من حیث الذات اگر باشد گاهی ... ذات نباشد چه آن هنگام که تحقق ذاتین شود وحدت
یکی از ایشان من حیث الذات بی قید صفتی از صفات محال بود و ظاهر و بعد از تبیین الفرق بین
الآیتین اعنی قوله تعالی قل هو الله احد و قوله تعالی إن إلهکم لواحد اذ الوحدة
هو آیت یعنی قول حق تعالی قل هو الله احد و قول حق تعالی ان الهکم لواحد چرا که وحدت
المفهومة من قوله تعالی قل هو الله احد هی الوحدة المطلقة المسندة الی اسم الذات
مفهوم از قول او تعالی قل هو الله احد بیان وحدت مطلقه بهت که نسبت کرده شده بهت بسوی اسم ذات
المفیدة لانتفاء الذاتین الموجبة لانعدام وجود الغیر و ما الوحدة المفهومة من قوله
که فائده میدهد نفی وحدت را که موجب انعدام وجود غیر بهت و اما وحدت مفهوم از قول او
تعالی ان الهکم لواحد فهی مقیدة و مسندة الی اسم الاله مفیدة لانتفاء الاثنانیة
و حق بکم که واحد پس آن مقید بهت و نسبت کرده شده بهت بسوی اسم الله و فائده میدهد بر نفی دوم را
مستلزمة لانعدام وجود المثل و اما توجیه دوم که بقاعده اصول فقه بهت آنست که گوییم قل هو الله احد
اخبار بانیات محکمات بهت کما صرحوا به ائمة التفسیر و ما بعد

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

بالاصول والحکم بر قاعدۂ اصول آنست کہ محتمل تحصیص تاویل باشد محتمل تبدیل بنسخ نبود چون آیت قل ہو اللہ احد
حمل کردہ شود بر وحدتے کہ نہ بمعنی انعدام وجود غیر است و آیۃ محکم تاویل لازم آید و ہم نسخ و تبدیل بالطریق اولیٰ لازم
آنست کہ گوییم قولہ تعالیٰ قل ہو اللہ احد از ظاہر کتاب است والظاہر ہا اظہر المراد منہ بنفس الصیغۃ و
شک نیست کہ وحدتے کہ از قولہ تعالیٰ قل ہو اللہ احد مفہوم میشود بنفس صیغۃ وحدت است کہ بمعنی انعدام
وجود غیر است چنانکہ در توجیہ سابق کہ بر اسلوب عربیت است ذکر کردیم پس چون مفہوم از قولہ تعالیٰ اللہ
احد آنکہ بنفس صیغہ است این وحدت باشد لامحالہ وحدت دیگر از محتملات لفظ ظاہر باشد و صرف اللفظ
الظاہر الی بعض المحتملات تاویل کما عرف فالطریق لزوم النسخ آنست کہ گوییم آیت قل ہو اللہ احد
دلالت دارد بر وحدت نفس مطلقہ است و سائر آیات کہ دال اند بر وحدت باری تعالیٰ و تقدس دلالت دارد بمعنی
وحدت نفس مقیدہ یعنی آنکہ وحدتی کہ از آیت قل ہو اللہ احد مفہوم میگردد بمعنی انعدام وجود غیر است
وشک نیست کہ این وحدت مطلق است چہ انتفاء اثنینیت در این وحدت من کل الوجوہ است لا من
بعض الوجوہ پس چون آیت قل ہو اللہ احد [illegible] مطلق است حمل کردہ شود بر سائر آیات وحدت
کہ نص مقیدہ اند لامحالہ نص مطلق مقید گردد و تقیید مطلق نسخ است و تبدیل کما عرف و نیز مذہب آنست
کہ المطلق یجری علی اطلاقہ والمقید یجری علی تقییدہ و بہذا ظہر ان قولہ تعالیٰ قل ہو اللہ
مطلق جاری میشود بر اطلاق او و مقید جاری میشود بر تقیداد و بدین ظاہر شد کہ قول من قال
احد حصر فی افادۃ انعدام وجود الغیر و قولہ تعالیٰ لا الٰہ الا ہو و قولہ تعالیٰ انما اللہ
الٰہ واحد ہم حصر فی افادۃ انعدام وجود غیر و قول او تعالیٰ لا الٰہ الا ہو و قول او تعالیٰ انما اللہ
اللہ واحد و سائر الآیات الدالۃ علی وحدۃ الباری محکم فی افادۃ انعدام وجود المثل
آنکہ واحد و باقی آیات دالہ بر وحدت باری تعالیٰ محکم اند در افادہ انعدام وجود مثل
فلا شک انعدام وجود الغیر یلزم منہ انعدام وجود المثل واما انعدام وجود المثل
وشک نیست کہ انعدام وجود غیر لازم است از و انعدام وجود مثل واما انعدام وجود مثل پس
یلزم منہ انعدام وجود الغیر اما توجیہ سیوم کہ بر قانون علم کلام است آنست کہ گوییم اگر با وجود ذات
لازم نمی آید از انعدام وجود غیر باری تعالیٰ اثبات وجود غیر کنیم در ذات باری سبحانہ تعالیٰ سائر
لازم آید و آن محال است و اعتماد آن ضلال اگر کسی گوید با ثبات اثنینیت در ذات چگونہ لازم آید
گوییم جمہور متکلمان کہ در وسائل متفق اند بر این کہ حصول مغایرۃ بین الشیئین بدون انفکاک
یکی از دیگری محال است الغیران ہما اللذان یمکن انفکاک احدہما عن الآخر و نیز گوییم حصول
موجودات با عدم تناہی کلی یکے از ایشان مستلزم جمع بین الضدین است و تشریح این سخن آنست کہ دو
آب گرم مثلاً اگر مثل ہم باشند در آب حیث بالقوۃ آتش دارند و شک نیست کہ ہر یکی از ایشان متناہی

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

چه اگر متناهی نباشد لازم آید که یکی از ممکنات بگیری باشد وذاجمع بین الضدین ونیز لازم آید که یکی گردند
وذا اتحاد بین الضدین زیرا که اتحاد بین الشیئین عبارت است از ارتفاع حد فاصل وبرزخ حاجز که منتهاست
وشک نیست که اتحاد فاصل وبرزخ حاجز نیست مگر ذاتی که متصل بذات ہر یکیست کما قال الله تعالی مرج
البحرین یلتقیان بینهما برزخ لا یبغیان تامل وتفکر فرمایند شرح حضرت شیخ عبد الحق بخاری وارد کرده که تسلیم
داشتیم وصدق که مفہوم من لم یقل ہو الله احد است یعنی بانعدام وجود غیر است وآن معنی حقیقی ہاست واثبات
آن بر اسلوب عربیت وبر قاعدۂ اصول فقه وبر قانون علم کلام شد اما اجرا آیه بر حقیقت ممکن نیست لتعذرها
اذ کل منا یشاهد السماء والارض وسائر الاجسام المحسوسة ویدرک الخیر والشر وسائر
بدیهیات متفق بود آن بنده که ہر یکی ما می بیند آسمان وزمین وباقی اجسام محسوسه ودریافت میکند خیر وشر را وباقی
المعانی المعقولة فان قلنا بوحدة الباری علی وجه یوجب انعدام وجود الغیر یلزم انکار الحس والمکابرة مع العقل
ومعانی معقوله پس اگر قائل شویم بوحدت باری تعالی بوجهی که لازم گردانده وجود غیر را لازم آید انکار حس ومکابره با عقل
حضرت قدوة الکبرا جواب میفرمودند که آیت قل ہو الله احد از نصوص قاطعه است زیرا که از آیات محکمات
است کما ذکرنا وانکار نصوص قاطعه بسبب خرق قاعده ظنیه حسن وعقل مذہب اہل سنت وجماعت
نیست بلکه طریق اہل اعتزال است باوجود که منشیت از باذیال فلاسفه ومرجحاند ولائل عقل را بر دلائل
سمع وہم ازینجاست که اہل اعتزال باوجود نصوص قاطعه منکر رویت پروردگار شدند وگفتند که رویت پروردگار
محال است وہمچنین بالنصوص قاطعه منکر تقدیر خیر وشر شدند ومنکر صفات باری تعالی شدند وغیر ذالک چیزہا
گفتند واز ینجا ایزد مقتضای عقل سلیم وفہم مستقیم وعقاید دینیه ایشان بود امارویش اہل سنت وجماعت که
برگزیدگان دین بودند بعقل سلیم وفہم مستقیم وعقائد مرضیه این آمد که رد نصوص قاطعه وانچه از جنس محکمات است
بسبب خرق قاعده ظنیه حسن وعقل روا نداشتند بلکه الحاد در دین پنداشتند وگفتند انچه از نصوص قاطعه الزامی
محکمات باشد معانی وی مدرک معقول باشد وقبول آنرا واجب دانیم وانچه از قبیل متشابهات باشد ومعانی آنرا عقول
ادراک نکند نؤمن به ولا نشتغل بکیفیته ونفوض علمه الی الله تعالی وهذا مذهب السلف
والخلف تا وقتیا واصولیا واتفاقیا وہم ازینجاست در مسئله رویت گفتند رؤیة الله تعالی معلوم وثابت
اما کیفیت او متشابه غیر معقولست ودر مسئله قضا وقدر گفتند تقدیر خیر وشر از خدا تعالی معلوم وثابت وکیفیت
ربط امر ونہی وثواب وعقاب با فعال بندگان با تقدیر نیکی وبدی در باب ایشان پیش از وجود ایشان
متشابه غیر معقول است ودر مسئله کلام گفتند وحدت کلام باری تعالی قدیم او معلوم وثابت اما کیفیت تکلم
باری تعالی بکلام واحد ازلی با دوات حادثات در زمنه متنوعه متشابه غیر معقول ای عزیز تمہید چندین مقدمات
ودیباچه چندین اصول وتقریرات که کردیم برای آن کردیم تا دانی که نصوص که دال بر وحدت صرف وجود باری
تعالی است من حیث الحقیقت مثبت انعدام وجود غیر است ودر انکار آن نصوص خوف خروجست از مذہب
اہل سنت وجماعت وخشیه دخول در مذہب اہل ہوا وبدعت العیاذ بالله پس بر فطن واجب است

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ahlesunnat.com

را بجادۂ اہل سنت و جماعت قدم ثبت فرمودہ و ایشان را اہل اعتزال و سائر اہل اہوا و بدع معتقد حدث
باری تعالیٰ بوجہی کہ کتاب و سنت بآں ناطق است اعتقاد کند و آنچہ از معانی و صفات مفہوم گشود و مدرک
عقل می گردد قبول آنرا واجب داند مع ہذا چہ در حیطۂ فہم و عقل می درآید لزامی نفس گرداند قال اللہ
تعالیٰ والراسخون فی العلم از جملہ منکران نباشد امام محمد غزالی رحمۃ اللہ علیہ در احیاء العلوم میگوید من
لم یکن لہ نصیب من ہذا العلم لخاف علیہ من سوء الخاتمۃ و ادنی النصیب منہ التصدیق
بہ و تسلیمہ لاہل التحقیقہ سخن در توحید میفرماید و میگوید کہ گوئیم ذات حق سبحانہ بود و ہیچ چیز با وی نبود پس حال
این جہان چگونہ است کہ غیر او پدید آمد و خارج از ذات او پدید آمد و
منفک از ذات او شد یا از ذات او پدید آمد اگر گویند کہ خارج از ذات او پدید آمد و منفک از ذات او پدید آمد یلزم
التناہی فی ذاتہ لتحقق تناہی الشیٔ بالضرورۃ حین یفرض شیٔ خارج عن ذاتہ و الا لم یکن الخارج
لازم آید تناہی در صفات او در ثبوت تناہی چیز بضرورت وقتیکہ فرض کردہ شود چیزے خارج از ذات او و الا آن طبع خارج
خارجا و اگر گویند از ذات او پدید آمد یلزم التغیر فی صفاتہ لتحقق التجزی و التبعیض فی ذاتہ بعد
+ + + + + + + + + + لازم آید تغیر در صفات او بسبب تحقق پارہ پارہ شدن و جدا شدن از ذات او و ہو
ان لم یکن و بعد اثبت ان القول باستفادۃ وجود الاشیاء من وجود اللہ تعالیٰ مع انعدام المغایرۃ
اگر نہ چنین بود و ثابت شد کہ قول باستفادہ وجود چیزہا از وجود او تعالیٰ با وجود عدم غیریت
بینہما لا یقتضی التجزی فی ذاتہ اذ التجزی عبارۃ عن صیرورۃ الشیٔ جزءا جزءا و لا یتحقق
در میان ہر دو اقتضا نمیکند پارہ پارہ شدن ذات او زیرا کہ پارہ پارہ شدن عبارت از گردیدن چیز پارہ پارہ و ثابت نیشود
التجزیۃ الا بعد المغایرۃ لاتفاق العلماء علی ان التجزء غایر الکل پس ازین مقدمات ظاہر
جزء و کل گردید غیریت برائے اتفاق علما بآنکہ جزء غیر کل است شد کہ ظہور موجودات از
ذات و صدور کائنات و صفات بدو صورت مذکورہ ممتنع است ہر آئینہ ظاہر شد کہ کونات بطریق ثالث و آن
اینست کہ حق تعالیٰ از مرتبۂ صرف ہویتہ کہ بنزول فرمودہ اول تجلی کردہ بصورت علم خود آورد اول اجمالی
ثانی بتفصیل و پدید آوردن ارواح و امثال و اجسام پدید آمد علی ما ہی علیہ فی حد نفسہا و حقیقتہا در
تمثیل چنانکہ ظہور جبرئیل علیہ السلام بتمثیل دحیہ کلبی رضی اللہ عنہ و امثال آن کہ از بعضی اکابر ظاہر و آشکارا
صور متعددہ و اشکال متنوعہ نمایان شدہ در کمال شہرت است کہ احتیاج بنقل نیست و مستزاد حضرت مولوی
رومی شعر ذیل ہمین تمثیل است **مستزاد مولوی** ہر لحظہ شکل آن بت عیار برآمد (دل برد و نہان
شد) ہر دم بلباس دگر آن یار برآمد (گہ پیر و جوان شد) چون تیر شد و دو صد تار بدست (افسون گر
عالم) صد نالہ زار از دل ہر تار برآمد (از طرح روان شد) گاہی بمثل ملعنت صلصال فرو شد (گہ فواص
سعال) گاہی زتہ کہ کل فخار برآمد (از ان پس بخان شد) گہ نوح شد و کرد جہانے بمغا غرق (گہ خود بت
صور تہا ہمی مثالی ازین ماہ کہ آنہا غیر حق تعالیٰ ہستند زیرا کہ ازلہ عینیت ہمان ہمی دانستہ شد کہ ہر کہ غیر است حادث و ذات بت

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

بگشتی) گرگشت خلیل وذبول نمرود آمد + لاتش گل ارغوان شد) یوسف شد از مصر فرصت قیصی + (بدوش عالم + واندیدهٔ یعقوب بانوار برآمد + نادیده عیان شد + حقا که همو بود که اندر دیر نیاید + (میگرد شبانی) وازچوب عصا + بصفت اژدر آمد + (زان فخر جهان شد) میگشت دمی چند برین بادیه تنها + (از بهر تفرج) + عیسی شد + در گنبد دلق برآمد + (تسبیح کنان شد) فی الجمله همو بود که می آمد و میرفت + (هر قرن که دیدی) + تا عاقبت آن شکل وزیبا وار برآمد + (ادا ئی جهان شد) + منسوخ نباشد به تناسخ بحقیقت + (آن دلبر زیبا) شمشیر شده از کف کرار برآمد + (قتال جهان شد) + فی فی که همو بود که میگفت انا الحق + (در صورت یحیی) + منصور خود انگه برآن دار برآمد + (زادان بگمان شد) + خود شمس تبریز شده در دل مولا + (جا کرد جهانجا) عرفان شد + بر صورت اسرار برآمد + (آن گنج عیان شد) + این دم نه نهان است به بین گر بصرت هست + (از دیدهٔ باطن) انیست کزوان همه گفتار برآمد + (یعنی صفتان شد) + رومی سخن کفر نگفتست چو قال + (منکر مشو دیش) + کافر شد آنکس که بانکار برآمد + (از دوزخیان شد) + این بس نه بشارتست که هر لایفهمد + زین سر صلاح + (نیافت کسی کو زسر کار برآمد + (اسرار بیان شد) آیت دوم از کتاب کریم و قرآن بست قدیم نزدیک اهل + حدت ارباب توحید که مثبت وجود واحد است قوله تعالی شانه الواحد القهار بطریق اثبات و توجیه وی هم بان وجوه ثلثه است آیت قل هو الله احد گفتیم غایت مافی الباب در آیت قل هو الله احد مبتدا و احد خبر مبتدا و در آیت هو الله الواحد القهار اسم الله موصوف است و واحد صفت او ست و در نحو قاعده ایست که الخبر بعد تعلم به صفة والصفة قبل العلم بها خبر و معنی واحد من حیث انه یکیست کما ذکره وصرح فی صحاح الجوهری الواحد بمعنی الاول فتقول ما فی الدار واحد کما تقول ما فی الدار احد لکن واحد بالغتی بهت که در ما حد نیست زیرا که احد صفت مشبه است و واحد اسم فاعل و شک نیست که صفت مشبه دلالت بر ثبوت و استمرار است و اسم فاعل دلالت بر حدوث و انقطاع علیهذا در شرع اطلاق اسم احد بر الله تعالی خاص تر آید از اطلاق اسم واحد بر او چه احد جاری نمیشود بر غیر الله و بر اسم آن جاری نمیشود و قال الله تعالی هو الله الواحد القهار و قال الله تعالی انما الهکم الله واحد اما اسم احد جاری نمیشود مگر بر اسم الله اذا جاء فی التنزیل الله احد الله یحیی الهکم احد و بعضی اهل تحقیق گفته اند که احد مقتضی نفی مثل است و واحد مقتضی نفی غیر است چرا که استعمال واحد هم بمعنی نفی مثل آمد بخلاف آنکه استعمال وی بمعنی نفی مثل نیامده عرب گوید فلان واحد اهل زمانه یعنی لا مثل له و نگویند فلان احد اهل زمانه بهذا المعنی و این نیز گفته اند که اسم واحد چون مقارنه نیابد باسم القهار مقتضی نفی غیر بود و دلیل بر این قوله تعالی لمن الملک الیوم لله الواحد القهار هم از بهر این معنی است که در قرآن مجید هر جا که اسم الواحد جاری شده است بی مقارنه اسم القهار نیست هذا معنی آیت سیوم از کتاب کریم و قرآن عظیم که نزدیک اهل + مثبت وجود واحد است نیست قوله تعالی واعبدوا الله ولا تشرکوا به شیئا طریق توحید

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

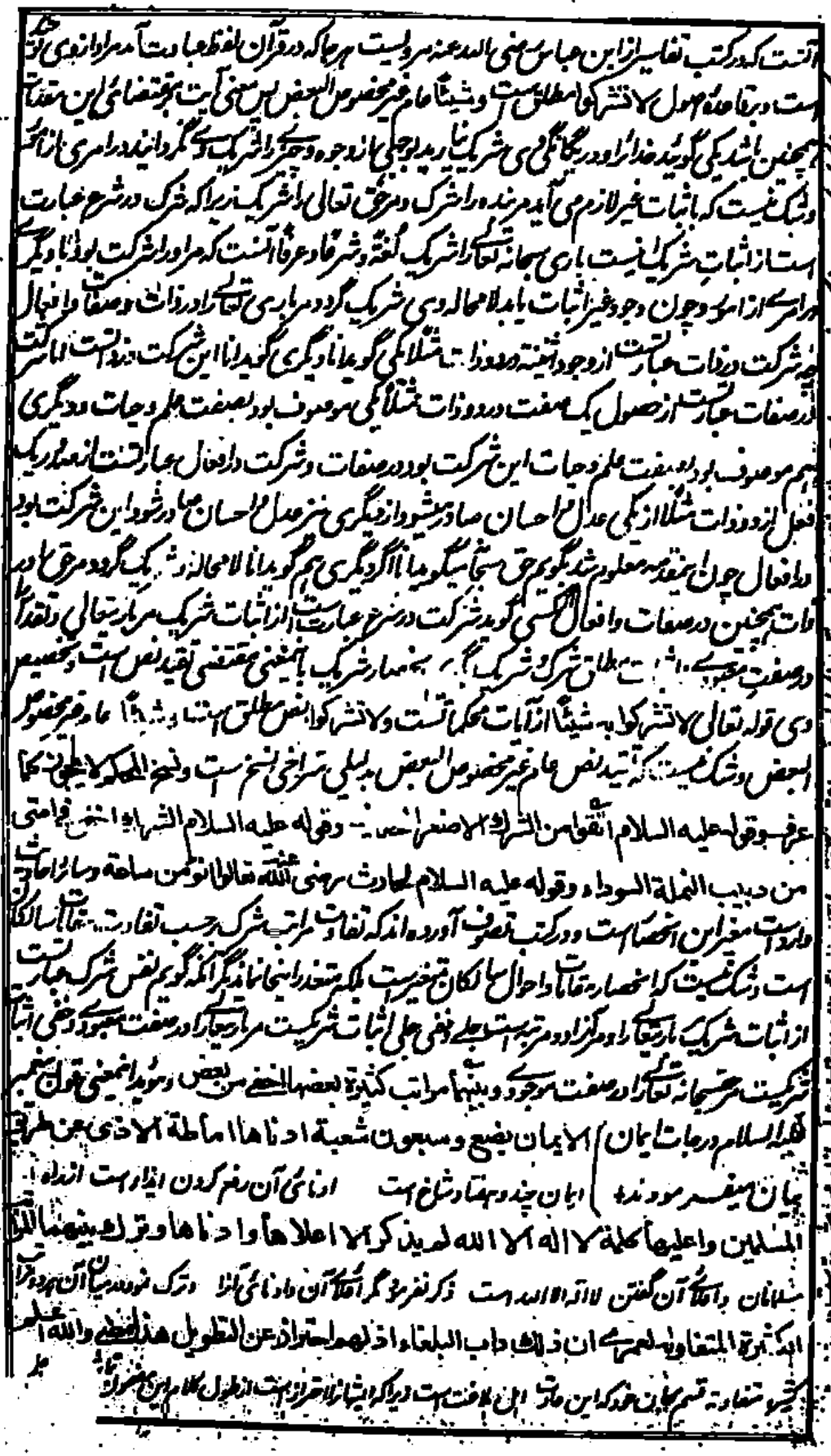

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

آیت چہارم از کتاب کریم و قرآن عظیم کہ نزدیک اصحاب وحدت مثبت وجود واحد است قولہ تعالیٰ لَیْسَ کَمِثْلِہٖ شَیْءٌ وَّھُوَ السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ وتوجیہ بر دو وجہ است وجہ اول آنکہ گوییم چون غیر حق تعالیٰ را وجود ثابت کنیم مثل حق تعالیٰ بالازم آید زیرا کہ مماثلت عبارت از اشتراک در صفات است چون وجود دوم ذات اثبات باید بالاضطرار صفات ہم نیز اثبات باید کہ وجود ذات بی صفات محال است و شک نیست کہ صفات حیوٰۃ و علم و قدرت و ارادت و امثال این در انجا صفات باری تعالیٰ باشد پس لازم آید کہ در این صفات باشد بالاضطرار آن ذات مثل حق تعالیٰ باشد و اگر فی المثل نفی مماثلت و نفس آن غیر باری تعالیٰ بہمہ وجوہ فرض کنیم باری نفی مماثلت و نفس وجود تواند نمود و اگر کسی گوید مماثلت عبارت است از اشتراک در جمیع صفات چنانکہ در عقیدۂ حافظیہ مذکور است وعندنا ما ھی یثبت بالاشتراک فی جمیع الاوصاف حتی لو اختلفا فی صفۃ لا یثبت المماثلۃ لان مثلین ما یسد احدھما مسد الاخر گوییم مشارکت چیزے با چیز در جمیع صفات ممکن نیست چہ آن ہنگام ما بہ المفارقۃ غیر ما بہ المشارکۃ شود زیرا کہ بین افراد الماھیۃ ما بہ المشارکۃ تہ است و ما بہ المفارقۃ تعین و شک نیست کہ تعین صفت است کما عرف فی صدر اصول الکلام پس ثابت شد کہ برائے مماثلت اشتراک در جمیع اوصاف شرط نیست و نیز گوییم حق تعالیٰ گفت قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُکُمْ و ہر کسی داند کہ پیغمبر علیہ السلام در بشریت نہ ہمچو دیگران بود تا وسی در رنگ طعام و شراب کہ لازمۂ بشریت است مثل آنی لست کاحدکم الحدیث پس با این ہمہ بعید کرد و فاصلہ میان او و میان سائر بشر بود در نفس بشریت و برا مماثلت بایشان ثابت کرد پس دانستم کہ برائے مماثلت مشارکت در جمیع اوصاف شرط نیست و نیز گوییم قول فقہاست الاعلیٰ بالادنیٰ من صنۃ الرحال و شک نیست کہ مقاتل ملکی کہ پیدا سکندر و قتیل علیہ واحد است و بالاتفاق مقیس مثل مقیس علیہ است و نیز گوییم در زید مثل اسد نیست در مماثلت مگر در یک صفت کہ آن شجاعت است و آن مشترک است میچ یک از اہل لغت و علمایان منکر نیستند اگر کسی گوید برائے مماثلت چون مشارکت در جمیع صفات شرط انگاری پس چرا در صفات ذاتی کہ عبارت است از اشتراک در تمام ماہیت شرط گیری چنانکہ در مطول الیہ گفتہ الغیران ان اشترکا فی الماھیۃ فمثلان و چون حل مماثلت باین معنی کنی حق تعالیٰ را مثل لازم نہ آید زیرا کہ ہیچ کس از مخلوقات مشارک نیست مر خالق را در تمام ماہیت گوییم چون در قرآن و حدیث و کلام فقہا و ترکیب بلغا معنی مثل علی الاطلاق یافتیم پس تقیید مثل بایں معنی کہ متکلمان میگویند نباشد مگر مجرد اصطلاح و شک نیست کہ اصطلاح قومی حجت نگردد بر قومی دیگر و جہ دوم آنکہ گوییم قولہ تعالیٰ لَیْسَ کَمِثْلِہٖ شَیْءٌ از آیات محکمات است و مثل مطلق است و شئی عام غیر مخصوص البعض زیرا کہ ہیچ کس از اہل اسلام نگوید کہ مر حضرت عزت را تعالیٰ و تقدس مثل بجہتی ہست و بجہتی نیست و نیز گویند باری تعالیٰ را چیزے مثل ہست و چیزے مثل نیست پس اگر مماثلت را مقید کردانیم بقید اشتراک در جمیع صفات ہم

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

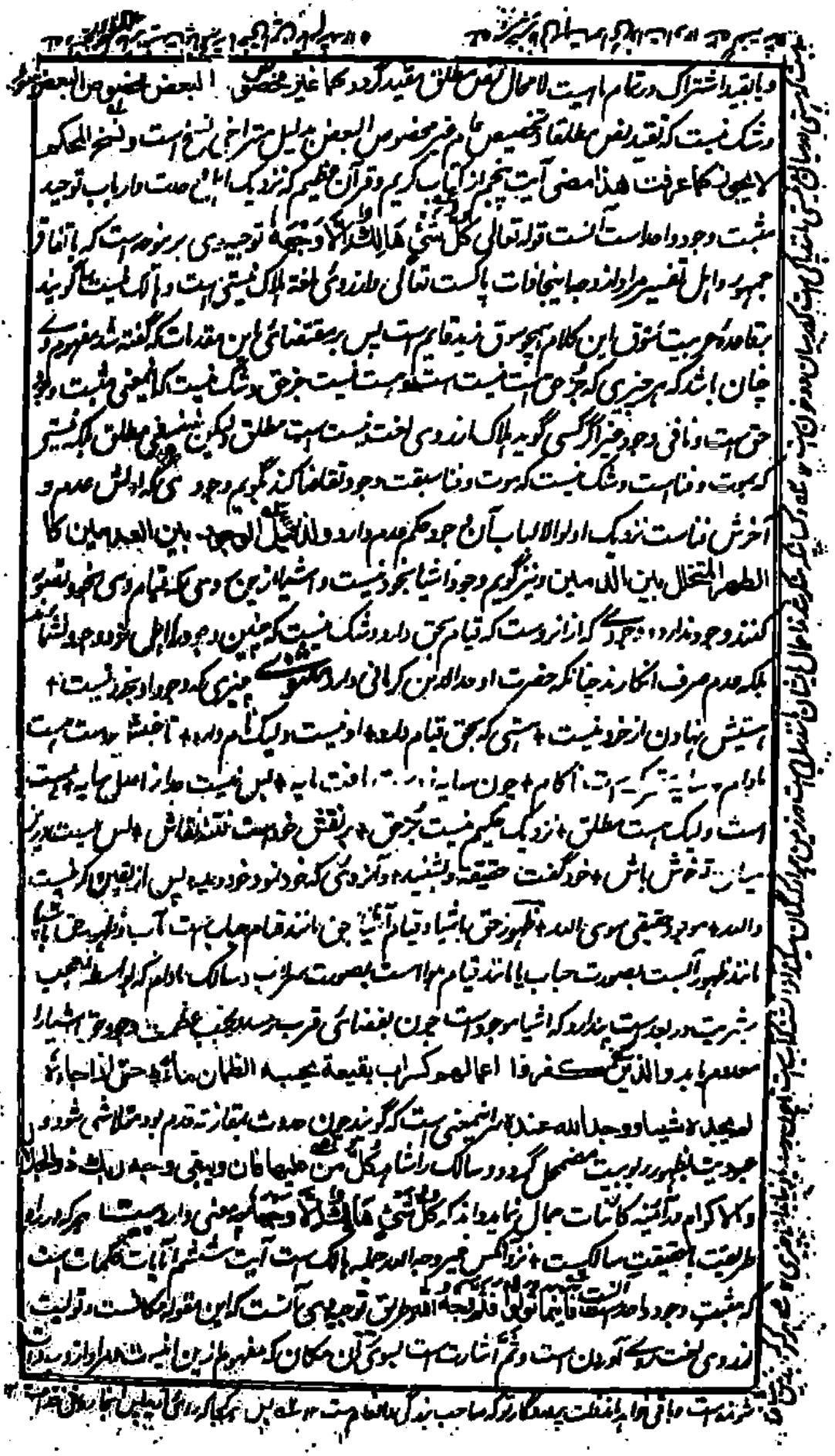

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

پاک باری تعالیٰ عنی آیت چنان باشد کہ ہر جا کہ دہمی آید آنجا ہست ذات آنجا نہ و تعالیٰ و شک نیست کہ آنجا
ہنگام کہ وجود غیر فرض کنند دہمی بیاید آنجا ذات باری تعالیٰ نباشد زیرا کہ حال ازین خالی نیست
کہ وجود غیر فرض کنند دہمی بیاید منفک فرض کنند یا غیر منفک اگر منفک فرض کنند ظاہر است کہ آنجا
ذات باری سجانہ نباشد والا لم یکن منفکا و اگر غیر منفک فرض کنند ہم آنجا ذات باری سجانہ نباشد
چہ آن ہنگام لابد ذات باری سجانہ با ذات غیر مفروض کنند بر مثال آتش با آب گرم یا بر مثال روح در قالب
انگارند و شک نیست کہ در آب گرم آتش بجا خود است بجا خود و ہم در مکان آب آتش و ہمچنین
در قالب روح بجائی خود است و قالب بجائی خود نہ۔ مکان روح قالب است و ہم در مکان قالب روح کہ
یلزم الجمع بین الضدین چنانکہ تحقیق این سخن در بیان آیت قل ھو اللہ احد در توجیہ سیوم ذکر کردہ
شدہ است و چون ثابت شد بگویم درین حال اگر کسی دہمی بمکان کہ آورد لا محالہ در آن مکان
دیگری نباشد پس دانستہ کہ با ثبات وجود غیر ایشان قولوا فثم وجہ اللہ درست نیاید و فرض وجود غیر
منفکا عن وجہہ تعالیٰ غیر مفید طریق او خبر واضح درین توجیہ آنست کہ گوئیم چون وجود غیر فرض
کنیم لا محالہ منفک از ذات باری تعالیٰ فرض کنیم زیرا کہ بدون تصور انفکاک وجود غیر محالست کما مر
والا یلزم اثبات حالۃ اتصال للذات سجانہ و تعالیٰ کما عرف فی فن الکلام چون وجود غیر بے
منفکا عنہ تعالیٰ فرض کنند شک نیست کہ آنجا ذات خدای تعالیٰ نباشد حضرت قدرت کہ بیفرماید
چنین بندی از آیات محکمات در بیان وحدت وجود بیان افتاد خبری چند ہم و اثری چند ہمند کہ
مثبت وجود واحد باشد او اگر دہمی آید اول از احادیث صحاح کہ مثبت وجود واحد است این
از پیغمبر علیہ السلام فرمودہ چنین کیا عن اللہ انا الاحد الصمد الذی لم یلد و لم یولد و لم یکن لہ
کفوا احد و جہ دہمی نیز ہم بران وجہ ثلثہ است کہ در آیت قل ھو اللہ احد ذکر رفتہ چرا کہ سوق این حدیث
و سوق آن آیت یک نسق است و بینھما اتحاد من حیث اللفظ و المعنی پیش انیطالفہ در مرتبہ
ذات ہیچ گونہ کثرت نیست لا بالفعل و لا بالقوۃ لم یلد و لم یولد در ہیچ مرتبہ ہست اما ہمین مرتبہ احدیت
بعد انکہ در تنزل می آید بمرتبہ انسانیہ کہ منتہائی مراتب است میرسد نام مولودی می یابد اما کلام مولودی
کہ ولدت امی ایاھا عبارت آنست و باز ہمین مرتبہ احدیت بعد از نزول در عروج می آید و بمقام تخلق
آدم میرسد نام زوجیہ می یابد اما کدام زوجیہ کہ بلسان شریعت آنرا عبودیت میخوانند و بلسان طریقت فقر
خوانند کما قالوا الفقر العبودیت یکون عیشۃ کعیش اللہ و اذا تم الفقر فھو اللہ اشارت بر آنست
حدیث دوم از احادیث صحاح کہ مثبت وجود واحد است ہست من عادی ولیا فقد بارزنی فقد دلے الحق بانکہ این
حدیث دلیل اثبات وحدت وجود واضح الدلالہ است و ظاہر المراد لذ وضوح دلالت و ظہور مراد بر مصداق
آیت من یطع الرسول فقد اطاع اللہ و بطریق ان الذین یبایعونک انما یبایعون اللہ و ایضا

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بعضی از اہل ظاہر گویند کہ حدیث معمول بہ دیانست نہ بروایت تاویلست غیر ناشی از دلیل و اگر گویند کہ
اسناد در روایت حدیث اسناد مجازی است و مراد اینست کہ من رانی فقد رای عبد الحق او رسول الحق
گفتہ شود اگر حقیقت بی مرتبی کردن و حقیقت را بی ضرورتی مہمل گذاشتن و مجاز را بر حقیقت گزیدن کدام اہل
تحقیق است نزد ارباب تحقیق چیزکہ در ابیات تحقیق چہار کبیر بر مجاز گفتہ و پشت پائی بزدہ و روی دل بحقیقت
آوردہ **رباعی** سہ شراب حقیقی بخوردیم ✦ چہار تکبیر بر مجاز زدیم ✦ از سوائی نگر سوائی را ✦ تا کی زدہ باد باز خیزم
زمی کہ وحدت حقیقی حق را باین ظلال و مرائی قہم نتوانستند کردن لاجرم بدین تاویلات اردہ مشغول
نشدند ✦ وما یتبع اکثرہم الا ظنا ان الظن لا یغنی من الحق شیئا ای عزیز چون رتبہ **محمد مصطفی**
صلے اللہ علیہ وسلم ہم آیات ناطق شد و اخبار شاہد پس انکار چیزی مگر از اعمی چنانکہ فرمودہ بیت
من ترا گفت احمد دریان ✦ تو کجا بینی کہ گوئی در نہان ✦ حضرت عین القضات فرمودہ چیزی کہ
تو آنرا خدائی خوانی آنرا محمد خوانی ما آنرا خدائی میخوانیم **حضرت قدوہ**
الکبرا میفرمودند کہ شیخ ما معنی این سخن را میگفت فدائی **محمد و محمد خدای** رسالت آورد
سکندر دین ✦ اینجا شاہدی تمام است ابیات مرا خواندی از خود بدام آمدی ✦ نظر بختہ ترکن کہ
خام آمدی ✦ عشق پیام در نگنجد ✦ خود بود کہ خود پیمبری کردہ **حضرت قدوہ** میفرمودند مذہب
اصحاب تصوف و عمدہ مدار باب تعرف مسئلہ وحدت وجود است و اندک نزاعی کہ در این مسئلہ بود
شیخ عبد الرزاق کاسی و حضرت شیخ علاء الدولہ [illegible] بنا بر مصلحتی است و دران حین کہ این بنده
اکابر یکدیگر را رسائل مکاتبات بہمدیگر کردند این فقیر و امیر اقبال سیستانی در میان بودہ [illegible]
با شیخ عبد الرزاق امیر اقبال ہمراہ بود از ایشان استفسار آن معنی کردہ و ایشان در جواب گفتہ بودند کہ شیخ
تو در شان حضرت شیخ اکبر سخنان بی جا اعتقاد دارد در جواب گفتہ کہ او یا مردی عظیم الشان و عالی قدر
میداند [illegible] او را بسیار می پسندد امیر فرماید کہ در این سخن کہ حق را وجود مطلق گفتہ غلط کردہ و می گفتہ کہ
اصل ہمہ معارف او خود ہمین سخن است و ازین بہتر سخنی نیست کہ شیخ تو این را انکار میکند و جملہ انبیاء و اولیا
و ائمہ بر این مذہب بودہ اند امیر اقبال این سخن را بشیخ خود نقل کرد شیخ آنرا در جواب نوشتہ است در بیچ
ملل و نحل و بین دعوائی سخن کس نگفتہ است و چون بنگ باز نگاہی مذہب طبایعیہ و دہریہ بسیار بہتر از
عقیدہ و امثال این در نفی ابطال آن سخنان بسیار نوشتہ چون این خبر بشیخ عبد الرزاق کاشی رسید بشیخ
رکن الدین علاء الدولہ مکتوب نوشتہ و شیخ آنرا جواب نوشتہ جامع نکات ایشان ہر دو مکتوب را بعبارۃ
آن پسندیدہ کیشان باشارت مبارک نقل کردہ و آن اینست **مکتوب** امداد تائید و توفیق و انوار تو
و تحقیق از حضرت احدیت بظاہر و باطن او مولانا الاعظم شیخ الاسلام حافظ او ضاع الشریعت
قدوۃ ارباب الطریقت مقیم سرادقات الجلال مقوم ہیاکل الجمال علاء الحق والدین غوث الاسلام و

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

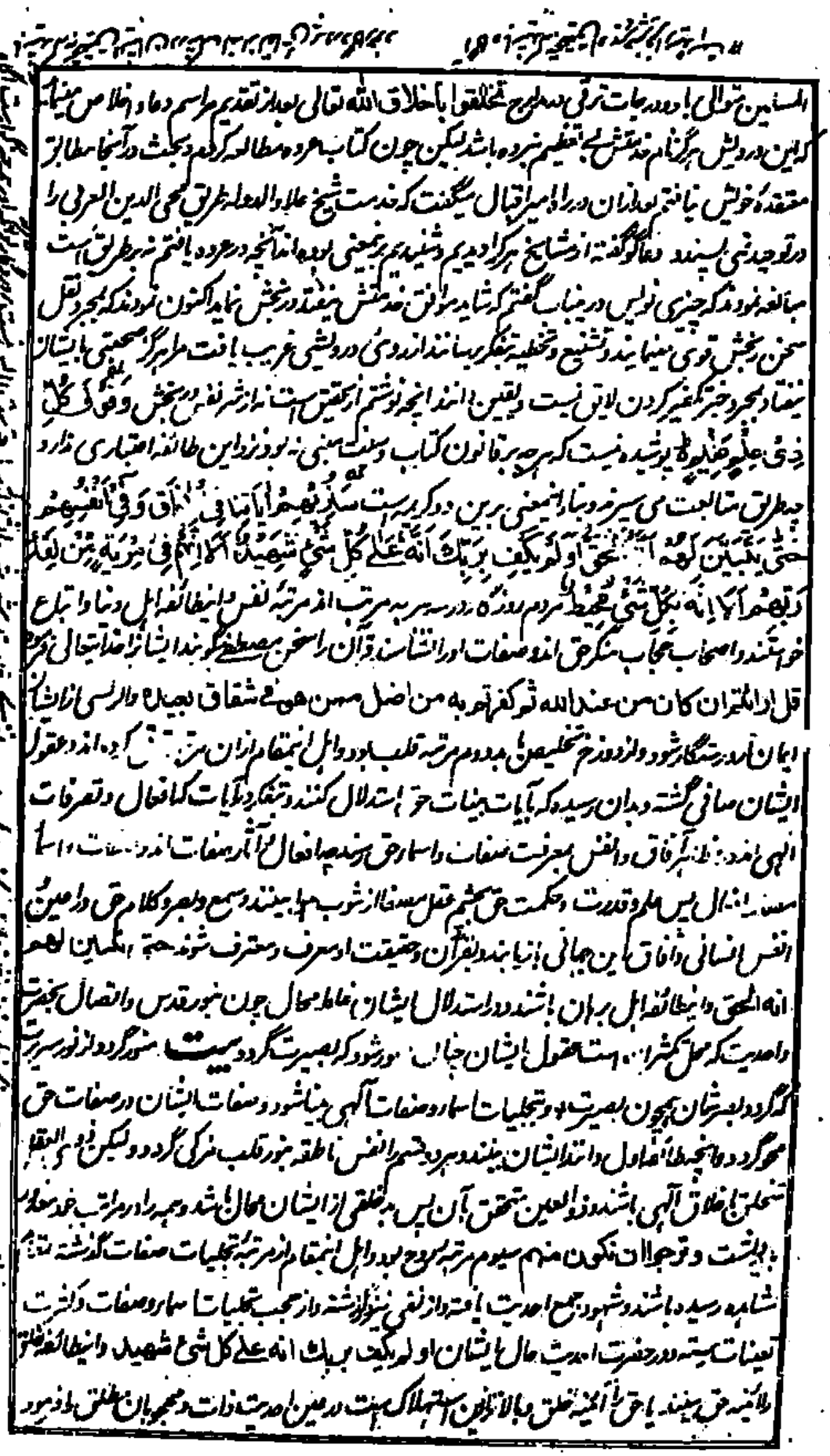

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

چند بین بزرگ در معنی موافق و مطابق یافتی این بیان را مکرر نکردی و دلایل بسیار نگفتی بر معنی چنانکه در اول شرح فصوص و غیره مان افتاده است تا دانشمندان محقق که اصحاب فهم و ذکی باشند با شتا تقریر کنند از تطویل و اطلال احتراز کردم ومن لم یصدق الجملة فهان علیه ان لا یصدق التفصیل حق تعالے همگنان را هدایت بسوی جمال خویش کرامت کناد وانا واکم لعلے هدی او فی ضلال مبین والله الموفق والمعین **جواب مکتوب دی** که شیخ رکن الدین علاء الدوله کاشان فرستاد قل الله ثم ذرهم الا بزرگان این دوره گان این راه یقین باتفاق گفته اند از معرفت حق برخورداری کسی را یابد که طیب القلب و صدوق البحبة شاکر و ثابت باشد چون این هر دو خصلت هست از ین طامات و ترهات چه مقصود تا آنچه از شیخ نور الدین عبد الرحمن اسفرائنی قدس الله سره روایت کرده است مدتی دو سال شرف صحبتش یافته ام هرگز بزبان او نرفت بلکه پیوسته از طالعه تصنیفات ابن العربی منع فرمودی تا حدی که چنان شنیده است که مولانا نور الدین سلیم و مولانا بدر الدین رحمهما الله فصوص جهت بعضی طلبه درس میگویند بشبها بخانه فرستاده و آن نسخه نزد ایشان بازستاند و بدیدن منع کلی کرده آنچه نفرزند ناخلف صاحب قران افضل کند الله یجدد التوفیق و اقرعین قلبه بتوفیق التحقیق والتحقق حوالت کرده بزبان مبارکش رفت که ما بازین اعتقاد و معارف بیزارم آن وقت فراموش خود بر وفق اشارت سبحانه فتوحات را محشی میکردم بدین سبب رسیدم که گفته است سبحانه من اظهر الاشیاء وهو عین بطونه فتراه الله لا یتجلی من الحق ابدا الا انا له سمعت من احد لا انه یقول پاکست آنکه ظاهر کرد چیزها را و او عین آن شاست ؛ تحقیق تعالے جا میکند از سخن حق تعالے شیخ اکبر الشیوخی از آنکه میگوید که فضله الشیخ عین وجود الشیخ لا تسامحه البتة بل تغضب علیه فکیف یسع العاقل ان ینسب فضله شیخ عین وجود شیخ است با وصف این انکار تواضعی کرد یقینا که خشم خواهی گرفت بلد پس چگونه جائز باشد عاقل را لله الله هذا هذا ان تب الی الله توبة نصوحا لتنجوا من هذه الورطة الوعرة التی یستنکف کرنسبت کرد بسوی حق تعالے این نهایان است توبه کن بسوی حق تعالے توبه نصوح تا که نجات یابی ازین ورطه مشکل که استنکاف می کنند منها الدهریون والطبیعیون والیونانیون والسکانیون والسلام علی من اتبع الهدی از دهریان و طبیعیان و یونانیان و سکانیان و سلامتی هست بر کسی که پیروی هدایت کرده باز نوشته بودی که در عروه برهان برنهج مستقیم نیست چون سخن مطابق واقع باشد خواه برهان منطق را راست باش خواه مباش چون نفس الطمانینه در مسئله حاصل شود و مطابق واقع باشد شیطان بر آنجا اعتراض نتواند کرد او را کافی است الحمد لله علی المعارف التی هی مطابق الواقع عقلا و نقلا بحیث ما یمکن النفس تکذیبه + + شکر خدا است بر معارفیکه مطابق واقع ست عقلا و نقلا بنحیکه ممکن نیست نفس انکار آن والشیطان تشکیکها و تطمئن القلوب علی وجوبها وجود الحق و وحدانیته و من لم یشیطان را تشکیک آن در اذهان می یابد دلها بر وجوب وجود حق و وحدانیت او و کسیکه

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

واینچه کرده آخر مقامات در منازل سائرین توحید ست نه همچنانست بلکه او را در مشاهدهٔ مقامات
افتاده است اخر مقامات المائیة العبودیة وهو عود العبد الی بدایة حاله من حیث لولا
المفتوح وا ولها دائر مع الحق فی شیون تجلیاته تمکنا از حضرت شیخ الطائفه پرسیدند که معنا
النهایة هذا الامر قال الرجوع الی البدایة العزیز در بدایت و وسط مقام توحید خاصه در خلال
سماع امثال این رباعیات بسیار بر قوال رفته باشیم و دران ذوق مدتها مانده از انجمله یکی آنست
رباعی این سر نه منم گر منی هست توئی * در دیر نه پیر نه بتی هست توئی * در دیده نه مژه نه تن نه جان
ماند نه جان * در زنار نه ایمان نه دینی هست توئی * در اثنای مقام حلول کفری میشود و اتحاد توحیدی
اشعار انا من اهوی ومن اهوی انا * لیس فی المراة شیء غیرنا * قد سمی المنشد اذا انشد * ونحن
روحا حللنا بدنا * اثبت الشراة شرکا واضحا * کل من فرق فرقا بیننا * لا اقالیة ولا اذکره بمات
وقد یا انا الحق بعد ازان حق قدم نهایت توحید نهادم فلیه محض بحر والرجوع الی الحق خیر من التمادی
فی الباطل برخواندم العزیز تو نیز اقتدا بهمین کن چون نظر بر قول خدا متعالی افتاد لا ینظر بها
الا الامثال بکلی محو آن مثال کردم السلام * نزدم حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که تخلیه ایشان بهیت
حضرت شیخ اکبر بسیار غریب بود با وجود که خود بزرگی ایشان اعتراف کرده اند چنانکه در حق بعضی از
بخطاب ایشان نوشته اند ایها الصدیق المقرب وایها العارف الحقانی واین همه اشی حالا
موجود نیست حضرت ایشان را سخن باد گفتیم ایم در موجه مکابره در سخن نکردیم اما بهر حال در سخن ایشان
تاویل کرده ایم و عظمت محاورهٔ ایشان نمانده که حامل مبارک شان را ایشان کرده اند اکنون بیاد داشت که
در مسئلهٔ توحید میان ایشان خلاف نیست و تخطئه و تکفیر حضرت شیخ رکن الدین علاء الدوله بهیت حضرت
شیخ عبد الرزاق آن معنی ست که وی از کلام شیخ فهم کرده بآن معنی که مراد شیخ است یا که وجود را سه اعتبار
یکی بعتبار وی بشرط شی که وجود مقید است دوم لا بشرط شی که وجود عام است سوم بشرط لا شی که وجود
مطلق ست آنکه شیخ قدس سره ذات حضنجا تعالی را وجود مطلق گفته است یعنی اخیر ست شیخ رکن الدین ابرا
بر وجود عام حمل کرده و در نفی و انکار آن مبالغه نموده با وجود آنکه خود باطلاق وجود ذات یعنی
اخیر اشاعت کرده است چنانچه در بعض مسائل فرموده که الحمد لله علی الایمان بوجوب وجوده +
وتنزهه عن ان یکون مقیدا بحد و دا او مقیدا لا یکون له بلا مقیدات وجود ذ +
چون مقید می بود و نباشد و مطلقی نباشد که وجودی موقوف باشد بر مقیدات ناچار مطلقی خواهد بود
لا بشرط شی که هیچ یک از قیود عموم مشهود نباشد و قیود تعینات شرط ظهوری باشد در ذات شرط
وجود لا في عدد اته و نزاع مذکور ازین قبیل بود حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که این نزاع و گفتگوی
در اوائل حال بوده چون در صحبت آخرین بملازمت مشرف شدیم خود ذوقی بهمی ازان نداشت بود

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

کہ در مدینہ در مجلس حضرت شیخ کمال الدین علاء الدولہ آمدہ پرسید کہ حضرت شیخ ابن العربی کہ حق را وجود مطلق گفتہ
و قیامت این سید بیتاب گردیدہ فرمود کہ من این سخن را قلقامی خواہم کہ بہ زبان رام کہ شیخ پیر گفتہ ی
کہ سخن مشکل من زانست تا چون گفتہ شد ناکام تاویل میباید کردن تا دیگران را در دیدار تہ باطن عقدہ نیفتد و نیز در
بزرگان بے اعتقاد نشود نظام الحق والدین العجبی ازین سخن خواستہ کہ وحدت را در کثرت ثابت کند وجود مطلق گفتہ تا
معراج دوم بیان تواند کرد کہ خراج دو است یکی آنکہ کان اللہ ولم یکن معہ شیء دوم یافتن این
آسانست دوم آنکہ الان کما کان و شرح این مشکل میخواست کہ ثابت کند کثرت مخلوقات در
وحدت حق ہیچ زیادہ نکند وجود مطلق مظاہر افتادست چون یک شکل او بینی است بود و ہست
دیر اخوش آمدہ است از شکل دیگر کہ نقصان لازم می آید غافل ماند و چون وعدہ ی اثبات وحدانیت
بودہ باشد تعالی از وی عفو کردہ باشد چہ ہر کہ از اہل قبلہ اجتہادی کردہ است در کمال حق اگر خطا
افتدش نزدیک من چون مراد او کمال حق بودہ اہل نجات خواہد بود و معیب اہل در جات چنانکہ
دو دو بزرگ بحثی شدیکی گفت کہ بیزارم از آن خدائی کہ دو سنگ گرد بہ ظہور کند دیگری گفت بیزارم
از آن خدا کہ در سنگ گرد بہ ظہور نکند حاضران مجلس جزم کردند کہ یکی ازین دو کافر شدند کاملی ازین
ایشان توجہ کرد تا آن کہ یکے اعتقاد کردہ کہ سنگ گرد بہ در غایت سنت اندہ [illegible]
ایشان نقصان تمام ست پس مقصود او نیز ایست از خدائی ناقص دیگری اعتقاد کردہ کہ در ملابسہ مخالطہ
سنگ گرد ہیچ نقصان نیست اگر محض ایشان ظہور نکند فیض او ناقص باشد پس مقصود او نیز ایست
از خدائی تا ہیچ شک نیست کہ ناقص علم از انشاید پس بیزاری ایشان از خدا نباشد کہ قبیح لازم نیاید
حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ از اول ساطعہ تا این قاطعہ معلوم شد کہ وجود یکی بیش نیست
و کثرت ذوات و تعدد کائنات از روی نمائش ست چنانکہ روی واحد در مرایای کثرت مرئی گردد
فارغ و عاری روی نباشد در باصری چو عکس روی از آئینہ بسیار نماید در ہے یکی شد نہ بس یا بد
از روی چنان مشہود باشد نہ بداند او چہ نامش نہ بودہ باشد نہ اما در عقیدہ محظورات کثیرہ و اوہام کثیرہ
می آید لا انکار حس و اعراض از آثار موجد حس ست پس این آسمان و زمین نیستند
بنی آدم و دام و دد نیستند و عبادات عباد عابد تسبیح کہ باشد و ساجد سجود کرا گویند و صلوات
حضرت بے مثال شفیعہ و مفاوضات قبیحہ و عید عذاب آخرت و صدور خیر و شر در ہمہ لازم می آید و ہمہ
ظاہرا انکار بدیہی از نفس و اعراض قبیح از احادیث مختلف بعد و قطعیہ ہمہ چون نزد ایشان یکی و ہست
بود پس این اسلام و کفر از ما چہ بود است تا کہ باشد خالق و مخلوق و آنگہ راہ بندگی رفتن چہ
سود است باید دانست کہ جواب انکار حس توجیہ کردہ اول گذشت جواب اینست کہ انکار ضروری
قاطعہ و فائدہ حس و عقل مذہب اہل سنت و جماعت نیست بلکہ طریق اہل اعتزال است طریق اہل

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وجماعت نکند از خصوص طبع و انجماز جنس مشکل است زیرا که اندازند بلکه انجا حقیقت ذات واحد
اگر در یکرتبه عابد بود در مرتبه دیگر معبود چه عجب چنانکه در پیکر انسانی شهوت و غضب ایمان این است که
الخیر و الشر من الله تعالی و لهذا قال قائل من عند الله و کل من عند الله و ما اصابك من حسنة الایة
از حسن ادب است که حسن را نسبت بحق کنند و قبیح را بخود و فرد تو بندگی کنی من بد کرده ام که بد را بخود
کرده ام و هر جا که اسناد فعل خیر بخود است حق است که آن اسناد خبر مجازی میست چنانچه نسبت زشت
بشیطان و حسن و قبیح امر نسبتی نیست بذات ما عند الله نه حسن است کما قال الله تعالی ایاما
تدعوا فله الاسماء الحسنی و من سلمان شعر زرکشی اگر نقشی بچشت زشت می آرد تو وقتی زیبا بین
باشی که بینی زشت را زیبا و دیگر نور پاک دین از پلید چه نقصان بذیرد چنانکه نور آفتاب را شوخی
تاریکی ابر نیالاید و ثنا و مدح چیزی نیفزاید بکمال خود از جمال و نزاهت و تقدس پاک نقصانش محال است
و زیان و ذم بیمایست و کرچون جان در جهان بسیط و سایه و نور شاخ و بیخ کرخود و اندکی بیت محرم
حضرت قدوة الکبرا میفرمودند یکی از اسرار الهی و آثار نامتناهی کشف . . . اعلا است که
قدما متقدمین و عظمای محققین از اشتار اند و بر وجوه اند که هذا من الاسرار الایقله فهم ذوو لاقی
چون فاعل حقیقی تعالی و قادر مطلق اوست و خالق افعال خلق والله خلقکم و ما تعملون و ما تشاؤن
الا . . . تشاء الله رب العالمین کی عبارت ازین ست پس سزای افعال کرا سزد و بار بار باطلا بر عبید
حضرت قدوة الکبرا از مواضع نقل کنند که انچه در دوزخ ست از موجبات گزارش برای سعادا
افرید کانست برای شقاوت و ابعاد ایشان یرید الله بکم الیسر و لا یرید بکم العسر
قال علیه السلام ان الله خلق جهنم من فضل رحمته و تفسیری آورده است
اهل من الاشقیاء اذا دخل جهنم و صل الی کمالاته التی یقتضی عینه و ذلك الکمال
پس هر کدام از بدبختان چون داخل خواهند شد دوزخ خود رسند بسوی کمال خویش که مقتضی بود ذات تو او را و این کمال
عین القرب من ربه کما ان اهل الجنة اذا دخلوا فیها وصلوا الی کمالهم و مستقر عبود
عین قربست از پروردگار او چنانکه هر آینه اهل جنت چون داخل شوند در جنت خواهند رسید بسوی کمال خویش و مقر
قربوا من ربهم و ایاما قال و ما ارسلناك الا رحمة للعالمین
قرب نگرید از رحمت خویش و رحمت خود فرستادیم ترا مگر برای رحمت عالم

رباعی کمال اهل شقاوت بدوزخ دان * بدون آتش باشد وصول حاصل شان *
کمال اهل سعادت بدون جنت شد * بجای خلد مخلد شوند واصل شان *

معبود و محبوب کفره آتش است و هر کسی با محبوب خویش خوش ست ـ (رباعی)
اگر بس بلبرخ گل نار باشد * بدوزخ در بود گل یار باشد * وگر زی بود در جنت آبی * شود دوزخ گلشن هم چار باشد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

نقش یعنی بصورت هم بود و کسے شناسد نقش این صورت پرست ۱۲ اهل این معنی است گر صورت پرست
قال علیه السلام فی الدعاء یا من الدنیا والاخرة ورحیمهما ۱۲ نقل است که تجلی رحیمی بعد از رحمه سما خواهد بود
و رحمه مجرما تر اشفاعت خواهد فرمود و در طوالع مسطور است چون حقتعالی اذن شفاعت مجرمان را داد رحمه
کس از خواص انبیاء و اولیاء درخواست مجرمان کند از رحمه آخر حقتعالی بتجلی اسم الرحیم بر دل شفا
داد اجابت است که بوسیله شفاعت با حقتعالی سخن گوید بعد مشاهده او زمانی محال مقام یابند بدین نسبت
مجرم مطلوب بود ذلک سر در هر چه جز اصلی است و بقبح عارضی قبیح نگردد و لطافت روحانی بکثافت جسمانی
و لوازم جسم او متالم نماید و کلام الهی باو چنانند کل مولود یولد علی الفطرة الاسلام ثم ابواه یهودانه
او ینصرانه او یمجسانه ۱۲ و ملائکه جهت تهذیب بود و هر چه هست مظهر اسمی از اسماء حقتعالی اند چگونه خود الم
نرسانند مگر آنکه ملتی عارضی شده باغذیه مخالف برای زوال علة علاج بدارغ و جراحان کنند تا که نیت
و بیت چون این شدی مرتفع شد عذاب رفع شده چنانچه زرخالص بعد از خلوص آتش ضرر نه رسد ۱۲
حضرت قدوة الکبرا میفرمودند بتقریب مغفرت سخنی برآمد در تفسیر آورده است در روایت و لسوف
یعطیک ربک فترضی رسول اعلم فرمود بعد از امت من در فوج اند و فیل بندگان از بندگان
خدا تعالی آنرا در فوج اند بیا رامی نشوند و ملائک استغفار میکنند خود از عصیان پاک ظاهر است که نثار دیگران

اسیاد لی کو دولت الحر باشد	بلند کین تیغ از بند باشد	دوی شاد شد در ثنای الهی ۱۲	بگوش آرزوان لا تنهی
گرچون خیری بعالم نیست موجود	بچشم ساکنان ریشه	بجز اوری دیگری سودے ندارد	درین سودا جز او سودے ندارد
گر باشد غیر او کین شوق گیرد	گریبانش دست وصل گیرد	همه لذات و راحات جهانی	شراب عیش انسانی و جانی
مرا و را پرسد از روی تحقیق	بجان اندر جهان از سوز تحقیق	کسی کو را بود این راحات گیرد	چه باشد غیر محنت پذیرد
اگر او هست در ذاتش نباشد	زذات خود چون شاید	اگر بینی درین بازار و تصدیق	کمال دیگر است از روی تحقیق
بیا اشرف اگر زینگونه کم گوی	که کم برد درین میدان کم گوی	اگر گفتیم عالی در گزار بدان	درین گفتن مرا معذور دارید

لطیفه بست و هشتم در بیان توبه

قال الاشراف التوبة هی الاعراض عن الافعال القبیحة والاقبال علی الاعمال الصالحة
بباید دانست که توبه بسبب اعراض از افعال ناپسندیده و اقبال بر اعمال حمیده و اعراض از کدورات
بشری و اخلاق حضری چنانکه غل و غش و حسد و نفاق و کذب و بخل و حرص و طمع و غضب و بغض و ریا
و بیان غیبت و امثال آن مادام که شخص باین اوصاف موصوف باشد محجوب بود از خدا و رسول علیه السلام
و اولیاء و صاحب شرع مکلف را ازین قبایح منع فرموده هر که صفات مذکوره را بگذارد و بعکس آن صفات حمیده را
نصب کند چون سخاوت و مروت و خلق نیک و تواضع و کم آزاری و امثال وی همه سیرت نیک مندرج است
فرمود همه اشرف بما لیس فیه توبه کردن است از اعمال بد و آمدن است بسوی اعمال نیک ۱۲

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بیت مباش در پی آزار ہر چہ خواہی کن ۔ کہ در شریعت ما غیر ازیں گناہی نیست حضرت
قدوۃ الکبرا میفرمودند ہر یک صفت و اوصاف حمیدہ مذکورہ اصل ہمہ عبادات و جملہ سادات
سالک خواہد بود ناصد یکہ اگر بر یک صفت ہا و صفات مذکورہ اقدام نماید باقی او صفات در تحت او مندرج خواہد
بود۔ نقل است دزدی کہ با انواع فنون سرقہ آراستہ بود بے تعزیری در آمد و طلب اورا دست کرد چون
او شہرۂ آفاق باین فن بود فرمودند کہ ارادت عبارت از توبہ است باید کہ از کار مشہورۂ خود
توبہ کنی گفت از من ہرگز نخواہد شد چون مبالغہ بہ ہمدیگر از حد در گذشت شیخ از وی یک عہد گرفت
کہ یک سخن از ما قبول کن باقی را حاکمی او قبول کرد و آن سخن این است کہ تو در امر خویش انصاف
ورزد ہر کاری کہ کنی با انصاف میکردہ باش چون این سخن قبول کرد شیخ در امر مدیسا خت چون بخانہ
آمد اہل عیال و خرج معہود از وی درخواستند گفت دو خانہ خرج چند روزہ باشد گفتند دو سہ روزہ خواہد بود
گفت انصاف نباشد کہ قوت دو سہ روزہ در خانہ باشد و من بدزدی روم چون قوت تمام شد شبی بخانہ
خانہ برآمد و بخانہ ہمسایہ در آمد بخاطرش رسید کہ انصاف نباشد کہ بخانہ ہمسایہ دزدی کنم در خانہ دیگری
برفت باز بخاطرش رسید کہ این خانہ نیز ہمسایہ است انصاف نباشد کہ بخانہ ہمسایہ دزدی کنم در خانہ ہمسایہ دزدی
کنم الحاصل ہمہ شہر ہمسایہ برآمد پیش بخاطرش رسید کہ بخانہ بادشاہ در آیم کہ از بیت المال چیزی دزدم
کہ حتی ہم بمرکز نشیند چون بخانہ بادشاہ در آمد [illegible] ہر دست افتاد گفت انصاف نباشد کہ این
عمو اچندین جواہر نداہد از مخزن خاص بگیرم و بمردم عام صرف کنم بدید سیم سیاہ گرفت آنہم زیادہ
مزدیدہ را پارہ کرد و جزوی سیم گرفت از مخزن برآمد چون در دست مغربی از دوازدہ ضرب شمشیر
طلوع شد تنوخ بشہر افتاد کہ در خانہ بادشاہ دزد افتاد چون تفتیش کردند از دیدہ تا یک
سیم یا دیدہ نبرد و است چون دران زمانہ آن پادشاہ متصف بودہ باشد گفت این دزد
حال از انصاف نبودہ پیدا کنید چون مشہورۂ آفاق بود حاضر آوردند بادشاہ از در آمدن مخزن
و ندیدن چیزی اندک استفسار کرد و گفت کہ بادشاہم من بحضرت شیخ خود عہدی کردہ ام کہ از ہیچ
قبول نمیتوانم کرد و قصۂ تمامی بعرض سانید بادشاہ گفت راست میگوید چون تو اینقدر انصاف
ورزیدی مرا ہم از انصاف باید گذشت حکم کرد کہ ویرا از بیت المال مبلغی معین کنند کہ
وی ازان باشد چنان کردند تفرجاً فرمودند سبحان اللہ از اقدام یک سیرت چنیند در دیار ما
مرسیہ دسانید اگر کسی بہمہ سیرت موصوف گردد و بجملہ صفات معروف باو ذہابید بر ہا علی
الہی کو سیر تہا انصاف گیرد ۔ چو عشاق صفات قاف گیرد ۔ دگر با این ہمہ موصوف گردد ۔ بزخم درد ایشان جاں گیرد
حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند اشمال توبہ بہ نسبت عموم خلائق ہست کما قال اللہ تعالیٰ توبوا
الی اللہ جمیعاً کہ مردم ہر ساعت چنگ بدامن توبہ زنند تا دست بگریبان صول سند کفر از کفر

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

تفصیل گناہ کبیرہ

حضرۃ قدوۃ الکبراء میفرمودند کہ گناہ کبائر شناختہ است بعدد دست المبرۃ وقال المومن
بغیر الحق وچہار در زبان الشہادۃ الزور وقذف المحصنۃ والیمین الغموس وچہار در شکم اکل
الربا وشرب الخمر واکل مال الیتیم ودر باقی نہانی الزنا واللواطۃ ویکی در پا الفرار من
الزحف وچہار در دل ست الشرک باللہ والاصرار بالذنب والیاس من رحمۃ اللہ والامن من مکر اللہ
وشرح این چہار آنست شرک بخدای آنست کہ ہر شر وخیر کہ از کسی در وجود آید پندارد میان او
واین گناہ آنکہ معصیتی کہ در وجود آید از اہل پندارد وباز نگذارد وکند ومباہات بوی دارند
والیاس آنکہ از رحمت حق نومید باشد کہ ہر آنچہ از بخشیدن والامن من مکر اللہ آنکہ چون معاصی در
وجود آید ایمن باشد کہ خواہد بخشید حضرت قدوۃ الکبراء میفرمودند ذنوب بر سہ نوع ست
ذنب عوام وگناہ خواص وگناہ اخص الخواص ذنب اخص ذنب جبار ست وذنب خاص
حضرۃ حضور او دون او وحب جاہ وذنب عوام خلاف اوامر واقدام بر نواہی اما گناہ اخص
انبیا اند نہ ہمچو گناہ عوام بود نہ ہمچو خواص بیان آن اشکال است اگر بمرور واظہار ش تحمل ارباب
شریعت باید اک معانی او نپردازند کہ نصیب ایشان نیست واصحاب [illegible] ہر نیل حقائق
بہرہ مند چہ بآن سعادت ایشان مخصوص اند ابیات شعر ہر کسی نہ محرم این راز دانی باشد
کام جاں انکس بتواند این راز گفتن یا [illegible] دل وجانش نہفتن بہ ولشارۃ عین الفصات
ہندی باین گناہ بود کہ ترک آن گناہ کہ قصد واطاعت وی طاعت [illegible] الا اتحاد وصل الی
الحق ۱۲ ہم پیوستن من حیث الحق فکل ذنب [illegible] وذنب ابلیس عشق او
باخدا رنجب مصطفی عشق خدا آمد باو در حق محبوب آمد لیغفر لک اللہ ما تقدم من ذنبک وما تاخر
ذنب جنایت آمد بر آدم وآدم صفتا [illegible] کردند یعنی اصل ہمہ دین واصل [illegible] ازین گناہ
اند مصطفی نہاد ذکر وہ ازین ہر کونین عالمیان می نہادند ہمہ ایشان بعدم میرسیدند وتمنای مذلت
اکبر باین گناہ بود وہ کہ فرمود کاشکی من آن [illegible] مصطفی بودمی نقل از محرم راز محمود می بیاز
یار مسعود ست کہ در خدمت سلطان ہیچ گناہ باتر ازین نشنیدہ ایم کہ مرا بزلو رنگ خصومت بیشاند
وبرنجت محبوبیت برآورد ومیگوید کہ نشان عشق ما از تو سیراب شدہ وگلستان شغف ما از تو بر آب
گشتہ مطلع شدن باین اسرار گاہ بود کہ بوالہوسی نیست مگر عارفی صاحب سر ابیات گدای کہ پیہ گردی
بگرد گدای ۔ تو محرم بگرد محرم بگرد شاہی ۔ بلطفش بخوان منسوب کردد ۔ کہ از دیگر کسان محبوب کردد
نثار او کند طلق تاج اورنگ ۔ طفیل او کند صد ملک ہوشنگ ۔ بیاراد بود از جان چو محمود ۔ ندارد
پیش ہمت موجود ۔ بدو گوید ز راز دل فسانہ ۔ ہر آیدہ ہمہ از خاشقانہ ۔ کہ ای از تو بگلشن عشق
ای از تو منور گلبن عشق ۔ شبستان ہوا از استبار تو ۔ گلستان وفا بیرایست از نوبہار تو ۔ نجا کہ گذر بستان
زر باشد ۔ ہمہ گیر نیاز و ناز باشد ۔ چہ باشد گر دران بزم سعادت ۔ گناہ ما بود عین عبادت ۔

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اشرف آنکس انداین کند را بکرداند سزا ثابت گند را بیان اینگونه است کوتاه
محفوظ داشته اند۔ حضرت قدوۃ الکبیر میفرمودند کہ از امام جعفر صادق پرسیدند کہ کدام معصیت
است کہ بندہ را بحق رساند و کدام طاعت کہ از قرب دارہاند گفت طاعتی کہ عجب در و موجب ریا
و معصیتی کہ بشیمانی از و سبب حضوری فرد گنہگار اند تناک از خدای بسی بہتر از عابد خود نما
حضرت قدوۃ الکبیر میفرمودند از خواجہ نقل میکردند کہ توبہ از معصیت یکی ہشتاد طاعت را
ترک العجب والریاء الباهات کلیها کتبا الی حضرت شیخ الشیوخ بعضهم یا سیدی ان ترکت العمل اخاف
الی الباطلة وان عملت دخلنی العجب فکتب فی جوابه اعمل واستغفر الله من العجب ++++
حضرت قدوۃ الکبیر میفرمودند کہ از اکابر نقلست اگر شخصی گناہے ترتیب دہد در میان
خاطر او وسوسہ چنان دارد کہ او غفار است البتہ خواہد آمرزید فاز مضمر فضل و توقف باشد بس تعالی او را از

لطیفہ نسبت و نہم در معرفت نماز

قال الاشرف

الصلوة وهی الاتصال عن الصلوة والاقبال الی الصلوة قال علیه السلام اول ما افترض
الله علی المسلمین الصلوة واول ما یحاسبون به یوم القیامة الصلوة ++++
وآن چنان ہست از ذمہ بندہ ساقط نشود مگر بادا یا سقاط امر نماز فرض ست از فرائض خدا تعالی
لقوله تعالی ان الصلوة کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا هذه الایه یستدل بها ان الصلوة
مفروضة علی المؤمنین موقوتة (از بندہ ا ...) خابت کردند لانها خدمة تشتمل علی انواع العبودیة
وذلک لان فیها الاقرار بالربوبیة وفیها خلع السنة والذل والاستکانة والتملق
والحاجة والاقالة من سوابق الذنوب والتجافی عن الفساد والفحشاء والمنکر
بنابرین نماز جامع عبادات ست و جمیع اوامر در ضمن او مستفاد بلکہ ہر عبادتی کہ از جمیع موجودات
صادر میگردد در ہر طاعتی کہ از ہمہ مخلوقات ظاہر می آید در نماز یافتہ میشود و بس ہر گاہی کہ بندہ بر
اقدام نماید گویا کہ بہمہ عبادات مذکورہ قیام نموده باشد لنظم ہر چہ عبادت زہمہ ہر زندہ
و انچہ طاعت زجان بر زندہ باشد از ترا قائمتون ؛ بنت نا احکام نماز آبرون ؛
بر سبیل اجمال ایشان شمار نموده می آید کہ اعظم ارکان نماز چہار ست قیام و قعود و رکوع و سجود و مخفی نماند
از عرش تا ثری موجودات از اعلی تا ادنی بر چہار صنف و چہار گونہ بعبادات قیام می نمایند بعضی
از انہا در قیام اند مثل اشجار و جبال و اقلال و بعضی از انہا در رکوع اند مثل بہائم و شاع
و غیر ذلک بعضی از انہا در قعود اند مثل حشیش و نبات و بعضی حیوانات غیر ناطق چنانکہ غنم و امثال
آن و بعضی از انہا در سجود اند مثل مار و کژدم و ہر حیوانی دوابہ کہ بر دی لا یعقل پس ہر چہ ہست
عبادات مذکور خالی نیست و این ہر چہار انواع عبادات کہ متفرق از کل مخلوقات صادر میگردد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

نماز دری از خارجست ۔ حضرت قدوۃ الکبرا رمیفرمودند نماز ظاہر بجوارح تعلق دارد سر خار
نماز باطن بفکر دلست طریقۃ و نماز سر در روح استغراق بفیض ست حقیقۃ و نیز خواص را قصد بظاہر
کعبہ باشد و توجہ باطن برب الکعبہ چہ سجدۂ تن خضوع ست و سجدۂ دل خشوع و الخشوع فی الصلوٰۃ
الاغراض عما سوی اللہ کہ نصیب خاص بود حضرۃ قدوۃ الکبرا نقل از اکابر میکردند کہ نماز اعظم
العبادات ست زنہار بعبادت مگزری کہ نماز بے حضور و خشوع چون قالب بیجانست معنی خشوع مذکور
شد و حضور عبارت از حضور دلست بسوی او و صفاء معانی آیات کلام ربانی کہ چہ مقدار عوالم آیات
ایاک نعبد و ایاک نستعین دعوی کردہ ست اگر غواص بحر نماز بود داند کہ چندین رسائف و
گوہر عوارف از و کمین می آیند کما قال علیہ السلام المصلی یناجی ربہ و التجوف یا کسی را نقل بود
حضرت قدوۃ الکبرا رمیفرمودند از رسالۂ غوثیہ تأل الغوث ای الصلوٰۃ اقرب الیک قال
اللہ تعالی الصلوٰۃ التی لیس فیہا ای والمصلی غائب عنہا یا غوث لا صلوٰۃ لمن لا معراج لہ عندی
یا غوث الجزء من الصلوٰۃ ہو الجزء من المعراج عندی کما قال علیہ السلام الصلوٰۃ معراج المؤمن
عارف را این عین الفضائل ہمانی میفرماید توجہ دانی کہ مردمان برای چہ نماز گزارند و چرا نگزارند آنہا
ایشان از نور مشاہدہ دور بود خواستند کہ نور مشاہدہ بجمیع احضار یابت کنند و آنہا کہ نگزارند مستغرق
فضای استغراق بودند از ہستغراق از عالم شکرست و شکر از نماز نابغ چنانکہ در کریمہ آمد بالغدا
والآصال و اقیموا الصلوٰۃ و اذکرونی ۔ حضرۃ قدوۃ الکبرا رمیفرمودند کہ حلاوۃ صلوٰۃ
شیئی ہیچ حاصل بے حضور دل و فہم معانی و تعظیم ہابیت و خوف و رجا و حیا میل ۔ ہیچ حاجب اے
اوبجۃ لشیلہ فناء النفس و ذہاب الطبع و صفاء السر و کمال المشاہدۃ چون چنین ہابت نماز کنند مغز
انی ذاہب الی ربی ۔ ۔ ۔ ۔ بیرون ہمہ دود و ریا و ناخود را نفی کنند و اثبات وجود حق
تعالی کنند ملکوت را بحود از حقتعالی را بباطن خود ناظر شناسند و در استغراق گوید علیہ
السلام الاحسان ان تعبد اللہ کانک تراہ فان لم تکن تراہ فانہ یراک ۔ حضرۃ قدوۃ الکبرا
میفرمودند استعاذہ بیاید کرد از نماز عادۃ و استغفار بیاید آورد از خواطر پریشانی و وساوس شیطانی
کہ حالہ نماز دست دہد ۔ قطعہ تو دون نماز دل بیرون ۔ کشتہا میکند ہمانی ۔ ہمچنین حالت
پریشان نزاد شرم نماید نماز بجوانی ۔ عوام طریقت در نماز از صحو سکر آیند غافلند کہ چیگونہ نماز
یا قل یا سنت قبل ایمز تبکمل اولیاء بود کہ اشارۃ بدو میکند و بشعر من مست خوابات نمازی
کہ کودکم ۔ در دستی نہ قیامی نہ رکوعی نہ سجودی ۔ خواص از سکر بصحو آیند با شرائط ادای نماز خود
دہی بجا آورده شود حضرۃ قدوۃ الکبرا رمیفرمودند اگر چہ نماز رکن واحد اسلام ست باید

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

ولیکن بتفصیل ارکان محمدی مندرج امد اول روزه که عبارت از امساک از اکل و شرب و جماع است
و دوم نماز که عبارت و حقیقت آنرا بیان باید کرد بحسب احوال بموجب حکم شریعت است آن ایثار ثواب بروح
پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم چنانکه در دعای ماثوره میخوانند اللھم اغفر لی الی آخره سوم حج که عبارت
است از رفتن بمکه و در بیابان هم تحریمه نماز است چهارم جهاد که عبارت از کار زار کردن است بکفره و بیجا
و نماز عین جهاد با نواع اسلحه شرایط نماز چنانکه الوضوء سلاح المؤمن و میکند صفی آرا کلمه شهادت
و دیدن نماز و کلمه اسلام لشکر کثره میکند و فتح و نصرت بادشاه وحدت بحصول میشود تمکن بالآخره
حقائق و معارف او جهاد اکبر نیز عبارت ازین تواند بود حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که
حضرت شیخ شهاب الدین ناگوری میفرمودند تکبیر در نماز از مقام هیبت است قیام از مقام قربت و قرائت
از مقام مکالمه رکوع از مقام خشیه و سجود از مقام مشاهده و قعود از مقام الفت منقول از اکابر است
کسیکه نماز نشناسد حضور و ادائے آنرا بے تصور بکند نماز دیگران دعا کند حفظک الله کما حفظتنی
و اگر بغفلت و سهولیت نماز بکند نماز این و عاد در حق او کند ضیعک الله کما ضیعتنی و فضیلت این
عبارت هر کسی راست که ذوقش معنا شده باشد و بانوار غیبی ذاتش متصف گشته

لطیفه سی ام در بیان معرفت روزه

قال الاشرف الصوم هو الامساک عن الاکل والشرب والجماع وان یاتی بصمت

حضرت قدوة الکبرا میفرمودند خدا تعالی در دنیا چهار آتش آفریده است یکی آتش دوزخ
دوم آتشی که در معده است سیوم آتش که در دل است چهارم آتشی که در میزمست آتش دوزخ
برای کفار است و سوختن اشرار و آتش که در معده است برای هضم طعام و آتش محبت که در دل است
برای سوختن عصیان ظاهری و باطنی بحقیقت آتش محبت در دل آتشی است که خون خاشاک اغیار
و حشیش ماسوی پروردگار را سوزد و آتش میزم برای پختن دیگ هوس چنانکه در نماز مجموع اعضا و
جوارح مجموعیں میشود بتوجه در صوم نیز مجموع حواس ظاهر و باطن مطلوب میباشد اگر چه کان تحت
ظاهر شرعه میباید اما ان الحقیقة واحد الا مغایرة در الفاظ نبوده در معنی سوال اگر گویند چون بنفی اکل
و شرب فائده تکمیل چیست جواب این افعال در شرع مثابه ادویه است و استعمال او در بهر برای ازاله
امراض صیانی ست مثلاً آب سرد و ترست و کشنیز نیز سرد و ترست اما کراب باید داد کشنیز را
و حکمت آنست که صورة مزه و حلاوت دیگر است قادر حقیقت طبیعت ایشان واحد است حضرت
قدوة الکبرا میفرمودند که مراد از صوم مجرد گرسنگی نیست بلکه دیگر فوائد نیز همراه میکرده تا تغیه
میدهد و الا از مجرد گرسنگی کمال حاصل شدی باینکه جوگیان همه کامل بودندی و حیوانات بگرسنگی
کمال یافتندی معلوم شد که جوع علت کمال نیست و کمال عرفانست ادب صائم لیس من صومه

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اسی لیے صائم کو اوہم صائم و ہم مفطر ست و وی ہیا تا تم کہ او در نوم ما نیز ستا ہر ست و از صوم حیرانی در دل پیدی آید کہ بخوبت رنشک کند و عجب غلیظی کہ از شہوات و لذات حاصل شدہ فیشا ندو در جوف دل دقیقہ پیدا میکند کہ ادراک حقائق و معانی بدان توان کردن فردا قیامت کہ طاعات مطیعان و عبادات عابدان ہر کسی بحسبان ایشان دہند نگر ثواب صوم مذہند کہ آن جزائی دادہ حق است کہ جزا ہر طاعت بہشت ست و ہزار صوم حق تعالیٰ بر موسیٰ علیہ السلام فرمان آمد الصوم لی و انا اجزی۔ در قرآن نام در بیت بہشت را صائم بآن در دہند و حضرت قدوۃ الکبریٰ میفرمودند مرا از صوم اندک خوردن ست اگر صائمی رفتہ دارد و شب زنبیل شکم کند تا و مرآن صائم را صد ہزار رحمن در اندک خوانیست اگرچہ چند مرتبہ چیزے از ہن خورد بہ نسبت مسافر دائم روزہ است کہ سفر و رنج او کم از روزہ نیست ✤

لطیفہ رسی یکم در بیان زکوٰۃ

قال الاشرف الزکوٰۃ تزکیۃ المال من حال المال التی ہی الثقال و بحسب الظاہر الزکوٰۃ اخراج المال فی سبیل اللہ تعالیٰ و فی اللغۃ بمعنی نعطا یا۔ قال علیہ السلام الزکوٰۃ طہور الایمان و عنہ علیہ السلام لا یقبل اللہ الایمان الا بالزکوٰۃ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند زکوٰۃ اہل شریعت دیگر است و زکوٰت اہل طریقت دیگر چنانکہ نقل ست از حضرت شبلی کہ کسی بپرسید کہ از دہ درم چند درم زکوٰۃ باید دادن گفت از تو پنج درم یا از زن خویش گفت مسئلہ بچہ نسبت ہر یکی را چہ است گفت ان من و آن تو کہ صرف باشد زکوٰۃ از تو پنج درم است و از زن تو یک درم زیرا کہ ملک تو نیست کہ زن ملک خود است و ملک خود نیز ست و بہ ملک خود دیگر ہم گفت در بیت خود دیگر ہم گفت در بیت خود دیگر ہم گفت کہ ام تہب گفت واصم کردہ بدیم گفت این مذہب کیست گفت مذہب ابی حنیفہ چنانکہ رسول را زود بر سید کہ ما خلفت لعیالک گفت اللہ و رسولہ و از امیر المومنین علی مرویست کہ در قصۂ خود آورد و شعر فما وجبت علی زکوٰۃ مال ✤ و ہل یجب الزکوٰۃ علی جواد مال کریمان بسیار دل باشند و خرچشان بسیار نہ بخیل کنند نہ بر خود قتلی چہ ایشان را ملک بنا شد امانت چو کافر اللہ اسباب دہند سر چہ بخیلی کہ نبود و عطایی دگر ✤ زمال و روان دل برآفرودہ اند کہ اہل طریقت چنین کردہ اند قال الاشرف الدنیا ملک المولی و مالعبد حق فیہا ہر کہ خدا را شناخت بقدم و خود را شناخت بعدم در ملک حق تصرف نکند بجا گرکند روا باشد چنین مرد را کہ ملک بنا شد زکوٰۃ چون بدید حدث اول کہ رسول علیہ السلام فرمود الزکوٰۃ طہور المال یعنی چون بکمال ایمان رسد و معرفت و حق پیدا کند و حافظہ خود و شیخ و انفاس خود باشد ہر چہار قلیل و کثیر بدو رسد و ملۂ حق ایثار کند و بر فوت علی نفسہم و لو کان بہم خصاصۃ و شاکر و راضی باشد از حق تعالیٰ اگر صفای باطن و ایمان

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

احکام حج ان الذی معروف بیت آنکہ خال را بہ نظر کیمیا کند آیا بود کہ گوشہ چشمی بما کند
چنانکہ از حالت او بر ہمہ حاضران سرایت کند ۔ لطیفہ سی و دوم در بیان حج و جہاد
قال الاشرف ۔ الحج وھو القصد الی طواف کعبۃ القلوب ۔ والجہاد وھو المحاربۃ بالنفس
کما اشار علیہ السلام الیہ بقولہ رجعنا من الجہاد الاکبر الی الجہاد الاصغر

حضرت قدوۃ الکبرا رسیدہ شرائط وجوب حج بسیارست و آن بکر میہ وجوب ثبت
قال اللہ تعالی وللہ علی الناس حج البیت من استطاع الیہ سبیلا
از فرائض خمسہ اسلام یکی حج ست وقتی کہ شرایط موجود بود کمال عقل بلوغ و استطاعت
موجب شدن و شرایط و احکام حج ادا کردن بعضی گفتہ اند کہ بوجود صحت ابدان احتیاج بشرح
دیگر نیست ۔ آورده اند کہ فخر موصلی قدس سرہ کمر بسفر بستہ بود در راہ پاجوانی التقا یافتہ پرسید
من این الی این فقال الغلام الی بیت اللہ الحرام فقلت خطاک صغیر والطریق طویل فقال علی
الذی وعلی اللہ البلاغ فقلت این زادک فقال زادی فی قلبی وھو الیقین ۔ قلت
اعنی بہ الطعام والشراب ۔ قال الیاک عنی یا بطال ھل رایت ضیفا یذھب
بالطعام والشراب الی بیت الضیف
پس طالب و مطلوب مطلوب صحت بدان کافیست عشق اللہ زاد راہ ست و این مخصوص ست اہل
ہمت و مردان روزگار و مردان میدان کار ۔ قطعہ مواین میدان نباشد ہر کسی ۔ فارسی بایہ
کہ تا پذیرد جان ۔ ہر ہمہ در معرکہ دانہ جان و دل ۔ سینہ را سازد سپر سوی سنان
قدوۃ الکبرا نقل از حضرت شقیق میکردند قال رحل لشقیق انی ارید الحج قال ایہ زادک
قال تزودت اربعۃ اشیاء قال ما ھی قال ما سواہ احدا یورثنی اقرب منی ولا یحجبنی
عنہ غیری ان بعدنی ورایت قضاء اللہ جاریا علی جمیعنا کتب علی ولا اکون فی حال الا واللہ
معی قال شقیق نعم الزاد زادک ۔ حضرت سلطان در راہ سلطانیہ حضرت سلطان در اخراج آفاق
فرمود ۔ من این الی این قلت من العلم الی العین والمنزل فی البین والحاصل فی الخطوتین
ھذا المقصود من الکونین ولا یصل بھذا المنزل الا صاحب العینین ۔ غزل

چہ پرسی ای مسافر راہ من این	بگویم گر نہی گوش دل عین	کہ سالک راہ دور و دراز ست
زاول علم تا سر منزل عین	درین بیدای رہ بسیار غولند	گر او رہ بسر نبرد ہلاکش
درین رہ سیر تا گاہ بایدت	کہ تا منزل بر داز پای خویش	میان علم و عین ای سالک راہ
تر المقصود حاصل این و آن	درین رہ یافتہ مقصود و ہدف	کہ مقصود او این بود خلق خیز

حضرت قدوۃ الکبرا رسیدہ مرد نادر کسی بشرف زیارت کعبہ چنانکہ صحابہ طریقت زیارت کردند
بشرف گردد زہے دولت و گر نہ بطریق اجمال شرح این فضیلت دریابد گر حسرتا بایں این
دریابست و حاصل در دو قدم است و این ہست مقصود از ہر دو عالم و نرسد بایں منزل مگر صاحب دو چشم

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

سفات و مصیبت حرمان این استفادت هم دولت همی و سفات سنی ست تقریبا میفرمودند جوانی بود
مستغرق دریای حیرت و سایر صحرای فکرت بر وفق ذکر و وقوف و مناجات آمده و افعال حج آوردن گرفت تا بهیم
کسی عرفه وی گرشت امروز این افعال جایز نیست چون شنید بغایت متالم شد و آهی دردناک زد
عارفی حاضر بود گفت صحیح و زیارة هم کرده ام بدین حج ها آه خود را بفردوش فروخت بعد از آن
در سرش مذاکر دند که ایجوان آه را بازدان بفروختی میفرمودند که بهای قیمتی آه کرشد بنا بر فقدان حج مقبول
بود نه این حج ضروری ع که مرجا نرا چو جوهر قیمتی نیست حضرت قدرة الکبار میفرمودند نسبت باصحاب
ظاهر رخص شرعی و مرعی ست و نسبت باربابات عن معلوم الاهل بیت بی زاد و راحله توانند این سفر
کردن و مسافران این راه بانواع اندوه خاصه بشهوت رند گار روند و بعضی جهت ناموس تنگ نمی کنند که خود را
این طائفه از حقیقت حج محروم باشند بدین معلوم شد که سفر کعبه برای حصول بدون حضور و وصول بنوک نیز بود
ابیات ایمان تعظیم مسجد میکنند ۱۲ در صفای اهل دل جد میکنند ۱۲ آنجا زست این حقیقتها کی
فلان بهنیت سجده خورون کا ملان ۱۲ سجده گاه آن اندرون اولیاست ۱۲ سجده گاهی جمله ست اینجا خدا
تا بگردان کعبه را وردی نرفت ۱۲ اندرین کعبه بجز آن حی نرفت ۱۲ تا دل مرد خدا نامد بدست ۱۲ هیچ قومی
را خدا رسوا نکرد ۱۲ حین انقضات سبحانی نرود اندکه حج صورت کار همه کس ست اما حج معنوی صورت
دیگر دارد و هر کسی تواند چه در راه صورت زد و هم باید افتاد اندر راه معنی جان و جهان من استطاع
الیه سبیلا این باشد دل را طلب باید کرد که دل جای حج اکبر ست قال النبی صلی الله علیه وسلم ۱۲ رسول الله
صلی الله علیه وسلم این الله فقال علیه السلام فی قلوب عباده و قیل قلب المؤمنین بیت الله
از سلطان ابراهیم ادهم نقل ست که شخصی را دید براه کعبه سعی میکرد گفت بجا میروی گفت
بکعبه گفت همراه چند درم داری گفت هفت درم گفت مراده و گردن هفت ۱۲ گفت هیچ گفت
حج اکبر بجا آورده ابیات طواف کعبه دل بهتر آمد ۱۲ ز طوف کعبه کاندر کشور آمد ۱۲ درین کعبه
صفای خویش بیند ۱۲ درین آیینه نام خود آمد ۱۲ ز طوف صد هزاران کعبه یکدل ۱۲ طواف یک دل خسته
حضرت قدرة الکبار میفرمودند چون قدم در راه نهد باید که چار تکبیر فنا بر چهار گوشه دنیا خواند
دیگر منزل که نزول کند ترک از منازل سلوک قطع کند چون بوادی احرام در آید جامهای عادت
از خود دور کند قطعه کرباس احرام بندد و در صورت و معنی باید که خرق الباس عادت کند و بخرقه فقر و فنا
و ندامت کار و عوائق اسرار بحصول آرد و چون بعرفات آید واقف اسرار معارف و آنا بحوارف محو کشف گردد
چون بمزدلفه آید مرادات حاصل شده را ترک دهد چون در طواف آید گرد کعبه دل طائف بوده همچنین
تا سوی از دست ازدی صافی شود و چندی در کعبه دل بطلب یطواف مشغول باشد تا صاحب خانه
بدیده دل مشاهده کرده باشد چنانکه بچشم سر خانه کعبه را این غزل مولوی را در طواف میخواند مدام
که عالمی غریب ست میداد غزل طواف جانیان دارم بگرد یار میگردم ۱۲ خلاق سگان کو بر او

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

نہ خواہم خانہ دہ نہ گاؤ گلہ قریہ باد لیکن مست سالارم بی سالار نیگردم ۔ نیستانی کہ رنجورم رنجیدہ
بجویم ۔ نیستانی کہ محزونم کہ برخار نیگردم ۔ نیستانی کہ سیمرغم کہ گرد قاف می پرّم ۔ نیستانی کہ پوریم
کہ برگذار نیگردم ۔ ہر آن نقشے کہ می آید در و نقاش می بینم ۔ برائے عشق لیلیٰ دان کہ مجنوں وار نیگردم
چون بصفا و مروہ آید از برائی سعی کردن باید کہ جد و جہد نماید و سعی تمام قبل از حلول اجل از
کدورت بشریت بصفاء ملکیت انتقال کند چون بنا آید ہوائے خبیث خطرات و وساوس خیالات را از
صفحۂ خاطر تراشد و از کمال آن رزد و ما لی تبرا نماید چون بہ سنگ گاہ رسد باید کہ دیو نفس را بسکین بالفت
و مجاہدہ ذبح کند بلکہ خود را فدا کند ۔ تقریباً میفرمودند کہ حضرت ذوالنون قدس سرہ جوانی را دید کہ بنا
نشستہ بود ہمہ خلق بقربان مشغول بودند من جانب وی نگران بودم تا چہ کند گفت بار خدایا ہمہ
قربان مشغولند من نیز میخواہم تا خود را قربان کنم امد حضرت حق قبول کن این گفت و بشتابہ
اشارت نمود و ہلاک بیفتاد چون نگاہ کردند مردہ بود بیت خوبرویان چو پردہ برگیرند ۔ عاشقان
پیش شان چنین میرند ۔ چون سنگ انداز باید کہ شہیات حواس ظاہر و باطن را از طبیعت خود
دور انداز و چون بعرفات رود وقت وقوف باید کہ بر کوہ قاف دل برآید و واقف شود و این اوصاف
مرتفع شدہ یا نہ اگر شد حاجی است حقیقی و گرنہ حاجی رسمی ست وقتی کہ جامہ محبت الٰہی بکام او
رسد از خامی بدر بہ پختگی انتقال کند بیت صوفی نشود صافی تا در نکشد جامی ۔ پس سفر باید تا پختہ شود خامی
نقل آورده اند کہ چون حق تعالیٰ آدم علیہ السلام را از نعمت بہشت بمحنت دنیا افتاد میان آدم و حوا مفارقت شد
بر ہستی بود ہزار سال عاشق ہم بہ جمال دوست خویش بکوہ عرفات مشرف شود و ہمچنین
ہندوستان بادیۂ فیافی و صحرای بادیۂ افتران رود انچنان زایل گردد اما بتقبیل حجر الاسود در وقت طواف نوح
علیہ السلام فرمود ملائکہ کہ بیت المعمور را بآسمان چہارم برند حجر الاسود کہ امر فرمود قبلہ گاہ عالمیان در کعبہ جائے
اسلامیان است یک پرکالہ یاقوت سرخ بود حق تعالیٰ فرمود کوہ بو قبیس تا شگافتہ شد و آن سنگ
در میان کوہ در آمد و کوہ آن سنگ را محافظت کرد تا وقتیکہ طوفان آخر شد در روزگار ابراہیم علیہ السلام
امر فرمود تا ابراہیم کوہ بو قبیس سنگی ست نزا بیارد و در کعبہ نہاد بدرآورد و ہمانا کہ سنگ حجر اسود سرخ بود بتقبیل
زنان طائف سیاہ شد و حق تعالیٰ رفع میثاق بلیندگان عہد کردہ بود آن عہد بمہ رسید و در وہان
سنگ اند لحظہ و ہر کہ دیدہ بوسد گویا آن عہد بجا آوردہ باشد فردا قیامت آن سنگ نزد حق تعالیٰ
گواہی دہد کہ این بندہ بعہد خود وفا کردہ ہست بیامرز حق تعالیٰ و بدیا بیامرزد این فقیر کہ (افسوس)
میگوید کہ خاصیتی عجب دیدم از آن سنگ کہ گفتار از تقریر او عاجز است و آن آنست کہ بحجر و بوسیدن او
راحتی یافتم کہ تا در بدن حیات باشد لذت آن فراموش نشود و ہیچ لذتی بالاتر از و در جہان ندیدم
ہیچ چیز نرم و لطیف تر از آن در دار دنیا معاینہ نکردہ ام و من این عجائب با کہ برد اشراف میگفتم و ایشان
نیز میگفتند کہ ما ہم مثل این مشاہدہ کردہ ایم سبحان اللہ چندین ہزار اہل آن را تقریر آن سنگ اعتقاد است

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ولیہا بان سنگ لبدہا۔ کہ ازین خاصیت گاہ ظاہر شود دیدہ اند۔ کسی پوشیدہ بر لب سنگ بنیاد
لعل یا قوتین آن سنگ ہ برآمد گوہر مقصود از انجا۔ کہ گوہر پیدا از سنگ در جنگ ہ خوشا وقت آن
صاحب دلی کہ منظور نظر اوست بخاطر بلبا گردد ہ رباعی ہر کار بدانستان کہ سنگ خشت بود ہ در کعبہ کنی قتا و قبلش سنگ
شود ہ گر تو سنگ محرہ و مرمر شوی ہ چون بصاحبدلان رو گوہر شوی ہ ہر کرا از کل و ضا بشربت فانی
شنودہ باشد داند کہ این عین آن معنی ست کہ در نماز ست و معنی مغائر لی نیست مگر در لفظ۔ حضرت
قدوۃ الکبرا میفرمودند معنی قبلہ توجہ کردنست بچیزی ہر کہ روبچیزی آرد قبلۂ او آن چیز ظاہر و باطن
چون نجہ قبلہ ما بیاد اعظم پیشین بیت المقدس بود قبلہ حضرت رسالت پناہ صلعم استانش کہ
کنا قال اللہ تعالے قد نرے تقلب وجهك في السماء فلنولينك قبلة ترضاها
قبلۂ اہل شوق و محبت و فرقہ عشق و معرفت جمال لم یزل است و بکل وجہ ہو ولیہا ہر معنی ست
ایشان بصحرا و کعبہ و عرش سر فرو نیارند لا استاذا و لا جلالا فرو ہر قوم راست راہی دینی و قبلہ
ما قبلہ راست کردیم بر سمت کج کلاہے ہ و نیز نماز ایشان بے رکوع و بے سجود باشد۔ فرو نماز ایشان کج و سجود
نماز عاشقان بی جود ست ہ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند قبلہ چہار ست۔ اول قبلۂ عوام ست
کہ بر جمیع موتمان مسلمانان فرض شد تا بدان سمت نماز گزارند۔ دوم قبلہ توجہ دلست کہ اصحاب طریقت
توجہ بدانست و شعوای ایشان دران۔ سوم قبلہ پیرست کہ توجہ مریدان بشیخ بود۔ چہارم قبلہ ما ثم
تولوا فثم وجه الله و آن قبلہ ہاست فرو چون قبلہ بحقیقت جمال مشرق بنود ہ عشق آمد و محو کرد قبلہ
کہ بود ہ رسل و انبیا و اصفیا و اولیا را توجہ بدانست ہا فتاد ہر چہ ما سوی اوست پشت بر دادہ اند
حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ معنی حج قصد کردنست ہر کہ قصد چیزی کند و قدم ظاہر او باطن در
راہ زند حج او بمان باشد نایران و حاجیان با نجاح مآرب اسعاف مقاصد دینی و دنیاوی خود رجوع
کعبہ کنند تا اسم آثم از جریدۂ اعمال مال ایشان محو شود و ما مقصد مشتاقان و مجلی عارفان تقرب بکعبہ بود
و احرام بستن ایشان بہیئت طور دل باشد تا محرم اسرار الوہیت گردند۔ قال علیہ السلام قلب العارف
حرم الله و حرام علی حرم الله ان یلج فیه غیر الله ط کہ در سنت و عرفات معرفت
تسبیح آن فرقہ سبحان این باشد شعر ہا احرام کعبہ دل صوف ہر زنان ہ ماہی تو طوف میکن در کعبہ و حرم
حجاج را قصد کعبہ بہ نسبت مع متعرف و ہیئت با حمال مشتاق بلوای بود و مشتاق را قصد طلعت دوست
بہانہ و حال دادن فرخت و شادی باشد شعر احرام عاشقان بیا راحرام حاجیان ہ کان بسوی
کعبہ بود و این بسوی دوست ہ اہل عشق و معرفت را از کعبہ بتخانہ و مسجد و میخانہ مقصود اصل
مطلوب کلی ست فرد در مسجد و میکدہ گریہ و غم چہ شد ہ در مسجدہ و پیالہ بود عکس روی دوست ہ
کعبہ ظاہر ست و کعبہ خاص باطن ست کعبہ ظاہر را درش گشادہ و محل زیارت خلق و کعبہ باطن را درش بسته
تا از اغیار محفوظ ماند طرق قبیحہ بچہ وادی نرسد کہ محل زیارت نور احدیت است رباعی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بعوف کہ کل روزگار ست ہجوف قبلہ دل کردگار است ہ توان حشمند بجا فرق ہزدہ کہ این راہ
زائر پہان او ہ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند عزیز ما یاران کہ کعبہ سنگ و گل را بنیک نظر مشرف
میروند پیر قبلہ دل کہ بزرگ سیصد و شصت نظر پیر دارد کہ بود اصلا کہ او سعی نکنند کہ حضرت سلطان
العارفین فرمودہ اند کہ زیارت اھل القلب خیر من زیارت الکعبۃ سبعین مرۃ ہ
کعبہ مقام احجار و قبلہ باطن پیر از اسرار۔ اول مطاف خلق ثانی مطاف خالق آنجا مقام خلیل ایجا مرام
جلیل در خلیل جلیل فرق قلیل آنجا چشمہ زمزم ایجا دور اقداح دماء آنجا حجر اسود ایجا نظر رشید
تمنوی کہ آنجا چشمہ سار زمزم آمد ایجا دیدہ بار قلزم آمد ہ گر آنجا قبلہ گاہ سنگ شود ہ پیر ایجا قبلہ گاہ خاص
برخد ہ از حضرت شیخ الاسلام نظام الدین نقل فرمودند کہ حج رفتن کار کسانی باشد کہ از صفای تخیر سنت
حظی نداشتہ باشد بہوائی نفس خود را سر بہ ہوئی کسی کورا بود بادوست سر کا یچہ باشد در ہوی کعبہ آن
کار دگر کہ زاد کعبہ دل کو میسر است ہ طریق قبلہ دل روی یار ست ہ حضرت امام غزالی آوردہ اند کہ حجاج را
میکند بدو چیز ستوہی حق و بشارت مبعد بوصول مطلق و اذن فی الناس بالحج یاتوک رجالا
اقدام از منازل و مراحل خوش آنقدر ہوائی النفس یرمن ذہ و ہادیہ نفس امارہ را قطع کن چون باحرام
دل رسیدی بآب ماء یت غسلی کن و از ما سوا بشہ بتا مجرد شو و احرام حقیقت گیر و لبیک جانا شعار کن
و بعرفات خانہ دل آر بیزد و بر جبل رحمۃ برآی و از آنجا بمنای منیہ آمالی و نفس پیمی را قربان کن
روی بکعبہ وصال نہ قدم نفسک ذبحا ہ فرد چون رسیدی بمواف کن بیتے کہ گرد ما کرد نہ
بگرد ہ و بیا بر حجر اسود نہ ذکر و جہاد و فقہ و قال اللہ تعالی والذین جاھدوا فی سبیل اللہ
باموالھم انفسھم حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند جہاد کردن در راہ خدا تعالی فرض ست
بر جمیع عباد و لیکہ خروج کفایہ شود از ان خروج کفار فرض کفایہ باشد امر غزا امیرے باید کہ لشکر
جہاد آن میدان ہمت و سکر جانکان معرکہ جلادت اطاعت او کنند و از دائرہ حکم بیرون نروند
و باتفاق یکدیگر بقوت دل بقہر لشکر کفار آرند و جانہای را در لشکر برابر نہند اگر ہزیمت آورد نصیب ایشان
جہاد ایقین بکمال نیست و آنرا کہ یقین بکمال بود ناقص بود و اہل ترک نزدیکتر ریاعی از
شنیدن کردن مورد روزہ رواست ہ روز یکہ قضا باشد آن روز قضا ست ہ روز یکہ قضا باشد کوشش
سود ہ روز یکہ قضا ست آن در مرگ راست ہ چون غنیمت یابند برنجی کہ در کتب فقہ مسطور ست
بحضور امیر قسمت کنند امیر کہ پیشوائی قوم باشد و لشکر اسلام مطیع وی باشد باید کہ او را از اندیشہ
شہوات نفسہ دارد و بشریعت متابعی اقدام نماید چہ شراب مزیل عقل است و زانی ثابت و دزد صابت بجا
عقل اہمال جزو اہمل نتواند بود کسالت و اہمال مدبر افعال را چنین شراب شوم و ہزل نامبارک
کار امروز بفردا نکند فردا جہان آنکس را دہد کو دست بجہاد ارنی کوفتہ نماید و در جہاد و جہاد
با فائقہ کہ سر گردہ باشند مشاورت کند البہ جہ بہترین تفاوت و تفکر و تدبر تمام آن اندیشہا بجا آرد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

عقل زیادہ و نقصان آں مفہوم کند چنانکہ حکما فرمودہ اند لا ظہر حائذ من مشاورت العقلاء
امری کہ بلشکر غدارد کاری کہ بعسکر جوار بدیا یاز بدبیر خردمندان برآید ریا عی
زیبائی جوانان بشمشیر و سنان برای ۔ پیران برای کار گر لشکر کوہ کن ۔ بنا شد کند عقل از فکر و فن
در مشاورت آثار بسیار است و فوائد بیشمار در ضمن آں منہج رسول صلعم را امر شد کہ و شاورہم
فی الامر تا از جہت احتیاج بلکہ تا خاطر ایشان خوش شود و تعلم مرانۃ را تا با ستصواب استشارہ
باصواب استشارت یکدیگر کار کنند زیرا چہ عقول انسانی متفاوت اند و در ک و فہم خلق مغائر یکدیگر
انچہ بہ تفکر و اندیشہ دست دہد بہ تیغ آبدار میسر نگردد ۔ بشمشیری یکی تا دہ تو آن کشت ۔
برائی لشکری را لشکنی پشت الشعر الرای قبل الشجاعت شجعانی ۔ وھو الاول وعلی الحال لتمانی
حضرت قدوۃ الکبرا ء میفرمودند کہ برخی از عقلا در روزگار تصور کنند کہ در مشاورت افشای اسرار
باشد و آں موجب ضعف بود در جہانداری و حال آنکہ این عین کمال است مشاورہ نقص عقل را نمادرد
امنا در روزگار کہ در مجلس مشاورت حاضر اند امیر زینہار استفسار مشاورہ نکرد و ہر یک از خردمندے
خود سخن بعرض رسانیدند و مشاورہ مجموعہ را استماع کرد و بر یکدیگر مشتبہ است کہ او بر کدام قول
عمل خواہد کرد و بکدام مشاورت اقدام خواہد فرمود ۔ تقریر نمایند فرمودند کہ چون سر و گزار اقالیم حضرت ابراہیم
شاہ را کہ نمکات آفاق مسلم شد و سلطنت آفاق میسر آمد این طریق مرعی میداشتند و بواسطہ
رعایت این خوی پسندیدہ و صفت حمیدہ دائم منصور و بدولت مند و بر مواعید نوشیروان کار میکردند
اگرچہ بعضی زمانہا باعث قراۃ شاہنشاہی میشدند و لیکن ایشان نمی پسندیدند و از تواریخ طبری
دائم الاحوال بنظر مبارک خود میداشتند و بر دستور ایشان میکردند و کفایت شعار و دثار رعایت آنار
را خود میدانستند و اہتمام از اجتناب مظالم مینمودند کہ لا یدخل الضرر علی الموالی الا باربعۃ اشیاء
تشاغلہ بالذات عن الاشیاء و سوء اخلاقہ علی بطانتہ و افراطہ فی حقد بقہ
بعد رعیتہ بہ و مداومۃ ظلمہ لرعیتہ یعنی حضرت جہانداری و صاحب شہریاری
را چہار چیز است یکی آنکہ والی روزگار خود را مستغرق گرداند در لذات دنیائی فانی تا زیر و زبر شود
ہمہ کارہائی ملکی و مالی و خلقی در زد و باتر دیکان خود و در عقوبت مبالغہ کند یکی مستوجب آں
باشد کہ دیرا وہ چوب زند او را ہزار چوب فرماید یا دیرا قتل کند و امثال آں ۔ دیگر آنکہ بر رعیت ظلم
کند ہر آئینہ از ظلم رعایا متنفر شوند و بمکث دل کردند بعمارت و زراعت اشتغال نتوانند نمود
نقصان در اموال و خزائن ظاہر گردد و رعایا متسلسل شوند خرابی در مملکت آید بعد ہ لشکریان
کاہ کج کنند و بیاد بیرون آیند از جہت قلت وجوہات و من امثال این در عراق و خراسان
حدوث ہم بلکہ سبب زوال مملکت عم بہادر خان از ممالک اند در پائی یمین بود بادشاہی کہ باین خصائل ذمیمہ
ملوث بود رعایت بادشاہی از دست دہد چہ بادشاہی بی لشکر و رعایا ہیچ چیز باشد کاوا اضافہا و

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

باطنی کہ حضرت علیہ السلام بیان بشارت کردہ اند وجعنا من بعدہا الاصغر الی بعدہا الاکبر خود بکرت و
فضائل و جلوس برادر کہ صوابی ہی و قصور بر تخت پر تورنگ حصول نامتناہی بود قطعہ بیار زمتوان گفتن
کسے را ۔ کہ سازد بر سپیا ۔ خویشن بیکار ۔ چو نصرت باد او بر لشکر خویش ۔ پسندیدی بود دعائے جہانداری ۔ واللہ اعلم

لطیفہ سوم در بیان اوصاف فرقہ ناجیہ کہ مستثنیٰ شدہ اند بحدیث افتراق امت بہفتاد و سہ فرقہ

قال الاشرف ہی الامۃ امۃ لا تجتمع علی الضلالۃ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند ہی ترین
دولتی و والاترین نعمتی کہ انسان باو سرفراز شدہ است مذہب سنت جماعت است فارس میدان اگہی و حارس
مکان نامتناہی بود کہ باین دولت بہرہ مند گشتہ چہ دولت آنکسی کو از سعادت ۔ بود و مذہب
سنت جماعت ۔ راتب نیت الی زین شعارش و اسانیت الازین نارش پسی بدولت مسعود باشد کہ رسول
قال علیہ السلام سیاتی زمان علی امتی یتفرق فیہ ثلثۃ وسبعین فرقۃ اثنان وسبعون منہا ہالکۃ
فرمود علیہ السلام زود باشد کہ بیاید بر امت من زمانے کہ متفرق شوند بہفتاد و سہ گروہ ہفتاد و دو از انہا ہالک شوند و یکے ناجی
حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند مطلع شدن بر عقائد مذاہب خالی از فائدہ نیست باشد کہ از
اعلی و ادنی و متعرض از دی و این لطیفہ مصنف کردہ شدہ بہفت صنف ۔ صنف اول در بیان
سنت و جماعت حاوی بیان اسلام و توحید و اعتقاد و ۔ شریعت و اجتہاد مجتہدان از حضرت عبد اللہ بن عباس
منقول ہست کہ معتقد اہل سنت و جماعت آنست کہ بردہ چیز رود ۔ یکے فضل داشتن دو پیر کہ حضرت
ابو بکر و حضرت عمر رضی اللہ عنہما باشد ۔ دوم بزرگ داشتن داماد کہ حضرت عثمان و حضرت علی باشند
رضی اللہ عنہما ۔ سوم بزرگ داشتن قبلہ یعنی بیت المقدس کعبہ چہارم روا داشتن مسح بر موزہ
تا باز بوون ۔ زود گواہی کہ فی الحقیقت بہشتی باشد در نماز ہشتم در پس ہر امام نماز گزاردن کہ صالح
یا طالح باشد ہفتم تقدیر بنیکی و بدی از خدائے دانستن ششم آمدن بر در جنازہ کہ مسلمان باشد
او دہم ۔ فرض از اکردن صلوات در کوت باشد دہم فرمانبرداری ہر امیر کردن کہ عالم عادل باشد
حضرت امام المسلمین آوردہ اند در فقہ اکبر کہ جمع شدن بر چہار چیز کہ توحید معرفت و ایمان ہر امام باشد
بنشان مومن است اما آن معتقد و گروہ کہ باطل اند در اصل شش فرقہ اند بدین تفصیل ۔
رافضیہ ۔ خارجیہ ۔ قدریہ ۔ جبریہ ۔ جہمیہ ۔ مرجیہ ۔ از ہر کدام دوازدہ فرقہ متشعب میگردند
چون شش را در دوازدہ ضرب کنی ہفتاد و دو حاصل شود کما سبقین انشاء اللہ تعالے صنف دوم در بیان
دوازدہ گروہ رافضیہ ۔ اول علویہ کہ حضرت علی را نبی گویند ۔ دوم ابدیہ کہ حضرت علی را در نبوت شریک گویند
سوم شیعہ ہر کہ حضرت علی را از اصحاب دیگر دوست تر دارد و ابو بکر و عمر را کافر گویند ۔ چہارم اسحاقیہ کہ عالم را
بیچ وقت از نبی خالی ندانند یعنی ختم نبوت نشناسند ۔ پنجم زیدیہ کہ جز اولاد عباس عبد المطلب دیگر پیرا امام روا ندارند و
جواز نماز در عقب بیان فقد ششم جمادیہ کہ جز اولاد عباس عبد المطلب دیگر پیرا شایان شاہی ندانند

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ششم امامیہ کہ زمین را از امام کہ غیب بداند خالی ندانند و جواز نماز بعقب امام فاجر ششم مذہب کہ گویند خلیفہ حق نبود ہشتم ناصبیہ کہ ہر کہ خود را از دیگری فاضل داند کافر است ہم شناسیہ کہ نقل ارواح از بدنے بہ بدنے دیگر جائز دارند و ہشتم لاضیہ کہ معاویہ و طلحہ و زبیر و عائشہ را رضی اللہ عنہم لعنت جائز دارند یازدہم راجیہ۔ گویند مرجیت علی باز دہند یا خواہد شد پیش از قیامت۔ دوازدہم ستر بصیہ۔ کہ خروج بادشاہ مسلمانان جائز دارند۔ اما آنچہ کہ درین دوازدہ فرقہ بنگاہ گیر اتفاق ست امیست کہ نماز بجماعت نگذارند و مسح موزہ نکنند و بر شیخین لعن گویند از صحابہ دیگر بیزار باشند مگر از حضرت علی و حضرت رسول علیہ السلام را گویند کہ تنہا بنماز میری تواند کرد و طلحہ و زبیر را دیگر گویند و مجتہد ندانند و نومید از رحمت و با اقامت تراویح و الفاظ طلاق متفرق گویند ست بدعت ست بردست چپ در نماز نہند صنف سوم در بیان اصناف خاجیہ اول از زنادقہ گویند کہ موسیٰ در خواب ہیچ نگوئی نہ بیند کہ وحی منقطع شد است از قدم امامیہ۔ کہ ایمان قول و عمل نیست صفت است سوم شلمغانیہ گویند کہ بنی ما خواست نہ بقضا و تقدیر او چہارم خازمیہ۔ گویند کہ فرض مجہول است فرضیت او شناختہ نشدہ است پنجم خاقیہ کہ تارک غزات۔ نزد ششم گوزنیہ کہ جاہد در طہارت کمتر و بزرگ نداند در غسل ہشتم کنزیہ کہ اموال در گنج نہند و زکوٰۃ ندہند کہ فرض نیست ششم متزاکہ بیزار از ہمہ اصحاب گویند کہ بنی تقدیر از حق نبود کہ در من ظلم بود دگر گویند کہ از تقدیر او نیست کہ بوی عجز نمی آید و نماز نگذارند پس مردہ و قرآن محدث گویند آنچہ قرآن است از افعال بندگان مخلوق است و مردہ را از صدقہ فائدہ نیست و بچکس ولایت و شفاعت نہ و معراج ثابت بالجملہ حوض و کتاب حساب و میزان و صراط ہیچ نیست و فساق مسلمانان در اعراف باشد و فرشتگان نزد از مومنان و عقل کفر و مومن برابر ست و منکر رویت و کرامت اولیاء و خالق بوقت خلق بود و رازق بوقت رزق نہ پیش از ہیچ عالم و قادر بذات خود نہ بقدرت و علم و صفات ندارد و آنچہ در علم ست شی است ہمچنان در عدم خواہد ماند و رواست کہ اہل بہشت بمیرند و گویند دیست شوند و منقول باجل نمرده و علامات قیامت را چنانچہ دجال و یاجوج و ماجوج آدمی از منکرانند و زن مطلقہ بی علاج دارند و عقل را علم فاضل گویند و سخنان معراج بحقیقت بر اسطہ نشنیدند و حرس عبارت از بلندی و کرسی از علم بجا بہائی دیگر عبارت از منبع و بیدار و لوح عبارت از جملہ حکمہا و قلم عبارت از تقدیر و پیش از محمد پیغامبری نبود و حرام رزق نیست امثال این بسیار میگویند خذلھم اللہ عن عقائد شہر نہم سیمونیہ۔ گویند کہ ایمان بغیب باطل ست دہم محکمیہ۔ گویند کہ خدائے تعالیٰ را بر مخلوق ہیچ حکمی نیست یازدہم اجنیہ۔ میگویند کہ مزد اعمال نخواہیم یافت دوازدہم شراحیہ۔ میگویند کہ زنان ہمچو مادیان اند ہر کہ بابد بیوید احتیاج نکاح نیست و چند مسئلہ کہ ذکر یکدیگر متفق اند امامیہ جاعہ جائز ندارند اہل قبلہ را بگناہ کافر گویند بر سلطان ظالم خروج کنند صنف چہارم در بیان

صنف سوم در بیان اصناف خاجیہ

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

فرقہ جبریہ۔ اوّل مضطرہ کہ خیر و شر از حق تعالیٰ داند و از خیر نہ ثواب آید و نہ از شر عذاب دوم اہانیہ
۔ گویند کہ فعل خلق را است و قدرت ششم معیّنہ کہ قدرت و فعل ہر دو بہم گویند کہ بندہ مرد وہ دارد۔
چہارم مفوضہ۔ میگویند کہ شدنی بود آنچہ شد و زین سر خدا است از کسی پیدا نمی شود۔ پنجم ملکیہ میگویند
خیر آنست کہ ساکن شود نفس بآن ششم سحاریہ۔ میگویند حق تعالیٰ آفریدہ بر علم نہ بر معلوم و عذاب
کند حق تعالیٰ بر ایشان بافعال خویش نہ بافعال ایشان ہفتم کسبیہ۔ میگویند ثواب و عقاب بادہ
مشروط از عمل نیک بد شتم سابقیہ میگویند کہ سعادت و شقاوت پیش از ما شدہ است معاودتہ
و معاصی سود و زیان ندارد نہم جبیہ۔ دوست مردوست را عذاب نکند کہ ما دوستان خدائیم۔
دہم خوفیہ میگویند دوست نترساند مردوست را یازدہم فکریہ میگویند کہ ہر کرا علم زیادہ بود عبادت از و
ساقط بود و مردم را واجب بود کہ سوت کند با تجار و براہمن و شریک با شد در الہامی مردم
اگر امانت نہ کند ظالم نباشد دوازدہم جبیہ۔ میگویند دست در سوال مینت زاہد را۔ صنف
پنجم در بیان دوازدہ (۱۲) فرقہ جہمیہ۔ اوّل معطلیہ میگویند ناجہای خدا تعالیٰ و صفات او مخلوق ست
دوم مراقبہ۔ میگویند کہ حق تعالیٰ بر جاست۔ سوم رقیہ۔ میگویند کہ اہل آتش چنان بسوزند کہ ہیچ کس
در آتش نرہ۔ چہارم مخلوقیہ۔ میگویند کہ قرآن مخلوق ست پنجم دانیہ۔ میگویند کہ ہر کہ در دوزخ رفت
باز نیاید و مدت در دوزخ نرود ششم عربیہ۔ میگویند کہ حرف رسول صلی اللہ علیہ وسلم حاکم بود بر حق
ہفتم فانیہ۔ گویند کہ بہشت و دوزخ فانی شود۔ ہشتم زائلہ۔ میگویند کہ معراج بروح بود و رویت
بہ نیابت نہ بناظرت و عالم قدیم و معدوم شی ست نہم لفظیہ۔ میگویند کہ قرآن سخن ما قاریست
سخن خدا و ما میگوییم لفظ ما لفظ است و قرآن سخن خدا تعالیٰ ست۔ دہم قبریہ عذاب گور را منکر اند۔
یازدہم وقفیہ در بحث قرآن ساکت اند در خلقت و قدم او دوازدہم متراصیہ۔ میگویند کہ علم
و قدرت و مشیت مخلوق اند و خلق غیر مخلوق ست۔ اما آنچہ کہ در چند مسئلہ بہم متفق اند کہ ایمان
دل ست نہ بر زبان سوال منکر و نکیر چون آمدن ملک الموت و تکلم موسیٰ را منکر اند
صنف ششم در بیان دوازدہ فرقہ مرجیہ۔ اوّل تارکیہ۔ میگویند کہ ہر گاہ کہ کسی ایمان آورد
بعد و ہیچ چیز بر و فرض نیست۔ دوم شانیہ میگویند ہر کہ یک بار لا الٰہ الا اللہ بگوید خواہ ما کند خواہ معصیت سوم
ناجیہ میگویند کہ بندہ بفرمانبرداری فرمانبردار نام کردہ نشود و معصیت عاصی گفتہ نشود و نداند کہ ممکن ست
کہ خلافش بود۔ چہارم شاکیہ۔ میگویند کہ در علم شک دارند در ایمان بے شبہ پنجم حسیبہ۔ میگویند
کہ ایمان عمل است ہر کہ نداند جدا امر و نہی ہا کافر بود ششم علیہ۔ میگویند کہ ایمان عمل است۔
ہفتم سنویہ۔ میگویند کم و زیادت ایمان نشود ہشتم کسنیہ۔ میگویند کہ مومن ان شاء اللہ
نہم مریدیہ۔ میگویند قیاس با طل است دلیل را نشاید۔ دہم بدعیہ میگویند کہ امتثال امر پادشاہ باید کرد
اگر چہ بر گناہ است۔ یازدہم مشبہ میگویند کہ قدم را خدا تعالیٰ بصورت خویش فرمود بدلیل ان اللہ خلق آدم علی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

دوازدہم حشر بدیہی گوید کہ واجب و سنت و نفل یکی ست حضرت امام ابو القاسم رازی در رسالہ خود ہفت گروہ
بیان کردہ است بدین اسامی اول کرامیہ کہ میگویند کہ ایمان اقرار بزبان ست تا دل و مردہ را در گور نشانند
و سوال گر نہ پرسیدہ شود و معراج نروایان بزبان و نقرین مرصع بود و ولی را فاضل از نبی گویند آنچہ در مضامین
حکایات قرآن است و عرش جای نشستن خدا ست و جسم دارد و بحرکت شدن او بر عرش گفتہ است و ملک الموت
ماندہ گردد و نور معرفت در دل از زبان مخلوق است و امام ماجز قریشی بود و پیغامبر نفس خویش حجت نیست
بر خلق کہ بمعجزہ و کرسی جائی دو پائی نہادن او در حیرت بحیثیت را قلم گویند و بسیار گناہ را فاضل مختار و حق
پسندیدہ تفسیر حق ندانند در قرآن و احادیث و صحابہ و تقدیر بر اختیار گناہ را و تبکہ و عجاب عبارت در ہمہ مشائخ با
مناسبہ میگویند ما نہ منعم اگر خدا تعالی بخواہد روا بود کہ بندہ کافر بود نزد حق و بر عکس نزد خلق و یا بر عکس
اخبار با حیہ میگویند خدائی عزوجل دیدہ شود در دنیا و ولی فاضلتر از نبی و مومن را گناہ زیان نکند و تکلیف
بد دستی برداشتہ و ختم کار را بر سند باطنیہ احادیثی کہ در باب قیامت اند تاویل کنند۔ براہمیہ از رسالت
پیغامبران منکر اند۔ اشعریہ میگویند کہ عقل نوعی از علم ضروریست و اشعریہ فروع از مذاہب معتزلہ است
فرمودند۔ ذکر در مراتب انسانی اُفتاد اگر مراد از مراتب انسانی نشوات خمسہ و حضرات مسمیہ است
پس در شرح حضرات خمس مذکور شد در لطیفہ اسفلیات و در مراتب و سلوک و اگر مراد از مراتب اوصاف الہیات است
چنانکہ در خبر قال علیہ السلام امتی علی ثلثۃ اصناف صنف یتشہون بالانبیاء و صنف یتشہون
بالملئکۃ و صنف یتشہون بالبہائم فمن یتشہون بالانبیاء فہم الصلوٰۃ والزکوٰۃ
والصدقۃ واما الذین یتشہون بالملئکۃ فہم التسبیح والتہلیل والتحمید واما الذین یتشہون
بالبہائم فہم الاکل والشرب والراقدہ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند انسان منوی صفات الہی
ست کہ موصوف بصفات الہی و معروف بتعریفات نامتناہی شدہ باشد و بشرف حقائق سلوک و دقائق وصول
مشرف گشتہ و انسان صوری عبارت از شکیکہ خلاف مذکور رویی بود و از اسلام و ایمان مجازی بہرہ نداشتہ باشد
ابیات دوان دفتیکہ انسان آفریدند ۔ دو دو صفی دو پیمان دو مہمان آفریدند ۔ یکی ۔ دو دان عذابی ۔
کہ باشد ہر بر خانہ آگاہی ۔ دوم اوصاف حرمانی سرشتند ۔ کہ زان نار دو دوزخ ہشتند ۔ اگر او لستکم مختصر
دارد ۔ وگر از نا نیست صورت نگارد ۔ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ مردم را در بازار روم بسیار
محک مقررہ ہست اگر خواہد کہ بجواہر خود شناسائی یابد بگو ہر خود نگاہ کند کہ از صفاتش عبارتہا خواہد گشت ۔
ابیات عقدت مخلوق ازای ہوشیار ۔ یا زنور پاک دان یا از غرور نار ۔ این یکی را مکتسب و آن دیگر غضب ۔ این یکی
ہمزبان دیگر لقب ۔ جنس سوئے جنس خود طائع بود ۔ ہر یکی با اصل خود راجع بود ۔ گر ترا میخواہی کہ دانی قدر خویش
کہ کند لطفی یا زخشم و یا ز میش ۔ ہر ز تو کس کی شناسد بہتر تو ۔ تو شناسی خویشتن را میر بمو ۔ ہمت خود بین کہ در جہ طالبیست
سوئے حق یا سوئے دنیا راغبیست ۔ گر سوئی دنیا ست میل تو بدی ۔ ور سوئی حضرت سبحانہ سعدی ۔
مرد معنی طالب یزدان بود ۔ ور بناشد صورتے حیران بود ۔ ای ابر تو ہمی ندیشہ ۔ ما بقی تفسیر ان در پیشہ ۔

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

لطیفہ بیستی وچہارم در بیان فوائد سفر و شرائط آن

قال الاشرف السفر سفران الظاہر والباطن سفر الظاہر طی الارض بمشی الاقدام وسفر الباطن مسلک القلب بارشاد الامام حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند فوائد سفر از کریمہ نیز معلوم میگردد کما قال اللہ تعالیٰ سیروا فی الارض ثم انظروا کیف کان عاقبۃ المکذبین ہذا بیان للناس وہدیً وموعظۃ للمتقین حیث قال علیہ السلام سافروا تصحوا وتغتنموا یزدکی وترزقوا قیل تصحوا بابدانکم بالحرکۃ وادیانکم بالاعتبار وتغتنموا الوصل

عجائب روزگار وغرائب یار بسیار است وآن ہر یک بشیار مختلف دال اند بر کمال الوہیت وبر قدم قدیم فنای بعار ثہ وفی کل شیٔ لہ آیۃ + تدل علی انہ واحد در سفر اطراف روزگار سیر اکناف دیار کہ شکست نفس نمود ترک وہوا زریاضات کثیرہ ومجاہدات کبیرہ چہ در سفر شاید بسیار وزاید بشیار ست بتیقظ سفر کردن باقدام عبادت بریاضت باشد زادہ سعادت بحضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند در غربت اگرچہ شاید مشقت بسیار حاصل میگردد در مردم از وطن اصلی ودر ملی افتد ولیکن براحت وحیرت ہم واصل میشود وچہ سفر کردن رسول صلی اللہ علیہ وسلم از مکہ بسوی مدینہ دال ست بر فوائد بسیار ومشعر بر اسرار عدید بشیار ست ترسش از دیدہ عنایت فشان ؛ خرمنش از مکہ ولایت ستان بود سفر کسی را باید کرد کہ اہل معانی باشد طائفہ برعکس این میگویند کہ چون حصول معانی باشد سفر چہ ضرورت دارد ودر سفر اگرچہ بجرد دیدار مشائخ بود غنیمت است ولیکن آنی آنست کہ استفادۂ معانی از مشائخ بود آنکہ از بہر این سفر کنند وچندین اکابر را دیدہ ایم وچندین بلاد رسیدہ ایم وبمزارات واعصار رسیدہ ایم حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ سیر مشائخ در باب سفر بردن از چہار طریق نیست طائفہ اول مسافر اند آخر متقیم زمرۂ اول مقیم آخر مسافر فرقہ دائم الاوقات متنعم جمعی مدام الحالات مسافر طائفہ اول را مقصود آنست کہ در ابتدا از حال بطلب مقصد سفر کردہ اند چون بافتند متقیم شدہ در کار شدند زمرۂ ثانی را چون حاصل شد کہ دریافت او را مقصد رسید تر سید کہ در اقامت مقصد خلل نبود سفر گزینند۔ فرقۂ ثالث چون او را در اقامت مقصدے نمود در سدد آن شد کہ ہم در اقامت کار کنیم جمعی رابع را چون در سفر مقصد روی نمود است در امری کہ بمقصد رسیدہ بہتر است کہ در بیان امر باشم اثبات لازم چون مختلف او فتاد سیر ہم بروش ہر گز نبود ہیچ طیر ؛ طائر اول سفر آخر متقیم دیگرے بر عکس وطیران کریم ؛ طائرے دست شیانہ جاودان ؛ دیگرے در طیر باشد سزمان مختلف اطوار مرغان ہوا ؛ آخر این طیران بود زیبا سوا ؛ حضرت قدوۃ الکبرا در نقل زاکابر میکردند کہ از جملہ مقاصد سفر یکے لقای مشائخ بود ودیدار اکابر روزگار کہ اکسیر دولت وکیمیای سعادت است تا کدام آہن دلی ومس حاصل بود کہ بآن شرف مشرف گردد ویا عی

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

گر تو سنگ صخرہ و مرمر شوی ۔ چون بصاحبدل رسی گوہر شوی ۔ گرچہ باشد مس در آہن را صفا ۔ نر دہد تا نیابد کیمیا ۔ و طالب صادق را از تلقین ہر بزرگی شرفی دیگر است و بایں کہ در ین طائفہ مشہور ست کہ از چندین اکابر بفیض یافتہ ام عنایت از بہر فیض نظر است مقرر ایں کہ او کیمیا گر باشد و گرنہ زنہار مطلب بر مسی را کہ پیش از و بہی ۔ ز اکسیر اش طلای زر باشد ۔ خود شنیدی کہ شیخ نجم الدین ۔ بالیدہ بود کہ او گوہر باشد وان ندانست کان بود ۔ شیر و سگ یار و گرگ باشد ۔ چہ نظر بود ہست شیر انرا ۔ کہ سگان زلف شیر ریز باشد گر بر اگر بود و زشیر نظر ۔ کہ شناسائی ہر گہر باشد ۔ اشرف از جان نزاید ایں باشد ۔ کہ تراوش نہ از شکر باشد ۔ و لہذا در ین طائفہ مشہور ست کہ چنانکہ گفتار مردان سودمند است دیدار ایشان ہم طائفہ بر آنند کہ دیدار ہر کہ سودمند بود گفتار او ہم بہرہ مند خواہد شد فرد ۔ بہ ز سائی چہ از دیدار دلدار ۔ دلا سائی بود از گفتہ یار ۔ و ہیچ عجب نبود کہ حق تعالیٰ در بعضی مردان ازو خاصیتی نہادہ است چون یکی نظر کند بمجرد نظر آنکس در معرض ہلاک افتد بہ اگر در بعضی خواص بندگان ایں خاصیت در نظر ایشان بود کہ چون بطالب صادق نظر لطف کنند حالتی اشرف و حیاتی شگرف پدید آید چہ عجب قطعہ ۔ چو تاثیری بود در دیدار مردان ۔ کہ مردم را کند از چشم ابتر ۔ عجب نبود کہ از تاثیر بندان ۔ نظر جان بود در چشم گوہر ۔ تقریباً میفرمودند از حضرت صاحب عوارف منقول است کہ میفرمود کہ بر من در مسجد خیف بسیار طواف میکردہ ام مردان مصالحہ میکردہ چون از انحالت استفسار کردیم فرمودند کہ حق تعالیٰ را بندگانند چون یکی نظر کند بحالتی رساند فرد اگر دستم بدست یار باشد ۔ بدست من جہار کار باشد ۔ و یکی از مقاصد سفر است کہ قطع از منالوفات نفسانی و قمع طمع از معلومات شیطانی بآسانی میگردد و دور کشیدن جام مراد از لذت دوستان رسد بانجام مرادات بنحوان حاصل میشود دیگر برہنہ شدن از لذتہائی نفس است و بیرون آوردن رعونات و حلوی و دیدن آثار صنایع و بدایع و گر نفس حیرت ازان و چرا گاہ اعتبار در مسایح فکرت و مطالعہ اجزاء اراضی و جبال کہ پامال مردان شدہ و تسابیح تسبیحات از ذرات جمادات و مطالعہ صفحات کائنات کہ بر جمیع بالسنہ مختلفہ در تسبیح و حمد دان من شیٔ الا یسبح بحمدہ امشارت بدان میکند قطعہ ہر چہ آمد از زمین تا آسمان ۔ جملہ در تسبیح اویند ہر زمان ۔ گر بود سوراخ گوش دل ترا ۔ بشنوی از ذرہ ذرات را ۔ تقریباً میفرمودند کہ از حضرت عیسیٰ علیہ السلام موجب سیاحت صحرائی اطراف روزگار و سبب سیاحت دریائی اکناف دیار پرسیدند فرمودند باشد کہ بجائی رسم کہ مردے از مردان راہ در انجا قدم نہادہ باشد من آنجا سر نہم کہ خاک آنجائی مرا شفاعت کند سبحان اللہ چہ بے نیاز ست کہ با وجود نبوت و مرسلیت بناز تا بہ ایجا بود و مردم بیحاصل را نازیدن چہ صد ہزار حیف بر جان کسی باد کہ گفتہ ۔ شعر ۔ یقین میدان کہ شیران شکاری ۔ درین بیشہ شغالند و موشند ۔ از مصنف ۔ از ینجاست کہ در کلمات مشائخ آوردہ اند کہ ہر کہ عارف تر مفلس تر ۔ فتوی ہر کہ از مردان بود چالاک تر ۔ باشد از ہمہ یاران عنان پاک تر ۔ و انکہ بیحاصل بود از زہد و فرد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

باشد بل ذات عالی کرد فرد خود نمی بیند تو از کوس تہی ما صد ہزاران شور و شر دارد ہی ۔ باز سوے
ہوش در یا دار گوش ۔ کز لولو پر بود باشد خموش ۔ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند فوائد
سفر و مواعید سیر چند السنت کہ شرح توان کرد و از آیات کریمہ نیز مراتب و معلوم باید کرد کہ حضرتے فرمود
قدرت منکر لما خلقتنی فوھب لی ربی حکما وجعلنی من المرسلین فاضلترین سفر جہاد است
پس سفر حج پس سفر زیارت مقبرہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بعد از و زیارت مسجد اقصیٰ و بعد
ازو زیارت مشائخ و برادران صالح بعد از و سفر در مظالم بر خصمان و استملاک کردن از حقوق بعد
از و سفر بطلب آثار و اعتبار و بعد از و سفر ریاضت نفس و حصول ذکر اما سفر کردن برای خوشی
دل گشتن و در اسفار بمتابعت ہوا مذموم است چنانکہ از خواجہ ابو تراب نخشبی نقل است فرمود کہ
ہیچ زیانکار تر بر مرید از سفر نیست اگر متابعت ہوا و ہیچ فساد تر مرید را از سفر باطل نیست و از حضرت
رسالت صلی اللہ علیہ وسلم منقول است کہ زمانہ بیاید بر مردمان افتیا امت من حج کنند از
برای تفریح و تماشا و مردم میانہ از برای تجارت و قراء ایشان از برای ریا و فقرا از برای
سوال و دیباء کہ مذہبے استجازۃ البوین و استاذ و صاحب حق البتہ نکند حضرت قدوۃ الکبرا
میفرمودند کہ بعضی اکابر بر آنند کہ سفر از برای چہار چیز نکند از برای اکتساب علوم فریضہ یا سنت
ریاضت نفس ۔ از برای زیارت کعبہ و بیت المقدس و یا از برای دیدن مشائخ اہلیہ این فقیر میگوید کہ
نیت معتبر است ہر کاری کہ از اخلاق حسنہ بود تواں کرد و تواں باشد و نا تواں بے نیت موافق
و ہم از اوست صادق اختیار سفر نکند حیث قال علیہ السلام الرفیق ثم الطریق و الا الا ۔۔۔
وان لم یکن رجلا کاملا واقفا علی عیوب النفس لا یختار السفر الا بالوحدۃ کما قال بعض
العرفاء ۔ فرنعت اویس القرنی مات شہیدا وعاش غریبا ۔
چون خواہد اختیار سفر کند یکی کہ عالم و صاحب اخلاق بود او را پیشوای خود سازد کہ سلف گفتہ
کردہ اند سبب تقدیم او آنست کہ در تعیین منازل و مراحل از مصالح آرائی او مخالف نشود و خلاف
کار برای ثانی او تواند بود و دیگران در تحت ادا نر آورند نا تواند این چند چیز در سفر و حضر از خود جدا
نکند عصا و ابریق و مسواک و دکان و تیر و شمشیر و سوزن و ریسمان و کارد و سرمہ دان و آئینہ
و درفش و مقراض و شانہ ۔ باید کہ عصا بدست راست گیرد و ابریق بدست چپ و در وقت
نزول بخانقاہ و منازل نوک سناں بجانب خود کند کہ کارزار بخود داریم و دائم الوضو باشد
اگر تواند و طاقت داشتہ باشد پیادہ رود نا مرد ش زیادت بود شعر ۔ چہ جانی مرکب استا زادہ دلبر
بکردار دل بپائی فرق بہتر ۔ میان را بر بندد و آستین بر بالد تا چالاک نماید چون زمین
فرود آید باید کہ تکبیر گوید و در راہ از کسے چیزی طلب کند و از دست کسی چیزے نخورد و در
مسجد نزول نکند الا عند الضرورت اما این فقیر میگوید نزول نکند الا در مسجد جامع التجاتی

ذکر اسباب سفر

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

او سعد کل اقصی و شرف مسجد بیت المقدس است هر آینه مسجد اقصی افضل بود از مسجد که جای عبادت است و بیت المقدس جای عبادت و دیگر
حق چیزی دیگر نیست بنا بر این نزول در مسجد اولی بود مسجد اول که رسد دوگانه برای شکرانه بگزارد چون
از منزل روان شود و داع منزل بکند چون بدیار دیگر رسد پیاده سر که بخورد که آب مذبار اثر نکند و
مشایخ و اشراف آن شهر را زیارت کند از هر یکی استفاده و مسئله دینی کند و بدان عمل نماید چون
بشهر بر خود برسد به هیچ چیز مشغول نبود تا بلاقات پیر مشغول نشود محل نزول خواهد هر جا که حکم پیر
فرود آید اگر پیر زنده نباشد بترتیب مذکوره او رود و آنجا دستوری نزول خواهد هر جا که بخاطرش خطور
بود بها بجا اجازت پیر شناسد و در خانقاه وقت بامداد باید رفت بعد نماز دیگر از خانقاه بیرون
نباید آمد و اگر در اثنای راه راه گم کند و رویست که زود بانگ نماز گوید حقتعالی رشدی پیدا آرد که راه
مجرب کرده شده است حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که امتبه سفر مبتدی پنجشنبه در روز شنبه باید کرد
حضرت خلیفة السلام سفر روز پنجشنبه و روز شنبه میکردند و دعای هم کرده اند اللهم بارک لامتی فی بکورها
الخ و نسبت فالخمیس پس بامداد شنبه پنجشنبه مبارک است ففی الغد و برکة و بجاه
الا الله پنجشنبه جانب جنوب نرود و در عین سفر مقابله رجال الغیب نزاید و حکم و السنن ابواب
السفر در شب و قبل از نماز جمعه احتراز باید کرد که موکلان او بروی بوده اند بد کنند آنچه آرا ظاهر
سفر بود تمرا ایراد افتاده و آداب السفر خود دیگر است تا کرا نصیب بالغیب و از الا میجا دستی
قدم در راه نهای یار شمار + که کام از راه می آید بدیدار + نمی گویم سفر از راه اقدام +
سفر در خود کن ای کام دلارام + کسی کو این سفر در پیش گیرد + اقامت در سلول خویش گیرد

لطیفه سیوم در بیان غرایب روزگار و عجایب آثار که حضرات ایشان دیده اند از انواع مقالات که انگونه شنیده اند و در زمره
قال الاشرف ما رأیت من غرائب الموجودات و عجائب المخلوقات لو لفقتها لا یصدق بعضهم
زمره اشرف چیزی ندیده ام از غرائب موجودات و عجائب مخلوقات اگر کرا تم آنها را باور نکند بعض انسان ،،

حضرت قدوة الکبرا میفرمودند بجزیره از جزائر بحر رسیدیم جماعه اندک همراه بودند باهن کوه
گرد جزیره بود شجره بود که او را شجرة الوقواق نامند اکثر عجائب لاقاق گویند گفت که تنه آن
درخت بغایت مستقیم بود و اغصان او پرداز او فتاده بود ندو سر اغصانش مردم بار بردند
معلق بباف رگ او بر سن بیامد متحرک شده بشاخ نزدیک می نشستند کلمی داشتند که اصلا مدرک
نمی بود یک روز در زیر آن شجره مقیم شدیم از انکه داشته شود غذای ایشان چون شام
قریب آمد طیوران عجیب الحال و جانوران غریب الاشکال از هر دو بر اغصانش نشستند و غذا ها کرد
طرفه از ذا عر کشیدند و بنیاد خوردن کردند از اندک اندک از ان خوردنی ها ی شان بر اوراق شجرة الوقواق
می افتاد که مردم بار بر میخورد و چون پاره از ان در تنگ درخت افتاد چون نیک بدیدیم انگور صاحبی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وخانہ خلایان بود سبحان اللہ چہ رزاق است کہ ہر کس را ہمہ جا رساند قطعہ ذہی حکیم رحیم کریم ان
قادر کہ خلق کرد عجایب غرائب خلق + بخوان ہر یک نہادہ بسیوہ رزق دہد + پیش ہر مردم انبار نخورہ
الوقوق باز نوای آمد یارہ مردم آن اقرار تحقیق کردیم بہ بیت آنہا گفتند ہر گاہ کہ نان
ایشان نزد رخت کمتر شود ہمانم جان دہند حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند در جزیرہ بعضی رسیدیم
کہ وسیع بود و دشت پلنگ انار گوناگون و اشجار مرد دل بود خانہ یافتیم بعضا حال از متاع روزگار زمانے
در انجا نشستیم کہ جامہ سیاہ پوشان رسیدند ہر چند پرداختیم جواب نگفتند بعد بہ مدت جواب دادند
کہ ما سیاہ پوشانیم از شہر دہ ہوشان معلوم خواہد بود بکرا بعزم سفر نشستیم و در دہ شہر دہ ہوشان نہادیم
بدہ منزل بآن شہر رسیدیم کہ مردمان آن شہر ہمچو جان چون ماہ و خداوندان دلخواہ چنانکہ وصف
شان در صفت پیکر تشریح کردہ است خواستیم کہ دران شہر منارہ بآن بلند نشینیم و آن عجایب غرائب
مشاہدہ کنیم نور العین نگذاشتند کہ رویم ما را از عجوبہ کہ دیدیم آنست کہ ہر کہ بشرف تلقی
شان مشرف شد البتہ بعشق مبتلا شد آمد رباعی دیدن روی دوستان دوست ہر کس را باشری دارد از کہ
دلبارہ ہمچو آن نادرہ کہ نفحہ خوش بامید دہد ہمہ ہیچ و بسیارہ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند
در نواحی ایلاق رسیدیم کہ بسر حد ولایت او دریا ہی رواست ہر ساحل آن دریا شہری معمور و
عمارت منظور شد چون در آمدیم اہل آن ہمہ نسناس بودند استفسار کردہ شد گفتند کہ درین شہر کور
موجود نمیگردد بہ تقدیری کہ متقدر گردد ہر زنی کہ از امام حیض پاک میگردد بآن دریا آب می در آید
بقدرت اللہ تعالیٰ بار میگیرد چون مولودی بوجود می آید جز نسناس دیگر نیست رباعی چہ خالقی کہ چون
از عدم بہ عدم آرد بہ بیافریدہ بہر گونہ از اناث و ذکور با اگرچہ واسطہ خلق فرمود زن آمد و
ولی بجای خبر زن نمیشود منظور بہ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ در سفر با سیاہان بجائے
افتادیم کہ سہ روزہ راہ آفریدہ بدیدار نشد کہ بادی آثار راہ یافتہ شود چون ہمراہان از تشنگی
دگر سنگی بغایت تنگ آمدند در زیر درختی کشن فرود آمدیم و یاران ہمہ رختہا خود را فرود آوردند
نشستہ بودند کہ مورچہ بمقیاس جوش آوردند نزدیک حضرت ایشان نشستہ بہمدیگر
اشارہ کردند کہ مردمرا گمان شد کہ بیکدیگر سخنی میرود چون ساعتی گذشت مورچہ روان شد
حضرت قدوۃ الکبرا از اسپ جستہ بطلوس فرمودند نزدیک پاس رفت کہ مورچہ آمد و اشارہ کرد
کہ ایشان روان شدند بمقداری راہ رفتہ بودند کہ درخت کہ مسکن او بود چیل توده خیزی
کردہ بود یک توده بزرگ دیگر توده ہا برابر ہر کدامی را بر سر توده بنشاند و یاران حضرت ایشان
رخصت کل توده کہ ہا بہمراہی راہنما رہ سپردند چون فارغ شدند فاتحہ التماس کردند فاتحہ خواندند
از انجا روان شدند تا بوناق اول ہمراہ آمد از نجا رخصت کردند چون مورچہ رانت حضرت نور العین استفسار
کردند فرمودند این مورچہ ہمہ مورچگان را بادشاہی میکند روزی امیری بشکار درین صحرا آمد دشت

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

مشغلی فرمود کہ فرزندا ما شرح بریدست و اہل آنجا ربنایت صاحب حسن بودند فرزند ما ہم بیکی از
خوبرویان آنجا عاشق شد و بیک سال جہل روز از وی اکل و شرب نشد بود و سفر دوم کہ کردیم بآن دیار
ایشانرا از دام خلاص کردیم ربانی ہر کہ درین سلسلہ منجر شد ہا برطرز رنگ جہانی بر شد
شیر صفت باید کہ بسلسلہ سلسلہ زاکہ بہانگیر شد ہا آنجا رسیاتین غریبہ و حیاتین عجیبہ در برو بحر پیدا
امضا بیابد و نگاہ کرد احضرت ایشان نگاہ کرد کہ نسبکرد و نزد بیت المقدس حضرت قدوۃ الکبرا
میفرمودند بجہت زیارت مقابر بنی کہ در آنجا است متوجہ وی مشرف شدیم فیضی کہ بآن ارواح انبیا رسیم
و ہیچ شہری نیست کہ بیشتر از انبیا در آن زمین آسودہ نبودند تخمینی ہفتاد ہزار پیغمبر حضرت ابراہیم
خلیل اللہ صلوۃ اللہ علیہ و سلم در آنجا کنندہ وی بقرار دردگار دعا و دیا میدہند چون باطراف مسجد
اقصی آمدیم عجوبہ مشاہدہ شد کہ زبان از بیان او عاجز است نقل است کہ سرور ما در مسجد اقصی از
مرتبہ رحمت نزول میکردہ ہر کہ بشرف ملاقات وی مشرف گردد جان پاک گردد کہ مردہ از ما در
است از صالحہ دمشق حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند مسجد جامع دمشق عمارت دے بغایت عالیہ است
کردہ کہ ہفتاد شتر ما را آوردہ در عمارت او صرف کردہ و دوازدہ ہزار محراب دارد و اکثر انبیا در یک یک
وی آسودہ اند و دوازدہ ہزار قندیل میسوزند مرا یہ تبرہ انبیا قندیلی است در سر پرس او علق نہا
میگزارند ہر حرف آب روان نما فزای و چشمہ روح افزای میسرود و میتوان گفت کہ عدد نہال است
جبل لبنان یکی از جبال بہشت است در ہوای کہ در اطراف عالم میروند تکثر از ان جبال اند جبل
محراب ہا در دو ہر محرابے نہالے میروید و آوازہ قرارت قرآن شنودہ میگردد میگویند کہ مقام
ابدالانست اکثر از اصحاب سلوک زہد انجا کار کشادہ شدہ است و جمعی از اکابر زہد انجا کار خود را
تمام کردہ اند حضرت ایشان یک عشرہ در انجا معتکف شدہ اند جبل النہاوند نزدیک دے
مسجدیست میگویند پیغمبر آوردہ داوہ است کہ مردی عظیم القدر بود دستہ ہزار کس اصحاب در آنجا
ثابت کردہ داشتہ و بر جہاے ایشان مطلع داشتہ اند مسافران کہ روند مطلوب خود را در آنجا
یابند و ہمانجا صلاح دارند ہرا فریدہ کہ در آنجا دیدہ است بمقدار قابلیت خویش فیض بردہ۔
جبل الطور در فن حضرت موسی علیہ السلام است حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند
در ادرم حضرت علیہ السلام دعوی طواف میکردم کہ ابلیس لعین نمایان شد تفحص کردم کہ چرا جماع
جدد چہ بود گفت عاشق تا بر ملتقدم نمیرسد آرام نگیرد من در عاشقی ثابت قدمی دیدم لیکن
غلط ہم خوردی کہ از ہنجا توان دانست کہ اگر کسی بیکی جبل کلی داشتہ باشد او با یکی دیگر
جبل دارد محبوب دل اگر محب خود را گوید کہ خدمت محبوب من کن در دین امر آورد خطرہ باشد
یکی آگاہ میگوید من چہ کار دارم کہ بدیگری روی آرد ہم آنکہ مرا امر او خوش نیامد چہ کار دیگر چہ فرماید
سر بر خط نہادن باید آخر ین خطرہ آنست تا حیات باقی عاشق بہین محبوب دارد و بجبل

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ذکر مطلوب در دو محب خویش را کاری بفرموده که محبوب مرا خدمت باید کرد اگر آن هست
عاشق نباشد اقدام ننماید سر بر خط محبوب نهاد اگر عاشق مراد خویش باشد بخدمت کردن خویش
دلریش باشد و مرید ی او بستانی نباشد چون میان هست قربانی باشد دیگر بیان
از اسرار عجائب و اخبار غرائب از وی استفسار کردند جوابهای شافی داد جبل القدم و سبب
قدم بسیار کی آدم علیه السلام ست اول نزول وی در کوه سراندیب ست چهل سال بگریست
سال در یک پای توبه و استغفار کرد و اگر به بسیاری کرده که چشمهٔ آب روان شد و گیاه نیل
ازان آب بروئید فرشتگان چون بر کفش نشسته شد نیل گیاه در قدمش رسته شده و آنجا
معادن جواهر ست و نقش مقدم وی بر سنگ گریسته آمده است و حضرت ذوالقرنین مشقت
بسیار و بخت بیشمار راه قطع کرده و بشرف مقدم بابا آدم مشرف شده سه فرسنگ راه بزیر
بسته که سیاحان روزگار و سائران اقطار گرفته بزیارت مقدم وی علیه السلام میرسند و در شما
صدائی ذکر و علائی جهری آید آواز قرآن خواندن ایشان میشنوند اما ایشان نمیشنوند گر بعضی از ین
را آشکارا میکردند و در ذات الهی در مقامات ناشناسی را واسطه میشوند بصره از عجائب روزگار
و غرائب آثار که در وی مشاهده شد در جای دیگر گفته ایم و بطخان شهری که خرما بسیار دارد
بغایت لذیذ باید دانست در آنجا بیت حضرت خواجه حسن بصری و زین العابدین سعد و طلحه همه در آنجا
آسوده اند بغداد در وی مقبرهٔ حضرت غوث الثقلین و حضرت خواجه معروف کرخی
و امثال آن چندان از اکابر روزگار در آنجا آسوده اند که شرح توان کرد و شرف
زیارت هر بزرگی که مذکور شده است هر کرا نصیب شده و میشود که چه سعادت حصول وی
بشمرده باشد گاه در دل دردی و خاکی بسی از اولیاء روزگار است اما چون بوده شد در مقبرهٔ حضرت
شیخ ابو اسحاق گازرونی ست و آن چراغ که بدست مبارک خود افروخته اند تا اینهم افروخته
است امید ست که تا قیام قیامت خواهد ماند نقل ست که پادشاه شیراز که بجلیه صلاح آراسته و
بجمله فلاح پیراسته بود چراغ را کشته پیش از طرفة العین زدن افروخته شده و چندین روز
نگذشته که کیسرین کشته شد مصیری بغایت شهریار ست که شرح او نتوان کرد تا دیده کرده
آوازه مشغله او میرود و خسرو که عاشق شیرین بود در وی بود اما از عجائب آفت کوه بلسنون
جائی که فرهاد کنده بیجا مرده است چنانکه قصهٔ او شهرت دارد چوب تیشهٔ او از انار بود از وی
انار بر آمده است چون بار میگیرد یعنی بار خون آلوده و بعضی مثال انار روزگار آورده
جبل القاف آورده اند که وی از زبرجد است دگر دو عالم برآمده آسمان مصفا آئینه رنگ
ستاره هر یک او می نماید چون بعد اسکندر رسید مذکر مقصد کرده راه مانده بسته از نشانهای
جوشین مبفر مودند که این میگویند یاجوج و ماجوج چه بعدی مانده تا بالفعل بیجان میگردد

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

حصلان در دیہ شیخ اسمٰعیل عطار بنیا شد کہ جذبہ قوی دارد و چون حالت دست میدہد بر
در سماع میرود خانقاہ وسیع دارد کہ بست حجرہ در ہر گوشہ دلیست چون مسافری آید یکی ازان حجرہ
مسکن میکند چون مردم آن شہر طریق اند نماز زمین کنیز کان دارند بخادمی ایشان میفرستند چون
صفت دزدیدہ مستعد میکردند خدمتش بجان میکنند چون اندک دست و پا بجنبانید زدیدہ بخوابہ خود
خبر کرد صاحبش گفت گر جامہ بجہر سایندہ بقدرت اللہ بیکلفت جان جان کافرین را میبرند
مدفن ایشان جداست دفن میکنند اسکندریہ دروی آئینہ اسکندریست و شرح او چنانست
کہ سی گز آئینہ ساختہ اند و منارہ بلند برداختہ بالای وی افراختہ از برای آنکہ فرنگیان را شبہا
دور زانہ بہ کشتی سوار شدہ اسکندریہ را می تافتند چون آئینہ معائنہ شد عکس آن تن فرنگیان دریا
منعکس شد اہل شہر استعداد کرد و پیشواز برآمدہ جنگ میکردند فرنگیان انہزام می یافتند حضرت
قدوۃ الکبرا میفرمود مدینۃ الاولیا در نواحی عراق ست و جہ تسمیہ آنست کہ جز اولیا دیگر کس
در انجا گنجائی نمی یابد چون حضرت میر سید علی ہمدانی قدس سرہ بانجا رفتند جمعی کثیر ہمراہ بودند جہان کس را
توفیق رفیق خدمت کہ بشرف آن مشرف شدیم و دروی قریب صد کس از مشایخ و اولیا باشند کہ بشہود حضرت
حقتعالی آن زمین را شرف داده است جز اہل ولایت را نجا کسی را دسترس نیست حضرۃ قدوۃ الکبرا
یک بعین سنگ شدند و حضرت شیخ عبد اللہ کہ سرحلقۂ انجماعت ست حضرت ایشان را بسیار نوازش
کردہ دیگ ارزانی بجہت ایشان کہ شرح او از عجائب ست **جبل الابواب** در قلۂ کوہ قلعہ ساختہ اند
و جمعی را از اولاد الاولین تسکن کردہ اند و این قلعہ را ہیچکس فتح نکردہ است جز سکندر ذوالقرنین
در تنگنای او زاہد غار نشین را کہ بدعای او فتح این قلعہ شدہ معتبر است عجب قدرتی ازین قبیل
در حاشیہ در بحر او بعضی مسافران معلوم میشود اند البتہ بی فیض نیکردند جزیرۃ الطلسم
العجب العجائب اعرب الغرائب سخنی کہ ست ذکر جزیرۃ الطلسم ست و آن جزیرہ است کہ کشتی سکندر
در انجا رسیدہ و در بحر محیط بر افتادہ کشتی از انجا ہر چند کہ میگرداند کنی برآمد آخر بلیناس فرزانہ
از کشتی فرود آمد و بجزیرہ برآمد انجا از سکندر بعضی آلات طلسمیہ ماند و بچند روز صورتے
طلسمات انشائی کردہ دو کوس ہم بہم بسایندہ و بدست صورت طلسمی کوس نواز نہادہ چون کار صورت
بعضی برآمدہ بلیناس بکشتی درآمد و دروی تبسم کردہ بود و مدتہا کہ بحر دریائے نہادن بر کشتی طلسم کوس
نواختہ و بحر دو کوس نوا فتن کشتی روان شد چون حقتعالی ازان ہلکہ تخلیص داد از بلیناس
استفسار کرد کہ موجب تخلیص چہ بود گفت بجز عنایت الہی و حمایت نامتناہی چیزی دیگر نیست
اما سبب ظاہر آنست کہ در بحر محیط ماہی ست کہ وصف وی در شرح بنیاد مثل وی ماہی نہاد در
دریا نیست چون آواز مہیب شنید لنگر وای خود جستہ بدہ برآمد چون بزور بازوی شتاب از
پشت او بزور او بیلان بسر قصد گرد کشتی بجریان آن آب برآمد و تعبیہ میکرد کہ کشتی بکند آن

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بردن میبرد براه والاول اصح حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند چون کشتی بحر محیط افتاد
اگرچه آن طلسم وکوس بود لیکن بعنایت الٰہی بحمایت نامتناہی تخلیص یافت میفرمودند چون وارد
جزیرہ آدمیم میشوم عجیب الہیکل وغریب الشکل دیدند جانوری را تعریف میکردند کہ ہر دو بال او از مرغ
بودند و بانی او بنوعی بودند کہ گویا از مرغ تازہ آورده اند و منقارش زرین و سینہ سیمین الحق تا
دو روز کار میکرد و از نفخ طیر چشم او درآمده است و سہ بزرگوار منظور شدند فرمودند محاسن سفید
فن آنچنان میشد کہ چشم ایشان بلطافت آئینہ باشد و لباس چو لباس مردم نمی دانم فقیر را بغایت
نوازش فرمودند و اجازت خواندن نادعلی دادند و بعضی فوائد راہ سلوک و معارف و حقائق محققانہ
و عارفانہ فرمودند کہ کار آمد ہر طائفہ باشد چون حقتعالے از بحر محیط بیرون آورده پاره را بحر بریده
بودیم کہ یدجاعل کہ سکندر داشته است نمایان شد وقتی کہ بدین جا باز آمدہ این بجا عل
منظور شد آدمے المقدور کاین ہر چند کہ در کام نہنگ مہلکہ افتادیم اما بیفائدہ ہم نہ برآمدیم ہر جا
ہر کہ قدر درم کام نہنگ اژدر باشد نبود درنگ ہم اگر گردد یا گزدہا ہم یکف آورده زدنیا کہرہ
ولایت خلنجر حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند در نواحی دلن در ولایتی رسیدیم در آنجا
خلنجر میگویند رای ہندوان در مردم آنجا بسیار پرزن اند تخصیص زنان آنجا بغایت مرغوب
حسن از ہیچ زنان دیار کہ بہم رسیده باشد ندیدیم وقت شام در کندوی زنان بجہانی خود رای
اندازند بعد ہ مردان می آیند دست دران کندوی می اندازند دست ہر کہ بچہ افتاد شب آن
عورت خلوت میکند اگرچہ خواہر او باشد بغایت ازین رسم منغص شدند رای از حضرت ایشان را
منتظم تمام دیدہ علوص در زید چون آمدن وے زیادت شد حضرت ایشان بصحبت اختیار کردند بعد
حضرت شاہ خواندند کار بہ کنہ و بیجا این رسم افتاده است چہ چاره دارم آخر حکایتی نقل کردند کہ
خود کہ در عہد وی اینچنین اتفاق افتاده کہ این رسم بر ہم زند حکم کرد کہ ہیچکس بوقت شام از
خانہ بیرون نیاید نزدیک ماہ این حکم رفت کہ بلائی عظیم و وبائی الیم بآنجا نازل شد
فرستادند و عرض برای رسانیدند کہ ما نمیفہمیم کہ این رسم منع کنند کہ یک بلائی نازل خواہد شد آخر حکم
کرد کہ بہمان اسلوب وقت شام جمع سازند و کار شروع بسیر بندند چون رسم برپا کردند در اندک
آن ہر بار بلا بر افتاد چون این سخن بعرض حضرت ایشان رسانیدند گفتند اے تقدیر الٰہی را چکس
مطلع نیست و اسباب آن کس نمیداند کہ کارخانہ الوہیت است ہمہ روی میرود حضرت قدوۃ
الکبرا میفرمودند کہ دشت قپچاق قومی از ترکانند کہ ایشان را قپچاق گویند کہ زنان سیم ساق و خوبان
مشہورہ آفاق دارند و رسم بود در ایشان کہ روز شادی کہ میگویند چون لشکر ذوالقرنین در آنجا گذشت
او سکندر متفکر شد کہ زنان بدین خوبی و مردان بدین تنگی سپاہی غربا پیشہ فرنگ با
او الامر سکندر ریخت کہ ایشان قپچاق را بلرزد و نصیحت کرد کہ زنان شماروی پوشند گفتند کہ خلاف

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ایشان رسیدیم استقبال کرده آخر وداع فرمود ما گفت رباعی ابو سعید ابو الخیر البته مستحضر دارید که هم از صباحت شعرش سنولست که هر کرا در حالت جاده مریض این رباعی یاد آید امید صحت بود و آن این است رباعی

غمزه انگیزی و دامن در کشی ۔ تیر اندازی کمان پنهان کنی ۔ با تو نتوان گفت این و آن ممکن بود
بادشاهی هر چه خواهی آن کنی ۔ آورده اند حضرت شیخ جمیل الدین متوطن بود ند سیصد سال عمر داشت
بسیار حقایق و معارف از وی بهره مند شدیم ۔ بود نداشت که بعضی خوارق از و نقل میکردند چیزی
که معاینه کردیم آنست که جماعت جوگیان رسیدند زمانی بوی همکلام شدند و ایشان مسلمانی او بکار
جوگیان بوزنه آمد و همه جوگیان را دید مگر آن شخصی را صباحتش گفت غالبا این کس مسلمانست که
دیرانه دیده است چون تفتیش کردند مسلمان برآمد مستعرب سیاحت بود کز لطف انسان تمیزی
میکند از انسان و حیوان چهل البعه در دی درویشی متوطن بود بغایت صالح حضرت ایشان را
بدید و طریق خدمت سپردن گرفت چون مدتی در انجا اقامت افتاد بهره مند شد چون انجا
لباس خلافت بشرف خلافت مشرف گردند مثال نوشته ارزانی فرمودند وی نقل میکرد که
راه این ولایت بسیار درویش در دست و مسافر پرست است بمن تلقین شده است که حضرة
قدوة الکبرا را بمن نمایند فرمودند مناسب نباشد بعد الحاح آن درویش استجازه آمدن خواست فرمودند
خوب چون رامی آمد بنوعی حضرت ایشان را دریابد شرح نتوان کرد و شرائط خدمت و حیا و ادب از حد گذرانند
چون التفات خاطر درباره خود دید بزبان ساید که نفس هم خواست داریم فرمودند تو کافری چگونه
بحضرت رسانیدکه بادشاهان دهلی میل میدارند فرمودند چون تو شرائط [illegible] شاهان دهلی خواهی
ورزید ترا هیچکس نمیان نخواهد کرد امید است که قدم ملوک بر دهنه سلطنت دهند چون تو نخواهد آمد
انشاء الله تعالی حضرت قدوة الکبرا میفرمودند چون از ملازمت حضرت مخدومی رخصت
گرفته جانب سنارگانون عنان عزیمت فقرا معطوف شد رایت درویشان و علم خوبگشتان
آنجا در سنارگانون نزول یافت عمارت بغایت نادر برآورده اند بتخصیص مسجدی طی مردان برآورده است
گویند گفت که نادر العصر ست سیصد شصت گنبد نمایانست باقی گنبدهای وی در دریا افتاده
اند مدتی در انمسجد مستور ماندیم و داد عبادت دادیم دانشمندان محول و عالی سندان بسیار بودند
بنفس حضرت مخدومی دران شهر بسته رونق زیاده بود و باغات و حیاض بغایت مروح دارد
حضرت شیخ ابو الفرج که نسبت خود بسلسله کبریه وارد دران جا معتکف بودند همه یکبار استفاده برکت
و از انجا اتفاق کانورد افتاد هر چند که بعضی اصحاب منع می ورزیدند چون تقدیر الهی را دخل
نا متناهی بود گذر فقرا بانجا افتاد دران حین مسلمانان کم بودند زمان صاحب حسن
و ساحره بسیار بودند اتفاقا قاضی حجت را بیکی ازان جوانان ساحره میل افتاد هر چند که
میکردیم باز نمی آمد چون عنان عزیمت فقرا باز انجا معطوف گشت قاضی حجت را بصورت گاو

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

پنهان کرده اصحاب را بترسانیدند آخر چنان معلوم شد که ایشانرا گاو ساخته پنهان کرده اند حضرت ایشان
فقیر رنش گرخی ست که ایشانرا گاو کرده بارادت الله تعالی گرد و خوک شده اند من گریان و زاری کنان آمد
و بعرض رسانید گفتند که قاضی حجت را گاو ساخته اید سحر خود را جدا کرتا او بصورت خویش آید آخر او رفت
و خود نها بکار برد تا قاضی حجت بصورت خویش آمد ند او رشانرا آورد و بپای مبارک در آورد فرمود تا
هم بصورت خویش آمده باشد بعد از این سخن این بهیئت اصلی شد بعد ازان مدتی اصحاب خود را زان
سفر و مسافرشدن بآن ولایت کامروا نصیحت کردند که هرگز نروید که اهل جاهلست در عین رجب هیزم
الفا یافته که شرح جذبه او نمیتوان کرد میفرمودند که در دیار هندوستان مثل این درویش قوی
جذبه معاینه نشد در این زمانه عرفان بقدم رفتن انبیا بهتر از وکسی را ندیده و در حالت اکابر مشایخ هم
بدست حضرت ایشانرا بسیار فراز کرده و نژند دیده که منسوب باکابر کثیر الاکابر بایشان عتاب
کرده و گفت تو کی گنجینه حضرت علاء الدین غارت کرده و یشان ولایت ایشان خشک ساخته

حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که فقیر را از صدر چهارده جای نعمت رسیده است و مباشر
کثیره فیض بخشیده همه نثار فرزندان نور العین کردیم رباعی هر آن فیضی که در کونین باشد
نصیب کامل دار بر باشد ۔ در فیض همه را سهم کرده نثار روی نور العین باشد

الطیفه سی و ششم در طریق اطعام و آفت کرم و فوائد بعضی ماکولات و مشروبات

قال الاشرف من اکل الطعام بنیة فضل اکل ومن لم یاکل بهذا النوع فهو کما حاء فی
فی الرسالة الغوثیة ثم سالت یارب هل لك اکل و شراب قال اکل الفقیر و شرب الفقیر اکلی و شربی
و فقیر کسی ست فانی فی الفعل الصفة والذات بود حضرت قدوة الکبرا میفرمودند این ها نقدر
ماکولات جهت نفاست و زلت مبالغه نکرده اند بهر نوع که بایشان رسیده تن داده اند اما حکما میگویند
طعام ما تواند لطیف خورد اگرچه اندك باشد که لطافت طبع و نزاکت منش متعیش ازوی زاید و این
تجربه پیوسته دمونی ما تواند ماکول غلیظ تخورد و در طعام چیزی مائل بود که زود مضمحل شود حضرت
ایشان هر چند ماکولات هندی را هم میل داشتند اما بغرا دیک مرتبه بسفر و حضر هم میرسانیدند
و میفرمودند مناسب این طائفه اطعام شوربا دار است حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که
طعام مرزوق را زیادة طالب رد از اصل الرزق مقسوم فلا تعجل له والموت محقق مر
الا تعجل له شعر رزقت مقدرست مکن بهر آن سفر و مرگت موجل ست ازانهم مکن حذر
روزی حضرت ایشان در بلدهٔ جونپور بمسجد ملک خالص نزول فرموده بودند جماعة ازان دیه ایشان بدیدن
حضرت ایشان آمدند شفسا را جا غرائب روزگار کردند فرمودند چنانکه مقتضای محل بود از ایشان
شخصی بر سبیل تمو گفتا که ما رزق چون مقدرست گردیدن چیست فرمودند ما رزق چو
گردانده پرسیدن چیست ۔ چون برخاستند فرمودند که عجائب مردم اند که در سفر جز طلب رزق

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

فائدہ خوردن طعام عشا و قصہ مہمانوں

آداب خوردن طعام

خواند دیگر پیدا نند بعضی منبت طائفہ کہ بسبب کل فرو دیدہ از دہانہ موجب پیچیدہ و چون
این سخن میگویند حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ خوردن برسہ گونہ است فریضہ و سنت
و مباح - بہ قدری کہ از ارتفاع ہلاک بود فریضہ مقداری کہ باوطاعت و کسب سنت تا سیر خوردن
زیادت قدرت را مباح ست و زیادت خوردن از سیری حرام ست مگر بہ نیت صوم و حفظ ناظر
مہمان و ترک طعام عشا منع کردہ اند کما قال علیہ السلام ترک العشاء مہرمۃ چہ ترک طعام شبانگاہ موجب
ضعف و پیری و سستی بود - تقریباً سفر مودند پہلوانے از سفر کہ مجروح بازمدہ بودی شوی خانہ
نہادہ بسرعت میرفت در راہ آشنائی در خورد تکلیف اتمام حراحت کرد گفت بچہ مدار خود را کہ
زیستی زنام چہ خطر از دست شخصی خوردہ ام کہ سہ کار از دمنزل نشدہ است یکی ترک طعام عشا
و دم خواب برگشتہ با بر امنیجہ سوم فتور بر جلین پس ذالی کہ باین کار ہا مداومت کردہ باشد زخم او
التیام نمی خواہد شد چون سخن تمام کرد روان شد زمانے گذشتہ کہ مردی جلد و بہادر بچست
بہ کمان ست در عقب او بر اسپ رسید کہ شخصی مجروح باین راہ رفتہ کما افتادہ باشد
گفت وی گذشتہ بمنزل بیش باشد گفت برگردم وی مبالغہ کرد کہ شب، شدہ است ہم در بیچا باش
تا ہم آن دنک شب گذرانیم غرض آن بود کہ معانقہ آن جوان بکند گفت خوب شد چنان بجا آرد
بساط گستردنی بود و بچنان بودند و شب بخانہ خویش ہیچ سامان اطعمہ نکردہ چون شب اندک گذشت
دریافت کہ بریجائی چیزی طعام نمی یزند منجہ آوردند کہ او کہ ہم شب فاقہ میشود و ہم
منجہ کوتاہ خواب کردنی نخواہد شد و این ازین ممکن ست در خانہ کہ جائی دادہ بودند مخفی کردہ کہ
بچگان کنجکاوان ہم آواز نشکنند فی الحال کشید و ذبح کردند آتش دہیزم ہم رسانند کباب کردہ
در کار داشت منجہ را ویران کردہ بر بنہاش استعداد خواب کردہ چون صبح دید کہ او عادت خود را
بسر برد او را دعا دہ نہاد کہ مراد مقصود ازین این بود کہ شما گرسنہ نباشید بلکہ استحکام مقولہ مجروح بود
بود ازین بسا طعام فراز کردہ الوان اطعمہ کہ در خانہ دیگر پنہادہ بود آوردند و ہمہ را بصبر از روطعام خوردند
و منجہ دیگر لطیف آورد او البسترہای گرانمایہ گستردہ کہ ہمان شب بفراغت بسر برد چون رخصت شدند
ہمان از خانہ دوران نشدہ بود کہ خبر آوردند کہ آن مجروح رخت بکاروان سرائی آخرت البت
ہدایت در وقت طعام خوردن از دست یمین شستن بکند کما قال علیہ السلام الوضوء قبل الطعام
ینفی الفقر و بعدہ ینفی اللمم و مراد از وضو طعام دست شستن ست ہدایت دست شستن از جوانب
کنند تا در طعام خوردن پیران منتظر جوانان نباشند و آخر طعام ہدایت از پیران کنند لیکن نزد ایشان
بتغیر ہدایت غسل ایدین چہ در بدایت وچہ در نہایت از شیوخ و اکابر و موالی کنند ہدایت شستن
از دست راست کنند کہ اللہ یحب التیامن فی کل شئی حتی التنعل والترجل و این را دو روایت ست
حکم مجالس پیکا غاسل و بر حکم مجلس معمول ست و در دست شستن ہم اولی آنست کہ از مقدم مجلس کنند کہ اولی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

تقدیم در زمہ بود اردہ باشد و کیسہ دست بشوئد این دعا بخواند اذہب اللہ من الذنوب و براک اللہ من الطیبات اگر میزبان دست خود بشوید مذہبات پسندیدہ است کذا فی شرح امام شافعی خلیفہ رزیدہ اند و قال رزدہ اند ہذہ من عادات الصوفیۃ والاکل علی المفرشۃ ھی سنۃ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بعدہ دستار خوان فراز کشد بہتر آنست کہ دستار خوان سرخ بود کہ سنت ابراہیم خلیل اللہ است و فائدہ کہ حضرت رب العالمین بر عیسی علیہ السلام فرستادہ دستار خوان سرخ بود و بعدہ از خوان بخیہ مناسبت شد فراز کشد دلیل آنست کہ خوان مسیور دین نبود و روی عن انس بن مالک رضی اللہ عنہ قال ما اکل رسول علیہ السلام علی خوان ولا فی سکرجۃ وھی القصعۃ الصغیرۃ لانہ لیس برکۃ فیھا و نان میدہ نخورد اند کہ آرد شتاب بکار می برد اند و یجتنب عن القصعۃ الصغیرۃ وھی الصفر والنحاس فالمسنون الخشب والخزف ✻ و بدایت اکل طعام از اکابر مجلس بود اگر اجازت دہد مضیف بہتر باشد اگر نہ فراگردن طعام نوعی از جفا نیست و ابتدا بملک کند کما قال علیہ السلام ابداء بالملح واختم بالملح فانہ شفاء من سبعین داء منہا الجنون والبرص والجذام والبطن و ابتدا اکل بسم اللہ الرحمن الرحیم بود و یجب ان یقول فی اول لقمۃ بسم اللہ والثانیۃ بسم اللہ الرحمن وفی الثالثۃ بسم اللہ الرحمن الرحیم ثم وثم الماء ثلثۃ انفاس یقول فی النفس الاول الحمد للہ وفی الثانی رب العالمین وفی الثالث الحمد للہ رب العالمین نقل است کہ در طعام چہار چیز فرض است یکی آنکہ نخورد مگر از وجہ حلال دوم آنکہ این طعام از خصائص سوم آنکہ بہ ہر چہ بود رضا دہد باشد چہارم آنکہ نخوردن او بغرانی حق افعال نکند بہ عبارت و طاعت بودہ باشد و آنکہ در طعام سنت ست اول در سیدار طعام تسمیہ گوید استحباب ست کہ بہر لقمہ گوید دوم بعد فراغ الحمد للہ گوید سوم دست شستن بعد از طعام و قبل از چہارم در وقت اکل باہنی راست بنشاند و پای چپ بگستراند و ادب طعام کی آنکہ پیش خود بخورد دوم لقمہ خورد سوم لقمہ بسیار بنجاید چہارم بلقمہ دیگری نظر نکند و آنکہ شناست از ہر پارہ کہ افتد بخورد و انگشتان بلیسد و آنکہ منہی ست بوی طعام نکند و ہم ندمد این و بیدن بوقتی ممنوع است کہ شریک داشتہ باشد حضرت قدوۃ الکبرا سفر مودند کہ در کلمات مشائخ افتادہ است کہ الطعام للعوۃ فاباروھا الی فاباروا یعنی برادر اگر حمل بر حقیقت باشد وارد شود کہ مشائخ آشکارا خورد اند چون باشد جواب آنست اظہار تواضع و مسکنت کردہ اند کہ مابصفت ملکی خرجیدہ ایم و بریں بنیت آیا نزد اضل است از استعمال طعام از ہم مہالست اگر مطبخی را بایمانی و بوقت دیگر تخصیص در اطعمہ اکابر کردن معمول ایشان معاذ اللہ سخنی گفتہ شود کہ مشعر بعیوب باشد شیوہ بسیار دارد حفظنا اللہ وسائر الطالبین تقریرا سفر مودند کہ شیخ عبد اللہ ضعیف علیہ الرحمۃ سفر کردہ بود پیش بابو در بصرہ اردبیلی قدس اللہ سرہ آمدہ بمقداری گوشت بخہ بوی گرفتہ آورد شیخ نخورد چون بسفر بیرون رفت راہ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بیابان افتاد و ده روز طعام نیافتند و هر روز گرسنه تر میشدند تا روز دهم شیخ اصحاب را گفت طلب کنید شاید چیزی بیابید ناگاه سگی را دیدند صید کرده و بگرفته و بکشته بر وی نشسته و میخورد پیش امام مالک تمت کردند و او نصیب شیخ شد هر کسی را طبیعت خود خورد و شیخ در خوردن آن تفکر میکرد تا شب بگذشت چون وقت سحر شد سر آن سگ بسخن در آمد و گفت این سزای کسی است که گوشت بوسے گرفته از عقره ابو زرعه ابو زرعه دریابی نه خورده شیخ برخواست و اصحاب را بیدار کرد که بیایید مش ابو زرعه رویم و از وی استحلال طلبیم آمدند و استحلال کردند حضرت قدوة الکبرا میفرماید که اگر چنین اطعام کلمات مشائخ و حالات ایشان چنانکه مقتضای حال بود دریابد بهتر است و برعکس عمل را فاسد حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که خبز را اکرام باید کرد و خبز را اکرام آنست که قصعه و نمکدان بران ننهند و انگشتان در دست بنان پاک نکنند و بدستار خوان نیز دست پاک نکنند و نمک بر دو انگشت برگیرند و بسبحه و بهایم نمکدان بر نان نزنند که نوعی از استخفاف است بلکه بکارد بردارند و طعام بر چار پای و بر خوان شکسته نخورد الا بر زمین و بدستار خوان سر که و پیاز و سبز حاضر کنند قال علیه السلام نعم الاطعام الخل و الزیت مادام که آن شکسته نباشد دیگر نشکند اگر طعام ثرید باشد بسته انگشت نخورد بل بالبهام و المسبحة و التی تلیها و در میانه طعام انگشت نه اندازد و به وسط خوان نخورد کما قال علیه السلام البرکة فی وسط الطعام فکلوا من حافته و لا تاکلوا من وسطه و لقمه خرد برگیرد و پاک بخاید تا دل لقمه سیر نشود و نه بر دیگر نیز دارد و در میان طعام خلال نکند و با اهل مجلس موافقت کند تا جمیع مردم دست از طعام نکشند خود نکشد چون فارغ شود دست پاک نکند و تا دستکه انگشتان نلیسد و بعضی البته میگویند که دست بدستار خوان پاک نکند و دست لیسیدن را فائده کلی دانند قال علیه السلام ان الله و ملائکته یصلون علی الذین یلعقون اصابعهم و دست آلوده بنکدان نزند و در خلال طعام آب نخورد بری در معنی یکی آنکه از روی حکمت و علم طب موزی داند مادام که طعام کیلوس نشده است آنرا خام گرداند معده از تنفس آن عاجز نشود و بعد از کیلوس شدن طعام سبدرق را نم باشد و دیگر از روی ادب چون دهن پر نکوزه یا بجام رسد آلوده گردد موجب نفرت جمیع مردم باشد تا تواند طعام اندک یا بیش با خوان نخورد البته از این امر احتراز نکند و در کثرت احوان تزاحم کرده است که کثرة الایادی برکة نقل است که جمعی بحضرت رسول علیه السلام آمدند و قبده عرض رسانیدند که ما بان طعام میخوریم سیر نمیگردیم فرمودند که شما بعد از تفرقه میخورید بعد ازین مجتمع شوید مرخدا را یاد کنید تا برکت باشد در ان طعام نقل از حضرت مخدوم جهانیان میکردند که مبالغه میفرمودند در این امر که کسی بے فیقان طعام نخورد بلکه برو اجبی کرده آمده است چرا که طعام خوردن تنها بست حیث قال علیه السلام ملعون من اکل وحده و منع عبادی و منع فرمودن حضرت مخدوم جهانیان میفرمودند اگر تنها بود طبیب یکی جدا نکند گویا دارو چیزیست

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

می پرسند شبی ابراہیم ادہم خفتہ بود رسول صلی اللہ علیہ وسلم را بخواب دید گامرکرد تا چند تنگ نفس را
بکشی آرزوی دنیا بدہ و بزیارت کہ بخواہد پیش او رفتہ بنہ چون بیدار شد با آنکہ خود دعائم بود مضطرب
شد از خلوت و خلوت دیگر کرد گفتند کہ چون بعزت آنحضرت رسولست زیرا وہ بخور ابراہیم گفت این امر
شفقت بود تا امر عزیمت آرزو زیر تخور دچون شب دیگر آمد باز بخواب نمودند و بزیارت امر بہ خوردن
خود مذمت چون بیدار شد بوی زیرا وہ از دہنش می آمد تا زندہ بود بوی باقی بود شعر شرابی را کہ ساعتی
باشد و اثر نامذمت بسیار باشد حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ ریاضت چہ نسبت اہل عبادت
و جملہ اہل نہایت اہم ست کہ بچکیدن من طاقہ از دنیا بیرون نرفتہ بلکہ ریاضت را چنان رسیدہ
اند کہ چہل روز بیجا روزہ طعام نفس اندادہ اند چنان توکل نفرمودہ اند حضرت قدوۃ الکبرا
فرمودند کہ در سیلان بمبئی نزول افتادہ و بادشاہ آن شہر نیازمندی ایشان آمد تکلف
کرد کہ موسمی شریف رسواحت اگر عنایت کردہ چند روز اینجا نزول اصحاب شد بہتر ست و مرتبہ
بالا شود چون ایشان از حد گذشت و نیاز تصدق آوردہ تعرض او بندول شد موضع نزول
او حریم خود نمود فرمودند کہ مناسب فقر انیست جایی کہ محل نزول در مسجد انسب بود چون پاس
خاطر حضرت ایشان اہم بود او ہم چنان کرد در مسجد جامع محوطہ داشت در وسیع صحن نہ موضع نزول
قرار گرفت حضرت ایشان فرمودند چون چند روز اینجا بود نیت بیست سفر بشکنم مقیم باشیم صوم
بیست بر صحت یک یعنی ہم برآریم اصحاب فرمودند حاکم ایدہ در اربعین اند و گفت
اختیار یک رخصت خادمان میبرند تا آنکہ مدت بسر آمد چون از اینجا رخت سفر بستند چون خادم
صوم بعد التفتیش کرد آن چہل رغیف بر جا بود تفریبا میفرمودند کہ حضرت غوث الثقلین در یک
موضع نشستند کہ با خدای عہد کردم کہ تخورم تا لقمہ کردہ دہان من نخوراند و بنا شام نانی
یک بار چہار روز نخوردم بعد از چہار روز شخصی در آمد و قدری طعام آورد و بنہاد و بر قصد یک
لقمہ کرد کہ نفس من بر بالای طعام افتاد از بس گرسنگی و گفتم والله از عہدی کہ با خدای تعالی بستم بر
نخورم نشنیدم از ہاتف غیبی فریاد میکند باز نایستد میگوید یا ایها الشیخ عبد القادر الجیلی ع ناگاہ شیخ ابو سعید
رحمۃ اللہ علیہ بن گرفت آن آواز را شنیدہ و گفت عبد القادر این چیست گفتم این فتنہ و اضطراب
نفس من ست اما نوع بر قرار ست در مشاہدہ خداوند بر جاست گفت بخانہ من بیا و بر طبق من
و نفس خود نگہ نہ ہمچون نخواہم رفت ناگاہ ابو العباس خضر علیہ السلام در آمد و گفت الحذر پیش از آنکہ
لقمہ بدہد کہ انتظار من بردہ ستادہ میگفت ای عبد القادر دروغ بچہ من میگفتہ تا این بنود کہ نظر
بر ما نیست گفت مرا بخانہ آورد و طعامی مہیا کرد و بود لقمہ لقمہ دہان من می نہاد تا بر نخیزم بعد
ازان دامن او بگرفتہ و بیعت وی التزام کردم ذکر و ماکل و مشارب حضرت جیلانی حضرت
قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ حضرت علیہ السلام بر ماکولات و مشروبات میل کردہ اند

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

در سیر و آثار بیان است از انجا میتوان معلوم کرد و بر سبیل اجمال لوین مجموعه مذکور خواهد شد
که طریق اکل و شرب حضرت علیه السلام در فواکه و مطاعم و مشارب رسم زهاد و فقرا است و از اکل و
مشارب که معهود اغنیا و مترفهان و متجبران بود با جتناب کلی در پیوسته اند و اطعمه حضرت علیه السلام
و اهل بیت از جو و خرما و شیر شتر و شیر گوسفند بود و اگر گوشتی برسم هدیه یا از وجه مغنیات نفقه خاص
رسیدی یا کسی گوسپندی در خانه حضرت علیه السلام کشتی آنرا شوربا و قلیه کردند و زهاد و فقرا بوده
نخستندی و بهر گرفته بودند و گفتندی فلان طعام یا فلان رحمت الله بهم بپاشید هر طعامی که خیر مراد بر سیدی بازدی
تمام میل تمام میکردند و ستائش وی فاوسفر مودند و ستائش میکردند و هرگز نان سیده و شعیر سبزه نان تنک
بخانه ایشان پخته اند و انواع اطعمه ایشان امتناع و بناسیچه خشک و فلاپار منوعه بوده و نه اول اهل عناد
فخر بوده نه پختندی و اگر در ضیافت اطعمه ملونه و منوعه حاضر آوردندی یا میل خاطر ایشان میکردند و نه
یا آزرده شدندی و دون بوده و بودن اطعمه برین وجه بوده نعم الادام الخل و نعم الادام
اللحم و نعم الطعام التمر خیر التمر و نعم البقل بقلة الحمقا و العنب و الرمان الاطیبان اکثر اوقات حضرت علیه السلام
بودند و در شدت البته فاقه بودی و در حالت جوع گاهی طعامی یافتندی الوز یا گوشتی یا سیبی و تره و تیزه
خیاری و خربزه و امثال و سائر رطب هم رسیدی میل کرده اند و جوزه اند و اهل مشاهده را فرض شده
که بران چیزها ایشان را میل بشتر نبوده باشد انکه بشر را حاشا و کلا نقل عن عائشة رضی الله عنها
قالت ما کان الذراع احب اللحم الی رسول الله و لکن کان لا یجد اللحم الا قلیلا فکان یحب ان یعجل الیها ما
یعجلها نضیجا و گوشت بازو را میل کرده اند از جهت بسرعت پخته شدن او بخلاف اعضا دیگر را مردم
پسند اشتهند که از روی بشری بود و بریدن گوشت از کاره اعضا و میکردند عن عائشة رضی الله عنها
قالت قال رسول الله علیه السلام لا تقطعوا اللحم بالسکین فانه من صنع الاعاجم فاتیت بالمدی فاعضاها
فاکلت و حسن بن علی و عبد الله بن عباس و عبد الله بن جعفر برادر عبید الله بن عباس آمدند و طعامی
که حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم بار میل کرده باشند بازدی تمام طلبیدند گفت خوش قدری جو پاک
کرده آردش در دیگ انداخت و بر آن روغن زیت ریخت پاره زیره و فلفل و خوانج ادویه و حرا کرده بودند
خود پخته پیش ایشان کشیده و گفتند این طعام را حضرت علیه السلام میل کرده اند و من طلب میکردند از گوشت
پشت میل کرده اند طیبا الطعام الطعم الظهر و در طعام تر یدا میل فرموده و فضل عائشة علی سائر النساء
کفضل الثرید علی سائر الطعام و علیه اطعمه عربیه اهیم ست عن حذیفة عن النبی علیه السلام انه
قال اتانی جبرئیل بصحفة فقال یا محمد کلها فانها مجیدة لوجع الظهر و قیام اللیل قال علیه
السلام التمر و الرمان و العنب من فضل الجنة قد علیه السلام کلوا الرمان بشحمه فانه دباغ المعدة
و ان النبی علیه السلام یعجبه ذراع الشاة لانها اکثر لحما و اطیبها و زیاده میل بتره و اقلا از ترشی بر سر کرده
خرما بر نوعیکه و از شیرینها پرشیره بوده و اگر کسی ضیافتی را اهتمام میکرد البته میرفتند و اجابت طعام را

Marfat.com

Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

باتمر تبه فرمودند بود صیادی کراعت حضرت قدوة الکبرا میفرمودند حضرت رسالت پناه
صلی اللہ علیہ وسلم اجابت بانجوری دند یدند ضرورت این طائفہ راکہ پاس خاطر اصحاب را اجابت کنند
بنسبت ملک محمود فرمودند ما هم ضرورة تا خانہ ملک محمود میرویم و هر چه ادمی آرد باز روی برهم و بخوریم
صفعالی دوستی اینطائفہ در دل او متمکن کردہ است و به نسبت مولانا کریم الدین نیز میفرمودند
کہ مرا از ضیافت کردن وی چاره نیست اتفاقا حضرة قدوة الکبرا بضیافت مشهد علی اصفهان مقدم
شریف بردند در اثنای از مشائخ کبار و اهالی علما و فضلات و سادات حاضر بودند شخصی از ارباب
علم تقریبی آورد کہ مشایخ را اشعار تفاوت و ذرا رتفاوت میباشد چون در ضیافت اهل دولت حاضر
شوند معلوم میشود کہ رعایت تقوی چگونہ میکنند فرمودند کہ حضرت حارث محاسبی را سگی در انگشت بود
کہ چون دستار بطعام شبہ بردے رگ بروے متحرک شدی من شصت رگ در دست دارم چه عجب
کہ یکی ازان متحرک شود نقل از تاریخ امام یافعی هست کہ کسی از سلاطین امتحان یکی از مشایخ کرد
طبقی جهانپیش آورد کہ در بعضی گوشت مذبوح بود و در برخی گوشت مرده - شیخ بیان در دست گفت
کہ درویشان ما امروز خادم شما ایم درین طعام استاد و هر طعامی کہ درمان گوشت کشتی بود
بدرویشان میداد و هر طعام کہ درمان گوشت مرده بود در میکرد و این از برای لشکر طبن بادشاه
الطیب الطیب الحبائث الخبیث سلطان حاضر بود ازان امتحان استغفار کرد و نقل است
کہ بریزه بوستق از نائده بسیار تواضع حضرت امیر المومنین علی در ماندند و طعام بخوردند کہ تمرند افتاد
طاسش گرفت و خورد آزاد کرده استفسار کرده فرمودند چون آزاد نکنم کہ دی آزاد از انقل دو نوع است
نقل از حضرت میرسیدند کہ از بهترین خوردنیها کسی است کہ صاحب طعام را محتاج نگرداند
و تعقد و موفث قول کہ بخور از دی بگیرد و اگر زیاده بخورد خوشی خاطر فقیر بهتر باشد عبد الصمد بن بشار
بسیار طبیب پیش یاران آوردند گفت هر کہ طبیب بخورد بهر چشته دری دم هم هر کہ بیشتر بخورد بیشتر دارم
چرا کہ در خبرست کہ در اکل هیچ چیز حساب نیست طعام سحوری افطار و انجا یاران خوردند حضرت
قدوة الکبرا میفرمودند اجتماع احباب بخانه یکی از خصائل نبوی و سیر مصطفوی است
اصحاب چیزی خورده بدیگے آنکہ او بخانه نبود کما قال علیه السلام لو دخل احد بیت صدیق فاکل
شیئا و یعلم ان صاحبه لا یکره ذلک لا بأس ✦ و نیخورده اصحاب بسیار مفید بود و
شفاء لهذا نبود المومنین لا سیما الکبار سورة سورة المومنین شفاء قال علیه السلام خیر الماء بین
الباردین و شر الماء بین المومنین قال علیه السلام ایضا اذا شربتم فاسکنوا و اذا بلیتم فارکبوا
ایضا البان البقر و الغنم شفاء و سمنهما دواء خوردن پیاز مفید است کہ قوت باه را
فائده دهد و باب ولایت دیگر ضرر نکند بدراست باز بجان بهرست کہ نخورده برآید چه از بنا نقل
قول نبی کہ ایمان نیاورده خدا آورد باز بجان بود و فائده مند است و هر طعامی کہ بهم

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

مقتضای حیال خورده شود بسیار نوابد رد باید کرد مواقع طبع حیال علیه السلام
اذا دخل ضیف فی بیت اخیه المسلم دخل معه الف برکة والف رحمة وغفر الله ذنوب
اهل ذلک البیت وان کان ذنوبهم اکثر من زبد البحر وورق الاشجار واعطاهم الله ثواب الف
شهید وکتب الله له بکل لقمة یاکل الضیف حجة مبرورة وعمرة ومنی له مدینة فی الجنة ومن اکرم
الضیف فقد اکرم ستین نبیا ونیز مسفرمودند صلی الله علیه وسلم اذا نزل الضیف نزل
برزقه واذا ارتحل یرتحل مع ذنوب اهل البیت این حدیث در حق ان بخیله بود که اصحابی داشت
شوهردی بحضرت علیه السلام معروض کرد که زن من بخیل است مهمان را دوست نمیدارد فرمودند که مرا
باصحاب مهمان کن در عزت خود را نگوکه وقت در آمدن و برآمدن من بر در خود بایستد چون اسباب
ضیافت بهم آورد بنیاد طبخ کرد استدعا حضرت علیه السلام فرستاد چون آمدند بوجب امر بر بنیاد
براورد بحکم حقتعالی در بصیری کشف کرد که هزار علیه السلام شوهر ملائکه صفوف ایستاده اند بلبتهای مرصع و کاسهای
طبع پرست کرده بانواع زیورهای انور بخانه درآمدند و آثار برکت بسیار پدیدار شد استغفار
کرده وعذر خواست که این همه بسبب قدوم مهمان پیدا شد لهذا شاد شد نازیست این سیرت شیعار خود
قطعه کیکه شاد نباشد روی مهمانی ؛ بوقت آمدن او نهراسیف بود زراه قیمتی خود اینقدر دان نیست
+ که فیض حاصل ازقلب ضیف بود ؛ حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که ازاکابر منقولست
که بسبب تشریف قدوم مهمان در خانه مهماندار اثر برکت بسیار ظاهر میگردد امید است چیزی که ضیافت
مهمان بکند خدایتعالی نعم البدلش بما روزی کند بیه منقولست از شیخ ابوالربیع رحمه الله که بجهاد رفته
صالحه رفته جهت تحقیق کرامت کرازان زن شهرستان گرفته بود قدحی نوخریده و روغنی بجانه
نهاد گفت چون بآنجا رسیدیم پیش آن زن آمدیم و بروی سلام کردیم پس گفتم میخواهیم
که بهینم انچه میگویند از گوسپند شما گوسپند را حاضر آوردند مجد دشیدیم دران قدح شیر بود و عسل
ازوی استفسار کردم گفت مارا گوسپندی بود ما قومی فقیر بهم روز عید قربان شوهر من گفت
واو مردی صالح بود که ما امروز این گوسپند را قربان میکنم گفتم نه زیرا که مارا رخصت است در ترک
قربان و حقتعالی احتیاج ما میداند باین گوسپند که قوت طفلان ماست انقاقا در روز جهانی رسید سرا
گفتم ما باکرام ضیف مامور یم برخیز آنرا بکش اما جای که طفلان ما نبینند که بر کشتن آن گریه کنند آنرا
بیرون برده در پس دیوار قربان کرد ناگاه دیدم که گوسپندی بدیوار خانه بر جهید و بخانه من درآمد
من گفتم نگران گوسپند شوهر من گریخته است بیرون رفته که دیدم آنرا پوست میکند و عجب
وقصد دارد با شوهر خود گفتم گفت شاید خدایتعالی حوض داده باشد بهتر از انکه ما را گرامی داشتم
حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که در اثر است چون مهمان آید سنت است که هر چیز خود را
پیش کشد و قصد تکلیف نکند که موجب دشمنی میشود و اگر قدرت باشد تکلیف هم مناسب حال خود بکند

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

پس واجب است که ہمہ انار و دانہا ہی وی ہمچو حبہ البتہ پاک و نہ بہشتی در کار بود و این نوع ماکولات بہ
این طائفہ رشد خواہد بود ذکر در فوائد گیاہا افتاد و در ملازمت حضرت قدوۃ الکبرا جویہ و جہیہ داشتان آن ہا
میاشند ایشان از فوائد وی حکایتے میکردند کمال جوگی مسافر بود و ذہر کہ بر ہلاہل کار بندد و مداومت
نماید چندان فوائد بدنی ست کہ شرح نتوان کرد تخصیص تنویر چشم را دیدن ناشتہ عرف عبدالندکہ از خطا
کبرا حضرت ایشانست بسفر مورد مندی و پیوندی و داروی چند دیگر اند کہ اگرچہ وی مشہور ست مگر
کند فوائد بدنی چندان گفتہ اند کہ از ہیچ گیاہی و معدنی نیست چنانکہ بزبان ہندی بستہ اند
مند ہی پیوندی ہنگر سدہ جوتہا پاڑ چنگی کہای ہری چوسفتہ باد و کسی کہ از زہر مقاومت
باشد بجای سدہ برگ پلاس و منگو مہای سیاہ وی اندازد کہ فوائد زیادہ دارد دیگر از گیاہای
شہد ہی بسیار فوائد دارد اگر کسی مداومت کند کسیکہ این گیاہ در کار بندد باید کہ روغن گاؤ بکار
بردا گر تنہا ہنگر و ہم بکار برد خوبست و ہار بلا در مداومت کند بسیار خوبست چہ از فوائد بدنی و ہمہ
از اعزوی حکایتہ اند کہ حفظ زیادہ کند اگر مداومت در صداشت بکند پس موہش سیفد نگردد اگر
پرہیزی حاصل شود امید ست کہ سیفد ہم سیاہ گردد اگر عزیزی بہت حاضرہ بخورد امید ست کہ
حاصل گردد و کمال جرگی میافت کہ ہر کہ مبروص و مجذوم باشد اگر بلا در مداومت کند بہ بہی کہ میان
مردم معلوم ست الحق نیک گردد تخم بنواڑ ہم مبروص را نیک کردہ و اگر مداومت کند تخم بسیار فائدہ
دارد و نیک میچریست فوائد گیاہ ہای دیگر اگر شرح آن مینوشتم مجموعہ دراز میشود و ہر کرا باید از
کتب ما طلب نماید کہ مقصودش حاصل گردد

لطیفہ سی و ہفتم در شرائط اعتکاف و معنی خلوت و عزلت و بیان تجرید و تفرید

قال الاشراف لا یصح الاعتکاف لبث المعتکف فی المسجد بقصد المدۃ حتی ینقضی مدتہ و فی الحقیقۃ
حفظ الجوارح عن الحرکۃ الطبعی و قال الفقہاء الاعتکاف سنۃ مؤکدۃ لانہ علیہ السلام کان
یعتکف فی العشر الاخر من رمضان اگر معتکف نذر بر خود کردہ باشد شبین مدت کہ
اعتکاف خواہم داشت کہ بر دوام صیام باید کہ شرط اعتکاف نذر نعین صوم ست اگر
صوم نبود اعتکاف درست نبود این قول حضرت امام اعظم ست مثلاً چنانچہ گوید علی ان اعتکف
یوما او شہرا او سنۃ و ہذا لا یصح الا بالصوم و اگر نیت اعتکاف کند بر سبیل نفل باشد صوم
و غیر صوم و ہر کرد مسجد را بدرست اعتکاف کند بمقدار مکث و وقف کردہ باشد ہا نقد ہر اعتکاف
باید او را معتکف توان گفت وقت غروب آفتاب مسجد بود و ابتدا اعتکاف کند وقت انقضا مدت
ما دام کہ آفتاب باشد بیرون نیاید و معتکف را باید کہ دائم باوضو باشد و تا تواند قدمت داشتہ
باشد خواب کمند بدکر یا بہ تلاوت یا بخلقے کہ پیش گفتہ باشد مشغول باشد و ما مبتدیان را شرعت ذکر جلی نافع ست

Ataunnabi.com

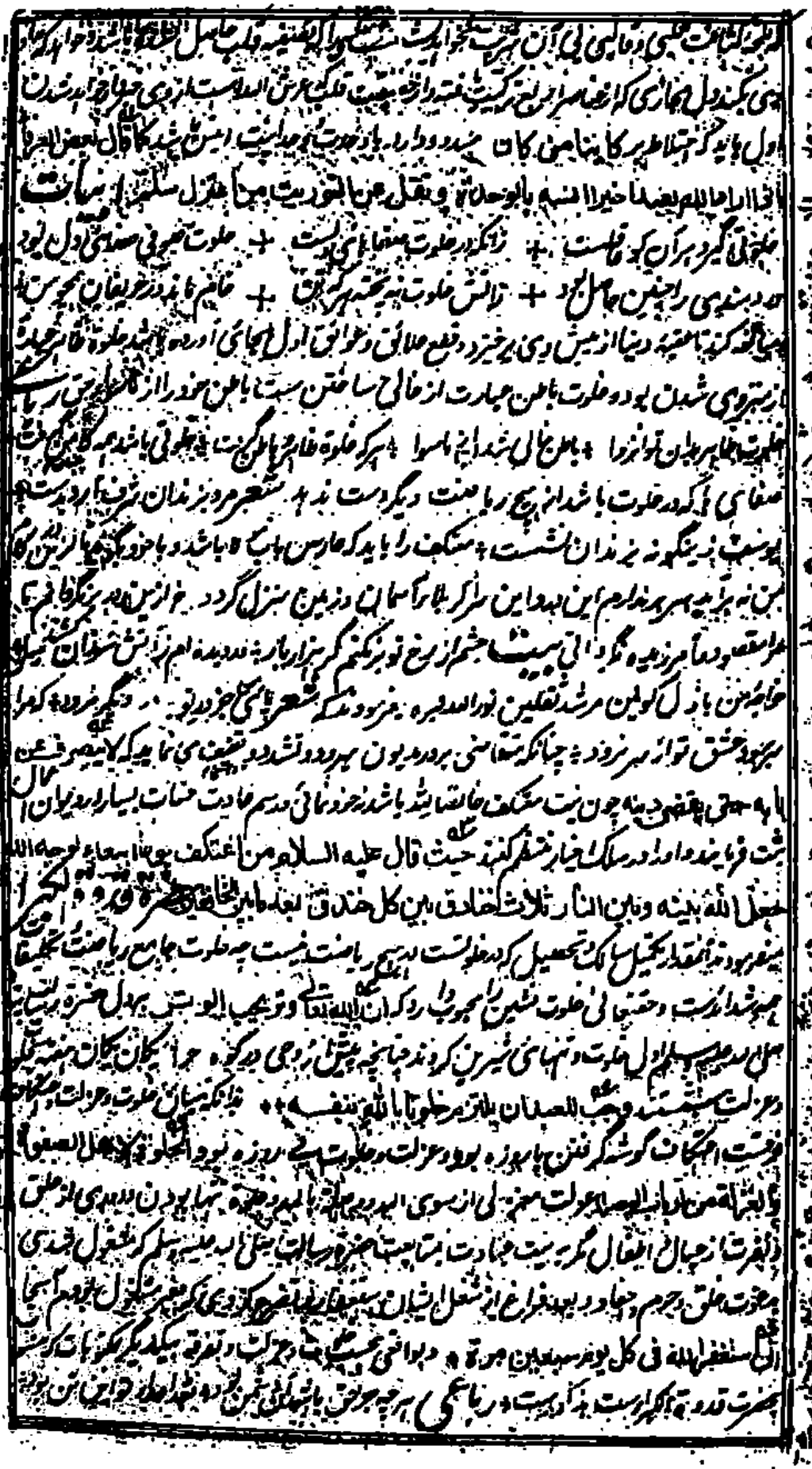

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بعد ازان مال جمال خویش دان و کین همه راه دین رهزن بود حضرة قدوة الکبرا امیر رحمة
سالک را اهم آنست که طرفة العین از نسبت غافل نبود و از حضور و اهل خصوص اهل خلوت را گریزی
محال نیست و قوت نفس حضور داند تدارک نتوان کرد۔ تقریر چنان میفرمودند که حضرت شیخ ابوعلی فارمدی در حرم کعبه
بمزلت و خلوت مشغول بودند که حضرت خضر آمدند با ایشان نپرداخته بعد فراغ اصحاب تهنیه کردند که
حقیقت بنیاد نهادند حضرت شیخ گفت دیگر اگر خضر آمده باز گشت باز آید فاما آن وقت کرا ای خلعت
مرا باعث بود اگر رفتی باز نیامدی تا قیامت این ندامت پیشم رباعی اگر وقتی مرا یار گردد
که جانرا اندان دم یار نبود و در آن وقت اریوم من غیر طازه عزمت این همه سد کار نبود
همه زین بودند که خضر بدیدن اسلام آمدند شیخ استقبال کرد و بعرض نمودند خرجوا منها من کلم من الله
حضرة قدوة الکبرا امیر فرمودند عزلت بردو نوعست یکی اعراض از خلق یعنی ترک صحبت ایشان و تخلاط
با ایشان۔ دوم انقطاع که خلق از دل خود منقطع کند اگرچه میان ایشان باشد آن جا نباود و هذا نبا
شعر گر با همه جان بی منی بی همه و ور بی همه چو با منی با همه حضرة قدوة الکبرا امیر فرمودند
عبادت دو چیز است نه چیز اگر بجان از خلق یک چیز و خاموشی شعر بخلوت نشین و بر خود از همه چیز و همه چیز
خلق و با خدای آمیز و حضرت شیخ سعدی قدس الله سره در خلوة بوده اند یکی در آمد پرسید تو شیخ تنهائی
گفت تنها شدم چو تو در آمدی شعر سکوتی نیست بهر روح باکس و سکوت ربیع جلوة آمد ریس
فرمودند بر تو واجبست برای سلامت داشتن مردمانست از شر خویش و همدا مشائخ فرموده اند که خلوت
باید که نیت صادق بدل کند که مردم از شر من تنگ آمده اند اگر چند روزی بگوشه نشینم باری
مردم از شر نفس من وارسته گردند و وجود من از زیور خلوت آراسته گردد نه آنکه بدل دارد که من از
شر مردم تنگ آمده ام و بخلوت می نشینم صد هزار رحمت بر جان گنج نشین گنجه باد کریگو یدت
شعر ما مست گرفت از من ایام راه بگنج ارم بردم آرام راه و عزلت سه نوع گفته اند یکی عزلت
عوام که گوشه گرفتن باشد از خلق روزگار و نادر آمدن بجلی جهت کار و بار رتبه این معلوم است
دوم عزلت خاص که میان عامه خلق و بازار گردد و بباطن مشتغل بحق و صاحب اسرار و بدین سخن اشارت
خواجگان نقشبندیه شده که خلوت در انجمن سفر در وطن سوم آنکه در دل سالک جز یاد حق دیگر نبود
این رتبت اخص الخواص باشد یکی از سلاطین نامدار روزگار بملازمت حضرت
قدوة الکبرا آمده جماعة از اصحاب نشسته بودند که سخنی از اربعین بر آمد و حرم التماس کرد
اگر اجازت شود چند روز معتکف شوم فرمودند حکایت مردانه یاز نامه سلطان بعرض رسانید که حضرت
شیخم چله زنانه و مردانه را تفریق کنند فرمودند که چله زنانه آنست که چهل روز در ایام نفاس
گوشه گیرند جز قلت طعام و منام حاصلش دیگر میست و چله مردانه آنست که در ظاهر با خلق و باطن
مستغرق دریای حق و این استغراق او را بمرتبه رسیده باشد که گاه و بیگاه اشتغال بخلق

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

+ کما قال المشائخ اصل الخلوات عزل الحواس عن التصرف فی المحسوسات

چنانکہ فرمودہ مشائخ اصل گوشہ نشینی معزول کردن حواس ست از تصرف در محسوسات

اتفاقا محرم خادم کہ محرم حریم الٰہی و خادم مخدوم مباہی بود جہت مہمی شتابی بملازمت استعداد یابد بیگ از خلافت مدوم رفتہ چون یکی از ملازمان درگاہ و خادمان بارگاہ ایشان بود استعداد یابد بیگ استقبال کردہ بعزت تمام ببردہ و بعد محل جا فرودہ تقریری شدہ کہ سخن از جملہ مشائخ برآمد وی ہم بطریق مذکور گفت کہ چلہ نباید استعداد یابد بیگ استفسار کردہ کہ چلہ زنانہ و مردانہ چہ باشد محرم کلیم سلطنت عرض کرد کہ از حضرت قدوۃ الکبراء استماع شد چلہ مردانہ آنکہ مرتہ العین از مقصود غافل نگردد بہر جا کہ باشد و چلہ زنانہ آنکہ پشت بقبلہ ندہد و بہر جا کہ خواہد رود و گویند کہ مرد بسیار خورد و بسیار کار ہم کند گفت اگر چنانست سر فراز خواہید کرد گفت سر اسباب کشیدہ ایم لیکن گوسپند و یک من آرد و نیم من برنج مثال آن بسبب فتح مہیا کردند ہر سہ بخدمت محرم سفر نمودند محرم این ہمہ طعام را بر بیگ فرستاد و نفس نفیس خود ہر گز بجہت شائستہ دیدن برون نیامد تا چہل روز بتمام رسید چون بہ سحر آمدند و پشک بیرون انداخت یاران گرفتہ با صحاب نمودند بیگ خاستہ آمدہ ہم کوفتہ گشت و قطعہ کمال خویش آن چلہ بند کہ شصت و یک روز چلہ کردن و زہی مردان پلہ کش کہ چنان کردند کہ ترکیشان چہ داند آن چلہ کردن + حضرت قدوۃ الکبراء فرمودہ کہ اگر سالک بطریق مجتہد باشد و بمرتبہ مرتبہ تفصیل طعام نخورد نہ یکبارگی و اگر مجتہد نکند دل بر دو اگر مردم ہندوستان بریاضت بدعۃ اعتبار کردہ اند چنانچہ یعنی مردم را دیدہ ام بیک قرنفل و بیک قاش سر کہ بسر میبرند و تضعیف قالت میکنند حاصل این ریاضتہا جز ناموس آوازہ دیگر نیست اعاذنا اللہ و ایاکم قطعہ بہند شاہد رعنای خلوت + کسی کز خانقہ کردن فریبی یافت + کسی کو در سر خلوت زمعبود + گزشتہ از خدا فریبی یافت حضرت قدوۃ الکبراء میفرمودند کہ اگر تکمیل مجردان گر سنگی شدی بایستی کہ جوگیہ ہمہ قطب الاقطاب شدی اگرچہ گرسنگی بکار دارند جوگیان چیزہا دیدہ گفتہ اند و لیکن تا چیزہا دیگر از ذکر و افکار یا سیگردانند مشاہدہ حاصل نگردد و تا کہ گرسنگی و بدست دار نیکشند و خارق میدانند محض غلط کردہ اند بلکہ قوت تنہا ہوای نفس قوی دارد تا انس شدن بدان قوت این گرسنگی میکشند۔ نقریبا میفرمودند کہ در سفر سیلان بشہر صفاہان رسیدیم خیالی آمد کہ بتوجہ کلی در آمدہ دید تعریف کردہ کہ در شہر ما درویشی ہست کہ بعد از چہل روز افطار میکند و ما کہ ذکر و معتقدان باشند روی او می بینند و ستایش میکنند فرمودند کہ ہنگام انہام نوآمدہ است یا نہ بعض رسانیدند کہ وی خواہد بعد از مدتی گفتند کہ مردم را باز دارید کہ بزیارت وی نروند و از اعاظم اکابر او را نہ بینند چنان کردند شیخ مرای کہ زور ریائی و حلیہ خود نمائی تا چہل نتوانند بر قدم علی بناموس مزین نشستہ و دختہ بود گران نمایندہ متاع کاسد ریاء فاسد را بہ پیش کدام مشتری کشاید قوت چہل روز از تحمل ناموس آوازہ بود بیافت ضرورت رخت بکارہان سرای آخرت برد احت فرو رد آنست کہ اول علم سلوک و معرفت تو توحید و نفی و اثبات و نفی خواطر وساوس و ہواجس حاصل کند

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

ان داود علیہ السلام لما ابتلی بالخطیئۃ خضع للہ تعالی ساجدا اربعین یوما ولیلۃ حتی اتاہ الغفران من ربہ جل جلالہ اقتریا میفرمودند کہ درین ایام حضرت داؤد علیہ السلام مسجود بودہ اند سر برنیاورده بودند مگر صلوٰۃ مفروضہ را چشم ہا اشک ہا بمرتبہ جریان یافتہ کہ آنگونہ از اشک ورویدہ دریں مدت باکل وشرب اصلا اشتغال ندا شتند ودر قعر بیتش آورده اند کہ دیوار حضرت علیہ السلام فرموده اند بیرون شوای بیتش بیرون آمد بگریہ وتضرع مشتغل شدہ تا چہل روز بعد ازاں سر برآسمان کرده وگفت ای الہ محمد وآدم وحوا اگر بمغفورکردنم مجدد الہام فرست واگر آتشی از آسمان بفرست کہ بسوزم تو دراز ان آتش وتخلیص یابم از عذاب دوزخ ناگاہ جبریل علیہ السلام آمد واز مغفرت مژده داد وقد خضع اللہ تعالی اربعین یوما بالذکر فی قصتہ ترک الطعام بالنہار واکل الخبز یطوی اربعین غیر اکل وامثال این آثار واخبار بسیار ورود یافتہ کہ از وی تعین اربعین وایام از تاصل بگردد ودر چہل روز تحقق یک فضلی وبرکتی نہادہ کہ اصحاب وتابعین ومشائخ کاملین ومتقدمین ومتاخرین بران اصلی نہادہ اند۔ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند اعتکاف ہر ماہی کہ دست دہد بہتر باشد اما انچہ لابد مناسبت انبیا ساف کہ بران اقتدا کردہ اند ومعتکف شدہ چہار دست اول از شب بیست وکم ماہ جمادی الاخر تا ماہ رجب بتمامہ کہ مناسبت حضرت عیسیٰ باشد دوم از بیست ویکم ماہ شعبان تا شب عید وآن سنت حضرت رسالت پناہ صلعم است ودر اول علما اختلافست کہ برخی چہار عشرہ اخیر رمضان را مسنون میگویند وبعضی بتمامہ میگویند سوم از شب بیستم ماہ ذیقعدہ تا شب عید قربان کہ مناسبت حضرت موسیٰ علیہ السلام بود چہارم از شب بیست ونہم ذی الحجہ تا شب پنجم ماہ محرم کہ مناسبت یونس علیہ السلام باشد حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ معتکف را جز بہ سہ چیز بیرون آمدن نشاید وضرورتضاء انسانی وغسل جنابت وہر غسلی کہ باشد نماز جمعہ محل اعتکاف چون جزا بود یا برود برای حاجات بادشاہ کہ بجز او ہم نتواند اگر خلاف مذکور بود جائز نیست کہ برای حاجات بادشاہ برآید معتکف را بگوشہ مسجد اکل وشرب وسکن گرفتن جائز ست وغیر او را نہ واگر برای این سہ چیز کار بیرون رود اعتکاف فاسد گردد ہمچنین ست از عیادت مریض اما عیادت ومتابعت جنازہ معتکف طیر نذر را کہ بہ نفل معتکف شدہ جائز ست اما اعتکاف علی التعیین واجب ونفل والواجب ان یجب بالتعیین نفسہ وہذا لا یخلی الا بالصوم ولا یجوز الا فی مسجد جماعۃ لہ اکہ امام والمؤذن بحیث اذا خرج البول وغلط یمکث فی منزلہ بعد الفراغ ولو شرط وقت لمن یہ التزام اقامۃ الجمعۃ الی عیادۃ المریض وصلوٰۃ الجنازۃ وحضور مجلس العلم یجوز ذلک ولو خرج المعتکف بغیر عذر سامۃ بطل اعتکافہ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند چون طالب صادق در سالک راتش خواہد کہ بجلوتخانہ درآید اول بحل کامل برآرد بعد از ادای صلوٰۃ صبح بجلوت متوجہ شود چون بدر مسجد

اعتکاف ۱۲ حضور مجلس علم جائز ست واگر خارج شد معتکف بدون ضرورت باطل گردد

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ورزیدہ ریاضات باشد چنانکہ بعضی مشایخ بران اشارت کردہ اند اشعار مارا نہ مرید در حال
میباید ہ نہ زاہد حافظ قران میباید ہ صاحب درد و سوختہ جان میباید ہ آتش زدہ بجان و جان
میباید ہ و این لطیفہ منتظم کردہ شد بر چہار دہ شرف ہر کہ باین ادعیہ و وظائف مواظبت نماید
چنان باشد کہ در طاعت و عبادت با مشایخ سلف و خلف پیوندد چشت طیب اللہ ثراھم
الجنۃ منتوام حضرت خواجہ مودود چشتی و حضرت شیخ اکبر یعنی خواجہ قطب الدین و حضرت شیخ کبیر یعنی
بابا فرید و حضرت شیخ نظام الدین و حضرت شیخ الاسلامی و مخدومی حضرت شیخ علاء الحق والدین
موفقت کردہ باشد و این بیرت سنیہ و روش مرضیہ پیران چشت و دودمان بہشت بود کسی کہ
دارد او اقتدا باین خاندان شگرف و دودمان ژرف بچند ہمرزیدہ بود و درجات علیہ معالیہ
درجنت نصیب گردد و بود و فضل و نعیم و دیدار رب غفور روزی باشد و از ہمہ بلیات آسمانی و
آفات گیہانی تا روز دیگر ایمن بود و ابواب رزق و اسباب بہروزی بروی گشادہ شود و اگر بہ
خلوص عقیدہ و خصوص پیوندد و مداومت کند مستغنی از جمیع خلائق و بی نیاز از ہمہ طرائق باشد
از سعادت کونین و افادت ثقلین بہرہ ور گردد منقبۃ است کہ درویشی را پرسیدند کہ سبب
اقدام تو بوظائف کثیرہ چہ بود گفت من مردے بودم دہقان و شبی از شبہا مرا تشنگی رسید آمد
کشت را سیراب باید کرد کہ نوبت من بود و آب دیر باز آورد از آسیا خانہ و خرگم کردہ بودم
ببالیست تر و کرد اگر بہ یکی از بن امور ثلثہ مشغول شوم و دیگر فوت شود قرار بران داد کہ
نماز جمعہ فوت میشود باری ادائی فرض کنم چون بماز آدینہ رفتم نماز دیگر کردم چون بخانہ
می آدم در رہ دیدم کہ خرگم کردہ باز یافتہ اند و بریستہ دیدم چون از خانہ بہ آمدم گذر
بجانب کشت افتاد دیدم کہ کشت سیراب شد استفسار کردم معلوم شد کہ نزدیک کشت
من جوئی آب میرفت صاحب کشت را خواب بودہ بند آب بشکست و کشت من سیراب شدہ
بعد ازمانی دیدم کہ خرمن بار کردہ آسیان آرد آوردہ گفتم چگونہ آمد گفت بغلط بار
دیگر گندم شما آورد کردہ شد القصہ این ہمہ امور مرجب عقیدہ توکل از رزق و عبادت شد ہ

شرف اول در ادعیہ کہ بصبح صادق خوانند بدین ترتیب چون صبح صادق بدمد سہ آیت از اول سورہ انعام

بسم اللہ الرحمن الرحیم الحمد للہ الذی خلق السموت والارض وجعل الظلمت والنور
بنام خدا بخشاینده مہربان ستائش مخصوص خدا راست کہ آفرید آسمان ہا و زمین را و آفرید تاریکیہا و روشنی
ثم الذین کفروا بربھم یعدلون ھو الذی خلقکم من طین ثم قضی اجلا واجل
باز کافران بپروردگار خود برابر میکنند اوست آنکہ بیافرید شما را از گلی باز مقرر کرد وقت مرگ را
مسمی عندہ ثم انتم تمترون وھو اللہ فی السموت وفی الارض یعلم سرکم وجھرکم ویعلم
نزدیک او باز شما شک میکنید و اوست خدا در آسمانہا و در زمین میداند پنہان شما و آشکار شما و میداند

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

مَا تَكْسِبُوْنَ اِنَّ اللّٰهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوٰى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ

هر عمل میکنید بر آئینہ خدا شکافندہ دانہا و هستہا بیرون آرندہ زندہ از مردہ و بیرون آرندہ مردہ از

الْحَيِّ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُوْنَ فَالِقُ الْاِصْبَاحِ وَجَعَلَ الَّيْلَ سَكَنًا وَّالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا

زندہ این خدا پس کجا گردانیدہ میشوید او شکافندہ صبح ست و گردانیدہ شب را آرامگاہ و گردانیدہ آفتاب و ماہ را بحساب

ذٰلِكَ تَقْدِيْرُ الْعَزِيْزِ الْعَلِيْمِ هُوَ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ النُّجُوْمَ لِتَهْتَدُوْا بِهَا فِيْ ظُلُمٰتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ

این ست تقدیر خدائے غالب دانا ہمچنان خدائیکہ بر شب او را تاریک و ظلمت خوش و بیاراست در روز

مُبْصِرًا لِّحِكْمَتِهٖ وَاین دعا بخواند اَللّٰهُمَّ هٰذَا خَلْقُ جَدِيْدٌ وَّيَوْمٌ جَدِيْدٌ فَافْتَحْ عَلَيَّ

روشن را بر حکمت خود خدایا این خلق جدید ست و روز جدید پس بکشا بر من

بِطَاعَتِكَ وَاخْتِمْ لِيْ بِمَغْفِرَتِكَ وَبِرِضْوَانِكَ وَارْزُقْنِيْ فِيْهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ

بطاعت خود و ختم کن او را برای من بمغفرت خود و رضامندی خود و روزی دہ مرا در وے نیکی کہ خیر دنیا و آخرت

وَصَرِّفْ عَنِّيْ مَا اَعْلَمُ فِيْهِ مِنْ سَيِّئَةٍ فَاغْفِرْهَا لِيْ وَاصْحَبْنِيْ وَنَجِّنِيْ عَنْ عَذَابِكَ

و صرف کن از من آنچہ میدانی در وے از بدی پس بیامرز او را برای من و رحم کن بمن و دور گردان از من

وَعَنْ عَذَابِ النَّارِ وَاَدْخِلْنِيْ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِكَ يَا عَزِيْزُ يَا غَفُوْرُ يَا رَحِيْمُ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ وَارْحَمْنِيْ وَاهْدِنِيْ

و عذاب آتش و در آر مرا بہشت بمہربانی خود ای غالب ای آمرزگار ای مہربان خدایا بیامرز مرا و رحم کن بمن و ہدایت کن مرا و

وَاجْبُرْنِيْ وَارْزُقْنِيْ وَعَافِنِيْ وَاعْفُ عَنِّيْ

بپوشان و روزی دہ مرا و عافیت ده مرا و عفو کن از من

پس چون خواهد سنت نماز بامداد گزارد و در هر رکعت بخواند بعد از فاتحه سورۃ الکافرون در رکعت اول و در

رکعت دوم قل هو الله احد و بعد از سلام تسبیح بخواند بعد از سنت هیچ سخن نگوید تا نماز فریضه بگزارد و

اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهٖ فِيْ بُكْرَةٍ وَّاَصِيْلٍ سوره قاف القرآن المجید بخواند بعد از سنت صبح سوره

گاهگاه گرفته شود باز گرداند بهتر باشد چون از فریضه بامداد فارغ شود بر موضع نماز قرار گیرد و نخست دو بار بگوید

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِيْ وَيُمِيْتُ وَهُوَ حَيٌّ لَّا يَمُوْتُ بِيَدِهِ

بیست معبودی مگر خدائی یگانه نیست شریکی او را بادشاہی و او راست ستایش زنده و میرد و زنده گرداند و میرد و او

الْخَيْرُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ يكبار بگوید لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ وَصَدَقَ وَعْدَهٗ

بیست خیر و او بر هر چیز قادر و بیست معبودی مگر خدائی یگانه بنیاد راست گردانید وعده

وَنَصَرَ عَبْدَهٗ وَهَزَمَ الْاَحْزَابَ وَحْدَهٗ وَاَعَزَّ جُنْدَهٗ وَلَا شَيْءَ بَعْدَهٗ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اَهْلُ

و یاری کرد بندۂ خود و منهزم گردانید لشکرها را بتنهائی کسی را یارا و غالب ساخت لشکر خود را پس چیزی بیست بعد او و بیست معبودی مگر خدا اہل

النِّعْمَةِ وَالْفَضْلِ وَالثَّنَاءِ الْحَسَنِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَلَا نَعْبُدُ اِلَّا اِيَّاهُ مُخْلِصِيْنَ

نعمت و فضل و ستائش نیکو بیست معبودی مگر خدا و عبادت نکنیم مگر او را (در حالیکه) خالص کنیم

لَهُ الدِّيْنَ وَلَوْ كَرِهَ الْكٰفِرُوْنَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ صَادِقَ الْوَعْدِ نَاصِرَ الْعَبْدِ وَهَازِمَ الْاَحْزَابِ

او را دین و اگرچه ناخوش دارند کافران بیست معبودی مگر خدا راست گرداننده وعده خود و یاری کننده بنده خود و شکننده لشکرها

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اَلْاَزَلِيَّةِ الْاَبَدِيَّةِ لَيْسَ لَهٗ ضِدًّا وَّلَا نِدًّا وَّلَا شِبْهٌ وَّلَا شَرِيْكٌ وَّلَا نَظِيْرٌ وَّلَا وَزِيْرٌ يُحْمَلُ

ازلیت ابدیت ہست او را ضد و نہ شریک و نہ مشابہ و نہ مثل و نہ مانند و نہ وزیر محمد

رَّسُوْلُ اللّٰهِ بِاَمْرِهٖ وَوَحِّدْهُ سہ بار بگو یَا اِلٰهَنَا اِلٰهًا اِلٰهُ الْحَلِيْمُ الْكَرِيْمُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ

رسول خدا است باصل امر او یگانہ گردان او را جل او ہست معبودی مگر اللہ بردبار کریم کشادہ ہست معبودی مگر

الْعَلِيُّ الْعَظِيْمُ سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ بگیار بگو خدا را پاک است خدا

برتر بزرگ پاکست خدا پروردگار آسمان ہای ہفت گانہ و پروردگار عرش عظیم

رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ حَلَّ ثَنَاءُهٗ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ جَلَّ جَلَالُهٗ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ نَقَدَّسَ

پروردگار عالمیان ست نیست معبودی مگر خدا بلند گشت ستائش او نیست معبودی مگر خدا بلند گشت جلال او نیست معبودی مگر خدا پاک شد

اَسْمَاؤُهٗ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ تَعَالٰى كِبْرِيَاؤُهٗ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اِيْمَانًا بِاللّٰهِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اَمَانًا

نامہای او نیست معبودی مگر خدا برتر ست برتری او نیست معبودی مگر خدا ایمان او در ما ایمان ہست معبودی مگر خدا امن

مِّنَ اللّٰهِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اَمَانَةً مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ اَللّٰهُمَّ

از خدا ہست معبودی مگر خدا امانتی از نزد خدا ہست معبودی مگر خدا محمد فرستادہ خداست خدایا بنام تو

بِكَ اَصْبَحْنَا وَبِكَ اَمْسَيْنَا وَبِكَ نَحْيٰى وَبِكَ نَمُوْتُ وَاِلَيْكَ النُّشُوْرُ اَصْبَحْنَا وَاَصْبَحَ

تو صبح نمودیم و بنام تو شام نمودیم و بنام تو زندہ شدیم و بنام تو میریم و بسوی تست نشور صبح نمودیم و صبح نمود

الْمُلْكُ لِلّٰهِ وَالْعَظَمَةُ لِلّٰهِ وَالْقُدْرَةُ لِلّٰهِ وَالْكِبْرِيَاءُ لِلّٰهِ وَالْخَلْقُ لِلّٰهِ وَالسُّلْطَانُ

ملک برای خدا و عظمت برای خداست و قدرت برای خداست و کبریائی برای خداست و جلال برای خداست

لِلّٰهِ وَالْبُرْهَانُ لِلّٰهِ وَالَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَمَا سَكَنَ فِيْهِمَا كُلُّهٗ لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ اَصْبَحْنَا

برای خداست و دلیل برای خداست و شب و روز و چیز یکہ ساکن ست درآن ہر دو کل برای خدای یگانہ قہر کنندہ است صبح کردیم

عَلٰى فِطْرَةِ الْاِسْلَامِ وَكَلِمَةِ الْاِخْلَاصِ وَعَلٰى دِيْنِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بر فطرت اسلام و بکلمہ اخلاص ریا و بر دین پیغمبر خود گرامی ما محمد صلی اللہ علیہ وسلم

وَعَلٰى مِلَّةِ اَبِيْنَا اِبْرٰهِيْمَ حَنِيْفًا مُّسْلِمًا وَّمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ وَعَلٰى هٰذَا نَحْيَا

و بر ملت پدر ما ابراہیم خدا ما یکہ او دائل از باطل سوئے دین حق و بر فرمانبردار و نبود او از مشرکان و بریں گواہی

وَعَلَيْهَا نَمُوْتُ وَعَلَيْهَا نُبْعَثُ اِنْشَاءَ اللّٰهُ تَعَالٰى سہ بار بگوید سُبْحَانَ اللّٰهِ

زندہ شویم بریں گواہی مردہ شویم و بریں گواہی برانگیختہ شویم ان چاہد خدا اگر خواہد خدا

مَا شَآءَ اللّٰهُ لَا يَسُوْقُ الْخَيْرَ اِلَّا اللّٰهُ سہ بار بگوید مَا شَآءَ اللّٰهُ بَارَكَ اللّٰهُ

پاکست خدا پروردگار جہانہا بلند بالا برتر عطا کننده آغاز کنم بنام خدا چیز کہ خواہد خدا نیاورد نیکی را مگر خدا آغاز کنم بنام خدا

مَا شَآءَ اللّٰهُ لَا يَسُوْقُ الشَّرَّ اِلَّا اللّٰهُ بِسْمِ اللّٰهِ مَا شَآءَ اللّٰهُ وَمَا كَانَ مِنْ نِّعْمَةٍ

چیز کہ خواہد خدا نیاورد بدی را مگر خدا آغاز کنم بنام خدا چیز کہ خواہد خدا و چیز کہ ہست از نعمت

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

فبسم الله بسم الله ما شاء الله ولا حول ولا قوة الا بالله

پس از خدا است آغاز کنم بنام خدا چیزیکه خواهد خدا ؛ نیست باز گشتن از معصیت الا بتوفیق خدا

هو الله الذی لا اله الا هو عالم الغیب والشهادة هو الرحمن الرحیم ۳

اوست خدائی که نیست معبودی مگر او دانای غیب و شهادت اوست بخشنده مهربان

هو الله الذی لا اله الا هو الملک القدوس السلام المؤمن المهیمن العزیز الجبار المتکبر ۳

اوست خدائی که نیست معبودی مگر او پادشاه نهایت پاکیزه سلامت امن دهنده نگهبان غالب بزرگوار برگزیده بزرگی

الخالق البارئ المصور الغفار القهار الوهاب الرزاق الفتاح العلیم القابض الباسط

آفریدگار پیدا کننده صورتها بخشنده قهر کننده عطا کننده روزی دهنده گشاینده دانا بند کننده فراخ کننده

الخافض الرافع المعز المذل السمیع البصیر الحکم العدل اللطیف الخبیر الحلیم العظیم الغفور

پست کننده بلند کننده عزت دهنده ذلت دهنده شنونده بیننده حاکم انصاف کننده دانای کننده بردبار بزرگوار آمرزنده

الشکور العلی الکبیر الحفیظ المقیت الحسیب الجلیل الکریم الرقیب المجیب الواسع الحکیم

جزای شکر دهنده بلند بزرگ نگاهدارنده غذا دهنده حساب کننده بزرگوار نگهبان قبول کننده فراخ کننده دانا

الودود المجید الباعث الشهید الحق الوکیل القوی المتین الولی الحمید المحصی المبدئ

دوست دارنده بزرگوار برانگیزنده موجود راست کارساز توانا صاحب استحکام دوست ستوده شمارکننده نوپیدا کننده

المعید المحیی الممیت الحی القیوم الواجد الماجد الواحد الاحد الصمد القادر

بازگرداننده زنده کننده میراننده زنده قائم بذات خود توانگر کننده صاحب بزرگی یگانه بی نیاز توانا

المقتدر المقدم المؤخر الاول الآخر الظاهر الباطن الوالی المتعالی البر التواب المنتقم

صاحب قدرت تقدیم کننده تاخیر کننده اول آخر آشکارا پنهان مالک بلند قدر نیکی کننده فرجه بر تحت شونده انتقام دهنده

العفو الرؤف مالک الملک ذو الجلال والاکرام المقسط الجامع الغنی

عفو کننده مهربان صاحب ملک صاحب بزرگی و بزرگ کردن پدید گار انصاف کننده فراهم کننده توانگر

المغنی المعطی المانع الضار النافع النور الهادی البدیع الباقی الوارث الرشید الصبور الذی

توانگر کننده عطا کننده باز دارنده زیان رساننده نفع دهنده روشن کننده راه نماینده نو پیدا کننده باقی وارث هدایت کننده بردبار آنکه

لیس کمثله شیء وهو السمیع البصیر نعم المولی ونعم النصیر وما اخری ۳ بار بگوید

نیست مانند او چیزی و اوست شنوا بینا بهتر مددگار است و بهتر مددگار

فان تولوا فقل حسبی الله لا اله الا هو علیه توکلت وهو رب العرش العظیم ۷ بار بگوید

پس اگر روگردانند بگو کفایت میکند مرا خدای نیست معبودی مگر او بر او توکل نمودم و اوست پروردگار عرش بزرگ

اللهم جارنا من النار یا مجیر ۷ بار بگوید بسم الله خیر الاسماء بسم الله رب الارض

خدایا بپناه ما را از آتش دوزخ پناه دهنده ۷ بار بگوید آغاز کنم بنام خدا که بهتر نامهاست آغاز کنم بنام خدا که پروردگار زمین

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وَاتَّكَا وَيَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِيْ لَا يَعْلَمُ مَا فِي الْاَرْضِ كَلَّا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ
و آنگاه و بیامرزد خدا را که نمی داند آنچه در زمین است و نه در آسمان و او دانا و بینا است

سه بار بگوید اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ عَدَدَ مَنْ صَلّٰى عَلَيْهِ وَصَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ عَدَدَ مَنْ لَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ
خدایا رحمت کن بر محمد بشمار کسانیکه رحمت فرستند بروی و رحمت کن بر محمد بشمار کسانیکه رحمت نفرستند بروی

وَصَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ كَمَا تُحِبُّ وَتَرْضٰى اَنْ تُصَلِّيَ عَلَيْهِ وَصَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ كَمَا اَمَرْتَنَا بِالصَّلٰوةِ عَلَيْهِ
و رحمت کن بر محمد چنانکه دوست داری و پسندی که رحمت کنی بروی و رحمت کن بر محمد چنانکه امر نمودی ما را بصلوات بروی

وَصَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ كَمَا يَنْبَغِي الصَّلٰوةُ عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ يكبار بگويد يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سه بار بگوید
و رحمت کن بر محمد چنانکه سزاوار است رحمت بروی ای حی ای قیوم نیست معبودی مگر تو

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهٖ سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ وَبِحَمْدِهٖ اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ رَبِّيْ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ وَّاَتُوْبُ
پاکست خدا و بستایم من او را پاکست خدائی که بلند مرتبه است و بستایم او را استغفار نمایم خدا را پروردگار من از هر گناهی و توبه

اِلَيْهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ سه بار بگوید اَللّٰهُمَّ اهْدِنَا مِنْ عِنْدِكَ وَاَفِضْ
بسوی او و نیست باز گشتن از گناه و نه قوت بر طاعت مگر بتوفیق خدای بلند مرتبه بزرگ خدایا هدایت کن ما را از نزد خود و بریز

عَلَيْنَا مِنْ فَضْلِكَ وَانْشُرْ عَلَيْنَا مِنْ رَّحْمَتِكَ وَاَنْزِلْ عَلَيْنَا مِنْ بَرَكَاتِكَ وَحَبِّبْنَا
بر ما از فضل خود و منتشر ساز بما از رحمت خود و نازل کن ما را برکتهای خود و محبوب کن ما را

اِلٰى مَنْ سَخِطَكَ ده بار بگوید اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ وَجَلَّ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ
از غضب خود بست معبودی مگر او و خدا بزرگست و جلیل است و نیست قوت بر طاعت مگر بتوفیق خدای بلند مرتبه

الْعَظِيْمِ وَاَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ اَوَّلَ الْاٰخِرِ وَالظَّاهِرِ وَالْبَاطِنِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ
بزرگ و طلب مغفرت کنم از خدای اول و آخر و ظاهر و باطن او راست ملک و او راست سپاس بدست او است خیر

وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ سه بار بگوید اَللّٰهُمَّ اَنْتَ خَلَقْتَنِيْ وَاَنْتَ هَدَيْتَنِيْ وَاَنْتَ تُطْعِمُنِيْ
و او بر هر چیز قادر است خدایا تو آفریدی مرا و تو راه نمودی مرا تو طعام دادی مرا

وَاَنْتَ تَسْقِيْنِيْ وَاَنْتَ تُمِيْتُنِيْ وَاَنْتَ تُحْيِيْنِيْ وَاَنْتَ رَبِّيْ لَا رَبَّ لِيْ سِوَاكَ وَلَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ
و تو آب دادی مرا و تو مرگ دهی مرا و تو زنده داری مرا تو پروردگار منی نیست مرا پروردگاری جز تو و نیست معبودی

وَحْدَكَ لَا شَرِيْكَ لَكَ وَاَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ وَيكبار بگوید اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّيْ لَا اِلٰهَ
در حالیکه یگانه هستی نیست شریکی نه او و استغفار نمایم ترا و توبه کنم بسوی تو خدایا تو پروردگار منی هستی

اِلَّا اَنْتَ خَلَقْتَنِيْ وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ اَعُوْذُ
مگر تو آفریدی مرا و من بنده تو ام و من بر عهد تو و وعده تو ام تا آنجا که استطاعت دارم پناه میبرم بتو

بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ وَاَبُوْءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَاَبُوْءُ لَكَ بِذَنْبِيْ فَاغْفِرْ لِيْ فَاِنَّهٗ
از شر آنچه کردم و اقرار میکنم بنعمت تو بر من و اقرار میکنم بگناه خود پس بیامرز مرا زیرا که

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

لا یغفر الذنوب الا انت یکبار بگوید اللھم انی ضعیف فقوینی فی رضاک ضعفی واجعل
نیست بخشنده گناهان مگر تو خدایا من ناتوانم پس توانا کن مرا در رضای خود و گردان
الاسلام منتھی رغبتی وبلغنی برحمتک التی ارجوا من رحمتک وجدنی الی الخیر بسیر
اسلام را انتهای رغبت من و برسان مرا برحمت خود که امیدوارم از رحمت تو و گیر بسوی نیکی پیشانی من بگردان دو سوی خیر
فی صدور الذین امنوا وعھدا عندک یا ارحم الراحمین سہ بار بگوید اللھم انی اعوذ
در سینه های مومنان و عهد نزد خود ای مهربان مهربانان خدایا پناه میگیرم
بک من ان اشرک بک شیئا وانا اعلم بہ واستغفرک لما لا اعلم بہ تبت عنہ واقول لا الہ الا اللہ
بتو از آنکه شریک تو کنم چیزی را که عالم بدانم او را و آمرزش میخواهم از تو برای چیزی که ندانم او را تو به کنم از وی و گویم
محمد رسول اللہ یک بار بگوید اللھم جنبنا منکرات الاعمال والاخلاق والاھواء
محمد فرستاده خداست خدایا نگهدار ما را از اعمال و اخلاق بد و هوا ها
والادواء اللھم یا غنی یا حمید یا مبدئ یا معید یا رحیم یا ودود اغننی
و دواها و امراض ای خدای توانگر ای ستوده آینده ای اعاده کننده ای مهربان ای دوست تو نگر گردان مرا
بحلالک عن حرامک وبطاعتک عن معصیتک وبفضلک عن من سواک سہ بار بگوید
بحلال خود از حرام خود و به فرمانبرداری خود از نافرمانی خود و بفضل خود از سوای خود
اعوذ باللہ العلیم من الشیطان الرجیم اللھم انی اعوذ بک من ھمزات الشیطین واعوذ بک
پناه میگیرم بخدای که شنونده و داناست از شیطان رانده شده خدایا پناه میگیرم تو از خطرات شیطانان و پناه میگیرم تو
رب ان یحضرون واقوض امری الی اللہ ان اللہ بصیر بالعباد یکبار بخواند تا آخر ھذا القرآن
ای پروردگار من از آنکه بیایند نزدیک من و سپرد میکنم کار خود بخدا و هر آینه خدا بیناست بندگان اگر فرود آوردیم این قرآن
لا الہ الا ھو عالم الغیب والشھادۃ ھو الرحمن الرحیم ھو اللہ الذی لا الہ الا ھو الملک القدوس
نیست هیچ معبود مگر او دانای نهان و آشکارا اوست نگهدارنده مهربان اوست آن خدا که نیست هیچ معبود مگر او پادشاه پاک
السلام المومن المھیمن العزیز الجبار المتکبر سبحان اللہ عما یشرکون ھو اللہ الخالق البارئ
سلامت از همه عیب ایمن دهنده نگهبان غالب خود را نگهدارنده بزرگوار پاک خدای برتر است از شریک مقرر کردن ایشان اوست خدای که پیدا کننده از نیست
المصور لہ الاسماء الحسنی یسبح لہ ما فی السموات والارض وھو العزیز الحکیم سہ بار بگوید اخلاص
نگارنده اوراست نامهای نیک پاکی یاد میکند او را هر چه در آسمانها و زمین است و اوست غالب باحکمت
بالتسمیہ بخواند و شصت و سہ بار سبحان اللہ وستی و سہ بار الحمد للہ وستی و سہ بار اللہ اکبر
خدای تعالی پاک است همه ثنا مر خدای را و خدای تعالی بزرگتر است
لا الہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک ولہ الحمد یحیی ویمیت وھو حی لا یموت
نیست معبودی مگر خدای بی همتا نیست شریکی او را او راست ملک و او را ست ستایش زنده میکند و میمیراند و او زنده است نمیرد

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

اَمَّا بَعْدُ وَالْجَلَالُ وَالْاِکْرَامُ لِلّٰہِ الْحَیِّ الَّذِیْ لَا یَمُوْتُ وَھُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ فَالْحَمْدُ لِلّٰہِ نَحْمَدُہٗ

اما بعد صاحب بزرگی و اکرام است مر خدائی را که زندہ است و نمیرد و او بر ہر چیز قادر است پس سپاس مر خدا را سپاس گزیم او را

وَنَسْتَغْفِرُہٗ وَنُؤْمِنُ بِہٖ وَنَتَوَکَّلُ عَلَیْہِ وَنَشْھَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُہٗ وَرَسُوْلُہٗ وَنَشْھَدُ اَنْ لَّا اِلٰہَ

و آمرزش خواہیم از و ایمان آوریم باو و توکل کنیم بر و گواہی دہیم بر آنکہ محمد بندہ او است و فرستادہ او و گواہی دہیم بر آنکہ نیست

اِلَّا اللّٰہُ وَحْدَہٗ لَا شَرِیْکَ لَہٗ وَنَشْھَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُہُ الْمُصْطَفٰی وَرَسُوْلُہُ الْمُجْتَبَی اَرْسَلَہٗ

معبود بحق مگر خدائی یگانہ نیست شریک او و گواہی دہیم بر آنکہ محمد بندہ برگزیدہ او است و رسول پسندیدہ او است فرستاد او را

بِالْھُدٰی وَدِیْنِ الْحَقِّ لِیُظْھِرَہٗ عَلَی الدِّیْنِ کُلِّہٖ وَلَوْ کَرِہَ الْمُشْرِکُوْنَ مَنْ یَّھْدِہِ اللّٰہُ فَلَا مُضِلَّ لَہٗ وَمَنْ یُّضْلِلْہُ

بہ ہدایت و دین راست تا آشکار کند او را بر دین ہا ہمہ تمام اگرچہ ناخوش دارند مشرکین ہر کرا ہدایت کند خدا پس نیست گمراہ کنندہ او را و ہر کرا گمراہ کند

فَلَا ھَادِیَ لَہٗ وَنَعُوْذُ بِاللّٰہِ مِنْ شُرُوْرِ اَنْفُسِنَا وَمِنْ سَیِّئَاتِ اَعْمَالِنَا

پس نیست ہدایت کنندہ او را و پناہ گیریم خدا را از بدیہای نفس خود و از بدیہای اعمال خود

شرف دوم در ذکر سبعات عشر پیش از طلوع آفتاب و قبل از غروب بخواند و مواظبت نماید در تلاوت

سبعات عشر مشایخ را اختلاف است بعضے بہ ترتیب قرآن میخوانند و برخی بہ عکس و مختار مشایخ چشت قول اخیر است و

فضیلت وی از خیر بیان و بیرون از تقریر است و ہیچ یکے از بطائفہ کہ در عالم سفر حضر دیدہ و شنیدہ

یا این در و نیافتہ و سمہا از ثواب او مولانا مجرکہ مشرح کردہ است کہ ارباب وظائف بآن بہرہ مند گشتہ اند

و حضرت مخدومی قدس سرہ طالب صادق و سالک واثق را اول چیز کہ تلقین میکرد اذکار وظائف ورد سبعات

عشر بود و از اذکار ذکر نفی و اثبات بطریق جلی بدین ترتیب فاتحہ و چہار قل اول معوذتین پس اخلاص چہ

در پناہ کرسی و آمدہ خاتمہ است بود و زیدہ شود قل یا ایہا الکافرون و آیۃ الکرسی ہر یک را تسبیحہ ہفتگان بار بخواند و

سُبْحَانَ اللّٰہِ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ وَلَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ وَاللّٰہُ اَکْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِاللّٰہِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ

پاک ست خدا و سپاس ست خدا را و نیست معبودی مگر خدا و او را بزرگتر است و نیست بازگشتن از معصیت و نہ قوت بر عبادت مگر بہ

یکبار بگوید عَدَدَ مَا عَلِمَ اللّٰہُ وَزِنَۃَ مَا عَلِمَ اللّٰہُ وَمِلْأَ مَا عَلِمَ اللّٰہُ ہفت بار اَللّٰھُمَّ

باندازہ چیز کہ میداند خدا و بوزن چیز کہ میداند خدا و پر کنندہ چیز کہ میداند خدا خدایا

صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَنَبِیِّکَ وَحَبِیْبِکَ وَنَبِیِّکَ النَّبِیِّ الْاُمِّیِّ وَعَلٰی اٰلِہٖ وَبَارِکْ وَسَلِّمْ

رحمت کن بر محمد بندہ خود و پیغمبر خود و دوست خود و پیغمبر خود کہ نبی امی ست و بر آل او و برکت و سلام کن

ہفت بار اَللّٰھُمَّ اغْفِرْ لِیْ وَلِوَالِدَیَّ وَلِمَنْ لَّہُ الْوَالِدَانِ وَارْحَمْھُمَا کَمَا رَبَّیَانِیْ صَغِیْرًا اَللّٰھُمَّ

خدایا بخش مرا و پدر و مادر مرا و مر اولاد و اتباع را و رحم کن بر ایشان ہمچنانکہ پرورش کردند مرا بہ نادانی خدایا

اغْفِرْ لِجَمِیْعِ الْمُؤْمِنِیْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِیْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ اَلْاَحْیَاءِ مِنْھُمْ وَالْاَمْوَاتِ

بیامرز جملہ مردان ایمانداران و زنان ایماندار و مسلمانان و زنان مسلمانان زندگان و مردگان ایشان را

بِرَحْمَتِکَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

هفت بار اللّٰھُمَّ یَا رَبِّ اَصْلِحْ لِیْ وَجْمِیْعِ عَاجِلِہٖ وَاٰجِلِہٖ فِی الدِّیْنِ وَالدُّنْیَا وَالْاٰخِرَۃِ مَا
ای خدا ای پروردگار من بنی و یارانشان ہمہ وقت ہر دو سرای زندگانی دین و دنیا و در آخرت چیزے کہ
اَنْتَ لَہٗ اَھْلٌ وَلَا تَفْعَلْ بِنَا یَا مَوْلٰنَا مَا نَحْنُ لَہٗ اَھْلٌ اِنَّکَ غَفُوْرٌ حَلِیْمٌ جَوَادٌ کَرِیْمٌ
تو برائی او الی ہستی و کن با ما اے صاحب ما آنچہ کہ ما لائق ہستیم تحقیق تو بخشش کنندہ بردبار عطا کنندہ و بے نیاز
رَءُوْفٌ رَّحِیْمٌ بیست یکبار یا جبار و یکبار یا ستار سُبْحَانَ اللّٰہِ الْعَلِیِّ الْوَھَّابِ
بخشش کنندہ مہربان رحم کنندہ پاکست خدائے بلند عطا کنندہ
سُبْحَانَ اللّٰہِ الْحَنَّانِ الْمَنَّانِ سُبْحَانَ اللّٰہِ الشَّدِیْدِ الْاَرْکَانِ سُبْحَانَ اللّٰہِ الْمُسَبَّحِ
پاکست خدا مہربان صاحب احسان پاکست خدا صاحب محکم ستون پاکست خدا تسبیح کردہ شدہ
فِیْ کُلِّ مَکَانٍ سُبْحَانَ مَنْ لَا یَشْغَلُہٗ شَاْنٌ عَنْ شَاْنٍ سُبْحَانَ مَنْ یَّذْھَبُ بِاللَّیْلِ
در ہر جا پاکست کسیکہ نہ مشغول سازد او را کاری از کار دیگر پاکست کسیکہ برد شب را
وَیَاْتِیْ بِالنَّھَارِ وَاگر شب باشد بگوید سُبْحَانَ مَنْ یَّذْھَبُ بِالنَّھَارِ وَیَاْتِیْ بِاللَّیْلِ سُبْحَانَ
و آرد روز را پاکست کہ میبرد روز را و می آرد شب را پاکست
اللّٰہِ وَبِحَمْدِہٖ عَلٰی حِلْمِہٖ بَعْدَ عِلْمِہٖ سُبْحَانَ اللّٰہِ وَبِحَمْدِہٖ عَلٰی عَفْوِہٖ بَعْدَ قُدْرَتِہٖ
خدا و بستائش نائم ترا بر بردباری تو پس از علم تو پاکست خدا و ستائش نائم ترا بر آمرزش تو پس از قدرت تو
سُبْحَانَ مَنْ لَّہٗ لُطْفٌ خَفِیٌّ سُبْحَانَ اللّٰہِ حِیْنَ تُمْسُوْنَ وَحِیْنَ تُصْبِحُوْنَ وَلَہُ الْحَمْدُ
پاکست کسیکہ برائے او مہربانی پوشیدہ است پس پاکست خدا وقتیکہ شام کنید و وقتیکہ صبح کنید و برای اوست ستائش
فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَعَشِیًّا وَّحِیْنَ تُظْھِرُوْنَ یُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَیُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ
در آسمانہا و زمین و وقت شام و وقت ظہر بیرون آرد زندہ را از مردہ و بیرون آرد مردہ را
الْحَیِّ وَیُحْیِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِھَا وَکَذٰلِکَ تُخْرَجُوْنَ سُبْحَانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّۃِ عَمَّا یَصِفُوْنَ
زندہ و زندہ میدارد زمین را پس از مردگی او و ہمچنین بیرون کردہ خواہید پاکست پروردگار تو پروردگار عزت از آنچہ بد میگویند
وَسَلٰمٌ عَلَی الْمُرْسَلِیْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ
و سلام پیغامبران و ستائش برائی خدا است کہ پروردگار جہانیان ست

شرف سوم در بیان نماز اشراق چون آفتاب یک نیزہ برآید یا دو نیزہ نماز
اشراق بگذارد و در تعیین رکعات او معول مشائخ آنچہ کہ ہست اینست چنانکہ در حدیث واقع شدہ
قَالَ عَلَیْہِ السَّلَامُ مَنْ مَکَثَ فِیْ مُصَلَّاہُ بَعْدَ صَلٰوۃِ الْفَجْرِ اِلٰی طُلُوْعِ الشَّمْسِ کَانَ
فرمود علیہ السلام ہر کہ توقف ورزید در نماز خود پس از نماز فجر تا برآمدن خورشید خواہد شد
کَمَنْ اَعْتَقَ اَرْبَعَ رِقَابٍ مِّنْ وُلْدِ اِسْمٰعِیْلَ قَالَ عَلَیْہِ السَّلَامُ مَنْ صَلَّی الْغَدٰوۃَ وَجَلَسَ فِیْ
مانند کسیکہ آزاد نمودہ چار بندگان از اولاد اسمٰعیل فرمود صلی اللہ علیہ وسلم ہر کہ ادا کرد نماز صبح و نشست در

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

مصلے یعنی تو قف الخ [illegible] اگر قامت از رکوع فرو گذاشت و صلبی رکعتین کتبت فی دیوان
بجای نماز خود تا آنکہ بلند گردد [illegible] بار ایستاد و ادا کرد دو رکعت نوشتہ شود در دفتر
المتقوسین فان جعلها الملک کتبت فی دیوان القانتین فان جعلها استاکتبت فی دیوان الاوابین
نمازگذاران پس اگر گرداند آن نماز را چہار رکعت نوشتہ شود در دفتر قانتین پس اگر گرداند آن نماز را شش رکعت نوشتہ شود
ومن جعلها ثمانیا کتب فی دیوان الفائزین فان جعلها عشرا کتب من الذین لا خوف علیهم ولا هم یحزنون
و کسیکہ گرداند او را ہشت رکعت نوشتہ شود در دفتر فائزین پس اگر گرداند او را دہ رکعت نوشتہ شود از گناہ بیست رکعت برایشان و ایشان خرین نباشند
ثم قال لم یخف عاقبة امره ومن خاف عاقبة امره فلیس من حضرة ولوة الکبراء
باز فرمود و نترسد عاقبت امر خود را و کیکہ ترسید عاقبت امر خود را پس نیست از من
میفرمود غرض از رکعت کردن در محل نماز بامداد آنست کہ ملائکہ آنرا دہ دعبادت دریابند کہ منقول از جنبہ اسلام است
کہ ملائکہ ہر نفسی متعین است و فرشتگان شبی و روزی از ہمدیگر جدا اند ملائکہ شب عبادات کہ در شب کردہ است
بامداد ادا کنانیدہ میرسند و ملائکہ روز آنچہ عبادات کہ در روز کردہ اند نماز دیگر ادا کنانیدہ عمل گرفتہ میروند
میشوند پس ہرگاہ کہ طالب صادق نماز بامداد ادا کردہ بجای خود نشیند تا کہ ملائکہ روز آمدہ او را دریابند
عبادت یافتند بعد ازان در روز ہم گناہ کردہ و ہم عبادت تا کہ نماز دیگر ادا کردہ و تا وقت شب یا نشستہ
شبانہ آمدند او را در عبادت یافتند چون ملائکہ روز آنجا رفتند و دفتر اعمال بدیوانخانہ اعلی گردانیدند او را نیز
در عبادت یافتند و آخرش ہم در عبادت یافتند فرمان میشود چون بندہ ما را اول و آخر عبادت یوجہ ہم
ایمان مضبوط کردیم ہمچنین ملائکہ شہادت دہند بر معنی حاکیست کریمہ یمحوا اللہ ما یشاء و یثبت ما یشاء
الا مشایخ ما تقدم و ما تاخر محو کند خدا آنچہ را کہ خواہد و ثابت نماید آنچہ را کہ خواہد
لازم گرفتہ ہر چند امری عارض شد التزام وی ترک نداده اند چنانکہ از فتاوی صوفیہ معلوم میگردد
ماداینا من حضرت شیخ رضی اللہ عنہ فی الحضر والسفر اما فی الحضر کنا فی المسجد وبابنا
بودیم از حضرت شیخ رضی اللہ عنہ در حضر او سفر لیکن در حضر بودیم در مسجد و در بام
المنیر رضی اللہ عنہ لاداء صلوٰۃ الفجر والشیخ رضی اللہ حاضر وقد اخذ الماء المسجاب
شیخ رضی اللہ عنہ برای ادای نماز صبحاوہ حاضر بود و بر آنچہ وقت آب را آورد
الا بعضها فوق بعض لکاد یمطر والمقتدی وامامه فی ذلک الیوم فی المنیر وبیله
بارد او بعضی او بالای بعض بود قریب بود کہ ببارد و امام او در منبر و
ثم ان مکان صلوٰۃ العالم عماد الدین رضی اللہ عنہ وکان هو یتارکنا الی الخ
انتہا بود وقتا ہر شود مکان نماز عالم عماد الدین رضی اللہ عنہ و بود او را بیارمید و بسیر حضرت
للمنیر الی المطر وما انتشر فقدم مولانا عماد الدین رضی اللہ عنہ الی ملاقة الشیخ
شیخ بیرون باران و منتشر نگردید باز آمد مولانا عماد الدین رضی اللہ عنہ برای نماز شیخ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وقد اخذ المطر قليلا قليلا حتى فرغنا من الصلوٰة وشغل مولانا عماد الدين قراءة الاوراد المعتادة
و ہر آئینہ شروع گردید باران کم کم تا آنکہ فارغ شدیم از نماز و مشغول شدند مولانا عماد الدین بخواندن اوراد معہودہ
وقد اخذ المطر شديدا كثيرا حتى سيل ويجري الماء تحت الصفوف والبواري وانا جالس في
و ہر آئینہ باران شدید گردید تا آنکہ آب روان و جاری گشت زیر صفوف و بوریہا و من نشستہ بودم در
اخر الصفوف انظر الى الشيخ واخيه العالم المؤدب وقد اخذ مولانا عماد الدين قراءة مستغلا
آخر صفوف میدیدم سوی شیخ و برادر او مودب و ہر آئینہ شروع گردانیدند مولانا عماد الدین خواندن
بها عشر في ذلك اليوم من الاوراد وما قرء بين يدي الشيخ لاجل المطر وما قام الشيخ
مشغول در آن روز از اوراد و چیزیکہ خواند پیش شیخ از جہت باران و نہ ایستاد شیخ
عن مكانه الا بعد طلوع الشمس مقدار الرمحين واداء ركعتين من الاشراق
از مکان خود مگر بعد طلوع خورشید مقدار دو نیزہ و ادا رکعتین نماز اشراق
حضرت کبیر مغفور مومی الیہ بنسبت مسند عالی سیف خان النفات حضرة قدوة الكبراء
وزبدة البلغاء از سائر ملوک دیگر و خوانین دیار زیادہ بود دلکہ از مخلصان اصحاب معصوم اجابت میکرد
روزی حضرة قدوة الكبراء نماز فجر ادا کردہ باوراد و عظیفہ اشتغال داشتند بخالت مسند عالی جنت
رخصت کہ بمہمی میرفتند اندیشناد مدادام کہ حضرة قدوة الكبراء نماز اشراق ادا کردند تغیر
مکان ساختہ مسند عالی پرداختند اکنون ابتدا از خواندن و شروع کردہ شود شصت بار کلمہ شکر
خدای تعالی بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ آیۃ الکرسی تا خالدون و در رکعت دوم امن الرسول تا آخر سورۃ
من ربہ الی آخرہ و آیۃ الله نور السموات والارض تا آخر آیۃ بعد سلام صلوٰۃ گوید این دعا بخواند
اللهم اني اصبحت لا استطيع دفع ما اكرهه ولا املك نفع ما ارجوا اصبحت من نعمة
خدایا ہر آئینہ من صبح گردانیدم نمی توانم دفع داشتن چیزی کہ کراہت دارم از او و مالک نیستم نفع چیزیکہ امید دارم از او
بغير فاني واصبحت امور في بيد غيري فلا فقير افقر مني اللهم لا تشمت بي عدوا ولا تسوء
بغیر فانی و صبح نمودہ امور من در دست غیر من پس نیست نیازمندی نیازمندتر از من خدایا مگردان مرا شادمان کنندہ دشمن
صديقا ولا تجعل مصيبتي في ديني ودنياي ولا في اخرتي ولا تجعل الدنيا اكبر همي
دوست و مگردان مصیبت من در دین من و دنیای من و نہ در آخرت من و مگردان دنیا بزرگ قصد
ولا مبلغ علمي ولا تسلط علي من لا يرحمني في الدنيا والاخرة اللهم اني اعوذ بك من
و نہ منتہی دانستن من و مسلط مکن بر من کسی را کہ رحم نکند مرا در دنیا و آخرت خدایا پناہ میبرم من بتو از
الذي تزيل بها النعم ومن الذنوب التي توجب بها النقم برحمتك يا ارحم الراحمين
آنچہ زایل گردانی بآن نعمت را و از گناہانی کہ واجب کنی بسبب آن نقمت را بہ رحمت خود ای ارحم الراحمین
ودر رکعت استعاذہ بگذارد و در رکعت اول بعد از فاتحہ قل اعوذ برب الفلق و در دوم قل اعوذ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بعد الناس بعد از صلوٰۃ سلام ہر گوید و این دعا بخواند

اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِاسْمِکَ الْاَعْظَمِ وَکَلِمٰتِکَ التَّامَّۃِ مِنْ شَرِّ النَّسَمَۃِ وَالْھَامَّۃِ وَاَعُوْذُ

خدایا پناہ میگیرم بنام بزرگ تو و کلمہ تمام شدہ تو از شر مرگ و جنون و پناہ میگیرم

بِاسْمِکَ الْاَعْظَمِ وَکَلِمٰتِکَ التَّامَّۃِ مِنْ شَرِّ عِبَادِکَ وَمِنْ شَرِّ عَذَابِکَ وَاَعُوْذُ بِاسْمِکَ الْاَعْظَمِ وَ

بنام بزرگ تو و کلمہ تمامہ تو از بدی بندگان تو و از شر عذاب تو و پناہ میگیرم بنام بزرگ تو و

کَلِمٰتِکَ التَّامَّۃِ مِنْ شَرِّ عِبَادِکَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ وَاَعُوْذُ بِاسْمِکَ الْاَعْظَمِ وَکَلِمٰتِکَ التَّامَّۃِ مِنْ

کلمہ تمامہ تو از بندگان تو و شیطان راندہ و پناہ میگیرم بنام بزرگ تو و کلمہ تمامہ تو از

شَرِّ مَا یَلِجُ فِی الَّیْلِ وَالنَّھَارِ وَمِنْ شَرِّ کُلِّ طَارِقٍ اِلَّا طَارِقًا یَّطْرُقُ بِخَیْرٍ یَا رَحْمٰنُ اِنَّ رَبِّیَ اللّٰہُ الَّذِیْ لَا اِلٰہَ اِلَّا ھُوَ عَلَیْہِ تَوَکَّلْتُ وَھُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیْمِ

بدی چیزی کہ در آید در شب و روز و از ہر آینندہ بد پروردگار من حفاظت کن ہمیشہ بر تو توکل کردہ و او ست پروردگار

اِلٰھِیْ بِاَنَّکَ سَلَّطْتَ عَلَیْنَا عَدُوًّا بَصِیْرًا یَلْعَبُ بِنَا اِرَادَۃً وَقَبِیْلًا حَیْثُ لَا نَرَوْنَھُمْ اَللّٰھُمَّ فَاشْغَلْہُ عَنَّا

خدایا بر آینہ مسلط گردانیدی بر ما دشمنی بینا بازی میکند با ما بقصد و گروہ او از جائیکہ نہ بینید شما ایشان را پس بعید کن او را از ما

بِمَا شِئْتَ مِنْ زَعْزَعَتِکَ وَ.. قَطِّعْ عَنَّا کَیْدَہٗ وَاَبْعِدْ بَیْنَنَا وَبَیْنَہٗ کَمَا اَبْعَدْتَ بَیْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ

چنانکہ بعید ساختی او را از رحمت خود یا بعید کن او را بہر آنچہ خواہی از تفرقہ خود مقصد ما را کن پس بیان و بعید ساز میان ما و او چنانکہ بعید ساختی میان

وَبَاعِدْ جَنَّتَکَ اِنَّکَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ وَبِالْاِجَابَۃِ جَدِیْرٌ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِاللّٰہِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ

مشرق و مغرب جنت خود ہر آینہ تو بر ہر چیز قادر و بہ قبول نمودن سزاوار و دست بازگشتن از گمراہ نہ قوت و طاقت مگر بخدای بلند

و در رکعتہ نماز استخارہ بگزارد و بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ سورۃ الکافرون و در دوم اخلاص بعد سلام

اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ اَسْتَخِیْرُکَ بِعِلْمِکَ وَاَسْتَقْدِرُکَ بِقُدْرَتِکَ وَاَسْاَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ الْعَظِیْمِ فَاِنَّکَ تَقْدِرُ وَلَا اَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا اَعْلَمُ وَاَنْتَ عَلَّامُ الْغُیُوْبِ اَللّٰھُمَّ اِنْ کُنْتَ

خدایا از تو طلب خیر میکنم از تو بعلم تو و قدرت میطلبم از تو بقدرت تو و سوال میکنم ترا بقدرت تو و سوال میکنم از تفضل

تَعْلَمُ اَنَّ ھٰذَا الْاَمْرَ خَیْرٌ لِّیْ فِیْ دِیْنِیْ وَمَعَاشِیْ وَعَاقِبَۃِ اَمْرِیْ فَاقْدُرْہُ لِیْ وَیَسِّرْہُ لِیْ ثُمَّ بَارِکْ لِیْ فِیْہِ

بزرگ تو پس بر آینہ تو قادر ہستی و من قادر نیستم و تو دانی و من نمیدانم و تو دانندہ غیبہا ہست خدایا بر آینہ من یقین میکنم

وَاِنْ کُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ ھٰذَا الْاَمْرَ شَرٌّ لِّیْ فِیْ دِیْنِیْ وَمَعَاشِیْ وَعَاقِبَۃِ اَمْرِیْ فَاصْرِفْہُ عَنِّیْ وَاصْرِفْنِیْ عَنْہُ وَاقْدُرْ لِیَ الْخَیْرَ حَیْثُ کَانَ ثُمَّ اَرْضِنِیْ بِہٖ

اگر این کار بہتر است مرا در دین و زندگانی و عاقبت کار من پس مقدر کن آن را برای من و آسان گردان آن را برای من پس برکت بدہ

اَمَّا وَقِنِیْ اَللّٰھُمَّ وَقِنِیْ مِمَّا تُحِبُّ وَتَرْضٰی مِنَ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ فِی الْیُسْرِ وَالْعَافِیَۃِ اَللّٰھُمَّ

مرا در آن چیز کہ خواہندی مرا خدایا توفیق دہ مرا بہ آنچہ دوست داری و پسندی از قول و عمل در آسانی و عافیت خدایا

عَلَیْکَ بِعِبَادِکَ وَبِلَادِکَ اَعْیَتْنِیْ وَاَعْیَتْ غَیْرِیْ فَاَرِحْنِیْ وَاَرِحْ عِبَادَکَ مِنِّیْ وَاَرِحْ بِلَادَکَ مِنِّیْ وَاَرِحْنِیْ

بر تو بندگان و شہرہای تو عاجز کردند مرا و غیر مرا پس راحت کن مرا و راحت کن بندگان را از من و راحت کن شہرہای تو را از من و راحت کن مرا

فِیْ ھٰذَا الْیَوْمِ وَاللَّیْلِ

در این روز و شب

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

نماز استخارہ

دو رکعت استخارہ بگزارد یعنی کتاب در رکعت اول انا انزلناہ بخواند در رکعت دوم انا اعطیناک بخواند ۔ و نزد اکثر در رکعت اول بعد از فاتحہ سورۃ الواقعہ در دوم بسم

بعد از سلام صلوٰت گوید این دعا خواند

اَللّٰھُمَّ اَجْعَلْ حُبَّكَ اَحَبَّ الْاَشْیَاءِ اِلَیَّ وَخَشْیَتَكَ اَخْوَفَ الْاَشْیَاءِ عِنْدِیْ اَللّٰھُمَّ اِذَا زَوَّرْتَ

خدایا کن محبت خویش را محبوب ترین چیزہا بسوی من و عذاب خود را ترساندہ چیز ہا نزد من خدایا چون خلق ساختی

عُیُوْنَ اَھْلِ الدُّنْیَا بِدُنْیَاھُمْ فَقَرِّرْ عَیْنِیْ بِكَ وَبِعِبَادَتِكَ وَاقْطَعْ عَنِّیْ كُلَّ اَمَدٍ الدُّنْیَا بِاَنْسِكَ

چشم ہائی اہل دنیا را بدنیائی ایشان پس خنک کن چشم من بخود و بعبادت خود و قطع کن از من امد تہائی دنیا با انس خود

وَالشَّوْقِ اِلٰی لِقَائِكَ وَاجْعَلْ لِیْ عَاقِبَةَ اَمْرِیْ یَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ اَللّٰھُمَّ اَرْزُقْنِیْ

و شوق بسوی لقائی خود و کن عاقبت خود در ہر چیز من یا ذو الجلال الاکرام خدایا مرا روزی کن

حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ اَحَبَّكَ وَحُبَّ مَنْ یُّحِبُّكَ وَحُبَّ عَمَلٍ یُّقَرِّبُنِیْ اِلٰی حُبِّكَ اَحَبَّ اِلَیَّ

و محبت خویش و دوست داشت ترا و محبت کسیکہ دوست دارد ترا و محبت عمل کہ نزدیک سازد مرا ترا بسوی محبت تو نزدیک تر

مِنَ الْمَاءِ الْبَارِدِ لِلْعَطْشَانِ ۔

از آب خنک برای تشنگان

دو رکعت شکر النہار بگذارد بخواند در رکعت اول و دوم بعد از فاتحہ سورۂ اخلاص پنجگان بار بعد از سلام صلوٰۃ گوید این دعا سہ بار بخواند ۔

نماز شکر النہار

اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ عَلٰی حُسْنِ الصَّبَاحِ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ عَلٰی حُسْنِ اَنْبَتَ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ عَلٰی حُسْنِ الْمَسَاءِ وَالْحَمْدُ

سپاس ست خدارا بر حسن صباح و سپاس ست خدارا بر خوبی شب گردی و سپاس ست خدارا بر خوبی شام و سپاس است

لِلّٰہِ عَلٰی كُلِّ حَالٍ یکبار بخواند اَللّٰھُمَّ لَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا دَائِمًا خَالِدًا مَّعَ خُلُوْدِكَ وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا

خدارا بر ہر حال خدایا ترا ست سپاس سپاس تمام ہمیشگی تو ترا ست و ترا سپاس سپاس

دَائِمًا لَّا مُنْتَهٰی لَهٗ دُوْنَ عِلْمِكَ وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا دَائِمًا لَّا اَمَدَ لَهٗ دُوْنَ مَشِیَّتِكَ وَلَكَ الْحَمْدُ

دائم ست انتہا بر ای او نزد مشیت تو و ترا ست سپاس سپاس دائم کہ ہست انتہا او را نزد مشیت تو و ترا ست سپاس

حَمْدًا دَائِمًا لَّا اِجْزَاءَ لَهٗ اِلَّا رِضَاكَ وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا دَائِمًا عَدَدَ كُلِّ طَرْفَةِ عَیْنٍ وَّنَفَسِ كُلِّ

سپاس دائم کہ نیست جزائی کہ مر او را مگر خشنودی تو و ترا ست سپاس سپاس دائم نزد ہر چشم زدن و نفس کردن

نَفْسٍ لِلّٰہِ الْحَمْدُ بِقَاءَ حَقِّهٖ وَالصَّلٰوۃُ عَلٰی نَبِیِّهٖ مُحَمَّدٍ خَیْرِ خَلْقِهٖ اِلٰی رَحْمَتِكَ یَا رَحِیْمُ وَلَا تَكِلْنِیْ

نفس سپاس ست خدارا تا بقای حق او و درود بر پیغمبر او (نام پیغمبر) محمد بہترین خلق او نزدیک رحمت خود ای مہربان مرا

نَفْسِیْ اِلٰی غَیْرِكَ طَرْفَةَ عَیْنٍ اَقَلَّ مِنْ ذٰلِكَ وَاَصْلِحْ لِیْ شَاْنِیْ كُلَّهٗ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ

نفس مرا بسوی غیر خود مدہ چشم زدن و نہ کمتر از ین و اصلاح کن کل حال مرا نیست معبودی مگر تو

وَحْدَكَ لَا شَرِیْكَ لَكَ تُبْ عَلَیَّ وَاغْفِرْ لِیْ وَاعْصِمْنِیْ اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیْمُ اَللّٰھُمَّ

یگانہ ست ہمتا ترا و نیست شریک مر ترا توبہ بر من و بیامرز مرا و نگاہ دار مرا از گناہ زیرا کہ تو توبہ پذیر مہربانی خدایا

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

لک الحمد ولک الشکر وانت المستعان وبک المستغاث وعلیک التکلان لا حول
تراست سپاس و بسوی تست شکایت و تو ئی استعانت طلب کردہ شدہ و بسوی تست فریاد و بر تست توکل نیست بدستور
ولا قوۃ الا باللہ
و نہ قوت بر طاعت مگر با عانت خدا و

و کیفیت شکرانہ والدین بگزارد و بخواند در ہر رکعتے بعد از فاتحہ آیۃ الکرسی یکبار و
و اخلاص سہ بار بعد سلام صلوٰۃ گوید و این دعا بخواند
یا لطیف الطف بی و لوالدی فی جمیع الاحوال کما انت اہل یا علیم یا قدیر یا عزیز یا غفور و لوالدی اللہم علی کل شیء
ای لطیف لطیف کن مرا و والدین مرا در احوال چنانکہ دستداری ای علیمی ای قدیری ای عزیزی ای آمرزگار و والدین مرا بر ہر چیز توانا
و کردن نماز چاشت افتاد حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند بہترین نوافل روز
خوبترین شوافل جان افروز نماز چاشت بود کہ ہمانا بایں نماز مامور نبودہ اند و ہیچ از یک
مشائخ کہ در شرق و غرب زیدہ اند ترک نکردہ و دوام یافتہ
و علیک بصلوۃ الضحیٰ فی السفر والحضر فانہ کان یوم القیامۃ ینادی المنادی من فوق شرفات
و لازم گیر نماز چاشت را در سفر و حضر پس بدرستیکہ روز قیامت ندا کند ندا کننده از بالاے بلندیہا
الجنۃ ان الذین کانوا یصلون الضحیٰ ادخلوا الجنۃ فی باب الضحیٰ امنین و ما بعث اللہ نبیا الا و امر بصلوۃ
جنت بدرستیکہ کسانیکہ میخواندند نماز چاشت داخل شوید در بہشت در باب ضحیٰ با امن و تعہد خدا نبی را مگر امر کرد او را بنماز چاشت
و در تعیین رکعات او اختلافست کمترش چہار رکعت باشد و افضل دوازده رکعت در چہار گانی
اول بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ والشمس و ضحیٰ دوم والیل در سوم والضحیٰ و در چہارم الم نشرح
و در چہار گانی دوم در ہر رکعتی بعد از فاتحہ آیت الکرسی یکبار و اخلاص سہ بار و در چہار گانے
سوم بخواند در ہر رکعتی بعد از فاتحہ الم نشرح یکبار و اخلاص بار چون فارغ شود صد بار بگوید
اللہم اغفر لی وارحمنی واہدنی وعافنی وارزقنی وتب علی انک انت التواب الرحیم
خدایا بیامرز مرا و رحم کن بر من و بدایت کن مرا و عافیت ده مرا و روزی ده مرا و توبه بر من بپذیر تو توبه پذیر مہربان شونده و رحم کننده
شرف چہارم در بیان فی الزوال و چشتین چون آفتاب زوال پذیرد چہار رکعت بگزارد
بخواند در ہر رکعتی بعد فاتحہ سورۃ اخلاص بجاے آن یازده بار یا سه بار چون نماز چشتین در آید چہار رکعت
بگزارد بخواند در رکعت اول بعد از فاتحہ سورۃ الکافرون و در دوم اذا جاء و در سوم قل ہو اللہ و در
چہارم اخلاص بعد ازان ہفتاد بار استغفار بگوید بعد فریضه بازارد دو رکعت نماز سنت
بگزارد و در رکعت اول بعد از فاتحہ قل یا ایہا الکافرون و در دوم اخلاص بعد از نماز ہشتم
و در رکعت حفظ ایمان بگزارد و بخواند در رکعت اول بعد از فاتحہ ان ربکم اللہ الذی خلق السموات والارض
در دوم ان للذین آمنوا و عملوا الصالحات کانت لہم جنت الفردوس نزلا ان ہذا

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

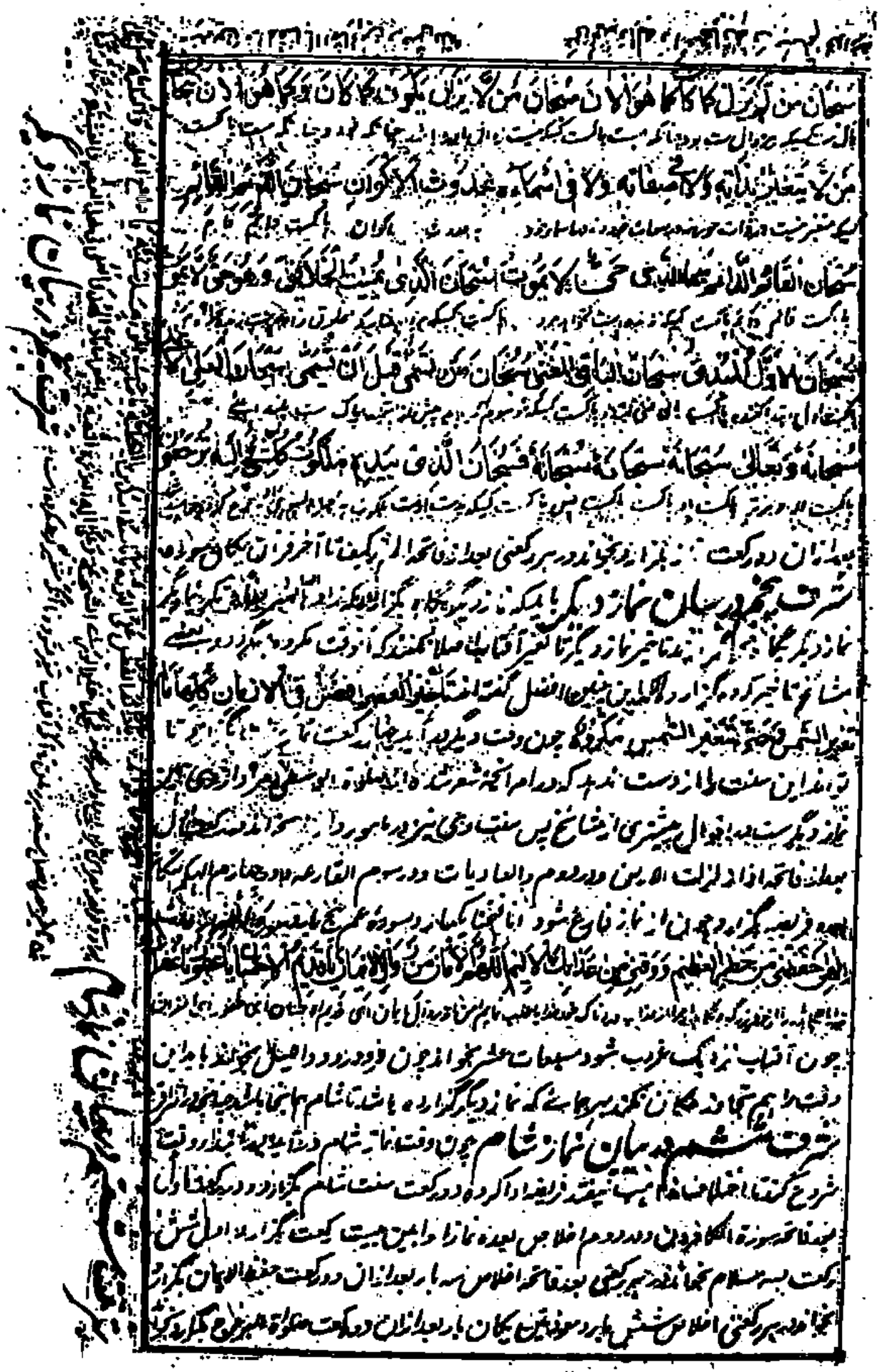

سبحان من لم یزل کما کان ھو الان سبحان من لا یزال یکون کما کان ھو الان سبحان
من لا یتغیر بذاتہ ولا فی صفاتہ ولا فی اسمائہ بحدوث ولا یکون سبحان الملک القادر
سبحان القائم الدائم الحی الذی لا یموت سبحان الذی یمیت الخلائق وھو حی لا یموت
سبحان الاول لا شیء قبلہ سبحان الباقی بعد فنا کل شیء سبحان من تسمی قبل ان تسمی
سبحانہ وتعالی سبحانہ سبحانہ فسبحان الذی بیدہ ملکوت کل شیء الیہ ترجعون

بعد ازاں دو رکعت نماز بگزارد و بخواند در ہر رکعتی بعد از فاتحہ الکرسی تا آخر قرآن یکبار سورہ

شرح پنجم در بیان نماز دیگر بایکہ نماز دیگر بگزارد بگزارد کہ نماز دیگر نماز
نماز دیگر بجا آرد ہر چند تاخیر نماز دیگر تا تغیر آفتاب صلاح نمیدند کہ آنوقت مکروہ ہمچنین
مشائخ تاخیر کردہ بگزاردہ اند لکن بہترین افضل گفتہ اند تعجیل العصر افضل قالوا ان کان امام
تغیر الشمس وحضر تغیر الشمس میگوید کہ چون وقت دیدن آید چہار رکعت تا
تو از این سنت را از دست ندہد کہ در امر آنچہ شرع شدہ اند صلوٰۃ ابو حنیفہ رحمہ اللہ
نماز دیگر ست بجوال پیشتری از مشائخ پس سنت وتری نیز در ماہ رمضان
بعد از فاتحہ اذا زلزلت الارض در رکعت دوم والعادیات در سوم القارعہ در چہارم الہکم
قریب بگزارد چون از نماز فارغ شود انا فتحنا یکبار و سورہ عم یتساءلون
اللھم اعتقنی من حطب النار العظیم ووقنی من عذابک الالیم اللھم لا امن من مکرک ولا ایمان
چون آفتاب نزدیک غروب شود و سبحات عشر بخواند چون فرود آید و فاصل بخواند باید این
وقت را ہم تباہ نکند بہر چہ ہست کہ نماز دیگر گزارد باشد تا شام ہمہ بجا آرد

شرح ششم در بیان نماز شام چون وقت نماز شام در آید بگزارد وقت
شروع کند تا خلاف مذہب نیفتد فریضہ ادا کردہ دو رکعت سنت شام بگزارد در رکعت اول
بعد فاتحہ سورۃ الکافرون در دوم اخلاص بعد نماز اوابین بیست رکعت بگزارد اصل شش
رکعت بسہ سلام بخواند در ہر رکعتی بعد فاتحہ اخلاص سہ بار بعد ازاں دو رکعت حفظ الایمان بگزارد
بخواند در ہر رکعتی اخلاص شش بار و معوذتین یکبار بعد ازاں دو رکعت صلوٰۃ التسبیح بگزارد بخواند

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

در رکعت اول بعد از فاتحہ والسماء ذات البروج و در دوم و السماء والطارق بعد ازاں در رکعت
شکر الفیل بگزارد و بخواند در ہر رکعتی بعد از فاتحہ سورۃ الکافرون پنجگانہ بار بعد از سلام بگوید ہر بار
اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ عَلٰی حُسْنِ الْاَسْمَاءِ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ عَلٰی حُسْنِ الْبَیْتِ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ عَلٰی حُسْنِ الصَّبَائِرِ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ عَلٰی کُلِّ حَالٍ
ستائش خدا است بر خوبی تمام ہستانیں خدا است بر خوبی شب گزاری ستائش خدا است بر خوبی صبائح ستائش خدا است بر ہر حال
بعد دو رکعت صلوٰۃ النور بگزارد در رکعت اول بعد از فاتحہ سورۃ انعام تا لیستہزئون بعد ازاں
دو رکعت صلوٰۃ الکوثر بگزارد و بخواند در رکعت اول و ثانی انا اعطینا ک الکوثر سہ بار یا نجا یفلحون
صلوٰۃ الفردوس بگزارد و بخواند در رکعت اول بعد از فاتحہ الم ذلک الکتاب تا یشعرون و در رکعت دوم
تا لعلہم یعقلون و سورۂ اخلاص پانزدہ بار بعد در رکعت دوم آیۃ الکرسی تا خالدون و بعد از الصلوٰۃ
تا آخر سورۂ بقر و سورۂ اخلاص پانزدہ بار بعد ازاں دو رکعت صلوٰۃ التوبہ بگزارد و بخواند در ہر رکعتی بعد از فاتحہ
رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوْبَنَا بَعْدَ اِذْ ھَدَیْتَنَا وَھَبْ لَنَا مِنْ لَّدُنْکَ رَحْمَۃً اِنَّکَ اَنْتَ الْوَھَّابُ ۞ رَبِّ قَدْ
خدایا کج منما دلہائے ما را پس از آنکہ ہدایت کردی ما را و ببخش ما را از نزد خود رحمتے ہر آئینہ تو ببخشندہ ۞ خدایا ہر آئینہ
اٰتَیْتَنِیْ مِنَ الْمُلْکِ وَعَلَّمْتَنِیْ مِنْ تَاْوِیْلِ الْاَحَادِیْثِ یَا صَالِحَ سُبْحَانَ اللّٰہِ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ
دادی مرا از ملک و آموختی مرا از تاویل احادیث

تا آخر ہنگام بار بعد از سلام این دعا خواند ۞

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ اِیْمَانًا دَائِمًا وَّاَسْئَلُکَ قَلْبًا خَاشِعًا وَّاَسْئَلُکَ یَقِیْنًا صَادِقًا
بخشش میکنم تا ہمیشہ ایمان ترا و میخواہم از تو دلے خاشع و سوال میکنم ترا یقین راست
وَاَسْئَلُکَ الْعَافِیَۃَ مِنْ کُلِّ بَلِیَّۃٍ وَّاَسْئَلُکَ حُسْنَ الْعَافِیَۃِ وَاَسْئَلُکَ دَوَامَ الْعَافِیَۃِ وَاَسْئَلُکَ تَمَامَ الْعَافِیَۃِ
و سوال میکنم از تو عافیت از ہر بلا و سوال میکنم ترا حسن عافیت و سوال میکنم ترا دوام عافیت و سوال میکنم ترا تمام عافیت
فَاَسْئَلُکَ شُکْرًا عَلَی الْعَافِیَۃِ وَاَسْئَلُکَ غِنَی النَّاسِ بِرَحْمَتِکَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ بندہ بخشد کند بگوید سہ بار سبحان
و سوال میکنم ترا سپاس عافیت و سوال میکنم ترا از مردم بہ رحمت خود ای ارحم الراحمین
الْمَلِکِ الْحَیِّ الَّذِیْ لَا یَنَامُ سُبْحَانَ الْعَلِیْمِ الَّذِیْ لَا یَجْہَلُ سُبْحَانَ الْوَہَّابِ الَّذِیْ لَا یَبْخَلُ سُبْحَانَ الْحَلِیْمِ الَّذِیْ لَا یَعْجَلُ
پادشاہ زندہ کہ نمی خسپد پاکست دانائی کہ نادان نیست پاکست بردباری کہ شتاب نکند پاکست

بعد ازاں ہر نوع کہ خواہد بخواند بعد ازاں اگر خواہد بہ جانب علیہ بنشیند و بہ ذکر مشغول شود و بعد از سلام ہر سہ رکعت

شرح ہفتم در ذکر نماز خفتن

از ہفت شب گزشتہ نماز خفتن بگزارد حضرت قدوۃ السالکین امدت برکاتہ و عہدے بعد نماز خفتن بسجدہ ادا میکردند در سفر حضر مراعت ہمیشہ بذا فاقی در راہ
ہم مغفرۃ زاد الدر تشریف بکنار دریا و جہاز نشستہ بودند و دہ بیست بار شش ماہ بجہاز گزشتہ کہ قضا را طوفان
شد اصحاب کشتی بسیار مضطر شدند سہ روز گزشت حضرت مخدومی بہ عادت مستمرہ بہ استغفار و استغاثہ مشغول و داشتند
چون استغاثہ بنجات داد چہارم شب ہم از قرار معہود در ذکر معارف بحقائق گذشت در ثلث شب امیر بارہ

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

طرفہ حالی است دم صبح گاہ ✤ ہم در عیش خوش بود و ہم گناہ ✤ آنکہ دمی یافتہ وقت سحر
کز دم خورشید سر از دل بدر ✤ جز بسعادت ازل آرد قدم ✤ فاتحۂ راز بود صبحدم
صبوحم خیز عذار نیاز ✤ بر در دل بر اے دل و جان فراز ✤ مال باخلاص و بگو انی خدای
ساہ سوی منظر عرفان نمای ✤ گوہر بحر صدف صبحدم ✤ خیز کف آور در راز دم
ساغر توحید و شراب سحر ✤ ہر کہ خورد دارد و عرفان لبش ✤ از اکابر منقول است

کہ طالب طبقات رحمت بود دست کرد و ثمار مردم سحر چیزے یافتند و بصیب خیر ان عشرت انگیز نشدند و نصیب خواب آلودگان حرمان بر نبات ریزند کہ طراوت و خضرت گیرند در اثر است کہ خواب بیداری سحر شبہ بر شبہ است کہ در شرح تواں آورد ہیچکس بدین سعادت مستعد نشود جز سعادت مند و بدین بہرہ ور نبود جز بہرہ مند بیداری سحر فائدہ دارد اگرچہ یکساعت باشد و چندان پانچہ بزرگ خالہ حضرت فدوۃ الکبیر او مسفر مودند ہر سعادت دینی و افادت یقینی کہ مرا نصیب کردند ہمہ از برکت سحر خیزی بود و دلالت بدین دولت مرا حضرت ابو العباس عالم نمودند و طالب صادق را باید کہ روزانہ اسباب بیداری بہم رساند چنانکہ صدق و صیانت و تقاوت و اشتمال آن کما و صاف حمیدہ اند او موصوف باشد تا توفیق سحر خیزی گردد و قیلولہ را اصلی کلی داند ہر کرا توفیق رفیق بود از خواب حرمان بیدار شود و صبح ندیدہ باشد در ازدہ رکعت نماز کند بشمس سلام در رکعت اول بعد از فاتحہ آیۃ الکرسی تا خالدون و در دوم آمن الرسول تا آخر سورہ بعد ہ مشغول شود بتلاوت تا صبح و دعا ما بہتر آنست ربہ [illegible] شوال

فی اوقات خواب و اوقات خواب افتاد

یکرہ النوم فی اول النہار و بین العصر و المغرب و یستحب النوم فی وسط النہار و وقت
کرہ ہست خواب کردن در اول روز و میان عصر و مغرب و مستحب ہست خواب در نیمروز و وقت
عن ابن عباس رضی اللہ عنہ انہ نظر الی بعض ولدہ و ہو نائم وقت الصبح فرکضہ برجلہ
از ابن عباس رضی اللہ عنہ مر او دید پسرے بعض فرزند خود را خفتہ بود بوقت صبح پس زد او را بپائے خود
و قال قم لا نامہ اللہ عینیک انما ینام فی الساعۃ التی یقسم فیہا الارزاق اما علمت انہا
و گفت ایستا روشن خدا بیدار دادہ مر چشمہا او را و نمیخوابد مگر در ساعتی کہ قسمت میشود در ان روزیہا چہ ندانستی این خوابہا
النوم التی قال العرب بکرہیہ تمثل مہریۃ منار الحاجۃ ثم قال النوم ثلثۃ حرق حمیق
خوابیست کہ گفتند عرب بکراہیت او اند فرو کردن منار الحاجۃ باز گفت خواب سہ گونہ ہست حرق و حمیق
و حرق فاما الحرق فنوم الہاجرۃ و اما الحمیق فنوم الصبح و اما الخرق فنوم النہار و لا ینامہا
و حق پس لیکن حق خواب پس خواب نیمروز ہست لیکن خواب صبحگاہی ابلہی و لیکن خرق پس خواب صبح ہست وقتے خواہد کہ
الا احرق او احمق او مسکران او مریض و قد ذکرہ و عید ثم الصبح
مگر سوختہ یا نادان یا مخمور یا مریض و ہر آئینہ ذکر نمود و عید خواہند صبح

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

شرف ہشتم در ذکر ماہ محرم در حدیث وارد ست کہ چوں حضرت علیہ السلام ماہ نو محرم را بیند
این و اخواندی مرحبا بک یا شہر البدء و الشہر العید و الیوم الموعود و الساعۃ المجدد یا مرحبا یا ملائکتین اسکنا
مرحبا بہ نہال نو و چہار نو و روز نو و ساعت نو مرحبا بکما تین شاہدین
الکلیا فی صحیفتی بسم اللہ الرحمن الرحیم اشہد ان لا الہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ
کردہ شد در صحیفہ من بسم اللہ الرحمن الرحیم گواہی دہم کہ آنچہ ہیچ معبودی مگر خدائی یگانہ نیست شریکی او را
ان محمدا عبدہ و رسولہ و ان الجنۃ حق و النار حق و ان الساعۃ آتیۃ لا ریب فیہا و ان اللہ یبعث من فی القبور
بندہ او ست و فرستادہ او و بہشت حق است و دوزخ حق است و قیامت آمدنی است شک نیست در آنکہ خدا برانگیزد
اول شب ماہ محرم شش رکعت نماز بگزارد و سہ بار بخواند در ہر رکعتی بعد از فاتحہ سہ بار اخلاص و سہ بار معوذتین
ایضا ہر کہ شب اول ماہ محرم سہ بار بگوید لا الہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک و لہ الحمد یحیی و یمیت
ہیچ معبودی مگر خدائی یگانہ نیست شریکی او را او راست ملک و او راست ستائش زندہ میکند و میمیراند
و ہو علی کل شیء قدیر بیدہ الخیر و الشر فی الیوم الف مرۃ کتب اللہ لہ بکل مرۃ الف حسنۃ و محا عنہ الف سیئۃ
و او بر ہر چیزی تواناست بدست او ست نیکی و بدی در ہر روز ہزار بار نویسد خدا برای او بہر بار ہزار نیکی و محو کند از او ہزار بدی
و رفع لہ الف درجۃ و کان یوم القیامۃ من الآمنین
و بلند کند برای او ہزار درجہ و باشد او در روز قیامت از ایمن شدگان
ذکر روز عاشورا صد رکعت نماز بگزارد در ہر رکعتی بعد از
فاتحہ سہ بار اخلاص بخواند بعد از سلام سبحان اللہ و الحمد للہ و لا الہ الا اللہ و اللہ اکبر تا آخر روز چہار رکعت نماز بگزارد در ہر
رکعتی بعد از فاتحہ آیۃ الکرسی سہ بار و اخلاص پانزدہ بار و بعد از سلام اخلاص صد بار ثواب بے اندازہ
و اگر انشراح داشتہ باشد صلوۃ العمر بروایۃ النبی صلی اللہ علیہ وسلم بگزارد چنانکہ در مونس النفوس مسطور ست
اگر بگزارد بروایۃ نبی مشرف گردد و در قوۃ الابرار مسطور ست در رسالی نازدہ داشتن سیزدہ شب معمول
صوفیہ ست و پنج شب از ان در غیر رمضان و آن شبہای طاق ست و ہشت شب دیگر اول شب ماہ محرم و
شب عاشورا و اول شب ماہ رجب و شب پانزدہم ماہ رجب و شب ہفتم ماہ رجب بروایت صحیح شب معراج ست
و شبہای دو شب عید و ہر روز ہفتہ روز دوشنبہ و روز پنجشنبہ روز عرفہ روز عاشورا پانزدہم شعبان روز جمعہ
عید ایام معلوم تا و آن عشر ذی حجہ ست و ایام معدودات و آن ایام تشریق ست سہ روز پس عید الفطر
روز عاشورا روزہ دارد نہم و یازدہم بدارد مخالفت یہود چنانکہ تمام سال روزہ داشتہ باشد
و عشرہ عاشورا اگر تواند روزہ دارد کہ پیش از فریضہ ماہ صیام روزہ فریضہ عاشورا بود امم مختلفہ
چون آفتاب بلند شود دو رکعت نماز بگزارد بخواند در رکعت اول بعد از فاتحہ آیۃ الکرسی یکبار
دوم و انزلنا ہذا القرآن تا آخر و اگر یاد ش نباشد اخلاص بخواند بعد از سلام ہر دو بگوید این دعا
یا اول الاولین و یا آخر الآخرین لا الہ الا انت خلقت اول ما خلقت فی ہذا الیوم و خلقت آخرا
اول اولین و ای آخر آخرین ہیچ معبودی مگر تو آفریدی اول چیز کہ آفریدی در ین روز و آخر چیز کہ
تخلق فی ہذا الیوم اعطنی فیہ خیرا اولیت فیہ انبیاءک و اصفیاءک من نوح و نبینا محمد و ابراہیم
آفریدی در ین روز ہر چہ خیر ہست کہ دادی در ان انبیاء خود را از نوح تا محمد و ابراہیم

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ذکر روز عاشورا و اعمال مسنونہ و مستحبہ آں

ما اعطیتهم فیه من الکرامة بحق محمد علیه السلام

چیزیکہ دادی ایشانرا در ین از کرامت بحق محمد علیہ السلام ؛

ذکر روز عاشورا غسل بکند و سہ بار آب بر سر ریزد و بگوید —

حَسْبِیَ اللّٰہُ لَآ اِلٰہَ اِلَّا ھُوَ نِعْمَ الْوَکِیْلُ نِعْمَ الْمَوْلٰی وَنِعْمَ النَّصِیْرُ وَاَشْھَدُ اَنْ لَّآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ وَحْدَہٗ

کافیست مرا عنایت معبودی گمراہ بہتر کارسازست بہتر مولی و بہتر یاریگرست و گواہی دہم بآنکہ نیست معبودی مگر خدای

لَا شَرِیْکَ لَہٗ لَہُ الْمُلْکُ وَلَہُ الْحَمْدُ یُحْیِیْ وَیُمِیْتُ وَھُوَ حَیٌّ لَّا یَمُوْتُ بِیَدِہِ الْخَیْرُ وَھُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ؛

بیست شریکی او او راست ملک و او راست ستودن بیست بدست او ست خیر و زندہ میکند و میرداند و او ہمیشہ زندہ است

اللہ تعالے آن بندہ را از جملہ بلیات تا وفات آن سال نگہدارد و دیگر در روز عاشورا

چہار رکعت صلوٰۃ الخصمان بگزارد کہ دیرا خوشنودی خصمان گویند بخواند در رکعت اول

بعد از فاتحہ اخلاص یازدہ بار و در دوم سورۃ الکافرون سہ بار و اخلاص یازدہ بار و در سیوم المکم التکاثر

یکبار و اخلاص یازدہ بار و در چہارم آیت الکرسی سہ بار و اخلاص بیست و پنجبار ہر کہ این نماز بگزارد

ثواب بسیار یابد و خصمانش خشنود گردند و خوشنودی خصمان یکی از مہمات دنیا و دیگر از مہمات آخرت

جزای وی یا عمال تشغال خواہد یافت و ابدال خواہد پرفت و بعد از ین نماز چہار قل ہر یکبار تمام بار بخواند

سُبْحَانَ اللّٰہِ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ وَلَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ وَاللّٰہُ اَکْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِاللّٰہِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ اَللّٰھُمَّ اغْفِرْ لِیْ وَلِوَالِدَیَّ وَلِلْمُؤْمِنِیْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ

خدایا بیامرز مرا و پدرین مرا و ہر کہ پرستا خدایا بیامرز مرا و مومنین و مومنات را

و استغفار چہار صد بار شایخ این نماز را در نزدیہ در عرفہ و عید الضحیٰ و پانزدہم شعبان و آخر جمعہ ماہ رمضان گفتہ اند

بیانفزودہ و آنیان بعد عاشورا از عمل مشایخ علما و صلحا چیزہا آمدہ است چنانکہ فاضلی آنرا بشعر مشعر کردہ

علیکم یوم عاشورا فحثوا	بان تاتوا بعشر من خصال	بصوم و صلوٰۃ و صحابر
لازم گیرید روز عاشورا ای قرین	این را کہ بیارید در خصال را	بروزہ و نماز و گردانیدن دستہا
علی راس الیتامی واغتسال	وصلح والعیادۃ للعلیل	وتوسیع الطعام علی العیال
بر سر ہائے یتیمان و غسل	و صلح و عیادت مریض	و وسیع گردانیدن طعام بعیال

وتامنها زیارۃ عالیکم	وتاسعها الدعا مع الکتال	
و ہشتم آن زیارت عالم	و نہم آن دعا با سر دست جمع کردن	

خشرۃ قدوۃ الکبار ؛ مسفر مرد خدا کہ ہمہ کابر شرق و غرب را کہ ملازمت کردیم ہمہ برین بود و ازو و از جمع مشایخ

منقولست کہ روز عاشورا این دعا خواند عمرش دراز گردد و بگرد اجلش در ان سال رسیدہ باشد توفیق خواندن بیابد لہذا

جمیع اصحاب جہاد لا سیما احفاد را در روز عاشورا طلب کردہ بقرأۃ این دعا امر میکردند دعا این ست ؛

سُبْحَانَ اللّٰہِ مِلْأَ الْمِیْزَانِ وَمُنْتَہَی الْعِلْمِ وَمَبْلَغَ الرِّضَا وَزِنَۃَ الْعَرْشِ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَا مِنَ اللّٰہِ اِلَّا

تسبیح کنم خدا را بہری میزان و منتہای علم و مبلغ رضا و وزن عرش نیست پناہی و نہ پناہی از خدا مگر

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الیہ سبحان اللہ عدد الشفع والوتر وعدد کلمات اللہ التامات واسالہ السلامۃ برحمتہ ولا حول
بگذارد و نصیب کنیم خدا را بعدد بہشت و خلق۔ و عدد کلمات تمام شونده خدا ۔ و سوال کنیم ایشان را برحمتی که دنیت بازگشتن
ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم وصلی اللہ علی خیر خلقہ محمد وآلہ اجمعین
و نعمت برطاعت نگرداناد ما را بنده بزرگ و رحمت کند بر بهترین مخلوق خود محمد و بر همه آل او

حضرت قدوۃ الکبرا میفرمود اگرچه شرح قصه مشهد و قتل امام حسین رضی اللہ عنہ بتصحیح روایات
صحیحه و اسناد بمقبولات صریحه پیوسته است و لیکن بنا بر تطویل کتاب درین مجموعه مذکور نشد قراءة
مقتل در مجامیع کثیره ممنوع هم نیست از جهت استماع نوع ابرازیه نوردیدگان رسول و جگرگوشگان بتول و
جماعه رضی اللہ عنهم اما بطریق اجمال اگر ذکر بقتل ایشان کند موجب درد صاحبدلان و سبب طرد سرور
مقبلان گردد خالی از ثواب نیست

کما جاء و بعض الاخبار ورد فی شرح الآثار من بکی وفاضت عینا من خشیۃ اللہ فی یوم عاشورا و
چنانکه آمد در بعض اخبار و وارد گردید در شرح آثار هر که گریست و تر شد بسوی او چشم او از خوف خدا در روز عاشورا و
لیلتکتب عند اللہ من الخاشعین وجبل لہ نصیبا فی عبادۃ الخافقین ومن صافح احدا یوم عاشورا
شب او نوشته شود نزد خدا از خاشعین و گرداند خدا برای او نصیبی از عبادت اهل مشرق و مغرب هر که مصافحه کرد با دیگری در روز عاشورا
صافح الروحانیون والکروبیون حتی یفترق من یده ۔ من اکرم اخاہ المسلم فی یوم ۔ اشد او یطیب کلمته
مصافحه نمود او را روحانیان کروبیان تا آنکه جدا شود از دست او و هر که اکرام کرد برادر مؤمن خود را در روز عاشورا خوشبو کرد او را
یوم عاشورا بوضع فی قبرہ طیبا من الجنان ومن زار عالما یوم عاشورا یعطی مثل ثواب المهاجرین والا
او را در روز عاشورا بنهادن خوشبوئی از بهشت با او در گور او ۔ و هر که زیارت عالم کرد در روز عاشورا داده خواهد شد مثل ثواب مهاجرین و انصار
وکتب لہ ملکان من الحسنات الی مثلها من الحول قال علیہ السلام لو انفق مؤمن ملاء الارض ذهبا
و نویسند برای او دو فرشتگان نیکیها مثل آن تا سال ۔ فرمود علیه السلام ۔ اگر خرج کند مؤمن پر زمین زر
ما اعد افضل یوم عاشورا من صامه فتحت لہ ثمانیۃ ابواب الجنۃ یدخل ایها شاء قال علیہ السلام
نخواهد یافت بندگی روز عاشورا پس هر که روزه نهاد او را گشاده شوند برای او هشت در بهشت تا داخل شود از هر که خواهد فرمود علیه السلام
من صام عاشورا فله بکل ساعۃ من ساعات اللیل والیوم بعث اللہ الیہ بکل ساعۃ
هر که روزه عاشورا نهاد پس او را بهر ساعت از ساعات شب و روز ۔ فرستد خدا بسوی او بعوض هر ساعت
منها سبعین مائۃ الف ملک یدعون ویستغفرون لہ الی یوم القیمۃ وان اللہ تعالی جعلت بعدد
ازان ساعات هفتاد لک فرشتگان دعا و استغفار کنند او را ۔ تا روز قیامت و هر آینه خدا بهشت هشت
اللہ فی کل جنۃ سبعین مائۃ الف ملک یبنون القصور والدائن ویغرسون الاشجار و
خواهد بهر بهشت هفتاد لک فرشتگان که بنا کنند قصرها و شهرها و بنشانند درختها و
یجرون الانهار منذ یوم صیامہ الی ان یموت ذلک العبد والامۃ قال علیہ السلام من صام
جاری کنند نهرها را از روز که روزه نهاد تا آنکه بمیرد این بنده و این کنیز ک ۔ فرمود علیه السلام هر که روزه نهاد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

یوم عاشورا اعطی من الاجر بعدد کل حرف من التورٰیۃ والانجیل والزبور والفرقان عشرین
روز عاشورا دادہ خواہد شد از اجر بعدد ہر حرف از توریت وانجیل وزبور وفرقان بست
حسنۃ ومن صام یوم عاشورا اعطی لہ اجر الف شہید قال علیہ السلام من صام یوم عاشورا
نیکی وہر کہ روزہ عاشورا بنہاد دادہ خواہد شد او را ثواب ہزار شہید فرمود علیہ السلام ہر کہ روزہ عاشورا بنہاد
فی نفسات والسکوت کان کفارۃ المعاصی من الذنوب فی تلک السنۃ ومن صلی رکعتین
در نفسہا وخاموشی اسکوت خواہد شد کفارہ از گناہان وخطایان این سال وہر کہ دو رکعت نماز خواہد
بقیام وقرء ورکوع وسجود وخضوع یقول اللہ تعالی ما جزاء ہذا العبد فیقول الملائکۃ
بقیام علم ورکوع وسجود وخضوع بگوید خدای چیست جزائی این بندہ پس گویند فرشتگان
انت اعلم یا رب فیقول اللہ تعالی اکتبوا لہ الف الف حسنۃ واغفروا لہ الف الف
تو خود دانی ای پروردگار پس بگوید خدائے تعالی بنویسید او را ہزار ہزار نیکی ومحو کنید از وی ہزار ہزار
سیئۃ وارفعوا لہ الف الف درجۃ وافتحوا لہ
بدی وبلند کنید برائی او ہزار ہزار درجہ گشادہ کنید او را
الف الف باب فی دار الجلال لا یغلق علیہ ابدا
ہزار ہزار در ہا در خانۂ بزرگی خود بستہ نشود بروی او ہیچ۔
در روز عاشورا باید کہ این دہ چیز نگاہ دارد وغسل ونماز در روز دسر بہ دست سر بتیم وصلہ رحم ودہ لقمہ طعام بر سر عیال وزیارت
مقبرہ وعیادت مریض ودعا شب وایست کہ ہر مومن این دعا در روز عاشورا بخواند البتہ زندہ بماند تا عاشورای
بسم اللہ الرحمن الرحیم سبحان اللہ ملاء المیزان ومنتہی العلم ومبلغ الرضا وزنۃ العرش
بسم اللہ الرحمن الرحیم تسبیح کنم خدا را بہ پری میزان ومنتہای علم ومبلغ رضا ووزن عرش
ولا ملجاء ولا منجا من اللہ الا الیہ سبحان اللہ عدد الشفع والوتر وعدد الکلمات التامات
ونیست پناہی ونہ پناہی از خدا مگر بسوی خدا۔ تسبیح کنم خدا را بعدد جفت وطاق وعدد کلمات تامہ کہ ثنا گفتہ شود او را بہ
بحمدہ ولا حول ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم حسبی اللہ ونعم الوکیل فنعم المولی ونعم النصیر وصلی اللہ علی خیر خلقہ محمد وآلہ
وقوت بطاعت گرانبار خدا نیست مرا بندگان او را کفایت مرا ایشان را ویاری مرا ایشان را ونیست حرکت کردن بہتر بن خلق خدا محمد وآل او
بعد از ان دو بار صلوٰۃ فرستد واین دعا بخواند بسم اللہ الرحمن الرحیم یا فارج کرب ذی النون یوم عاشورا ویا جامع
بسم اللہ الرحمن الرحیم اے کشایندہ سختی ذی النون روز عاشورا وای جمع
شمل یعقوب یوم عاشورا ویا سامع دعوۃ موسی وھارون یوم عاشورا یا رحمن الدنیا والاخرۃ ورحیمہا
متفرق یعقوب روز عاشورا وای شنوندہ دعای موسی وہارون در روز عاشورا ای رحمن دنیا وآخرت ورحیم آخرت وحشتم بگردان
صل علی محمد وآلہ وصل علی جمیع الانبیاء والمرسلین واقض حاجاتی للدنیا والاخرۃ وطول عمری بحسنات
آل محمد سلام فرست وحسنات بہمہ پیغمبران ورسولان دہ حاجات مرا در دنیا وآخرت روا کن ای ارحم الراحمین ۴۴

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ایضاً در ایام نیلروز بنام امام حسین رضی اللہ عنہ کفنین بگزارد در ہر رکعتی بعد فاتحہ اخلاص پانزدہ بار بخواند بعد سلام آیۃ الکرسی ہفت بار بخواند نقل است کہ حضرت امیر المومنین رضی اللہ عنہ ہر روز دو رکعت نماز میگزاردی در اول بعد فاتحہ الم نشرح دو دوم اذا جاء بیست و پنجگان بار بخواندی ایضاً ہر کہ در روز عاشورا بہر حاجتی کہ این مناجات بخواند بکفایت رسد این است بسم اللہ الرحمن الرحیم الہی بحرمۃ الحسین واخیہ وامہ وابیہ وجدہ وبنیہ فرجا انک انت وصلی اللہ علی خیر خلقہ محمد وآلہ اجمعین

بسم اللہ الرحمن الرحیم خدایا بحرمت حسین و برادر و مادر و پدر او و جد و اولاد او کشادن این چیز کہ من میخواہم بر من گردان بہترین فتح خود مرا

شرف ہم در ذکر ماہ صفر

ختم اللہ والطفر علی کافۃ المسلمین والمسلمات حضرت قدوۃ الکبار میفرمودند گران ترین ایام و صعب ترین اعوام ماہ صفر است زیرا کہ حضرت علیہ السلام نشستہ بودند کہ مردے کریہ المنظر و صعب المنظر و اسود الجوہر بزوار شد تر رسیدند پرسیدند در خانہ دوان شدند صفر از عقب آواز دادند کہ مریز یا رسول من کہ ماہ صفرم کہ تعالی مرا من بلیات صعب و آفات نصب کردہ و در دو ازدہم فرودہ کہ ہر کہ بعبادت و دعوہ و ذکر پناہ گیرد از شر من ایمن بود تعالی و جز صعوبت و کربت در تمامی سال نازل کردہ یک جزو ریا نزدہ ماہ ہست و نہ جزو ماہ صفر بنہاد تعالی ہمہ از صعائب ہی مصون و محفوظ دارد یا بنبی اللہ الا امجاد و در شب اول ماہ صفر شش رکعت نماز بگزارد و دعا کہ در ماہ نود شب ہای بلال متعین شدہ ہر کہ بخواند این حافظ

اللھم صل علی محمد عبدک و نبیک و رسولک النبی الامی وعلی آلہ وبارک وسلم اللھم انی اعوذ

خدایا بحرمت کن بر محمد بندہ خود و نبی خود و رسول خود کہ نبی امی ست و بر آل او و برکت و سلام کن خدایا پناہ میجویم من بتو کریم

بک من شر ھذا الشھر ومن کل شدۃ وملاء وبلیۃ قدرت فیہ یا دھر یا دیھور یا غدار یا مکار یا

بتو از شر این ماہ و از ہر سختی و بلا و مصیبت کہ مقدر کردی در و در آن ای دہر ای دیھور ای غدار ای مکار

کینون یا کینان یا ازل یا ابد یا مبدئ یا معید یا ذا الجلال والاکرام یا ذا العرش المجید انت

کینون ای کینان ای ازل ای ابد ای بدایت کنندہ ای اعادت کنندہ ای ذو الجلال و الاکرام ای ذو العرش المجید

تفعل ما تزید اللھم احرسنی بعینک نفسی واھلی ومالی وولدی ودینی ودنیای من ھذہ السنۃ وما

میکنی آنچہ ارادہ کنی خدایا نگہدار بچشم خود نفس مرا و اہل مرا و اولاد مرا و دین مرا و دنیای مرا از این سال و آنچہ در

من شر ما قضیت فیھا واکرمنی فی الشھر بکرم النظر واختمہ لی بسلامۃ ونعافیۃ واھلی واولیائی

از شر چیزہا کہ قضا کردی در آن و اکرام کن مرا در ماہ بکرم نظر و باتمام رسان او را بسلامت و عافیت مرا و اہل مرا و دوستان مرا

واقربائی وجمیع امۃ محمد علیہ السلام یا ذا الجلال والاکرام بتبلیغی بغیتھا بحرمۃ الابرار فی

و اقربای مرا و جمیع امت محمد علیہ السلام را یا ذا الجلال و الاکرام باستانی کہ بغیت آن بحرمت ابرار در

الاخیار یا عزیز یا غفار یا کریم یا ستار برحمتک یا ارحم الراحمین

اخیار ای عزیز ای غفار ای کریم ای ستار برحمت خود ای ارحم الراحمین

باقی ہر روز تا یوم ماہ بخواند ایضاً شب اول ماہ صفر بعد نماز خفتن پیش از وتر چہار رکعت بگزارد در اول رکعت بعد فاتحہ الکافرون و در دوم اخلاص و در سوم سورہ فلق و در چہارم والناس بخواند بعد سلام منہمک و مشغول

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

سبحان اللہ والحمد للہ ولا الہ الا اللہ واللہ اکبر ولا حول ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم
تسبیح کنم خدا را ستائش خدا است و نیست معبودی مگر خدا و خدا بزرگ تر است و نیست بازگشتن از گناہ و نہ قوت بر طاعت مگر بہ
گوید از جملہ بلاہا ایمن گردد و در روز آخرین چہارشنبہ ماہ صفر بعد اشراق غسل کردہ چہار رکعت بگزارد در
ہر رکعتی بعد فاتحہ انا اعطینا ہفدہ بار و اخلاص پنج بار و معوذتین یکبار بخواند تا تمام سال در امان
حق باشد و ہفت سلام نوشتہ بشستہ بخورد

بسم اللہ الرحمن الرحیم سلام قولا من رب الرحیم سلام علی نوح فی العالمین سلام علی ابراہیم انا کذلک نجزی
بسم اللہ الرحمن الرحیم سلام قولی است از پروردگار مہربان سلام بر نوح است در عالمہا سلام بر ابراہیم است ہمچنین
المحسنین سلام علی موسی و ہارون انا کذلک نجزی المحسنین سلام علیکم طبتم فادخلوہا خالدین سلام ہی حتی
محسنین اسلام است بر موسی و ہرون ہمچنین جزا دہیم محسنین را سلام است بر شما پاکیزہ شدید پس داخل شوید در بہشت
مقیم است و در آخرین چہارشنبہ ماہ صفر الرشح و التین را با خلاص شتاد بار بخواند آن ماہ تمام نشود کہ غنی گردد ؛

شرف دہم در ذکر نماز و دعا ماہ ربیع الاول شب اول بعد از نماز شام دو رکعت بگزارد در ہر رکعتی بعد فاتحہ اخلاص پانزدہ بار بعد سلام ہفتاد
اللھم صل علی محمد و علی ال محمد و بارک و سلم برحمتک یا ارحم الراحمین ؛
خدایا رحمت کن بر محمد و بر آل محمد و برکت و سلام کن برحمت خود ای ارحم الراحمین ؛

گوید در دوم ماہ چہار رکعت بگزارد در ہر رکعتی بعد فاتحہ آیۃ الکرسی سورۂ طہ و سورۂ یٰسین سہ بار سورۂ اخلاص بخواند ایضاً
در روز دہم ماہ سورۂ اخلاص صد بار و شصت بار بخواند و بست یک کعک بگزارد در ہر رکعت بعد فاتحہ سورۂ مزمل بخواند ؛

شرف یازدہم در ذکر ماہ ربیع الثانی سوم شب چہار رکعت بگزارد در ہر رکعتی بعد فاتحہ قرآن بخواند بعد از سلام یا بدیع
یا بدیع گوید و یازدہ بار بعد چاشت چہار دہ رکعت بگزارد بہ نیت سلام در ہر رکعتی بعد فاتحہ سورۂ اقرا بخواند

شرف دوازدہم در ذکر ماہ جمادی الاولی شب اول رکعتین بگزارد
در اول رکعت بعد فاتحہ سورۂ تکاثر دوم سورۂ مزمل و در اول چہار رکعت بگزارد در ہر رکعتی بعد فاتحہ اذا جاء ہفت بار بخواند
در سوم شب بیست رکعت بہ سلام بگزارد در ہر رکعتی بعد فاتحہ سورۂ القدر دہ بار بخواند چون از نماز فارغ
شود تا صبح این تسبیح گوید یا عظیم تعظمت بالعظمۃ و العظمۃ فی عظمتک عظمتک یا عظیم بست و ہفتم ماہ ہشت
رکعت بگزارد در ہر رکعتی بعد فاتحہ سورۂ قل ہو اللہ احد بخواند بعد از سلام سبوح قدوس رب الملائکۃ و الروح

شرف سیزدہم در ذکر نماز و دعا ماہ جمادی الثانی شب اول دو رکعت بگزارد بعد از سلام
ہفتاد گوید سیزدہم ماہ دوازدہ رکعت بنیت سلام بگزارد در ہر رکعتی بعد فاتحہ سورۂ لایلاف بخواند بعد از سلام سورۂ تو
بخواند و ان سال از زلزلہ و ہیبت و بیماریہا ایمن باشد و پنجم ماہ بعد از نماز شام چہار رکعت بگزارد بعد از سلام یا سمیع گوید در نظر خود
شرف چہاردہم در ذکر ماہ رجب شب اول بعد از نماز شام بیست رکعت نماز بگزارد بخواند در ہر رکعتی فاتحہ الکرسی
و اخلاص پنج بار لا الہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک و لہ الحمد و ہو علی کل شیء قدیر بعد از سلام
یکبار لا حول و لا قوۃ الا باللہ العلی العظیم گوید چہل سال ایمن شود اول سال از ماہ رجب یا نزدہم ماہ آخر زمستان و اول

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

غسل کند در ماہ رجب استغفار بسیار بگوید استغفار ماہ رجب بہ است

استغفار

استغفر اللہ من ذنوبی کلہا سرہا وجہرہا صغیرہا وکبیرہا قدیمہا وحدیثہا اولہا وآخرہا
استغفار کنم خدا را از ہمہ گناہان خود چہ پنہان آن چہ آشکارا آن چہ خرد آن چہ بزرگ آن چہ قدیم آن چہ حدیث آن اول آن و آخر آن
ظاہرہا وباطنہا واتوب الیہ اللہم اغفرلی برحمتک

ظاہر آن و باطن آن و متوجہ شوم بسوی او خدایا بیامرز مرا برحمت خود

حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند از حضرت عبد الرزاق کاشی نقل میکردند ہر کہ در ماہ رجب سہ ہزار بار این استغفار بگوید البتہ آمرزیدہ گردد استغفر اللہ یا ذا الجلال والاکرام من جمیع الذنوب والاثام ؛

شرف پانزدہم در ذکر لیلۃ الرغائب اول شبنہ کہ در ماہ رجب آید روزہ دارد و شب آدینہ اول ماہ رجب بعد از نماز خفتن دوازدہ رکعت نماز پیشین بشش سلام بگذارد بخواند در ہر رکعتی بعد از فاتحہ انا انزلناہ سہ بار و اخلاص دوازدہ بار چون از نماز فارغ شود بنشیند و ہفتاد بار بگوید اللہم صل علی محمد النبی الامی وعلی آلہ پس سجدہ کند و ہفتاد بار بگوید سبوح قدوس رب الملائکۃ والروح پس بنشیند و ہفتاد بار بگوید رب اغفر وارحم وتجاوز عما تعلم فانک انت العلی العظیم ؛ پس سجدہ کند و ہفتاد بار بگوید سبوح قدوس تا آخر پس بنشیند حاجت خواہد از حضرت سلطان المشایخ منقول است کہ ہر کہ نماز لیلۃ الرغائب بگذارد در ان سال نمیرد **حضرت قدوۃ الکبرا** میفرمودند کہ نماز خواجہ اویس قرنی بعضے مشایخ گذارده اند اگر تواند گذارد و ترتیب مشہور است و در ہر عشرہ کہ توفیق رفیق گردد جایز و داشتہ اند در پانزدہم روز استقامت بعد الاشراق پنجاہ رکعت نماز دوگانی بگذارد در ہر رکعتی بعد از فاتحہ اخلاص و معوذتین بخواند و در پانزدہم ماہ رمضان نیز این نماز بگذارد و ثواب بسیار است و دعای استفتاح مشہور است چنانکہ در شرح اوراد دیگر مسطور است ایضا معمول مشایخ ست در شب پانزدہم رجب دو رکعت نماز بگزارد و بخواند در ہر رکعتی بعد از فاتحہ اخلاص سہ بار و بقنوت دہ بار چون نماز فارغ شود صد بار بخواند سبحان اللہ والحمد للہ ولا الہ الا اللہ واللہ اکبر ثواب بے نہایت ست ایضا میفرمودند روز چہاردہم و پانزدہم رجب روزہ دارد و در ہر شب صد رکعت نماز بگذارد و ہر رکعتی صد بار بخواند در ہر رکعتی فاتحہ یکبار و اخلاص ده بار چون از نماز فارغ شود ہزار بار استغفار گوید از جمیع بلیات روزگار و نکبات گردون در امان باشد و از شرور فلکیات و قصور کواکب محفوظ آید و اگر در ین شب یا روز بمیرد در حجرہ شہید باید روز پانزدہم غسل کند و بوقت چاشت فراغ پنجاہ رکعت استفتاح مذکور بگذارد **شرف شانزدہم در ذکر ماہ شعبان** اول شب از ماہ دوازدہ رکعت نماز بگذارد در ہر رکعتی فاتحہ یکبار و اخلاص دہ بار ثواب بسیار است و در آخر شب دو رکعت نماز بگذارد و بخواند در ہر رکعتی بعد فاتحہ اخلاص صد بار و در رکوع و سجود بگوید سبوح قدوس رب الملائکۃ والروح پس بنشیند و ہفتاد بار بگوید اللہم اغفر لی ما قدمت وما اخرت وما اسررت وما اعلنت وما انت اعلم بہ منی پس برخیزد و بجای اسلام ما کسبت پس انچہ خواہد دعا خواند مستجاب گردد **شب برات** در شب برات صد رکعت نماز بگذارد و بہ پنجاہ سلام در ہر رکعتی بخواند بعد از فاتحہ ده بار سورۂ اخلاص چون از نماز فارغ گردد سر بسجدہ نہد و این دعا بخواند ؛

شرف پانزدہم در ذکر لیلۃ الرغائب

شرف شانزدہم در ذکر ماہ شعبان

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بسم الله الرحمن الرحيم اعوذ بنور وجهك الذي اضاءت به السموات والارض وكشفت به الظلمات و
بسم الله الرحمن الرحيم پناه گيرم بنور روی تو که منور ست بدو هفت آسمان و هفت زمين و گشاده شد بدو تاريکيها و
صلح عليه امر من الاولين والآخرين من فجاءة نقمتك ومن تحويل عافيتك ومن شر كتاب يؤتى
صلح شده بدو امر اولين و آخرين از مفاجات نقمت تو و از گردانيدن عافيت تو و از هر بدی نوشته که ساقی گردد بنا گرم
بيمينه او شماله او من شر هذا اليوم ومن شر هذه الليلة واعوذ برضاك من سخطك واعوذ بك منك جل ثناؤك وما ابلغ رحمتك و
بدست راست او بدست چپ او از شر اين روز و از شر اين شب و پناه گيرم بخشنودی تو از خشم تو و پناه گيرم بمعافی تو از عقوبت تو
اعوذ بعفوك من عقابك واعوذ برضاك من سخطك واعوذ بك منك جل ثناؤك وما ابلغ رحمتك و
و پناه گيرم بتو از تو جل ثناء تو و چه بليغ ست رحمت تو

لا احصي ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك

نتوانم شمرد ثنای تو را تو چنانی که ثنا کردی بر نفس خود

پس بنشيند و صلوة بگويد و دعا بخواند اللهم طهر قلبي من النفاق كما طهرت ثوبي من الدنس اللهم طهر قلبي من الشرك بريا و لا شقيا ؛
پس حاجت خواهد البته مستجاب شود شرف بعد هم در ذکر ماه رمضان چون ماه رمضان در آيد
بگويد اللهم رب رمضان ادخله علينا بامن وايمان وسعة من السقم وفراغ من الشغل واعنا
خدايا پروردگار رمضان داخل کن ماه را بر ما بامن و ايمان و صحت از سقم و فراغت از اشغال و ياری کن ما را
على الصيام والقيام وتلاوة القرآن حتى ينقضي عنا قد غفرت لنا ورضيت عنا ؛
بر صيام و قيام و تلاوت قرآن تا آنکه گذرد از ما ماه رمضان حالتيکه بخشيده می ما را و خشنود شده ی از ما ؛
در شب اول ماه رمضان صورة انا فتحنا بخواند و تا طی نسال تا سال ديگر در امان حق باشد و هر شب از ماه رمضان
در رکعت نماز بعد از خفتن بخواند در هر رکعتی فاتحه يکبار و اخلاص سه بار ثواب بسيار ست هر شبی از ماه رمضان رفت خفتن تا
و اخلاص سه بار بخواند ثواب بسيار ست هر شبی از ماه رمضان اين دعا بخواند اللهم انك عفو تحب العفو فاعف
در فکر تراويح هر شب تراويح بعد فريضه بيست رکعت نماز بگزارد يک ختم قرآن در تراويح سنت ست نزد بعضی
ختم دو مرتبه يک ختم اما يک ختم در ماه تمام افضل ست مشائخ بخاری قرآن را بيست و چهل رکوع
قسمت کرده اند تا در شب بيست و يکم ختم شود و در سه شب اخير بعد از فاتحه اخلاص بخواند اگر قرآن
يا دنباشد از الم نر کيف تا آخر قرآن ده سورة دو بار تکرار کند يا خواند سورة اخلاص فاتحه ابواب معارف
و کشاينده اغلاق و اوراق ست تقريبا نقل ميکردند که در ملازمت حضرت سلطان المشائخ نظامی متعصب بود که
بدين خانقاه ختم تراويح کند و حفظ قرآن بغايت خوب شته چون وقت ادای تراويح آمد حضرت سلطان
المشائخ همان متعلم را فرمود تا پيش بايستد و همچنان کرد و هر چند خواست قرآن را از بر بخواند بسته شد حضرت
سلطان المشائخ فرمودند که بلا اخلاص را بنياد اخلاص کرده امامت تراويح بسر رسانيد ؛
بعد از تراويح در چهار گانی اول لا اله الا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد يحيي ويميت وهو على كل شيء قدير
بيست مرتبه خواند يعنی نيست شريکی او را او مالک ملک است ستائش و زنده کننده و ميراننده و او بر هر چيز قادر ست ؛
در چهار گانی دوم بخواند سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر ولا حول ولا قوة الا بالله العلي
پاکست خدا ستائش ست خدا را و نيست معبودی مگر خدا و خدا بزرگ تر ست و نيست بازگشتن از معصيت و نه قوت بطاعت مگر بتوفيق خدا

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

العظیم عدد ما علم اللہ وزنۃ ما علم اللہ وملاء ما علم اللہ و چہارگانہ سوم بخواند سبحان اللہ الملک الجبار
بزرگ بعدد معلومات خدا و بوزن معلومات خدا و بپری معلومات خدا پاکست خدا و شاہ جبر کستہ
سبحان ذی الواحد القہار سبحان اللہ الکریم الستار سبحان اللہ الکبیر المتعال سبحان خالق اللیل
پاکست خدائی یگانہ قہر کنندہ و پاکست خدائی کریم پوشندہ و پاکست خدائی بزرگ برتر و پاکست آفرینندہ شب و
النہار سبحان اللہ الذی لم یزل ولا یزال و چہارگانہ چہارم بخواند سبحان ذی الملک والملکوت سبحان
الحی پاکست خدائیکہ دائم است و زوال نہ پذیرد پاکست صاحب ملک و ملکوت پاکست
ذی العزۃ والعظمۃ والہیبۃ والقدرۃ والکبریاء والجبروت سبحان الملک الحی الذی لا یموت ابدا
صحب عزت و عظمت و ہیبت و قدرت و کبریاء و جبروت پاکست پادشاہ زندہ کہ نمیرد تا بہ
ابدالآباد و چہارگانہ پنجم بخواند استغفر اللہ الذی لا الہ الا ہو الحی القیوم و اغفر الذنوب ستار العیوب
طلب مغفرت کنم خدائرا کہ نیست معبودی مگر او زندہ است و قیوم بخشندہ و پوشندہ عیبہا و گناہ
واتوب الیہ توبۃ عبد ظالم ذلیل لا یملک لنفسہ ضرا ولا نفعا ولا موتا ولا حیوۃ ولا نشورا
و متوجہ شوم بسوی او اقتدا متوجہ گردیدن بندہ ظالم ذلیل کہ مالک نیست برای نفس خود ضرر را و نفع را و نہ مرگ را و نہ زندگانی را و نہ برانگیختن را
بعد ختم تراویح این دعا بخواند اللہم مد لی فی عمری و وسع علی رزقی و صحح لی جسمی و بلغنی
خدایا دراز کن مرا در عمر من و گشاده کن بر من روزی من و تندرست گردان مرا جسم مرا و برسان مرا
امنی فانک تحیی ما تشاء و تثبت عندک ام الکتاب اللہم انی اسالک بکرم وجہک
بمانرزانی دار ہر آنچہ محو سازی چیز یرا کہ بخواہی و ثابت گردانی نزد تست اصل کتاب و بیخی لوح محفوظ خدایا از تو سوال میکنم بکرم
الجنۃ واعوذ بک من النار
بہشت را درخواست میکنم و پناہ میگیرم بتو از آتش دوزخ
حضرت قدوۃ الکبرا را قانون مقرر بود کہ تراویح را بعد از افطار اندک میگزاردند بعد از ان آش
یا طعامی کہ مناسب اصحاب میبود در میان می آوردند میخوردند البتہ در وقت افطار اندک میل میکردند
بعد تراویح بدنخواہ میل میکردند و افطار اگر بسوہ بوہ بہتر است و اگر نہ آب مناسب تر باشد وقت
افطار بخواند اللہم لک صمت وبک امنت وعلیک توکلت وعلی رزقک افطرت
و اگر بامداد آن شب روزہ داشتن یا شد لفظ بصوفی مرفق نویت کند چہ بسیار خواہد بود
شرف میزدہم در ذکر شب قدر۔ حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند در احیاء شب قدر حکمتہا
و اخفاء او مصلحتہا ست بر اقدر آن شب چہ در شب برات احکام سالیانہ و ارزاق و آجال بایشان تعلق میگیرد
ظاہر میشود اندر شب قدر اگر متعین بودے مردم تمام سال شب و روز در انواع شر و فجور میگذرانیدند چون شب قدر
می آمدی احکام متعلقہ شب قدر از احیای شب و ادعیہ و عبادات و طلب مغفرت و غیرہا بجای آوردند و
کفارت جرائم سالیانہ و ذنوب ایام بالیغہ می شد و در تعین شب قدر اختلاف بسیار ست یعنی از مشائخ بر آنند کہ

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ذکر شب قدر و تحصیل ثواب آن

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

دفع کند در روز قیامت بحساب رود در بہشت با انبیا علیہم السلام دعائی روز بست و ہفتم کنیا نجرا
اللھم فرحلی فیہ من نوافل واکرمنی بالاجابۃ فی السائل وقرب وسیلتی الیک من الوسائل
خدایا در حق من در ان از نوافل واکرام کن مرا بہ قبول در طلبات و نزدیک کن وسیلہ من بہ سوی خود از وسائل

یا من لا یشغلہ الحاح الملحین برحمتک یا ارحم الراحمین ۵

ای کسیکہ نہ مشغول سازد او را الحاح ملحین بر رحمت خود ای ارحم الراحمین ۵

دعا بسی ام للام انجم سیما بالشکر والقبول علی ما یرضاہ الرسول محکمۃ فروعہ بالاصول بحق محمد وآلہ الطیبین الطاہرین

خدایا بجام رسان مرا بسیار شکر گذاشتہ بر مرضیات رسول را بحالیکہ محکم ساختہ فروعہ را بہ اصول بحق محمد وآل او پاکیزہ و طاہرین

فصل دوم ذکر شب فطر است و چند کلمہ نماز بگزارد بدوازدہ سلام بخواند بعد از ہر کعتی فاتحہ اخلاص صد بار

الشمس العلم انکاثر یکان را چون از نماز فارغ شود استغفار و لا حول ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم الف بار

ثواب بسیار یابد و روز عید فطر غسل کند و جامہ نو و پاکیزہ بپوشد عطر زدہ کہ مستحب است پیش از نماز

رود صدقہ فطر بدہد چیزی نخورد تا نماز نکرده باشد روز عید شیر خرما میخورد در ہندوستان شیر سیدی در کار کند خالی از

لطافت نیست بعد از خطبہ بہ ہمان کفتہ نماز بگزارد و بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ اسم و در دوم والشمس و در سوم والضحی و در چہارم الم نشرح

شرف نوزدہم در ذکر ماہ شوال مشتمل بر چند فصل فصل اول در بیان روز اول و شب او

شب اول چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الہکم التکاثر و در دوم والعصر و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب

بسیار یابد شما گوئید ما نماز خفتن نمیخوانیم و نمیدانیم چیست بدانید کہ ہر کہ نماز خفتن نخواند نماز او معلق باشد

تا نماز خفتن بگزارد و نماز خفتن آنست کہ بعد از نماز شام چہار رکعت نماز بگزارد و بعد از ہر دو رکعت سلام دہد

و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل دوم در ذکر روز دوم ماہ شوال

شب دوم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ انا انزلناہ و در دوم اذا زلزلت و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل سوم در ذکر روز سوم ماہ شوال

شب سوم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الہکم التکاثر و در دوم والعصر و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل چہارم در ذکر روز چہارم ماہ شوال

شب چہارم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الم نشرح و در دوم والضحی و در سوم والشمس و در چہارم قل ہو اللہ احد

و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل پنجم در ذکر روز پنجم ماہ شوال

شب پنجم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ انا انزلناہ و در دوم اذا زلزلت و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل ششم در ذکر روز ششم ماہ شوال

شب ششم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الہکم التکاثر و در دوم والعصر و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل ہفتم در ذکر روز ہفتم ماہ شوال

شب ہفتم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الم نشرح و در دوم والضحی و در سوم والشمس و در چہارم قل ہو اللہ احد

و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل ہشتم در ذکر روز ہشتم ماہ شوال

شب ہشتم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ انا انزلناہ و در دوم اذا زلزلت و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل نہم در ذکر روز نہم ماہ شوال

شب نہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الہکم التکاثر و در دوم والعصر و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل دہم در ذکر روز دہم ماہ شوال

شب دہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الم نشرح و در دوم والضحی و در سوم والشمس و در چہارم قل ہو اللہ احد

و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل یازدہم در ذکر روز یازدہم ماہ شوال

شب یازدہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ انا انزلناہ و در دوم اذا زلزلت و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل دوازدہم در ذکر روز دوازدہم ماہ شوال

شب دوازدہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الہکم التکاثر و در دوم والعصر و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل سیزدہم در ذکر روز سیزدہم ماہ شوال

شب سیزدہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الم نشرح و در دوم والضحی و در سوم والشمس و در چہارم قل ہو اللہ احد

و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل چہاردہم در ذکر روز چہاردہم ماہ شوال

شب چہاردہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ انا انزلناہ و در دوم اذا زلزلت و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل پانزدہم در ذکر روز پانزدہم ماہ شوال

شب پانزدہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الہکم التکاثر و در دوم والعصر و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل شانزدہم در ذکر روز شانزدہم ماہ شوال

شب شانزدہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الم نشرح و در دوم والضحی و در سوم والشمس و در چہارم قل ہو اللہ احد

و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل ہفدہم در ذکر روز ہفدہم ماہ شوال

شب ہفدہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ انا انزلناہ و در دوم اذا زلزلت و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل ہجدہم در ذکر روز ہجدہم ماہ شوال

شب ہجدہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الہکم التکاثر و در دوم والعصر و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل نوزدہم در ذکر روز نوزدہم ماہ شوال

شب نوزدہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الم نشرح و در دوم والضحی و در سوم والشمس و در چہارم قل ہو اللہ احد

و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل بیستم در ذکر روز بیستم ماہ شوال

شب بیستم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ انا انزلناہ و در دوم اذا زلزلت و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل بیست و یکم در ذکر روز بیست و یکم ماہ شوال

شب بیست و یکم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الہکم التکاثر و در دوم والعصر و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل بیست و دوم در ذکر روز بیست و دوم ماہ شوال

شب بیست و دوم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الم نشرح و در دوم والضحی و در سوم والشمس و در چہارم قل ہو اللہ احد

و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل بیست و سوم در ذکر روز بیست و سوم ماہ شوال

شب بیست و سوم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ انا انزلناہ و در دوم اذا زلزلت و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل بیست و چہارم در ذکر روز بیست و چہارم ماہ شوال

شب بیست و چہارم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الہکم التکاثر و در دوم والعصر و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل بیست و پنجم در ذکر روز بیست و پنجم ماہ شوال

شب بیست و پنجم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الم نشرح و در دوم والضحی و در سوم والشمس و در چہارم قل ہو اللہ احد

و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل بیست و ششم در ذکر روز بیست و ششم ماہ شوال

شب بیست و ششم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ انا انزلناہ و در دوم اذا زلزلت و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل بیست و ہفتم در ذکر روز بیست و ہفتم ماہ شوال

شب بیست و ہفتم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الہکم التکاثر و در دوم والعصر و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل بیست و ہشتم در ذکر روز بیست و ہشتم ماہ شوال

شب بیست و ہشتم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الم نشرح و در دوم والضحی و در سوم والشمس و در چہارم قل ہو اللہ احد

و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل بیست و نہم در ذکر روز بیست و نہم ماہ شوال

شب بیست و نہم چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ انا انزلناہ و در دوم اذا زلزلت و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

فصل سیام در ذکر روز سیام ماہ شوال

شب سیام چون نماز خفتن بگزارد بخواند در رکعت اول بعد فاتحہ الہکم التکاثر و در دوم والعصر و در سوم قل یا ایہا الکافرون

و در چہارم قل ہو اللہ احد و بعد از سلام ہفتاد بار بگوید درود بر پیغامبر علیہ السلام ہفتاد بار فرستد ثواب بسیار یابد

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله الذی فی السماء عرشه والحمد لله الذی فی الارض قدرته والحمد
بسم الله الرحمن الرحیم ستایش خدای راست که در آسمان عرش اوست ستایش خدایراست که در زمین است قدرت او و ستایش
لله الذی فی القبة هیبته والحمد لله الذی فی القبور قضاؤه والحمد لله الذی فی الجنة رحمته والحمد لله
خدایراست که در قبه است هیبت او و ستایش خدایراست که در قبور حکم اوست ستایش خدایراست که در بهشت رحمت او و ستایش خدایراست
الذی فی جهنم سلطانه والحمد لله الذی فی البر والبحر برهانه والحمد لله الذی فی الهواء ریحه و
که در جهنم است سلطان او و ستایش خدای راست که در دشت و دریاست برهان او و ستایش خدای راست که در هوا است [illegible]

الحمد لله الذی لا مفر ولا ملجأ الا الیه والحمد لله رب العالمین
و ستایش خدایراست که نیست گریزگاهی و پناهی مگر بسوی او و ستایش خدایراست که پروردگار عالمهاست

روزه های ایام بیض بهترین ایام است که مشایخ بدان مداومت کرده اند و خوب ترین روزهای عظیم که صوفیه بدان ملازمت نموده اند روزهای ایام بیض اند که حضرت آدم علیه الصلوة والسلام اول [illegible] روزهای قیام نموده و بسبب ایام بیض وجه تسمیه او بود بکمال شهرت است و شش شوال هم بعشره محرم و اگر توفیق [illegible] و پنجشنبه و جمعه هر روزه دارد و در بعضی مشایخ یک روز افطار کرده اند و یک روز صوم داشته اند والله اعلم

لطیفه [illegible] در بیان عشق [illegible] و قال الاشرف العشق ذات الحب والغیبة والهویة والفنا وفی اصطلاح [illegible] افراط المحبة. سرحلقه عشاق و قدوه آفاق شیخ [illegible] [illegible] بود [illegible] از ان [illegible] اینجا بجودت آیند [illegible] نهایت حقیقتش محبت است و آن [illegible] معشوق [illegible] معشوق اول [illegible] خصوص حسن بکمال شوق است چون بحقیقت [illegible] عشاق [illegible] از [illegible] رومی [illegible] گفته اما العشق علی خمسة انواع نوعی الهی است [illegible] اهل [illegible] و توحید حقیقت [illegible] نوعی عقلی است و آن از عالم [illegible] ملکوت باشد و آن اهل معرفت راست و نوعی روحانی است آن خواص دنیا را باشد [illegible] و نوعی طبیعی است و آن عامه خلائق را باشد و نوعی بهایمی است و آن ارذال الناس را باشد [illegible] کرده شود [illegible] اهل فسق و فجور [illegible] و مناهی [illegible] از [illegible] شهوات مذمومه شود [illegible] آتش شهوت [illegible] و در جهان [illegible] مذموم بود [illegible] نفس [illegible] عشاق مذموم است [illegible]

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ان الذین امنوا وعملوا الصلحت سیجعل لھم الرحمن ودا قیل محبۃ فی صدور المؤمنین
ہر ہر کہ انوار محبت نافتہ و بخاصیۃ حسن الٰہی مزین شدہ بانت موقتی در دلہائے اہل حق پیدا
شد ہر کہ با سباب حسن مقبول دلہا شد و ہر آئینہ اراد اللہ فی ارضہ وحب اللہ فی الناس خواند لقولہ صلی
اللہ علیہ وسلم الا اخبرکم باحبکم الی اللہ قالوا بلی قال احبکم الی الناس زیرا کہ تاثیر حسن با قبول جاہا از
دست متحسن بیماری شد تا عاقلان امت بنکوان بنی آدم را بمحبت خلق با محبت حق موازنہ کنند کہ
قدر آن محبت کہ محبوبان حق راست در قدر محبت ایشانست آن مستجنا نزاد معلوم باشد عاقلا مزاکہ
حسنہا نخست بنکلا مزا برگزیدہ پیش از بنکوئی دا نکہ بنکوئی دا قاعدہ محبت از خلق خلعت حق آمدہ است
احسن کہ حق خلعت خود را دوست میدارد و درین ہیچ عجب نبود و در حقائق اسباب ہیچ شوخ عزیز تر از
محبت انسانی و وجدان محبت روحانی نیست زیرا کہ وسیلہ خاصیۃ بدان پایہ برہانی الرحمن کہ
وقت چون حسن احسن وسائد و اعظم روابط بود این محبت را فرمودہ است آفتاب عالم از لسان پیغمبر
اشیان بیانین ادیبات والصلوٰۃ والسلام کہ قل ان کنتم تحبون اللہ فاتبعونی یحببکم اللہ
حضرت قدوۃ الکبرا، بیفرمودند کہ مشاہدہ جمال الٰہی در صور مظاہر کائنات کار ہر خیبتی نیست
تا کمال مناہی در صدر مرصاد موجودات آثار عجیبی نگرد آنانکہ ناظران رخسار حسنی در برقع صور
کہ ظاہر آنان نزلوث ہوا مبرا بودہ باطنہ آنہا در پیمہ نفس معراد بدہ روان آن نور در صور عنصری
انسان نیز جا یافتہ اند طبقہ اول رشدگان کہ نفوس طیبہ انسان از شوب شہوت مصفا شدہ
باشد قارب ظاہر ایشان از لوث طبیعت میرا گشتہ در مظاہر خلقیہ جز مشاہدہ وجہ حق نمی کنند و در ہیچ
گونہ جز مطالعہ جمال مطلق اولی نمانند در عشق بشکلہائی مطبوع و صور تہائی زیبا میتند نیستند بلکہ ہر صورتے
کہ در کل عالم جمت نسبت با ایشان کاران اشکال در صور میکنند سے محقق ہان بیند اندا بل کہ در خور
اجزا و بچکل ہ طبقہ ثانی پاکبازانیکہ نفس شان بعنایت بعلت یا بوسطہ مجاہدہ در ریاضت انوار احکام
شرع از انحراف و ظلمت و کدورت طبیعت نی الجملہ صافی شدہ باشند اگرچہ آن احکام با کلیہ بانامل
گشتہ ادراک معانی مجردشان بمظہری مناسب حال نشان آئینہ میشود لاجرم بر البدیہ حسن صورے
از خیبتہ مظہر انسانی کہ تمام مظاہر است آتش عشق و سوز شوق در نہاد شان مشتعل گردد تقاضا
احکام مابہ الامتیاز سوختن گیرد و حکم مابہ الاتحاد قوت یابد آن تعلق و میل حسی از ان مظہر منقطع گردد
و بر جمال مطلق از صور حسن میتند تجرید یا بدری از دہای مشاہدہ بر روے ایشان کشادہ گردد و عشق
مجازی عارضی رنگ محبت اصلی حقیقی گیرد طبقہ ثالث گرفتاران زندان عدم ترقی بلکہ در حرص
احجاب باشند چنانکہ بعضے بزرگان از ان استعاذہ کردہ اند و تعوذ باللہ من الکبر بعد العلم
و من الحجاب بعد التجلی و تعلق این نسبت جمالیت با ایشان از صورۃ ظاہر حسن کہ بصفت حسن موصوف
باشد تجاوز نکند ہر چند شہود و کشف میتہ بشان دست داده باشد اگر آن تعلق و میل حسی از صورتے منقطع

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

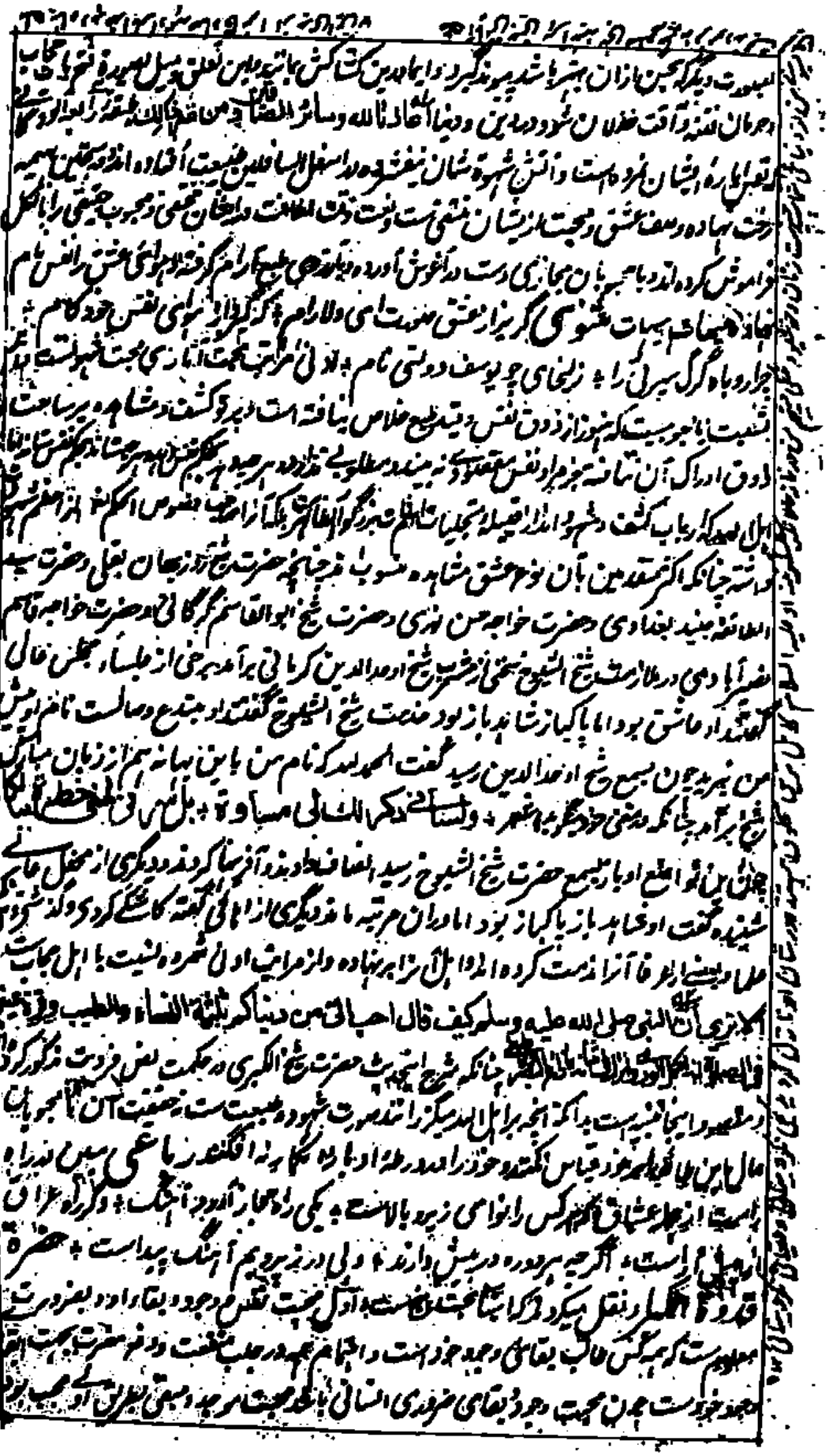

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

از کسی کہ از گرگ بر دوشش خشت او دوست دارد و درخت را کہ قیام سایہ بوی ست ندارد زیرا کہ این خود نداند و شک کہ جاہل حق را سبحانہ دوست ندارد زیرا کہ محبت وی ثمرہ معرفت ست دوم محبت محسن و منعم ثابت شدہ ست کہ آفرینندہ و محسن و منعم بر اصفہ حق است سبحانہ و تعالیٰ کہ سعادت و خیرات بے در سایندان منعم بہ است بندہ را و ادراک نمی تواند کہ نرساند پس حضرت حق سبحانہ و تعالیٰ بمحبت اولی باشد از ہر محسنی و منعمی۔ سیوم محبت صاحب کمال۔ چون شخصی کہ بصفتی از صفات کمال موصوف است علم و سخاوت و تقوی و غیرہ آن صفت کمال موجب محبت میگردد پس حضرتے کہ منبع جمیع کمالات ست ہمہ مکارم اخلاق و محامد صفات رشحہ از فیض کمال اوست بمحبت اولی۔ چہارم محبت جمیل ست چون جمال عادی کہ در حقیقت عکس و خیال این جمال است کہ از لین رویہ آب گل و حجاب گوشت و پوست پیدا بود و سعد ا بحدوث ادرک عارضہ متغیر میگردد فی ذاتہ محبوب ست پس جمیل علی الاطلاق کہ جمال جمیع ممکنات پرتو انوار جمال اوست بطریق اولی و بتصور بتعدد محبت اولی۔ پنجم محبتی کہ نتیجہ تعارف روحانیہ ست این تعارف مترتب بر مناسبتی روحانیہ ست بین الجانبین این مناسبت متفرع است بر مزاج بآن معنی ست کہ مزاج شان در یک صفت در جات اعتدال را متفاوت باشد یا در درجہ مزاج یکی نزدیک شدہ بدرجہ مزاج دیگری بر اگر چہ بقاوت مراتب در شرف و علو بود بقضاء اللہ تعالیٰ و قدرتہ تعالیٰ و ہذا ہو

فالقرب بالنسبۃ الی الاعتدال الحقیقی یستلزم القبول روح الشرف علی العکس بالعکس فی النحسۃ و النزول درجۃ

پس قرب نسبت است بسوے اعتدال حقیقی مستلزم ست قبول روح بزرگی بلند را۔ بر عکس نحست و نزول مرتبہ را

فاجرم چون دو مزاج در یک صفت بہ باشد یا در یک قریب باشد بدرجہ دیگری مرتبہ روح فائض بر یکی از ان مزاج در شرف علو بقیہا مرتبہ بر آن دیگر باشد یا قرب بدان بر رابطہ این اتحاد یا قرب مرتبہ میان ایشان تعارف واقع شود و بر تعارف محبت گردد پس چون تعارف روحانی کہ مرتبہ بین ہمہ اسباب محبت میگردد حضرت مسبب الاسباب کہ تقدیر این اسباب فرمودہ ہمہ را

لطیفہ علم و عمل و ورع و زہد و تقوی

علتی و استحقاق ہر آئینہ محبت او ست

قال الاشرف الزاہد الاحنزال عن یسلان النفس۔ در اقوال مشائخ آمدہ کہ ورع بر پنج مرتبہ ست مرتبہ اول عدالت کہ انچہ بفتوی شرع ظاہر حرام بود از ان عدول نماید گر نہ عاصی و فاسق بود و این ورع عوام عاصیان مسلمانان دارند۔ دوم مرتبہ پرہیزکار انست کہ چیزی کہ بفتوی حرام نیست اما شبہہ دارد ترک کند بہتر است و شبہہ سہ قسم ست یکی عذر کردن ازان واجب ست چنانچہ شبہہ ربا یا غصب دوم عذر کردن ازان مستحب ست چنانچہ طعام ملوک و امرا سوم عذر کردن از وسوسہ است چنانچہ گوشت صید نخورد مبادا از کسی گرفتہ باشد۔ سوم مرتبہ صدیقان و زہد کہ از حلال ہم احتراز کند چنانکہ از عمر عبد العزیز نقل ست کہ مشک از غنیمت نیاورد بوی نکرد گفت کہ حق مسلمانان نگاہ داشت نقلست کہ شخصی بر بیماری نشستہ بود وی مرد چرا نمی خوری گفت کہ حق ورثہ ہاست مرتبہ چہارم صدیقان ست کہ عذر کند از چیزی کہ حلال بود و لیکن سبب حصول آن چیز معصیت رفتہ باشد چنانکہ لشکریان از جوی سلطان آب خورد

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

کرنہ دانم کہ از کدام رجعہ کافتہ باشد مرتبہ بخم متقربان و سرحدان کہ خوردن و پوشیدن شان کہ بالنسبت
ایشانرا باشد حرام دانند قال اللہ تعالیٰ المحققین ورع العوام من الحرام و ورع الخواص من الحلال و ورع
الصدیقین من سوی اللہ حضرۃ قدوۃ الکبار سفر سودہ کہ نزد محققان زہد و زاہد خود نیست و
نباشد چرا کہ دنیا خود آن قدر ندارد کہ ترک کنندہ او زاہد باشد قل متاع الدنیا قلیل کہ قبل این
باشد الزہد فی الدنیا یقیر البدن والزہد فی الاخرۃ یقیر القلب فالاقبال الی اللہ تعالیٰ یقیر الروح
نقل از حضرت گنج شکر میکردند کہ علامت زہد سہ چیز ست کیکی این کہ در زاہد نیست امل شتاقش نیا بیں
داشتن دست بر کار او اہم ست دوم خدمت مولی کردن و نگاہ داشتن سوم آزردہ مندی آخرت طلبی کہ
قال اللہ تعالیٰ ومن یتق اللہ یجعل لہ مخرجا و یرزقہ من حیث لا یحتسب المتقی ایکون فی
من الکسب قال علیہ السلام نعم کل مؤمن تقی ایضا المتقی من اتقی ربہ تقوی ولم یرض
الا بفضل مولاہ تفاوت بسیار ست یکی بحسن توکل ہر آنچہ بدست او نیست دوم بحسن
رضا ظاہر ہر آنچہ بدو رسد سوم بحسن تبیر از آنچہ از وی فوت شود متقی را باید کہ بعزائم کار کند مگر در حضرت اکرام
و ہمکرا دل متقی باشد کار بفتوی دل کند از متقی رسید بود تفاوت بسیار ست ہر کسی متفاوت ست متقی در
شریعت اعراض از جواہر معاصی و جوارح اعضاء و در طریقت اعراض از دعائم ہوا طرق از خطرات نفس و ہوا جمیع
و در حقیقت اعراض از ماسوی اللہ بدون ہمہ فرق ست اندون چیزی اندک سہل دانی باشد چنانچہ جاہ و ریاست
و کشف و کرامت و سیر طیر و امثال او و سوا ہر چیز کہ نیز او باشد از حور و قصور و محبت و معرفت و امثال او ؛

لطیفہ چہل و یکم در بیان توکل و تسلیم و رضا و کسب و ذکر خوف و رجا

قال اللہ تعالیٰ وعلی اللہ فلیتوکل المتوکلون و من یتوکل علی اللہ فہو حسبہ
معنی توکل استوار بودن ست و اعتماد کردن بر وعدہ ہای حق تعالیٰ ہرگاہ وثوق و اعتماد شود بسنہ باشد او را بتوکل
حق تعالیٰ التوکل ثقتک باللہ امینت شعر وکلت الی المحبوب امری کلہ ؛ فان شاء احیانی وان شاء تلفانی
علامت توکل ہر چیز ست سوال نکند چون فتوحی از غیب آید رد نکند و اگر نیاید متغیر نگردد
حضرۃ قدوۃ الکبار سفر سودہ متوکل نی الحقیقت کسی باشد کہ نظرش در اسباب نبود بلکہ در نظر او ہمان
مسبب باشد و در ہمہ امور بحق و مسنوی اقدام با سباب منافی توکل ست ہر کہ در گذارد توکل خراب شد ان گیرد
کہ از توکل و خار بوی و آزار کہ رسد بوی سبب ہمین بیت تراوفتی بود روزی توکل ؛ کہ خار
خشک بینی توکل ؛ بعضی از مشائخ توکل را چہار قسم گفتہ اند اول متیقن کہ وی یقین داند کہ روزی او
رسیدنیست کما قال علیہ السلام لن تموت نفس حتی تستوفی رزقہا الحدیث فی یقینہم دوم غالب بشمرد
کہ آنچہ روزی ہست رسید نیست و ارزق اندکی ست کہ نرسد سوم استوا الطرفین کہ دل او در عدم و وجود
خلق برابر باشد چہارم مغلوب کہ عکس غالب باشد از قوت القلوب نقل میکرد حقیقۃ التوکل الفرار من التوکل
ان تقطع الاسباب مع اطمینان القلب بغیر تردد و قیل التوکل ترک تدبیر النفس عن اختیار الحکماء ہم

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

انه قال فضل التقوی والیقین کمثل الکفی المیزان والتوکل لسانه وبه یعرف الزیادة والنقصان
ساتم را گفتند از کجا بحوری گفت وقد خزائن السموت والارض ولکن المنه تقین لا یفقهون
توکل چنین است که عطاء منع بکار اوست و پیام مهربان بے غفلت گمان نه بندگان از رزق
چاره نیست امار رزق را از تو چاره نیست بیت ؛ بسال روزے چه باید دوید ؛ تو بنشین که روزے
خود رسید پدید ؛ قیل الرزق رزقان رزق تاتیه ورزق تاتیه قیل رزق کریم آنست که در خانه نشسته روزش
برسد نقل است که حضرت سید الطائفه بحضرت رابعه آمدند پرسیدند که با چنید حال رزق تو چیست گفت
اگر چیزے بخورم و اگر نخورم قانع باشم رابعه گفت که سگان کوئی ما را چنین خاصیت است فرمود بگو ایم
نیست اگر نخورند لیکن شکر کنان خیر است تو گر پیادت بر بندگان بکن ایثار ؛ پیر هری فرمود ؛
دست بجنبان تا کاهل نشوی - روزی از خداوندان ناکافر نگردی مراد از دست بنیاکنند آنست که
شب تاریک از بستر بخیزی و وضو سازی و نماز کنی و دست برداری و حاجت از حق تعالی خواهی
حضرت قدوة الکبراء میفرمودند که معنی تسلیم سپرد نست و سپارنده مالک باید تا سپردن درست آید خلیل الله
گفت اسلمت لرب العلمین سر فشاندن آتش فانی بذر البقا که موقدش مخاوین بود مکافات تسلیم
آید حبیب گفت واوفوض امری الی الله مکافات تفویض سر گشتن آتش فانی بذر البقا بر جا گران حضرت
رسالت پرد که موقدش حضرات است حضرة قدوة الکبراء میفرمودند که خود را تسلیم کردن بحق آنست
که نعمت و بلا از و دانند یکی شاد و بدیگری غمگین نشود والا از حاضری بنا بیی افتد که تسلیم قرار
درست باشد معرفت درست آید که نهنده بلا و نعمای دست بیت نگذاشته ایم مصلحت خویش
اگر بشد در زنده کناد و داند حضرة قدوة الکبراء میفرمودند تسلیم ترک تصرف لسان بندگیست
که مملوک را در ملک مالک تصرف نباشد که تصرف در حکم او اعراض از حکمت دان کفر باشد قال الله
تعالی قل لا املک لنفسی نفعا ولا ضرا الا ما شاء الله ولو کنت اعلم الغیب لاستکثرت
من الخیر وما مسنی السوء ان انا الا نذیر وبشیر لقوم یومنون حضرة قدوة الکبراء میفرمودند عزیز
بنده که سبب سباب از و بر دارد و منتظر حق باشد تا بر چه صفت باشد کریم بکی تصرف اغنیا نکند که
الکفایة فی التدبیر والسلامة فی التسلیم قطعه سلامت آن کسی باشد که در ره تسلیم باشد تن را بنادر تسلیم
بیارا بود حرکات و سکنات را نهاده در تو و میدانت تسلیم ؛ تسلیم عندرد و بلا باشد مقام خلیل است
حسبی من سوالی علمه بحالی شعر علم تسلیم بیچ دانی چیست ؛ از ره بر سر نهاد و تسلیم ؛ حضرت
قدوة الکبراء میفرمودند که دوام بکسب حرفه اکثر مشائخ بوده دبل و جان بدا قدام کرده اند
و از متقدمان مشائخ و علماء همه بکسب اشتغال داشته اند موجب ننگ و نام پنداشته زشت ترین
خصائل و بدترین رذائل در هندستان اقدام بکسب است هم ازین جهته بفقر و گدائی مبتلا میگردد
و میدانند که اکثر انبیا حرفه و کسب داشته اند پس اثبات کسب نفی فقر کند اند انها که در ره توکل بهدایت رسیده اند

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

اگر شغل بکسب نکند جائز است بلکہ لازم چہ امر ست ۔ جاذ الصنعۃ فامشوا فی الارض ۔ نقل است کہ مردے
از کثرت عیال و قلت معاش بر حضرت امام شبلی رحمۃ اللہ آمد بشکایت و گفت فرمودند کہ بنشین در خانہ
و ہر کرا روزی بر ضد انیست او از خانہ بیرون کن مرد متنبہ شد و در گوشہ متوکل نشست ۔ نقل است
کہ جماعتی بر در خانہ جنید قدس اللہ روحہ در آمدہ و بعرض رسانیدند کہ اگر حکم شود طلب روزی کنیم گفت اگر رسیدنی
کہ شمارا اجتماعی فراموش کردہ است یاد بدہید گفتند در خانہ در ایم و توکل نشینیم گفت آزمودن
مشکل بود گفتند پس چیست حیلہ گفت ۔ الحیلۃ ترک الحیلۃ ۔ قطعہ کز بن رومی روی بشنیدا ۔ میرو ۔
تو ما زمانہ نیستی زمانہ ترا چہ داند ۔ بہوشے گو کہ بر ہر کو دستے ہست ۔ ولے بر طور تیغ لن ترانے ۔ ذر
خواف اہوا ۔ این طائفہ مختلف است وقوف مع الاسباب اعراض کردن از اسباب بس نشانہا کسی بود
کہ بر فتوح رود میل نکند و بملوی و کسبی و سوالی و از یشان کسی بود کہ کسب کند و از کسب خود و از یشان کسی بود
کہ سوال کند در وقت فاقہ اما فاقہ آنست کہ بجد ہلاک رسیدہ باشد و از میت نقل ست کہ گفت کہ اگر آن
[illegible] ین رخاص بودے مرا اہتمام بہ رزق چو ہر آئینہ مشرک شوم اگر میل کنم و ابو علی رودباری
میگوید کہ چون صوفی بعد از پنج روز بگدائی نرود من گمان برم کہ من گرسنہ ام ۔ قال رسول اللہ ﷺ اطلبوا الرزق بالسوق و المروۃ بالکسب ۔ ایچ کہ ہست
کہ ہر کہ خود را فارغ کند بترک کسب برای فکر او ذکر او اخلاص او استغراق وقت خود را بعبادت و کسب کردن
مردم مشغول بود و با این ہم نفس او [illegible] ان نبود و بمردمان در انتظار کس کہ در آید بر و چیزے آرد بلکہ قوی
القلب بود و بر ہر توکل خدائے بس نشستن ایشان کسی را ترک کردن کسب بہ نیست و اگر کسیست کہ دل او اضطرب
او خانہ و نظر او نیست بر مردمان تا کسی چیزے بدو آرد پس کسب کردن ایشان کی را اولیتر کہ امر ایشان ہم سوا
بدل پس ترک آن اہم او از ترک کسب ۔ قال الخوف ذکر الرجا انس منہما یتولد حقائق الایمان ۔ ایضا
الخوف جند من جنود اللہ لا یعلم قوتہ حتی لا یخاف من الحسنات کما یخاف من السیئات ۔ ترجمہ نعت خوف ذکر ست
از دو کس ست زان ہر دو پیدا شود حقائق ایمان و نیز خوف لشکر ست از لشکرہائے خدا خوف او معلوم نیست تا نگوئی کہ چنانکہ از دیگران ترسیدہ
روز یکہ نماز با خلاص گزارد باشی در روزہ بیشہ باشی و حج پاک گزارد آمرزیدہ تری خوف یکی از شرایط ایمانست
الخشیۃ الخوف و اختلاف المشائخ فیہ فقال الثوری الخوف الحزن و قال الجنید یرفع العقوبۃ یمنع الجاری الانفاس
قال ابراہیم بن شیبان اذا سکن الخوف بالقلب احرق مواضع الشہوات منہ و طرد رقبۃ الدنیا منہ و قال بعضہم الخوف
حرکۃ القلب من جلال الرب جل جلالہ الخوف ذوق القلب یجاری الاحکام و قال حاتم الاصم لکل شی زینۃ و زینۃ العبادۃ
الخوف و علامۃ الخوف قصر الامل کما قال اللہ تعالی فلا تخافوہم و خافون ان کنتم مومنین ۔ ترجمہ خشیت عبادت
خوف ست و میان اختلاف مشائخ ست ۔ پس گفت خوفی حزنست و گفت جنید بردارد عقوبت را بشاری انفاس ۔ و گفت ابراہیم بن شیبان
چون خوف در دل ساکن گردد بسوزاند مواضع شہوات او را و براند رغبت دنیا را و گفتہ بعضی یا یشان خوف حرکت دلست از جلال
خدا و گفتہ شد خوف ذوق دلست و جاری کردن احکام و گفت حاتم اصم لکل ہر چیز زینت است و زینت عبادت خوف
و علامت خوف قصر امل ست چنانکہ فرمود خدائے تعالے پس مترسید از یشان و بترسید از من اگر مومنید ۔
و خشیت از شرائط علم ست ۔ کما قال اللہ تعالی انما یخشی اللہ من عبادہ العلماء ہر کہ از چیزی بتر ساند از بخشنده

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

لطیفہ چہل و دوم در بیان تعبیر خواب

قال الامام المعبر ماعبر من الرؤیا بعضی حاکی حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند تعبیر خواب مجاہدہ ریاضت ارباب مجاہدت نوعی دیگرست و لذۃ بنامنام ارباب حال معنی دیگر اگرچہ بمنام خواب باشد بنسبت ہر طائفہ تعبیر خواب دیگرست حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ تعبیر خواب را بہ حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وسلم سپردہ آمد و تنگ و سخت کشا ساده الشستہ امد و از سایہ تعبیر مندشدہ تعبیر فرمودند کہ از بادشاہ روزگار رتبہ و نیادی بیابد۔ شخصی دیگر بعینہ ہمین خواب را بادشاہ دیگر دیانت فرمودند کہ دلاویش از دست رود ہمان تنگدستی و ماندگی [illegible] کہ تعبیر بر انواع است یکی نوع امنیت کہ وقت تعبیر خواب بیند کہ اعضاء او بکدام طرف متحرک میگردد اگر جانب راست دست او بہ جنبید تعبیر خیر بود اگر جانب چپ بود تعبیر آن بشر بود و این را تعبیر بفعل السائل و تعبیر جمیع ہم گویند یعنی آن از طرف معبر است در وقت سوال سائل گوش دارد تا چہ شنود اگر آن مثال صادق باشد چنانکہ با طیب نماز شنود و یا بتلاوت قرآن شنود و یا ذکر حق تعالیٰ شنود و یا ذکر اولیاء و انبیاء و امثال آن تعبیر بخیر کند و اگر چیزے شنود کہ آن بفال مبارک نیست چنانکہ دشنامی یا گریہ و امثال این کہ شنیدن ناخوشی آرد این تعبیر بشر کند و ہمچنین تعبیر بصر ہم ہست این نیز از جانب معبر است در وقت سوال سائل نظر کند تا اگر چیزے بیند کہ بہ فال نیک ماند چنانکہ روئے خوب یا صورت اسپ و امثال این تعبیر بخیر کند اگر روئے زشت بیند و یا صورت چیزے زشت بیند کہ بفال نیک نماند اینجا تعبیر بشر باشد و معبران قسم اول را تعبیر بسمع گویند و قسم دوم را تعبیر بہ بصر گویند۔

لطیفہ چہل و دوم در بیان تعبیر خواب

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

تقریباً میفرمودند کہ حضرت شیخ فرید الدین گنجشکر چون خوابی میدیدند در تعبیر او مبالغہ بسیار میکردند تا وقتی خواب دیدند کہ در تعبیر آن متردد بودند شعار نیک حاصل نمیشد حتی کہ فال مصحف میزدند مصحف ہم آنی آنکہ شعر بود در نیک نہ بد میامد ناگاہ غلام شیخ نظام الحق والدین گفتند کہ یا پیر خواب شما خیر است گفتند چگونہ دانستی گفت از قیافہ شما خواب میفرمودید دست راست شما جانب آسمان حرکت میکرد از ینجا دانستم کہ تعبیر خواب خیر خواہد بود ذکری در سرعت حصول آن افتاد در تعبیر خواب ابن سیرین گوید ہر کہ حسنا را در خواب مشاہدہ نماید در جہان بامن بود و سعادتمند گردد و بہشت نصیب او باشد اگر این خواب کافر بیند ایمان آرد و اگر فاسق بیند توبہ نصیب او باشد اگر این خواب سلطانی ظالم بیند عادل گردد و اگر درویش بیند تونگر بود در آن شہر عدل و داد جاری بود حضرۃ قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ صورت شیاطین بر امثال ست مگر بصورت رسول علیہ السلام تقریباً میفرمودند کہ در بغداد طائفہ قلندر در آمدند و اطوار خلاف سنت و جماعت بنیاد نہادند علماء و ہر وقتی عصر بہم رسیدند و استفتا در گشتن آنجماعت کردند مولانا برہان الدین کہ قدوہ علمای بغداد و مزید بلغار ستاد بود متصدی این امر شد بسلطان عرض کردند سلطان بعد از اقدام تعظیم و تکریم گفتند کہ فردا استفتا را بمن فرستید تا حکم آنرا بر آنہا حضرت مولانا بخانہ آمدند شبے خانہ بخواب دیدند کہ شخصی گفت کہ ای فرزند در چہ خیال افتادہ خلق خدا ترا استفتا میکنند یار این گفت و غائب شد مولانا بیدار شدند و در تفکر آمدند کہ چگونہ مرا بینا در ہمین فکر بودند کہ در خواب در آمدند باز بصورت عالم آرای و مشکل کشای حضرت رسول اللہ علیہ السلام در خواب نمایان شد فرمودند کہ مولانا زنہار خود مترده مباش کہ آن صورت ابلیس لعین گردد و بتو تہا دین شرع دلالہ کردہ باید کہ زود چست چالاک برخیزد کمر شریعت بر بندد حکم بر گشتن او کین کہ بدعت را از بیخ بر کندن اہم است مولانا خوشحال شدند و حکم شرع الغرام رسانیدند حاکم یافتن در خواب بسیار خوبست اما بنسبت ہر کسی نباید و قاسم و تعبیر جاوارد نقل ست کہ حضرۃ امام اعظم در خواب دید کہ مرقد منورہ حضرت رسالت پناہ را میکند و خاک استخوان وی را بر ہم میزند و بر اکندہ میکند صبحدم حضرت امام بسیار متفکر و متردد شدند بر دست شخصی گفتہ فرستاد و ابن سیرین را بر و بگو کہ من اینچنین خواب دیدہ ام آن شخص رفتہ و تقریر کرد کہ من اینچنین خواب دیدہ ام حضرت ابن سیرین گفتند کہ این خواب تو نباشد اگر دیدہ باشد امام اعظم رحمۃ اللہ علیہ دیدہ باشد برود و بگو دبشارۃ دیدہ کہ خاک علوم و مغز استخوان شرایع وی صلی اللہ علیہ وسلم در اطراف روزگار بر سان اگر شخصی دیگر دیدہ بود ہمی تعبیرش نوعد دیگر میکردند عبد الملک را این خواب دیدند کہ با دشمن او قتادہ بود و تمس عبد الملک را زیر کردہ بر زمین چہار میخ ساختہ بودند عبد الملک بیدار شد گفت ہر خواب را مناسبی دیدہ ام بابن سیرین کس فرستاد کہ بر و این خواب را بنام خود تعبیر بگیر ابن سیرین شنید گفت این خواب مناسب تو نیست اگر باشد این خواب عبد الملک را باشد بشارت دیدہ کہ

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

لطیفہ چہل وسوم در بیان بخل وسخاوت ورزق وذخیرہ

وسخاوت ورزق وذخیرہ قال الاشرف البخل هو الامساك عن الحق موجب

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

چو در دنیا عذاب رحمت آید	چرا در آخرت آرد انکار	کہ آن قادر چو وعدہ کرد بر خیر	بجان ما گر ابر لطف و آثار
ولی رحمت است اسرار خفا را	کہ در پوشیدہ میدارد اسرار	چو در کاری کسی را دست گیرد	بود در اثنات رنج گنج در بار

حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ در شرح اشعار اگر دفاتر اوراق اشجار گردد و مداد آب بحار ہنوز حرفی نتواند نوشت اما ہیچ آفریدہ بعضلت بخل موصوف مباد کہ بخل خاصیت صفت کفر است کہ کمال بخل کافران از اینجا توان دانست کہ ایشان را کافر و ناشناس کردہ اند و گویند کہ ہر کلمہ بر زبان آوردن **حضرت قدوۃ** اے میفرمودند کہ زنہار زنہار اصحاب و احباب من اگر شنہ از بیرون صاف شنوم دے را از طریقہ ارادات و خلافت بدر کنم۔ میفرمودند کہ ذخیرہ سیرت بعضی بزرگان است کہ سال خود را بہ تفاوت یقین چیزے میدادند چنانکہ بعضے بہ معجزات رسالت صلی اللہ علیہ وسلم بنے سنگوہر نمودند و قوت بیماہہ دیگرے را شش ماہہ و بعضے را یک سال میدادند ما حضرت رسالت صلے اللہ علیہ وسلم را دریں چہ نسبت کہ بعضے کم ہستان را کہ سست عقیدہ در یقین بود سند شود نگذاشتند حال دیگر انرا کہ ایشان را سند شود نبود فہ باللہ منہا

لطیفہ بیست و پنجم در بیان مجاہدہ و ریاضت در میان شقاوت و سعادت

قال الاشرف المجاہدہ ہی المحاربۃ بکسر النفس و الریاضۃ ہی اصلاح النفس لتقبول الواردات الالہیۃ و الہامات الغیبیۃ قدوۃ اشرف مجاہدہ جنگ است بشکستن نفس و ریاضت اصلاح نفس است بقبول واردات غیبیہ و الہامات لدنیہ و در مشائخ زمانہ ما مدار اختلاف است کہ مجاہدہ علت وصول است یا نہ۔ اما اگر مشائخ بدین معترف اند کہ علت نیست نہ چرا چہ علت این است کہ فصل نباشد میان طالب و مطلوب و بسیار مردم مجاہدہ بودہ و مقصود در کار نہ نمودہ و در کریمہ والذین جاہدوا فینا لنہدینہم سبلنا نہایت مضمر است و آنہا کہ مجاہدہ را علت گویند در ین آیت بشیت مضمر نمیدارند لما ان مجاہدہ را بشرط علت میدارند اما اگر کسی طلب مجاہدہ میکند و مقصودش حاصل نمیشود کما ہی مجاہدہ وجود نمیابد و نقصان در مجاہدہ است و در کار

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ ریاضات کار مشائخ صوفیہ منقول است بر خود نہادن مستحسن نیست
چرا کہ اگر مقدار ریاضت مامور بہ مشائخ زیادہ کند منہی عنہ است چہ این کار طالب مرکب طالب راہ در راہ
حق بر نجاند عاصی نگردد بلکہ نفس او اگر چپ و راست میل کند تنبیہ نماید مجاہدہ بر وجہ شرع در راہ راست دارد
و از چیزہا کہ بدعت است از طعام او این بر سبیل کلی و خوردی بر خلاف معہود و لقمہ خود و استمال او
نیاید آوردہ اند کہ در زمان رسول علیہ السلام عورتی مسالہ برای قطع جواب رشتہ در گلو کردہ آویزان
ساختہ چون بسمع مبارک رسید امتناع فرمودند حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ چیزی چند
بر سبیل ہوس چند روز اختیار کردہ باز از انہا عود کردہ مستحسن نیست باید کہ ریاضتی و وظیفہ کہ بر خود
لازم کند استقامت پذیرد و بعد او فرمودند کہ شب در روز بیست چہار ساعت است و مشائخ این را
قسمت کردہ اند کہ چند ساعت بعبادت مشغول باشد و چند ساعت بخسپد ازین بیست و چہار ساعت
ہشت ساعت بخسپد و این ہشت ہم قسمت کردہ اند کہ در روز چند ساعت بخسپد و در شب چند ساعت
ازین میان در روز دو ساعت قسمت کردہ اند و در شب شش ساعت قسمت کردہ اند لہذا انکہ در روز
خسپدان وقت تعین کردہ اند تا ہمہ ران وقت خسپد خفتہ چاشت فراغ تا پیش از زوال و چنان باید
کہ پیش از زوال برخیزد تا پیش از ظہر مستعد شود برای ادای ظہر بنشیند زیرا کہ مشائخ گفتہ اند از وقت مستحد
میشوند تا اگر بعد از زوال برخیزد مقدار وقت ضایع گذاشتہ باشد اما انکہ در شب بخسپد آنرا ہم
وقت تعین کردہ اند بعد از فراغ نماز خفتن تا مقدار سہ ساعت شب بخسپد تا ازین زیادہ
خسپد مقدار وقت ضایع گردد و مشائخ باداد راہ دو نوع گفتہ اند یکی چون از خواب شب بیدار شود
دوم چون از خواب روز برخیزد چون از خواب روز بیدار شود برای ظہر ساختہ شود وضو ادای ظہر
بر وردی کہ در ظہر میخواند بخواند حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ مشائخ مجاہدہ را ترتیبی نہادہ اند
در خور قوت طالب صادق و سالک واثق ترتیب فرمودہ اند اگر طالب مجرد است مجاہدہ مجرد بنفسہ فرماید
و اگر طالب متاہل باشد بریاضات متابلہ دلالت کنند اگر این ہر دو را قابل باشد مبتلا سازند اگر یک این ہر دو
کار بسر نیاید این ہر دو دیگر چنین ترتیب گوید حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند فواید ریاضات و مواید مجاہدات
زیادہ از حصر است حتی کہ کار از ریاضت اشراف میگردد و چنانکہ از ہابیان نقل کردند کہ بیک پشتاوہ سال ایشان
ماندہ و دران ایام مدت فتح ہابیان تا چہل سال بود نشستن ہابیان را چون بسمع خواجہ ابراہیم خواص رسید گفت این
ہابیان از چہل سال زیادت بردہ غالبا ہابیان کمال بردہ باشد و معنی با کمال شدہ باشد روم دریام چون بردہ
زاویہ وی آمدند سر از کلبہ خود بدر آوردہ گفت مرا ہیچ معنی و فضل حاصل نشدہ است فرمودند چرا زیادت زیادہ
نشستے گفت ہر گاہ یک نفس را دریابم میدانم و بگمانی نشستہ ام چون از وی این تعلم شنیدند در سر خود
مناجات کردند خداوندا تو انی کہ این ناشناسی بگاہ شناسی کردانی ہابیان گفت کہ این ہمہ فضول است و مرا
خواہ بگمان دار و خواہ اشناخت خواص متحیر شدہ گفتند سبحان اللہ ہابیان را چندان مرتبہ دادہ کہ این چنین میگوید القصہ میفرمودند

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

رہبانی بود کہ سالہا ای نیا یا ایام بسیار در راہ خود سیر کردہ بود چون آوازہ کمالیت ابراہیم خواص تمام آن بالغ رسید
عزم ملازمت کرد و حضرت ابراہیم و ایا بسفری بودند چون ہم رسیدند بعرض رسانند کہ من ہمچرا ہ سفر خواہم کرد گفتند
کہ ہمراہ من توانائی نبود کہ بتوکل راہی بریم گفت خوب شاید ابراہیم از توکل نصیبی رسیدہ باشد و دو کس ہم قطع بوادی وطانی
منکر شدند در بیابانی شب افتاد بیک دامن کوہ اقامت کردند چون شب آمد رہبان گفت بیا شیخ و دلالت
چنین سنت کہ طبل شجنی میکوبی بیا از خدای چیزی خود دلی حضرت ابراہیم شرمندہ شدند بحضرت باریتعالے
بتضرع و نیاز درخواست الٰہی اشتغالی را بروی بیگانہ شرمندہ مساز زبانہ نگذشتہ بود کہ دو کوزہ آب در دو گردہ
نان از غیب آمد پیش گرفتہ تناول کردند روز دیگر شد چون شب افتاد خواجہ ابراہیم گفت بیا رہبان اکنون نوبت
تست گفت الٰہی اگر منزلت تو با ابراہیم بتجربتی ہست بیا مرا شرمندہ مساز فوراً زبالش نہ برآمدہ بود کہ چہار کوزہ آب و
چہار گردہ نان از سطیح فرود آمد و بر یکدیگر پیش نمودند خواجہ فرمودہ است بگوی ای رہبان کہ تو چہ گفتی گفت
من ہیچ نگفتہ ام تو سر بسر کردہ شفیع آوردہ ام اکنون اسلام می آریم کلمہ بر من عرض کن اسلام آوردہ حضرت
قدوۃ الکبرا میفرمودند عجب اسرار در مجاہدات الٰہی و ریاضات نامتناہی نہادہ اند اگر حق تعالے
توفیق دادہ باشد سعادت ازلی و لقاوند لم یزلی در سر کس ہست بی او بکار نہ برآید ریاگی کسی را کہ
عادت سعادت بود ہ سعادت در راز عبادت بود سخا و صفا و ارادت نکوہ اگر از الٰہی ارادت بودہ
حضرت قدوۃ الکبرا نقل از کتابی میکردند کہ سعادت معلول بطاعت و عبادت نیست چنانکہ شقاوت
معلول بمعصیت و خلاف آن نیست علت سعادت و شقاوت مشیت خداوندست چنانکہ بسیاری از
اہل صلاح را وقت مرگ علامات شقاوت ظاہر شدہ و بعکس او ہم ظاہر میگردد اما ہر چند
کہ ہمچنین است و لیکن بر جملہ علامات بیشتر ہمچنان برآمدہ است و نمی کہ علم بے نیازی
افزاختہ میگردد و عکس عبادات و طاعات ولی حکم میگردد و دوستداری و ملکخوارہ را آن
سید کہ ہزار ہزار زاہد روزگار حیران میمانند و زاہدان او پیش مے آرند کہ ہیچ میخواہ
و ہمار باز انکند قطعہ زہی پادشاہ چنان کز حلم ۔ فراز و دران عرصہ لی نیازد
عنان سعادت بہم برزند ۔ شقی را دہد برکہ رہم کارسازد ۔ کہی او بوم را طمطراق شکر خا
کند او ز عنقا ہمائے سعادت ہمال زار بندان را چنان براہ سرفراز دکہ ہزار دستار
بندان متحیر کردند چونکہ استغنا کمال دارد بیت از صومعہ برآمد و بیگانہ خواندش ۔ و ز
بتکدہ بخواند گویند کہ آشناست ۔ نقلست کہ حضرت صلے اللہ علیہ وسلم از جبرئیل علیہ السلام
پرسیدند کہ در جملہ کاری گفت در خوف و خطرم چہ دانم کہ در حق من چہ رانندہ باشند کہ کجا آن
کس را دادہ چنانکہ از سحاب معرفت از یکی منقولست کہ میگوید کہ ہمہ را خوف از فردا ست و مرا خوف از دی
قطعہ خوف ہمہ مردمان ز فرداست ۔ وز بہر دمی خوف ہر دمم ہاست ۔ ہر چند کہ خوف او طپاندہ ما را بسینہ دایم ۔ دارد بامید رافتم راست
طول ازین سبب است ہر چند کہ اصحاب بصیرت از ابتدا بحضرت چیزی داشتہ اند کہ بدان امید رسیدہ اند اما یاد ۔

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

جلال آنحضرت چون می آید همه در جنبش می گلاشی ست احتمال دارد که مقول بالیت رب محمد الخلق محمد
ازان واویه باشد اما بیشتر اصحاب عرفان بروایت دیگر حمل کرده اند بر باعی دل اعقل از جلال او تیره و تر و
جان از کمال او خیره ۔ هر که آنجا رسید سر ننهاد ۔ عقل کانجا رسید پر ننهاد ۔ وقتیکه بشادروان کرم او نگرانند
صد هزار امید هست ۔ منقولست که چون ابراهیم خلیل الله ذلت خود را یاد کردی جان مضطرب شدی گر از یک میل
صدائے اضطراب ایشان مردم را بگوش آمدی درین اضطراب جبرئیل علیه السلام آمد و گفت هل لک حاجة یا خلیل
الخلیل خلیل میگفت گر ترا بچیزی حاجت باشد دل هر گاه که ذلت خود را یاد میکنم حاجت فراموش میکرد و قطعه گردد وجود عاشق
صادق نهند تیغ ۔ بیند گناه خویش نبیند جفای یار ۔ هر چند در جفا و الم امتحان کنند ۔ هرگز جفای یار نگوید وفای یار

لطیفه مجمل و مجمل در بیان رسوم خلق و مزاح مستحسن و معاملہ گویند

قال الامتر ف الرسوم هو الرسوم و رقة القلوب آورده اند که رسوم یعنی رسوم افتاده اند آثار رسوم اسلام
و آن اسلامست که پیش ازین بود و بلگزاران بوئے هم نمانده است بیت صحبت یکان جهان دریده شد ۔ نوبتی مسلمی
خانه زنبور شده و مسلمان پیشین اگر مردم ۔ همه گرد در بجوشند و نه پیرسیدند که کیف حالک مراد آنها این بود که حال تو چگونه است
بلکه مراد آن بود که کیف حالک معمولک امثال این هر چه ۔ همه گر چیزی پرسیدند از دین و مذهب پرسیدندی و زبادتی دنیا
بود نه آنکه پرسیدند که از حال تجسس کردن باشد که آن ممنوع بود از صحابه نقل ست که بر در یاری رفته بود و در زد
دران کسی را نفرستاد تا که شب آمد دران شب دری گرزانیدند چون باز شد او بیرون آمده استفسار کرد گفت آنچه
مقصود تو بود آنرا عمل بر نفس کرد و لو انهم صبروا حتی تخرج الیهم لکان خیرا لهم چون دو برادر مسلمان
دیده بهم گرد و خورند شاد و خرم باید بودن چنین آمدن در فتن که اذا التقی المسلمان فقتل علیهما
فهما فی جهنم قیل هذا القاتل فما بال المقتول قال انه اراد قتل صاحبه رسوم بسیار مذکور شد رسم سوم
اصل از اصول شرع نبود متحسن نبود و مقبول نه ذکری در مزاح افتاد بسفر مود مذکر رسم سوم
خلق میرود و هم مبنی بر اصولست که منقول از صحابه رسول علیه السلام ست که حضرت رسول علیه السلام رضی
بحجره عائشه رضی الله عنها آمدند عائشه را فرمودند که بیاس تو هم تگ دیم چون تگ دند عائشه پیش بود اندک چند
رفت چون رسول علیه السلام با عائشه تگ دند رسول علیه السلام پیش برد رسول فرموده بود تا که ایضا
نازی رسول صلی الله علیه وسلم درون حجره نشسته بودند یک دف حضرت ایشان عائشه رضی الله عنها در جانب دیگر سوده
بنت زمعه دکاسه خزیره پیش عائشه بود سوده را گفت خزیره بخور و او امتناع کرد همچنین چند مرتبه یکدیگر گفتند
آخر گفت اگر نخوری بروئی تو زنم با بالم سوده نخورد عائشه خزیره گرفت بروی سوده مالید رسول علیه
السلام خنده کرد سوده را گفت که تو هم بروئی عائشه خزیره بزن و بمالی سوده همچنان کرد بیکدیگر درویختند
بیکدیگر آلوده بخزیره شدند ۔ همدرین میان حضرت ابو بکر صدیق رضی الله عنه آمدند مجلس عشرت
رسول علیه السلام فرمود که زود روئے با نمی خود را شوئید زود روئے خود را شستند فرمودند که این عشرت ابو بکر است
رضی الله عنه ۔ از عبد الله بن عباس رضی الله عنهما است که مرا در زن امیر المومنین عمر رضی الله عنه گفت بیا در آب

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

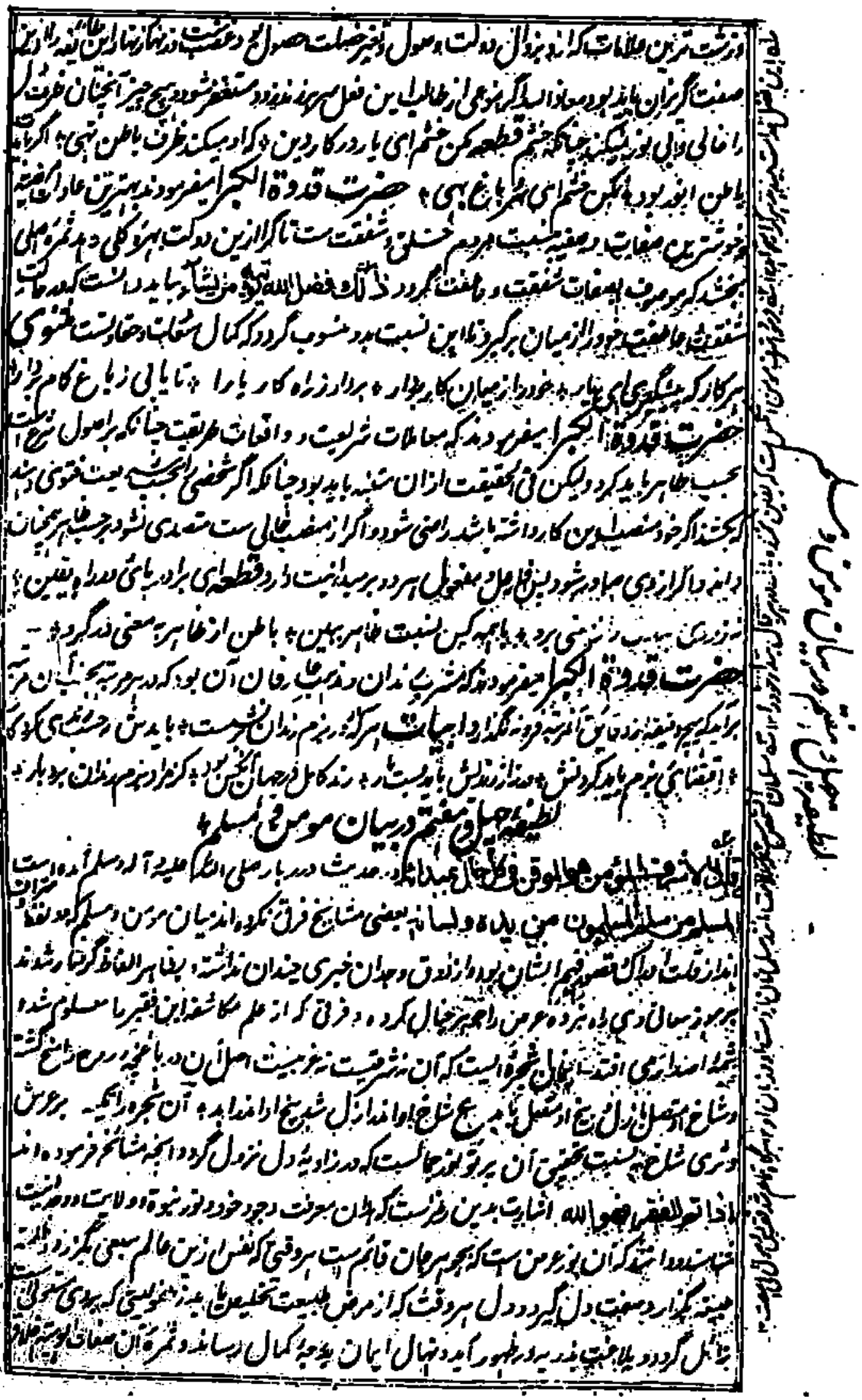

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

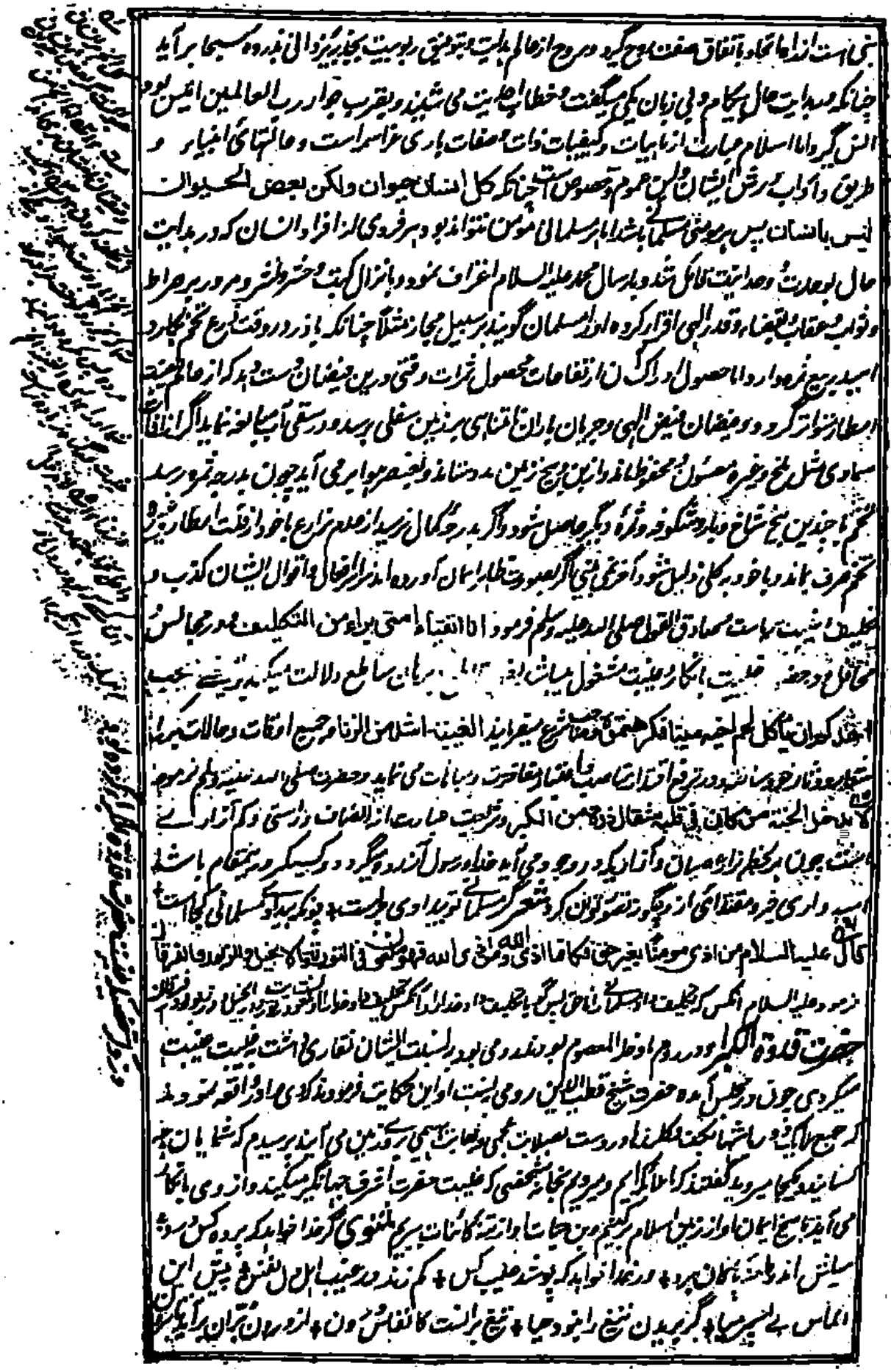

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

بسم آفریدہ دریں گرفتار باد

لطیفہ چہل و ہشتم در بیان امر معروف و نہی منکر و بعضی اشریہ مختلفہ فیہ

حضرت قدوۃ الکبرا رسیدہ بود کہ امر معروف بر حسب ہر کسی الواست اول بدست اگر امر معروف بدل
تواند بزبان اگر بزبان ہم نتواند بدل مشغول شود و این کراہیت دل نوعی باشد کہ وہمی شبہ بود و ہم این
عمل من نیز اخوش نیاید و این ادنی مرتبہ الیست تفصیل اہل ظاہر و این را بالتفصیل ہم گویند کہ امر معروف
بدست نسبت بامراء و حکام و اہل مناصب چنانچہ قضات و اہل احتساب و بلسنت علماء بزبان امر
معروف کنند بایات و آثار و اخبار و حکایات ہر چہ گویند چنانچہ او شنیدہ بود و بدل نسبت بعوام الناس
اہل مناصب سوال فرو تر باشد و در دل ہمین مقدار خطور کند کہ آن فعل کردہ بود و ما اولی و انسب است
کہ امر معروف بدل کار بہ عوام الناس نیست مگر آنانی کہ بدرجۂ دل رسیدہ اند و از حضیض آب و گل بلندی
ساحل رغبت کشیدہ اگر ایای نااہل دل کند چہ جای امر معروف کہ عالمی بہ بر ہم زدہ شود و سبحان اللہ چہ
عالیست جمیع کہ متصرف بر جمیع عوالم و ناظر بر ہمہ عالم نافذ الاحکام است با بیات بر تر از دل نیست عالم
و جہان و ہر کہ دارد و عالم دل پادشاہست و در دو عالم کہ دلی باید کہ او و نافذ حکام امر الہیاست و
پادشاہی عالم دل را مثال دہ در ہمہ روی زمین دل الہیاست و حضرت قدوۃ الکبرا رسیدہ بود کہ
امر او امر نبی او نہی نبی کسی باید کہ بر جمیع دقائق شریعت عالم باشد و بہمہ کان دقائق عامل باشد و بحقایق
و معرفت آراستہ لم تقولون ما لا تفعلون و این نیز نزد بعضی شرط است و بعضی استدلال بقیاس میکنند و
میگویند کہ غیری در ابتدا فرع بست مرا ابتدا کہ تو باشی و نگذاری تا چگونہ راست
توانی کرد و ہمین سخن شہرتی دارد چہ گزر اسایہ راست نباشد متقوی ای برادر گر تو خواہی کہ امر با نہی
کنی اول تو امر خویش را + گر ترا قوت صافی خود بخور + بعد ازان چیزی بدہ و رویش را +
تخم صافی را بباید ای درخت + تا بود بر از برای پیش را + شعر قالوا المرء علی فطنہ + و انت بہ
الی شتہ + و اما صحیح آنست کہ عصمت شرط است کہ در شرط عصمت سبب امر معروف و نہی منکر است
زیرا کہ صحابہ را عصمت نبود و تکلیف دیگری را از انس بن مالک مرویست کہ گفت یا رسول
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یا امر معروف نکنم تا خود اول بر آن اقدام تمام و نہی منکر ہم نکنم تا
خود از جملہ منہیات بیرون نیاییم قال لتامروا بالمعروف ان لم تعملوا بہ کلہ
و انتہوا عن منکر و ان لم تجتنبوا کلہ در رسید کہ امر کنید دیگران را بنیکی اگر چہ نکنید ہمہ آن را و منع کنید ان کار
بد اگر چہ بر بنکنید از ہمہ آن + و ہمچنین سعید بن جبیر میگوید رحمہ اللہ کہ امر معروف
و نہی منکر نکند مگر کسیکہ در وی گناہ نبود و انگاہ ہیچ کس امر معروف نکند لیکن گفتہ اند وعظ
و امر کسے کند کہ خود اول پند گرفتہ و در دلہا کہ را بیابد باعتبار علم مردان بقبضی و سے
ہمچنین پیش نیست و آیۂ لم تقولون ما لا تفعلون تاویل کردہ اند و گفتہ اند کہ مراد از وعدہ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وخالات را شمار میکنند که او را از انجا استفہ میگردد و از آن افعال رجوع میکنند مستغفر شده باز می کنند واللہ اعلم

ذکری در اشربہ اقتاد میفرمودند که جمیع مردم بر بندند که شراب عقل را بیهوش شد و بعکس نگفته که شراب مزیل عقل نیست و فلسفه از انجا شراب خوردن مباح میدارند که اگر کسے شراب بحدی نخورد که مزیل عقل باشد مباح بود چه کما میخوریم بخمار عقل نیست و الخمر اخامر العقل گفته اند و یعنی مردان صاحب الخمر یخمر العقل گفته اند و بر عکسی میخوریم که خمار عقل نیست این مذهب سفیه و جاهلانه است که خمر نعینه حرام است و نص آمده که فانه رجس افتاده حرمت او بخماریت ثابت نگردد بلکه بین از انجا و فلسفه را جواب میگوییم نص اصل است قیاس مقابله نص نمیکنند این بعضے بر مباح رفته اند و برخی بر اباحت قائل شده و بعضی بر حرمت و چون حضرت حضرت علیه السلام اشارت کرده الخمر امّ التسعین پس از دیگر چیزها خمر نباشد هم ازان و درخت خمر بوده فقط و از دیگری چیزی کر خمر گوییم قیاس است الخمر ما خامر العقل و این قیاس لغویت و قیاس لغوی درست نیست و در خمر و است کرست تا دره باشد و در اشربه مطلقا تعزیر است ادب دین ست تا عوام کالانعام نشوند مگر آنکه در مکانی رسد آنگاه واجب آید چنانکه در خمر کرده خمر مجرد شراب حد واجب میگردد بحدستی رسیدیا نه اما در اشربه مطلقا بسکر نرسد

نقل ست که در دهلی از تشمندی بود که بطریق دعوی میگفت که من می توانم که اقامت دعوی را در دو اینها بیارم رفتیم روم تا خبای شراب پیش در رائی فرو بردند فرمودند که بحث در است نمی آید اما مفتی را جائز نیست که چنین چیزها را فتوی دهد و در چیزیکه در روایت دو یکی بر اباحت دیگر

و چنین معارض نمی داند شاید که فتوی بر روایت اباحت نرسد و بسیار چیزهاست که داشته اند و نمیدانند و تفتش آن فرض ست و لهذا در کتب فقه بعضے رو ها را نمیدهند که بدانید و لائق فتی ذکر و مشابهه کثیره کفره و فتوان دانست اگر کسی فعلی کند که آن کفره میکنند کفره و فتی بود اگر آن فعل برای دین کند اما هر چیز که لاجل دین کند اگر آن فعل میکنند کفره نباشد زیرا که مشابهت معتبر نیست و کل صرد کفار لاجل الدین میکنند و آن تشبیه که بایشان کفره باشد اگر آن تشبیه در دین باشد مطلق تشبیه

ایشان هم ما را مسخور دارند ما هم مسخور ایشان هم جامه میپوشند ما هم میپوشیم و این مشابهت باشد و لیس کذلک و من احب قوما فهو منهم و ازینجا جای صادق میگیرد و در اشربه انچه رائی انگوزی خلاف است اختلافست در شراب یا هم اختلافست در بیع مطلق حرام است کالبیع و الا فیون حرام ـ الا فیون را روایتی ست بیهوشی آرد و در شراب انداخته میدهند و افیون کرا زکوکنار حاصل میگردد و حرام نیست اگرچه از سمیات الک گفته و نزدیک بعضی علما حرام میگویند و انچه اند و یکنی و دل بهره باشد اگر در و سے بیخ باشد از مباحات ست حضرت قدوه الکبرا میفرمودند که در عرب میباشد

و مردم همه از علما و صلحا و مشایخ عرب میخورند و سے خالے از سکر نیست و این امر غریب نمود و که آن نوع مردم از اعالی و اساغل پیل میکنند واللہ اعلم بالصواب

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

لطیفہ چہل و نہم در بیان معرفت امامت و بیان تولا و تبرا و ترک علائق و علائق

قال الاشرف الامام هو المهتدی الذی یقتدیهم المریدون لحصول المقاصد والمجاهد

گفت اشرف امام کسیست کہ ہدایت یافتہ باشد و اقتدا کنند باو مریدان او برای حاصل کردن مقصود ہائی اقتدا کنند باو مجاہدین فی سبیل اللہ

انہ روی لغت الامام و الہادیہ و پیش و پیشوا یکیست قال الاشرف الامام یکون نبیا للنبی و الولی

علی سبیل المعین معینا متصلا بجناب رسول الله و هو یکون متابعا لهما بالقول و الفعل

و خلفا رسوائی مسلمانند کہ ایشان را وصیت کنند از روی بعد بخلوت قربانیت بر دو نوع ہست یکی انکہ بر کار دنیا

و آخرت کیس و ممیز باشند و عالم بصلاح و فساد عالمیان و صاحب کشف بود و بدرجۂ ولایت رسیدہ باشد چنانکہ

امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ فرمود صلعم سلونی عن طرق السموات فانی اعلم بها من طرق الارض و نیز عالم

بعلم لدنی باید و جاہل امت را نشاید حضرت ابا بکر صدیق رضی اللہ عنہ اعلم و اکمل یاران بود و اند کہ اقتدا

بابی بکر ارشد النائب کالمنوب بعد از نقل حضرت صلی اللہ علیہ وسلم جہودی آمد و از ابو بکر پرسید کہ پیغمبر شما

شما چیزہا را کہ میدہد آنرا گمرہی و بی گفتند پرس گفت چیزیکہ نزدیک ما اللہ نیست چیست و آنچہ مرا و ما را نیست چیست

و جبرئیل را کہ امین ما اند چیست حضرت ابو بکر متامل شدند و در تامل بودند کہ حضرت علی آمدند موجب تفکر پرسیدند

ظاہر کردند فرمودند چیزیکہ خدائتعالی ندادند قول شماست کہ میگوید کہ عزیز پسر خداست چیزیکہ نزدیک او

نیست ظلم است و ستم در حضرت او نیست و بناشاء و انچہ ما و را نیست شریک بود و او ما نیست لیس کمثلہ شئی

و هو السمیع البصیر کلمہ عرض کرد و سلام آورد و امام دینا السنت کہ موصوف بصفت عدالت و

سخاوت کہ تمام کائنات را بطفیل آخرت داند و انچہ ملوک عامل را وصف کردہ اند ما بیکہ با ہمہ ترکیب بود

و کرتولا و تبرا تعالی الاشرف التبرا و التولا صفتان للعبد و الاسلام قائما بهما لا علی صورة

الذی یصون الناس الرد س التبرا استدلا بالعبد علی الباطل و التولی استبقا الحق علی الحق و الباطل الذین

کفروا و علی معرفة طریق النبی و الحق الذین امنوا بالله و رسوله و لا یحزنون عن ان یامروا النواهی

حاصل تولا و تبرا بذکور رشد نہ چنانکہ روافض ترجیح امیر المومنین علی و تفضیل او بر دیگران

دارند و بر و عجب و مقبل و از دیگران معرض و گویند کہ حضرت علی بر حق اند دیگران بر باطل

و این مکابرہ است عیان با وجود نص و آیات و احادیث کہ در شان صحابہ وارد است

کما قال النبی صلی الله علیه وسلم اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم

بین فقیر بعضے از روافض را دیدہ کہ در محبت حضرت علی بغایت غلو میکنند و بر حیاتش خود

قرار میکردند میگویم کہ اہل سنت و جماعت گویند کہ حضرت ابا بکر صدیق رضی اللہ عنہ افضل

است و اکمل و دیگران بترجیح و تفضیل قائلند فاما علی رضی اللہ عنہ تبرا از دیگران نکنند چنانکہ

روافض تولا محبت علی رضی اللہ عنہ تبرا نمایند از دیگران با ایشان گفتم اتفاق علما بر السنت کہ راہ دین مجیب اند

و ارباب محبوب باشند و کاسب صفات حمیدہ و بالاتفاق کامل بود و محبوب خدا و رسول علیہ السلام

چنانکہ روزبہان الظاہر فی لسان الصوفیہ قدس سرہ در ابہی میگوید شت مریدی و رعقب او قدم بر قدم بایزید می نہادی و

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

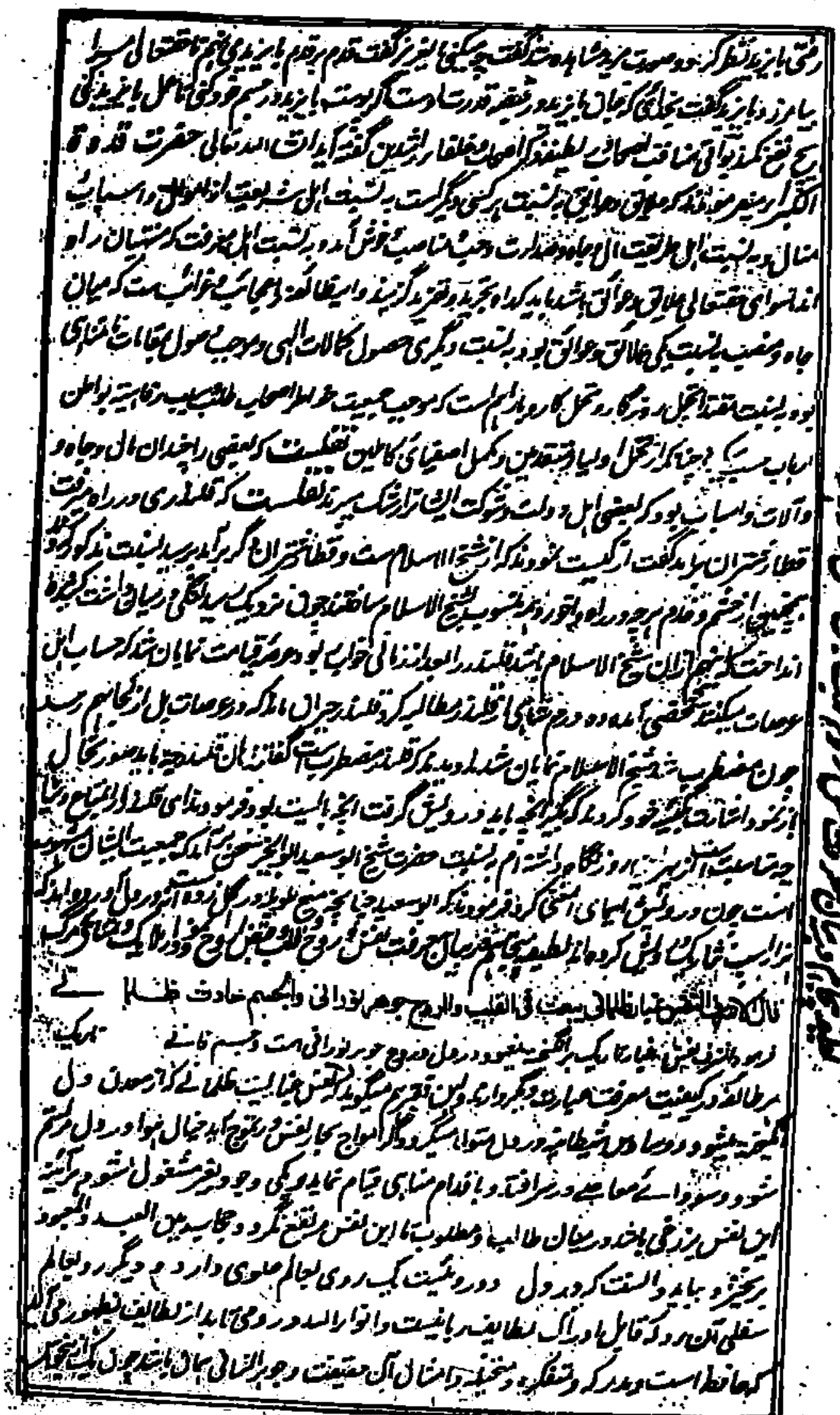

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

روح را عقلی بایدو دیگر و فطرتی باید دیگر و آن در مکاشفه تواند بود و امام محمد غزالی تاویل این حدیث
ان اللہ خلق ادم علی صورتہ آوردہ ای لست ذاتا دم بجسمہ کلنسبۃ اللہ مع العالم لا خارجا
منہ ولا متفضلا عنہ وان کان موفرا فیہ من حیث التصرف والتدبیر اما متعقد اہل سنت و
جماعت آنست کہ حقتعالی ارا از روح خبر داد و کیفیت وی بیان نکرد پس چیزیرا کہ بدان مقدار
آگاہ نیستیم ہم بدان مقدار ایمان آریم کہ روح ہست ولی بکیفیت او مشغول نشویم تا عمل باین امر کردہ
باشد ابو ہاشم و اما ابہم اللہ تعالی از نقل کردند کہ قلب محل تصرف احکام روح است جدا از امر و توا ہے
او در گوشت پرکار کہ از دل میگویند بدیدہ می آید از انجا در جوارح انتشاری گیرد و درمیان روح و
نفس قلب و میان متقلب ہر جا یعنی کہ غالب می آید ہم بدانجانب میگردد و اگر صفت روح غالب
بیشود و نفس مغلوب میگردد دل بجانب روح بیشود و اگر بعکس نفس غالب میگردد و صفت روح
مغلوب دل بجانب نفس میگردد و واز انجاست کہ او اقلب نامند ہر چیزی کہ حس مدرک بود از عالم
صورت ست کہ از عالم محسوسات نامند و چیزیکہ دریافتہ نشود از عالم معنی است و نفس و روح
و قلب از انجاست کہ بحس دریافتہ نمی شود و اگر زیرا کہ لطیفہ و اعلاست کہ از اسامی سیاہ بدو روح و دل
و قلب گویند و آن لطیفہ عالم و مدرک است چنانکہ نفس بروجوہ است بمعنی تن آمد کل نفس ذائقۃ
الموت حیوانرا ہم گویند چنانکہ گویند کہ این حیوان نفس سایل دارد و روح ندارد و روح را ہم گویند یا ایتہا
النفس المطمئنۃ ارجعی الی ربک راضیۃ مرضیۃ فادخلی فی عبادی وادخلی جنتی و عقل را ہم

اللہ یتوفی الانفس حین موتہا و التی لم تمت فی منامہا یعنی خدا میگیرد جانہا را وقت مرگ و جانہا را
واگرداند و نیز ہستی مراد باشد یعنی جوہر و جسم و این چند الفاظ ست کہ ہستی را گویند عین و شی و نفس و وجود
و ذات و نفس و در عالم طبعی و ریاضی بنوعی دیگر گفتہ اند ذکر لفظ الشیئ احدث قابل جمیع صفات
کہ ہست و عقل و علم و جہل و از اختلاف اسامی تعدد و اختلاف مسمی لازم نیاید ہر چیز کہ در کتب حکمای
فلاسفہ در عقلیات مذکور ست بر سہ نوع است یکی آنکہ موافق کتاب و سنت ہست قبول او واجب باشد دوم
مخالف کتاب و سنت سوم آنست نہ مخالف کتاب و سنت و نہ موافق انجا چنانکہ او مفرد است قبول او
مفروض است پس آن را در عقلیات ایشان ہست علی الاطلاق او ہم نباید کرد علی الاطلاق قبول ہم نباید کرد و ذکر می مثلق
در آخرہ فرمودند کہ محبت و معرفت میان ارواح در العالم زیادہ و از انجاست کہ محبت و
معرفت خاص نصیب ارواح است و بدانرا از انجا ہیچ فایدہ نیست اما ہان بمقدار تعارف
و تالف و در ارواح خواہد شد کہ در بجا بود کم و زیادہ نہ ائتلاف و تعارف ارواح یک لطافت گیرد
و از قلب المومن عرش اللہ تعالی احوال و احکام حقتعالی در دل بندہ پدید می آید و از انجا در
صفات و جوارح سرایت میکند در دل چنانکہ صورت ہر چیزی کہ او عرش ظاہر گیرد و در انجا در ملک و ملکوت تاسوب آن
میکند و گویند کہ العرش مجید و سعت بیشانت او از عرش کہ نیست حاکی اللہ تعالی لیسعنی سمائی و ارضی

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

لطیفہ پنجاہ و یکم در بیان آنکہ طبل و علم سادات بتبیل گردابیدن

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اسری واحمدیه و باشیر یدیه در هفته دو نوبت میگرداند غرض آنکه مشائخ سلف کرده اند و آثار آن تا غایت
باقی ست که مدام باشد که بهمت اطعام طعام خوردن فقیر مثابه عبادت است هر فعلی که مردم
را دعوت کند در عبادت مشروع باشد حضرة قدوة الکبرا میفرمودند که چون در سفر که معظمه رفتم
و باز آمدم بحضرت شیخ الوقت خواجه قطب الدین بختیار اوشی در چشت که صاحب سجاده است رسیدم بانواع الطاف
و الوان عطائف سرفراز کردند چهل روز در ملازمت خود داشتند چون مرخص کردند مرا در بدند نبیل و
آویختن قندیل و ذکر جهر و بنای زاویه اجازت فرمودند حقتعالی مرا باین نعمت بسی دولت یعنی
بهره مند ساخته هر که خواهم بدهم قطعه کسی را که یزدان کند بهره مند ۔ ازالوان نعمت خوان جهان ۔ بیابد هزار آنکه
و نعیمی هم اندر خور بکنان ۔ حضرت قدوة الکبرا میفرمودند یعنی از اصحاب خود را که در خوان این نعمت از
دراین دولت بودند چنانکه حضرت در یتیم و شیخ شمس الدین اودهی و شیخ قطب الدین گرگری و شیخ معروف
و شیخ محمود عنایت فرمودیم اشعار منم دریائی پر از گوهر از ۔ که وقت موج میباشم در افشان
کسی کو در خور در معانی ۔ بود گوش مجول زاحسان ۔ همان گوهر از راه همت ۔ که مذهد دیگری از جود افشان
حضرت قدوة الکبرا میفرمودند وقتی که رایت فقرای اخلاصی و درویش غربای و آلائی بنوائی گجرات
رسید بزیارت دین شیخ الاسلام و شیخ مبارک را چون بشرف طلعت و نعمت مشرف ساختیم ایشان التماس
زنبیل گردانیدن و قندیل آویختن و بنای زاویه کردند التماس ایشان مبذول شد حضرت در یتیم بعرض
رسانیدند که مناره در زنبیل باید کجاست فرمودند که نشانی که ولایت دکستهم مجاورهٔ هدایت امیرالمومنین علی
ابن طالب این سند بیاد کردند آنجا نان بود کرده در تکلتان تشریف برند خواجه یحیی ماستان بدکجراه
رسید بود خرما بسیار بر هم چیده و در طبق بسیار در هم اشرفی پیش سر لاله زار نبوت و بهی جو بیارشوت
صلی الله علیه و آله شده رعیت حال وی آن بود که امیرالمومنین علی در تکلتان آمده زنبیل پر از خرما
کرده و بر حضرت رسول علیه السلام آورده اتفاقاً فقیری در حال عجز و درماندگی خود عرض کرد رسول
علیه السلام فرمود که امام علی مرتضی آن خرما را بر فقراء حضار مجلس قسمت کن امام علی قسمت کرد چون
مردم آنرا بگیرند حضرت علیه السلام فرمود که خرماهای آنرا جمع کنید جمع کردند تا بسائل داده تا آنرا
بکار برد حقتعالی آن فقیر را از برکت آن نعمت بسیار روزی کرد حاصل اینست که زنبیل از امام علی کرم الله
وجهه است حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که اکثر مشائخ را دیده ام که در زنبیل گردانیدن و قندیل
آویختن ملازمت کرده اند مگر در سندستان اما حضرت مخدومی کرده اند و حضرت مخدوم زاده قدس سره
سر کرده اند ذکر در دور روز عاشوره افتاد حضرت قدوة الکبرا میفرمودند که اکابران روزگار
و اماثران دیار بتخصیص سادات صحیح النسب و نقبای عالی حسب در عشر عاشوره دور میکردند و زنبیل میگردانیدند
همانکه مذکور شد و در ولایت بیجاپور سید علی فلندر که مقدمهٔ اصحاب معروفیه و عمدهٔ ارباب طائفه علیه بود در
در عشر عاشوره در بنای علم می نشست و اصحاب خود را بدور میفرستاد و احیاناً خود هم بدور برمی آمد در سنه اعزوجل

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بیدشت چنانکہ لباس عونت دریں عشرہ نمی پوشیدند و اسباب عیش و شادی ترک میکردند جامع
مقامات شریفہ و مقالات لطیفہ کہ مدت سی سال در سفر و حضر ہمراہ بود حضرت قدوۃ الکبرا
عاشوری ترک نکردہ اند گاہی خود در ابتدای علم می نشست و امیا سید جلال کہ از خلص اصحاب او بود در ایام
کودکی علم می نشست و در سیزدہ سالگی از عشر برمی خاست و ختم اتفاقیہ عاشورا میکرد و فتح شد بقانون
معہود و حویش عاشوری بنیاد کردند در عشرہ عاشورہ چنانکہ داب یشان بود و بسر بردند در روز عاشورا
انچہ وظائف معمول مشائخ و سنن علماء راسخ بود بجای آوردند بعضی از علما شہر و برخی از فضلاء
دیہ بزیارت آمدند و مصافحہ کردند سخنی در تجویز مصافحہ برآمد زمانی گفتگو در مصافحہ شد قرار بران
افتاد کہ مصافحہ موالی کردند یکی از فضلای نامدار کہ بملازمت آمدہ بود پرسید کہ بریزند در مجلس شریف
لعنت میگویند چونست فرمودند کہ این مسئلہ مختلف فیہ است اما اکثر علماء روزگار و فضلاء نامدار بر تجویز
لعنت کردہ اند بخصوص کسیکہ جانب انصاف دارد و دوستدار خاندان مصطفوی و محب دودمان مرتضوی
خواہد بود دریں چہ مضائقہ چہ سیدا مذکور آن بمقدار خود وجہا کہ بر جگر گوشگان رسول و آن بلا کہ بر
فرزندگان بتول از وی صدور یافت چرا قابل لعن نشود و کریمہ ان الذین یوذون اللہ و رسولہ لعنہم اللہ
عذابا مہینا در مقرر اصحاب مفہوم خواہد بود دیدہ مویدا محمود در بحث در آمد و مقدمات علمی پیش
انداختہ حضرت قدوۃ الکبرا جواب و سوال بر نہج صواب میفرمودند چون بیان مقدمات میکردند بگیر
بہ تعویل کشید در سر روایات بہ بہ گیر با قاویل انجامید بحث پیش قاضی شہاب الدین نمودند
حضرت قاضی چون مقدمات یکدیگر اصغا فرمودند جانب حضرت قدوۃ الکبرا گرفتند از آنجا
دریں تویہ برآمدند گفتند کہ حضرت میر شہاب بہتر میدانند زیرا کہ نزدیک است روزیست بقاضی مذکور
فضلا کردند و بنام رسالہ مناقب سادات ہمین بحث بود حضرت قدوۃ الکبرا ہم رسالہ دریں بحث
نوشتہ اند تمام او تجویز بہ نہادہ اند لعنت فعلی ہموی تجویز کردہ اند اما اجمالا از ابتدا کار حضرت معاویہ میکردہ ذہبا
بہ تغلب یزید بود در رسالہ تجویز بہ تبدیل مذکور شدہ است ہر کرا بایدا ز انجا طلب نماید
حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند ہر کرا ادنی نسبت باین خاندان عالی و اندک خلت باین
دودمان متعالی خواہد بود او نخواہد دانست حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند دریں راہ سلوک
صوفیہ و طائفہ علیہ ادنی علم قاضی شہاب الدین میباید حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند وقتی
کہ این فقیر بیگانہ رفت و بملازمت قدوۃ اولیاء روزگار و بجذبت اصفیاء نامدار حضرت مخدومی علاء الملۃ
والدین مشرف شدم در میناب بحثی بود دانشمندان محفل کہ در میناب بودند جمعیت کردند و این فقیر
بحث عزیز بنودند تا کیفیا باجماعت بحث شدہ بود آخر الامر بعد از مقدمات علمی و روایات منتہی کہ بہ
یکدیگر برآوردند قرار این مسئلہ بران یافت کہ در اللہ لعنتی جائز است حضرت قدوۃ الکبرا
میفرمودند کہ حضرت پیر روز عاشورا از دہ روز تا انتہای عاشورا در گریہ و زاری میگذرانیدند

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

فرمودند کہ طرفہ دلی باشد کہ بر ماتم خاندان رسول جگر گوشگان بتول نگرید عزالدین اندر دیجان الیہ
چہ بیناز است شعر۔ کسی کو در چنین ماتم نگریہ ۔ دل آنکس مگر از سنگ ناشد

لطیفہ پنجاہ و دوم در بیان نسب نبوی و اندکے از سیر مصطفوی صلعم مشتمل بر ہفدہ شرف ست

شرف اول در بیان نسب حضرت علیہ السلام شرف دوم در ذکر میلاد حضرت علیہ السلام شرف سوم در بیان بعضے احوال ایام ولادت او
شرف چہارم در بیان ختان او بالکفاء اسماء شرف پنجم در بیان حج و عمرہ صلی اللہ علیہ وسلم شرف ششم در بیان اسماء او
شرف ہفتم در بیان اوصاف شعری و حلیہ او شرف ہشتم در بیان اوصاف او علیہ السلام شرف نہم در بیان وحی و معجزات او صلعم
شرف دہم در بیان وفات او علیہ السلام شرف یازدہم در بیان اولاد او علیہ السلام شرف دوازدہم در بیان بنات او علیہ السلام
شرف سیزدہم در بیان ازواج مطہرات او علیہ السلام شرف چہاردہم در بیان موالی و خدام او و احرار و رسل و کتابت و رقعات او
شرف پانزدہم در بیان دواب او علیہ السلام شرف شانزدہم در بیان نعال او شرف ہفدہم در بیان اسلحہ او صلعم

یعنے شرح نسب او و احفاد او کہ از کتب نسابان مشہورہ انتخاب افتاد **حضرت قدوۃ الکبراء** میفرمودند کہ خلاصہ کسیر کتابیست درین فن معتبر و عبارت بغایت مختصر ہر کرا بایست باشد سخنان مجمع
ازانجا طلب باید درین لطیفہ ہر چہ مذکور میگردد اکثر مسخنان ازان کتاب خواہد بود و برخی از تتمائی جہدی

شرف اول در بیان نسب رسول اللہ صلعم حضرۃ قدوۃ الکبراء میفرمودند کہ اطلاع یافتن بحسب رسول و نسب وی شرفیست
کہ بیست چہار اسم از اسماء او یاد کردن از شرائط مسلمانیست گفتہ اند نہی صنعف مسلمانی و فتور شرائط ایمان کرد
صد ہزار قصص حزن و ملال و سخنان نوازش از گفتہ اند نہی صنعف مسلمانی و فتور شرائط ایمان کرد
در مجلس کہ اسباب حضرت و موجبات او یاد کنند و آثار ذکری از انبیاء مرسلین و سخنی از مشائخ متقدمین نکنند
گروہ جہان ہندو و عراض درمیان آرند چہ گفتہ اند قطعہ اگر ذکر کردد از خرافات
ہزاران با ہمہ امثال گویند ۔ اگر ذکری رود از دین و آثار ۔ ہمہ آیند و قیل و قال گویند
ابو القاسم محمد بن عبد اللہ بن عبد المطلب بن ہاشم بن عبد مناف بن قصی بن کلاب بن مرۃ عرف قریش
بن عدنان بن کعب بن لوی بن غالب بن فہر بن مالک بن نضر بن کنانہ بن خزیمہ بن مدرک
بن الیاس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان بن اد بن ادد بن ہمیسع بن یشجب بن نابت بن قیذار
بن اسمعیل بن ابراہیم بن آزر بن تارخ بن شاروع بن ارغو بن فالخ بن شالخ بن عابر بن ارفخشد
بن سام بن نوح بن لمک بن متوشلخ بن اخنوخ ہو ادریس بن یرد بن مہلائیل بن قینان
بن انوش بن شیث بن آدم علیہ السلام والنسب الی عدنان متفق علی صحتہ و ما بعدہ مختلف فیہ الا
ان القصد ہنا النسبۃ برجوعہ الی اسماعیل ابراہیم خلیل اللہ و قریش کلہم اولاد النضر و قیل اولاد فہر و قیل
ذلک و الاول اصح و اشہر **حضرت نور الثقلین** اسفندیار نسبت در رسول علیہ السلام کردہ
فرمودند آمنہ بنت وہب بن عبد مناف بن قصی بن کلاب است حضرت کسیر بعرض رسانیدند کہ عجب نمایند
فضل اسراء ترجمہ ایشان او گفتہ شد اند و گفتہ شد اند و ذکر او گفتہ شد اند بسوی ان و قول اول اصح

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

که مادر وی علیہ السلام نگردید و در دین اسلام نه در آمده باشد فرمودند که بعضی علما اختلاف کرده اند
که حضرت آمنہ بدین اسلام در آمده اما بعد از وفات و درین مسئله اکثر از علما مخالف اند قال العلم
بذلک الشیخ الصالح ابوالحسن علی بن عبد الله مسلسلا الی عائشة رضی الله عنها ان النبی صلی الله
علیه وسلم نزل الحجون لیتا خر بنا فاقام به ماشاء الله عزوجل ثم رجع مسرورا قال سالت ربی عزوجل فاحیا
حضرت ابن جوزی در کتاب موضوعات گفته است که این حدیث مرضوع ست بیشک آنکه وی وضع
کرده اما مذکر فهم قدیم العلم بود چه ویرا اگر علم بودی هر آئینه دانستی که هر که میرد کافر نفع نکند ایمان
وبرا بعد رجوع بلکه اگر ایمان آرد نزد معاینه عذاب آخرت نفع نکند ایمان اورا و کافرست این حدیث قول خدای
عزوجل وهو کافر و دیگر پیدست قول حضرت رسول علیه السلام در حدیث صحیح که از ان طلبیدم آمرزش
خود که آمرزش خواهم مر مادر خود را پس از ان نماز و نیز ذکر مادر رسول الله بر آمد فرمودند که در حدیث آمده است
ان الله اصطفی من ولد ابراهیم اسمعیل واصطفی من ولد اسمعیل بنی کنانة واصطفی من بنی کنانة قریشا واصطفی
من قریش بنی هاشم حضرت عبد الله بن عباس مرویست از حضرت علیه السلام فرمودند که نور من پیش
حق تعالی بدو هزار سال از جهان پیش از آفرینش آدم علیه السلام بود ملائکه بتسبیح میگفت و بتهلیل میکردند
چون آدم را آفریدند نور در صلب آدم انتقال کردند از صلب آدم بصلب نوح و ابراهیم افتاد و از انجا در اصلاب
کرامیه ارحام طاهره منتقل شده تا آنرو نور از صلب پدر و رحم مادر در وجود آمد شعر صلاح جهان آن شب آمد پدید
که از مولد سن صحیح صادق دمید و هیچ یکی را از آسلاف آدم بسفاح مواصلت نشده است
و التقاحهات من بنکاح بوده است و قصتی و نزالت در اسلاف من نبوده است السلام کلبی میفرماید
که امهات مصطفی را تا آدم در کتب متقدمان و صحائف نسابان سلف و خلف متتبع کرده ام ما حوا
یگان یگان همه را نوشته ام با نصد ذات برآمدند هر یک احرار و اشراف بودند و مواصلت امهات با شوهران
بسنت بود و هیچکدام از ایشان تا حوا اسرادی و دیر فوقه و از عورات نازله نبود و در همه صافیه و حنیفه و علیه
و محترمه بودند چنانچه مرتبه ایشان در آیه کریمه خاکی ست وتقلبک فی الساجدین من نبی الی نبی حتی اخرجتک نبیا
شرف دوم فرزند ارجمند رسول علیه السلام حضرت قدوة الکبار سیفرمودند که ولادت حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم در مکه سال فیل شد است و قیل بعد بثلثین عاما و قیل باربعین
عاما والاول اصح و بروز مقتدای انبیاء و پیشوای اصفیاء در روی زمین روز دوشنبه بود دوازدهم ماه
ربیع الاول بر صحیح تا قول فرمودند عزل رزقهم مطهر سرور عالم است و روز ولادت خلف صادق آدم صفت
اشرف بین زمانه در می نهاده اند نوریکه چشم و چراغ دو عالم است و الزهر روز شب مراد جز این روز و شب نبود
الحق شب مبارک و روز مکرم ست و بگرفت از ربیع نخستین دوازده و روز دوشنبه که زایام مکرم ست
اورا و صنع جلالت از بهر وضع کرده اند و فضلی نهاده خویش که باز وضع آدم ست و خورشید طلعتی بشب آدم که آفتاب
نزد و شب نشسته برین سبز طارم ست و زان روز کز نخست قدم در جهان نهاد و ذکر چهره دوران خبر مقدم ست

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

در عام فیل نصرت اصحاب فیل ران ٭ خاص آن ملکی که کعبه بزیش مکرمست ٭ تقضی علما میگویند که نزول نطفه
برحم سیم روز دوشنبه بود و ولادت و نزول وحی و وفات هم بروز دوشنبه نبوت بر رسول علیه السلام
در راه مکه و ابی طالب عند الحرة الوسطی شجرا سندا از برسان سند بار داده پدید آرشد بولوی شاهورد
قالت رایت فی حین حملتا خارج مني نورا ضاءة قصور الصری من ارض الشام ثم حملته فوضعته
ما رایت من حمله قطکان اخف منه ثم وقع حین ولدته واقا له نوبضع یده بالارض رافعا راسه الی السماء
آورده اند که در شب ولادت علیه السلام ایوان کسری بهمبید چنانچه جاها و کنگره از افتاد و بحیرة ساوه که پرستش
افتاد و آتش مجوس که از هزار سال افروخته و هیچ خاموش نشده بود خاموش شد و موبدان موبد خواب دیدند که شتران
حامله شدند بیج الی و گرانی که زنان را باشد هرگز ندیده و وقت ولادت از رنج و درد که زنان را بود در سیده و
آمنه را نمودند که ملائک هفت آسمان و زمین در خانه من نزول کرده اند و بشارت میدهند که ای
امروز در همین عالم خوبترین اولاد آدم بدنیا زمین آید که از خاور تا باختر همه آفتاب تابنده را فرو گیرد ٭
ابیات بشارت باد ای فرخنده طالع ٭ که میگردد ز تو خورشید طالع ٭ چنان خورشید تو برنور گردد ٭
که از نورش جهان منور گردد ٭ زنور آفتابش ماه و انجم ٭ چو ذره می شود در تاب او کم ٭ باید
که در تمهیدی در یغ نکنی و ٭ ادای او بر جذر باشی ٭ در رساله عجبی آورده اول کیکه سید عالم را
علیه السلام شیر داد ثویبه کنیزک ابولهب بود در آن ایام معهود بود که از قبیله بنو سعد زنان شیردار بمکه می آمدند طلب
مکه از جهت حوالت ٭ هوای وسموم گرما فرزندان خود را بایشان دادندی لبطریق اجرت درین
سال پیشتر عورات در مکه آمدند فرزندان خود را یافتند ٭ تمام بیاگی گرفتند حلیمه بنت عبد الله
چون فرزند دیگر نیافت بضرورت رسول علیه السلام را قبول کرد چون پستان خود را در دهان مبارک
نهاد چندان شیر پستان او روان شد که دو بچه را سیر میکرد پیش از و شیر را هم کفایت نمیشد
حلیمه باده شتری داشت سرو لاشه و گرگین که به از و چو نه جای نمی جنبید شعر تو ان نور چو گلنار
باد پای ٭ بصد زخم چوگان نه جنبد ز جائے ٭ همین رکوب علیه السلام از سر جوان شد چنانکه
آنروز دردنبو سعد یک شتر و لاشه بدان قوت نبوده چندان ماده شتر که اصلا شیر نبود چندان شیر شد که تمام
خانه حلیمه بابس کرد چون حلیمه براه می آمد پیری چند از قبیله هذیل پیش آمدند چون نظرشان بر
بر رسول علیه السلام افتاد دیری نظر کردند گفتند که این کودک بیقین بر آخر الزمانست و امثال این اقوال بسیار مردم از علماء و کاهنان مناظره او می
چون حلیمه بخانه برد یک گوسپند داشت همین قدوم مبارک بخانه او سیصد گوسپند در ملک او جمع
شده و اموال دیگر همین منوال مضاعف آمده قطعه چو آن کیوان مراتب مشتری روی ٭
بحالش برد اقدام سعادت ٭ سعادت سوی او پویه در آورد ٭ شده با دولت و فرخنده عادت ٭

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

چون رسول علیہ السلام سہ سالہ شد ندیجہ او کودکان حلیمہ و پسران قبیلہ بنی سعد را گرد آورد و
در زمرہ کودکان ملاحظہ میکرد و بنوبت بصرہ پسر کلان مکالمت می نمودند کہ دو فرشتہ بصورت آدمی
آمدند و مصطفی را بخوابانیدند و شکم مبارک وی را پارہ ساختند و اسباب درون او را بیرون آوردند و بآبی کہ در طشت و
بشیر بہ پر کردہ آورده بودند شستند و نور ایمان و بزلال عرفان پر ساختند قطعہ چون ظرف سینہ آن
بحر اسرار و ملبوث بود از مالوفات کینہ ۔ ناب معرفت شستند و ساغر گہر از نور سکینہ۔
بعد ازین اجزا آنچنین شد کہ بود شد ہمرانش چون معاینہ کردند دویدہ بحلیمہ رسیدند و خبر کردند سر در کشید
رسیدند کہ در سایہ درختی زرد شدہ تنگ او نشستہ است خط شگاف نمایان بود و ہمہ حالات مذکور
یک در میان نہاد حلیمہ بگرفت و بخانہ برد و بہ بیگانہ افسوس کنان میگفتند کہ این پسر روزی تلف خواہد
شد باید کہ بکلی برہم چہ ہر روز ازین پسر غرائب اسرار و عجائب آثار آشکارا میگردد قطعہ
غرائب میکند این نادیدہ ۔ کہ جائی او رسیدہ نارسیدہ ۔ ہدایت این چنین ست تا نہایت ۔ چہ خواہد کرد
این بزنا رسیدہ و در واقدی مسطور ست کہ چون رسول علیہ السلام شش سالہ شد عبد اللہ
وفات یافت وقت جان دادن با ابو طالب سپرد۔ ابو طالب طالب دیدنی شد کہ در
عہدہ وی با قصی الغایت کوشید چون دوازدہ سالہ شد ابو طالب ہمراہ خود بسفر شام برد و بصحرا
راہی کردہ بہ بصرہ رسید بحیرا راہب کہ در ایمان بود آثار نبوت او راہ برده در بحیرا تفحص دین
او بیشتر گفتہ و را از راہ برد و ابو طالب گفت این پیغامبر آخر الزمان است پس ضیافت کرد ہمہ کسان
را بہ کاروان آمدہ بودند بسر خوان ضیافت طلبیدہ چون دستر خوان فراز کردند مہمانان را ندید گفت
مہمانان را بخوانید از میزبانی مرا دوست از انہا پرسید کہ شخصی دیگر ہم مانده است کہ بمائدہ حاضر نشده
باشد گفتند مردم ہمہ آمدند مگر برادر زاده ابو طالب گفت من طالب و یتیم البتہ وی را طلبید چون او در آفتاب نشست
پاره ابر بر سر مبارک سایہ کرد بحیرا گفت بینید کہ نشان صحت نبوت اوست و پیغامبر آخر الزمان کہ از نژاد
عیسی علیہ السلام بشارت داده است اینست ابیات اگرچہ ابر بر زیر آفتاب ست ۔ چہ بوش ایکہ بالای
سحابست ۔ چہ بیند آن ابرو ا۔ فرق سیار کہ بر سر پیغمبر ما سایہ ساخت سوم در بیان بعضے احوال
او کہ بعد ولادت ظہور یافتہ بجدی نیست کہ شرح او در دفاتر روزگار و طومار سیر دوار نوان داد اصحابہ
چنان سر بر زدہ آثار نبوت ۔ از بعد زادن آن بحر اسرار ۔ گرد پا مداد چوب اقلام جہود کاغذ ہمداد اوراق
قلم زن گرفتہ از جنس مخلوق ۔ بیان ایشان ارقام آثار ۔ در خلاصۃ الابرار آوردہ است
فلما خرج علیہ السلام من ثمانیۃ الی الشام معہ میسرۃ غلام خدیجۃ فی تجارۃ لها قبل ان یتزوجها
پس گاہی کہ محمد از خانہ خود سفر شام پیش گرفت با برادر دیگر کہ بشام میرفت غلام خدیجہ میسرہ را با خود ہمراہ گردانید قبل از نکاح کردن او بآنحضرت
فلما نزل الغمام نزل تحت ظل شجرۃ قریبا من صومعۃ راہب فاطلع الراہب الی میسرۃ فقال من ھذا
پس گاہ کہ ابر شام نزول فرمود نزدیک صومعہ راہبی بود راہب از صومعہ بیرون آمد میسرہ را گفت

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الرجل قال له میسرة رجل من قریش من اهل الحرم قال ما نزل تحت هذه الشجرة قط الا نبی او صدیق
سرد گفت باو میسرہ این شخص از قریش ہست از ساکنان حرم پس گفت فرود نمی آید زیر این درخت مگر پیغمبر یا صدیق
او صلی الله علیه وسلم سلعة واشتری ما اراد ان یشتریه ثم اقبل قافلا الی مکة فقبل ان یصل میسرة قال
صلی اللہ علیہ وسلم سباب را مفرید فرمود آن چیز را کہ خرید نش مقصود بود باز متوجہ شد و واپس آمد بسوی مکہ پیش از آنکہ بشہر میسرہ برسد گفت
کان اذا کانت الهاجرة واشتد الحر نزل ملکان یظلانه من شمس وهو یسیر علی بعیره فلما قدم مکة
ہرگاہ کہ میشد وقت گرمی نازل میگشت دو فرشتہ کہ سایہ میکردند او را از گرمی آفتاب و آنحضرت میرفت بر شتر خود پیش روی قافلہ تشریف آوردن
باعت خدیجة ماجاء به فاضعف او قریبا واخبرها میسرة بقول الراهب باظلال الملکین له فعرض
فروخت خدیجہ آن چیز را کہ آورده بود پس چند نفع شد یا قریب آن و خبر داد خدیجہ را میسرہ از گفتگوی راہب و سایہ کردن دو فرشتگان او را پس عرض
الیها فقالت له فیما یزعبون یا ابن العم انی رغبت فیک لقرابتک منی وشرفک فی قومک و
کرد خدیجہ پس گفت خدیجہ او را پس بسبب چہ گمان نیک کردن مردمان اے پسر عم من بدرستیکہ رغبت کردم در تو بسبب نزدیکی تو از من و شرف تو در قوم تو و
سطک فیهم وامانتک عندهم وحسن خلقک وصدق حدیثک ثم عرضت نفسها علیه کانت یومئذ
توسط تو در میان ایشان و امانت تو نزد ایشان و خوبی خلق تو و راستی بودن تو در سخن باز پیش کرد نفس خود را بر آنحضرت بود در آن روز
خیر نساء قومها مالا وشرفا واکثرهن کل
بہتر زنان قوم خود در مال و شرف و بیشتر ایشان
ذلک عنها جاریة لنبیشة شریفة وهی یومئذ من اوسط قریش نسبا واعظمهم شرفا واکثرهم مالا
از قوم او بود حرص کنندہ بران از خدیجہ پس ہرگاہ گفت خدیجہ از رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم این
ذکرها لابن عمه حین رجع معه عمه حمزة بن عبد المطلب حتی دخل علی خویلد بن اسد فخطبها الیه فقبل وحضر
امر را ذکر کرد خدیجہ این قصہ را از برای عم خویش پس برون آمد او و عم او حمزہ و داخل شد بر خویلد پسر اسد پس
ابو طالب فی رهط من قومه فخطب ابو طالب فقال الحمد لله الذی جعلنا من ذریة ابراهیم وزرع
ابو طالب در گروہی از قوم او پس خطبہ خواند ابو طالب پس گفت تعریف ثابت است از آن خدا کہ گردانید ما را از اولاد ابراہیم و از زراعت اسمعیل
وصفی معد وعنصر مضر وجعلنا حضنة بیته وسواس حرمه وجعل لنا بیتا محجوا وحرما آمنا وجعلنا
علیہما السلام و گردانید ما را نگہبان خانہ خویش و متولیان حرم خود و گردانید خانہ کعبہ را حرم امن و گردانید
الحکام علی الناس ثم ان ابن اخی هذا محمد بن عبد الله لا یوزن به رجل الا رجح به فان کان فی المال
حاکمان بر مردمان و بدرستیکہ برادر زادہ من محمد پسر عبد اللہ نہ وزن کردہ شود با کسی مگر راجح شود او پس اگر چہ مال
قل فان المال ظل زائل وامر حائل ومحمد من قد علمتم قرابته وفضله وعقله ودینه وحسبه
قلیل است مال پس بدرستیکہ مال سایہ ایست زائل شدہ و کار گزارندہ و محمد از خزانہ پس تمام دانستید قرابت او را و فضل او و عقل او و دین او و حسب او
وبذل لها من الصداق ما اجله وعاجله من ماله کذا وهو والله بعد هذا له نباء عظیم وخطر
و صرف کرد برای او از مہر آن چیز را کہ بعجلت ادا کردہ خواہد شد و آن چیز را کہ در ذمہ او گردہ خواہد شد زمان حویلش چنان چنین ای ابن عمی محمد

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

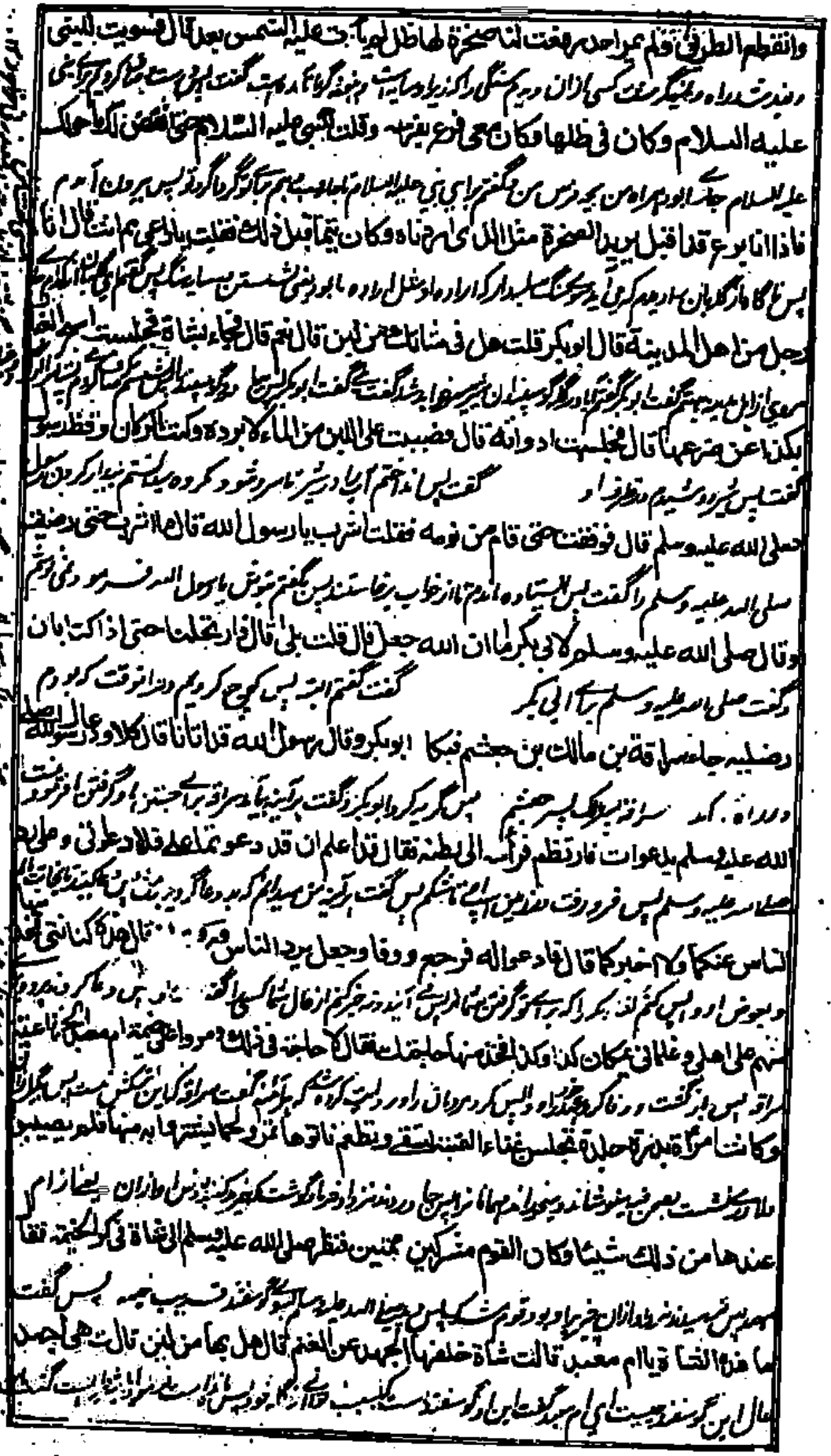

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

من ذلك قال انا ادلك ان احلبها قالت نعم وابي انت وامي ان رايت بها فاحلبها فدعا بها
فرمود یا اجازت میدہی ترا در شیدن آن گفت بلے فدا باد پدر تو مادر من
رسول الله صلى الله عليه وسلم فمسح بيده ضرعها وسمى الله ودعا لها في شاتها فتفاجت عليه ودرت
اگر سناب باشد در شیدن آن پس دعا کرد بر آن گوسفند رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم پس مسح کرد بدست خود پستان گوسفند را و نام
ودعا بانا يربض الرهط فحلب فيه حتى ملأه ثم سقاها حتى رويت ثم سقى اصحابه حتى رووا ثم شرب آخرهم
و دعا کرد بر آن گوسفندان ام حبیب پس گرفت شیر را شد ند و طلب کرد ظرفی را که کافی شود جماعتی را پس دوشید پس نوشانید
حلبا ناء حتى روبت ملأ عاثم عادرة شدها وبايعها وارتحلوا عنها واصبح صوات بمكة قال ليسمعون
ایشان را تا سیر شدند باز نوشانید یاران او را تا سیر شدند باز نوشید از پس همه ایشان باز دوشید ظرف را تا لب شد و کوچ کردند از ان پس آواز
الصوت ولا يدرون من صاحبه وهو يقول شعرا جزاه الله رب الناس خير جزائه رفيقين
آواز را و نمیدانند کیست صاحب آواز و او میگفت جزا دهاد الله پروردگار مردمان جزا خیر از دو رفیق
قالا صحى لم مصعد ۔ هما نزلا بالهدى واهتدت ۔ فقد فاز من هي رفيق محمد ۔ قال فقضى
گفت اصبی شما را ام معبد هر دو فرود آمدند بر راه هدایت و هدایت یافت پس بتحقیق رسید بفلاح هر که رفیق محمد شد
رضي الله عنكم به من فعال لا يجازى وسودة بنين بيتي كعبة مكان قبائهم ۔ وقعد المؤمنون
خدا از شما بسبب او هر که فعال او جزا نمیدهد و سودہ بنین بنی کعبہ مکان قبائهم ۔ و نشست مومنان بر
خلف رسول الله صلى الله عليه وسلم حتى صعد الثنية ثنية قديد ثم نزل بها فنزل
پس رسول الله صلی الله علیه وسلم تا صعود کرد ثنیه را ثنیه قدید پس نزول کرد بآن
مرصد يسلوا فيكم عن شاتها وانائها ۔ فانكروان قالوا شاة تنشها ۔ وعاها بشاة حائل
در انتظار دریافت کنند از گوسفندان و از ظرف آن پس هر آئینه اگر دریافت کنند در گوسفند شما دو خواهد داد
له بصريم مرة الشاة مزيدا ۔ وكان رسول الله صلى الله عليه وسلم لما خرج من مكة استخفى هو
بخواند گوسفند را پس شیر دوشید از ان و بود رسول الله صلی الله علیه وسلم پرگاه بیرون شد از مکه پوشیده شد آن
وابو بكر يغذ في جبل من جبالها يقال له ثور فقال ابو بكر فنظرت الى اقدام المشركين ونحن في
و ابو بکر میرفت در کوه از کوهها که گفته میشود او را ثور و گفت ابو بکر پس نظر کردم بقدمهای مشرکین و ما در
الغار وهم على رؤسنا فقلت يا رسول الله لو ان احدهم نظر الى قدميه ابصرنا تحت قدميه فقال يا ابا بكر
غار بودیم و ایشان بر سر ما پس گفتم ای رسول الله اگر نظر خواهد کرد یکی از ایشان بزیر قدم خود البته خواهد دید ما را زیر قدم خود پس گفت
ما ظنك باثنين الله ثالثهما ولما قدم رسول الله صلى الله عليه وسلم المدينة فتنازع ابناء هم ابو بكر
چیست گمان تو بدو کس که خدا سوم ایشان است و بیگاه قدوم آورد رسول الله صلی الله علیه وسلم مدینه پس منازعت کردند بر
عليه فقال انزل على بني لا يخافه اخوالي عبد المطلب اكرمهم بذلك فنصعد الرجال والنساء
او پس گفت نزول کن بر بنی که نمیترسد او را اخوالی عبد المطلب اکرام میکنم بدان تا صعود کنند مردان و زنان
فوق البيوت وتفرق الغلمان والخدم في الطرق ينادون يا محمد يا رسول الله صلى الله عليه
بر سقوف خانها و متفرق شدند غلامان و خدمتگاران در راهها ندا میکردند آمد محمد آمد محمد رسول الله صلی الله علیه

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

شرح چہارم در بیان جہاد و با کفار و بیانی حضرت و در جنگ حضرت قدوۃ الکبرا منیر

که جمله غزوات مشهوره حضرت علیه السلام بست و دو و دیگر از علما نامدر زیاده میگویند در تفسیر سوره انفال آورده اند که کاروانیان قریش که بوسفیان و عمرو عاص و هشام با چهل سوار و سی پیاده نگهبان اند و شام بانبه گشته در نواحی نهاوند رسیدند که رستم جهر که روزگار و ستم جاوید بکار ما جز شد با نصار و مهاجر برای کاروانیان بیرون آمدند ابوجهل را خبر شد بام کعبه برآمد نعره زد که ای پهلوانان و غاه قریش و همسایگان هیچ حرمتی نمیدانید و شما بندگان خود را بهیچ نمیگیرید کاروان خود را دریابید و شما بندگان خود را بهیچ نمیگیرید لشکر اسلام و سردار لشکر انام مصطفی علیه السلام تعاقب کرده رسید آن بیچاره سالار اسلام و دین کجا که بکشد و ار کعبه دین اگر نخواهد آمد رسنگاری شما نخواهد شد و از غار مردن بهتر است آنچنین واقعه دیدن پیش ازین واقعه خواهر عباس رضی الله عنه خواب دیده بود که گوئی فرشته از سرا پرده قدس فرود شبی از سر آنچه انس نزول فرموده و کوهی بزرگ در دست دارد و خانه نمانده است که از ان کوه سنگها پاران نشده و از حضرت عباس بسبب این خواب پیدا شده بود و از مقاتلا امتناع میکرده ابوجهل انشنید با جمعی از مبارزان قریش و دلیران بی کیش یک هزار و پانصد کس سوار و پیاده بیرون آمدند و چون از کاروانیان دور شدند فرود آمده از جبرئیل علیه السلام از حضرت کرام در رسید و وحی آورد و گفت ان الله وعدک احدی الطائفتین یعنی حق تعالی ترا یکی ازین دو طائفه وعده کرده است خواه بروی کاروانیان و خواه بمبارزان قریش که ایشان در بدر نزول کردند بر ایشان فتح تراست حضرت رسول علیه السلام خواست که ترک کاروان گیرد و روبا بل قریش آرد با یاران مشورة کرد یاران از دون اهل قریش و شوار نمود تاراج کاروان خوش آمد چنانکه در کریمه آمده است واذ یعدکم الله احدی الطائفتین انها لکم و تودون ان غیر ذات الشوکة تکون لکم انصاریان دریافتند که مراد رسول اهل قریش است نه کاروان خوش آمد سعد بن معاذ رضی الله عنه برخاست گفت یا رسول الله چون قوم موسی نباشیم که خواهم گفت فاذهب انت وربک فقاتلا انا ههنا قاعدون بلکه ما میگوئیم اذهب انت ونحن معک ان حنذ بنا البحر حفرنا معک وان علوت الجبل علونا معک سید عالم علیه السلام باستطابت سخن سعد روی با اهل قریش کرد و گفت که فتح ما بست که شما معاینه خواهید کرد که فرود بدر بفلان جای ابوجهل کشته شود و فلان جای شیبه اسیر بدین جای فلان ولید عتبه را بفلان پاره کنند و در فلان جای دیگر ابوجهل هشام و ابیه بن خلف را بفلان جای کشته شوند چنین هر کس را جای کشتن نشان داد چون یاران طلوب کاروان بود این اقوال و شوار نمود کام ناکام بیرون آمدند حضرت رسول علیه السلام با سیصد و اند مرد پیاده و دو صد سوار رو بسوی بدر نهاد ابوجهل را خبر شد که کاروان بسمت ساحل باز گشتند و سلامت بگذشتند اهل قریش خواستند تا مراجعت کنند ابوجهل گفت والله باز نگردم تا بانجا نرسیم و شتران بدانجا نکشم و سه روز بزم عیش با هم نیشتم و تماشائی پائی کوبان با یکدیگر نه بینم تا تمام عرب و محمد علیه السلام ما را خبر رسد آن

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بشنودند ایشان بدین مشغول بودند سید عالم علیہ السلام در سید بر سید بہ فرسنگ از ایشان در بدر نزول کردند مسلمان
ساندت جائی نگرفتند آب نبود مثنوی بجای نگرفتند جای نبود ۔ کہ گرمی ز مردم برآمد دگر ۔ زمینی ز کو کردبی آب
ہوائے ز دوزخ جگر تاب تر ۔ نہ آبے در و سرد جز زہر ناب ۔ نہ مہری در و گرم جز آفتاب ۔ چون
بدیں معائنہ کردند در زمین ہمہ بران بر ہر آب مشاہدہ شد نماز بہ تیمم گذاردند و بدین آمدن شادمانی نمودند
اہل قریش در جان و تن کامرانی ساختند مثنوی بدیدی در آمد بہ اہل قریش کہ آمد سیاہی ز یکسانہ
لشکر ۔ بدیں آمدن شادمانی شدہ ۔ نہ شادی کہ بس کامرانی شدہ ۔ عجب مرغے از دام من جستہ بود ۔ بسے جوش
آمد و زیدان کہ بالستہ بود ۔ چون رستم آفتاب از شبستان مشرق برآمد گسستہ گیتی ناب از میدان خاور دراند
از ہر سو سپاہ زان معرکہ قریش سرد آب افگندند و ہم بران مجادلہ بی کیش کمر کارزار در میان بستند
مثنوی چو کوہہ برآورد کادی زمین ۔ برون جست شیر سیاہ از کمین ۔ جہان از دلیران لشکر شکن ۔
چو انجم کشیدہ بے انجمن ۔ از خاوران این ہزیمت مآب لشکر ضلالت در روئے آب عسکر جہالت سوگند یاد کردند کہ بر جہالت
کرام و دستار خوان طعام نشینیم تا آب ارکانہ سر محمد ننوشیم اصحاب از استماع این سوگند و اجاب از استماع
آواز ناہرہ مند بسیار دردناک شدند و غم اجب و ہم اضطراب زیادت در تفکر این الم و تحیر این غم اصحاب تا
شب آمد و لشکر خواب بر سر طائفہ وسواس ابلیس و مقدمہ ہراس تلبیس بود ہمہ یاران را مختل کرد مگر حضرت
مصطفےٰ و عمار زین السلم برآمدند چون سنجی لشکر ہیرق عسکر سپہر نمایان شد اصحاب اضطراب حال و التہاب
خیال بوجوہ ہوا کامیاب علیہ السلام رسانیدند کہ با جمعے پریشان از احتلام فرد آمد میدان اسلام
چگونہ در ائیم و در میدان انتقام بچہ اندام برآئیم و در گ ہمعرکہ کہ ہمرتبہ ایست کہ قدم تا زانو میرود مثنوی
رگیش امید برآب آمدیم ۔ نہ از غرق ریگ سراب آمدیم ۔ ہمہ چو شنیدند عرض نیاز ۔ بدارای گردون
برآورد و راز ۔ بر آمد دست و مناجات کرد ۔ ہمہ روئے دل سوئے حاجات کرد ۔ حضرت رسول صلعم عرض آب
و نیاز اضطراب بحضرت کامیاب بار نمود دست ہند فراز بود کہ باران رحمت نزول فرمود ۔ ناگاہ
ابر پدید چنانکہ جان در میدان سیراب شد مثنوی سحاب لطف او بارید چندان ۔ کہ شد سیراب جان ارد و سند
ہمہ یاران سر بسر و آب کردند ز تنگی سیراب خوردند ۔ بحر و نیاز از حضرت جان نواز چندان باران
سحاب لطف بارید کہ اصحاب غسل کردند و احباب بمراد گرفتند و ریگ میدان بر ہم نشست بیت چو میدان
لشکر بیاراستہ ۔ شد ریگ از آب آراستہ ۔ ہمدرین وقت ابلیس لعین از تلبیس کمین برآمد و بصورت
سراقہ با سیصد سوار بندہ پوش تیغ آختہ و سپاندان زہر نوش سنجی افراختہ بمدد اہل قریش آمد سالار
لشکر و سپہدار عسکر زنا نویس ابوجہل کرد و بعرض رسانید کہ من شرمندہ شما یم از روز کہ فرمودہ
بودید تا تعاقب کنید و من تقصیر کردم امروز آمدم تا عذر آن تقصیر کنم و پوزش آن تشویر بخواہم
بشرطیکہ مقدمہ میدان کارزار و جناح ہم نبرد ان بکار مرا بکنید ۔ مثنوی اگر سر لشکر مردان میدان امرا
سپاہ دلیران ۔ ببینند از شرمشیر تیزم ۔ چو خونہا بر سر میدان بریزم ۔ سراندازان

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

لشکر اندازان قریش و جان سپاران عسکر و کیش سراقہ را مقدمہ کردند و سلحشوران چالاک جنگجویان بیباک را امیر
سراقہ ساختند شیران سپاہ دین و نہر بران قلب الیقین چون شنیدند کہ سراقہ پیشوای افواج سراندازان
و جراقہ مقدمۂ عسکر بے سامان شدہ است متفکر شدند چہ تیغ زنان قریش بسیار و دلیران افگنان بے کیش بیشمار
بودند و مفرزگان نبرد گاہ اسلام و تیغ اندازان سپاہ کرام در کمال نقصانے کہ شمل میتوان داد و تاریکی
شب را چراغ و تشبیہ میتوان زد بر روشنی چشم و تیرگی زاغ مثنوے سپاہان چو شب
رومیان چون چراغ ۔ کم و بیش چون زاغ چون چشم زاغ ۔ زبسیار و اندک سران سپاہ ۔ بہ پرسیدن
و انجم توان بست راہ ۔ سپہدار سپاہ دین و سالار نبرد گاہ الیقین نبی علیہ السلام چون لشکر یاران و انصار
و دلداران بدید سر بسوی گردون دوار و سپہر مکار کرد و گفت اے شکاکشائے دلبستگان و ظفر نمائے
جان خستگان اگر امروز این مشت گرد و مسلمانان و اندک زمرۂ خداوندان را ہلاک کنی بعد ازین
در روے زمین کسے نماند کہ ترا پرستد مثنوی نماند کسے در جہان یادگار ۔ کہ گوید خداوند پروردگار ۔ چہ مقصود داری
ازین مشت خاک ۔ کہ یکبارگی بر زبان بر آری ہلاک ۔ در زمان سالار لشکر سروشان و سپہدار عسکر فرشتگان
جبریل و اسرافیل و میکائیل علیہم السلام با شش ہزار فرشتگان جاہائے سفید در بر کشیدہ و علمہا
بر سر بستہ بر سیان ابلق سوار و براقان استبرق نگار رسیدند مثنوے رسیدند مرغان لشکر شکن
مرغان کہ گردان کردن شکن ۔ ہمہ جاے سودائے ظفر چیرہ دل ۔ صف آراستہ با ہمہ ساز و میل ۔ یکی شاہ مقدم سراسر سپاہ
سرافیل خود شد ز قلب پناہ ۔ جناحات بر موس آراستہ ۔ پس از باد جاے پیراستہ
مین از سرافیل بر داشتہ تو ۔ بسالار سروشان دیگر گروہ ۔ چون از بہر جانب لشکریان سپاہ
او نے بسوے کید گیر ہا و ندوا ز ہر طرف عسکر شکافان و لخواہ در ہاے کینہ ہمہ گیر کشاد و ندسراقہ
از ہمہ پیش بر آمد و جراقہ بر جرعۂ بخویش دلدادہ ازین سوے رستم ایران فلک و گستہم توران ملک جبرئیل
علیہ السلام بر آمدہ سراقہ چون نیکو نگاہ کرد مقدمۂ لشکر اسلام جبرئیل بود علیہ السلام شناخت بجز و دیدن
ناموس اکبر از جاے جنگ زود گریخت و بر قلب لشکر خود شد رکنیت مثنوے علم بر فراز آفتاب ظفر طراز
و فتاوہ بہر سو بگذر ۔ چو خورشید عسکر کشید از ستیز ۔ شدہ لشکر و سیان در گریز ۔ کما قال اللہ تعالیٰ فلما تراءت
الفئتان نکص علی عقبیہ شیاطین سپاہ و ملاعین آمدگاہ در میان بر لشکر قریش افتادند
سرداران قریش نعرہاے جانکاہ و سالاران بی کیش نالہ و آہ بر زدند و گفتند اے سراقہ
بے ہنگ و اے جراقہ ولشنگ سپاہ مرا از شتہ فیتران بر ہم زدی و لشکر ما را از جزوی گدایان بیسیم
بہا ندی و الو جہل نیز بانگ بر سراقہ زد کہ اے سراقہ تراچہ در ہم آمد کہ از ایشان گریختے و مہم ما را
بر ہم ریختی سراقہ گریبان میرفت و جواب نمیداد چون سپاہ اہل قریش نگ بر سینہاے ریش بسیار
بسیار رنجید گفت اے نامران روزگار و اے بیخبران بے خبار انی بری ء منکم انی اری ما لا ترون انی اخاف اللہ
ما لا تدرون اے بے تمیزان در گہوارۂ بے تمیزان زنو بصر مثنوی در میان سپاہ کہ من دیدہ ام

Ataunnabi.com

برا سپے کہ در دل پسندیدہ ام ؛ بہ پیشند گر یک ازان صد ہزار ؛ بدم در برآید زجا بہادر ؛ اہل قریش
از استماع این مقال دمردان بی کیش باطلاع این حال از سیاہ میدان پہلو تہی کردند و از سماط سلطان رخ
بر گرفتہ بہادر ان لشکر ملائک و عسکر ارایک زبان تیغ بر اہل قریش کشیدند و لبیارے ازان آتش انگیزان را
با در خاک و نیدند ملک پیش از آمدن مایان رسول او از ضربت تیغ و صدائے ہیبت بیدریغ بشنید
و معاینہ میکردند کہ سپید پوشان علوی مشاہدہ میکردند سر و شان سعیطفا زعقب لشکر مے آمدند و
سرہائے بے دیہان مے بریدند بیت لبسر بردن چشم چون پے فشرد ؛ لبسر بردے تینے کہ بر سر زد بلب
شیران بیشہ غیبی و ہیر مبران تیہ لاریبی از یمین و یسار رسول علیہ السلام تیز میرفتند و سرہائی شانرا
چون گاہے بریدند ابو جہل و سران قوم چنانچہ ہشام و عمر و شیبہ و عتبہ و ربیعہ و ولید و عتبہ نامیہ بن خلف
و عقبہ ابی معیط و عمار و ابید مقنا و چند کس دیگر تیغ در آمدند و بر دائیے صدو ہشتاد کس دران معاہد
کہ رسول نشان داده بود بر سر افتادند بیت بنزدیک ہشتاد یک بیدریغ ؛ در آمد سر دشمنان زیر تیغ
سپہدار سپاہ ظفر و سالار بزرگاہ فتح و نصر علیہ السلام فرمود کسے باشد کہ خبر ابو جہل بمن رساند کہ از
میدان زندہ بر آمد یا کشتہ شدہ در سر آمدہ از مایان کہ بر دو چند گان خستگان و بینندگان مجروحان بود
عبد اللہ بن مسعود گفت کہ ابو جہل را دیدہ ام کہ در میدان میان کشتگان باز مہنار گران بر یک گران افتادہ
است و در یک پایان میگردد بیت بر یک آن گوہر بحر بیتابی ؛ نہان گشتہ چو اندر رگ ماہی ؛ بر حکم
فرمودہ رسول علیہ السلام عبد اللہ بسوی خ[illegible] ان شقی در میدان بسینہ وی نشست و زبر
گرفتہ سر ویرا ببرید و پیش پائی رسول علیہ السلام آوردہ بہادر رسول بشکر و ثنائے خدائی زبان بر گشاد
الحمد للہ کہ سبب مرد فرعون امت من گشت شد مثنوی چو آوردہ بہادر پیش رسول ؛ رسول از دل و
جان بنودہ قبول ؛ چو موسے بہ نعت لبسر بستہ ؛ کہ فرعون امت مرا خستہ ؛ دہ ہفتاد و دو تن از تبار
قریش و سر قومان بد کیش چنانکہ عباس عم رسول و عقیل برادر علی و ابو العاص داماد رسول شہر بند
کردہ اسیر شدند سید عالم علیہ السلام با یاران مشورت کرد کہ ایشان را چہ کنم حضرت عمر و سعد
ابن معاذ گفتند ہلاکت بالسیف و اضرب اعناقہم کہ تا در مرغ گوسا خختند و ساحر گفتند و ما را از مقام
آبا و اجداد بیرون کردند ابو بکر گفت اہلک و عشیرتک فاستبقہم لعلہ یتوب علیہم تو از ایشان ہستی و ایشان از تو مے بایند
کہ از ایشان فدیہ بستانی و ایشانرا رہا کنی بیت نزاندند من کوش آمادہ کو[illegible] بسان فتادند
ارادہ کن ؛ ترتیب قطلع خدیجہ کہ جہاز یافتہ بود برائی تخلیص شوہر خود فدیہ فرستاد چون بر سید عالم علیہ السلام
رسید بشناخت و زینب را یاد کرد و گریست یاران ابو العاص را بی فدیہ رہا کردند بیت چو از چشمہ ہیچم
گوہر فتاد اسیران در آورد بے فدیہ ماند فلاده را باز بر زینب فرستادند حضرت رسول علیہ السلام
وقت بر کنار بسوی جنگ سیصد و پانزده پیاده را دعا کرد و بود کہ خدایا ہمہ را سوار کنی چون
غنیمت بدست افتاد سے پیاده نبود کہ خداوند طویلہ نشد ؛ مثنوی چو در دست افتاد

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

تاراج کنیم ؛ چہار مال گشتند بیدست و پا ؛ مانند صحابہ کسی در سپاہ ؛ گرد سپاہ و شتران در دست ما نزد پاکا
ابن عباس فدیہ طلب کردند گفت من ہیچ متاع ندارم سید عالم گفت آن زر کجاست کہ با تو فضل بوقت بدر
دادہ بودی و ام فضل ہم بستر او بود و گفتہ کہ این سخن بوی گفت ؛ مانے نبود و آیا بر رسول علیہ السلام
خبر کرد گفت مرا جبرئیل خبر کرد فی الحال عباس ایمان آورد بیت پیامبر بر ایشان چو بگشود راز
بپوشید و اسلام آورد و سالہا نامی عمر و سعد کہ بکشتن ایشان بود موافق رضای صدیت بیفتاد
و ابو بکر کہ بعذیہ اشارہ فرمودہ بودند مطابق و موافق قضای حدیث شد جبرئیل از حضرت صدیت
در رسید کہ ای رسول منتظر رای باش کہ جز عمر خطاب و سعد معاذ غیری را از وی رستگاری نبود
سید عالم علیہ السلام بغایت شادمان شدہ باز گشت وقوع این جنگ در ماہ مبارک رمضان در سنہ اثنتین
بود و در تفسیر سورۂ آل عمران آوردہ اند کہ وقوع جنگ احد بروز دوشنبہ ہفدہم ماہ شوال سنہ ثلاث
بود کہ چون مقدمۂ سپاہ جہالت و جناح آمد و گاہ ضلالت کہ شد ابو سفیان سر قوم و ریکہ شد با جمعے
از پریشان زمان لشکری انجمن بجہاز ہمت بر دلبری مدینہ بخیت بیت زمی پریشان سپاہے
کشید ؛ بسوے مدینہ دو اسپہ دوید ؛ با سہ ہزار مرد جنگ ازمای ازمای ؛ بوے میدان پیکار
فرسای در برابر کوہ احد فرود آمد بیت فرود آمد آنجا سپاہے شگرف ؛ کہ کردی بر آرندہ ازان
بحر ژرف ہا رستم میدان نبوت و گستہم مردان صولت علیہ السلام پاسبانان معرکہ ہمت و دلیران
ملیہ صدمت مشورت کردند کہ برای مقابلۂ ابو سفیان و مقاتلۂ آن چہ باید کرد ؛ سر لشکر منافقان
بعنظے یا ران را سے زدند و نیرنگ انگیختند کہ درین بار بر ای پیکار بیرون نباید رفت بر آن
قرشی و شیران صحرای بی کیش قریب سہ ہزار مرد و مایان صد کس بی ہنجار بیت چہ پیکار کنان
بشاہین بود ؛ کہ این نازنین آن پرازکین بود ؛ امیر مومنین حمزہ و اصحاب کہ آنروز شہادت یافتہ
بودند رای ظفر کشای آن زدند کہ بیرون برآئیم و بالشان زنیم و رسول علیہ السلام این رای
موافق افتاد تجریض الیشان دزدہ در بیضا و فکر کین بگشاد اصحاب اندک ازین رای مستبشر بودند
سید عالم علیہ السلام فرد انبیا چون زرہ پوشند بہ جنگ نمراجعت نکوشند اکنون البتہ بیرون می باید
آمد بیت چو رستم بتن در زدہ در کشید ؛ ترا شاید بے جنگ از بر کشید ؛ ہمدرین بودند کہ وحی
آمد و جبرئیل صلای ظفر در داد و صلاسل فتح بر نہاد کہ ای محمد امر و نصر فتح حتمال بجانب تو نہاد ہ ؛
بیت ندای رسیدہ زنا گاہ بسمع ؛ کہ امروز بہر تو آید ظفر ؛ بوصول بشارت ظفر با ہزار نفر بر دامن
ہر صد کس بشرف ایمان مشرف شدہ بود کہ ولید خالد را در ذات النصیم پنہان کردہ و خود بمقاتلہ
سپاہ استادہ جبرئیل آمد و رسول علیہ السلام خبر داد کہ امروز خالد بن ولید در ذات النصیم پنہانست حضور
خبر کرد ہ ما دس ملسار پر ؛ کہ مرغیت پنہان در ین شاخ تر ؛ کہ آن شاخ را نام ذات النصیم
نہادہ ست آن ماجان کریم ؛ سید عالم علیہ السلام عبد اللہ جبیر را با صد نفر زیر حمایت خود تا

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

والیشان را گرفت کہ میر تیر اندازان باشید و ہوشیار باشید و نخواہم کہ کسے از شما از اینجا بجہند و منتشر شوید زیرا چہ
بسیار امید موقات الغیم پنہان ہست اگر این ہر شمار پر دبیک مشت بروی تیر باران کنید و خود با جمیع یاران بر قلب
لشکر بتازید و نفر ابو سفیان را و ابو سفیان شکست خورد و پشت بہزیمت نہاد بیت چنان افتاده بلشکر شکست کہ
پوری پدر انگیرد بدست ؛ صاحب جیش نصرت و عیش نعمت علیہ السلام با یاران دنبال او کردند چنانکہ
از نفر عبد اللہ جبیر غایب شدند و چہار دہ نفر مشرکان را کشتند و عبد اللہ جبیر با ده یارانی کہ برابر او بودند بسبب
غنیمت قلیل شدند تا توانستند کہ بر قرار بمانند یاران عقب علیہ السلام روان شدند روایت از جابر عنید و محمد اللہ
جبیر تنہا استاده بماند بشامت آنکہ بے فرمانی کردند مدار ک مسطور ہست وحی آمد این زمان فتح شما را و اکنون
یاران شما بے فرمانی کردند بسبب این بے فرمانی فتح خصمان شما شده بود اکنون ابو سفیان چنان منقاد بود : در اپیش
کرد باز گشت و لیدار عقب بر خاست جوانان تیر اندازان ایشان را از پس و پیش مشت تیر باران کردند تعبیہ
ایشان راست افتاد عبد اللہ جبیر کشتہ شد عبد اللہ ابا سعید لغزش بہزیمت نہاد بیت از قضا ے
کنبد خوناب ریز ؛ لشکر دین رو نہاد اندر گریز ؛ سر حلقہ پہلوانان بعد کہ نبوت و مبارزان محاربہ قوت
علیہ السلام با ہفت صد دلیران لشکر شکن و چالشکران بیبت فگن بجہان در میدان ماندند و یک سر جای جائے
بنام مردان نماند بیت ز میدان مردانگی آن شکوہ ؛ بدستی زمین را نماند چو کوہ ؛ یاران بہزیمت رسیدہ
راہی بستر دو کشیدند چون تیر اندازان خصم و نیزہ گزاران رزم از پیش و پس در آمدند و باران تیر و ژوبین
از سحاب کمان باری ہا سر گرفت بیت چو دریای پیکار از آب تیغ ؛ زبر بر گذشتہ بدر آمد دریغ ؛ چون پای
مبارزان رسول از سر جای جنبید دری بسوی دشمنان روده بهزیمت رفتند بیت بلی لشت باران پناہ جہان
بود چون نماند بشخص جہان ؛ بعد ین میان ابی وقاص و عتبہ در آمدند و حملہ بر جہان پہلوان انداخت و
تیغے بر فرق آفتاب عالمتاب افراخت ؛ بیت چو بر خورشید گردون تیغ آمد ؛ عجب برقی کہ او بر تیغ آمد ؛
بروایتے عبد اللہ حارث سنگ بر گوہر کان نبوت زد و دندان مبارک مجروح شد و چہرہ از روح گوہر سرخ شد و در
بعضوی گوہر او چون دل سنگی بخست ؛ سنگ چرا گوہر او اشکست ؛ روی او از بہر آن دل سنگ بود ؛ تا خبر ہا
در آہنگ بود ؛ کی شدی آہنگ مر گرای ؛ گر نشدی در شکن و لعل سای ؛ چون آن سنگ دل گوہر
شکستہ خواست کہ گوہر تیغ بر میغ زند مصعب بن عمیر کہ صاحب رایت بود خود را در رسانید و گرد از تیغ میغ پیکر
شده رایت گوہر آگاہی دار دہای نہزیمت نمای سرنگون افتاد بیت جو آمد اندہای از پای در سر ؛ مبارزان
آمده چون روز محشر ؛ شیطان در سر طرفے از لشکر نداد کہ سر جہان پہلوانان در پای افتاد و تن مبارک
بخون خضاب شد اصحاب از این صدای ناخوش خاطر شکستہ شدند و لشکر از ہم بریدند ہفتاد و دو تن از صحابہ
کبار شربت شہادت چشیدند جام وصال الذین قتلوا فی سبیل اللہ در کام جان ریختند چنانکہ حضرت
امیر المومنین حمزہ در آن حرب با ہفتاد صحابہ شربت شہادت در کار بردند مثنوی ز یاران در این حرب ہفتاد و
تن ؛ در آمد بخاک و ندیده کفن ؛ تخصیص عم جہان پہلوان ؛ کشید شراب شہادت روان ؛ ہی

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

مردمیدان کماند و رزم ۔ بیرمان رسید بهفتاد زخم ۔ حبشی شکم حمزه پاره کرد و جگر خانم بخایید سر لشکر سپاه
ملکوت و صفدر عسکر جبروت در رسید کای جهان پهلوان این بلا آن بلاست که ترا علم داده بود و از برای
سعد آگاه ساخته راست برآمد که خیبر و سعد در بن جنگ هر نگ خون شهادت شدند و مجروح برآمدند مثنوی
نماند از سپاه دلیران منم ۔ که زخمی نخورده ز تیغ افگنی ۔ بمیدان روان گشته دریای خون ۔ همه گوهران
دریا درون ۔ اکنون هنگام غضب الهی و ایام شغب ناتناهی است خود را در میان کشتگان فگنده خود را از
ساز مثنوی از همه مجروح سنان زان کرده ۔ روی زمین گشته پر از کوه ۔ کوهر خود کرده دران کان نهان
گوهر زان کوه ندارد زیان ۔ حکمت الهی و مراد ناتناهی در شکست آن بود که اصحاب کبار و احباب نامدار که
لشکر ایمان و قبله عسکر ایمان بودند و منصب از میدان دین گرفته غنیمت شهادت و قسمت سعادت از هم
زیارت ایشان برند چنانکه در کریمه وَالسّٰبِقُوْنَ السّٰبِقُوْنَ اُولٰٓئِكَ الْمُقَرَّبُوْنَ فِيْ جَنّٰتِ النَّعِيْمِ
اشارت بران میکند چه بعد از چهل سوت مرتبه شهادت است مَاتُوْا اَعْطَشَنَا وَاَنْكَسُوْا بِدَمَائِهِمْ
ساقیان بزم فردوس جام شربت کوثر پیش قربت میگردانیدند و هر یکی بسوی دیگری اشارت میکرد حریفان
شربت کشیدند و بوصال محبوب رسیدند مثنوی زهی عیش که وقت مردن ۔ به پیش یار باشد جان سپردن
تقریر حضرت قدوة الکبری میفرمودند هر گز از مسلمانان شکستی پیش آید و ایمان دمان گستی ریبی
گشاید نومید نگردد چه در روی مژده بشارت ظفری و اشارت نصری نوشیده هست مثنوی شنو نوید وقت
شکستن ۔ دمادم دوسر که باید شهد خوردن ۔ درست آنست کاندر هر شکستی ۔ شکسته بسته گردد سستی
بعد از واقعه بدر عتبة بن ابی الهب اللعین با صفوان بن امیه و کرمصنت بدو پسر عمر بن وهب در میان اسیران
بدر بود صفوان گفت عیش را خدا تعالی ناخوش گرداند بعد از کشته شدگان بدر عمر گفت آری بعد
ازین در زندگی هیچ چیز نماند اگر قرض مردم بر ذمه من نبودی و از ضایع شدن عیال و اطفال خود اندیشه
نکردمی حتما کار برای قتل محمد مصطفی بمدینه میرفتم شنیده ام که محمد مصطفی علیه السلام تنها در یثرب مدینه
میگردد و با همه کس می نشیند مرا بهانه رفتن هست که پسر من اسیر ایشان است و صفوان گفت ادای
قرض تو در ذمه من و تعهد عیال تو بعهده من درین کار تقصیر مکن صفوان تجهیز راه او کرد و می شمشیر خصوصا
تیز کرد و زهر آب داد و صفوان را وصیت کرد که این سر را پوشیده دار تا وی بمدینه نهاد چون بمدینه رسید بر در
مسجد فرود آمد و اسب خود را بالبت و شمشیر خود را حمایل کرد و بسوی رسول علیه السلام متوجه شد امیر المومنین
عمر رضی الله عنه با جمعی نشسته بود ناگاه چشم او بر عمر افتاد گفت بگیرید این سگ را که دشمن خدا است و
دشمن قوم را بجرب آمده است میگرد ایشان را از قصد او خبر میکرد آن جمعی او را بگرفتند امیر المومنین عمر پیش رسول
علیه السلام رفت و قصه را باز گفت رسول علیه السلام فرمود که او را بیار امیر المومنین عمر رضی الله عنه
بیک دست شمشیری که وی بگردن داشت تاب داد و محکم گرفت و بدست دیگر دسته شمشیر و برانگاه داشت
و پیش رسول علیه السلام در آورد جمعی انصار را پیش رسول علیه السلام بنشیند و از غرض این سگ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ایمن باشید رسول علیہ السلام گفت ویرا بگذارید گفت پیش آی ای عمر پس گفت چرا آمدی ای عمر گفت از برا
اسیری کہ بردست شماست رسول علیہ السلام گفت شمشیر چرا آوردی گفت بدی شمشیر سیاہ باد کہ ہرگز برای
ما کار نکرد رسول علیہ السلام فرمود کہ راستی بیش آ کہ خبر راستی نزدیکی گفت خبر برای این ہم نیامدیم رسول
علیہ السلام فرمود کہ با صفوان بن امیہ عہد بستی و اہل قبیلہ را یاد نکردی چون ادای دین و تعہد عیال تو بخود
گرفت بہ قتل محمد علیہ السلام نیامدی تو نہ برای این مہم آمدی اما خدا تعالیٰ میان تو و مراد تو حائل گشت عمر
گفت گواہی میدہم کہ تو رسول خدائی از غایت نقصانی از درگاہ تو محرومم صدق تو بر من ظاہر شد
زیرا کہ از این حال غیر صفوان و من ہیچکس خبر نداشت ترا از این خبر نداد ہست مگر خدا تعالیٰ و شکر خدا کہ
مرا بدولت اسلام مشرف گردانید رسول علیہ السلام با اصحاب گفت برادر خود را احکام اسلام بیاموزید و
تعلیم قرآن کنید بعد از آن رخصت مراجعت بمکہ طلبید و خلق را بخدا تعالیٰ خواند و جمعے کثیر بواسطہ وے
از دولت اسلام مشرف شدند **نقل است** کہ روز احد ہر امت بر لشکر افتاد ابی بن خلف بر اسپی سوار
شدہ بود در رسید بہ پیغامبر علیہ السلام آمد و گفت امروز مرا نجات مباد اگر تو نجات یابی رسول علیہ السلام نیزہ
حارث بن وہب و ہیل بن حق بر ایشان تکیہ کردہ بود ابی خلف بر رسول علیہ السلام حملہ کرد مصعب بن عمیر
خود را و قایہ رسول علیہ السلام ساخت ابی نیزہ بر مصعب زد و ویرا شہید کرد و در دست ہیل ہم نیزہ
بود رسول علیہ السلام آنرا ستاد و در زیر بغل دیع ابی زد ابی اسپ دوانید تا بقوم خود رسید و بہ گاوان
بانگ میکرد ابو صفوان گفت ای ملک این ہمہ جمع از چیست این خراشی بیش نیست بچہری کہ از آن
رحمتی نرسد گفت ملک حربہ میدان کہ مرا نیزہ زدہ ہست و زخمی کہ زدہ کہ بودم با من گفت کہ زود باشد
کہ بردست من کشتہ شوی اکنون دانستم کہ او قاتل منست و من از این زخم نخواہم زیست و حقا کہ الم آنرا
بجراحت احساس میکنم کہ اگر بر ہمہ اہل حجاز قسمت کنند ہلاک شوند پس بچنان نعرہ میزد و بانگ میکرد تا جان بداد
رفع شبہ امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ گفتہ ہست چون قوم از پیش رسول صلی اللہ علیہ وسلم منہزم
شدند و آوازہ برآمد از ان محمد قد قتل در میان کشتگان رسول صلی اللہ علیہ وسلم نیافتند گفتم والعلہ
کہ رسول علیہ السلام خدای را فرار نمیکند کشتہ نشدہ ہست تا ناگاہ خدا تعالیٰ بر ما غضب کردہ است
رسول ما را از میان برداشت ہیچ بہ از ان نیست کہ مقاتلہ کنم چنانکہ کشتہ شویم و عالم پس او نہ بینیم پس تیغ
خود را بشکستم و دل بر شہادت نہم بعد از ان بر قوم مشرکان کہ مجتمع بودند حملہ کردم متفرق شدند دیدم کہ رسول
علیہ السلام در میان افتادہ غزوۃ الرجیع کہ در سال چہارم از ہجرت بود عاصم بن ثابت شہید ما دشمنان قصد
کردند کہ سر ویرا از تن جدا کنند و بسلافہ دختر سعد فرستند کہ عاصم رضی اللہ عنہ در حرب احد پسر ویرا
کشتہ و او نذر کردہ بود کہ ہرگاہ کہ سر عاصم را بیابد چون بر سر او دست یابد بر کاسہ
سر او خمر خورد حق سبحانہ و تعالیٰ زنبور را فرستاد تا بگرد عاصم در آمدند و ہر کہ نزدیک مے آمد بیش میزدند
آزار ے او درم کردند نزدیک بہلاکی می رسید گفتند چون شب شود و زنبوران دور شوند سر ویرا جدا کنند

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

چون شب شد ابر و باران پیدا شد و سیل عظیم آمد و بدن عاصم را در ربود امیر المومنین عمر رضی اللہ عنہ گفت
کہ عاصم نذر کردہ بود کہ تن من بچ مشرک نباس نخفتہ بچ مشرک دست بہ بدن من نرساند چون وفا
نذر خود قیام نمودہ بود حق تعالی بعد از وفات وی تن وے را از مساس مشرکان نگاہ داشت در غزوہ
خندق کہ اصحاب چون حفرہ خندق میکندند سنگ سخت پیش آمد کہ از شکستن آن عاجز آمدند سلمان رضی
عنہ رسول علیہ السلام را ازان خبر کرد رسول علیہ السلام بخندق فرود آمد و سلمان نیز ہمراہ بود و بعضے اصحاب
در کنارہ ایستادہ بودند رسول علیہ السلام تیشہ از سلمان گرفت و بران سنگ زدہ سنگ پارہ شد و ازان
برقی جست کہ ہمہ مدینہ را روشن گردانید رسول علیہ السلام تکبیر فتح گفت و ہمہ اہل اسلام تکبیر گفتند ضربے
دیگر بزد و برقی دیگر بجست رسول علیہ السلام و ہمہ بموافقت او تکبیر گفتند و در ضربت سیوم نیز ہمین حال شد
سلمان گفت یا رسول علیہ السلام پدر و مادر من فدائی تو باد این چیست کہ ما دیدیم کہ ہرگز مثل این ندیدہ ایم
رسول صلی اللہ علیہ وسلم بقوم نظر کرد و گفت شما دیدہ اید انچہ سلمان دید گفتند بلی یا رسول اللہ دیدہ ایم
فرمود کہ در ضربت اول برقی جست در صدد روشنائی آن کوشکہای ارض کسری دیدم چون اینات کلاب و
جبرئیل مرا خبر کرد کہ امت من بران دست خواہند یافت و در ضربت دوم برقی جست و صدد روشنائی آن
کوشکہای سرخ در زمین روم چون اینات کلاب شاہ کردم جبرئیل مرا خبر کرد کہ امت تو بزمین ممالک خواہند آمد
و در ضربت سیوم برقی جست چنانکہ دیگر در روشنائی کوشکہای صنعا را دیدم و جبرئیل مرا خبر داد کہ امت ترا
آن ہمہ را دست خواہد داد و احدی میگوید کہ رسول علیہ السلام کہ شک میبند کسری را وصف کرد سلمان گفت
والد وصفت آن ہمین است کہ میگوئی من گواہی میدہم کہ تو رسول خدائی فرمود کہ ہر آئینہ فتح شام شود و ہرقل
با قصائی مملکت خود گریزد و بر شام حاکم شود و ہیچکس بر شما منازعت نتواند کرد ہر آئینہ ملک مین نیز فتح خواہد شد و
کسرے نیز کشتہ شود و بعد ازان کسرے نباشد سلمان گوید انچہ رسول علیہ السلام فرمود ہمہ را بعد ازدی ہمچنان
مشاہدہ کردیم حضرت قدوۃ الکبری میفرمودند کہ حرب کہ در میان کفار و حضرت علیہ السلام واقع شد دو
بیست و دو حرب اند اول غزائی و دانست تا کہ رسید ابو در سنہ واحد و دو ماہ و دو روز دوم غزائی و غزوت
زار ران امیہ بن خلف بود بعد این بگاہ سہ روز سوم غزا کہ بر آمدن در طلب ابو کرز بن جابر بود بدایت آن جنگ
بر سولیشی مدینہ بعد این بہت روز چہارم غزای بدر است بکمال از ہجرت ہشت ماہ و ہفدہ شب از رمضان
و اصحاب آن ہنگام سیصد و کس بودند و مشرکان از ہفصد تا ہزار کس بودند و این روز را یوم الفرقان گویند
کہ فرق کرد حق تعالی میان کفر و باطل و مدد بخا حقتعالی پنج ہزار فرشتہ برای تقویت حضرت علیہ السلام فرستاد
پنجم غزای بنی قینقاع است ششم غزائی سویق ست در طلب ابو سفیان صخر بن حرب و وجہ تسمیہ سویق آنست کہ
اکثر مشرکان از زاد خود دست گذاشتہ بودند بجوم کردند و سویق بران پشت بسیار ہفتم غزای بنی سلیم است
کہ بسبب آب جنگ شدہ بود ہشتم غزای ذی امر دوم ذی امر موضعی است و یقال غزوۃ اثاروھا کالتقدم
یقینا السنۃ الثانیۃ ۔ نہم غزا احد است در سیوم سال بود در بالا و طرف شمال جبرئیل و فرمود

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

پیغامبر رسول علیہ السلام است و ہشتم غزای بنی نضیر است در ہفت ماہ است و دو روز یازدہم غزاء ذات الرقاع
بعد ازین دو ماہ و بیست و دو روز بنا نماز خوف گذاردہ بودند بجہت آنست کہ صحابہ دران جنگ فرقہ بنا بی
بودند بنا بر تنگی اقدام و نایافتی نعلین و بعضے گفتہ اند کہ آن کوہیست نزدیک مدینہ کہ در و بقعہ سرخ و سیاہ و سفید
ہست دوازدہم غزای دومۃ الجندل ہست بعد ازین بدو ماہ و چار روز بجندل بفتح الدال و ضم ما جدل تفعیل
گفتہ و سیل از تخفیض و خفض موضعیست مشہور سیزدہم غزای بنی المصطلق از خزاعہ بعد ازین پنج ماہ و سہ روز آن
آنست کہ گفت دران پل افک آنچہ گفت چہاردہم غزاء الخندق در چہار سال و دہ ماہ و پنج روز پانزدہم غزای
بنی قریظہ بعد ازین شش روز و قریظہ نام قبیلہ ایست از یہودیان مدینہ شانزدہم غزای بنی لحیان کہ قبیلہ ایست
از ہذیل بعد ازین سہ ماہ ہفدہم غزاء الغابۃ در سہ سال و دو ماہ حج و عمرہ کردہ بودند کہ آنرا غزوۂ حدیبیہ گویند
بحدیبیہ سہ وضعیت نزدیک مکہ ہژدہم غزای خیبر در سہ ماہ و نیم حال ہفتم از ہجرت دو ہ روز و بعد آن
بہ شش ماہ و دو روز عمرہ قضیہ بجا آوردند نوزدہم غزای فتح مکہ در ہفت سال و ہشت ماہ و یازدہ روز بیستم
غزای حنین بعد ازین بیک ماہ و نزدہ روز کہ درین جنگ ملایکہ نازل شدہ بودند از برای نصرت پیغامبر علیہ السلام بیست
یکم غزای الطائف در ہمین سال و دو ماہ حج کرد بمردمان عتاب بن اسید بیست و دوم غزای تبوک از شش
ماہ از سال نہم و پنجروز در ہمین سال حج کرد بمردمان ابوبکر بن ابی قحافہ بیست و سوم غزای حجۃ الوداع
در سال دہم و سہ ماہ و نہ روز بعد از غزای تبوک حج کرد بمردمان ابوبکر بن ابی قحافہ بیست و چہارم غزای
غدیر خم در ہمین سال و دو ماہ و ہژدہ روز بعد از حجۃ الوداع بیست و پنجم غزای بنی المصطلق و خیبر النصر صلی اللہ علیہ وسلم ذکر حفظہ او صلی اللہ علیہ وسلم در جنگ
بنی المصطلق و آن شبخون بود بنو المصطلق سعد بن سعاد کہ در جنگ بدر نگاہ داشت ذکوان بن عبد اللہ محمد بن مسلمہ کہ در
جنگ احد بود و زبیر بن العوام عباد بن بشیر سعد بن وقاص ابو ایوب انصاری بلال کہ بواد ی العرعی نگاہ
کردہ فرود آمد کریما ایہا الرسول الی قولہ واللہ یعصمک من الناس تولی الحرمین
شرف پنجم در بیان حج و عمرہ وی صلی اللہ علیہ وسلم و ہم بحج صلی اللہ علیہ وسلم بعد
و نکرد حج صلی اللہ علیہ وسلم بعد
الہجرۃ غیر حجۃ واحدۃ ودع الناس فیہا وقال عسی ان لا القاکم بعد عامی ہذا او
از ہجرت نکرد حج مگر حجۃ الوداع وداع کرد مردمان را دران و فرمود کہ شاید کہ نبینم شما را بعد ازین سال
من ثم قیل حجتہ الوداع وحج قبل الہجرۃ حجتین وکانت فریضۃ الحج نزلت فی سنۃ
و بہر نوبت گفتہ شد این ہمہ را حجۃ الوداع و حج کرد قبل از ہجرت حج و فرض شد حج در سال
ستہ ولم تفتح مکۃ الا فی سنۃ ثمان فاستخلف رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
ششم از ہجرت فتح شد کہ مگر در سال ہشتم پس خلیفہ کرد رسول علیہ السلام

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

یہنا وعتاب بن اسید یحج بالناس تلک السنۃ وفی السنۃ التاسعۃ
دران سال عتاب بن اسید را کہ حج گزاند مردمانرا در سال نہم
حج بالناس ابوبکر واردفہ بعلی یوذن فی الناس بسورۃ براۃ وان لا یحج
حج گزانید مردمانرا ابوبکر و فرستاد پس علی را و پس او کہ از بخواند بر مردمان سورہ براءت و اعلام کند ایشان را
بعد العام مشرک ولا یطوف بالبیت عریان واذن فی الناس فی العاشرۃ
بعد ازین سال کسی از مشرکان طواف نخواہد کرد کسی ہم عریان و خبر داد شد مردمان در سال دہم از ہجرت
ان النبی صلی اللہ علیہ وسلم حاج فقدم المدینۃ لبشر کثیر کلھم یلتمس
کہ آنحضرت علیہ السلام امسال اراده حج میدارند پس بیایند در مدینہ مردمان بسیار ہر کسی میخواہد
ان یاتم برسول صلی اللہ علیہ وسلم ویعمل مثل عملہ وخرج علیہ السلام
کہ اقتدا بآنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کند و عمل کند بآنچہ آنحضرت علیہ السلام کند و بیرون شدند علیہ السلام از مدینہ
نہارا بعد ان ترجل وادھن وتطیب وبات بذی الحلیفۃ وقال اتانی
بروز بعد از آنکہ شانہ کرد و روغن در سر زد و خوشبوئی استعمال کرد و در ذی الحلیفہ شب تیره باشنید فرود آمد در وادی عقیق
اللیلۃ آت من ربی فقال صل فی ھذا الوادی المبارک رکعتین وقل عمرۃ فی
امشب فرستادہ از پروردگار من امشب پس گفت بخوان در ین مرغزار مبارک دو رکعت و بگو عمره کردن در
حجۃ واحرم صلی اللہ بعد ان صلی واوجب فی مجلسہ وسمع ذلک منہ
وہم حج جایز است و احرام بست صلعم بعد از آنکہ نماز خواند و واجب کرد احرام را در ین مجلس و شنید این را از وی
اقوام منھم ابن عباس ثم رکب فلما استقلت بہ ناقتہ اھل ثم لما علا
بعضی از آنہا ابن عباس ہست باز سوار شد پس ہر گاہ راست شد ناقہ آنحضرت علیہ السلام لبیک گفت بحج
علی شرف البیداء اھل فمن ثم قیل اھل حین استقلت بہ ناقتہ لا اھل ثم
بر گردہ ابی بیداء لبیک گفت پس از ینجا گفتہ شد احرام بست وقتیکہ راست شد ناقہ بود سوار شدن آنحضرت صلعم
المتاعلا علی شرف البیداء وکان یلبی بالعمرۃ
و وقتیکہ بالا شد بر گردہ بیداء و گاہی لبیک بعمره میکرد
ثانیۃ ویاتی باخری فمن ثم قیل انہ مفرد وکان النحۃ صلی اللہ علیہ
و گاہی بحج میکرد پس ازینجا گفتہ شد کہ آنحضرت احرام فقط برای حج کردہ بود و بود و نیز آنحضرت صلے اللہ علیہ
وسلم رجل رث علیہ قطیفۃ لا یتساوی اربعۃ دراھم وقال اللھم اجعلنا
وسلم نمی کہنہ و بران گلیمے بود کہ قیمتش چہار درم ہم نبود و گفت خدایا بکن
حجا لا ریاء فیہ ولا سمعۃ وقال جابر ونظرت الی مد بصری بین یدیہ
حج را خالص از ریا و نام آوری و گفت جابر ما دیدیم این حدیث نظر کردم تا در برابر نظر او پیش آنحضرت

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

من ذالک وماش وعن یمینه مثل ذالک وعن یساره مثل ذالک
پیادہ و سوار رود و بہ است آن ہم چنین و بچپ آن ہم چنین و پس آن
ومن خلفه مثل ذالک ورسول اللہ علیہ السلام بین اظہرنا وعلیہ ینزل القرآن و
ہم چنان و رسول صلی اللہ علیہ وسلم در میان ما بود و بر وی قرآن نازل میشد و او
هو یعرف تاویله وما عمل بہ من شیء عملنا بہ ودخل صلی اللہ علیہ وسلم مکة
میدانست تاویل او و ہر آنچہ کردہ بود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کردیم ہمہ آن و درآمد شد رسول علیہ السلام
صبیحات یوم الاحد من کداء الثنیة العلیا التی بالبطحاء فطاف
بوقت صبح از کشادہ از دو کہ جانب بلند از مکہ بود و نام آن بطحا بود پس طواف کرد
المقدوم مضطبعا فرمل ثلثا ومشی اربعا ثم خرج الی الصفا فصعی حتی سعیه ماشیا
بر آنچہ قدوم در آنجا مکہ جا در سر پیچیدہ بود بالائے بازوئے خود بطور مسنون و اضطباع پس ن کرد سہ شوط رمل کردن مثل شخصی کہ
فلما کثر علیه رکب فی ناقته ونزل علیها السلام باعلی الحجون فلما کان یوم التروية
پس ہر گاہ ہجوم فزوں شد سوار شد بر ناقہ تا ہر شخص بیند و فرو کس شد بجانب بالائے مقام حجون پس ہر گاہ روز ترویہ شد
وهو ثامن ذی الحجة توجه الی منا فصلی بها الظهر والعصر والمغرب والعشاء وصلی بها الصبح
و آن ہشتم ذی الحجہ است متوجہ شد بسوئے منا پس ادا کرد نماز ظہر و عصر و مغرب و عشاء و نماز صبح ادا کرد در آنجا
فلما طلعت الشمس سار الی عرفة وضربت له قبة بنمرة فاقام بها حتی زالت الشمس
پس ہر گاہ طلوع شد آفتاب شروع بسوئے عرفات برود و است ا کہ بلند شد در آنجا و ضربت کردہ شد برائے وی قبہ بنمرہ پس اقامت کرد
فخطب الناس وصلی بهم الظهر والعصر جمع بینهما باذان واقامتین ثم راح الی الموقف
پس خطبہ خواند مر مردمان و نماز ظہر و عصر ادا کرد بجمع کرد در میان ہر دو نماز را بیک اذان و دو تکبیر پس رفت بسوئے موقف
فلم یزل واقفا علی ناقة القصوی بین عرنة وثلل ویکبر حتی غربت الشمس ثم دفع
و ہمچنان ایستادہ بر ناقہ خود کہ نام آن قصوی بود و دعا میکرد و لا الہ الا اللہ و اللہ اکبر میگفت تا آنکہ آفتاب غروب شد پس از آنجا
الی المزدلفة بعد الغروب وبات بها وصلی بها الصبح ثم وقف علی قزح وهو المشعر الحرام
بسوئے مزدلفہ بعد غروب آفتاب شب گذارید در آن نماز صبح ادا کرد در آن ایستادہ از بر کوہ قزح آن مشعر حرام است
یدعو ویکبر ویهلل حتی اسفر ثم دفع قبل طلوع الشمس حتی اتی وادی
دعا میکرد و تکبیر میگفت و لا الہ الا اللہ میخواند تا آنکہ روشن شد صبح بسیار گشت قبل از طلوع آفتاب تا بوادی کہ نام او
محسر فقرع ناقته فلما اتی متارمی جمرة العقبة بسبع حصیات نفرانفلما الی
محسر است پس قرع کرد ناقہ خویش یعنی دوید پس آمد برای جمار کہ میخوانند مر آنرا جمرہ العقبہ است بزد بہفت
المخیمة بلال واسامة احدهما اخذ بخطام الناقة والاخر بیده ثوب یظله
بسوئے خیمہ گاہ آنحضرت بلال و اسامہ بر آمدند بر دو دیگ از ایشان عنان ناقہ گرفتہ بود و دیگری بدست خود جامہ بر سر او گرفتہ بود کہ از گرمی سایہ میکرد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

من الشمس ولبس ثم ضرب ولا طرد ولا ايلاث ثم نحر في المنحر وكان قد اهدى مائة بدنة
وبنود وسانجا نه دون ح نزاون يعني مرد مزه پيش ميرانده باشند پنانچه پيش ازين گفتن كه بوشيده شتاب نحر كرد و بعضي
فنحر منها ثلثا وستين بيده ثم اعطى عليا فنحر ما غبر منها واشركه في هديته ثم افاض
از محل آنها شصت و سه بدست خويش بركرد و علي مانها پس نحر كرد بر انچه باقي مانده بود و شريك كرد او را در قرباني خويش باز تشريف برد
الى البيت فطاف به سبعا ثم اتى السقاية فاستسقى ثم رجع الى منا واقام بها بقية
بسقاية كعبه پس طواف كرد بان هفت طواف باز آمد بسوي نحر پس آب او نوشيد باز باز گشت بجانب منا و اقامت گزيد در انجا بقيه
يوم النحر وثلثة ايام التشريق يرمي في كل يوم منها الجمرات الثلث ماشيا ذاهبا بسبع بيلة
روز دهم و سه روز بعد آن كه ايام تشريق ميباشند سنگريزه انداختي جمره اولي را هفت هفت سنگريزه هر بار تكبير گفتي
بالتي تلي مسجد الخيف ثم الوسطى ثم جمرة العقبة ويطيل الدعاء عند الاولى والثانية
انداختن سنگريزه را و متوسط ميكرد مصلي مسجد خيف را باز متوسط ميكرد و مطلب ميكرد دعا را نزد اول و دوم
ثم نفر في اليوم الثالث ونزل المحصب فصلى به الظهر والعصر والمغرب والعشاء وقد
باز گرديد در روز سوم و فرود آمد در مقام محصب پس ادا كرد نماز ظهر و عصر و مغرب و عشا و در انجا
رقد رقدة من الليل واعتمر عائشة من التنعيم تلك الليلة ثم لما قضت عمرتها امر بالرحيل
خواب كرد خوابي اندكي از شب احرام عمره بست عائشه از مقام تنعيم در ان شب باز چون ادا كرد عائشه عمره خويش را حكم كرد رسول عليه السلام برحيل
فطاف طواف الوداع وتوجه الى المدينة وكان مدة اقامته بمكة وايام حجته عشرة ايام
و مقرر كردن باطواف وداع و توجه كرد بسوي مدينه و بود مدت اقامت رسول عليه السلام در مكه براي حج ده روز
وقد قررنا صفة حجته صلى الله عليه وسلم مولفا مستوعبا فيه جميع ما بلغنا عنه
و مقرر گردانيديم صفت حج نبي صلى الله عليه وسلم جمع كرده مستوعب و تمام آنچه رسيده بود ما را
عليه السلام من الاحكام والوقائع منذ خرج من المدينة الى ان رجع اليها وتمام عمرته
از احكام و واقعات از وقتيكه بيرون آمد از مدينه تا بازگشت بدو باز گرديد ليكن چهار
اربع وكلها في ذي القعدة غير الحديبية وصده المشركون عنها بقرصالحوه على ان
چيز از و هر يكي از ان در ذي القعده بود غير حديبيه و صد كرده بود او را مشركان از ادائي ان بسبب صالحت كه
يعود من العام المقبل معتمرا ويخلون له مكة ثلثة ايام وليالتها ويصعد وترس
باز گردد سال آينده عمره گزارد و خالي كنند مكه را سه روز و شبهاي ان و برود و ترس
الجبال فحمل من احرامه هما ونحر بدنة كان ساقها فيها جعل ابو جهل في راسه
بالاي كوه اي پس گشاد احرام را و نحر كرد شتر كه همراه خويش آورده بود بعد ازان شتر ابو جهل در سر او
برة فضة يغيظ بذلك المشركين وعمرة القضاء من العام المقبل احرم بها من ذي
و در بيني او حلقه از سيم بود غيظ كند بدين مشركان را و عمره قضا سال آينده احرام بست بدو از

Ataunnabi.com

الخليفة وافى مكة ونحل منها واقام بها ثلثة ايام وكان تزوج ميمونة بنت الحرث الهلالية
ذی حلیفہ و بیاد بمکہ وحلال شد از عمرہ یعنی فارغ شد از عمرہ و اقامت کرد در مکہ سہ روز و بود کہ بہ نکاح او در آمد بعد از
قبل عمرته ولو يدخل بها فبعث اليهم عثمان بن عفان فقال اذا شئتم فمتم عنا فلم
قبل از عمرہ و خلوت و مباشرت کرد و بود بان پس بفرستاد عثمان بن عفان را بسوی مشرکان پس گفت اگر خواہید مقام کنید نزد ما
تلثا اخرا ولمت لكم واعريت باهلى فقالوا لا حاجة لنا فى وليمتك اخرج عنا فخرج فانى بسرف
سہ روز دیگر و ولیمہ کنم برای شما و خلوت کنم با اہل خود پس گفتند مشرکان ہیچ حاجت نیست ما را در ولیمہ تو بیرون شو
وهى على عشرة اميال من مكة واعرس باهله هناك وعمرها الجعرانة فى سنة ثمان
از مکہ پس بیرون آمد از مکہ با اہل خود تا بمقام شرف مکان از مکہ بفاصلہ دہ میل و کردہ شد خلوت در آن جا و سوم عروسی بجا آورد در سال ہشتم
لما فتح مكة وخرج الى الجعرانة فلحقها هل الطايف بها واسلموا واحرم صلى الله
ہرگاہ فتح کرد مکہ را و تشریف برد بسوی جعرانہ پس ملحق شدند وی صلے اللہ علیہ وسلم اہل طائف در آنجا و اسلام آوردند و احرام بست صلے اللہ
عليه وسلم ودخل مكة معمرا لاثنتى عشرة ليلة بقيت من ذى القعدة وفرغ
علیہ وسلم و داخل شد در مکہ عمرہ گزارندہ و باقی ماندہ بود از ذیقعدہ دوازدہ شب فارغ شد علیہ السلام
من عمرته ليلا ثم رجع الى الجعرانة واصبح بها كبائت ورجع الى المدينة وعمرته
از افعال عمرہ بشب بازگشت بجانب جعرانہ و صبح کرد در آنجا گویا کہ بشب در آنجا گزانیدہ باشد و بازگشت بسوی مدینہ و جہارم عمرہ او
معجتة عليه السلام شرف ششم در بیان اسماء او صلى الله عليه وسلم قال
باجماع او علیہ السلام بود
عليه السلام انا محمد وانا احمد وانا الماحى الذى يمحو الله بى الكفر وانا الحاشر الذى
انا محمد انم من خدام بن احمد ام من احمام کہ محو میکند خدا تعالی بسبب من کفر را و من حاشرم کہ برانگیختہ
احشر الناس وانا العاقب الذى لا نبى بعدى وفى رواية انا المقفى وبنى الرحمة وبنى التوبة
خواہد شد مخلوق بعد از من و من عاقب کہ نیست پیغمبر بعد من و در روایتے منم کہ پیغمبر یعنی فیصل کنندہ و نبی صاحب توبہ یام
وفى رواية وبنى الملحمة وسماه الله فى كتابه بشيرا ونذيرا وسراجا ومنيرا ورؤفا
و در روایتے دیگر نبی ملحمہ یعنی جنگ و نام نہاد او را در کتاب خویش بشارت دہندہ و ترساننده و سراج و منیر و رؤف
رحيما ورحمة للعالمين ومحمدا واحمد وطه ويس ومزملا ومدثرا وعبد الله
و رحیم یعنی بسیار رحم کنندہ بر دوستان و شفیع امت خود و العالمین محمد و احمد و طہ و یسین و مزمل و مدثر و عبد اللہ
مبينا ومذكورا وقد ذكرا اسماء كثيرة اقتصرنا على المشهور ومنها المتوكل والفاتح
و مبین و مذکور و بتحقیق ذکر کردہ شد نام ہائے بسیار لیکن اختصار کردم بر مشہور از آنان و منہا متوکل و فاتح
والخاتم والضحوك والقتال والكامين والمصطفى والرسول والنبى الملحمى والمقفى والحاشر والعاقب
خاتم و ضحوک و قتال و کامین و مصطفی و رسول و نبی ملحمی و مقفی و حاشر و عاقب

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

صفات و اسامی وی علیہ السلام نبود و نہ ۔ و بعضی کتب آمدہ ست مشہور اند و فی الحقیقت اگر
بدانی ہمہ اسامی و نعت و ظہور موجودات صور اسماء اوست رباعی
مشہور کہ تحتیل بہا المعنی رباعی ایں دارم
کہ جسم و جان صورتہا وست ۔ چہ جسم و چہ جان جملہ عجان صورت اوست ہم صورت خوب و معنی
پاکیزہ ۔ کاندر نظر تو آید آن صورت اوست ۔ شرف اعظم و بیان اوصاف صورت حضرت صلی اللہ علیہ وسلم
ربعۃ من القوم لا بالطویل الممغط ولا بالقصیر المتردد یعنی ما بین المنکبین ابیض
کان سول اللہ صلعم الخ بود رسول علیہ السلام میانہ قد نہ بسیار دراز قد بود نہ بسیار کوتاہ قد بود و فرق کہ بود میان ہر دو الفاظ
اللون مشرب ای حمرۃ و قیل ازہر لیس بالابیض الامہق ولا بالادم لہ شعر رجل یبلغ شحمۃ
گرش مبارک ایں بود و گفتہ شد کہ لون او ازہر بود یعنی درخشندہ بود و نہ سفید بسیار سپید و نہ گندم گون ادمی و پیچیدہ
اذنیہ اذا اطال واذا قصر الی انصافہا لم یبلغ شیبۃ فی راسہ ولحیتہ الا عشرین شعرۃ کان
باندازہ میرسد تا بنا گوش و قتیلہ دراز میکرد و قتیلہ سہ یا چہار کرتاہ میکرد و نمیرسید تا نصف گوش و شمار سپید بود در سر و ریش او
عنقہ جید دمیۃ فی صفاء الفضۃ ظاہر الوضاءۃ صبیح الوجہ تیلا لا وجہہ تلالا القمر لیلۃ
گویا گردن او گردن ناقہ تصویر بود در صفا مثل سیم بود خوب روی و نیکو چہرہ او سپید بود الا اندکے چہرہ او مثل ماہ تمام چہاردہم
البدر حسن الخلق معتدلہ لم یعرکہ ولم تزوہ صلعہ وسیما وقیما فی عینیہ او عج و
نسب او بر از حزبی و اعتدال بود صاحب ملاحت یعنی مجرد بود و خوبصورت و حسین بود و سیما بمعنی چشم بسیار
فی اشفارہ اہدب وفی صوتہ صحل وفی عنقہ سطع وفی لحیتہ کثاثۃ تثاث صحت الوفاء وان
سیاہ بود و بلکہائی مژہ دراز بود و آواز او نرم بود و گردن او درخشندہ بود و در ریش او سیاہی بود و خوب صورت
تکلم سما وعلا البہار اجل الناس واسہاہم من بعید واجلاہ واحسنہ من قریب حلو المنطق
معلوم مے شود از دور و خوش وضع معلوم میشد از قریب شیرین کلام بود در دور
فصلا لا نذر ولا ہذر منطقہ خرزات نظم یتحدر واسع الجہین ازہر الحواجب سوابغ
کلام او نبود در وے ہرزہ ہرگز نبود کلام او مثل سلک مروارید کہ یکی بر دیگری باشد منشالی کشادہ بود و ابروی او باریک و نرم
من غیر قرن بینہما عرق یدرہ الغضب افنی العرنین لہ نور یعلوہ یحسبہ من لم یتاملہ اشم
و نبود بر دو ابرو یکدیگر ایوستہ مگر رگی بود کہ وقت غصہ حرکت میکرد دراز و بلند بود و نوری او را بالا میگرفت و نور معلوم میشد گمان میکرد او را کہ
سہل الخدین ضلیع الفم اشنب مفلج الاسنان دقیق المسربۃ من لبتہ الی سرتہ شعر یجری کالقضیب
برابر بود ہر دو رخسار او و بلند بود دہان او و دندانہا پیشین او درہم بود
لیس فی بطنہ ولا فی صدرہ شعر غیر ما ذکر شعر الذراعین والمنکبین یا دن متماسک سواء
نہ سینہ تا ناف و نہ شکم او بر موی بود جز مے کہ مثل شاخ باریک از سینہ تا ناف او میرفت و دو بازو و دو کتف او بر موی بود
البطن والصدر فسیح الصدر ضخم الکراديس انور المتجرد عریض الصدر طویل
و سینہ او فراخ بود و استخوانہا بزرگ بود و شکم و سینہ یکسان بود و سینہ منبسط بود و مفصل اعضاء او درخشندہ بود بدن او دراز بود

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

رحب الراحة شثن الكفين والقدمين شابل الاطراف بسط القصيب خمص الاخمص
دستہای او گشادہ بود و کفہای دست او پر گوشت بود و کف پہای او نرم بود و انگشتان او دراز بود و طراوتی در انگشتان او و کفہای او و قصب او بود
سيح القدمين ينبو عنهما الماء اذا زال زال قلعا يخطو تكفيا ويمشي هونا ذريع المشية اذا مشى
سیح القدمین یعنی آب از قدمہای او فرو میرود چون برخیزد قلعا یعنی بقوت برخیزد و بیفتد و تکفیا یعنی بقوت و تبختر و هونا یعنی بآہستگی و ذریع المشیۃ یعنی
كانما ينحط من صبب اذا التفت التفت جميعا بين كتفيه خاتم النبوة كان ندى كفه
گویا از بلندی بزیر میرود چون التفات کند التفات جمیعا یعنی بہمہ بدن التفات کند بین کتفیہ خاتم النبوۃ یعنی میان دو کتف او مہر نبوت بود کان ندی کفہ
واريحه اذا عرق عرقه اللؤلؤ ويتفجر عرقا طيب من ريح المسك الاذفر يقول
و بوی خوش او چون عرق کند لؤلؤ و از بدن او عرق طیب میجوشد از مشک اذفر خوشبوی تر یقول
لونه كلون الجمان خيلان عرق اللؤلؤ وارجه عرقا طيب من ريح المسك الاذفر يقول
رنگ او چون رنگ مروارید بود خیلان یعنی بسیاری مو در بدن او عرق لؤلؤ و عرق او طیب تر از بوی مشک اذفر یعنی
ناعتهم ارقبله ولا بعده كمثله صلى الله عليه وسلم وعن البراء ابن عازب رايت رسول الله
وصف کنندہ او نہ پیش از او و نہ بعد او مثل آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم روایت است از براء بن عازب کہ دیدم رسول اللہ
صلى الله عليه وسلم في حلة الحمراء لم ار شيئا قط احسن منه وعن انس قال ما مسست ديباجا
صلی اللہ علیہ وسلم را در جامہ سرخ یعنی مخطط بہ نقشہای سرخ ندیدم چیزی را قط نیکوتر از روی او و گفت انس دست نہ کردم دیبا
ولا حريرا الين من كف رسول الله صلى الله عليه وسلم ولا شممت رائحة قط كانا طيب
و نہ حریر را کہ نرم بود از کف دست رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و نشمیدم بوی را ہیچ وقت کہ زیادہ خوشبو دار بود
من رائحة رسول الله صلى الله عليه وسلم وعنه قال كان ابوبكر اذا راى النبي عليه
از رائحہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و از وی است گفت کہ بود ابوبکر چون دید پیغمبر را علیہ
السلام يقول ابن مصطفى بالخير يا عوضوء البدر زائلا نظام فشرح ششم در
السلام میگفت ای پسر مصطفی بخیر ای کہ عوضوء البدر زائلا نظام یعنی ای کہ ماند ماہ تمام شرح ششم در
بيان اوصاف معنوى حضرت صلى الله عليه وسلم

سئلت عائشة رضى الله عنها
سوال کردہ شد عائشہ را رضی اللہ عنہا

من خلقه عليه السلام فقالت هو خلق القرآن يغضب لغضبه ويرضى لرضاه وكان
از خوی او علیہ السلام پرسیدند گفت خوی او خلق قرآن بود غضب میکرد برای خدا و خوشنود میشد برای خوشنودی خدا و
ينتقم لنفسه ولا يغضبها الا ان تنتهك حرمات الله تعالى فيكون لله ينتقم واذا عفا
انتقام نمیکشید برای نفس خود و غضب نمیکرد مگر وقتی کہ حرمتہای خدا تعالی شکستہ شود پس برای خدا انتقام میکشید و چون عفو
او نقم عفا احد وكان اشجع الناس واجراهم صدرا قال علي رضي الله عنه كنا اذا اشتد البأس
کسی را از نفس خود عفو میکرد و شجاعترین مردم بود و دلاورترین ایشان گفت علی رضی اللہ عنہ کہ بودیم ما وقتیکہ سخت میشد کارزار
اتقينا برسول الله صلى الله عليه وسلم وكان احيى الناس واجودهم ما سئل شيئا قط فقال
پناہ میگرفتیم برسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و او زندہ دل ترین مردم بود و جوانمرد ترین ایشان ہیچ گاہ سوال کردہ نشد از چیزی پس گفتی

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

لاواجود ما کان فی شهر رمضان وکان لا یدخر دینارا ولا درهما فان فضل ولم یجد من یعطیه
نیستم و در رمضان یعنی ترشیده بابت خیر رمضان وی آمد زیرا که جود و دینار نمی یافت چیزی نگه
وهجاء اللیل قام یاوی الی منزله حتی یتراءی منه الی من یحتاج الیه لا یاخذ مما اتاه الله
پس از آمدن شب و گرفتن از ان چیزی که پیدا شود او را اگر بقدر کفاف
الا قوت اهله عاما فقط من البرهایجن ومن التمر والشعیر ویضع سایر ذلک فی سبیل
اهل و عیال خویش سال یکسال فقط از گندم اگر میسر شد و از خرما و جو میسر نشد ازان
الله فلا یلخذ ولا یدخر لنفسه شیئا مما یوتی من قوت اهله حتی ولا یحتاج قبل انقضائه
خدا و نگیرفت و ذخیره نکرد برای نفس خود چیزی را از خرج نکرد از قوت اهل عیال تا آنکه کسال تمام نشده قوت
العهد علیه السلام وکان اصدق الناس لهجة واوفاهم بذمة ارفقهم بهم وابرهم
وعهد صادق ترین در کلام و کثر از مردم در عیال و عهد و ذمه و رفیق تر و با نیکی تر از همه مردم
اکثرهم عشیرة واحفوظهم واحبوبهم الا حابیش والا معل فخما فخما وکان احلم
و زیان و در بیاکزن از عورت باکره و در بردگ خود
الناس واشد حیاء من العذراء فی خدرها اذا شئت ابصرته وجها اجد خافض الطرف
ریش و اشت نگاه خود را از نظر او بطرف
نظرا الی الارض اطول من نظره الی السماء احل نظره الملاحظة وکان اکثر الناس
زمین اکثر میباشد از نظر او بسوی آسمان اکثر نظر کردن او بسوی کسی از گوشه چشم بود
تواضعا یجیب من دعاه من غنی او فقیر او شریف او وضیع او حرا وعبد الیها وجاد الوکر
و بود متواضع شتاب میکرد بسوی هر مردم اجابت میکرد هر کسی که میخواند او را از توانگر و شریف و فرومایه و آزاد و بنده
رضی الله عنه یوم فتح مکة بابیه لیسلم فاتی صلی الله علیه وسلم عتب الشیخ
رضی الله عنه بر روز فتح مکه بپدر خویش تا که اسلام آرد فرمود پیغمبر صلی الله علیه وسلم تکلیف دادی اے
یا ابا بکر الا ترکته حتی اکون انا الذی اتیته فی منزله فقال له بابی وامی هو اولی ان یاتی
ابوبکر گرد پیر را نگذاشتی او را در خانه تا بنگرمی خود آمدی در خانه او پس گفت ابوبکر پدر و مادر من فدا باد پیغمبر
الی رسول علیه السلام وکان ارحم الناس بضعفی الا بالکبیرة فما یرمو احتی ترومی
رسول علیه السلام و بود در حلم نرم دل ترین کسی در رحمت بر ضعیفان الا بگناه کبیره
رحمتها وسمع بکاء الصبی مع امه وهو فی صلوة فتخفف رحمة لها وکان اعف
و شنید زاری کودکی را گریه طفل و نماز میکرد او را و پیغمبر صلی الله علیه وسلم و تخفیف میکرد نماز بود بر وی رحمت مادر
الناس لم یمتهن بدا مرأة قط لا یملک رقها او نکاحها او تکون ذا محرم وکان اشد
در حیض مردم نرسید هیچ دست بکسی زن را مگر در وقت که ان زن مملوک او بود یا منکوحه او بود یا آنکه زن محرم او بود و بود صلعم

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الناس کرامۃ لاصحابہ مارؤی فقولہ اذا ذکر اصحابی فامسکوا ای عن ذکر مثالبھم وایسوء حدیثھم فواذا اضاف

یاد کردہ شدند از ایشان مرکرامت بزرگ ونیز فرمود ہم اگر بنشینی با قوم پس یاد کنند اصحاب مرا پس بازدار زبان خود مگر از نیکی

المکان ولم یکن رکبتاہ ورکبتہ جلیس علیہ السلام من راہ بدیھۃ ھابہ ومن خالطہ

تشریف میداشت برکہ او را اول بار دیدہ بیمناک شدہ ومن مخالطت او

احبہ لہ وقایحفون بہ قال انھضوا الفرلہ وان امرتادروہ ولامرہ یسوق

میداشت اورا آنکہ دوست میداشت او را وگفتہ کہ برخیزید تا او را اول النہار پس اگر حکم میکرد بکاری او میکردند

اصحابہ ویبدأ من لقیہ بالسلام وکان یقول لانظر فی کما طرت النصاری

واز ابتداء بسلام میکرد ہر کسی کہ با او ملاقی شدی ومی گفت کہ نیست از ما کسانی کہ مبالغہ کنند در حق من مانند مبالغہ کردن

عایسی بن مریم انا الا بشر فقولوا عبد اللہ ورسولہ کان یقبل اصحابہ

وی یا عیسی علیہ السلام فرمود کہ من نیستم مگر بشر پس بگویید کہ بندہ خدا ورسول او ہست ہمچنین بود کہ قبول میکرد

اذا سلموا علی قبائلھم ویقول اسئل اللہ بک عبادہ

چون سلام میکردند بر قبائل خود میگفت کہ سوال میکنم از خدا بہ تو بندگان او را

زہد وانہ از دنیا وخلق بیرغبت بآنچہ فدا نفاء بر دوست میدارد از دنیا وتقلل میکرد

اذا خرج الی حوائجہ اتی بیاسم ویحمل وکان یبتدئ اصحابہ ویسأل عنھم

چون بیرون رفتی بجہت حاجتہا خود آب طلبیدی وضو کردی وبعد از آن غسل کردی

فیسوی برادران خود پرسیدی از ایشان وبرکہ خبر نداشتی از ایشان طلب کردی وجستجوی احوال ایشان کردی وگفتی

فمن کان مریضا عادہ ومن کان غائبا تفقدہ وان یکون وجد فی نفسہ شیئا قال

پس برکسیکہ از ایشان بیمار بودی عیادت او کردی وبرکسی کہ از ایشان غائب بودی تفقد او کردی وخبر گیری احوال او فرمودی وہرکسیکہ از ایشان

لعل فلانا وجد علینا شیئا او رای منا تقصیرا اطلبوا فاتوا بہ فینطلق

شاید فلان شخص غصہ شدہ از ما یا دیدہ از ما تقصیری پس بطلبید او را وبیارید بسوی ما پس میرفت تا کہ آوردی او را

حتی یاتیہ فی منزلہ وکان یخرج الی بساتین [illegible] یاکل صیافۃ فیھا من

خانہ او ویا بر او تشریف میبرد بجہت باغہای یاران خود وبخورد ومیگفت کہ

اضافہ فیھا وکان یتألف اھل الشرف ویکرم اھل الفضل ولا یطوی بشرہ

دعوت میکرد یاران باغہا او را کہ دوست میداشت اہل شرف را واکرام میکرد اہل فضل را وبی بہبود روی خود را

عن احد ولا یخفو علیہ ولا یقبل الخلفاء الا من مکان ویقبل معذرۃ المعتذر

از کسی وقبول میکرد عذر عذر کنندہ را

الیہ والقوی والضعیف والقریب والبعید فلم یجد عندہ فی الحق واحدا وکان لا یدع

وقوی وضعیف وقریب وبعید نزد او در امر حق یکی نبود وہرکہ میگذاشت

احد یمشی خلفہ ویقول خلوا ظھری للملائکۃ ولا یدع لاحد ان یمشی معہ

کسی را کہ برود ومیگفت بگذارید پشت من برای فرشتگان ونمیگذاشت کسی را کہ برود با

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وهو راكب حتى يحملني فان ابى قال تقدمني الى المكان الذى يريد وركب صلى الله
وفرمود اگر او سوار نشود تو مرا پیش ببر بمکانی که میخواهد پس اگر ابا کند بگوید مرا پیش ببر بجائی که ارادہ میکند خواجہ
عليه وسلم حمارا اعرابيا الى قباء وابو هريرة معه قال يا ابا هريرة اركب فقال
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را بطرف مسجد قبا و ابو ہریرہ همراه او بود فرمود ای ابو ہریرہ سوار شو پس گفت
ما شئت يا رسول الله فقال اركب وكان فى ابو هريرة ثقل خوشتب بركب
هر چه خواهی یا رسول اللہ پس گفت سوار شو و بود در ابو ہریرہ گرانی بدن پس فرود آمد و نشست بر سواری
فلم يقدر فاستمسك برسول الله صلى الله عليه وسلم فوقعا جميعا ثم
پس نگرفت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم پس بر زمین افتادند هر
ركب صلى الله عليه وسلم فقال يا ابا هريرة احملك فقال ما شئت يا رسول
سوار شد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم پس گفت ای ابو ہریرہ سوار کنم ترا پس گفت هر چه خواهی یا رسول
الله فقال اركب فلم يقدر على ذالك فتعلق برسول الله عليه السلام فوقعا
اللہ پس فرود آمد بر زمین پس بیفتاد و نشست از رسول اللہ صلی اللہ علیہ السلام پس هر دو
جميعا ثم قال يا ابا هريرة احملك فقال لا والذى بعثك بالحق لا اصرعنك تالبا
بر زمین افتادند باز گفت ای ابو ہریرہ ترا سوار کنم ترا پس گفت نه سوگند بحق آنکه ترا بحق مبعوث کرده
وكان له صلى الله عليه وسلم عبد واماء لا يرتفع عليهم فى المأكل والملابس
مر آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم غلامان و کنیزان نبود و آن حضرت بر ایشان در خوردن و پوشیدن
فى هم حاجة فقال التمس لى يا انس رضى الله عنه خادما من خدام سنين فوالله
و غیر آن هیچ حاجتی فرمود التمس کن مرا ای انس رضی اللہ عنہ خادمی از خادمان سالها پس سوگند بخدا
لى ست ولا حضر ولا خدمة الا وكانت خدمته الا وكانت خدمته لى اكثر من خدمتى
در سفر و نه در حضر و نه خدمتی که کرده است او را مگر بود خدمتکردن او مرا بیشتر از خدمتی که کرده ام او را
له وقال لى ان قط قولا ما قال لى لم فعلت كذا ولا لشئ لم افعله الا فعلت
و گفت مرا هیچ بار گاهی که کرده ام چرا چنین کردی و نه بر کاری که نکرده ام چرا چنین نکردی
كذا وكان صلى الله عليه وسلم فى بعض اسفاره فامر اصلاح شاة فقال رجل
و بود صلی اللہ علیہ وسلم در بعض سفرهای خود که بفرمود بسر بریدن گوسفندی پس گفت
يا رسول الله على ذبحها وقال آخر على سلخها وقال الآخر على طبخها فقال عليه السلام
یا رسول اللہ بر ذمه من است ذبح کردن آن و دیگری گفت بر ذمه من است سلخ کردن آن و دیگری گفت بر ذمه من است
على جمع الحطب فقالوا يا رسول الله نحن نكفيك فقال قد علمت انكم تكفونى
بر جمع هیزم فرمود قبول کردم دانستم که شما کفایت میکنید مرا

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ولكن اكرهان يميزا عليكم فان الله يكره من عبدان يراه متميزا بين اصحابه وقال صلى
لیکن کروہ میدارم این را مرا کہ متمیز و جدا معلوم میشوم از شما پس ہمانا خدا دوست نمیدارد کہ خود را بر کہ پیدا در پیرامون خود از بندگان خود
الله عليه وسلم وجمع الحطب وكان عليه السلام في سفر فيترك الصلوة فتقدم الى المصلين
علیہ وسلم وجمع کردہ چوبہا را و بود علیہ السلام در سفر پس فرو می آمد برای نماز پس می شتابد بسوی جائے
فقراحا فقيل يارسول الله انى نريدا علف ناقتي قالوا نحن نكفيك قال لا تعلقها
پس بعد از ان گرد طا میشود و در آنجا پس اراده میکنیم کہ مجتمع کنم کاہ را گفتند ما کافی ہستیم ترا فرمود ہرگز کاہ منجمع را نیز
احد كم بانيابه ولو في فضة من سواك وقال يوما جالسا يا كل هو واصحابه تمرا فجاء
کسی از شما نا خورا و گفت اوذی در آنجا کہ نشستہ بود کہ مجتمع کند او را دندان او خرما پس بیاید
صهيب وقد عظى على عينه وهو ارمد واهوى في التمر يا كل فقال يارسول الله انما اكل
صہیب و قد عظی علی عینہ وہو ارمد واہوی فی التمر یاکل فقال یارسول اللہ انما اکل
وعلیہ پوشیدہ کردہ بود چشم خویش را بسبب مرض چشم و خواہش ظاہر کرد و خوردن خرما را کہ خورش گرفت پس گفت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
فقال صلى الله عليه وسلم تاكل التمر وانت ارمد فقال يارسول الله انما آكل بشق
مشیری را و حالانکہ تو در مرض چشم گرفتار ہستی پس گفت یا رسول اللہ از جانب دیگر می جنبم کہ مجتمع
عين الصحيحة فضحك عليه السلام وكان يوما ياكل رطبا فجاءه على وهو
از طرف چشم صحیح پس خندہ کرد رسول علیہ السلام و بود روزی میخورد خرمای تازہ پس بیاید نزد وی علی و او ان
ارمد فاخذ يا كل فقال اتاكل الحلو وانت ارمد فمحى ناحيته منظر صلى الله عليه وسلم
و در چشم مبتلا بود پس خوردن گرفت پس گفت آیا میخوری شیرینی را و در چشم گرفتاری پس بگشود از جانب نظر رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
وهو ينظر اليه فرمى اليه برطبة ثم اخرى حتى رمى اليه سبعا ثم قال حسبك فانه
و او حالانکہ می نگریست بسوی او پس انداخت بسوی او یک خرما تا ہفت خرما انداخت شد باز فرمود کافیست ترا ہفت خرما
لا يضر من التمر ما اكل وتراوحدت اليه سلمة بضعة تمر فا ـ وعند عائشة
ضرر نخواہد کرد از خرما آنرا کہ خورد و تحقیکہ طاق میخوری و تحقیق ہدیہ کردہ شد نزد وی صاحبہ ام سلمہ تحقیق نزد ما و او صاحبہ نزد عائشہ بود پس
فرمت بها عائشة فكسرتها فجعل صلى الله عليه وسلم يجمع ذلك في القصعة
بیانداخت عائشہ آنرا بر زمین و شکست تحقیق پس جمع میکرد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم این طعام را نزد و ضحک ذکر کرد
ويقول غارت امكم غارت امكم وحدث صلى الله عليه وسلم ذات ليلة نساءه حديثا
و میگفت در غیرت آمد مادر شما در غیرت آمد مادر شما و حدیث کرد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم شبی از شبان سخن
فقالت امرأة منهن كان الحديث حديث خرافة فقال اتدرون ما خرافة ان خرافة
پس گفت زنی از ایشان گویا این سخن سخن خرافہ ست پس فرمود آیا میدانید خرافہ چیست بدرستیکہ خرافہ
رجلا من عذرة اسرته الجن في الجاهلية فمكث فيهم دهرا ثم ردوه الى الانس
مردی بود از قبیلہ عذرہ قید کردہ او را جن در زمانہ جاہلیت پس مکث نمود در ایشان دہر دراز پس برگردانیدند او را بسوی انسان

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

فكان يحدث الناس بما رأى فيهم من الجفت فقال الناس حديث خرافة وكان صلى الله
خرافہ سخن میکرد از مردمان ازان قصہ کہ دیدہ بود و چیز از دیدہ پس گفت مردمان حدیث خرافہ و بود صلی اللہ
عليه وسلم إذا دخل منزله جزأ دخوله ثلثة اجزاء جزء لله وجزء لنفسه وجزء لنسق لاهله
علیہ وسلم وقتیکہ داخل میشد بخانہ خویش سہ حصہ میکرد و قسمت میکرد یک حصہ برائے نفس خویش و یک حصہ برائے اہل
ثم جزأ جزءه بينه وبين الناس فيرد ذلك بالخاصة على العامة ولا يدخر عنهم من سيرته
پس قسمت کردہ حصہ خود را میان خود و میان مردمان پس رد میکرد ہمہ را بر خاصہ بر عامہ و نگاہ نمیداشت از ایشان در سیرت
في اجزاء الامة إيثار اهل الفضل باذنه قسمته على قدر فضلهم في الدين فمنهم
خود در اجزاء امت ایثار اہل فضل بود باذن او قسمت او بر قدر فضل ایشان در دین پس بعضی از ایشان
ذو الحاجة ومنهم ذو الحوائج فيتشاغل بهم ويشغلهم فيما يصلهم ويجزهم بالذي
دو حاجت بود و بعضی از ایشان صاحب حاجتہا بود و پس مشغول میشد و میداشت ایشان را مشغول بآنچہ اصلاح ایشان در آنست و خبر میداد ایشان را
ينبغي لهم ويقول ليبلغ الشاهد الغائب وابلغوني حاجة من لا يستطيع ابلاغها
آنچہ ایشان را بود و میفرمود و میگفت میباید کہ برساند حاضر غایب را و برسانید نزد من حاجت آن شخص کہ طاقت نرساند
فانه من ابلغ سلطانا حاجة من لا يستطيع ابلاغها يثبت الله قدميه يوم القيمة
حاجت خود را زیرا کہ ہر کہ برساند حاجت کسی را کہ طاقت نرساند ثابت گرداند خدا پای او را روز قیامت
لا يذكر عنده الا ذلك ولا يقبل من احد غيره ولا يبسط رجليه بين جلسائه
نمیکرد نزد او مگر آن را و قبول نمیکرد از کسی غیر آن و دراز نمیکرد پای خود را میان
ولا يفتر قون وعنده يتناشدون الشعر ولا يرفع عنده صوت ولا يؤبن فيه احد
جلسای خود و متفرق نمیشدند از نزد او مگر بعد از آنکہ ہمدیگر را بشعر یاد میدادند و بلند نمیشد نزد او آواز و غیبت نمیکرد نزد او
الا ان ذو اق يتجاوزون عن اذاه يعني على الجزء كان صلى الله عليه وسلم يؤلف اصحابه
مگر آنکہ ذواق تجاوز میکردند از ایذاء او یعنی بر جزء کان صلی اللہ علیہ وسلم تالیف میکرد یاران خود را
ولا ينفرهم ويكرم كل كريم قوم توليه عليهم فالذي يليه من الناس جبارهم افضلهم
و نمیرانید ایشان را و اکرام میکرد ہر کریم قوم را کہ والی میشد بر ایشان پس اقرب او صلی اللہ علیہ وسلم بمردمان
عنده احسنهم مواساة ومؤازرة ولا يجلس ولا يقوم
نزدیک او نیکوترین ایشان در غمخواری کسی بود و نمی نشست و نمی خاست
الا على ذكر واذا انتهى الى قوم جلس حيث انتهى به المجلس ويامر بذلك ويعطي كل جلسه
مگر بر ذکر خدا و وقتیکہ آمدی میرسید بقومی می نشست در جائیکہ جای یافتی و امر میکرد بآن و میداد ہر کسی را از یاران خود
نصيبه لا يحسب جليسه ان احد اكرم عليه منه من جالسه واذا جلس احد اليه او قام حتى يقوم
نصیب او تا گمان نبرد ہمنشین او کہ کسی نزد او گرامی تر است از او ہر کہ بنشیند با او یا برخیزد تا برخیزد
او سأله حاجة لم ينصرف عنه الا بها او بميسور من القول قد وسع الناس منه خلقه
و یا سوال کند از او حاجتی را برنمیگشت از او مگر بآن حاجت یا بسخن نرم وسیع بود مردمان را خلق او
فصار لهم خلقا وصار هو لهم اب وصاروا عنده في الحق سواء مجلسه مجلس حلم
پس گشت خلق او مر ایشان را و گشت او مر ایشان را پدر و گشتند ایشان نزد او در حق برابر مجلس او مجلس حلم
وحياء وصبر وامانة لا ترفع فيه الاصوات ولا تؤبن فيه الحرم ولا تنثى فلتاته
و حیا و صبر و امانت بلند نمیشد در آن آوازہا و غیبت نمیکردند در آن حرمہا و فاش نمیکردند لغزشہای آن را
الا ان يأتي بها ذو اق متعاونين فيه على البر متواصلين فيه بالتقوى متواضعين
مگر آنکہ بیاورد آن را ذواق یاری کنندگان در آن بر نیکی پیوندندگان در آن بپرہیزگاری فروتنان
يوقرون فيه الكبير ويرحمون فيه الصغير ويؤثرون ذا الحاجة ويحفظون الغريب
توقیر میکردند در آن بزرگ را و رحم میکردند در آن خرد را و ایثار میکردند صاحب حاجت را و نگاہ میداشتند غریب را
قال فسألته عن مخرجه ومجلسه كيف كان يصنع فيه فسألني عن هيئته
گفت پرسیدم ہند را از مخرج او و مجلس او کہ چگونہ میکرد در آن پس پرسید مرا از ہیئت

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ولا امرأة ولا احد ولا فی جهاد ویصل ذا رحم من عیران یوثره علی من هو افضل ولا یجزی
وزن را و نه کسی دیگر را وصلہ رحم میکرد و پسند نمیکرد او را بر افضل او و نه میگرفت بجای
الیه مثلها بل یعفو ویصفح وکان یعود المرضی ویجالس المساکین ویجالسهم ویشهد جنائزهم
بکسی مکافات نمیکرد بلکہ عفو و صفح میکرد و دوست میداشت مسکینان را و نشست میکرد با ایشان و حاضر
ولا یحقر فقیرا لفقره ولا یهاب ملکا لملکه ویعظم النعمة وان قلت ولا یذم منها شیئا ویحظ
وحقیر نمی شمرد کسی را بسبب افلاس او و هیبت نمیکرد از هیچ پادشاهی بسبب پادشاهی او و تعظیم میکرد نعمت را اگرچہ اندک باشد و بد نمی شمرد
جاره ویکرم ضیفه ویبسط رداءه له لکرامته وجاءته طیرة التی ارضعته یوما فبسط
چیزی را از نعمت و گرامی میکرد همسایه خود را و مکرم میکرد مهمان خود را و فرش میکرد چادر خویش را برای او و بیاورد نزد او کسی دایه او را روزی
رداءه لها وقال مرحبا بامی واجلسها علیه وکان اکثر الناس قسما واحسنهم بشرا مع
چادر خویش را برای او گفت خوش آمدی مادر من و نشاند بر چادر خود او را و او زیاده ترین مردمان در قسم و نیکوتر همه ایشان در خوشخوئی با آنکہ بود
انه کان متواصل الاحزان دائم الفکر لا یمضی له وقت فی غیر عمل الله تعالی وفیما
بسیار اندوهگین و همیشه متفکر میماند میگذشت وقت او در بیان کار خدا یا در کار
لا بد له او لاهله منه وما اختیر شیئین قط الا اختار ایسرهما الا ان یکون فیه
بود و بر آنچہ از امور آخرت ناچار بود و انتخاب نمیکرد او هیچ دو چیز را هیچ گاہی مگر پسندیدہ آسان ایشان هر دو لیکن آنکہ بود در او
قطیعة رحم ویکون ابعد الناس منه وکان یخف غضبه ویرفع ثوبه ویخدم
قطع رحم پس سعی میکرد در آن از همه مردمان از دور و هر که خشم او بر میداشت و دامن خود را
فی مهنة اهله ویقعد الیهم ویرکب النهر منه والبغل والحمار ویردف خلفه
شریک میشد در کار خانہ اہل خود و سوار میشد بر اسپ و استر و خر و ردیف میکرد پس خود
عبده او غیره او غیبه وجه فرسه لبس رداءه وکان یتوکأ علی العصا وقال
غلام خود را یا دیگری را از کناره چادر خود و میکرد و بود که تکیه میکرد بر عصا و میگفت
التوکاء علی العصا من اخلاق الانبیاء وربی العلم وما من نبی الا وقد رعاها
تکیه کردن بر عصا از اخلاق انبیاست و چرانیدن گوسفندان را نیز سنت انبیاء بوده است
وحض صلی الله علیه وسلم علی نفس حدیثا جامعة النبوة وکان لا یدع العفیفة نفس
است گوسفندان را و امر کرده است بآن و حث میکرد بر آن نفس را و
المولود من اهله ویجانی اسمه یوم السابع وان یتصدق عنه بدمه بشعره فضة
طفلی که پیدا شده است از فرزندان خود و می آمد اسم او را در روز هفتم و صدقه میکرد بقدر وزن موی او سیم
وکان یحب الفال ویکره الطیرة ویقول ما منا الا من یجد فی نفسه لکن الله
و بود که دوست میداشت فال نیک را و مکروه میدانست فال بد را و میگفت نیست از ما کسی مگر شخصی که می یابد در دل خود

Ataunnabi.com

یذھب بالتوکل وکان اذا جاءت ما یحب قال الحمد للہ رب العالمین واذا جاء ما
اور اور ا برکت توکل علی اللہ بود وچنیکہ آمدی او چیزی کہ او را دوست میداشت گفتی الحمد للہ رب العالمین وچنیکہ آمدی او
یکرہ قال الحمد للہ الذی علی کل حال واذا رفع الطعام من بین یدیہ قال الحمد للہ الذی
چیزی کہ کردہ میدارد او گفتی الحمد للہ علی کل حال وچنیکہ برداشتہ شدے طعام از پیش او میگفت الحمد للہ الذی شکر ہمائے
اطعمنا وسقانا واٰوانا وجعلنا من المسلمین وروی فیہ الحمد للہ حمدا کثیرا
کہ طعام خورانید وآب بیاشامانید او را وجاے آرام دادہ او را وگردانید او را از مسلمان وروایت کردہ در حمد للہ الذی شکر میکنم خدائرا شکر
طیبا مبارکا فیہ غیر مکفی ولا مودع ولا مستغنی عنہ ربنا واذا عطس خفض صوتہ
پاکیزہ برکت دادہ شدہ در او غیر کفایت کردہ شدہ ونہ رخصت کردہ شدہ ونہ بی نیاز گردانندہ شدہ از او پروردگارا و
او سترہ یدہ او ثوبہ ویحمدہ وکان اکثر جلوسہ صلی اللہ علیہ وسلم مستقبل القبلۃ
ویپوشید روی خود را از دست خود یا از جامہ خود چون الحمد للہ میگفت وبود نشستن او در اکثر حال روی او جانب قبلہ بود
واذا جلس فی المجالس احتبی بیدیہ وکان یکثر الذکر ویقل اللغو ویطیل الصلوٰۃ وما
وچنیدی بنشست ومجلس بر دو دست خود در روز الوی می انداخت وبود کہ بکثرت ذکر میکرد وبسیار کم سخن لغو
یقصر الخطبۃ ویستغفر فی المجلس الواحد مائۃ مرۃ وکان ینام اول اللیل ثم یقوم
وکم میکرد خطبہ را واستغفار میکرد در یک مجلس صد بار وبود کہ بخواب میکرد در اول شب باز میخاست
من السحر ثم یوتر ثم یصلی فراشہ نوامش السحر فاذا سمع الاذان وثب فان کان جنبا
آخر شب باز وتر میخواند باز آمدی بسوے بستر خود پس وقتیکہ آواز آوان میشنید از بستر خود خیزان
افاض علیہ الماء والا توضاء وخرج الی الصلوٰۃ وکان یصلی فی مسجد قباء وروی
پس اگر نوبتی کہ حاجت غسل بودے غسل کردی واز سوے مسجد قبا میرفت از حجرہ خود برائی نماز بود ونماز میخواند
صلی قاعدا قالت عائشۃ رضی اللہ عنہا ببیت علیہ السلام حتی کان اکثر صلوتہ
کہ نشستہ گفت عائشہ رضی اللہ عنہا وبیت نزد من توے بود اکثر نماز او
جالسا وکان یصمعلہ ازین کازیز المرجل من البکاء وہو فی الصلوٰۃ وکان یصوم
نشستہ وبشنیدہ میشد در نماز او آوازیکہ مشابہ آواز دیگ بود از گریہ ودر روزہ میداشت
الاثنین والخمیس وثلثۃ ایام من کل شہر وعاشورا وقلما کان یفطر یوم الجمعۃ
دوشنبہ وپنجشنبہ را وسہ روز از ہر ماہ ودہم ماہ محرم وبسیار کم روزہ نمیداشت بروز جمعہ
واکثر صیامہ فی شعبان وکان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ینام عیناہ ولا
واکثر روزہ بود او در ماہ شعبان وبود رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کہ خواب میکرد چشمہائے او و
ینام قلبہ انتظارا للوحی واذا نام ینفخ ولا یغط عیناہ وکان اذا رای فی منامہ ما یرید بہ
خواب نمیکرد دل او برائے انتظار وحی وچنیکہ خواب میکرد دم نمیگرفت وآواز نمیکرد وچنیکہ دیدی در خواب چیزیکہ خوف

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

قال هو الله لا شريك له واذا اخذ مضجعه وضع كفه اليمنى تحت خده ثم قال رب قني
گفتے ہو اللہ لا شریک لہ و وقتیکہ میگرفت جائی آرام خویش می نہاد زیر رخسارہ خود را و میگفت اے پروردگار من
عذابك يوم تبعث عبادك وكان يقول اللهم باسمك اموت واحيى واذا استيقظ قال
محفوظ دار مرا از عذاب خویش روزیکہ برانگیزی بندگان خود را و چون بیدار میشد گفت
الحمد لله الذي احيانا بعدما اماتنا واليه النشور وكان صلى الله عليه وسلم اذا تكلم
الحمد للہ مر خدائے را کہ زندہ کرد ما را بعد از آنکہ مردہ گردانید ما را و بسوی او است برخاستن و چون صلی اللہ علیہ وسلم میخواست کہ کلام کند
بين كلامه حتى يحفظ من جلسائه ويعيد الكلمة ثلث التتفهل عنه ويحسن لسانه
میان کلام خویش تا یاد کنند او را جلسای او و اعادہ میکرد یک کلمہ را سہ بار تا فہمیدہ شود از وی و مستحکم میشد زبان او
ويبين كلامه حتى يفهمه من سمعه ولا يتكلم في غير حاجة ويتكلم بجوامع فضلا ولا فضول ولا بقصر وكان يتمثل بشيء
ظاہر و صاف بیان میکرد کلام خویش را تا بفہمد او را شنونده و سخن نمیگفت در چیزے کہ حاجت نبود و سخن میگفت بجوامع کلم بسیار بے زیادتی و بے کمی و مثل میزد بچیزے
من ذكر الدنيا وكلام الدنيا وكلام الآخرة وكلام الخلق وكلام جامع يمر دون ذلك الكلام فضول وتمثيلا
از ذکر دنیا و کلام دنیا و کلام آخرت و کلام خلق و کلام جامع میگذرد از ورا آن کلام فضول و تمثیل
من الشعر ويتمثل بقوله ويأتيك بالاخبار من لم تزود وبغير ذلك وصلى الله عليه
شعر میخواند و بقول او مثل میزد و میگفت میآید ترا خبرہا از کسیکہ توشہ نداده باشد ترا و بغیر ذلك و صلی اللہ علیہ
وسلم حتى ضحك التبسم وما ضحك من شيء معجب حتى يدع واحدة من غير
وسلم حتی ضحک التبسم و ما ضحک من شیء معجب حتی یدع واحدة من غیر
خندہ کردہ ہست کہ ظاہر شد دندان نواجذ او
قهقهة وما عاب صلى الله عليه وسلم طعاما قط اذا اشتهاه اكله وان لم يشته
قہقہہ نمیکرد و عیب نمیکرد ہیچ طعام را بہ بدی یا بی میل نمیکرد اگر او را خواہش بود میخورد و اگر خواہش نبود
تركه وكان لا ياكل متكئا ولا على خوان ولا يمتنع من مباح ياكل الحلبة ويكافي
ترک میکرد و نمیخورد و تکیہ نمیکرد بر چیزے و ہیچ بر خوان طعام نمیخورد و از چیز مباح امتناع نمیکرد و میخورد بحلبہ او عوض او سیداد
عليها ولا ياكل الصدقة ولا يتانقها ياكل ما وجد ان وجد لبنا اكتفى به ولم ياكل جزا ولا رقا
و نمیخورد و صدقہ را و نمیخرید و طعام نمیخورد ہیچ چیز را مگر آنچہ یافتے اگر یافتے گوشت بخوردی اگر یافتے نان
وجد جزا اكله وان وجد علا اكله وان وجد لبنا اكتفى به ولم ياكل جزا ولا رقا
بخوردی و اگر یافتے شیر بخوردی و اگر یافتے خرمے کفایت کردی بر او و نخوردی گوشت و نان
ولم يشبع من خبز اثنين يوما ولا ثلثة ايام ولا شهرا ولا شهرين لا تؤقد في بيت
و نگفت سیر نشد از نان جوین دو روز و نہ سہ روز و نہ یک ماہ و نہ دو ماہ خانہ روشن نمیشد و بخانہ او
من بيوته نارا وكان قوتهم التمر والماء وكان بعض اهله يطوى ثلثة ايام من الجوع ولا
از خانہ ہائے او آتش و طعام ایشان خرما و آب بود و بعض اہل او سہ روز گرسنگی میکشید و

Ataunnabi.com

وقد اتاه الله تعالى مفاتيح خزائن الارض فابى ان يقبلها وتنزل الآخرة عليها
وبرآنچه داده بود او را حق تعالى از خزائن زمين پس ابا نمود از قبول آن و نازل شد آخرت را بر دنيا
كان عائشة رضى الله عنها فيقول اعلكم غداء فتقول لا فيقول انى صائم فاتاها
وى آمد بر عائشه رضى الله عنها پس ميگفت آيا نزد شما طعام هست پس ميگفت عائشه نيست پس ميگفت بر آينده روز
يوما فقالت يا رسول الله اهدى لنا هدية قال وما هى قالت حيس قال اما انى
پس آمد بر وى روز ديگر پس گفت عائشه يا رسول الله تحفه فرستاده شد بسوى ما طعامى فرمود چه چيز است گفت حيس فرمود
اصبحت صائما قالت كل فاكل صلى الله عليه وسلم الخبز بالخل وقال نعم الادام
بر آينده من صبح كردم روزه دار پس گفت عائشه بخور پس بخورد صلى الله عليه وسلم نان را با سركه و گفت خوشترين نان ها
الخل واكل لحم الدجاج ولحم الحبارى وكان يحب الذراع ويأكله
سركه و بخورد گوشت كبك و گوشت خوردنى و بود كه خوش ميداشت دست
من الشاة وقال ان اطيب اللحم لحم الظهر وقال كلوا الزيت وادهنوا به فانه من
گوسفند و فرمود بخوريد روغن زيتون را و روسهاى خود را بدان چرب كنيد پس بدرستى آن از
الشجرة المباركة ﷺ يا جاعل سنن النبى شعاره ودثاره ؛ متمسكا بهدايته مستوفيا
از درخت مباركست اى كننده طريقهاى نبى را لباس او و متمسك شونده بهدايت او و تمام گيرنده
اخباره ؛ سنن الشريعة فحن بها متوسما آثاره ؛ وكن الطريق فاقتبس فى سبلها
اخبارهاى او طريقهاى شريعت را پس تو علامت كننده نشانهاى او و چنين طريق را پس
انواره ؛ هو قدوتك فامتحن واقتف سنن شعاره ؛ قد كان يقرى ضيفه ويحفظ جاره
نورهاى او و او پيشوا تست پس بگير او را و بپرس و برو بر طريقه او بدرستى كه او ميهمان را نيكو ميداشت و نگاه ميداشت
ويجالس المساكين ويوثر قريبه وجاره ؛ الفقر كان لاذ اوكه والجوع كان شعاره ؛
و مينشست با مسكينان و ميداد نزديكان خود را و همسايگان را بر تنگى فقر جاى او و گرسنگى لباس مقدس او
ملهى يسرك حلك ستبشر ازواره ؛ لسبط الوجاء كراصة لكريم قوم زاره ؛ ماكان تحفاه
مى گستراند جاى خويش را براى عزت كردن سردار قوم كه زيارت ميكند او را ميهمان كننده و نيست
ولا فرحا يجوز اره ؛ قد كان يردف الوديف من الخضوع جاره ؛ فى سنة هو واهل
سرور گذرنده از خوشى او بدرستى كه او رديف ميكرد شتر را از فروتنى همسايه خود را
ليله اوكاره ؛ لمتراء مجتنبة ؛ مضرته بعاثاره ؛ فى سنة هو وعدله ليله
او نهاره ؛ سراء محتقب ؛ تاما مستلبة وتقاقر ناره ؛ مازال كيف هجرات سكرما انصال

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

شرف ہشتم در بیان معجزات او صلی اللہ علیہ وسلم فیہا

القرآن هو اعظمها اعجزت الفصحاء ومعارضته بحيرت البلغاء عن مشابكلت
خراست و آں بزرگترین معجزہاست و عاجز شدہ اند فصیحان جہان از معارضہ آں و حیران اند بلیغان زمان از مثل آوردن
فلا یاتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا وايقن الساحرون
پس نمی تواند آورد مثل آں و اگرچہ باشند بعض انسان مر بعض دیگر را و یقین کرد ساحران
بعد بصدقه ولما سئلوا ان یاتوا بعشر سور او بسورة تامة من مثله
بعد ازیں بر صدق و راستی آں و بیگاہ سوال کردہ شدند از اورون بہ ده سورت یا بہ سورہ کامل مثل آں تواند آورد
منها حديث سليمان قول العالم الذی کان یاتی بیت المقدس فی کل عام
و بعض از انسان حدیث سلیمان کلام آں عالم کہ می آمد بسوے بیت المقدس در ہر سال
مرة لا علم فی الارض اعلم من بينهم خرج من ارض تهامة ان ينطابق
یکبار و بر آینہ من میدانم کہ عالم ترین زمانہ میان ایشان خواہد خاست از سرزمین عرب اگر میسر دی باو
لكان توافقوه ثلاث خصال یاکل الهدية ولا یاکل الصدقة
ملاقی خواہد شد و در و سہ خصلت از خواہد خورد ہدیہ را و نخواہد خورد صدقہ را
وعن غضروف كتفه الايمن خاتم النبوة مثل البيضة لونها لون جلده
و نزد استخوان نرم او از بازوی راست مہر نبوت ہست مانند بیضہ کبوتر رنگ آں مانند رنگ بدن او
فانطلق علیه وسلم ووجد العلامات منها شرح صدره لما عرج به منها
پس برفتہ نزد او صلی اللہ علیہ وسلم و یافت این علامتہا را و بعض از ایشان شرح سینہ اوست و منکہ بر آسمان بالا بردند
اخباره عن بيت المقدس وما فيه وهو بمكة ومنها انشقاق القمر ومنها آية
و بعض از انسان خبر دادن او از بیت المقدس و احوال آں و او بمکہ بود و منکہ شکافتہ شدن ماہ و بعض از ایشان منکہ شدن دو پارہ
الغار فاخرج القوم فی طلبه بقی علیهم اثرهم ومنها انه مسح علی ضرعتان لم ترو
غار و بیرون آمدن قوم کافران کہ بجہت او آمدہ بودند باقی ماند بر ایشان اثر ایشان و بعض از ایشان آنست کہ بر آمیزد دست او بر دو پستان گوسفند
علیها الفحل قدرت وتحفل حتى جهرعها فشرب وسقا ابابكر ومنها انه مسح على ضرع
بر او نر پس بر آمد شیر در دو پستان بسیار شد و بنوشید خود و بنوشانید ابوبکر را و بعض از ایشان آنست کہ بر آمیزد دست او
شاة ام معبد منها دعوته لعمر بن الخطاب ان يعز الله ومنها دعوته لعلی بن ابی
بر گوسفند ام معبد و بعض از آں دعاکردن او صلی اللہ علیہ وسلم مر عمر بن خطاب را کہ عزت دہد خدا اسلام را و بعض از آں دعاکردن او مر علی بن ابی
طالب ان يذهب الله عنه الحر والبرد منها انه دعا لرجل وهو يشكو اوجعا فخصر لينه
طالب را کہ بردارد خدا از او گرما و سرما و بعض از آں آنست کہ دعا کرد او مر مردی را کہ شکایت می کرد درد

Ataunnabi.com

منها انه نقل فی عینه وهو اول معجزة ظهرت منه وفی حنین منها دعوته
لعبد الله عباس رضی الله عنه ومنها دعوته لجابر بن عبد الله منها ان الله تعالی
بارك فی تمر جابر ومنها دعوته لانس بطول العمر وكثرة المال والولد منها انه شكی
الیه الحطیم وهو علی المنبر ومنها دعوة علی عتبة بن كعب منها دعوته علی نفر قتلما
ابتعه حین هاجر ومنها شهادة الشجر له بالرسالة حین عرض علیه منها ان اعرابیا
من بنی عامر قال انك تفعل اشیاء ذلك ان ادلیك منها انه امر شجرتین
فاجتمعتا ثم امرهما فافترقتا منها امر انسان ان ینطلق الی مخلات ابی حارس
رحم الله منها انه نام فجاءت شجرة تشق الارض حتی قامت علیه منها تسلیم
الحجر والشجر علیه لیالی بعث منها حنین الجذع الذی كان یخطب منها تسبیح الحصباء
فی كفه منها تسبیح الطعام منها تكلم الذراع من شاة بانها مسمومة منها شكوی
البعائر منها ان طیبه وقعت فی تنبكة منها الفتا والصالحین من الابل منها
انذا بادان بحر است بذبات اوسعا منها عن قتادة بن النعمان منها اخبر
بوم بدر منها امة خزان الطوالف من امتی منها قوله بعثمان انه سقه منها
قوله لانصاركم انكم ترون بعدی بلا قوله لحسین ان ابنی هذا یستشهد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

منها انه جرب قتل الضحاك الكذاب منها انه اخبر عن الشيء الا وقوعه قوله صلى الله
وبعض ازان امنیت کہ خبر داد از کشته شدن کسی کذاب و بعض از ان امنیت ترجمہ قولہ صلی اللہ
علیه وسلم زویت لی الارض فاریت مشارقها ومغاربها منها قوله لما ثابت
علیہ وسلم کہ پیچیدہ شد برائے من زمین پس دیدم مشرقہا و مغربہا را بعض از ان فرمودن او بود کہ ثابت
بن قیس تعیش حمیدا منها ان امراة اتی لهب لما ترلت تبت یدا منها ان رجلا
بن قیس کہ زندہ خواہد ماند بخیر خوبی و بعض از ان امنیت کہ زن ابو لہب آورد کہ بود پس ازان کہ نازل شد تبت یدا ابی لہب
اراد وخوف المشركين منها ان رجلا كان ياكل بشماله منها سقوط الاصنام التي
مرد شد و خوف شد مشرکان بعض از ان امنیت کہ مردے بود کہ میخورد باز دست چپ خویش و بعض از ان سرنگون شدن بتان
علی الکعبة باشارت منها ان بازن بن الغضوبة كان يعبد صنما فسمع صوتا من
کعبہ از اشارہ او و بعض از ان امنیت کہ بازن الغضوبہ پرستش بت میکرد پس شنید آواز کہ میگوید
الصنم مبشرا ببنوته صلى الله عليه وسلم ومنها شهادة الغيب ببنوته
بشارت صلی اللہ علیہ وسلم و بعض از ان گواہی دادن از غیب بر نبوت صلی اللہ علیہ
منها انه اطعم اهل الخندق وهم الف من صاع منها انه اطعم من تمر يسير
و بعض از ان امنیت کہ بخورانید اہل خندق را و آن ہزار کس بود از یک صاع و بعض از ان امنیت کہ بخورانید از خرمای قلیل
منها ان اصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم اتى باهريرة اتانا بتمرات
و بعض از ان امنیت
منها انه اتى بقصعة يزيد منها انه اروى اهل الصفة من قدح ابن منها انه
اطعم فی بنانه بزینب من خمر يزيد منها انه اتى القصعة من يزيد منها
و بعض از ان امنیت
انا اطعم ثمانين رجلا من قبض شعير منها انه عم عمران يزود اربعمايه
کہ بخورانید ہشتاد کس را از یک مشت جو
راکب منها عن جابر بن عبد الله قال صلوة العصر وليس معنا ها غير
فضيلت منها عن قال اصاب الناس عطش يوم الحديبية منها انه اتى
و بعض از ان امنیت کہ گفت جابر رسید مردمان را تشنگی روز حدیبیہ و بعض از ان امنیت کہ آورده شد
بقدح فيه ماء منها انه اتى بعقب فيه منها قصعة ذات المزادين منها انه دعا
پیالہ آب و بعض از ان قصہ عجیب و مشک است و از بعض از ان امنیت کہ

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

فی غزوة تبوك منها ان قوما شكوا اليه منها ان ابا جهل طلب عزاة النبي
در جنگ تبوک و بعض ازان اینست کہ قومی شکوہ کردند نزد او صلعم و بعض ازان اینست کہ ابو جہل طلب کردہ بود
صلى الله عليه وسلم منها انه كان صلى الله عليه وسلم في غزوة الطائف منها ان امراة اتت بصبي
و بعض ازان اینست کہ بود نبی صلی اللہ علیہ وسلم در جنگ طائف و بعض ازان اینست کہ زنی آورد طفلی را
لها منها التيام المتيف منها كتاب حاطب بن ابي بلتعة منها اطول القدمين
بعض ازان خط کتابت کردن حاطب بن ابی بلتعہ و بعض ازان
قوم منها لي سم الطعام مات الذي سمه منها ان رجلا كان في عسكره يلدغ
خوردن طعام زہر آلودہ کہ وفات یافت آنرا کہ زہر داد و ظاہر شد بعض ازان آنکہ گزیدی بودند لشکریان گیزرا
فتاذه كلاذة منها انه عرضت في الخندق هدية لما حضروه منها انه قاتل
چیزی را کہ تحفہ بود و بعض ازان اینست کہ پیش کردہ در خندق تحفہ بر گاہ کہ حاضر شدند او را و بعض ازان آنست کہ مقاتل
ابي رافع تاجر اهل الحجاز لما سقط من علو ولله صلى الله عليه وسلم من المعجزات
ابی رافع تاجر اہل حجاز بر گاہ کہ بیفتاد از بالا و بشکست و صلی اللہ علیہ وسلم از معجزات
الظاهرة والبراهين الباهرة ما هي اكثر من ان تحصى صلى الله عليه وسلم وشرف وكرم
ظاہر و دلائل روشن بسیار اند از انکہ در شمار گنجند درود بادا ز خدا و سلام باد بر او

شرف دهم در بیان ازواج او صلی الله علیه وسلم

واول من تزوج خديجة بنت خويلد بن اسد بن عبد العزى وكانت افضل
و اول بانوی کہ نکاح کرد صلعم خدیجہ بنت خویلد بن اسد بن عبد العزی بن قصی بود و ماند نزد او تا
حتى بعث الله تعالى فآمنت به وكان قد تزوجها قبل رسول الله صلى الله
آنگہ کہ مبعوث شد و خدا او را بدین ایمان آورد پیش از رسول اللہ صلی اللہ
عليه وسلم رجلان وماتت عنده ولم يتزوج عليها حتى ماتت
علیہ وسلم و بود باو در مدت قبل از آنحضرت صلعم و وفات خدیجہ نزد او صلعم و نکاح نکرد بر خدیجہ تا آنکہ وفات یافت خدیجہ
مروی است کہ با عائشہ چندان ثنا و صفت خدیجہ حضرت علیہ السلام میفرمود تا آنکہ شرح توان کرد
و در ثنای او تنگ نمی آمد چندانکہ عائشہ غیرت میگرفت و اول کسی را کہ در نکاح آورد از
نساوی بود بعد وفات خدیجہ سودہ بنت زمعہ را و نکاح آورد خدا این نکاح در مکہ بود قبل الہجرة
بود و سودہ پیش از و نزدیک سکران بن عمرو را بنده تزکیہ ی علیہ السلام خواست کہ طلاق دہد
پس سودہ نوبت خود عائشہ بخشید بدو گفت پر وال بنت نیستم تا ازواج رسول اللہ از دست ندہم
و نکاح کرد او را عائشہ بنت ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہما در مکہ پیش از ہجرت بدو سال و قیل بعد سال
و توفیها بالمدينة سنة ثمان وخمسين وقيل سبع وخمسين ودفن بالبقيع ونماز گزارده بر او

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بوبریره و نزیغبرا و نزدیک رسول آمده وحین آمدن وی ساقط شده و نکاح کرد حفصه بنت عمر پیش از نکاح در عقد
خنیس بن حذافه سهمی بود و طلاق هم داده بود و پس جبرئیل علیه السلام آمده و وصف او بسیار کرد که حق تعالی
میفرماید که بوی مراجعت کنید پس رجوع کرد و نکاح کرده ام حبیبه بنت ابی سفیان و پیش از وی در تحت عبدالله
بن جحش بود و هجرت کرده بوی بسوی حبشه و نکاح کرد او را سلمه بنت ابی امیه پیش از وی تحت ابی سلمه
بود و وی آخر ازواج رسول علیه السلام بود و بعد وفات آخرین ازواج میمونه بود و ام سلمه هم آخرین ازواج
از روی موت و نکاح کرد او را پیغمبر بنت جحش وی ابنه عمتامه و کان قتله عبدالله بن حارث بن حارث
فطلقها فزوجه الله ایاها فی السماء و لم یقع علیه و صداقها کانت تقول
ازواج النبی صلی الله علیه وسلم زوجکن اباؤکن و زوجنی الله من فوق
سبع سموات تزوجت بالمدینة ست و عشرین و نکاح کرده زینب بنت الحارث کریز
کرده بود او را در غزای بنی المصطلق نکاح کرده صفیه بنت حیی کرده کرده او را خیبر بعد سال از هجرت پس
برگزید او را برای خود و آزاد کرد و آزاد کردن او مهر او بود او در تحت کنانه بن ابی الحقیق گفت سی
شش سال بود و قیل پنجاه ساله بود و نکاح کرد میمونه بنت الحارث وی خاله خالد بن ولید و عبدالله
بن عباس که نکاح او را در موضع سرف و بنا کرد آن موضع را یاد کرده در وقت کرده وی آخرین ازواج
و آخرین کسی که مرده از ایشان بود و پیش از وی در تحت سیزده اعمامی بود و توفیت سنة ثلاث و ستین
جز از من باب عنهن رسول الله من السلمه و نکاح کرد زینب بنت خزیمه و کانت تسمی
ام المساکین لکثرة الطعام بود و پیش از وی در تحت عبدالله بن جحش بود و قیل طفیل بن الحرث
و نکاح کرد او را بعد وفات عبدالله بن جحش و نکاح کرد او را بعد وفات طفیل و نکاح کرد او را ابو سفیان بن الحرث
و نکاح کرد او را ظبیان بن سفیان و نکاح کرد او را اسماء بنت کعب الجونیه و هی
بن زید احدی بنی کلب ثم بنی الوحید و طلقها قبل ان یدخل بها و نکاح کرد زنی از غفار گاه جامها
برآورد سبندی از اندام او نمایان شد فقال الحقی باهلک و نکاح کرد زنی از تهامه چون او را آمده با و قالت
اعوذ بالله منک فقال لقد عذت معاذا الحقی باهلک و نکاح کرد حالة بنت ظبیان و طلقها بعد حین
و نکاح کرد بنت الصلت و مرده پیش از انکه در آید با و و نکاح کرد ملیکة بن کعب و طلقها قبل ان یدخل علیها
قال هب لی نفسک قال قد ملکتک بضعها بالسوط فزوجها خطب امراة مرة
فقال ابوها لم یعلم بها ولم یکن بها فرح فاذا ابوها و خطب امراة مزاحما فی
له و قال و ارمداء انها لم ترض قط فقال ما کذبه عبدالله من خیر فلما ولی قیل له ویحک
فلما قال ابوها ذلک طلقها و لم یمسها و ذکر ابو معشر فی ترک السنة ان جملة ازواجه
علیه السلام احد و عشرون امراة التی مات عنها حفر و توفی عن عشر
واحد لم یدخل بها کان یقسم لتسع صلی الله علیه وسلم و کان صداقها لاثنتی عشرة اوقیة
درهم لکل واحدة منهن اربعمائة درهم الا صفیة فانه جعل عتقها صداقها فلم یرد لها

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

صداق غیرہ وام حلیمہ صلاتہا عنا الجاہلیۃ ومعرف یازدہم در بیان فرزندان فرزندان او صلعم

وولدت لہ خدیجۃ عبد مناف فی الجاہلیۃ وفی الاسلام القاسم وبہ کان یکنی علیہ السلام

وپیدا شد مر او را صلعم از خدیجہ پسری در جاہلیت و در زمانہ اسلام پیدا شد قاسم وبآن کنیت کردہ میشد علیہ السلام

وعبد اللہ ویسمی الطیب والطاہر وقیل الطیب غیر الطاہر وزینب ورقیۃ وام کلثوم

وپیدا شد عبد اللہ ونام کردہ شد طیب وطاہر وگفتہ شد طیب غیر از طاہر است وپیدا شد زینب ورقیہ وام کلثوم

وفاطمۃ وعن محمد بن اسحاق ان ولدہ کلہم ولدوا قبل الاسلام وہلک البنون قبل

وفاطمہ وروایت است از محمد بن اسحاق کہ اولاد او صلعم ہمہ پیدا شدند قبل از اسلام ومردند پسران او پیش از

الاسلام وہم یرضعون وقد مات القاسم وہو ابن سنین وقیل بلغ ان یرکب

اسلام در حالت شیر خوارگی وگفتہ شد وفات یافت قاسم وزانکہ دو سالہ بود وگفتہ شد رسید بود کہ سوار شود

الدابۃ ویسیر علی الاتان واما البنات فادرکن الاسلام وآمن بہ واتبعہ وہاجرن معہ

سواری ولیکن دختران پس یافتند در زمانہ اسلام وایمان آوردند با او صلعم واتباع او کردند وہجرت کردند

وقیل ولدن فی الجاہلیۃ الا عبد اللہ والکربیۃ القاسم ثم الطیب ثم الطاہر واکبر تہ

وگفتہ شد پیدا شدند ہمہ اولاد او در زمانہ جاہلیت مگر عبد اللہ ومہتر فرزندان او قاسم بود وبآن طیب باز طاہر وبزرگتر دختران زینب

زینب ثم رقیۃ وقیل رقیۃ ثم زینب ثم فاطمۃ ثم کلثوم وقیل فاطمۃ اصغرہن وہؤلاء

از زینب است باز رقیہ وگفتہ شد رقیہ باز زینب باز فاطمہ باز ام کلثوم وگفتہ شد فاطمہ کوچک است از ہمہ

کلہم من خدیجۃ ولد وا بمکۃ وولد لہ بمدینۃ من جاریتہ ماریۃ القبطیۃ ابراہیم

وایشان از خدیجہ بمکہ پیدا شدند وپیدا شد مر او را در مدینہ از جاریہ ماریہ قبطیہ نام ابراہیم

ومات بہا وہو ابن سبعۃ عشر شہرا وقیل ابن سبعۃ اشہر وقیل ثمانیۃ عشر وکل

ومردہ یافت در آن ومر او را ہفدہ ماہ گذشتہ بود وگفتہ شد ہفت ماہ بود وگفتہ شد نزدیک ہجدہ ماہ بود وہمہ

اولادہ ماتوا قبلہ الا فاطمۃ فانہا ماتت بعدہ لستۃ اشہر شرف وازدہم

اولاد او ومردہ یافتند پیش از او صلعم مگر فاطمہ کہ وفات یافت بعد از او صلعم بشش ماہ

در بیان زنہات نبی صلی اللہ علیہ وسلم وہن اربع زینب تزوجہا ابو العاص

در بیان زنان پیغمبر صلعم چہار بودند یکی زینب کہ بنکاح کردہ بود او را ابو العاص

ابن الربیع امہ ہالۃ بنت خویلد وکان من رجالہ ملۃ المتعددین فی المال و

بن ربیع ومادر ابو العاص ہالہ بنت خویلد بود وبود ابو العاص از آنکہ بسیار کردہ میشد در مال در

والتجارۃ والامانۃ ودعا رسول اللہ قریشا بامر اللہ حاقالی الی العاص وقالو

تجارت ودر امانت ودر گاہ بخواند رسول صلعم قریش را بسوی خدای تعالی از روی حق بر ابو العاص وگفتند مر او را

فارق صاحبتک ونحن نزوجک ای امرأۃ شئت فقال لا افارقت صاحبتی وما

کہ طلاق بدہ زوجہ خویش را ما نکاح خواہیم کرد با تو ہر زنی کہ میخواہی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وسایسرا ان لی باسرأتی افضل من امرأة قریش وعن عائشة قالت کان الاسلام قد
پس گفت ہرگز جفت تو ہم کہ زن بود خود را و ہر خوش می آید کہ از زنان من نیکو افضل بود از زنان قریش و روایت است از عائشہ رضی اللہ عنہا
فرق بین زینب وبین ابن العاص حین اسلمت الا ان رسول الله کان لا یقدر علی
کہ تفریق کردہ بود میان زینب و ابو العاص و نمیشد زینب اسلام آورد و مگر ہر آئینہ رسول صلی اللہ علیہ وسلم نبود قادر بر
ان یفرق بینهما وکان مغلوبا بمکة ولما اسر المسلمون ابا العاص ارسل الی زینب
آنکہ تفریق کند میان ایشان ہر دو و بود او مغلوب در مکہ و چون گرفتند مسلمانان ابو العاص را فرستاد زینب
تخلای الی ملنا من امك فخرجت فاطلعت راسها من باب حجرتها فقالت ایها
کہ خلوت کند بما از جانب مادر خود پس بیرون آمد فاطمہ و بر آورد سر خود را از در حجرہ خود پس گفت اے
الناس انا زینب بنت رسول الله صلی الله علیه وسلم فاجارت العباس فلما فرغ
مردمان منم زینب دختر رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم پس پناہ داد عباس را پس چون فارغ شد
رسول الله صلی الله علیه وسلم قال ایها الناس انی لم اعلم بهذا حتی سمعتموه الا
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود ای مردمان نشنودہ بودم من این را تا شنیدید از من
انه یجیر علی المسلمین ادناهم وعن عمرو بن شعیب عن ابیه عن جده ان النبی صلی الله
آنکہ پناہ میدہد بر مسلمانان فرومایہ ترین ایشان و روایت است از عمرو بن شعیب از پدر او از جد او کہ نبی صلی اللہ
علیه وسلم رد زینب علی ابی العاص بمهر جدید ونکاح جدید وولدت زینب
علیہ وسلم باز گردانید زینب را بر ابو العاص بمہر نو و نکاح نو و بزائید زینب
کابی العاص علیا مات صغیرا وامامة التی حملها رسول الله فی الصلوة وماتت
از ابو العاص طفلی کہ نام او علی بود و فات یافت در حالی کہ سالی و بسیار شد و امامہ کہ حمل کرد او را رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم در نماز بود
حتی تزوجها علیا بعد موت فاطمة فکانت عنده حتی امیت فخلف علیها المغیرة
تا آنکہ نکاح کرد او را علی بعد وفات فاطمہ پس بود نزد او تا آنکہ وفات یافت علی پس نکاح کرد او را مغیرہ
ابن زید فتوفیت عنده وفاطمة تزوجها علی ابن ابی طالب فی الاسلام فولدت
بن زید پس وفات یافت نزد او و فاطمہ نکاح کرد او را علی بن ابی طالب در اسلام پس بزائید
حسنا وحسینا ومحسنا فذهب محسن صغیرا وولدت لرقیة وزینب ام
از برای او حسن و حسین و محسن پس رفت یافت محسن در حالی کہ صغیر بود و بزائید از برای رقیہ و زینب ام
کلثوم فهلکت رقیة ولم تلبث وتزوج زینب عبد الله بن جعفر فمکثت عنده
کلثوم پس ہلاک شد رقیہ و درنگ نکرد و نکاح کرد زینب را عبد اللہ بن جعفر پس ماند نزد او
حتوم پس وفات یافت پس نکاح کرد زینب را عبد اللہ بن جعفر پس وفات یافت زینب
وولدت لعلی بن عبد الله بن جعفر وتزوج ام کلثوم عمر بن الخطاب فولدت
و بزائید از برای علی بن عبد اللہ بن جعفر و نکاح کرد ام کلثوم را عمر بن الخطاب پس بزائید از برای

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

له زید بن عمر ثم خلف علیها بعده احوص بن جعفر فلم تلد له شیئا حتی مات
از و زید بن عمر باز نکاح کرد با او بعد وفات عمر احوص بن جعفر پس پیدا نشد از و چیز تا آنکه
وخلف علیها بعد عوف بن جعفر محمد بن جعفر فولدت له جاریة ومات عنها
عوف وفات یافت و بعد عوف نکاح کرد با او محمد بن جعفر پس پیدا شد از و دختری و وفات یافت محمد
فخلف علیها عبد الله بن جعفر فلم تلد له شیئا ومات عنه وقیل توفی عنها
پس نکاح کرد با او عبد الله بن جعفر پس پیدا نشد از و چیزی و وفات یافت از عقوم نشد او و گفته شد
والرقیة وتزوجها عثمان بن عفان فولدت له عبد الله وبه کان یکنی اولا ثم
رقیه بود نکاح کرد با او عثمان بن عفان پس پیدا شد از و عبد الله و بدو کنیت کرده میشد عثمان
کنی بابی عمرو بعد ذلک وبکل ما کان یکنی وکانت رقیة عند عتبة بن ابی لهب
باز کنیت کرده شد با بو عمرو بعد ازان و بود رقیه نزد عتبه بن ابی لهب
ولم یبن بها حتی بعث رسول الله صلی الله علیه وسلم فلما انزل الله تبت یدا
و هنوز داخل نشده بود با و رقیه را از عتبه تا آنکه مبعوث شد رسول صلی الله علیه وسلم پس چون فرو فرستاد خدا تبت یدا
ابی لهب وتب وامنت به رقیة قالت له امراته العجیل بنت بن امنت حمالة الحطب
ابی لهب وتب و ایمان آورد به رقیه گفت او را زن او العجیل دختر حرب که ام جمیل است و حمالة الحطب است او
طلقها یا بنی فانها قد رغبت وطلقها فخلف علیها عثمان بن عفان وقیل ان نکاح
طلاق بده رقیه را ای پسر من پس بدرستیکه رغبت کرده است رقیه از دین او پس طلاق داد او را و بود پس نکاح کرد با او عثمان بن عفان
عثمان کان فی الجاهلیة وهاجر عثمان الی ارض الحبشة وهاجر بها معه وتوفیت
بار قیه در زمانه جاهلیت بود و هجرت کرده بود عثمان با و بسوی زمین حبش و هجرت کرده بود رقیه با او و وفات یافت
رقیة یوم جاء زید بن حارثة ببشیر بفتح بدر وجاء عثمان واقام علی قبر رقیة
رقیه روزیکه آمد زید بن حارثه ببشارت دهنده بفتح بدر و آمد عثمان و اقامت کرد بر قبر رقیه
یدفنها وکان مریضا منعه من شهود بدر وضرب له رسول الله صلی الله علیه وسلم
دفن میکرد او را و بود مریض منع کرده بود او را از حاضر شدن بدر و را و بر حصه و او رسول الله صلی الله علیه وسلم
سهم من الغنائم وروی انه صلی الله علیه وسلم عزی بابنة رقیة قال الحمد لله
از غنیمت و روایت کرده شده که تعزیت کرد صلی الله علیه وسلم تعزیت کرد بمرگ دختر خود رقیه گفت الحمد لله
وفی البنات من المکرمات تام کلثوم تزوجها عثمان بعد موت اختها رقیة
و در دختران از مکرمات تمام کلثوم است تزوج کرد با او عثمان بعد موت خواهر رقیه
وکانت قبل ان عتبة بن ابی لهب اخی عتبة تزوجها فلما نزلت تبت یدا ابی لهب
و بود پیش از عتبه بن ابی لهب برادر عتبه تزوج کرد با او پس چون فرو فرستاده شد تبت یدا ابی لهب

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

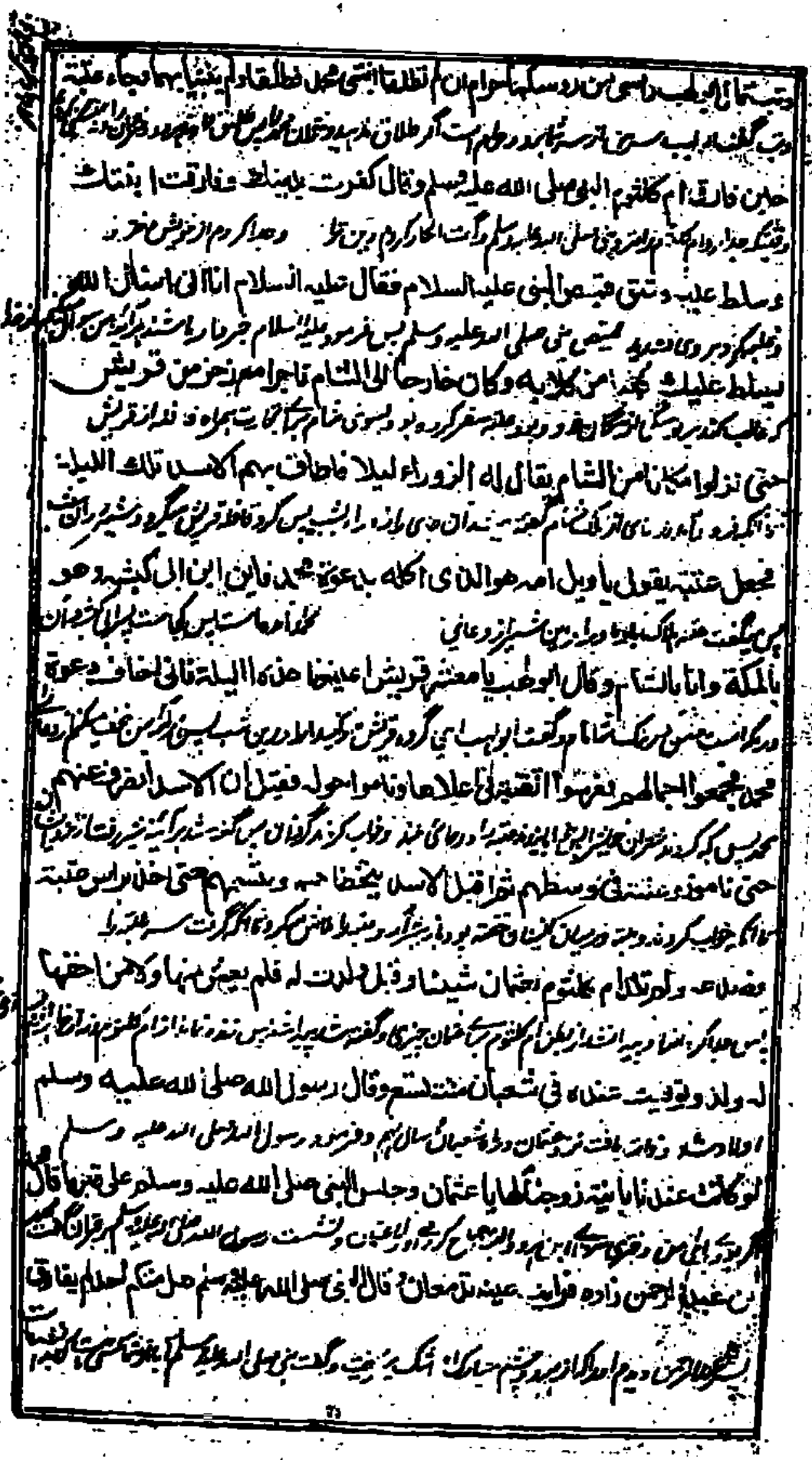

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

الليلة اهل فقال ابو طلحة انا يا رسول الله فقال انت لها فصنع لها

زد اہل خود دریں شب پس گفت ابو طلحہ منم یا رسول اللہ پس فرمود تو مر او را

شرف سیزدہم دربیان اعمام وعمات او صلی اللہ علیہ وسلم

فكان له من العمومة احد عشر اولاد عبد المطلب الحرث وبه كان يكنى الا انه

پس بود مر او را صلعم یازدہ عم از اولاد عبد المطلب یکی از ان حارث و بہیں کنیت کردہ میشد مگر انکہ بود او

اكبر ولده وولد ولد وجماعة لهم صحبة من النبي صلى الله عليه وسلم ثم ابو سفيان

بزرگ ترین اولاد و اولاد اولاد او و جماعہ ازیشان صحبت نبی صلعم یافتہ اند و بعضے ازیشان ابو سفیان

ابن الحرث اسلم عام الفتح وشهد حنينا وقال له ابو سفيان سيد فتيان الجنتين

پسر حارث است کہ اسلام آورد بوقت فتح مکہ و حاضر بود بجنگ حنین و فرمود علیہ السلام در حق او و ابو سفیان ہر دو جوانان

ولم يعقب ونوفل بن الحرث هاجرا واسلم ايام الخندق وله عقب وعبد الشمس

و نگذاشت پس خود و یکی از پسران نوفل پسر حارث بود کہ ہجرت کردہ اسلام آورد روز خندق و ہر یکے را اولاد بود یکی ازیشان عبد الشمس

وسماه الرسول عليه السلام عبد الله وعقه بالشام وقدمات صغيرا وهو

نام او نہاد بود رسول اللہ صلعم عبد اللہ و او را در ملک شام یورد و یکی ازیشان قثم بود کہ در وفات یافت و ہفت

اخ الحارث لامه والزبير وكان من اشراف قريش وابنه عبد الله بن الزبير شهد

برادر حارث بود از مادر او و یکی ازیشان زبیر بود کہ از اشراف قریش شمار کردہ میشد و پسر او عبد اللہ بن الزبیر حاضر بود در ملک

حنينا وثبت يومئذ واستشهد باجنادين وروى انه وجد الى جنب سعيد

حنین و ثابت ماند در خنگ و شہید شد در اجنادین اللہ روایت کردہ شد بتحقیق یافتہ شد بجانب سعید روان

قد قتلهم وقتلوه صباعة بنت الزبير لها صحبة وام الحكم بنت الزبير وزوت

کہ قتل کردہ او را صباعہ بنت زبیر برائے او صحبت بود و ام الحکم دختر زبیر و روایت کردہ است

عن النبي صلى الله عليه وسلم وحمزة بن عبد المطلب اسد الله واسد رسوله

از نبی صلی اللہ علیہ و سلم یکی از نشان حمزہ پسر عبد المطلب است اللہ و اسد رسول اللہ

واخوه من الرضاعة اسلم قديما وهاجر الى المدينة وشهد بدرا وقتل يوم احد شهيدا

و برادر رضائی رسول اللہ علیہ السلام آمد او را ہجرت کرد بجانب مدینہ و حاضر شد بجنگ بدر و مقتول شہید شد در

ولم يكن له كابنة ابو الفضل العباس وحسن اسلامه وهاجر الى المدينة وكان

و یکی از نشان ابو الفضل عباس است کہ اسلام او نیکو بود و ہجرت کرد بسوی مدینہ و بود

احسن من النبي صلى الله عليه وسلم بثلث سنين وكان من افضل اولاد عبد المطلب

نزدیک از نبی صلی اللہ علیہ وسلم بسہ سال و عباس از ہمہ فضل بود و از ہر گزیدہ

ولده وبه كان يكنى وعبيد الله وقثم وهم صحبة وكان لهما السقاية

اولاد و بود او را کنیت کردہ میشد و عبید اللہ و قثم و ہر سہ صحبت یافتہ اند

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ومزعزم ونعم ما قال النبي صلى الله عليه وسلم يوم الفتح توفي سنة اثنتين وثلاثين في خلافة عثمان
وزمزم وقبر ساقيان آب کار نبی صلی اللہ علیہ وسلم بروز فتح مکہ وفات یافت سنہ دو سی و دیم در خلافت
بالمدينة بعد ان كف بصره ابو طالب واسمه عبد المناف وهو ابو عبد الله اب النبي عليه
در مدینہ بعد از انکہ بینائی او رفتہ بود و نبی صلی اللہ علیہ وسلم نام او عبد مناف نہادہ بود و یکی از نیاکان ابو بکر و نام او صدیق بنشست و برادر عبد اللہ پدر نبی علیہ
السلام لامه وعاتكة صاحبة الرؤيا في بدر اسمها فاطمة بنت عمرو ولد من الولد
السلام بود و مادر او عاتکہ صاحب الرویا در بدر نام او فاطمہ دختر عمرو ست
ابو طالب ومات كافرا وعقيل وجعفر وعلي وام هاني اطهر صحبة واسم ام هاني فاخته
مرد و ابو طالب بر کفر و اولاد ابو طالب عقیل و جعفر و علی و ام ہانی اند و بر ہمہ صحبت ہست نام ام ہانی فاختہ ست
وقيل هند وجماعة ذكرت في اولاده ايضا ابو لهب واسمه عبد العزى كناه ابو ملك
و گفتہ شد کہ ہند ہست و جماعتی ذکر کردند در اولاد ان ابو لہب را نیز نام او عبد العزی ست کنیت او کردہ بود ابو لہب
لحسن وجهه ومن اولاده عتبة ومعتب سماه رسول الله صلى الله عليه وسلم
خوبی روی او و از اولاد او عتبہ و معتب ست
يوم حنين وبدرا ولهم صحبة وعتبة قتله الاسد بالزرقاء من ارض الشام على
و عتبہ قتل کردہ بود او را شیر در مقام زرقا از زمین شام بر
كفره بدعوة النبي صلى الله عليه وسلم وعبد الكعبة حمل واسمه المغيرة احمر اخو
کفر بسبب دعا کردن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و یکی از نیاکان عبد الکعبہ ست نام او مغیرہ ست برادر
العباس لامه العراق وسمي بذلك لانه اكرم قريش وكان لا من الجمال ستة صفة
عباس از مادر او بود و عراق نام نہادہ شد باین سبب از انکہ او عزیز تر بود در قوم قریش و بود او از ہمہ مردم صد صفت
بنت عبد المطلب واسلمت وهاجرت وهي ام الزبير ابن العوام توفيت
بدار او شمرد یکی زان صفیہ دختر عبد المطلب بود و اسلام آورده بود و ہجرت کرده بود و او را در پسر خود زبیر بن عوام او فات یافت
بالمدينة في خلافة عمر ابن الخطاب وهي اخت حمزة لامه عاتكة قيل انها
در مدینہ در زمان خلافت عمر بن خطاب و آن ظاہر عمر او را نہادہ بود و یکی از نیاکان عائشہ گفتہ شدہ
اسلمت وهي صاحبة الرؤيا في بدر وكانت عند ابي امية فولدت له عبد الله
اسلام آورده و آن صاحب الرویا در بدر است و بود نزد ابی امیہ پس پیدا شد نزد او عبد اللہ
اسلم وله صحبة وزينب ام فروة الكبرى امه وكانت عند عمر بن وهب فولدت له
اسلام آورده و او را صحبت ہست و زینب ام فروہ الکبری مادر او بود و نزد عمر بن وہب پس پیدا شد نزد او
عمرو كان من المهاجرين الاولين شهد بدرا وقتل باجنادين شهيدا ليس
عمرو و او از مہاجرین اولین شمرده شد بدر را و قتل یافت باجنادین شہید ایں نیست

Ataunnabi.com

شرف چہاردہم در بیان موالی و خدام او صلی اللہ علیہ وسلم

الذاحرار و رسل و کتاب و رفقاء و له من رجال احد و ثلثون زید بن
یکے از ایشان یاد خواہد شد
ابن اسامہ بن زید بن ثوبان بن جلدا ابو کبشة من مولدی مکة ابوه من مولدی
اسامہ پسر زید پسر ثوبان پسر جلدا ابو کبشہ از پیدا شدگان بود او
السراة اشتراه و اعتقه ثم اخذ اسود بن شعران و اسمه صالح قتل و رثه
از سراۃ بود پس خریدہ کرد او را صالح و آزاد کرد او را و یکی از ایشان بود ام ایمن ام اسامہ پسر الشعران بود و نام او صالح بود و گفتہ شدہ است
من ابیه فیسار لولی اصابه النبی علیه السلام فی بعض غزواته فوافق اسمه
شدہ بود او را زید در ربیدہ بود وی را صلی اللہ علیہ السلام او را در بعض جنگہای خود یکی از ایشان ابو رافع نام او
اسلم و قیل ابراهیم ابو موهب من ولدی مزینة اشتراه و اعتقه فضمته
اسلم و گفتہ شدہ است ابراہیم یکی از فرزندان ابو موہب از قبیلہ مزینہ بود خرید کرد او را و آزاد کرد او را یکی از ایشان
نزل الشام و مات بها و کان موهب ابن اخی مازن ورثه ولد لافاسلم
فرود آمدہ بود در شام و وفات یافت آنجا و موہب برادر زادہ مازن بود میراث برد او را پسران او پس اسلام

Ataunnabi.com

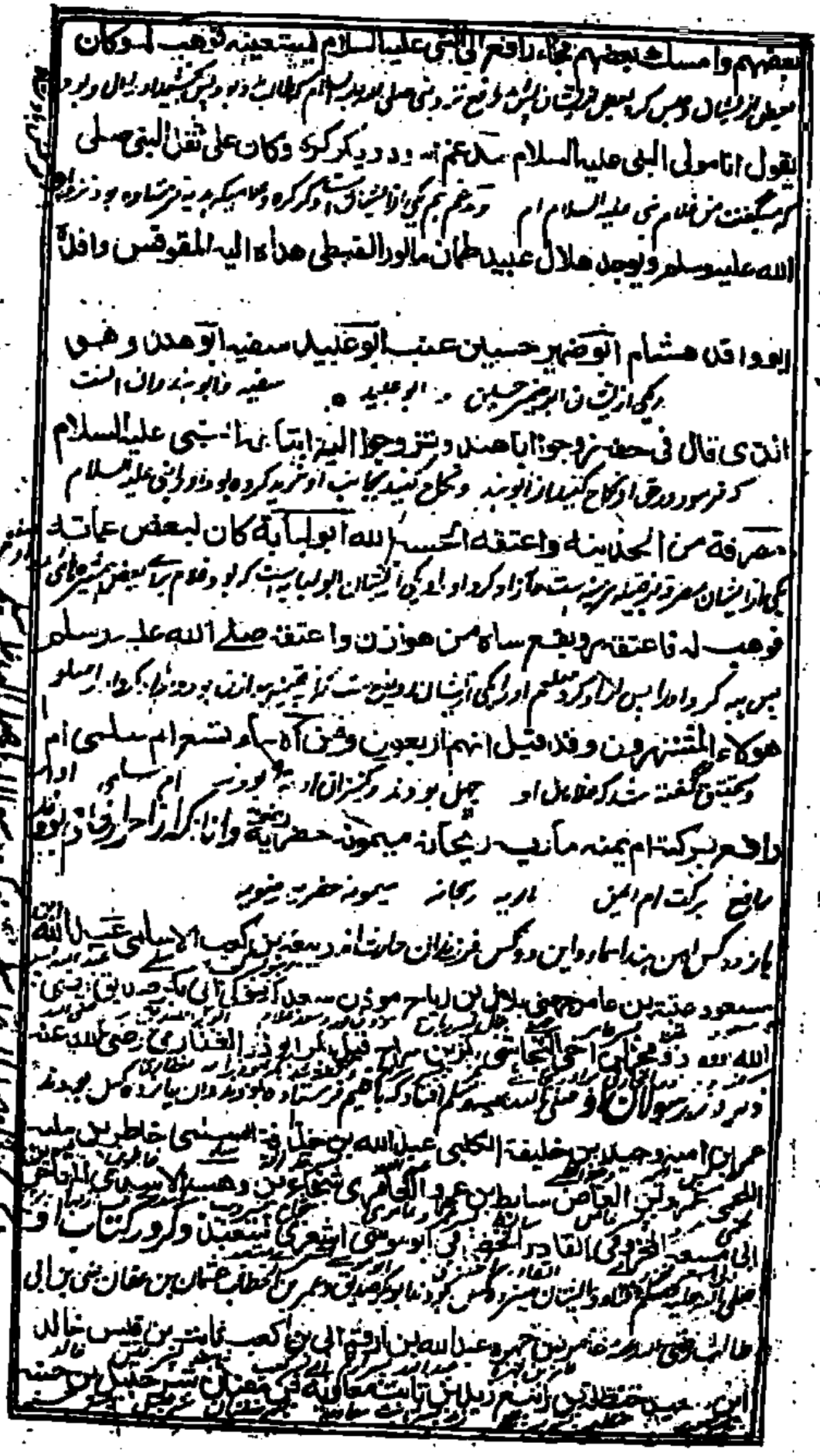

بعضهم وامسك بعضهم فجاء رافع الى النبي عليه السلام ليستعينه فذهب فوكان
بعض ایشان وبعض گرفتند تا پیش رافع نزد نبی صلی اللہ علیہ وسلم رود رافع گمان برد کہ پیش پیغمبر علیہ السلام میرود
یقول انا مولی النبی علیه السلام فدعهم فذهبوا وكان على ثقل النبي صلى
میگوید من غلام نبی علیہ السلام ام ورہا کرد ایشان را وبرفتند وبود بر بار پیغمبر
الله عليه وسلم ويوجد هلال عبيد طهمان مالورا القبطي هداه اليه المقوقس وافدا
صلی اللہ علیہ وسلم ویافت ہلال عبید طہمان مالورا قبطی ہدیہ فرستاد او را مقوقس

الواقدي هشام ابو ضمرة حسين عنبسة ابو عبيد سفينة ابو هند وهي
واقدی ہشام ابو ضمرہ حسین عنبسہ ابو عبید سفینہ ابو ہند وہی
التي قال في حقها زوجوا ابا هند وتزوجوا اليه ابنة النبي عليه السلام
کہ فرمود در حق او نکاح کنید از ابو ہند ونکاح کنید بجانب او دختر پیغمبر علیہ السلام
مصرفة من الحذاء اعتقه الحسين الله ابو لبابة كان لبعض عماته
کہ از ایشان مصرفہ قبیلہ بنی ست آزاد کرد او را حسین اللہ ابو لبابہ ست کہ بود غلام بعض عمہای
فوهب له فاعتقه ويقيم ساه من هوازن واعتقه صلى الله عليه وسلم
پس ببخشید او را پس آزاد کرد او را پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم
هؤلاء المتشهرون وقد قيل انهم اربعون وفي آله تسعة اسلمي ام
ایشان مشہورند وگفتہ شد کہ عدد ایشان چہل بود ودر گیرند از آل او نہ کس اسلمی ام
رافع بركة ام ايمن مارية ريحانة ميمونة حضرية وانا كذا زاد ابو نافع
رافع برکت ام ایمن ماریہ ریحانہ میمونہ حضریہ وانا کذا زاد ابو نافع
يازده كس اين هنداسماء واين دو كس فرزندان حارثة اند ربيعة بن كعب الاسلمي عبد الله
سعود عتبة بن عامر جهني بلال بن رباح موذن سعد القرظي ابي مكحول يزيد
الله عنه دو مخالف اخي انجاشي بن سراج قيل ابو ذر الغفاري رضي الله عنه
ودر دار رسول الله او صلى الله عليه وسلم افتاد كه باغيم فرستاده بود وان يازده كس بودند
عمر بن اميه وحيد بن خليفة الكلبي عبد الله بن حذافة السهمي خاطب بن ملبه
اللخمي سهل بن العاص سابط بن عمرو العامري شجاع بن وهب الاسدي المازني
ابي مسعود الخزرجي في القادر الخفي ابو موسى الاشعري تسعة وكر در كتاب او
صلى الله عليه وسلم نام نهاد واين تن بسر وكس كرد نام ابو بكر صديق وعمر بن الخطاب عثمان بن عفان علي بن ابي
طالب رضي الله عنهم عامر بن فهيرة عبد الله بن ارقم ابي بن كعب ثابت بن قيس خالد
ابن سعيد حنظلة بن الربيع زيد بن ثابت معاوية في بعض نسخ حبيل بن حسنة

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وکان شقوبا وزین بن ثابت الزمهم ذلک واحضم به وزاد رضا فعه بخار
بود راه ابوبکر عمر علی حمزه جعفر ابوذر مقداد وسلمان خلیفه اجاسعود عمار بن یاسر بلال وکان علی یسیر
ومحمد بن مسلمه وعاصم بن ثابت والمقداد یقربون الاعناق بین یدیه ﷺ
پانزدهم در بیان وداب ونحو او صلی الله علیه وسلم وده است حضرت رسالت صلی
الله علیه وسلم بود واندشکیب اول است که در ملک ایشان آمد بروی غزا کرده ودیگر سر تراشیدن از
چهارم بخیف بجم طرب ششم در دهم نزیر اشتم تلاوت هم سجود دیم سجود بر وصلی الله علیه وسلم است شهاسر کار را
دلیل گویند ودیگر ستری بود کار او را تحضیر گویند استری بود کی بیسه گویند زن بود خوی کی تعلق گویند گر
او عیر نیز گویند ش ورد کر نعم او منقولست کر انحضرت صلی الله علیه وسلم اگاه بوده است وسرایه
از وزغه بود سراول بیت غرند راح رمتها کل لیلة بقربتین عظیمتین من اللبن وکان فیها
الفخر عن رحیما والسمار والقریش والعدیه والنقوم والسیرة والرویا والبرهة
والمهریه والقصواء ابناعها ابوبکر واخری من بنی قشیر اثنان مائة درهم وهی
اللتی هاجر علیها وکانت اذ ذاک رباعیة وکان یحمل اذا نزل علیه الوحی غیرها
وهی حضباء والجدعاء وان جاء ما یدل علی المسلمین فقال صلی الله علیه وسلم
ان من قدر الله تعالی ان یرتفع الشیئ من الدنیا الا وضعه وقیل المسوفا العصباء
وهی غیر القصواء وحسد غم بوده اند وبعضی گویند از بری نقل راجع کرده بود ندکه شیر میخورد وند گفتند
نقص بوصای شیر خوردن خود را اول این میگفتند ویکی مرجع شنیدند بود شرف شانزدهم
در بیان وفات او صلی الله علیه وسلم قد بلغ من السن ثلثا وستین ستوفی
برآنیه رسید عمر او علم شصت وسه سال وگفته شده
خمسا وستین والاول اصح توفی یوم الاثنین حین استهل هلال شهر ربیع الاول
شصت پنج سال واول صحیح ترست وفات یافت روز دوشنبه دوازده روز از ربیع الاول گذشته بود
خلت من ربیع الاول مرویست کر از اول آنرا کر برآمدن فرو شدن مردم بود روز دوشنبه بود
ودفن روز چهارشنبه قبل نصف شبه مدت بیماری دوازده روز وقیل چهار ده روز وقیل بیماری صبح بود
قبل بیماری وی بعد نزول اذا جاء نصر الله لانها کانت کالنعی صلی الله علیه وسلم فخیر علیه
السلام یومها الخمیس وقد شق له بصابنوسا وکان قد لبس عمامته وسدل طرفا بین
علیه السلام بر منبر نشسته بر پایه سر خویش از جامه کتنی و بوکر پوشیده بود علیه السلام بر منبر
فجلس علیه مقنعا رأسه فحمد الله واثنی علیه ثم قال ان بنادی فی الناس ان اجتمعوا الصلوة
پس نشست بر منبر و بر نشست چهره او بر طرف کرد بلال را داد علم را آنرا بلال بر دست راست خود بگرفت
رسول الله صلی الله علیه وسلم فانها آخر وصیکم فناوی بلال فامر الناس
رسول الله صلی الله علیه وسلم پس التزام خیمه ست لیب آذره وطل از بکر کرد ومزد بان را

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

فاجتمعوا صغيرهم وكبيرهم وتركوا ابواب بيوتهم مفتحة واسواقهم على حالها حتى حضر
پس جمع شدند خرد و کلان و گزاشتند در وخانهای خویش کشاده و بگزاشتند بازارها را بحال
المسجد اهله والنبي صلى الله عليه وسلم يقول اوسعوا لمن زاركم فقام فخطبهم
مسجد از اهل او و رسول صلی اللہ علیہ وسلم میفرمود کہ جا دہید جا مر بیاید بازرستاد پس خطبہ خواند
خطبة بليغة طويلة ثم دخل منزله فاشتد به المرض ولم يخرج للخطبة بعد ما قبلها
بر ایشان خطبہ بلیغ و دراز و داخل شد در حجرۂ خود پس سخت شد باو مرض و بیرون نیامد برای خطبہ خواندن بعد ازان
حضر الموت كان عنده قدح فيه ماء يدخل يديه فيه ويمسح وجهه ثم يقول اللهم
و نزدیک کہ حاضر شد موت بود نزد او پیالہ آب داخل میکرد دست خویش را در آن و مسح میکرد بآن روی خود و میگفت
هون علينا سكرات الموت ولما مات اقتحم الناس حين سمعوا الترهدد
آسان کن بر ما سختیهای موت و چون گاہ وفات یافت ہجوم کرد مخلوق و فریاد شنیدند
سجي صلى الله عليه وسلم سر حتى قال ان الملائكة سجته فكذ بعض اصحابه
پس انکار کرد بعض یاران او را
بموته وهشتهم عمر واخرس منهم فما تكلم الا بعد الغد منهم عثمان و
موت و از ایشان بمرد و گنگ شد یکی از ایشان پس سخن نگفت روز بعد فردا از ایشان عثمان بود و
لم يخرجن منهم على ولم ينبئ فيهم اثبت من العباس وابي بكر رضي الله عنهم
نشستند بعضی از ایشان و از ایشان علی بود و نبود در ایشان مستقل تر از عباس و از ابو بکر رضی اللہ عنہم
اجمعين ثم ان الناس سمعوا من باب الحجرة ذكروا غسله ولا تغسلوه فانه طاهر
اجمعین باز بر آینہ مردان شنیدند گویندہ را از دروازہ حجرہ غسل نزدیک او را پس بر آینہ او پاک
مطهر ثم سمعوا صوتا بعده اغسلوا فان ذلك ابليس وانا الخضر اعزاهم
و پاکیزہ است باز شنیدند ندا دہندہ را بعد ازان کہ غسل بدہید پس بر آینہ آن ابلیس بود و من خضرم تعزیت کردم
فقال ان في الله عزاء من كل مصيبة وخلفا من كل هالك ودركا من
صحابہ را پس گفت بر آینہ در خدا تعزیت ہر مصیبت ست و خلیفہ ہر ہلاک شوندہ ست و یافتنی ست
فاثقوا بالله وثقوه واياه فارجوا فان المصاب من حرم الثواب فاخلعوا
پس بخدا اعتماد کنید و بطرف او رجوع نمائید پس بر آینہ مصیبت زدہ کسی ست کہ از ثواب محروم ماند پس بیرون آرید
في غسله فقالوا لا ندري اتجرده عن ثيابه كما نغسل موتانا كرام نغسله
در غسل او پس گفتند نمیدانیم کہ برہنہ کنیم او را از جامہ ہا چنانکہ غسل میدہیم مردگان خود را یا غسل بدہیم او را
في ثيابه فارسل الله عليهم النوم حتى ما بقي منهم رجل الا واضع لحيته
در جامہ پس فرستاد خدا بر ایشان خواب تا آنکہ باقی نماند از ایشان مردی مگر نہادہ بود ریش خود

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

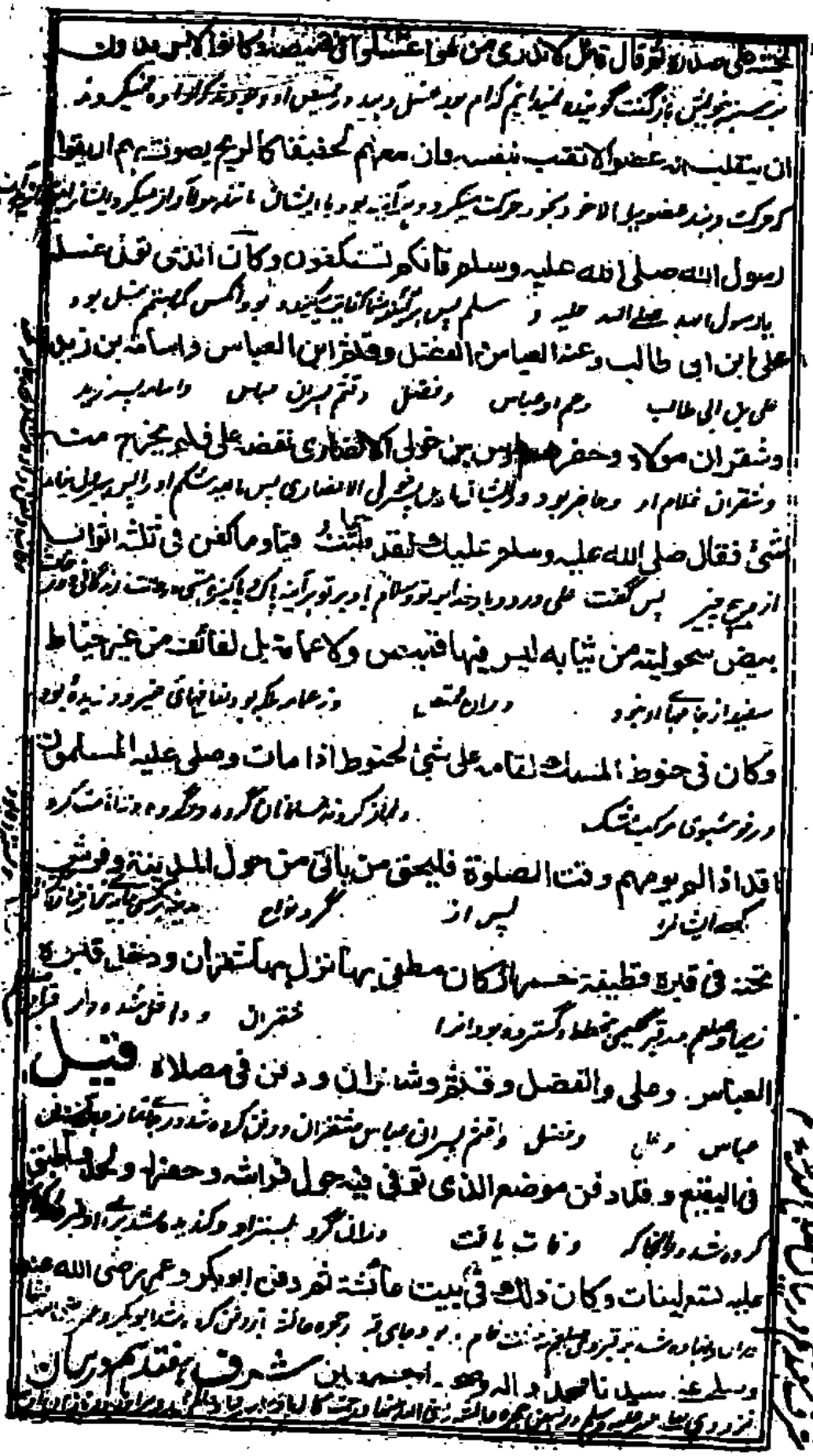

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

استلبوا ثوابا وصلى الله عليه وسلم وكان له اربع ابراح ثلثة
و بود مر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم چہار
اصابها من سلاح بني قينقاع واحد يقال له المسمى وكان غزرة وهي
نیزہ کہ رسیدہ بود او از سلاح بنی قینقاع و یکی را ایشان گفتہ شدہ او را مسمی بود نیزہ خود کہ او را غزرہ گفتہ شدہ
حرتة دون الرمح وكان له صولجان فذراع للدراع وكان له لحضرة
نتمى والعرجون وقضيب نتمى المسوق وكان له اربعة قتى قوس
و برائی او چہار کمان کہ
من شوحط ومن نبع وقوس تدعى الكتوم وكان له حيبة وترس وكان له
از شوحط و کمانے از نبع بود و کمانی بود کہ نام او کتوم ست و بود مر آنحضرت را ترکش و سپر و بود مر او را
تبع اسياف ذو الفقار تنفل يوم بدر وهو الذي راى فيه الرويا
تبع شمشیر از آن نام ذو الفقار بود رسیدہ بود او را این تیغ در جنگ بدر و این تیغ آنست کہ دیدہ بود در رویا
فانه صلى الله عليه وسلم راى في بيت سيف ثلثة فاولها هزمة
پس ہر آئینہ دیدہ بود رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کہ در تیغ منزوی ہا آنہا را فاکندہ پس تعبیر این را بود کہ در جنگ امر مسلمانان
فكانت يوم احد وكان قبله ثلثة بنى الحجار السمى وثلثة اسياف
و پیش از آن سہ تیغ کہ رسیدہ بود
اصابها من سلاح بني قينقاع سيف قلعي وسيف يدعى السيار يدعى الخفاف
او را از سلاح بنی قینقاع و قلعی بود کہ نام او سیار بود
وسيف يدعى المخذم وآخر يدعى الرسوب واخر ورثه من ابيه وآخر يقال له القضيب
و خفاف بود کہ نام او مخذم بود و قلعی بود کہ نام رسوب بود و قلعی دیگر بود کہ او را ارث رسیدہ بود از پدر خویش و قلعی
وكان له درعان اصابها من سلاح بني قينقاع يقال لها السغدية واخرى يقال لها
و بود مر آنحضرت را دو زرہ کہ رسیدہ بود او را از سلاح بنی قینقاع گفتہ میشد یکے را سغدیہ و دیگر را
فضة قيل درعين ذات الفضول درعة فضة ويقال كانت عندا درع داود عليه
فضہ گفتہ شد کہ دو زرہ بودند یکی ذات الفضول و دیگر فضہ و گفتہ میشود کہ بود نزد وی صلعم زرہ داؤد علیہ
السلام التي لبسها لما قتل جالوت وكان له رمحة سمراء فحلة يقال لها العقاب
السلام و آن زرہ آن بود کہ پوشیدہ بود او را داؤد علیہ السلام گاہ کہ قتل کردہ بود جالوت را و بود مر آنحضرت صلعم را نیزہ
وكان له لواء ابيض ربما جعلت الالوية من خلفه تتابعه صلى الله عليه وسلم
برائی او جائیز نیزہ سپید رنگ گاہی جا دہند نیزہ ہای او را بر رنگ دیگر ہم میبود مر او را رود یاد خدا بر او درود و سلام باد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

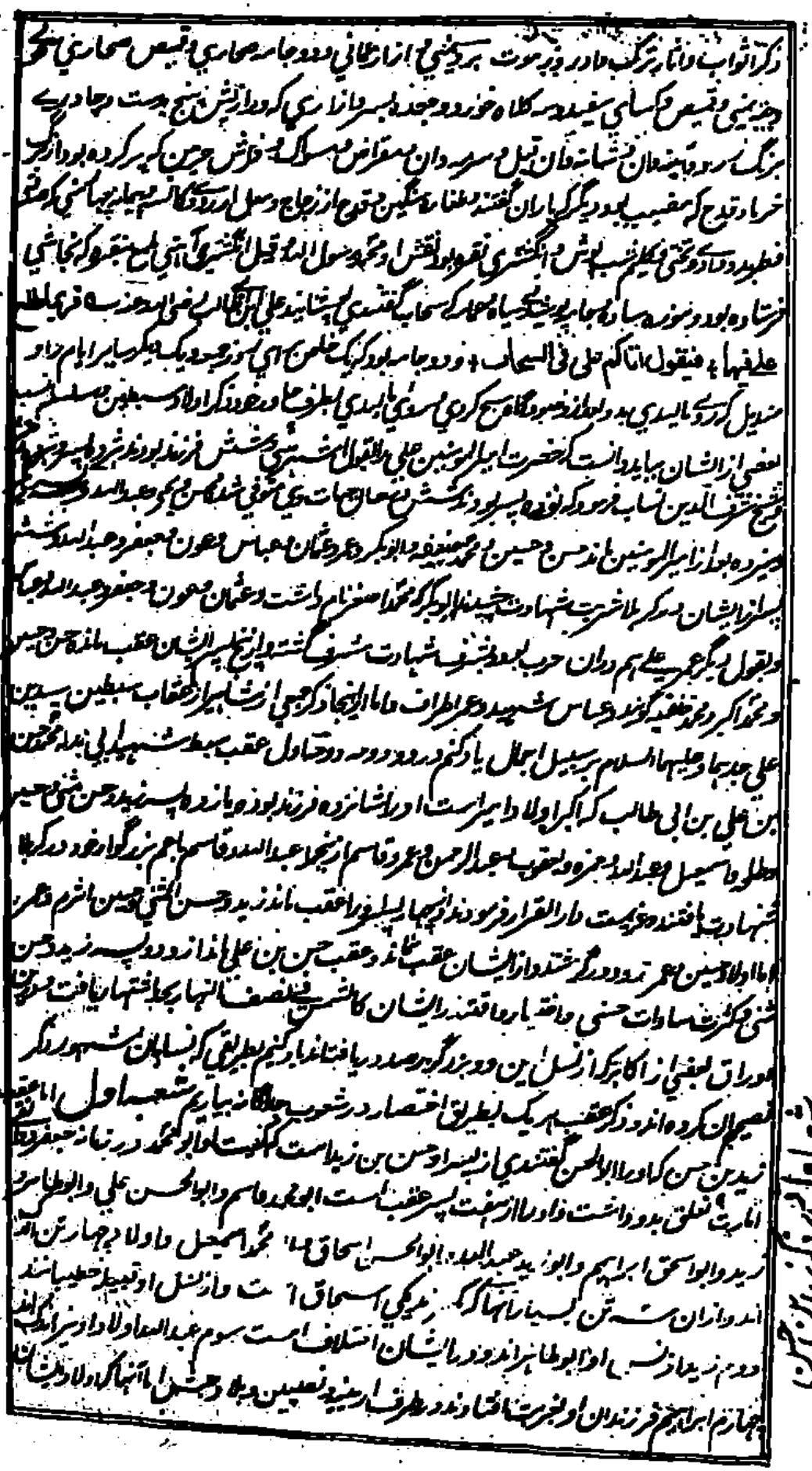

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

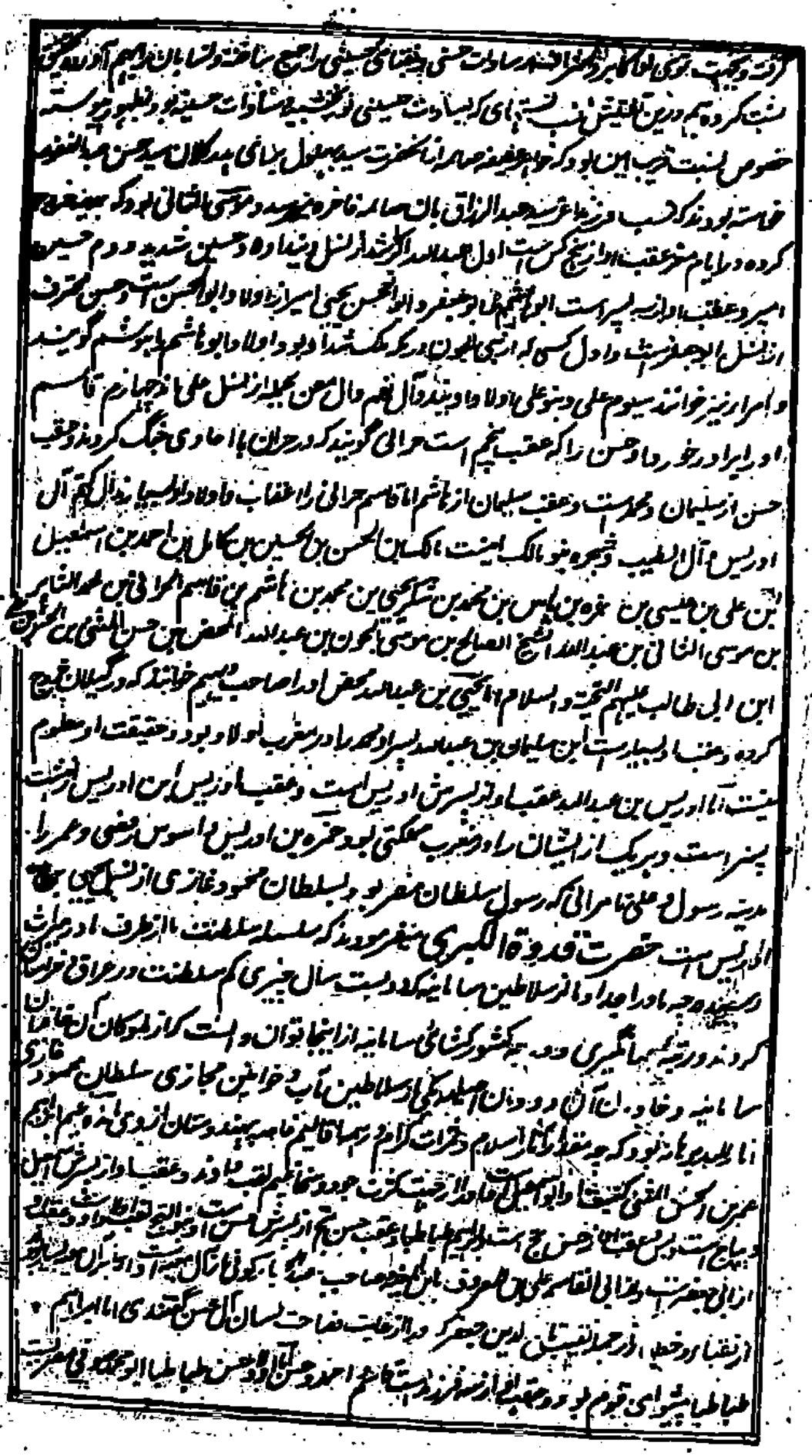

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

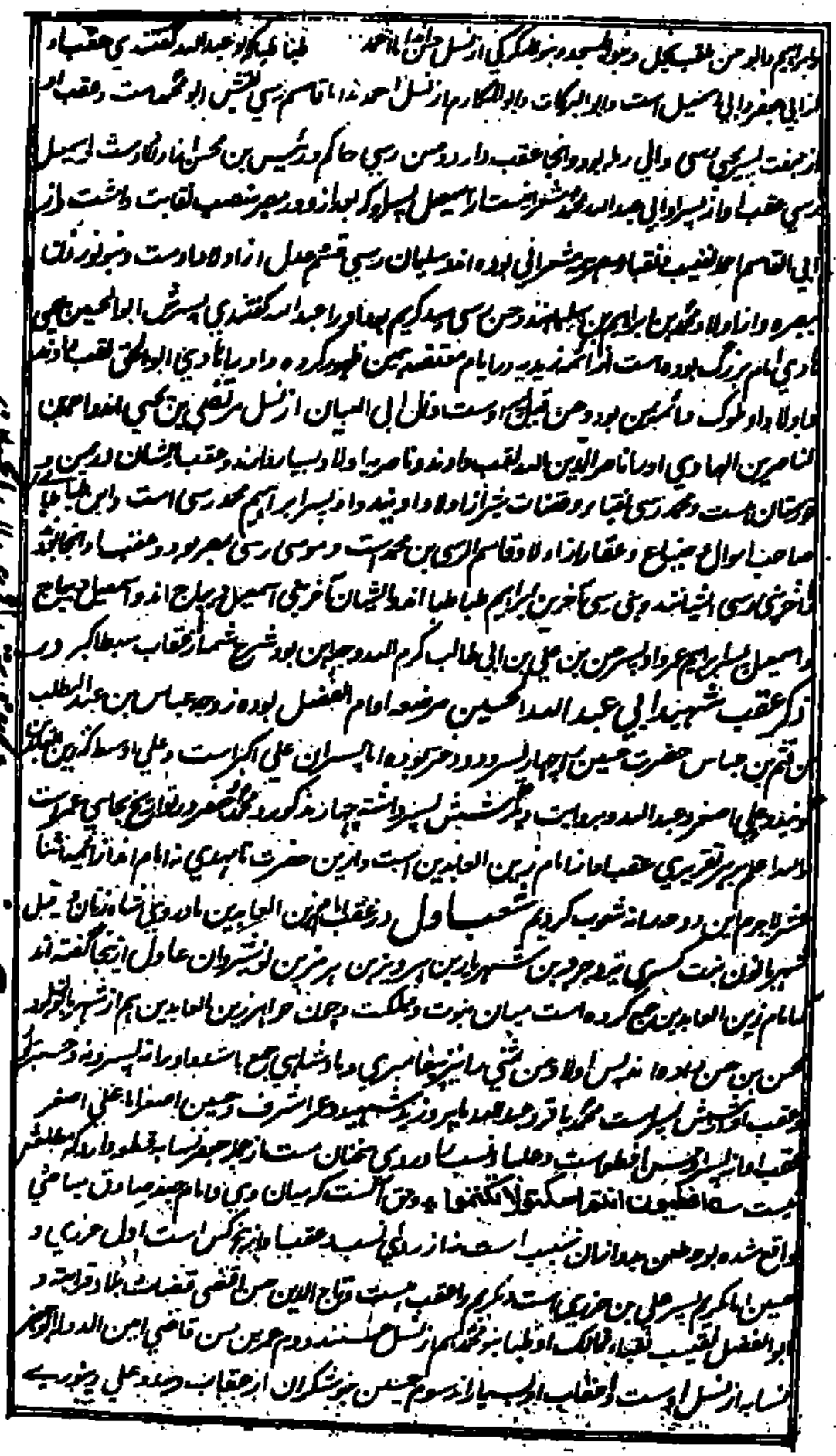

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

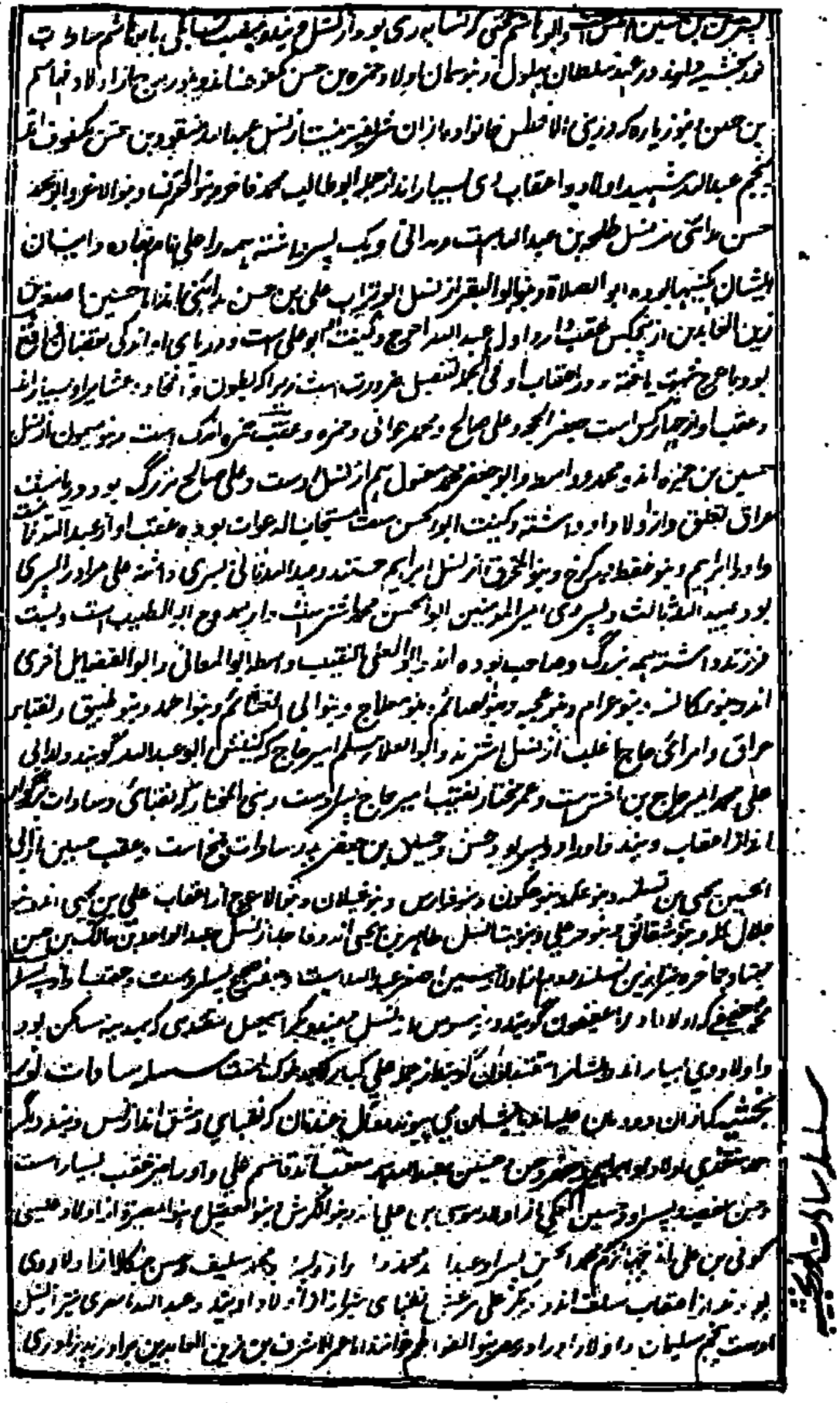

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

السلام واورا عقب از سه پسر بود محمد وحسین وحسن بنو الفوارث وی از نسل محمد اسحاق اند و حمزه بحار
از بنی وارث بود و اولاد حسن اسحاق در مصر و یمنیین بود و میمون بن عبید از ایشان است و
حسین بن اسحاق بحران افتاده و اولاد او در قرقه عقب پیدا اند و محمد ابی نابن احمد حجازی و نقبای
علیا زین عقب اند و احمد مامون کرانچه در حسن و جمال او را احمد دیباج هم گفتندی عقب از سه پسر بود
یکی حسین کرا ولاد او متفرق شدند ماند دوم قاسم سیوم علی عارضی و عقب او از دو پسر است حسن و حسین و
اعقاب این دو در فرغانه پیدا اند ابو الهیجا محمد الغراب بن ابی طالب حمزه غراب از نسل حسین بن علی
بن محمد و پیدا شد و او از اولاد محمد بن حسین کر ملقب است بجوره را و اولاد حسین عارض است اما علی
عریض کنیتش ابو الحسن است عقب او از چهار پسر است محمد و احمد شعرانی و حسن جعفر اصغر را جعفر اصغر
عقب او از علی پسر او ست بنو بهاء الدین و بنو فخار و بنو سنجی از نسل حسن اند و احمد شعرانی بنو الجدة از
اعقاب و پیدا و صاحب السجاده و حمزه الداعی و ابو القاسم ارسم از اولاد او پیدا و محمد بن علی عریض اولاد
او بسیار است متفرق در بلاد اولاد یحیی محدث و بنو نوابه و بنو المختص از نسل عیسی رومی اکبر اند و پسر
محمد عریض بود اسمعیل کنیتش ابو محمد کنیتش اعرج اکبر اولاد امام جعفر بود و عقب اسمعیل اند و پسر
وی محمد و علی است و عقب محمد از اسمعیل ثابت و جعفر شاعر بنو الفیض از اولاد جعفر شاعر اند و
اعقاب جعفر در مغرب بود و اند شعبه چهارم و عقب امام موسی کاظم شصت فرزند بود
سی و هفت دختر و بیست و سه پسر از فرزندان وی بعضی را عقب بنود و در عقب اختلاف است
حالا آنچه نسب پیدا تر است کرا و را سیزده پسر عقب است و اولاد چهار تن کمتر اند از ابنای وی
بسیار اند و ازان چهار تن متوسط اعقاب پنج تن کمتر اند شرح ایشان بشعوب گفته آید ـــ
شعب اول پنج تن کرا اولاد ایشان قلیل اند عباس و هارون و اسحاق و اسمعیل و حسن اما
حسن یک پسر داشت جعفر نام ۔ با حقیقت عقب او معلوم نیست و گفته اند جعفر بن حسن را
سه پسر بوده و اولاد علی عرضی او نسل و پیدا اسمعیل موسی را پسری بود موسی نام و عقب او
از پسر او جعفر است و بنی ابی السباف و بنو الوارق از نسل و پیدا اسحاق بن موسی را امیر گفتندی
عقب او از پسر است عباس و اسحاق ملبوس پسر او ست و بنو الملبوس سی از فرزندان و پیدا و محمد اولاد
او اند کی بودند در بلخ و طبرستان و حسن بن اسحاق ابو جعفر صوفانی از اولاد او ست و بنو
الوارث از نسل صوفانی اما هارون بن موسی گویند از و عقب نمانده و ابن طباطبا آورده که عقب او
از احمد بن او ست امیر کا ملبوس از نسل او ست اما عباس بن موسی را اولاد او در غایت قلت است
و عقب او از قاسم بن او بوده ـــ اما سلطان و عقب زیاد او ست و عبد الله
و عبید و حمزه اما حمزه ابو القاسم گفته اند و در بلاد عجم اعقاب او بسیار فرزند از قاسم و حمزه است
حمزه بن حمزه را عقب است در بلخ و بعضی از بلاد خراسان و قاسم بن حمزه را اولاد است و ابو جعفر

شعبه چهارم در عقب امام موسی کاظم شصت فرزند بود

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

علیہ السلام مشرف شدہ و بملازمت نقیب اہل اعظم سید اجل قبل ازین سید رضی الملۃ والدین بودہ
بعدہ نقابت منتقل بپسر او و ایں سید قاضی شدہ و از سید مذکور بہ برادران سید تاج الدین رسید
و از ایشان بسید شہاب الملۃ والدین رسید کہ سید محمد و نقندی درین امر شروع کردند نقیبان مشہد از
نسبت فرزند اعز قدوۃ الافاق سید عبد الرزاق استفسار کردند بعز عرض ایشان رسانیدہ کہ از اولاد
جلیل ایں سلسلہ عبد الرزاق ہذا نقیب سید تاج الدین فرمودند کہ آری نسبت او و عفیفہ ابیہ بسادات
صالحان میرسد و شرح نسبت او کردہ شد چنانکہ در طبقہ سابق گذشت و بعضی اولاد ابراہیم و برادرش
بودہ اند چہارم حسین قطعی نسل او بسیار بتا دختی مشہور بابی الحسن علی الادیبی و عقب او از
ابی الحارث محمد است و حسین اشقر و حسن برکہ و ابو القاسم بجاور وال ابو السعادات از نسل ابی الحارث
مذکور و حیدر بن حسن از نسل حسین اشقر و این ہر سہ در دشت ارجن برکہ شعبہ چہارم در
عقب امام علی رضا رضی اللہ عنہ مناقب امام ہشتم و مناصب او انچہ بود و سند کرد و زندہ
نام خواہد شد بمقدار یکہ وقت تقاضا کند بیش و در نہ سزاوار فرمودند ماکس نتواند کہ بجا آورد
و انحضرت را پنج پسر بودند محمد و حسن و جعفر و ابراہیم و حسین و عقب او از فرزندان بزرگوار او ماند
محمد تقی است شعبہ پنجم و عقب امام محمد تقی از کمال علم و ادب و فضل و کرم کہ مامون
در دی دیدہ دختر خود ام الفضل را بوی دادہ و ہمراہ بمدینہ فرستادہ کرامات و مقامات او
زبدہ گذرانست و عقب او از سہ پسر بود علی ہادی و موسی برقع اموسی برقع در قم وفات یافت
اولاد او را رضوی گویند و بیشتر ایشان بقم باشند و درین اوقات جمعی متفرق ہم ہستند و
موسی مبرقع گفتہ بود در حالتی کہ زیارت شد کہ اولاد من بمشہد مقدس رضوی مفی سکانہ التحیۃ
والسلام بروند و عقب موسی از احمد است و ایں نیز مشہور نیست کہ محمد بن موسی ہم معقب است و النساب
بنی الحساب بدوست العقب احمد بن موسی از محمد المرجع است و بقیہ اولاد از نسل او بند کہ در قریات
سبزوار اند شعبہ ششم در ذکر عقب امام علی ہادی است حضرت او را سہ پسر بودند حسن و حسین
و جعفر و عقب او از دو پسر است حسن و جعفر الاجعفر کذاب ملقب شد
زیرا کہ بعد از فوت برادر دعوی امامت کرد و او را ابو الکیزن گویند بعد و بیست فرزند داشت و عقب او
از شش فرزند ہست بعضی مقل و بعضی کثر و ابنای او اسمعیل حریفاست و طاہر و یحیی و موسی
و ہارون و علی و ادریس ایں ناصر و برادر سن محمد ابو السعاد از فرزندان اسمعیل اند و ابو القاسم و قایق
و ابو العلی و دلال از اولاد طاہر و ابو الفتح نسابہ از نسل یحیی صوفی و اعقاب وی در مصر اند و سادات چند
با دشاہ از اولاد ہارون بن جعفر اند و محمد نازوک کہ اولاد او را بنی نازوک گویند از نسل علی بن جعفر
و قاسم مجید منسوب بہ ایشان قاسم بن ادریس بن و قلیات و سروزی کعب و مواجد ہم از
قاسم اند شعبہ ہفتم در ذکر عقب امام حسن زکی کہ وی امام یازدہم است نسل او

امام حسن زکی کہ وی امام یازدہم است

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

کمالات او از شرح مستغنی و راست مصرع هرچه گویند وصف او در جنب او کمتر بود و اما سنه ولادت
او در ذکر دوازده امام خواهد آمد ان شاء الله تعالی و او را یک پسر بود محمد مهدی و پس حضرت قدوة
الکبرا میفرمودند جون و زیران سلطان السلاطین ابراهیم خلد الله ملکه در جونپور این فقیر
و عباد اکابر و اماثر شهر همه فقیر الشرف قدوم مشرف ساخته جون از حضرت میر صدر جهان از نسب
بعضی سادات استفسار کرده شد که سادات هند را مجهول النسب میگفتند اما بعضی سادات را
بسیار در صحت نسب ایشان مبالغه میکردند از انجمله سادات قصبه کنتور را سادات معروف النسب
و هند میگویند از حضرت میر سید ماهرو که بخط او وی مدفن دارند و اولاد و احفاد ایشان در خطه
اودهه هست و سادات خطه بهرایچ را گویند هر دو فرقه از یک سلسله اند و سادات نواحی جونپور
که بقریه مسوده معروف است و سادات موضع سکندپور را که گاهی مقدمه مبارک حضرت ایشان
در قریه مذکور میگذشت و جین زیارت مزارات سادات میگفتند که بوی سیادت و طهارت نسب
از روحانیه سادات این قصبه ظاهر است و پیداست و سادات بنجاپور اکه در نسب و نسب ایشان بحکیس را
سخن نیست سه عینت کسر اند لطافت او سخن بسلسله حضرت میر سید علاؤ الدین جیوری بسیار
پاکیزه و صحیح النسب هست و سادات کرد تیر و بعضی قریات هند سکونت دارند و در خطه گره و مانکپور
ازین دو دمانند یک خانواده در سرهند هست و دیگر سادات که در اطراف و اکناف هند منتشر اند والله
اعلم بحقیقة الحال از سلسله سادات حسینیه جماعتی در جونپور حرسها الله عن الکسور هستند و این بتقریب
فرزندان عزاز شد مشهور النسب علی الاطلاق سید عبد الرزاق بتحقیق کرده شد شعبه هشتم در ذکر
امام محمد بن الحسن کردی امام دوازدهم است کنیته او و بهترا قوال ابو القاسم لقبش المهدی حجت
اظهر الحامیه حجت و قائم مهدی و منتظر و صاحب الزمان و بمذهب ایشان خاتم ایمه اثنا عشر است و محقق
است در سرداب بوقت معین خروج خواهد کرد او مذهب ایمه اهل سنت و جماعت دارند که مهدی
آخر الزمان در وقت خویش از سلسله طهارت حیدریه متولد شود و جبلی آثار و امارات در جبین ولادت
ظاهر گردد بجنانکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم داشته و در هر سال ثمرهٔ هدایت از وی
زند جنانکه تمامی ولایت ربع مسکون و اطراف محالمه قبضه گردون او بگیرد و سلطنت را نی بکند جنانکه شرح آن
بطریق انبساط در لطیفه اول است لطیفه سیاه سیوم در ذکر خلفاء الراشدین و بعضی
الصحابه و تابعین و ائمه اثنی عشر ابو بکر صدیق رضی الله عنه هر احوال و اقوال و افعال وی
دلیل نبوت و شاهد رسالت متبوع و لیست صلی الله علیه وسلم و قتی که رسول علیه السلام امور شد بهجرة
از جبرئیل علیه السلام پرسید که با من که هجرت خواهد کرد جبرئیل گفت ابو بکر صدیق رضی الله عنه امروز رفاقت
صدیق اکبر نام کرد و ابو مسعود انصاری گفته رضی الله عنه که السلام ابو بکر رضی الله عنه شبیه بوحی است
زیرا که وی گفته است که شبی پیش از بعثت رسول صلی الله علیه وسلم در خواب دیدم که فوجی ملیم از

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

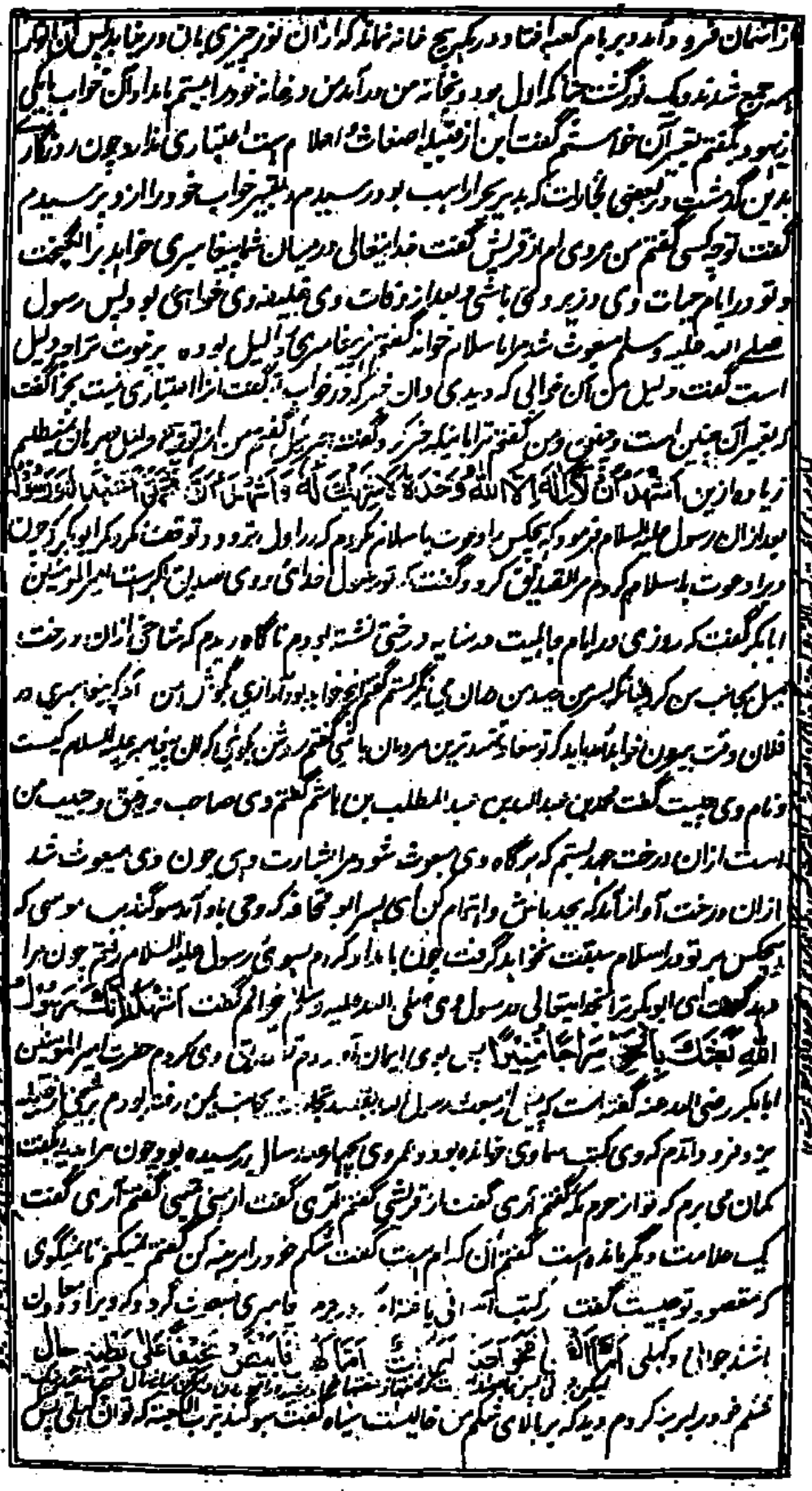

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

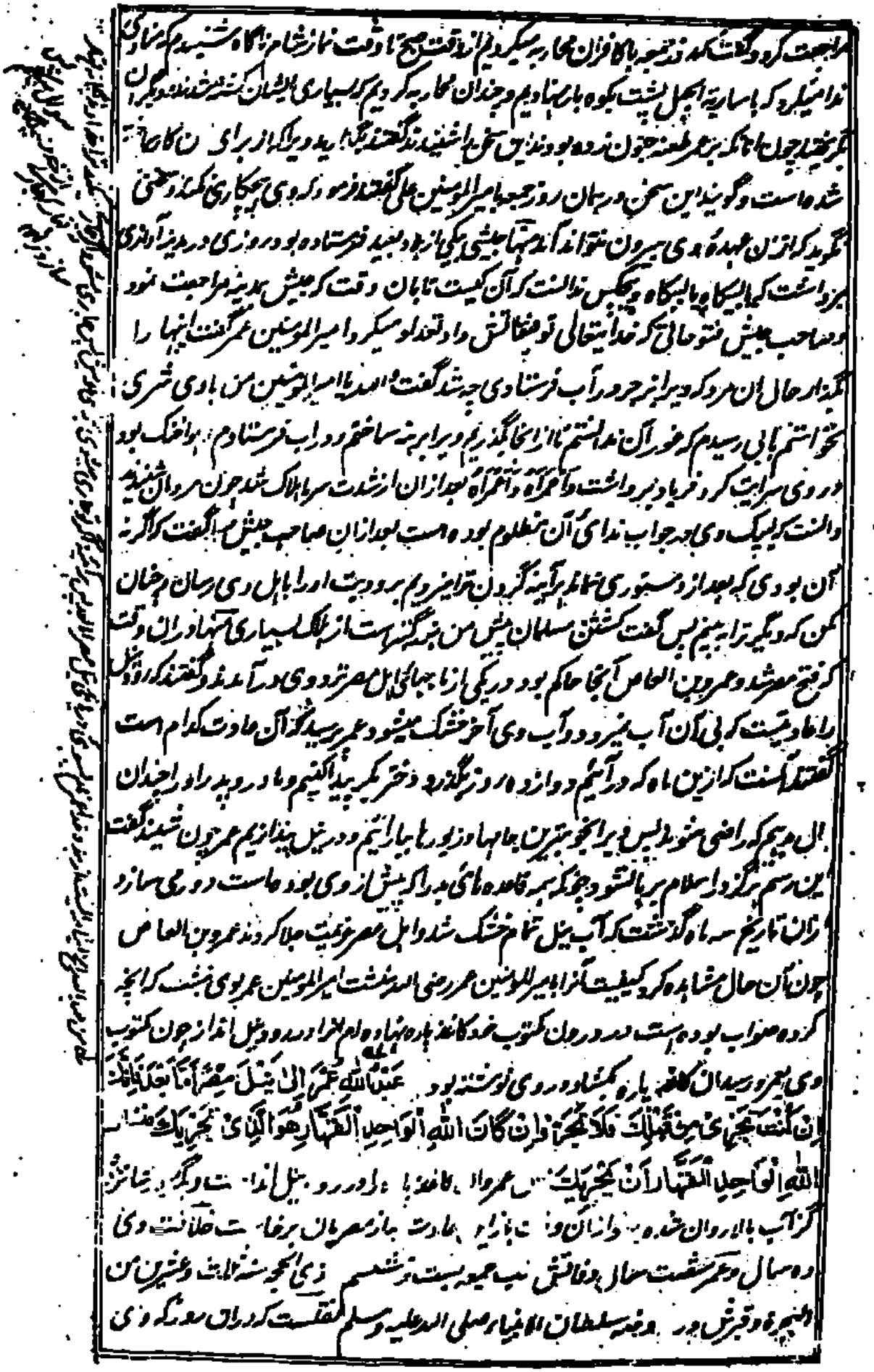

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

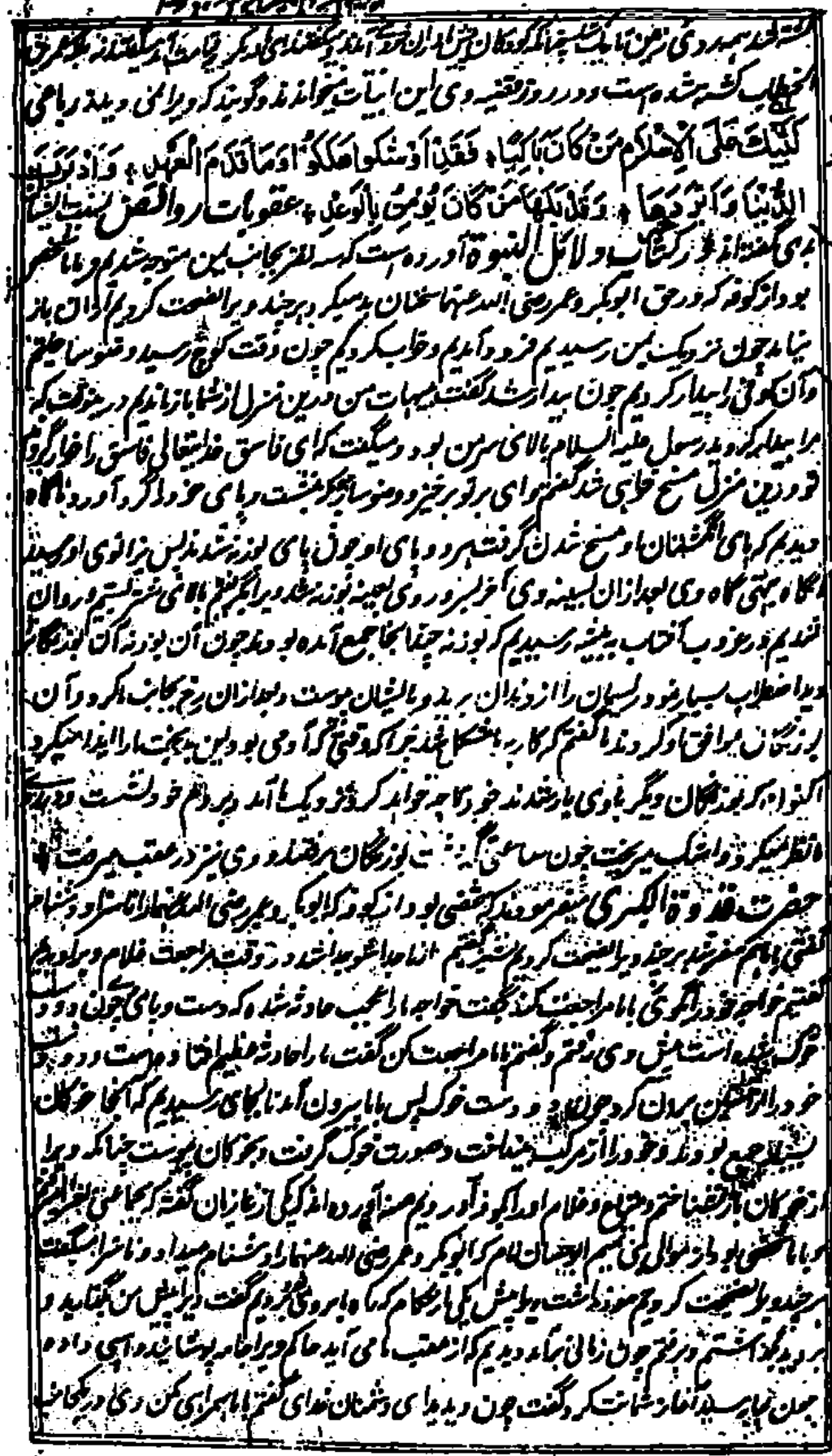

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

راہ بصرف عباد و جانب دیگر راہ پیش گرفتم تا گاہ از راہ بیرون رفت و بقضای حاجت بنشست و دیدم
کہ جماعت رہزنان غلبہ کردند تا مددگاری خواست تا او را خلاص کنیم زنبوران بر ما حملہ کردند ناچار گشتم
و بسوی او آوردند و گوشت او را تمام بکندند چنانکہ استخوانہای او پیدا شد چون فریاد
بر داشتم کہ کیست از بہر خدا ما را جمع کند حضرت قدوۃ الکبری میفرمودند کہ یکی
از اہل بصرہ گفتہ است کہ یکی از بزرگان اہوان متاہی فرو شدم مرگفتند کہ وی را قضی است کہ شیخین را
دشنام میدہد ناگاہ از اسمان فرو آمدند من نومی بسیار شدید یک روز در پیش او نشستہ بودم ناگاہ
نسبت ایشان سخنان ناخوش تلفظ کرد من از پیش وی مہموم و محزون برخاستم و آن شب را بسیار
محزون افطار کردم رسول صلی اللہ علیہ وسلم را در خواب دیدم گفتم یا رسول اللہ فلانکس را می بینی
کہ در شان ابوبکر و عمر چہ میگوید فرمود کہ ترا بدو می آید گفتم بلی یا رسول اللہ مرا مودبر دو دل پیش من آرزو
و مرا آوزدم گفت و برا بخوانان بخوابیدم کاردی بمن داد و گفت و برا بکش گفتم یا رسول اللہ
چرا گفتم بسیار و را سوال کردم کہ کشتن پیش تو نامری عظیم تو و با سیوم گفت وای بر تو و بر اکبر
بگفتم چون بامداد شد گفتم پیش آن جنایت روم و از حالش خبر کنم چون بمحلہ وی رسیدم از خانہ او فریاد و
فغان می آمد گفتم چہ بودہ است گفتند دوش فلان کس را بر کسری می گمان یافتند گفتم واللہ من او را مر رسول
گفتم چون بسر او گذر افتاد گفت تو مال خود بستان و مرا بگذار تا او را بخاک فن کنم مال خود بستدم
و برفتم ذکر ایشان در کتاب فتوحات آوردہ است کہ طائفہ از اولیاء اللہ ہستند کہ ایشان را
رجبیون گویند و ایشان چہل تن می باشند بدل زیادہ و نقصان و حال ایشان آنست کہ در اول روز رجب
چنان گران میشوند کہ گویا آسمان را بالای ایشان نہادہ اند بر خود نمی توانند جنبید نہ از پای توانند
نشست دست پای بلکہ پلک چشم را نمی توانند جنبانید در روز اول رجب چنین بی باشند و ہر روز سبکتر میشوند
چون شعبان در می آید سبکسار میگردند چنانکہ گویا از بند خلاص شدند در ایشان زیادہ در رجب کشتہا بسیار
و خلعتہای بیشمار و اطلاع بر مغیبات می باشد در شعبان نہان ایشان مسلوب میشود و گاہ می باشد کہ بعضی
ازان احوال را در بعضی باقی گذارند در تمام سال و صاحب فتوحات رضی اللہ عنہ گفتہ
است کہ من یکی را از ایشان دیدم و بروی کشف رو نمی گذاشتہ بودند کہ ایشان را در صورت
خوک میدیدی و گاہ بودی کہ بروی مستور الحال کہ بکلیس مذہب وی ندانستی بروی گذشتی در رجب
رفض و اشتی و را در صورت خوک دیدی و را طلب داشتی و گفتی توبہ کن و بخدای باز گرد تا تو را
از ان شعبدہ و تلبیس فتادی اگر توبہ کردی و در توبہ خود صادق بودی و را در صورت انسان دیدی
گفتی کہ راست میگوئی و اگر کاذب بودی بہمان و را در صورت خوک دیدی و گفتی در رجب میگوئی
کہ توبہ نکردی بروز دیگر از عدد اہل شقاوت بروی آمدندی اگر تلبیس از ایشان فہم نکردہ بود و از
جملہ شیعہ نیز بودند بفکر و نظر خود مذہب خود گرفتند و نسبت با بوبکر و عمر رضی اللہ عنہما

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اعتقاد بد کرده بود و در شان علی رضی الله عنه غلو و اشتد چون این دو عمل بروی
دراز شد فرمود که الیشا را بیرون کنید سبب پرسیدند گفت من شما را در صورت خرک
می بینم و این علامتی است میان او و میان خدا یتعالی که از فضی او در تصور من میاید
در باطن خود از ان مذهب توبه کرد و الیشا را گفت و درین ساعت توبه کرده ایم
زیرا که درین ساعت شما را در صورت انسان می بینم از یعنی بعد ازین بالکلیه از ان مذهب
باطله توبه کرد و تذکره چهارم در مناقب حضرت امیر المومنین عثمان رضی الله عنه
کنیت وی ابو عبد الله ..... و لقب وی ذو النورین زیرا که دو دختر
رسول الله صلی الله علیه وسلم در نکاح وی در آمده بود یکی بعد از دیگری اول رقیه دوم
ام کلثوم بعد از وفات رقیه رسول خدا فرمود که اگر مرا دختر سیوم بودی از الیشان نکاح کردمی و
گفته اند که هیچکس را این دولت دست نداده است که دو دختر رسول به نکاح وی در آمده باشد
فضل و کرامت بسیار است منقول است که روزی یکی از اصحاب بخانه وی میرفت و بدر او بزلی ما لوم
هجوم کرد چون بخانه وی در آمد فرمود که چه بوده است خدا را که یکی از شما بخانه من در می آید
و در چشم وی اثر ندامت ظاهر است آنصاحب گفت ای خلیفه رسول الله رسول خدا لی وی
مایل میشود و گفت این وی نیست که نور فراست است و از انجا گفت که دران شبی که با بداد
ان شهید شدند رسول صلی الله علیه وسلم را در خواب دید که فرمود ای عثمان پیش ما افطار خواهی
کرد ما هم سعد و دیگر کسان خود را گذاشت که با منافقان مقاتله کنند و سعادت شهادت یافت
یکی از ثقات گفته است که در طواف بودم نابینائی را دیدم که طواف میکرد و میگفت خدا مرا بیامرز
و گمان ندارم که بیامرزی گفتم سبحان الله در چنین جا مثل چنین میگوئی گفت از من گناهی عظیم
صادر شده است گفتم ان کدام است گفت آنروز که عثمان را محاصره کرده بودند من با یکی از اصحاب
خود سوگند خوردیم که اگر عثمان کشته شود بروی بر نه وی طیانجه زنیم چون دیوار گشتند در خانه
در آمدیم و سر وی در کنار خاتون وی نهاد و صاحب ما خاتون وی گفت روی وی بر ایر نه
کن گفت مقصود چیست گفت سوگند خورده ام بروی بر نه وی طیانجه زنم خاتون وی
گفت هیچ گاه بیداری حق صحبت وی مرد رسول علیه السلام و تزویج او مرد و دختر رسول صلی
الله علیه وسلم و تعداد دیگر فضائل وی کرده از شوی من شرم دارد و باز گردن من بان التفات نمود
و طیانجه بروی او زدم خاتون وی گفت خدا یتعالی گناه او بیامرزاد و دست ترا خشک گرداناد
والله که هزار بار آستانه خانه او بیرون نیاده بودم که دست من خشک شد و چشم من کور شد و گمان نمی برم
که خدا یتعالی گناه تو را بیامرزد چون عثمان را شهید کردند سر ایشان بر ام مسجد رسول نوحه میکرد و

Ataunnabi.com

دو در مرتبہ وی ابیات میخواند ندا دی بن حاتم رضی اللہ عنہ گفتہ است کہ در روز قتل عثمان شنیدم
کہ گوینده میگفت سه البشارت بن عفان و بروح و ریحان و البشارت بن عفان بقرب غیر غضبان و البشر
بن عفان و بغفران و رضوان و چون باز گردیدند یکیں را ندیدند چون وی را شہید کردند سہ روز بماند
کہ ویرا دفن نکردند ناگاہ ماهی آورد او را کہ اذهبوا و لا تصلوا علیه فان الله عز و جل قد صلی علیه
چون ویرا بجانب بقیع می بردند تا دفن کنند سواری از قضای الہیان پیدا آمد و خوف بر ایشان مستولی شد
چنانکہ نزدیک بود جنازه او را بگذارند و متفرق شوند کسی آواز داد کہ برقرار باشید و نترسید کہ امروز ما
دفن وی بشما خواهیم بود یعنی از جاهلان میگفتند کہ والله ما را خواهند گذاشت بود و در بعضی از موسم حج چون قافله
بمدینه رسیدیم ما شخصی را بطریق تهادن بر خواندیم بشهید امیر المومنین عثمان رفت کہ دو بستان زاد بر قافله
سلامت رفتند و بسلامت باز گشتند یعنی بمیان قافله در آمد و ویرا پاره پاره ساخت اهل قافله دانستند
کہ این بواسطه بی حرمتی با عثمان بود و برخی از خوارق خلفاء راشدین رضی الله عنهم آنکه پیش ابوذر رضی الله عنه
عثمان را ذکر کردند گفت من او را حق او نمیگویم یا بگویم چنین را کہ روزی رسول علیه السلام از خانه بیرون آمد
روان شدم من نیز وقت می رفتم بموضعی رسیدم نشست و من پیش او می رفتم و سلام کردم و پیش وی
بنشستم پرسید کہ ترا چه چیز آورده گفتم خدا و رسول او مرا آورده ناگاه ابوبکر آمد و بنشست رسول الله پرسید کہ ترا چه آورده
ابوبکر گفت خدا و رسول او را آورده بعد از ان عمر آمد و بنشست رسول الله پرسید کہ ترا چه آورده گفت خدا و رسول او را
علیه السلام فضیلت داد بسیار بر ابوبکر و گفت آغاز تسبیح گفتن کرد چنانکه گوئی تسبیح ابنها شنیدم چون او بر خاست
عمل بعد از ان بگریست و بر زمین نشست خاموش شد بعد از ان رسول الله از بر او بگذشت و بر دست ابوبکر نشست و تسبیح در آمد چون بر زمین
نهاد خاموش شد بعد از رسول الله از بر او بگذشت بر دست عمر نشست و تسبیح در آمد چون بر زمین نهاد خاموش شد باز آن
بر دست عثمان نهاد و تسبیح در آمد چون بر زمین نهاد خاموش شد خلافت وی دوازده
سال و عمر وی هشتاد و دو سال و فاتش شب دهم ذی الحجه سنه اربع و ثلثین من الهجرة و قبر ان در بقیع
امیر المومنین علی ابن ابی طالب کرم الله وجهه وی امام دوست از ائمه اثنی عشر و کنیت
وی ابو الحسن و ابو تراب است و بیچ نامی ویرا از ابو تراب دوستر نیاید چون ویرا این نام بخانه ندی خواهان
شدی روزی رسول علیه السلام بخانه فاطمه آمد علی را نیافت از فاطمه پرسید کہ پسر عم من کجاست گفت
میان من و وی چیزی دلگیری واقع شده خشم کرده بیرون رفت و پیش من قیلوله نکرده رسول
فرمود کہ ببین کہ وی بکجاست بیامد و گفت یا رسول الله وی در مسجد بخواب است رسول علیه السلام
بنجا رفت و ویرا دید خفته و ردای وی از دوش افتاده و دوش وی بخاک آلوده گشته رسول
علیه السلام دست مبارک خود از خاک از دوش وی دور میکرد و میگفت قم یا اباتراب
فضایل و فضائل وی از ان بیشتر است کہ بتقریر زبان و تحریر بیان استقصای آن توان کرد و نام احمد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

حنبل رضی اللہ عنہ فرمودہ است کہ از ہیچ کس از اصحاب کرام رضی اللہ عنہم این قدر فضایل بسند صحیح
کہ از حضرت امیر المومنین علی بن ابی طالب رضی اللہ عنہ رسیدہ چنید قدس سرہ گفتہ اگر خواہی امیر المومنین
علی مختار باش کہ با مخالفان میکرد و باز بر دانش بر آئینہ از وی بمطالعہ کردی از ین علم یعنی علم حقایق
و تصوف آنچہ دلہا طاقت آن نیاوردی و در شرح تعرف است کہ علی بن ابی طالب سر عارفان است
و مراد را سخنان است کہ کسی پیش از وی نگفتہ و بعد از وی کسی شما آن نیاوردہ است تا بدانجا کہ روزی
بمنبر برآمدہ بود و گفت سَلُونِی عَمَّا دُونَ الْعَرْشِ فَإِنَّ هَاهُنَا لَعُلُومًا جَمًّا هٰذَا الْعَالِمُ
رَسُولُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي فَتِّي هٰذَا رَقَبَنِي رَسُولُ عَلَيْهِ السَّلَامُ زُقًّا زُقًّا
فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَذِنَ التَّوْرِيَةَ وَالْإِنْجِيلَ أَنْ يَتَكَلَّمَا لَوَصَفَتْ وَصَادَقَتْ
فَأَخْبَرَتْ بِمَا فِيهِمَا قَصَدَنَا فِيهِ عَلَى ذٰلِكَ و دران مجلس مردی بود کہ ویرا ذعلب یمانی میگفتند
گفت یکبر دیگر بسی ہولیدہ دعوی کردہ بر آئینہ و بر نصیحت سازم پس برخاست و گفت سوال ادم حضرت امیر فرمود کہ
وای بر تو کہ سوال کسی از پیغمبر تفقہ و دانائی کنی تا ازبرای معنت دیر و آنرا ذعلب گفت تو را ین داشتی
پس پرسید کہ ھل رأیت ربک یا علی قال ما کنت لاعبد ربا لم اره قال کیف رأیتہ قال لم
تراہ العیون بمشاہدۃ العیان ولکن رأت القلوب بحقائق الایمان لا یعرف بالقیاس ولا یدرک
بالحواس ولا یشبہ الناس موصوف بالآیات معروف بالعلامات لیس فی حکمہ جور ذلک اللہ لا
اللہ الا ہو الکبیر المتعال چون ذعلب این سخنہا را شنید چیخ زد و بیہوش افتاد چون باخود آمد گفت یا امیر المومنین
عہد کردم کہ سوال نکنم از ہیچکس بر سبیل تعنت و امتحان حضرت امیر المومنین فرمود کہ اگر کار دست تو است سوال
از کسی بگر تا بکند و امام مستغفری رحمۃ اللہ علیہ در کتاب دلائل النبوۃ آوردہ است کہ ملک روم در وقت
خلافت امیر المومنین عمر رضی اللہ عنہ سوالات مشکل می نبشت و تفصیل آن در کتاب مذکور است و آنرا بامیر
المومنین عمر فرستاد چون عمر آنرا بخواند بر داشت پیش امیر المومنین علی آورد امیر المومنین علی آنرا بخواند
و دوات و قلم طلبید و جواب آنرا نبشت و در پیچید و بر رسول تیصر روم داد و رسول تیصر بر سید
کہ تو سیدہ جواب کیست امیر المومنین عمر گفت این عم رسول خدا است صلی اللہ علیہ وسلم و داماد وی و
دوست وی و ولایت وی تمکہ بودہ است بعد از حمام قبل ہفت سال و بعضی گفتہ اند ولایت وی
بر خانہ کعبہ واقع است و در وقت بعثت رسول صلی اللہ علیہ وسلم پانزدہ سالہ بودہ است
و بعضی گفتہ اند سیزدہ سالہ و بعضی دہ سالہ و بعضی نہ سالہ و بعضی ہفت سالہ گفتہ انما الاول اصح
ابن حجر ذی در کتاب صفوۃ الصفوۃ آوردہ است کہ در سن وی چہار قولست شصت و سہ
و شصت و پنج و پنجاہ و ہشت و اللہ اعلم بالصواب گویند کہ یک روز مردمان بر وی
اجتماع کردند و از وی طعام نمودند چنانکہ پای مبارک ویرا خون آلودہ کردند مناجات کردہ کہ خداوندا
من این قوم را مکروہ میدارم و نیز ایشان مرا مکروہ میدارند مرا از ایشان باز رہان [illegible]

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

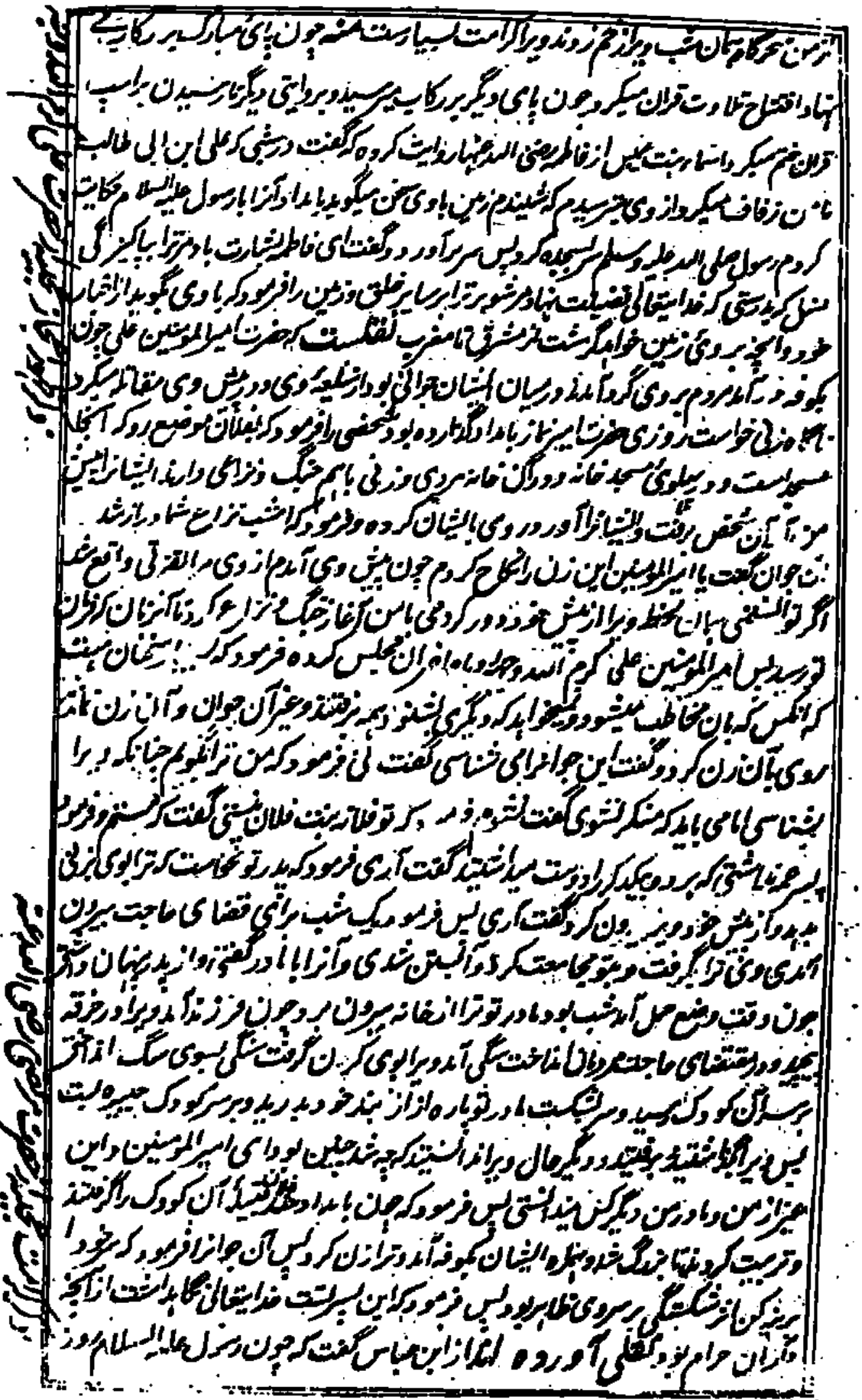

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

حدیبیه متوجه مکه شد مسلمانان تشنه شدند در هیچ جا آب نبود رسول در رحجه فرود آمد پس گفت
کیست با جمعی از مسلمانان که بطلبان چاه برود و مشکها پر آب کرده بیارد که رسول ضامن می
شود و برا پیشت مروی برخاست گفت من بروم یا رسول الله و برابا جمعی از سقایان روان
شد و سلمة بن الاکوع گوید بر من با شتابان بودم چون بانجاه نزدیک رسیدم انجا درختان بود ناگاه
شنیدم و حرکات بسیار و آتشها افروخته بی آنکه همه باشد دیدم بر من ترس مستولی شد تنها نشستم
کرا این درختان بگذریم پیش رسول علیه السلام باز گشتیم فرمود کران جماعتی از جن بود که شمارا
نرسانند اگر چنانچه شما میرفتید همچنانکه فرموده بودیم هیچ گزندی بشما نرسیدی سقا رسید و تشنگی
بر اصحاب غالب شد رسول علیه السلام علی رضی الله عنه را طلب کرده فرمود که با این جماعت
سقایان بروید و از آن چاه آب گیرید و بیارید سلمة بن الاکوع گوید که بیرون آمدیم مشکها بر دوش
و شمشیرها در دست و علی در پیش امیرفت و ما خود این حرز میگفت اعوذ بربالذی کمن ان آصبان
عن عرف جن اظهرت تهویلا و اوقدت نیرانها تعویلا و من تعمت سمع فهما
التفویلا نا رسیدیم بآن محل که آن آوازها و حرکتها پیدا شد و هول بر ما مستولی شد با خود میگفتم که علی
نیز چون آنها دو کس باز خواهد گشت وی روی بما کرد و گفت قدم بر قدم من نهید و از انچه بینید مترسید
کرا زان گزندی بشما نرسید چون درمیان درختان در آمدیم اتشهای عظیم افروخته دیدیم بی
انکه همه باشد و سرها بریده بی بدن و آواز هولناک آمدن گرفت چنانکه هوش از ما برفت امیرالمومنین علی
بر آن سرها میگذشت و میگفت که در عقب من بیائید و بچپ و راست منگرید که هیچ باکی نیست و در عقب
وی میرفتم تا بان چاه رسیدیم یک دلو داشتم برای این مالک یک دلو یاد و دلو آب کشید لبسیار تشنه بود
در چاه افتاد و از آن چاه آوازی شنیده و قهقهه برآمد امیرالمومنین علی گفت کیست که ازما برود و از شکر ما
دلو بیارد اصحاب گفتند که بچکس را طاقت نیست که از این درختان بگذرد امیرالمومنین علی میز برمیان بست
و بچاه فرود آمد و آواز خنده و قهقهه کمی آمد زیاده شد چون بمیان چاه رسید پای بلغزید و بیفتاد و غلغله
و دلو عظیم از چاه برآمد و آوازی گویا کسی خناق کرده است ناگاه امیر فریاد کرد و قال الله اکبر الله اکبر
الله اکبر انا عبد الله و انا اخو رسول الله مشکها را فروگذارید همه مشکها را پر کرده و میرمیت میکیک را
بالا آورد و خود از آن دی دو مشک برداشت و هر کس یک یک مشک برداشتند چون بان درختان
رسیدیم آنرا نچه دیده و شنیده بودیم هیچ واقع نبود چون نزدیک آمد کرا زدرختان نعره بر آمد آوازی هیچ
کرا القی و نعت رسول و منقبت علی خواندن گرفت و علی در پیش امیرفت و حرز میگفت تا پیش رسول
رسیدیم علی تمام قصه بعرض رسول علیه السلام رسانید گفت آن نامت عبد البدو آن جنی که غیطان اصنام
سفر زاد در کوه صفا کشت در سرداب غرف الغواید که تعفا و در مناقب اصحاب تا بعین واقع شده است

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

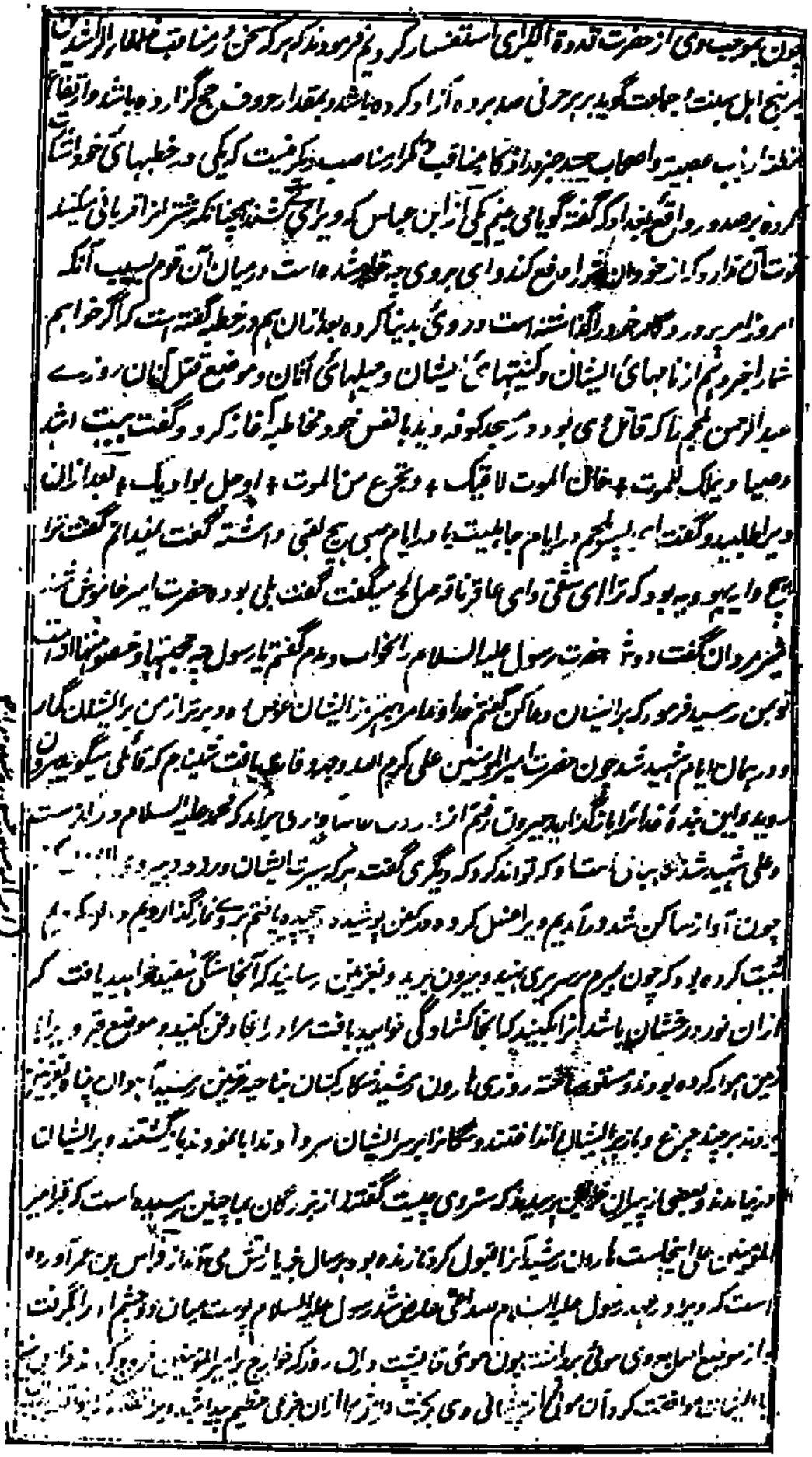

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

شد کہ بر علی رضی اللہ عنہ خروج کردی توبہ کردہ استغفار آوردہ از آن معنی پرسیدم گفت کہ بیشتر
من آن معنی را دیدم پیش از آنکہ برخیزد و بعد از آنکہ برخاستہ بود و بمرد و واقع شد کہ از صالحین گفت کہ پیش
قیامت را بخواب دیدم و ہمہ خلایق در حساب گاہ محشر حاضر بصراط رسیدند و از آنجا بگذشتم تا گاہ دیدم کہ رسول
علیہ السلام بر کنار حوض کوثر است حسن و حسین مردم را آب میدہند پیش ایشان رفتم کہ مرا آب دہید ندادند
بر رسول علیہ السلام آمدم کہ یا رسول اللہ ایشان را بگوی کہ مرا آب دہند فرمود کہ ترا آب نخواہند داد گفتم چرا گفت
در ہمسایگی تو شخصی ہست کہ علی را ناسزا میگوید و تو بر او منع نمیکنی گفتم ترسم کہ او بزرگ جاہ است مبادا
قصد خونم کند رسول علیہ السلام کاردی بر من داد و فرمود کہ بر دو بر او بکش ہم در خواب بر رفتم و بکشتم و گفتم
کردم آنچہ فرمودی گفت آب بدہ ای حسن و حسین و مرا آب یافتم و بخوردم بیدار شدم و وضو کردہ بمسجد
صبح اشتغال نمودم چون گوش نہادم آوازہا از خانہ اکس می آمد چون تفتیش کردم گفتند فلانکس را بر بستر
خواب کشتہ یافتند جمعی ہمسایگان را گرفتند تہمت خون ایذا میکردند رفتم سجاکم عرض کردم کہ من کشتہ ام
و ما خرا یک یک بسمع حاکم رسانیدم وی ہم تصدیق کرد و ہمسایگان را از ایذا تخلیص داد و امثال این بسیار بخان
است کہ احتصار کردہ شد امیر المومنین حسن رضی اللہ عنہ امام دوم است از ائمہ اثنا عشر کنیتش ابو محمد
و لقب زکی [illegible] در مدینہ بود [illegible] ثلاث من الہجرۃ جبرئیل علیہ السلام خاتم از بہشت
اکبر و جہر اول از فروج الامین و سرورش نام وی ہدیہ پیش رسول علیہ السلام آورد بر قطعہ از حریر بہشت و تحفہ
ترین [illegible] بر رسول علیہ السلام از سیفہ بفرمود وی امیر مومنین ابو بکر امیر المومنین حسن را بدوش گرفتہ
بود و سوگند میخورد کہ این پسر شبیہ بنی است صلے اللہ علیہ وسلم نہ شبیہ علی رضی اللہ عنہ و علی آنجا ایستادہ بود و
تبسم می نمود و ازوی می آمرزید پیشتر حج پای پیادہ گذاردہ بود و حالانکہ بجانب ہادی می کشیدند و در حضرت
کردوزی رسول علیہ السلام بمنبر بر آمد حسن بن علی ہادی بود گاہی بر دوان نظر میکرد و گاہی بسوی وی میگفت
این پسر من سید خواہد باشد کہ خدا بتعالی اصلاح کند بواسطہ او میان دو گروہ از مسلمانان و این اشارت با
کہ معاویہ میدانست کہ امیر المومنین حسن دشمن دارترین مردمان است بر فتنہ را چون امیر المومنین علی شہید شد
معاویہ با امیر المومنین حسن و حسین در سر مصالحہ کردہ عہد بست بر آنکہ اگر ویرا خلافت باشد بعد از امیر المومنین حسن
باشد بعد از آن امیر المومنین حسن خطبہ خواند گفت ای مردمان من ہمیشہ بودم کہ فتنہ کردہ و اشتم امروز
مصالحہ کردم و این کار معاویہ گناشتم اگر حق وی بودی رسید و اگر حق من بودی بخشیدم از جہت صلاح
امت رسول خدا بتعالی ترا دانی ساخت ای معاویہ یا از برای بحر کہ دانستہ نزدیک تو یا از برای شرکہ دیدہ
در تو دان آذری لعلہ فتنۃ و متاع الی حین پس از منبر فرود آمد یکی از حاضران مجلس وی نوی کرد
و گفت یا مسود وجوہ المسلمین با معاویہ بیعت کردی زوال را بروی گذاشتی امیر المومنین حسن گفت
ندانستی کہ بنی امیہ را بر رسول علیہ السلام فرود دیدانستی کہ بر وی بالا میرود یکی بعد از دیگری این بر دے

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

سنه ثلاث وثلاثین من الهجرة وقیل ثمان وثلاثین وامه شهربانو ان است دختر یزدجرد کذا فی اولاد نوشیروان
عادل است و فاضلی ورعی زاهد بود مدت سنه اربع وتسعین وگفته اند سبب آنکه یزید بن معاویه لقب
کرده آن بود که یک شب در نماز تهجد بود شیطان بصورت مار در ما مشتمل شد تا ویرا بعبادت مشغول نماند
وی هیچ التفاتی نکرد و انگشت پای ویرا بس چنان گزید که دردناک شد هنوز نماز خود را قطع نکرد پس
خدایتعالی بروی منکشف گردانید که آن شیطان است ویرا زین نام داد و طیا بجه زد و گفت و در شوخی
و تهلیل ای ماهون چون دوشید مرا ست ما در خود ایتام کند آواز ی شنید و قائلی ندید که میگفت
انت زین العابدین سر با برکرده آورده اند بزیارت رفتم سوی او زردشدی او را زرد
براندام او فتادی چون ویرا پرسیدند گفت میبایند که پیش خواهم ایستاد روزی وی رضی الله عنه از نماز
خود در نماز در آمده که آتش افتاد هر چند النار النار فریاد کردند سر بسجود برداشت چون آتش تشت
بدرسیدند که چه چیز ترا غافل گردانید از بن آتش گفت آتش آخرت ویرا خوارق عادات و کرامات
بسیار است روزی با اصحاب خود در صحرا نشسته بود که آهوی آمد دست و پا بسیار پیش وی زدن
گرفت حاضران گفتند یا ابن رسول الله این چیست گفت که میگوید وی روز فلان آبستن بچه
مرا گرفته است و از وی او را شیر ... و البعضی اصحاب انکاری آمد کمن فرستاده تا او را
آوردند چون آمد ماجرا بوی بگفت گفت راست میگوید جزو دند که بره بچه ویرا کرده باز ترا نمانند
و ابو خالد و فاکرد از بهر شیخی و زعامت که بچه دید ... بخشید محمد بن اسحاق بن خازم وی ام چهم
است کنیت وی ابو جعفر است ولقب وی باقر و سمی به بذلک لبقره فی العلم و هو
توسعه فیه مادر وی فاطمه بود دختر الحسن بن علی رضی الله عنه ولادت وی در مدینه بود
روز جمعه سوم ماه صفر سنه سبع وخمسین من الهجرة پیش از قتل امیر المومنین حسین رضی الله عنه سه سال
وفات وی در ... رابع عشر ربیع الاول سنه اربع عشرة ومائة بود در قبر وی را بقیع نزدیک پدر وی گفته اند
که بر جابر بن عبد الله در آمدیم و بر وی سلام کردیم و در وقتی که چشم وی پوشیده شده بود و سلام ما جواب داد
گفت تو کیستی گفتم محمد بن علی بن الحسین گفت ای فرزند پیش از ای پیش آ دست مرا بوسید پس
میل کرد تا پای مرا ببوسد من دور شدم گفت ان رسول الله یقرئک السلام من گفتم وعلی رسول
السلام ورحمة الله وبرکاته پس گفتم این چه بود است گفت رسول علیه السلام فرموده که تو زنده
باقی تا آنوقت که طاقات کنی یکی از فرزندان من که ویرا محمد بن علی بن الحسین گویند حق تعالی ویرا نور
حکمت فرماد داد و ویرا از من سلام برسان و در روایتی دیگر از جابر رضی الله عنه چنین آمده است
که گفت قال لی رسول الله صلی الله علیه وسلم یوشک ان یبقی حتی یلقی ولدا من الحسین

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

یقال له محمد یبقر علم الدین یعنی اذا لقیه فاقرأه منی السلام و
گفت خواهد شد او را محمد بسیار حاصل کرد علم دین پس وقتیکه ملاقات کنی او را پس بخوان او را از من سلام
در روایت دیگر چنین آمده است که رسول علیه السلام جابر را گفت که تو باقی خواهی بود از ملاقات وی اندک خواهد بود و بعد از
چند روز جابر بن عبد الله وفات یافت از وی کرامات و خوارق عادات بسیار ظاهر شد یکی از ثقات گوید که محمد بن علی
بن الحسین بدار هشام بن عبد الملک رفتم چون در آن وقت که بنزد آن مبکر رفتم فرمود که والله این را خراب خواهید
کرد والله که خاک این را از اینجا نقل خواهند کرد والله آئینه کوشکهای این نمایان گردد او می
گوید که مرا این سخن عجیب می نمود که دار هشام را که تواند خراب کردن چون هشام وفات یافت ولید
بن هشام فرمود تا آنرا خراب کردند و خاک او را از این شهر بیرون بردند چنانکه سنگ بگاز نمایان کردند الی العصر
گر صبوری بکنون بوده است گفت که روزی با قوم گفت شما را در ریاست پیغامبر اید گفت آری گفتم پیغامبر
وارث همه پیغامبران است گفت آری پس شما وارث علوم پیغامبر اید صلی الله علیه وسلم گفت آری
گفتم شما را قدرت آن هست که مرده را زنده کنید و اکمه را بینا و ابرص را برص و خبر دهید بآنچه مردم در خانهای
خود میخورند یا میکنند گفت آری باذن الله تعالی سپس از ان فرمود که پیش من بنشین نشستم دست مبارک را
بر روی من فرود آورد چشم من بینا شد چنانکه کوه و دشت و سایمان دیدن گرفتند بعد از ان دست بر روی
من فرود آورد چشم من نابینا شد چنانکه هیچ نمی دیدم بعد از ان فرمود که از نابینا شدن و حساب آخرت
بدهی یا آنکه حساب آخرت ندهی چشم تو در دنیا نابینا باشد گفت چشم دنیاوی را نمی خواهم بر آخرت

ذکر حضرت امام جعفر صادق

ششم است کنیت وی ابو عبد الله و قیل ابن اسمعیل و ملقب است بالصادق مادر وی ام فروه
بنت القاسم بن محمد بن ابی بکر الصدیق و مادر ام فروه است بنت عبد الرحمن بن ابی بکر رضی الله عنه
ولذلك قال الصادق رضی الله عنه لقد ولدنی ابو بکر مرتین و الاولی فی مدینة جده و سنه تمانین
بدین وجه فرمود صادق رضی الله عنه آئینه محقق را بدر مرا ابو بکر دو بار و در سال هشام
من الهجرة و قیل سنة ثمان و ثمانین فی یوم الاثنین لثلث عشرة لیلة بقیت من شهر ربیع الاول
از هجرت و گفته شد در سال هشتاد و سه بروز دوشنبه که سیزده روز باقی مانده بود از ربیع الاول
مات وی در مدینه بوده است یوم الاثنین و النصف من رجب سنة ثمان واربعین و مائة
بروز دوشنبه نصف از ماه رجب سال چهل و هشت و صد

قبره فی المدینة بالبقیع و هو القبر الذی فیه ابو جعفر الباقر و جده زین العابدین
قبر او در مدینه در بقیع است و در آنجا قبر پدر او باقر و جد او زین العابدین و
الحسن بن علی قبر او و من قبورهم الکریمة و اعلی الله درجاتهم و الی الله تعالی و نبی الله
حسن [illegible] روایت کرده و او را ذکر کرده اند در [illegible]

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اہل بیت وعلمائی الشیان حتی ان من اکثر علومه المفاجیة علی قلب صارت العلوم الذی
تا آنکہ از کثرت علم او مفاجات بود و بوند علوم او کہ
یتصبا لا نهام عن احاطة بها تضاف الیه ویدوی عنه وقد قیل ان کتاب غیرا الذی
قصور میکنند ذہنہا از دریافت کردن انہائی آنہا و میرائید گفتہ شدہ ست کہ کتاب کہ نام آن غیرست و در یک
بالمغرب الذی یتوارثه بنو عبد المؤمن هو من کلامه رضی الله عنه این کتاب غیر
مغرب روایت میکند در میان اولاد عبد المؤمن آن از کلام او رضی اللہ عنہ است
کلام مشہور است و مشتملست بر علوم و اسرار الشیان و ذکر ان در کلام امام علی بن موسی الرضا رضی اللہ عنہ
شرح آنست آنجا کہ گفت چون امون ویرا ولی عہد خود و ساخت الجفر والجامعة بدو داد آن علی خلاف
ذلك وکان الصادق یقول علمنا غابر ومزبور ونکت فی القلوب ونقر فی الاستماع
آن دو بود صادق کہ میگفت علم ما پیشینیان است بر دلہا اثر میکند و در گوشہا ہم نا بخوشی
وان عندنا الجفر الاحمر الجفر الابیض ومصحف فاطمة علیها
الام وان عندنا الجامعة فیها
و بر آئینہ نزد ما جفر سرخ جفر سپید و مصحف فاطمہ بر وسلام باد است و بر آئینہ نزد ما جامعہ است در
جمیع ما یحتاج الناس الیه بیانه عن تفسیر هذا الکلام فقال ان الغابر فهو ما یکون اما
جمیع آن چیزہا کہ مردم باو احتیاج پیدا کنند موجود است پس مراد
علم ما یکون است و لیکن نکت
المزبور فهو علم ما کان واما النکت فی القلوب فهو الالهام واما النقر فی الاستماع فهو حدیث
نے القلوب
لیس آن الہام است و لیکن تقرر فی الاستماع پس آن سخن
الملائکة علیهم السلام فنسمع کلامهم ولا نری اشخاصهم واما الجفر الاحمر فهو جلد ناقة صلاح
فرشتگان ست بر ما ان سلام ایشان میشنویم کلام ایشان را و نمی بینیم اشخاص ایشان و لیکن جفر احمر پس وان خیر و طوبی از
رسول الله الاولی واما مصحف فاطمة علیها السلام ففیه ما یکون من حدث واسماء
و لیکن مصحف فاطمہ پس در ان آن چیزست کہ خواہد شد از امور جدید و نامہائے
کل من یملك الی یوم القیمة واما الجامعة فهو کتاب طوله سبعون ذراعا املاء رسول
ہر شاہان تا روز قیامت و لیکن جامعہ پس آن کتاب است کہ طولانی او ہفتاد ذراع است املاء رسول
علیه السلام من خلف فیه وخط علی بن ابی طالب رضی الله عنه بیده فیه والذی بعثه
صلے اللہ علیہ وسلم و نوشتہ است علے پسر ابی طالب رضی اللہ عنہ از دست خود او و سوگند بہ خدا کہ
الیه یوم القیمة حتی فیه ارش الخدش والخدشة ونصف الجلدة والنصف جلدة
بسوے آن تا روز قیامت تا آنکہ در ذکر ہست ارش الخدش و مقدار آن و نصف جلدہ موجود است

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

چون حقایق و معارف و دقایق حکم بر زبان مبارک وی گذرانیده اند مشهور است و در کتب
اہل اسلام مسطور اینجا بر ذکر کرامات و خوارق عادات اقتصار میرود و ابن جوزی در کتاب خود آورده است
که در موسم حج در مکه بودم نماز دیگر گزارده کبوده قبیس بالا رفتم و بدم کمردی شکسته و عاصی گفت
یارب مکرر چندانکه نفس منقطع شد یا ربنا گفت همچنان نفس منقطع شد یا رب رب گفت
و همچنان شد یا حی حتی گفت باز ارحم الراحمین گفت پس گفت بحق اسمک الذی اشتققت من
هذه الغیب اللهم وان یزیدی قد احلفها هنوز دعا تمام نکرده بود سلة انگور دو بر تو بر دوش او
و در وقت خوردن انگور بیش و بیش آرزو کردم شریک تو ام گفت بر انگبت تو دعا میکردی و من آمین
میگفتم گفت بیش نمانی و هیچ ذخیره نکنی انگوری بود که دانه نداشت و هرگز مثل آن نخورده بودم و بر چیدم
که خورده سلة خالی نشد باز مرا گفت گیر نگر فتم گفت پنهان شو که پوشم پنهان شدم پوشید یکی از اساخت
دوم روائی بر دکه کرد برداشت گرفته روان شد و من بعقب آمدم شخصی مرا گفت اکسنی اکساک
الله یا ابن رسول الله و ان بر دکه را بوی داد چون تحقیق کردم جعفر بن محمد بود موسی بن جعفر رضی
الله عنه وی امام هفتم است کنیت وی حسن است ابو ابراهیم نیز و گفته اند ذالک ایضا و لقب وی کاظم و اغلب
لقب باکاظم و افتر طقیله و بجاوزه المسیئین نیز او را وی ام ولد بود حمیده بربریه و ولادت وی
در موضع ابوا میان مکه و مدینه یوم الاحد سبع لیال خلون من صفر سنه ثمان و ثلاثین و مائة اول بار بها
مقصور و بیرا از مدینه بغداد آورد و حبس کرد و بحق امیر المؤمنین علی رضی الله عنه در خواب دید یا محمد
فهل عسیتم ان تولیتم ان تفسدوا فی الارض و تقطعوا ارحامکم بیدار گشت بسیار گریست شب دوم
کرا طلبیدند و من رفتم شنیدم که این آیت را میخواند باوازی خوش گفت عالی بردم و موسی بن جعفر را بیاوردم
و بیز معانقه کرد و بنشاند و خواب را باوی گفت پس گفت هیچ توانی که مرا بمن گردانی از انکه بر من و فرزندان من
خروج کنی فرمود که والله هرگز نکرده ام و در شان من نیست که کنم گفت راست میگوئی پس بیرا گفت
و بیرا ده هزار دینار بده ساختگی وی کن تا بمدینه روز دیگر گفت که هم در شب کاروی ساختم و بیرا
روان کردم از خوف آنکه مبادا التفی پیدا شود و با امام رشید بمدینه بود دوم بار رشید بیرا بمدینه
طلبید و حبس کرد و مائة فی حبس هارون الرشید یقتل الی یوم الخمیس خلون من
شهر رجب سنة ست و ثمانین و مائة من الهجرة و جروی در بغداد است گویند هرثمة
ابن خالد البرمکی در طب زبردست و نظیر نبود هارون الرشید آورده اند چون بیرا زبردست فرمود
که امروز زهر از بردا و اند فردا بر من ظاهر خواهد شد بدن من زرد میگردد و پس نصفی از وی سرخ
خواهد شد و پس نمرد اسیاه خواهد گشت انگاه خواهم مرد چنان شد که فرموده اند در گذشت عنبسة از اسحق
یعنی رحمة الله علیه روایت کرده اند که وی در سفر حج بغداد بن رسیدم جوانی دیدم فربهی گندم گون
بر جامهای خوب پشمینه پوشیده و شمله و کفش خوزی در پای کرده میان مردمان بروان آمده

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اتفاق بر میان ایشان بحجاب نفرین و سواد و ارباب صدق و صفای باشند الیشان از نفرین آزار رضی اللہ عنہ
واقع شد باید کہ اتفاق کردند کہ من بعد بر قاعدۂ معہود استقبال وی نکنند و پردہ را بالا ندارند دیگر بار رضا
رضی اللہ عنہ در آمد الیشان نشستہ بودند دلی اختیار برجستند و استقبال کردند و پردہ بالا داشتند
چون وی درون رفت با یکدیگر گفتند این چہ بود کہ ما کردیم و یکبار اتفاق کردہ کہ بار دیگر آن نکنیم
چون کرت دیگر آمد بر خاستند و سلام کردند ادب پردہ داشتن توقف نمودند خدا تعالی باد را فرستاد
کہ پردہ را برداشت پیش از آنکہ الیشان بر داشتند چون وی درون آمد باد ساکن شد چون قصد برون
آمدن وی شد باز آن باد آمد و پردہ را بالا کرد چنانکہ اول کردہ بود چون آن جماعت این معاینہ
کردند گفتند بر کہ خدا تعالی عزیز کند یا بان خوار نمی توانم کرد بیت کسی را کہ ایزد کند سرفراز ۔۔۔
کسی سر نپیچد ز ۔۔۔ امام محمد بن علی بن موسی بن جعفر وی امام نہم ست کنیت وی ابو جعفر
است و کنیت قام موافق با قرست رضی اللہ عنہ و لہذا او را ابو جعفر ثانی گفتند از و لقب او تقی و
جواد ست و مادر وی ام ولد بودہ ست نام وی خیزران و قیل ریحانہ و قیل سکانہ من اہل ماریۃ القبطی
و لادت او در مدینہ بود در روز جمعہ دہ روز از رجب ۔۔۔ سنہ خمس و تسعین و مایتین بود و وفات وی
روز سہ شنبہ شش روز از ذی الحجہ گذشتہ بود سنہ عشرین و مائتین در عہد خلافت معتصم و قیل مات مسموما
ولیکہ ۔۔۔ بروی دلیل ۔۔۔ در قفای جد بزرگوار کاظم افضل و اولی کہ دست باصغر
مامون مشغوف وی بود و دختر خود ام الفضل بوی داد ۔۔۔ همراه وی بمدینہ روان کرد و ہر سال نیز
در ۔۔۔ رسادی و از وی آرزو کرد کہ بعد از فوت پدر خود رضا رضی اللہ عنہ در سن یازدہ سالگی جد بعضی از
کوچہای بغداد با چہ از کودکان استادہ بود چون مامون نزدیک رسید ہمہ کودکان از راہ بگریختند
جواد رضی اللہ عنہ استادہ ماند خدا تعالی ویرا ۔۔۔ با قبول عظیم دادہ بود باسگی نود و باشگاہ داشت
گفت ای کودک تو چرا نگریختی بر فور جواب داد کہ ای امیر المومنین راہ تنگ نیست کہ بر تو فراخ شود
کہ بر من فراخ شود و مرا جریمہ نیست تا از تو ترسم و بگریزم و من نیکو میدانم کہ تو میگناہ کسی را بکشی مامون را
صورت وی و سخن وی بسیار خوش آمد پرسید کہ نام تو چیست گفت محمد گفت فرزند کیستی گفت از رضا علی موسی
گردی و با خود بازنای شکاری داشت چون از عمارت بیرون رفت بازی را بزد وی ایدا خت ان
از غایب شد و غیبت وی دراز کشید بعد از مدتی باز آمد و در منقار او ۔۔۔ یم خورده و یم زند مامون
از آن تعجب بسیار کرد و از او دست خود گرفتہ باز گشت چون مامون بان موضع رسید کہ جواد را دید خورد
بود در سجد ایستادہ دید کودکان بدستور سابق از راہ یک سو شدند و جواد استادہ ماند چون خلیفہ
نزدیک وی رسید گفت کرای محمد قرمودہ و بعبارت یا امیر المومنین گفت این چہ چیز ست در دست تو
گفت ان اللہ یمشیۃ فی بحر قدرۃ سمکا صغیرا یصعد ھا بنات الملوک و الخلفاء تختزن بعمل
اھل النبوۃ چون مامون این سخن شنید تعجب نمودہ بسیاری بوی نگریست و گفت ابتاع ابو جعفر

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

تذکرہ بانزدہم در مناقب حضرت امام حسن عسکری رضی اللہ عنہ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

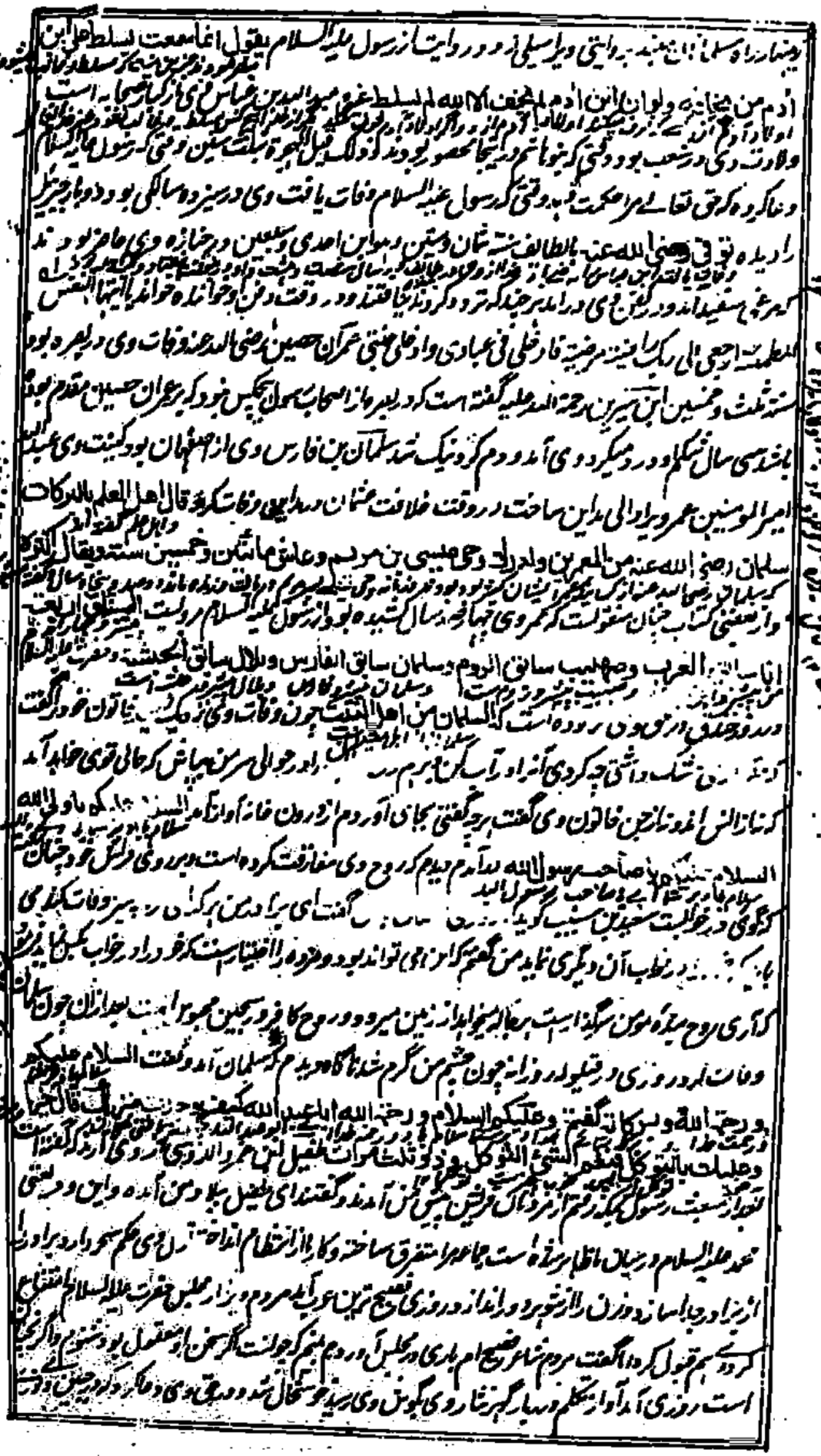

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بدیار مد و فشانه اہل اسلام پاشد طفیل رضی اللہ عنہ یوم الیمامہ شہید شد و پسر وی عمر بن طفیل را جراحت بسیار
رسید و صحت یافت در خلافت امیر المومنین عمر رضی اللہ عنہ عام الرمادہ ک شہید شد حسان بن ثابت آنرا رثا
کرد چون قبیلہ غسان مرتد شد و بقیصر روم پیوست و از آل غسانی حفنہ لؤلؤ ہمراہ رسول با امیر المومنین
عمر برائے ہدیہ حسان بدیہ فرستاد حضرت عمر حسان را طلبید چون حسان رضی اللہ عنہ بدر خانہ امیر المومنین
عمر رضی اللہ عنہ رسید و نیاز و سلام کرد گفت یا امیر المومنین بدستی کہ من ادبی عطا یا را گاہی آن حفنہ کہ
شنودم از نزدیک تو امیر المومنین عمر گفت آری ای حسان قبیلہ غسانی برائے تو چیزی فرستادہ است
و راوی گوید واللہ اعلم ہرگز فراموش نمیکنم آن عجوبہ کار حسان و دم کہ بوی آل حفنہ را شبیہ کرد
بآنکہ ویژہ چیزی بودہ باشد واللہ اعلم لطیفہ پنجاہ و چہارم در ذکر بعضی شعرا کہ از شرب
صافی صوفیہ و طایفہ علیہ شربی داشتہ اند حضرت قدوۃ الکبرا رضی اللہ عنہ فرمود
کہ شعر فی نفسہ اللہ تعالیٰ نہ مذموم نیست بلکہ احیانا حجت است چنانکہ فرمودند ھو کلام حسنہ حسن
و قبیحہ قبیح و آنکہ حق تعالیٰ مفرط از قرآن اسمائی کردہ ما ھو یقول انتہ از آلایش تہمت شعر
منزہ ساخت و علم بلاغت مورد ش را در حضیض تدلی ھو شاعر یا مرج تقدس رسند و ما علمناہ
الشعر و ما ینبغی لہ او اخبار نہ اثبات نہی است کہ شعر فی حد ذاتہ امر مذموم است و ذم است
پیرا و کلام منظوم معاب علوم ملک بنا بر آنست کہ قاصران نظم قرآن را مستند بسلیقہ شعر دانند و
ماندان مصدی عدی بالمدنی را صلی اللہ علیہ وسلم از زمرہ شعرا و نشمارند دراین واضح ترین دلیل
است بر رفعت مقام شعر و شعرا و علو منزلت سحر آفرینان شعرا پایہ شعر دین کہ چون از بنی نفی تہمت
پیری کردند بہ تصحیح نسبت قرآن بہمت او بشاعری نروند با وجود این امر حضرت رسالت صلی اللہ علیہ
وسلم شعر شعرا را متقدم را اصغا فرمودند کہ روزی کعب صحابہ بر ردیف مبارک صلی اللہ علیہ وسلم سرایر
بود فرمودند کہ از شعر شعرا را تقدم بیچ یادداری وی اشارہ کرد و ترک یک ابیات از شعر منتظر
تحسین کردند و نقل از احمد خلیل است کہ دو بیت از قصیدہ دفتر رسول علیہ السلام منقولست قطعہ
تَرَضَّیْنَا قِسْمَۃَ الْجَبَّارِ فِینَا ۔ لَنَا عِلْمٌ وَ لِلْاَعْدَاءِ مَالٌ ۔ فَاِنَّ الْمَالَ یَفْنِیْ عَنْ قَرِیْبٍ ۔
وَ اِنَّ الْعِلْمَ بَاقٍ لَا یَزَالُ ۔ و از اصحاب خود شعر بسیار منقولست بتخصیص حضرت علی را در بوانیست
کہ ابیات او مطلع آفتاب حقائق و معقولات وی منبع کلمات دقایقی کہ دستور اصحاب تحقیق و ارباب
تدقیق شدہ است و اجزاء او لبای کبار و بلغای نامدار منقولست در فضیلت شعر استقصای او بنجح
زبان نتوان کرد بیت خاصہ کلیدی کہ در گنج راست ۔ زیر زبان مرد سخن سنج راست ۔ و رودکی
وی از اوایل شہرست و از اعاظم شعرا ماوراء النہر چنان ذکی طبع و تیز فہم بودہ است کہ در سنت سالگی
قرآن را حفظ کردہ بود و شعر گفتن گرفت بواسطہ حسن صورت و مطربی افتادہ و مدہا موحت او
و زبان او برشدہ و نصر بن محمد سامانی او را تربیت کردہ گویند کہ او را دویست غلام و چہار صد شتر و زر بار بود

Ataunnabi.com

سیرت و بعد از وی هیچ شاعری را این ملکت نبوده و اشعار او و الفهلویات الذی وی صد و شصت هزار بیت است و در این سیرت مذکور است که اشعار او پنجاه هزار بیت بوده است از سخنان لذیذ و رشحات شراب ابیات آن حقیقتین می که هر که بدید و از عشق گداخته نشناخت ✦ برد و یک جو برابر نیک بطبع ✦ این بیشتر دو دان و گر بگداخت ✦ تا بسود او دست رنگین کرد ✦ ناچشیده بتارک اندر نزاخت ✦ در نصیحت گوید ✦ ای بسا حیلی زانه بندی آزاد و گانه داد مرا ✦ زانه را چو همی بنگری همه بند است ✦ زروز نیک کسان غم مخور زیرا نپایدار ✦ بسا کسانکه بروز تو آرزومند است ✦ و بعضی تواریخ چنان مذکور است که پیش از این احداث بخارا ابو دشاه جهان نزول فرموده ✦ و تا بخارا ستادی شدار کان دولت را خاطر بخارا قصور و بساتین آن می کشید از رودکی چیزی بسیار نقل کردند تا بیتی چند مشوق و مرغب وی بخارا گوینده در محل ناب برآهنگ عود ساز کرده بخواند ای ماهی بادجود مولیان آید همی ✦ ای بوی یار مهربان آید همی ✦ ای آب دیده سیل وی بینای او ✦ زیرا چون پرنیان آید همی ✦ شاه ماست و بخارا آسمان ✦ ماه سوی آسمان آید همی ✦ شاه سرو است و بخارا بوستان ✦ سرو سوی بوستان آید همی ✦ آب جیحون زر شود ✦ خاک ما مشک بدخشان آید همی ✦ ای بخارا شاد باش و دیرزی ✦ شاه نزدت میهمان آید همی ✦ چنان در نفس وی تاثیر کرد که با سفر قاصر و کشش سواد سدیک منزل برفت و در بعضی تواریخ این حکایت را بالسلطان سنجر و امیر معزی نسبت کنند و الله اعلم ✦ حکیم سنائی غزنوی رحمة الله در کینیت او ابو المجد مجدود بن [illegible] وی بابد و شیخ رضی الدین علی [illegible] هم ذکر وی در تذکرهای شعرای طائفه صوفیه است و سخن وی را باستشهاد در مصنفات خود آورده اند و کتاب حدیقة الحقیقة بر کمال وی بر [illegible] و اهل دیانت و اصحاب ارباب معرفت و توحید دلیل قاطع و برهان ساطع است از مریدان خواجه یوسف همدانی و بیعت نموده و ی آن بود که سلطان محمود سبکتگین در فصل زمستان عزیمت گرفتن بعضی از دیار کفار کرد از غزنین بیرون آمده بود و سنائی مدیح وی قصیده گفت و میرفت تا العرض رسانیدند کلمن رسید که یکی از مجذوبان که از حد تکلیف بیرون رفته که مشهور بود بلای خوانند بر اکه پوسته لای شراب خوردی در آنجا بود وی از وی شنیدند که با ساقی خود گفت برکن قدح بکوری محمود سبکتگین تا نجوم سمائی گفت که سلطان مردی غازی است و بادشاه اسلام گفت مرد کنا خوشنود است آنچه در تحت تصرف دارد و ضبط نمیتوان کرد و تبدل نمی تواند آورد و بسیاری دیگر ولایت گیرد این قدح گرفت و خورد و باز گفت قدحی دیگر برکن بکوری سنائی شاعر ساقی گفت سنائی مرد فاضل و لطیف طبع است گفت اگر وی لطیف طبع است کودن روزگار آید کرد انی چند بر نهد یافته و بر کاغذ نوشته که هیچ کاری نمی آید و نمیداند و بر آنچه کار آفریده اند سنائی چون از این حالت بشنید حال بر وی متغیر شد و بسبب آن لای خوار از مستی غلبت هوشیار شد و پای در راه نهاد و بسلوک مشغول شد و بسخنان مولانا جلال الدین رومی مذکور است که خواجه حکیم سنائی در وقتی که بحضرت او رفت بر زبان چیزی میگفت حاضران گوش بر دهان او نهادند تا چه میگوید بیت باز گشتم زانکه گفتم زانکه نیست

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ از کتب متقدمین و منقولہ کاملین آن مقدار موثر بود کہ سخنان
وی ملک نسبت جذبہ و دواعیہ سلوک این طائفہ کتاب منطق الطیر تقریر داشتہ و گاہ بود کہ اگر از القاعات
مشکلہ ازین طائفہ یا اسرار معقدہ صوفیہ حل نمیشد رجوع بآن کتاب میکردم گاہی بود کہ پیش
از دست گرفتن آن حل المقامی شدہ و گاہ بود کہ درین مطالعہ از مصنفات متقدمین و اصحاب چند
کتاب را تجریض و ترغیب میکردند اول خمسہ حضرت خواجہ نظامی قدس اللہ سرہ و میگفتند زنہار زنہار
سخنان خواجہ را فسانہ خیال نکنید و مصنفات حضرت شیخ فریدالدین عطار را و مکتوبات حضرت شیخ شرف الدین
منیری و سخنان شیخ سعدی شیرازی و کتب عین القضات ہمدانی را سیار عقیدہ دارند و مصنفات
شیخ اکبر را و تالیفین و ابن سبعین را ترغیب میکردند و میگفتند مصنفات شیخ اکبر را سیار قابلیت و قوت میباید
باید اما بر حسب عقیدہ خالی از فایدہ نخواہد بود و در سال حضرت شیخ حسین مغربی را کہ در ایمیگفتند دی شاہ باز
توحیدیست اگرچہ بدایت حال دارد حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند کہ حضرت مخدوم زادہ شیخ نور
نور اللہ قلبہ میفرمودند سالک را سود مند تر و بہتر مند تر از منطق الطیر کتاب دگر نیست اگر زبان شریعت داشتہ
باشد و حال طائفہ بر و نازل نشدہ بیت تو نئی معنی و بیرون تو اسم است و تو نئی گنج ہمہ عالم طلسم است
و در تاریخ ستہ تسع و عشرین و ستمایۃ حضرت شیخ از بیت کاوان شہادت یافتہ و سن مبارک وی در آن
حال سعد [illegible] سال بود و قبر وی در بیت [illegible] است شیخ شرف الدین مصلح بن عبداللہ سعدی شیرازی
از افاضل صوفیہ و از مجاوران بقعہ شریف شیخ عبدالصمد حنیف قدس اللہ سرہ از علوم دینی تمام بہرہ داشتہ
و از آداب لطیف کامل شعر لسیار کردہ و اقالیم را گشتہ و بہ [illegible] حج پیادہ رفتہ و در سفر ہند بہ بنگالہ سومنات
رسیدہ و بتان را شکستہ و از مشایخ کبار لسیار [illegible] گفتہ اند در سفر بیت المقدس رسیدہ و در بکاسقای
کردہ شش یک چہل سال ہوزی کہ بدایت این کار کردہ در دجلہ در آمد کہ مشک پر کند در سر آب تشنگان بر و گاہ
مردی پیدا شد کہ آب بدہ گفت تو بآب دجلہ رسیدہ آب نخوری این آب را برای تشنگان بردم گفت
آمدہ او دم کہ ہم امروز تر ا بحیات وصال بخورانم اما چون پیر و اہل چہ کار کہ گفت و غایب شد
بعد از ان شیخ ہر گہ آب میدادند می گفتند کہ یا خضر آب بگیر چہل سال در زین تحکم گذشت کہ خضر بگیرد
پستان بعد از چہل سال ہمان مرد پیدا شد کہ الشربۃ بحیات نوش کرد و داد و بصحبت حضرت شیخ الشیوخ رسیدہ
ملازمی استفادہ کردہ و یک سفر حجاز بوی ہمراہ کردہ و بر شعر او آنچہ صلا از عالم غیب آمد در مقدمہ
کتاب اشعار یافتہ وفات وی در روز جمعہ شوال در نصف اخیر سنہ احدی و تسعین و ستمایۃ بودہ
شیخ فخرالدین ابراہیم المشتہر بالعراقی وی صاحب کتاب لمعات است و دیوان شعری مشہور است
از نواحی ہمدان و در مقبرہ سن حضرت قران کردہ و بغایت قرآن خوش میخواند چنانکہ اہل ہمدان شیفتہ آواز او
و بعد بتحصیل علوم اشتغال فرمودہ کہ در ہفدہ سالگی مشہور مدارس آن دیار شدہ روزی جماعت قلندران
بہمدان رسیدند و با ایشان پسری صاحب جمال بود و بوی مشغوف عشق غالب مجرد تلقی بصدق جان

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

.Ataunnabi.com

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

ایشان بیرون آورده و تربیت کرده تا بمقامات عالیه رسید پس اجازت مراجعت خراسان داد و بهرات آمد اهل هرات
بر مرید و مستفید وی شدند حضرت قدوة الکبرا را میفرمودند که از بعضی مردم ملتان چنان استماع افتاد که
حضرت پیر جیتی را نیز حضرت شیخ یک دختر خود بالعقد نکاح در آورده اند چنانکه حضرت شیخ فخر الدین عراقی
را دین هرد و اعزه در یک شهر آن و کتاب مشهور لمعات و نزهة الارواح تصنیف کرده اند و لیشرف
نظر شیخ در آورده اند فرمودند که لمعات بالنسبت خاص واقع شده و نزهة الارواح هم خاص و هم عام بحسب
حیثیت خود بهره برد و اللمعات لمعة دیگر دارد و وفات وی سادس شهر شوال سنه عشر و سبعمایة قبل
از تاسع و تسعین و ستمایة بوده است و قبر وی در مصر خ بالست بیرون گنبد مزار صدر الدین جعفر طیار
رضی الله عنهم متصل آو صدر الدین اصفهانی چنان استماع افتاد که وی از اصحاب شیخ او صدر الدین کرمانیست
و این نسبت به از آنست و دیوان اشعار بهت و غایت لطایف و ترجیعات وی مشتمل بر حقائق و
معارف و مثنوی بر وزن اسلوب حدیقه سنائی جام جم در آنجا لیس لطیف درج کرده و ازان مثنوی
این ابیات بهت مثنوی او صدی شصت سال سخن دیده ام ۴ تا شبی روی نیکبختی دیده ام ۴ سر گفتار اجابی
نیست ۴ باز گردیده کین بازی نیست ۴ سالها چون فلک بسر گشتم ۴ تا فلک وار دیده در گشتم ۴
بر سر پای چله داشته ام ۴ چونه از بهر وله داشته ام ۴ در و ۱۰ خلوتیست با یارم ۴ و ز برون در میان بازارم
کس نه بیند بین سوت من ۴ نه زند کسی بگلوت من ۴ تا دلم بدوست پیوستست ۴ هیچ نادر نه نشستست ۴ و مثنوی قصیده رائیه حکیم سنائی را جواب گفته و مدد ابیات او صد و هشتاد و خوا ند مطلع
آنست ابیات سر بزند من ندارد یار ۴ چون توان شد نخجیر خود دار ۴ کار ما نکست و نه بهم
بهتر ۴ آن یکی تن بنید بند دگر ۴ هیچ نیست تا نه گویم راز ۴ محرمی نیست تا نه نالم زار ۴ قروی در سنه
تیر تراست و تاریخ در آنجا نوشته سنه ثمان و ثلثین و سبعمایة و افضل الدین خاقانی بر چند وی ثنا کرده
شاعر فلکی بهت لیشعر شهرت تمام یافته چنین گویند که وی را و را اطوار شعر طوری دیگر بوده که شعر و جنب او
کم است چنانکه خود میگوید بیت شعر چه باشد بر من تا که نم افتاده ۴ بهت مرا فن دگر غیر فنون شعر او ۴
سخنان وی بر بن منوال بوده است قطعه صورت من همه او شده صفت من همه او ۴ لاجرم کس من و من
کس نشود اند بهتم ۴ نیم هیچ و دی تا که گویند آن کیست ۴ چون بگویند مرا باید گفتن که منم ۴ و رجائی
دیگر میگوید قطعه عشق نی مشتریهای بر نظر گیریا ۴ بر و بهت بحبت بهتی ارا ۴ ما و شما انیقدر بخود مشغول
نکنه که گویند در حق او شما ۴ و ازین قبیل در سخنان وی بسیار است که بوی آن می آید که وی را از شرب
صاف صوفیه شربتی گل بوده است وی در خلافت المستنجد نور الله بوده است قصیده عربی که گفته در
وی کرده است ما از جای دیگر چنان معلوم میگردد که ممدوح او اسیار لوشیر و شروانشاه و منوچهر بوده اند
شروانشاه که او را خاقانی میگفتند و برا تربیت کرده است و آن آنست که در قتلغ تیمور الشاه گرفت
او گرفتار شده شروانشاه گفت که شعر از مصاحبت ملوک خوش طبع میکردند و قابلیت شعر پیدا می کنند و فضلا

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بعکس آن بمکیفتند آخر قرار بران افتاد کہ تا یکی از بیت لسم خبر الشاہ پسری ہم بماند از در دولتی و در صدد
تربیت او شدند اول تعلیم نشاندہ چون سواد برآورد گفتش کہ گاہی شعر ہم بگو و معلم گفت کہ وقت التعلیم
شعر گفتن و ترغیب بابیات سفتن کن چون پسر بخدمت خاقان بمکتب خانہ گیرفت در راہ دید کہ شتری
در بیابان زار روی نہادہ است بخاطر پسر رسیدہ کہ این شعر گویم بیت ای اشتر اگر کردنا دانم چہ خواہی کرد نا
گردن دراز کردہ بنجواہی چرد نا + روز دیگر بملازمت خاقان آمد و این بیت بر کاغذی نویسانیدہ آورد
پادشاہ چون خواند خندہ در گرفت گفت کاغذ را مباد افضلا باید بر در محل آسودن خود بر چوب سقف بستہ
داشت دلپسر را ہر روز ترغیب میکرد و اتفاقا ارکان دولت او بہمدیگر کنکاش کردند کہ پادشاہ را بکشیم
آخر قرار بران افتاد کہ از جراح مردانہ باید ساخت و پیرایہ بسیار قبول کردند وقتی کہ در خلوت میرود
آنجا در دقیقہ تراشیدن سر کار خود بکند الجراح ہم قبول کرد چون فرصت یافت ہم دران خلوتخانہ گاہ
پارہ کاغذ آویختہ بود چون جراح سر تراشید پسر یاد دہنی کہ موئی زیر نیخ خولست کہ بگیرد و نیخ زند چون چشم
پادشاہ بر آن پارہ کاغذ افتاد ہم در زمان خواند مصرع ای اشتر اگر کردنا دانم چہ خواہی کرد نا +
جراح را زہر دست یافتہ و در محل اعتبار در آمد گفت پادشاہ سلامت از من خطائی شدہ
وزیران تو این توطیہ برای کشتن تو کردہ اند پادشاہ سیرت غریب دست دادہ چون استفسار کرد
جراح تمام قضیہ سر گذشت بعرض سایہ پادشاہ بیت او و امباک گرفت کسار از خان گرفتن برآورد
بدل او را پسر خواند و بنسبت خاقان خاقانی لقب شد و مربی او بمرتبہ در کار شد کہ سر حلقہ فضلای متقدمین
گشتہ پدرش در رود گریبود چنانچہ خود در شعری تراشیدہ است بیت نوح نرلیس نام زشت گریبا
من بدی + تنظرہ بستی زجوب بر سر طوفان او + نہایت خاقانی رایت حضرت نظامی است قدس
سرہ باندک مطایبہ ہم بیگانہ شدہ و نیز قصیدہ رائیہ حکیم سنائی را جواب گفتہ و صد و ابیات از صد و شصت
گزیدہ ساختہ ابیات الصبوح الصبوح کاندکار + الہنا الہنا کاندکا + کاری از زندگی
چو آب حیوان + یاری از خوشدلی چو نوبہار + خیز بیگاہ الوقت صبوح + سیکند بعیثان زدیدہ
شارہ و آخر قصیدہ میگوید ابیات این قصیدہ زجمع سعیات + خامن استاد غرایب اشعار +
از کعبہ گرد آورند + کعبہ بر من قشاذی استار + از دلقا سنگ اقفای سنگ + و امراء
یقین کند الکار + قولی المقتضی منہ حسن و استعین و حسابہ شیخ نظامی و بیرایہ علوم ظاہری و باطنی
و مصطلحات رسمی تمام داشتہ الا الزہد دست و انشتہ یکی از ناکا بر نقل کردہ از گنجہ کہ شیخ از علوم
غرائب و عجائب بہرہ وافر داشتہ از جملہ کیمیا و سیمیا و ہیمیا کہ عالم سکار است منسوب بایشان بود
پادشاہی بود شیخ را تکلیف کرد کہ بیایند شیخ با دامن قناعت و کفرات کشیدہ بود و التفات
بحکم پادشاہ نکرد پادشاہ گفت خوب چون شیخ نمی آید ما بملازمت ایشان رویم پادشاہ با جمعی از ارکان
دولت و امراء ثواب سوار شدہ روی بسوی کلبہ شیخ نہادند چون نزدیک حجرہ رسید دید کہ اژدہا

از حضرت نظامی گنجوی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

زرین دخرگاه سیمین و انواع خیام برپا کرده اند و لشکری بی نهایت گرد سراپرده پادشاه فرود آمد و تعظیم
تمام در آمد از یک سراپرده تنها راه او و درون و او ندبانی ارکان دولت بیرون ماندند خود را گم کردند
چون پادشاه را درون بردند دیدکه بر کرسی زرین و تخت مرصع شیخ نشسته است و بالوان ملابس فاخره
در وقور حیات بسیار در پیش شیخ ایستاده و زرین کمر بستگان و خنجر کشیدگان در گرد شیخ استاده
پادشاه و همه کسان انگشت بدندان شیخ چون دیدکه پادشاه می و همه تصرف خود را بر طرف ساخته دید که شیخ را تعظیم
کهنه در بر دارد و میراث پدر شیخ تسلیم کرد و فرمود که دولت و جاه و نیوی اهل چیزی نیست که مردم باو ناز کنند
و مفاخره می نمایند پادشاه در محل عذر و آمد امثال این از حضرت شیخ بسیار تعلل و حکیم پیشه بود و
که علم کیمیا میدانستند بلک و جلد ثانی سکندر نامه بوی ایمائی کرده از قوت روحانیت ایشان بر رتبه عالیت
آیینه و شعر ایشان دخل کرده و بر کرامتی اظهار اهمیتی کرده سرش از تن جدا شد و دیگر سخنان ایشان در
کتاب بطرایق تعرفه مذکور است و سخنان ایشان بهر نیتی که کسی مداومت کند البته مقصود آن برآورده
گردد چنانکه فرموده اند بیت اگر نا امیدیش گیرد بدست ۔۔۔ بدست آورد هر مرادی که هست و تاریخ
وی در سکندر نامه مختصر گفته سنه اثنین و تسعین و ستمایه بود حضرت قدوة الکبرا و سفره مذکور شیخ
وی که پنج کس اشتهار یافته اکثر بیت های سلطان نامه وی سرزده است و بیشتر سخنان او بی بدل افتاده اند
برچندکه مردم در جواب او سرزده اند اما بچکیده ۔۔۔ برآمدن تعالست مگر بر سر سخن می پی برده اند
ما خوب برده اند و آن هم بالتفات حضرت سلطان التساریخ بوده شیخ کمال خجندی قدس سره وی بسیار
بزرگ ۔۔۔ اشتغال بشعر و تکلیف دران سر و پیش آلوده باشند که ظاهر مغلوب باطن نشود و از رعایت ادب
عبودیت باز نماند چنانکه خود میگوید بیت این تکلفهائی اند شعر من بدکلمتی یا حرامی هست و علی الدوام
بریاضات و مجاهدات سپرده حضرت خواجه میفرمودند که وی چندگاه در ساس بود و دام گرفتن گوشت حیوانی
نخورده کمالات وی از شعر و معانی وی ظاهر است احتیاج بتعریف و توصیف نیست وفات وی در سنه
سبعمائة بود و قبر وی در ۔۔۔ برسر قبر وی این بیت کنده اند بیت کمال از کعبه نزد یار رفتی ۔۔۔ بزیارت
آفرین مرد اندرفتی ۔۔۔ مولانا محمد شیرین مشهور بمغربی قدس سره وی مرید شیخ اسمعیل سیبی است که وی از اصحاب شیخ
صدرالدین عبدالرحمن محمد سنغرانی است قدس الله سره و بعضی سیاحت خود بدیار مغرب از دستوری از
اصحاب شیخ محی الدین عربی خرقه پوشیده و کشف حقایق و دقایق از انجا کرده و رسالات وی از تصنیفات وی
و دیوان مصطلح دارد تخلص بجام جهان نمای که مجموعه کلیه علم التصوف و ابتداء رج کرده الحق توان گفت که بی
نظیر است بکسی از پیش طالفه ازان نوع تصنیف موجز و مختصر جامع و مصل و فروع و تصوف دست نداده
و صحبت بخواجه کمال خجندی که موجب مطلع وی بود و لطیفه سابق مذکور شده است وقتی شیخ اسمعیل سیبی
را وظایف و جامه می فرستاده خدمت مولانا را تیز تکلیف کرده مولانا این غزل گفته و بعزیزی سپرده بیت تا مهر تو در دل
ذره درست گذشتم ۔۔۔ از جمله صفات از پی آن ذات گذشتم ۔۔۔ احسان کردند و ذات وی را بسیط و نامحدود

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ذکر خواجہ حافظ شیراز

ذکر سلطان الشعرا امیر خسرو دہلوی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وقت تنگ بوده که هوش از دست داده بودند جماعت از فضلا مثل خواجه خسرو و خواجه منصور یزدان
وی رفتند گفتند که ما را می شناسید که ایچه کسانیم میر حسن چشم وا کرد و گفت بنده سخن از نیم هم نفسلا پسند نفهم
که سبحان الله در چنین وقت ظرافت از دست ندادند دران بیماری حق تعالی ایشان را صحت داد متولیت
که در تقدیم و تاخیر میان هر دو اخوه در محافل ملوک ابدک گفت و گوئی شده و موجب این تکلفت در خاطر
گاه گاهی میشد آخر امیر سید مبارک جامع ملفوظ حضرت سلطان المشایخ که در میان شد و پسر خواجه حسن
را بخانه حضرت میر خسرو بدختر حسن عقد مثل طلب چون این سخن بسمع مبارک حضرت سلطان المشایخ رسید
بسیار پسندیدند همچنین همه اصحاب را موجب بهجت و سبب فرحت شده و کز خرنوی حضرت خواجه
حسن بملازمت بادشاه رفتند و ابای آمینی کردند بادشاه خود آمده و اسباب جهاز دختر هم رسانده و چون امر
نفرتوازین ممر بود جمعیت خاطر شده و ملفوظ فوایدالفواد را که ابتدا کرده بودند بعد ازین هم شب و روز در سواد
فوایدالفواد اشتغال فرمودند والله اعلم تا آخر ماه که از سواد و بیاض او پرداختند بکاری دیگر التفات نکردند
بفرمودند الحق آن ملفوظ جامع الحقایق اسرار دعاوی و دقایق انوار از امتناهی هست چون در ولایت رفته
یعنی در ولایشان موجب حصول معالی و سبب وصول امانی شده و دستور شده که از اکابر ولایت را جمع
نوشتن باعث شده چنانکه خواجه بها والدین نقشبند را باسلوب آن کتاب شخصی جامع صفات الشان
شده و فقیر را الزلت تصوف کرده بنا التصنیف شدند و کتاب در ولایت رسید یکی فوایدالفواد دوم مکتوبات
حضرت شیخ شرف الدین که بسیار از دو بهره مندیم و سوم [illegible] که مکتوبات فقیر جمع کرده آن باسلوب بود

لطیفه پنجاه و پنجم در صدور برخی خوارق بلسبت بعضی مردم از حضرت قدوة الکبرا و خوارق عادات ممکنه و طوارق کرامات جمیله مشرب "[illegible] مرتبه است که استقصائی از زبان او خارج
حامه دو زبان کرده آید ریاضی الفاس در اکیات توان حد دیده اند با کز خامه شرح او بدیدطبع بخست
دریای بحر را که نواند شمار کرد یا از جوهری با سخن آرای سخته یا الابر سبیل تمین و تبرک بعضی از اوقات که مناسب
حال بوده آورده میشود ذکری در خوارق حضرت قدوة الکبرا اقتدا در وی حضرت الشان عزم
قصبه جانڈی نور بدبر بجهت ادای نماز جمعه تشریف فرمودند دران قصبه شیخ زاهد که با نوع زاهدانه
پیرایسته و اوصاف عابدانه آراسته بود ازین سخن از وی بشرتی یافته بود که در بعضی از سنبها از حجره خود نقدان
مینماید چون نیک تفتیش میکردند بر آب سرد که کناره قصبه میرود سجاده انداخته نماز میگذارد و باین شهرت
بعضی از مردم نواحی معتقده و اشتغال کردند حضرت الشان برای ملاقات شیخ زاهد رفتند چون در میان آب رسیدند
ادای نماز کرده حضرت قدوة الکبرا فرمودند که رحمت باد که عزوان دار استقل در راه خدا بهم رساینده
اید و دست مبارک بر پشت زاهد آوردند چنانچه از شفقت و رحمت بر حالت او هم چون از زیر پشت
دست خود بیرون پشت پناه عالمیان آورد قطعه پناه پشت جهانی تراسزد که اگر فراز پشت جهان دست
رحمت اندازی ۴ چه حد پشت دوتائی که در برابر تو کند خیال سر افرازی و طنازی ۴ حضرت الشان

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

عجب استکرابادان شود در اندک فرصت سخن بظهور پیوست و آن چنین که حضرت قدوۃ الکبرا از سفر دکن
می آمدند تزول در مقام کالپی افتاد و در آنجا اصحاب را خوش آمد بعرض رسانیدند که چند روز در اینجا میباید
آسودن که موجب راحت دل و سبب ترکیب آب و گلست چندی توقف بسر بردند یکی از اصحاب گزیده
و احباب سیده را رخصت داده و فعلی سر برزده که موجب رنجیدگی طبیعت شده فرمودند زهی
آب و هوای آن تواحی که چنین مستعد و مخلص از وی آن نوع فعلی شنیع سر برزده که باعث رنجیدگی باشد بعد
ازان نفس مبارک راندند که این نوع اقطاعی است که هر که در اینجا سر در آورد پادشاه و ارباد شاه خود سر خواهد
کشید منه حضرت قدوۃ الکبرا در زمان حین که از سفر دکهن می آمدند در ولایت گجرات بقصبه ترق
نزول افتاد و در انجای دلکش و ماوای خوش بود چند روز توقف افتاد شخصی از قصبه بنسبت حضرت
قدوۃ الکبرا سخنی نامناسب گفت چون بسمع مبارک رسیده فرمودند مقامی که چنین مردم باشند
عجب است که ماه آتش می افتد در سخن گفتن بودند آتش در افتاد و تمامی قصبه بسوخت بارها شنیده
ماه آتش می افتد چون مردم معاینه کردند خانهای چوبین و سنگین ساختند قطعه بآتش امینت کردند
خانه ایست که آتش در زبان پاک باشد کز این آتش نمی خاشاک سوزد و زان آتش همه اطلاق
سوزد و همدران مرتبه می آمدند در قصبه کوبه کلی تزول فرمودند انجا هر سال آب طغیان میکرد که مزروعات
مردم خراب میشد اتفاقا درین سال زیاده آب شد که مجاهد مسلمانان آمده بعرض رسانیدند که
مردم را زمان بسیار و خسران بیشمار میشود فرمودند که چه مقدار مزروعات خواهد بود گفتند هزار بیگهه
یا زیاده خواهد بود پاره کاغذ طلب کرده نوشتند کای آب از عبدالله اشرف السمنانی را معلوم
باشد که سید توچون امر حق تعالی است باید که بامر الله تعالی لنان حد کرد و ایستاده باش تجاوز
نکند خادم آورد و قصه آب داد و حد قیام نمود بامر الله تعالی متجاوز نشد رفت تا هان حد که نمود
بودند و علامت ساخته داشتند و ایستاده شد ریاگی زهی دریای در معرفت حق و کمال ایمان
لا ساحل گویند و ایمای گر کند بر بحر و بر ۱ در و دریا بجا گی خود کپوند و از زوی بر و بیکبار
هم خدای تشریف برد بودند چون منبت بر دیلیه استعار کردند قبول نکرده بعد از زوی هم خدائے
برآورد از انجا بسوی وطن می آمدند شخصی پیر که سالها بکار کشتی بسر برده بود آمد زد که امروز روز خوش
است حاجیان بکعبه مقصود خویش میرسیده باشند چه خوش بودی اگر ان دولت هر فراز می شدند
این آرزو میخواهی و بسمع مبارک رسید فرمود که کعبه بس گفت بیت زهی دولت اگر باشد نصیبی
گفتند بیا آمد و دست مبارک خود نشانت کردند که بر و بحر و بر زبان بر آسمان خود را کعبه یافت اند
بجا آورد سه روز دیگر بود بخاطر رسید که باشد که مراد وطن بساند بمجرد خطور این خطره حضرت شانرا آگاه
استاده سر در قدم آورد فرمودند بر و سر برآور و خود را انجا نه یافت سبحان الله چه تصرف است
الحقیقت قطعه زهی ره دی که همچو صبح صادق یافت ۱ اگر حکمی کند چون صبح صادق یافت ۱ بلبرعت تیز رو چون صبح صادق

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

از مشرب بدم در مجمع یافت ✤ حضرت قدوۃ الکبرا بر و احمد آباد نزول فرمودند و اصحاب بر سبیل تفرج
بجایی رفته بودند که گذر بنگلہ ای افتاد که بر آن نگاروان شهر بودند و ان جماعه فقیری بود و بصورت نگار چینی با آنکه
چنین خوشه چین از خرمن حسن او بود گفتند این را مثل نیست به دیگری گفت صورت سنگین و بهار خاز
چنین تر اشیده اند که هیچ صورت با آن صورت یعنی نسبت ندارد و مولانا گلخنی که در ین جماعه بود نمی
الحال برخاست و روی بسوی بتخانه نهاد چون آنجا آمد صنمی در نظرش کار کرد لبصد هزار جان و بر گرفتار
شد بر چند پند و نصیحت کردند زیاده می شد مصرع که عشق آتش است ای پسر پند باد ✤ چون مدتی
برین برآمد حضرت قدوۃ الکبرا او را طلب کردند حالتش عرض رسانیدند گفتند میرویم و او را
در پایم که حال دارد چون تشریف آوردند خیلی مردم و اعزه همراه آمدند چون نظر مبارک بران
دل ریش افتاد بحالتی دریافتند که هیچ آفریده را مبادا هرگز این افتاد آفریده مباد با طلاع حالت وے
رقمی کردند و فرمودند که چه خوش بودی اگر این صورت سنگین جوهر روحانیت یافتی هنوز از زبان
مبارک تمام برآمده بود که صورت جاندار شد غریو از عالم برآمد که سبحان الله چه احیای عیسوی است
یک بیت از و قطعه مسیح دم که برآمد بسیر گاه جهان ✤ بدید صورت سنگین که جان بخود دران ✤ دمید
در روح بدم در دران تن سنگین ✤ شنده بصورت ... انیان و گشت روان ✤ حضرت امیر خواجه خسرو
رحمة الله علیه وی قدوه قابلان شعرای کاملین و زبده شاعران فضلای متقدمین پسرے داشت که
طبعش بر از مدرسش شده که احمد خلیل گویند و پرسش شده که هر چند پدرش سعی کرده بجایی نرسیده
و طبعش بشعر گوئی نزدیک میدهد روزی حضرت الیشان را در آنجا گذر افتاد بتخانه خود برد و با اصحاب ضیافت
بهم رسانید و بعضی اعزه شهر هم آمده بودند او پسر خود را آورد و بعرض رسانید که این پسر غایت بلید
طبع است هر چند که سعی کردیم بجایی نرسیده اکنون امید وار از نظر در و ایشان است حضرت
ایشان را غریب نمود و زبانی نیک اندند که از حالت در بشیره سیالون و در جبهه میمون آثار اشد فرمودند
که این پسر را که میگویند بلید طبع است بر از بلد میناید بحر و این سخن از زبان برآمدن برادرش و هوشی
برآمد و سخن در آمد چنانکه اهل مجلس معلوم شده که سخنان وی بخلاف ماضی اند حالتی دیگر روی نمود باز فرمودند
که چون شعر گفتن میراث شماست چرا شعر نمیگوئی همدران وقت این شعر از زبانش برآمد قطعه آفرین
بر طبیق طبع کزو ✤ گوهر انگیز و جهر افشانیم ✤ اثر تربیت بود کزوی ✤ هم سخن گوئی و هم سخن دانیم ✤
غریو از مجلس برخاست و پدرش سر در قدم او رد و اعزه زبان آفرین بر گشادند و بزبان مقال میگفتند
قطعه زهی مسیح زمانه که مرده طبعی را ✤ حیات شعر بخشید و هم روان گوئی ✤ چو آنچنان کرا ز ظلمت طبیعت او را
روانه کرد بهر سو روان روان گوئی ✤ کار منشات اوست این قطعه در مناقب وارد سید علی قلندر که
سیر زمین و سفر خافقین در تحت قبه نیلگون و زیر سدره کرده بود و صحبت اکثر اولیای روزگار را دریافته
چندی از اقران را پایه بالای آورده جامع و صول منون صوفیه و صاحب اصول علم سیمیا بوده قلندرانه کلاه از

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

سلالای انگوش ہوش سکان علم علوی رسیدہ و مناصب درویشانہ کہ صیت تلالای او کوس گردون
دریدہ ہمراہ داشت رباعے تلالیش رسیدہ گوش جیحون ۔ علالایش دریدہ کوس گردون ۔
جہانی از صدائش بار کردن ۔ بدل آوردہ میل بازگردن ۔ قریب بایں مضمون کہ بریک بجلیہ نخود آراستہ
و بخلقے پیراستہ در روح آباد حضرت قدوۃ الکبرا رسیدہ ولیکن شرایط آداب نورزید بضمیر منیر
کیمیا تاثیر مخفی نماند کہ قلندر بایں مقام آمدہ و خرقہ نمی نام آوردہ چون از حال التفات پرداخت گوی اعراض
در میان اعتراض انداخت کہ خطاب جہانگیری کہ استقبال ارباب علوی و سفلی را دخال او بحوالم صوری
و معنوی است بیک شخص عجب می نماید چہ اولیای روزگار و اصفیائی بادار ہر یک بحسب مراتب ولایت
خود جہانگیر اند جہت تخصیص بشما چیست فرمودند کہ شما شیخ الاسلام روزگار و محتسب مقام اسرار ستید کہ
در تحقیق این نوع امور متفحص و رائید گفتہ اید و از حال تفرد باید بیت بر و بکار خود ای واعظ این چہ فریاد است
مرا فتاد دل ازرہ ترا جہ افتاد است ۔ قلندر گفت اگر از جذبہ من جنود الہدیٰ برآمدہ ایم از بہر تحقیق مقامات
درویشان است و بہر تفریق حالات ایشان بلی آنکہ بتحقیق خطاب شما نمیکنم نمی روم جہانگیر مراد از
جہان حوصلہ کشور و قرصہ دہر است پس ہر کہ امروز از مشائخ مقتدای ہر فقعہ و پیشوای ہر عرصہ ستند
کہ قیام آن عرصہ بی وجود وی ممکن نیست و اگر مراد از زبان ولایت معنوی کہ مقامات اولیای
ہ ۔ ولایت پس بطریق اولی ہر کسی از اویس ۔ ۔ ۔ محارس و محافظ امصار و ولایات اند حضرت قدوۃ
الکبرا را میفرمودند کہ این فقیر کمی کمینہ از ملازمان بارگاہ عالی و خاکروبان درگاہ معالی حضرت سیدیست
علیین مرا بمقتضای آلا لقاب تنزل بین الشمار باین خطاب مخاطب کردہ اند و طرفہ عجب میت از خواجہ
ہم چون ایاز ۔ بالطاف محمود مسرور کرد ما سی جنبی راز ست کمال ۔ چہ نقصان از نام کافور کردہ باسید علی
قلندر گفت بخطابی کہ ہمگنان را کاملان عصر و کملان دہر مخاطب نکردہ باشند شما چگونہ بان خطاب مخاطب
کردہ اند فرمودند ای عزیز تو در سلوک مسلک ترتیب یعنی ثابتہ خود نرسیدہ چون سالک ابتدا از سلوک براہ
اعیان ثابتہ خود در سد سیروں باز بر ترتیب سکانہ نخواہد بود اول سالکی است کہ علم بعضے از اعیان ثابتہ او جامع
جمیع شیونات ثابتہ و حروفات عالیہ ست دوم سالکی است کہ علم بعضے از اعیان ثابتہ او شامل باشد سیوم سالکی
است کہ شمول علم او باعیان ثابتہ خود فقط سالک اول اگر یعنی ثابتہ خود بر سد مطلع بر جمیع اعیان ذاتی الہی
و اسمار صفات امتیازی خواہد بود چنانچہ غوث و قطب کامل سالک دوم بعضے از اعیان ثابتہ ذات مطلع
خواہد بود چنانکہ اولیای متوسطہ الاحوال سالک سیوم مطلع بر اعیان ثابتہ خود و انچہ در ما ماراد خواہد بود پس سالک
اول الذکر بر احکام جاریہ عالم از اول تا آخر بر چہ بست می باشد چنانچہ حضرت صاحب ۔ ۔ ۔ صوص رفتوحات مکیہ
از اطلاع خود بر عالم خبر میدہد کشف المحجوب بعضی و لیس فی الکلیہ چنانکہ شرح وی در طریقہ سابق مذکور شد
پس از بنجا استدلال توان کرد کہ اگر سلوک یکی از اولیای خدای از زمین قلیل باشد و اعیان ثابتہ او استیعاب
ہر حقایق جہان علوی و کیہان سفلی چند عجب باشد کہ او را جہانگیر میگفتہ باشند سید علی قلندر گفت کہ دیگر اولیا نیز

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

سلوک خود را تا این مرتبه رسانیده باشند و طریق وصول سپرده چرا آنها را اجمالی نگویند فرمودند که طریق وصول
بوفور روزگار حصول اولیای مدارج مختلفه است و هر کسی مقصدی دیگر پیش گرفته اند کسے بر ہنا بادیه در گرفتن عاشق
بعضی در راه موافق دارند و آنها دارند که سلوک خود را تا این مقام رسانیده باشند و مجمل مقصود را بدو داده
چنانچه از فصوص معلوم میگردد و گفته من ولی الله طویل العمر کبیر الشان مات ولم یحصل لهم
سلوک القلب ست طالبان خط و خالش گرچه آید بشمار ۔ لیک طالب آن بود کو طالب خالست کار
با وجود این یعنی از منتهی نمیشوند و حصول این مرتبه را برای دیگر گفته اند و آن آنست که در بیخبر از وجود عارف سالک
مستی پیش نمی ماند کرام سعادتمند بود که بشرف این مقام شرف گردد و ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء ۱۱
بعضی دردمندان سوز نگار و سایران جانسپار خیال عالی همت افتاده و طالب وحدت گردیده اند
از رتبه وجود تر و شان کثرت از لمعات تجلیات و نفحات صفات و تقیدیوی آزاد میگردند چنانکه مجذوب شرع
هم ازین واقعه خبر میدهد بیت علم همت آنم گزیر چرخ کبود ۔ زیر چنگ تعلق پذیر و آزاد مست ۔ یعنی کو وجود
با سایر از حیثیت خصوصیات مسمی بین شرک پس ایشان بحکم بقیه سری که در دلیشان راست بدل و جان
آزادگان میخواهند و طلب آن می نمایند که پرتوی فرو از جمال بر ایشان تابد و ظلمت چنان برانداز د که ایشان را
در شعوری بخود واگذارد و شعور بقا را در فنا خود بیابند اشرف تو از شعور فنای فنا گذرد و خوبی اگر بقای که
جاوید کش بقاست و در اینجا زبان خالش بین ترانه مترنم گردد و کل شیء هالک الا وجهه بیت
هر که آید بحر توحید ش ۔ یافت در خوش آب تجرید ش ۔ رو بر حضرت وجوب ثنا و لیبقی وجه ربک ذو الجلال والاکرام
علیها فان ویبقی وجه ربک ذو الجلال والاکرام کل من علیها فان ویبقی وجه ربک ذو الجلال والاکرام
سوای ذات ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ باقی نمی ماند مگر الله یگانه ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ غایه این مقام مقام حضرت الکلیه
بمقام ادانی و لکل وزیته نصیب من القاب القوسین و علامت دیگر حصول این مرتبه آنست
مقام ادانی ست و نیز هر کامل حصه الیست از مقام قاب قوسین ۱۲ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦
که غیر هالک گردد و مغایره و منافره از حواس صوری و معنوی زوال پذیرد و هیئت بعد کل قوة عمل
غیرها و هذا هو المقصود من الحقیقة و الفطرة الاغیر ۔ سید علی قلندر گفت بدین سخن
غیر خود کند و امنیت مقصود از حقیقت و بیدالیش ۱۲
که قوای عمل قوای دیگر کند معاینه می باید در بشره حضرت قدوه الکبراء تغیر پیدا شد و آنگه صورت غضب
بهویدا گفتند این یک معاینه کن که در وصف من یک حس از احکام حواس دیگر را شامل ست طبعی بر آن
نیز آثار و ید دست مبارک را تا ندانند معرفة الیقین تمام آنش نیافروزد و آتش دیگر که در دیگ
بیرا ریخته بهم را خورد و همچنین باحکام سایره و شاید باور هم از دست مبارک ظاهر شد آری از دست مبارک بهر چه گوید
میشود با وجود چندین معاینه قلندر گفت هر چند که چنین است و لیکن این خطاب جمالی از ولی است بجلال و شاهنشاه
این سخن بسمع مبارک بها لک بلند گفت که خطاب جهانگیری را چه میگوئی ای گدای جهانگیر چه باشد بلک

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

جہانگیر بستم ہنوز سخن تمام از زبان جست نہ برآمدہ بود کہ مرغ وحشی آنما شیانہ قالب پرواز کردہ و طیران
و صحوای خذلان آغاز ابیات زہی مشہبا زہ کرلا ابالی ۔ کرمی پرد بال لایزالی ۔ چو عنقا کر گوید بہر پرواز
جہانرا برزند تا قاف آواز ۔ چو گردد گوئی چوگان بازد دست ۔ بیندازد چو گو بالاش از پست ۔
بعضی اعزہ چنانچہ حضرت کبیر و قاضی رفیع الدین و شیخ رکن الدین شہباز و شیخ اصیل الدین سپید باز و
شیخ جمیل الدین جرہ باز و امثال غیر ہا حاضر بودند ہر یک بمشاہدہ این امر غریب و بمعاینہ این حکم عجیب انگشت
در دہان نہادند و بسنہ بشاکہ افتادند و ہر یک سر قدم شیخ آوردند و بر مجلس بیقاست کہ ہر کہ چنین خارق از
ہیچ عارف و لائق تدیدہ و سلوک نشنیدہ اصحاب سید علی قلندر و بخیر و تکفین وی اشتغال نمودند چون بدو روز
ازین اجرا گذشت سر حلقہ قلندران او حضرت شیخ کبیر و سید حاجی عبد الرزاق نور العین را گرفتہ بحضرت قدوۃ
الکبرا آمدہ و درخواست فاتحہ کردند چون بیت ایمان بود و چون این اعزہ درمیان بودند باستخاطر ایشان فاتحہ خواند
و مسئول او را مبذول داشتند تقریبا سیزدہ معتمد کہ نقلست از شیخ علی ہیتی رضی اللہ عنہ گفت دہ کس از اولیا
منازل از منازلات غیب وارد شدند در زمان شیخ تاج العارفین ابو الوفا قدس سرہ و اسرار الیشانرا و در آن
منازلات اشتراک افتاد و چیزی از منازلہ بر ایشان مشکل ماند ہمہ جمع شدند پیش شیخ تاج العارفین آمدند تا باز
پرسند از و ران منازلہ شیخ را یافتند در خواب و جمیع اعضاء مبارک شیخ در تسبیح و تہلیل بود و سائر
منتظر بودند تا شیخ بیدار شود و اعضای مبارک شیخ با ایشان سخن آرد و کشف مشکلات منازلات ایشان
گوید چون نماز شیخ بیدار شود ایشان باز گشتند حضرت قدوۃ الکبرا را در آن حین کہ از گلبرگہ می آمدند
در احمد آباد فرود آمدند جہت باستخاطر بعضی اعزہ چنانچہ شیخ مبارک و شیخ الاسلام و امثالہ آن چند روز
آنجا اقامت افتاد روزی حضرت قدوۃ الکبرا بر دیوار راحت فرمودہ بودند و میان شیخ الاسلام
و شیخ مبارک و امثال آن مگر اعزہ بر یک مسئلہ توحید اختلاف افتاد و اثبات سخن خود را یکدیگر را ہیچ آورده بودند
آخر قرار بر آن دادند کہ حضرت ایشان استفسار کنیم قطعہ مشکل اند سخن چرا باشد ۔ چونکہ مشکل گشای عالم است ۔
عجب است اینکہ از دگر پرسد ۔ داشت جام جہان نمای بدست ۔ ہر یک آن اعزہ بچنان شخص مل کردہ رو
سوی حضرت ایشان نہادند و خواب زدان نیک انتظار از خواب کردند بار یابند گر اتفاق کردند کہ خوب وقتی دیگر
پرسیدہ شود و میل بقیام کردہ بودند کہ حضرت دست مبارک در میان محراب در آمد و مقدمات ہر یک شرح داد بلدہ
آخر اشکال آنہا گفت بعد در جواب در آمد چہ جوابی کہ ہمچو انجیات روح افزای روح نوگشت قطعہ ہر جزو آنست
اینکہ دری کل اسرار ۔ بود ترکیب از بیرای جوہر ۔ بلی چون جزء حکم کل گیرد ۔ دہد از قطرہ دریائی گوہر ۔
حضرت قدوۃ الکبرا را دران مرتبہ کہ بروم او خطا المعصوم اقامت شیخ الاسلام روم را باستخاطر گویا
از بیخابت خدام سخن چینی میکردند فی الجملہ یکی از اصحاب ایشان خطای نموده بحسب شریعت ادبی چنانچہ
بمردم ما نمود کرا زیکی از اران حضرت ایشان چنان و چنین امری صادر شده مدتی گذشت کہ وی در محافل و
مجالس مثالب عیب ساختہ و میکرد و بعضی معتقدان بسمع مبارک ایشان میرسانیدند میگفت کہ فرزندی خود میتپد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

.Ataunnabi.com

خواہد شد روزی حضرت ایشان نشستہ بودند و بامداد اد کردہ بوظایف اشتغال داشتند کہ شیخ الاسلام سر برہنہ کردہ
والعفو عند القدرۃ گویان آمد و سر قدم حضرت ایشان آورد انکسار بسیار و رزیدند فرمودند کہ گویند کہ موجب
چیست گفت نی اول عنایت کردہ عفو کنید بعد ازاں بگویم آنچہ بر من واقع شد چیزے نیافریدہ را مبادا من بیمار
بودم بر بام خانہ و آن بام خانہ چنان بود کہ مور گذر داشتہ باشد ناگاہ دہ کس تیغ برہنہ کردہ مرا گرفتند کہ
این ہمین است کہ عنیف میر سید اشرف جہانگیر میکند بیائید سرش را از تن جدا کنم مرا غطا نداد بیچ نماندہ بود
کہ مردی نورانی محاسن سفید از جائی آمدہ مرا از دست آن مردان بہزار حیلہ و منت و اعتذار گرفت
و گفت بروید کہ گناہ این را من از حضرت سید درخواستہ ام چون انہا روان شدند مرا دشنام
بسیار داد کہ زنہار دیگر بنہ ہ خیال مردان خدای خوض نیاید کرد اکنون زود در روی پای آن
عزیز تاج خود سازکہ گناہ تو من خواستہ ام حضرت قدوۃ الکبرا را تبسم کردند گفتند باری جد تو
مردی اہل بود در وحایتہ ویرا دیدہ بشناسی بعد ازیں مقرر اسکا دیدہ تقریبا مثنوی مولوی خواندند

مثنوی گر خدا خواہد کہ پردہ کس درد ۔ میلش اندر طعنۂ پاکان برد ۔ ور خدا خواہد کہ پوشد
عیب کس ۔ کم رساند در عیبا ہل نفس ۔ نکتہا چون تیغ پولاد است تیز ۔ گر ندارے تو سپر آں تیغ ریز
پیش این الماس سپر ہا کز پدید ۔ تیغ را مبود و نیابد کس مزید

آن خاص محل مسنت حضرت نور العین
گاہی چیزی گفتہ بود کہ موجب دل اندکی شدہ و بیرون نشستہ کہ رفع کدورت کند شبی بر
خود خفتہ بود کہ نہ قلندر کارد کشیدہ در آمدند و قصد خلاف را فرو گرفتند و میگفتند کہ آن خونخوار لعین
تا سر نگفتہ نمیدانی کہ وی فرزند سید اشرف ہست و اعتقاد بسیار کردند کہ از دست آن قلندران رہا
کردند سر خویش بملتجان خدمت قاضی محبت ارزیدہ ۔ و عذر بسیار تمہید کرد فرمودند
کہ ما از حق تعالی خواستہ ایم کہ فرزندان ما را تا ہزدہ پشت پایان ہر کہ بد خواہد و بد کند البتہ مردان خدا بین
خصم جان ما شدند و من ہنوز زندہ ام کہ تو نور العین ما را عقیبت کشی و زندگی و مردگی من بر ایشان است

مثنوی ہم در جہان زندہ و پایدار ۔ جہان ما زندہ ما را بہ یار ۔ جہان سلسلہ حلقہ جنبان منم
منم چو حلقہ کہ بر حلقہ جنبان منم ۔ کسی حلقہ سلسلم گر گسیت ۔ جہان حلقہ سلسلش را شکست

لطیفہ پنجاہ و ششم در بیان تفویض مقام و تقلید ولایت را مرنسبت زید اللہ
سید عبد الرزاق و ذکر قضیہ ایشان بشرف فرزندی در آن حین کہ حضرت قدوۃ الکبرا بشرف
بیعت قدوۃ الاکابر و عمدۃ الاماثر حضرت شیخ علاء الحق والدین مشرف شدہ بودند نسبت
ہفت سالہ بودند و انواع لطائف و اصناف عطائف کہ از حضرت پیر بنسبت حضرت
قدوۃ الکبرا رسیدہ ۔ لطیفہ سابق ذکر شدہ احتیاج باعادہ نیست و در ملازمت پیر خویش طریق
ملازمت و سبیل یافتن می سپردند روزی حضرت قدوۃ الکبرا در حلوتخانہ کہ بجنب خانقاہ
خود معین کردہ بودند فوطہ در میان می بستند کہ از حلوتخانہ برآیند روی بسوی حضرت پیر نہند کہ

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بیکبار آواز نعلین پسر برآمدن تا برآمدن بدرخلوت رسیدند و التفات تمام بر سیدند که سید بچه کار مشغول است
و هرگاه که خطاب میکردند همین لفظ مخاطب می ساختند چون این سمع مبارک صیت تلفظ حضرت مخدومی
رسید و بر سیدند که چه کار میکنید حضرت ایشان در جواب گفتند که میان برای خدمت می بندم لفظ
در بار فرمودند اگر می بندی محکم ببند که سیج و میان نداری گفتند اگر نه دی نفس لازم میان بر کشیده ام
تازنده ام فرمودند مبارک باد چون برآمدند اندک تغیر در ضمیر مبارک حضرت قدوة الکبرا پیدا
شد که قایم مقامی از ما بر تر در این سخن بخاطر حضرت مخدومی مخفی نماند سر جیب فرو برد لحظه سر بر آورد و بشارت تمام فرمودند که سید مبارک باشد که فرزندی از حضرت پروردگار ایزاد کرده ایم از برای تو
که سر حلقه سلسله قدوه دودمان تو گردد و صیت شرف تو سیبای تا القیام روزگار و انقطاع او دوار
بر روی زمین باند و آن فرزند از دودمان تو باشد و بر لفظ مبارک انشاد کردند قطعه تا رود بر صفحه گیتی نشان
از تقاضای قضایت ای آله + باد بر روی زمین آثار تو + دشمنان و حاسدان چون مهر و ماه + حضرت
قدوة الکبرا بمجرد استماع این بشارت سر و قدم شیخ آوردند حضرت مخدومی و اصحاب شیخ مبارکباد
کردند قطعه مبارک باد این عالی بشارت + بزرگ گوهر دریای اسرار + بود نسبت گهر از کوهر کان + سزای
تاج شاهان باشد ای یار + بعد ازان در ملازمت حضرت مخدومی بود و چون گذرید ار السلطنت جونپور جهان
الدین احق الاحراق الکسه بموجب اشارت حضرت مخدومی چنانچه گذشته افتاد و ازانجا سفر عراق پیش گرفتند
در راه گذر بقعه صالحه جیلی شد سادات انجا معتقده و ارادت راسخه داشتند دی و انجا اقامت شد سید عبدالرزاق
را که یکی از ابنای چهارم حسن عبدالغفور بود نسبت حضرت قدوة الکبرا بعقیده پیدا شد و رنج
سنه سیزده از ده سال زیاده بود و شغف ملازمت حضرت ایشان سیزاده را بمرتبه شد
که شرح آن نه توان کرد هر چند که پدر بزرگوار و اقارب عشایر سیزاده بنصیحت او را باز نمودند فایده نکرد و سری
بخدمت و سلوک بهاد سپرد کسی را که نیز دان کشد سوی خویش + نیارد کسی دیگرش باز کرد + چو دیوانه را
دل کشد سوی یار + نیارد بزنجیر کس بند کرد + چون سید عبدالغفور دید که هیچ گونه از نصیحت باز نمی ماند
بحضرت ایشان آورد و گفتند که حضرت بزرگوار پسر خود را از سر خود انشاد مقدم شریف کردیم و هر چه حق او در ما
بود ازان برآمدیم بیت پسر دم بخواه خویش را + تو دانی حساب کم و بیش را و بعقیده تمام بحضرت قدوة
الکبرا بگذاشته خود باسپر داز حق خود کرد مراد و اشت ازان برآمده قطعه رهی همت او در بهره ور
که پرورده بود بدان خویش + پسر را کبر برورده بود بجان + بجاند ار پسر چون جان + چون او صد
دیگر از حق خود برآمد و بجای خود پسر داد حضرت قدوة الکبرا هم بصد جان سیزاده ارجمند ی
قبول کردند لسبتهای دودمان سیادت و قدیمهای خاندان نقابت زده کردند و در تربیت ی
هیچ دریغ نداشتند و طریق خدمت و سبیل ملازمت بنوعی که سیزاده بسر و سعادت فوز عظیم و نشیب و فراز
یافت قطعه جهان راه خدمت بسپرده بسر + کزان جز نیابد نوع ثمر + اگر کس چنین خدمت آرد بجا +

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

ذکر ... حضرت نور العین

حرز از خورش شخ نخواند خدائی و جامع الفاظ متبرکه و سخنان موثره قریب سی سال طریق خدمت حضرت
قدوة الکبرا سپرده و در سفر و حضر حاضر بوده و در خدمت گاهی یاد می‌داد که حضرت الشان امری که فرموده
باشند بجز سید زاده دیگر سبقت کرده باشد رباعی چنان سر بر خط حکمش نهاده که از امر او خود
بیرون قتاده اگر کاری بجا می‌ماند پیش و بکام خاطرش سرو پیش بشمشیر خدمت موافق مجال مقال
مذکور شده صد و بیست سال عمر بکمال سید عبد الرزاق یافته بودند و دوازده ساله بودند که بشرف ملازمت
مشرف شدند چهل سال بر سر سجاده ارشاد اصحاب طلب و ابتدائی ارباب قلب اشتغال اشتغال باقی
حیات صرف خدمت حضرت قدوة الکبرا شده یا عمری که بخدمت شده محسوب توان داشت
باقی همه بیحاصلی و بوالهوسی بوده سرمایه سود ای حیات دو جهانی خدمت دلدار دگر خاک و خسی ... و
روزی حضرت قدوة الکبرا در جامع دمشق نشسته بودند و جمعی اصحاب چنانچه حضرت ابو المکارم
و خواجه ابو الوفا و شیخ علی و شیخ اصیل الدین و شیخ لطف الدین و امثال ایشان ... دیگر بملازمت مشرف
بودند سخن در معارف ... اصحاب و استماع عوارف و حقایق محظوظ بودند پایان سخن از حضرت نور العین
سخنی برآمده ... اگر از حق تعالی دو موهبت است یکی سر دوم سر و آن هر دو نثار فرزند عبد الرزاق
شد قطعه مرا از جان ... و ... دین ... * بسر ... در ... و ... *
نثاری شد آن هر دو بر سر و ... در حضرت الشان سخن گاهی از شیخ زادگی می‌برآمد فرموده شیخ زاده کم نخورده
رفته شدن خود ... نباشد و کار او شیخ زادن باشد و دیگران را طلب ... عبد الرزاق را
سخن مرا چشم زاده ام ... وام از نور دیده * که دور دیده باشد نور دیده
استقضائی ... و اقتضا النقاوه سید عبد الرزاق را بخطاب نور العین مخاطب ساختند و ... جو ...
بودند و ... خواهر کبیره خدیجه ... بانواع فضایل و شمایل آراسته بودند خواهرانند که نسبت ظاهری هم ...
شود چون ... که مرا این ... نسبتی ... است که خواهر خالاتی ... از
حسن کنیات ... که این فرزند از ... متولد شده اکنون در میان ما ... است که در شرح ... قطعه
چه حاجت لنسبت ... که دارم نسبتی دیگر به ... چو نور ... از خورشید تابان ... مشرق ... ظهور
... چه ... آن ... از خورشید ... و ... حسین را حسن ... سید درین سفر حضرت قدوة
الکبرا را در راه ... بدمشق گذر افتاد و در آنجا بیماری پیش آمد که تا لی ... روی داد که مردم قطع
امید کرده بودند ... نسبت حضرت الشان واقع شده و اصحاب چنانکه حضرت ابو المکارم و خواجه
ابو الوفا و شیخ علی و شیخ کبیر و شیخ اصیل الدین و شیخ سیف الدین و امثال این ... حاضر بودند و اصحاب
مذکور ... مقام ... و ... باطن ... اشتغال ... زمانی ... آمدند فرمودند
چه جای ... که آن حالت ... دیگری شده و ... قرة العین آمده ...
نور دیده ... حق تعالی ... صحت کلی داده چون صحت کامل شد حضرت نور العین را طلبیده

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner
Marfat.com

Ataunnabi.com

ذکر گذرانیدن نواب یوسف خان بر کرامات او وہ محاصل آنکہ ذکر وصول نسا فتن حضرت قدوۃ الکبرا از

بانواع لطف سخنان شفقت انگیز و عاطفت آمیز درباره ایشان خاکردند قطعه مرا هر چه یزدان عطا
کرده بود + ز لطف و عنایت درین روزگار + همه از سر لطف و احسان شده + بفرق بلند تو چون زینهار +
کمر بسته عالی سیفخان لکه تنگه را قریات نوشته از برگنات اوده برسم نثار پیش حضرت قدوة
الکبرا آورده حضرت ایشان قسم کردند و فرمودند که کسی که قریه در زمینداری او باشد او باین
چیزها قریات مقید نشود اما این تذکره پیش حضرت ذوالعین برند اگر رضا باشد بگیرند چون مطلع شدند و از
جواب حضرت قدوة الکبرا معتبه گشتند فرمودند چیزیکه قبول آنحضرت نشد دیگری چه گونه التفات
کند قطعه زهی همت جهانی که چشم همت او + بسوی جمله کونین التفات نکرد + کسی که تابع متبوع
خود شد البته + نظر بگوشه چشمان نفس جهات نکرد + که التابع کالمتبوع گفته اند چون این استغنا در
نسب حضرت قدوة الکبرا رسید بسیار متاثر شدند و بشرف حضور مشرف ساختند و لطف و عنایت
کردند در آخر سخن فرمودند که عبدالرزاق و فرزندان او را بحمد الله بچشم خود میبینم از حضرت انتهای درخواست
کرده ایم که اگر اولاد و احفاد عبدالرزاق قانع بود + هرگز کسی محتاج نشود + اما که نوجه نهایت همت مردان
در کار خواهد بود قطعه همتان مردان عالی پسر + هر کجا خواهند آنجا حاضر است + همت شان با توجه
همه + همت افزاید توجه قاصر است + فرزندان تو العین عزیز الوجود خواهند بود + اگر مخلوق
رنجه خواهد گردند قطعه شیر نر بوسد بهمت مرد قانع رفقدم + اوده سگ خاید بدندان استخوان
زاغ بناخن نکند صید مگس + زنبل میندیش هیچ + مطلب + هر کجا خواهی برو + ذکری و تعظیم اولاد اکابر
و تکریم احفاد و اشراف و برترین نشان سعادت و خوبترین آوان سیادت تعظیم این طائفه است چه
بزرگی احفاد و بزرگی اجداد و باشد باک رو حاینه آن اکابر چه فرزند خودی باشد تقریر نیست + که در
بلده جونپور شیخ عبدالمقتدا بدی بدیدن فقیر آمد اما سجالی عجیب چیزی کیفیت خورده سخنان گزاز آداب خالی
بوده رو در آخر در دنبال او بسیار سخنان گفت که خاطر شریف منقبض شده بلک کار بجای رسانیده که
دیگر احوالش آمده و انیک نظر تیز میخواستند که بکنند و تقریبی نمایند و صدمه و تعرف بودند ذکر رو حاینه حضرت
شیخ فخرالدین زاهدی نمایان شد و بجانب من التفات کردند و محاسن نورانه خود را گرفتند که زینهار رو حاینه ما
فریب نیست هرچند کار او در معرض تلف آمده بود و گذشتم مصرع زردی نواجه ز محسنان بنده میگذرد
حضرت قدوة الکبرا را قبل از بزرگی میگیرند که میگفت که سلطان سنجر بدیدن بزرگی آمده بود و عقیده
کامل بنیت وی حاصل کرده تا زمان حیات آن بزرگوار از عقیده آن برنگشت اتفاقا آن عزیز را گذشت
پسرش بسجاده بنشست تا کسی بتهمت سر تو گرفتا شده و شیخ زاده را پناه گرفتند سنجریان آمدند
و برا گرفته بردند شیخ زاده بسیار متفکر شده و روی بقبر پدر نهاد و زمان بدیر از قبر برداشت چون آن سنجریان
گرفته پیش سنجر بردند او میخواست که سیاست رساند میگیرد و شیر در گردن آستین آن گرفته میخواستند که ایذا
رسانند و ناگس آستین خود را نمیگذشت چون سنجر این معاینه دید بر سر اعتقاد آمد و بصد نیاز و انکسار

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

کرہ بجای می برند شخصی از قلندران از چوپان پرسید کہ راہ کجاست وی بر سبیل استہزا در میان کوہ آب
کہ غرق آب بود راہ نمود اصحاب را اشارت شد کہ ہمین راہ روید کہ آبہا دنی ہوا قند اصحاب ہمدر میان کوہ
میر فتند بعضی را کفت پاشر شد و بعضی از شتا لنگ و برہنہ را اصلا قدم نر نشد چون چوپان حالات غریب مشاہدہ
کرد رقت بقریہ ساتہ شہورہ فریاد برآورد کہ عجوبہ مشاہدہ کردیم کہ جماعت مسافران باین نہج کوہ پیمادہ گذار کردند
رای کہ صاحب قریہ بود جماعتی از اہالی سوار شدہ در عقب این جماعت دویدند اثر نیافتند و سر در قدم
حضرت قدوۃ الکبرا انداخت و بصد نیاز تکلف حضرت قدوۃ الکبرا را بخانہ خویش بردہ اسباب ضیافت ہم
آورد چون از کار ضیافت پرداختند حضرت ایشان روان شدند در وی بسوی قصبہ جالیس نہادند سر کردہ
خیکل بود در پی ہمراہ آمد چون رخصت شدن گرفت بعرض رسانید کہ در حق ما دعا کنید تبسم کردند و فرمودند کہ تو
کافری ترا چہ دعا کنم الا از خدا تعالی خواستہ ام کہ شما و اولاد شما در بندہ اعتقاد و اسباب روزگار شما یان کم نشود
ایشان دشنام دہ برگشتہ بخانہ آمدند چون بقصبہ جالیس نزول فرمودند در پیر تربہ مولانا غلام الہدی مولانا
غلام الدین از دنیا بدار البقا رحلت کردہ بودند و دیگر خلیفہ ان ہمہ استقبال کردہ بجای معہودہ حضرت ایشان
بردند کہ آنجا حضرت قدوۃ الکبرا آرمیدہ بودند و حجرہ ساختہ مدتی در آنجا بودند پایام تفرقہ [illegible]
در پیر تربہ [illegible] فرمودند چون مرتبہ [illegible] بقصبہ جالیس شد پیش از آنکہ حضرت در
جالیس آیند اہالی جالیس بقصبہ رودلی رفتہ شیخ سلیمان کہ از اعقاب شیخ خیر الدین محمود او وہی بودند
آمدہ اراد[illegible] مردم جالیس شیخ سلیمان آمدند و طلب ارادت کردند شیخ زکریا فرمودند کہ
حالا ارادت شما بکسی دیگر حوالہ شد و آن دیار بدیگری تعویض نمودہ امروز فردا در قصبہ شما خواہد آمد
چون از سفسار اردند بعقند سید بست بسیار عالی حال و اعظم البال ہمدرین سفر بشہر خواہان آمدہ بودند از قصبہ
جالیس مراجعت نمودند و عزم بجانب دہلی کردند در قصبہ انہونہ آمدند جمعی از سادات قصبہ بشرف ارادت مشرف
شدند و سہ روز در قصبہ مذکور توقف شدہ چون وظایف بندگی بجای آوردند و مدعای خیر و زیارہ انہا
را دادند کہ دایم الاحوال خالی از رفاہیتی نخواہد بود و از آنجا گذر در قصبہ سینہ افتاد اگرچہ مرد مالش مرید و معتقد
این خاندان بودند وظایف خدمت ہمہ بجای آوردند لیکن تفقدی غریب زیارہ انہا ندادہ اند کہ حوالی قصبہ
خالی از صفائی نیست لاجرم دولتش پیر رفیق می نماید و از انجا روی بسوی قصبہ سدہورہ کردند حضرت شیخ خیر الدین
و بعضرت شاہ محمد سدہوری باجمعی از اتباع بقصبہ و المار بقصد استقبال برآمدند حضرت قدوۃ الکبرا
را بتعظیم تمام بردند و سہ روز اسباب ضیافت بالقصی الغایت کوشیدند و ان نزول مقدم ایشان
در قصبہ سدہورہ بمی مرتبہ است کہ باقی اکابر و ابنجا اولاد و احفاد ایشان بودند بشرف ارادت
مشرف شدند شخصی بود از اعیان جیلیان مسمی بنام بیک جاراز قلندران جماعہ رفاہیت دوستی در زیدہ
غالبا بان قلندر چیزی بود از عالم غیب بدستش رسیدہ بود مسعود مذکور را بیافت از وی جوہر ربود و بکار
بجای رسید کہ بکلی گردست بگریبان کردند و این خبر بسمع مبارک رسید قلندر خود را طلب کردہ فقند

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

که نشانی تو بود و کرامتی و جوهر و میان داری می باید که از میان سر خیزی و پیرا از اصحاب بیرون کردند و در آخر
فرمودند عجب مردم قصبه اند که از دروغ ایشان چیزی ربایند چون از دروغ ایشان چیزی ربودن میخواهند پس بهتر
ایشان در افشان باشند عقیده مسند عالی شیخان و حضرت قاضی شمس الدین زیاده از حد بود و مسند عالی را
نیتی بود که داعیه سلوک و درویشی اقامت کرده بودند و میخواستند که یکی از درویشان خود را بدهند تا کار برآید
هر چند که عقیده داشتند و رویش خدمت و ملازمت بسری بردند اما استفاده را خاطر رجوع نمیکرده و درین تفکر دل
بودند روزی درین تفکر خواب ربود که جمال جهان آرای حضرت خضر علیه السلام نمایان شده و بشارت داده
که زمان وصول آوان حصول نزدیک رسیده است که کلید تو در دست سیدیت کرد درین ایام نزدیکی برسد و این
اشارت بحضرت قدوة الکبرا بود و همدرین روزها ندای جهانگیری در اکناف و اصدای عالم پروری در اطراف
منتشر شده شرف نزول مقدم حضرت ایشان در سروج آباد آمد مسند عالی آمده بشرف دیدار مشرف شدند چنانکه مذکور
شد و حضرت قاضی رفیع الدین خود بالهام الهی و تلقین نامتناهی پیش از همه باصحاب خود و تخصیص بحضرت شیخ
شمس الدین بشارت از آمدن حضرت قدوة الکبرا داده بودند و ایشان عقیده بران داشته اند لطیفه بنجاه
و یکم در شرح دعوات بعضی اسمار عظام از تکمیر بیان سوره فاتحه توریت که معروف بدعای شیخ
است و بعضی فواید دیگر از افسون و تعویذ و امثال آن جان این مقالات لطیفه و شنیع [illegible] نظام
حاجی غریب یمنی که درین فن عمر بسر برده و تجربه بسیار کرده و انچه از اقسام و انواع آن از حضرت قدوة
الکبیر رسیده همه جمع کرده رساله نوشتم که کنز الاسرار موسوم شده گاهی از [illegible] همدران رساله معلوم
بود اما شنیده میشود که تا این فواید خالی نماند بعضی از مشایخ باین علوم جمع کرده اند لهذا برخی از مشایخ
متقدمین چنانچه حضرت شیخ الشیوخ و صاحب فصوص و حضرت امام محمد غزالی برین علوم [illegible] کرده اند چنانچه منقول
که حضرت حجة [illegible] امام محمد غزالی میفرمودند که حق سبحانه و تعالی سر حرف ب بعنایت خود منکشف
گردانیده صد و نود و نه کتاب تصنیف کرده و انواع علوم لدنی مرا حاصل شده از بهر طیب خواطر بسیار کار آمده است
خاصه از بهر ملوک که بسیار اصحاب دل و ارباب قبول برین علم اقدام نموده اند که منقول است ابو معشر بلخی میگوید که در
اقلیم هندوستان پادشاهی بود عالم باین علوم و با اسرار حروف و نجوم هیچ [illegible] نکرده بود وقتی لوا خصمی پدید
آمده و قصد ملک او کرده و این پادشاه بران خصم التفات نمیکرده و استعداد حرب او نمی پرداخت تا آنکه لواحق
شهر گرفت و همه ولایت او را در تصرف خود آورد و روز او لواب آمده لعرض رسانیدند که پیش ازین محل تدبیر بود و تو الیوم
کرد حالا فکر فرار باید کرد پادشاه استغاثه بمیرنج برد و ازوی قهر او درخواست بحوالهٔ عدوی خود کرد روزی با
ندیمان خویش در مجلس عشرت نشسته بودند که چیزی از هوا در میان مجلس افتاد چون بدیدند طشتی بود از مس مثلث
سرکوبی تازه بریده و روی ندیمان آن طشت را بدیدند از هیبت گرفتند پادشاه و ایشان می دیدند و نمیدیدند
چون ساعتی برآمد ندیمان را خواند و گفت بشارت شما راست که مرخصم شما راست که قصد تخریب ولایت ما کرده و اینکه
شما را میکشند ثمرهٔ علم است و شما را از اشتغال امتناع می آورد و خطی میالسنتید ندارین بوس گردند و سر

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

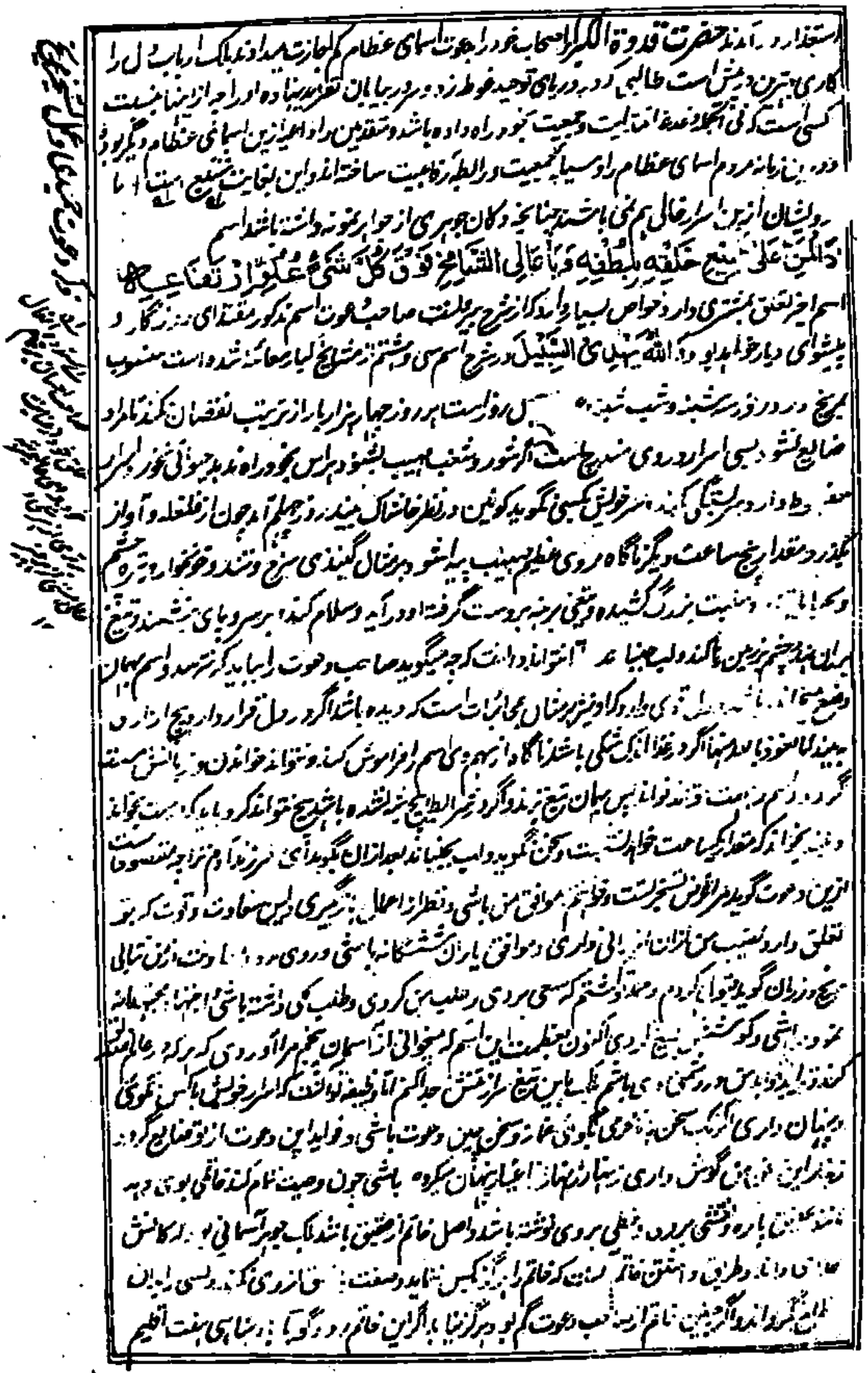

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

سیصد بار بخواند بعد از ہر نماز اول آیۃ الکرسی سہ بار بخواند و گرد بر گرد خود بدمد و کشد و ہر گاہ کہ این دعا تمام کند
نام خصم بر زبان راند و کار او برنام و شمن زندہ چون بازار آغاز کند بخوانش بہند و بقرائت دعا مشغول شود و بہر طرف
طرف اول عدد مذکور تمام کند بامر اللہ تعالے آن دشمن ہلاک شود و تلف گردد و اشال ایندعا اخواص
بسیار است لتسمیۃ یستجار بہا و دعا ایست اجب یا ھیطائیل سامعا مطیعا بحق ھذہ
الاسماء اللھم یا تسبیح تشبیح ذا الاھاموا شیلیتون اسالک ان تقضی حاجتی اجب یا طوراییل سامعا
نامہا بارخدایا ای عظیم ای برگوار ای خداوند ای قدیم میخواہم از تو حاجت مرا روا کنی اجابت کن اے اطوراییل و ملایکہ موکل
مطیعا بحق ھذہ الاسماء اللھم یا ذا نوا سلخوثو موثو ذا میون اسالک ان تقضی حاجتی اجب
و ما بعد آرکنی ببرکت این نامہا بارخدایا ای دانندہ نہان و آشکارا میخواہم از تو حاجت مرا روا کنی اجابت کن
یا اشمسائیل سامعا مطیعا بحق ھذہ الاسماء اللھم یا خیثوثو میمون ارقش و ارعلیثون اسالک
ای شمسائیل و حالیکہ گوش بنی تا بعد آرکنی ببرکت این نامہا بارخدایا ای با برکت انسان را در بہشت خرامیدہ و بخواہم از تو
ان تقضی حاجتی اجب یا حینائیل سامعا مطیعا بحق ھذہ الاسماء اللھم یا رحیما رحیم
حاجت مرا روا کنی اجابت کن اے حینائیل و حالیکہ گوش بنی و تا بعد آرکنی ببرکت این نامہا بارخدایا ای رحم کنندہ بر ما
میتظرون اسالک ان تقضی حاجتی اجب یا میتائیل سامعا مطیعا بحق ھذہ الاسماء
گرامی کن بہ پرستگاری میخواہم از تو حاجت مرا روا کنی اجابت کن اے میتائیل و حالیکہ گوش بنی و تا بعد آرکنی ببرکت این نامہا
اللھم یا رخیثوثا خلاقون اسالک ان تقضی حاجتی اجب یا نکرائیل سامعا مطیعا
بارخدایا ای روزی رساننده خلایق میخواہم از تو حاجت مرا روا کنی اجابت کن ای نکرائیل و حالیکہ گوش بنی و تا بعد آرکنی
بحق ھذہ الاسماء اللھم یا رحموت ارحیما رحیموں اسالک ان تقضی حاجتی
ببرکت این نامہا بارخدایا ای رحم کنندہ و رحم کن بر ما میخواہم از تو حاجت مرا روا کنی
اجب یا منجیائیل سامعا مطیعا بحق ھذہ الاسماء اللھم یا حیا اشراھیا اذوقی
اجابت کن ای منجیائیل و حالیکہ گوش بنی تا بعد آرکنی ببرکت این نامہا بارخدایا ای زندہ و پاینده دور دارندہ
احیا اوت احیا اوقون اسالک ان تقضی حاجتی اجب یا اسماعیل سامعا مطیعا
زندگانی دہندہ میخواہم از تو حاجت مرا روا کنی اجابت کن ای اسماعیل و حالیکہ گوش بنی تا بعد آرکنی
بحق ھذہ الاسماء یا نور ارغیش اسرغی تشلیثون اسالک ان تقضی حاجتی اجب
ببرکت این نامہا ای برفروزندہ روشن کن کارہای خلایق میخواہم از تو حاجت مرا روا کنی اجابت کن
یا جبرئیل سامعا مطیعا بحق ھذہ الاسماء اللھم یا اشبرھا سما اسما اوت اسالک
ای جبرئیل و حالیکہ گوش بنی تا بعد آرکنی ببرکت این نامہا بارخدایا ای آمرزگار من گنہگار و بدکردار میخواہم از تو
ان تقضی حاجتی اجب یا دمرد ائیل سامعا مطیعا بحق ھذہ الاسماء اللھم یا مینعو
حاجت مرا روا کنی اجابت کن اے دمرد ائیل و حالیکہ گوش بنی تا بعد آرکنی ببرکت این نامہا بارخدایا ای بسیار دان

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اَسْئَلُكَ مَلْحُوْنَ اَسْئَلُكَ اَنْ تَقْضِيَ حَاجَتِيْ اَجِبْنِيْ يَا مِيْكَائِيْلُ سَامِعًا مُطِيْعًا بِحَقِّ هٰذِهِ

فریاد رس تو مرا میخوانم از تو حاجت مرا روا کنی اجابت کن مرا ای میکائیل و زمانیکه گوش بهی و دعا کردن مبرکت این

الْاَسْمَاءِ اَللّٰهُمَّ يَا اَلٰهَ الْعَالَمِيْنَ اَسْئَلُكَ اَنْ تَقْضِيَ حَاجَتِيْ اَجِبْنِيْ يَا اِسْرَافِيْلُ

نامها بارخدایا ای ملکا من گردانی تو ام میخوانم از تو حاجت مرا روا کنی اجابت کن مرا ای اسرافیل

سَامِعًا مُطِيْعًا بِحَقِّ هٰذِهِ الْاَسْمَاءِ اَللّٰهُمَّ يَا مُسَبِّحُ مُسْتَجِيْبًا مُتَلَاحِمُوْنَ بَيْنَ الْكَافِ

و زمانیکه گوش بهی و بعد از آن بمبرکت این نامها بارخدایا ای حاجت برآرنده محرم مکن هیچ امیدوار و خواهنده را و میان کاف و نون

وَالنُّوْنِ اِنَّمَا اَمْرُهٗ اِذَا اَرَادَ شَيْئًا اَنْ يَّقُوْلَ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ فَسُبْحَانَ الَّذِيْ بِيَدِهٖ

که عبارت از کن باشد هر زمین امیت حکم او هر گاه که خواهد هر چیز را بگوید مر او را شود پاکیست آنرا که بدست اوست

مَلَكُوْتُ كُلِّ شَيْءٍ وَّاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ اَسْئَلُكَ اَنْ تَقْضِيَ حَاجَتِيْ اختتام دعا در تسبیح

سلطنت هر چیز و بسوی او رجوع کرده خواهد شد میخوانم از تو که حاجت مرا روا کنی

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ يَا اَللّٰهُ اَنْ تَحْفَظَنِيْ مِنْ كُلِّ بَلَاءٍ وَّاٰفَةٍ وَّعَاهَةٍ وَّوَجَعٍ وَّكُلِّ عِلَّةٍ

بارخدایا بدرستیکه من میخواهم از تو که نگاه داری مرا از هر بلا و آفت و درد و از هر مرض و از همه علت

وَّكُلِّ فِتْنَةٍ وَّمِنْ كُلِّ شِدَّةٍ وَّبَلِيَّةٍ وَّزَلْزَلٍ وَّزَلْزَلَةٍ وَّمِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْطَانٍ رَّجِيْمٍ

و از هر فتنه و از هر سختی و بلا و لغزش و زلزله و از شر هر شیطان رانده

وَّمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ اِلٰهِيْ

و از شر شیطان مردود و از شر جن و انسان و از شر حسد کنندگان وقتیکه حسد کند خدایا

بِحَقِّ هٰذِهِ الْاَسْمَاءِ وَبِحَقِّ هُوَ يَا مَنْ هُوَ هُوَ يَا مَنْ هُوَ هُوَ يَا مَنْ هُوَ هُوَ يَا مَنْ هُوَ هُوَ

بمبرکت این نامها و بمبرکت هو یا من هو هو یا من هو هو یا من هو هو

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اِحْفَظْنِيْ مِنْ جَمِيْعِ الْمَلَايَا وَالْاٰفَاتِ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ سَيِّدِ النَّبِيِّيْنَ

نیست لایق عبادت مگر خدا نگاه دار مرا از تمام بلاها و آفتها بمبرکت محمد سردار انبیا

وَاٰلِهٖ اَجْمَعِيْنَ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ۝

و بر همه آل او و برحمت تو ای مهربان ترین مهربانان

در بیان اوضاع عرش و کرسی و ملایک و منازل و حروف و اسم اعظم

منقولست از زبدة الحکماء و العلماء و سلطان المحققین ابو علی سینا قدس الله سره العزیز که این نقش عرش را بر روز

روز شرف آفتاب و یا بر نقره در شرف قمر و ساعت مشتری و یا در ساعت آفتاب نقش کند و بر خود نگاه دارد حاجت

و مقال این گرداند آن شخص را از بطلیات آخر الزمان و از فتنه بهتان و از جمیع آفات سحر و حادثات و از زبان حاسدان

و غرق شدن و جمیع عدو بر وی قادر نشوند و اندوه و هراس از دل او زایل شود آن لشکر همیشه منصور و مظفر باشد و در انظار

و ملوک مقبول باشد فالحاصل از همه بلیات و هم خواید ایمن محفوظ و مصئون باشد و هر که هر روز وقت بامداد این را بر خود بندد حاجات

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

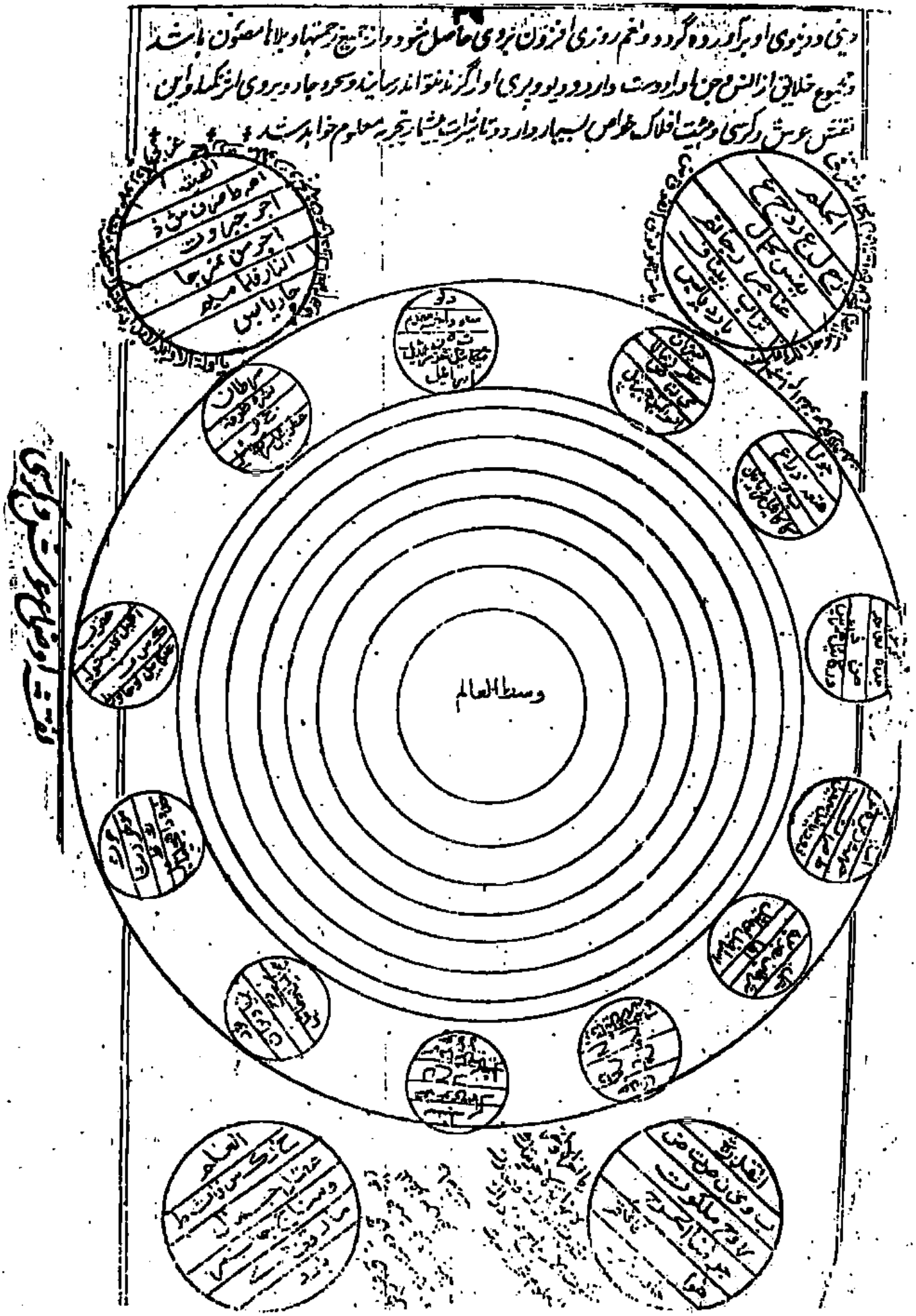

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

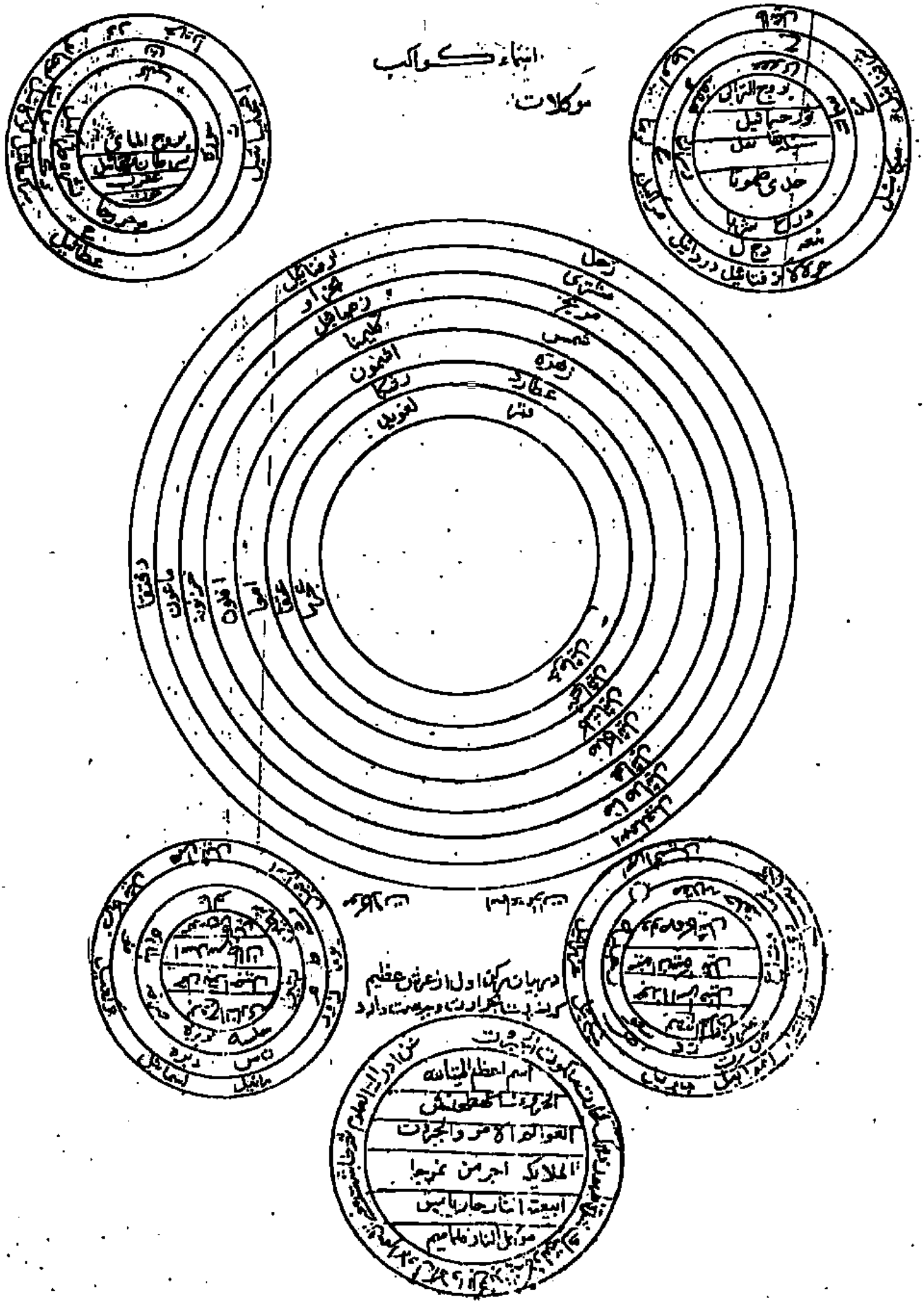

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

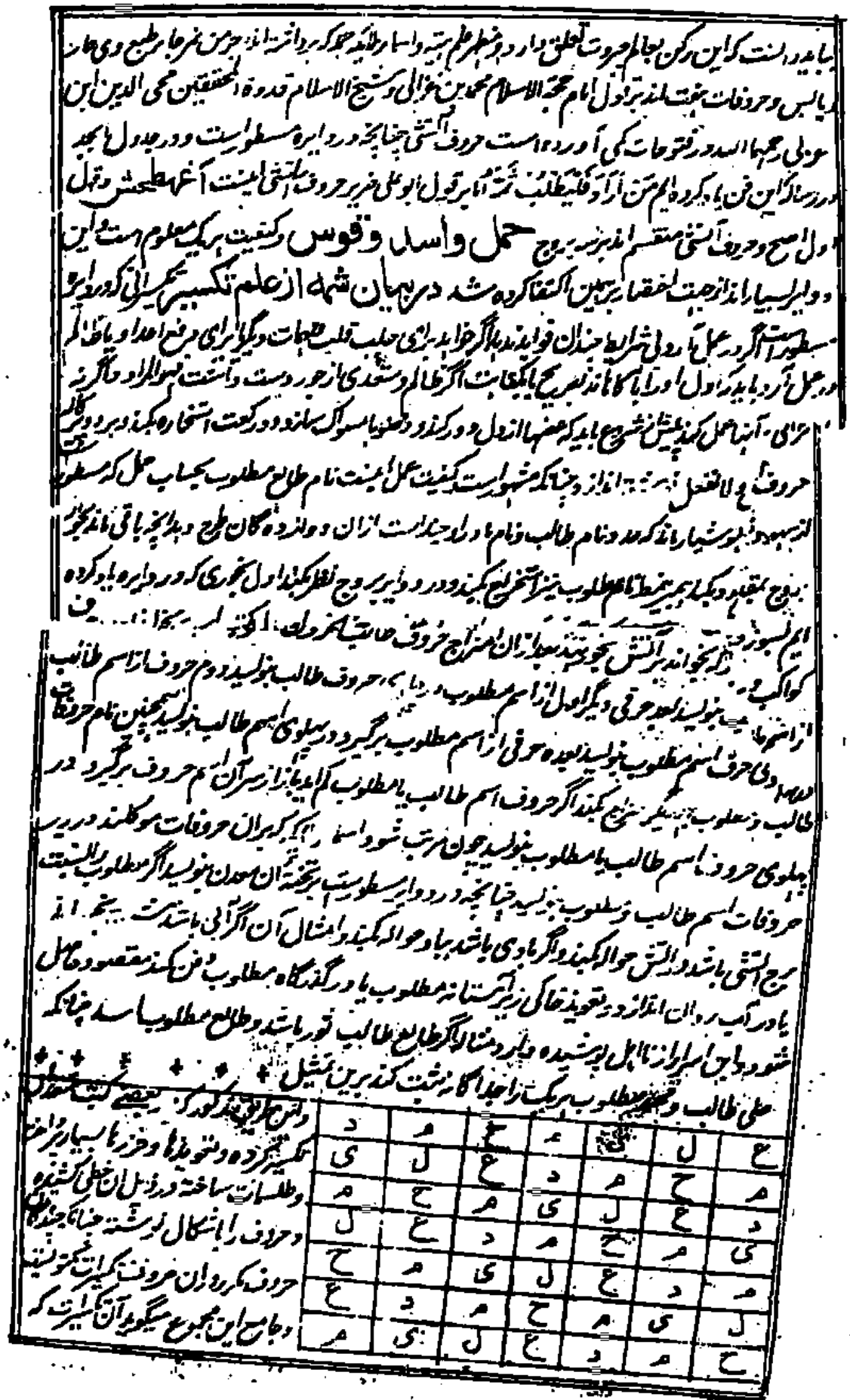

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

که در ان حروف مکرر باشد اسم طالب و مطلوب متصور کلیست تا اگر اسم طالب و مطلوب از هر یک صنع مستخرج نشود
فایده ندهد و کاشیر کرد این فقیر محنت بسیار کشیده و این ترکیب صحیح استخراج نموده تا موجب فواید شود باید کرد
که اسم طالب و مطلوب بهمرین خط تکسیر کنند و موکلات حروفات بنویسند و خطاب کواکب و اسم اعظم کرد و دایره وصول
که نسبت با اسم طالب و مطلوب دارد چنانچه در سر الاسرار مسطور است فرو از شرایط تجاوز نکند تا عجائب بیند و
تاثیرات نهران مسبب الاسباب و مقلب القلوب چون خواهد که از این ترکیب تکسیر لفظ حرزی یا تعویذی
بسازد و آن مختصر و فایده بسیار دهد بعد تکسیر اسم طالب و مطلوب اعداد حروف جمع کند و اعداد اسم اعظم
که لایق آن عمل است با آن اعداد مذکور جمله و آحاد مذکور وقف مربع بنویسند یا خود دارد و فواید بسیار
است بباید دانست که تکسیر متنوع است که قابل حصر نیست یکنوع آنست که اسم طالب مقدم دارد و اسم
مطلوب موخر بنویسد و نوع دوم برعکس بر کاغذی یا بر تخته یکان حروف جدا جدا بنویسد و تکسیر کرده هفت
سطر بگیرد حروف اوایل سطرها و حروف اواخر سطرها چنانکه پیش ازان گرفته است از بروی نظر بر
یمینه بنویسد انگاه بگیرد عدد هر دو سطر بجمل کبیر و در مربع چهار در چهار وقف سازد تا محقق حاصل
گردد و جائیکه تمام حروف را گرفته است انجا حروف تمام بدا اعداد دیگر چنانکه وظیفه اینجا تکسیر بیان
کرده و جائیکه تمام حروف را گرفته است انجا حروف تمام بدا اعداد دیگر چنانکه وظیفه اینجا تکسیر بیان
نصف اعداد مرتب بنویسی از اعداد حروف اسما بتمام موجود است باید در هر ضلع آن وقف آن صحت
دور دهد شود اضلاع اربعه یافته شود عدد باقی در ان موجود همین از دایره دوم و سوم تا آخر اضلاع اگر سیر و
چهار خانه میانه و بدانکه نیکوتر آنست که این اعداد وقف بقلم هندسه نویسند بحروف جمل تمام حکما مقدم داشته
معروف لفظ مثل فرد و تریا انکه آن بحروف فرد باشد مثل احد و فرد و صد که سه حروف دارد و همین
نر صد چهل و پنج عدد بحساب جمل این اسماء برای جدای الکسان و پریشان کردن و هر اسمی که سفع
باشد یعنی بمعنی و حروف العجز روح باشد آن مسخ است برای ایتلاف مردان و کس و برای محبت و صوت
چنانکه حمد و قیوم و امثال آن و بدانکه آن موافق باشد در عدد جفت باشد یعنی بحساب جمل صالح الشتا تیلاف
میان دو شخص اگر حروف نام یکی بسیار حروف نام یکی اندک باشد و تو خواهی که موافق کسی میان هر دو
اسم پس از اسمی که در ان حروف بسیار باشد الف و لام تعریف و یا حروف علت زیاده افکنند و حروف
علت یا و واو و الف است بمقداری که محتاج باشی همان مقدار باید افکنا نا بر دو نام عدد حروف
برابر موافق کردند و درین سری بدیع است و بدانکه کی اسرار مکتوم و دعوت اکست که چون حروف
اسماء خواهی که اعداد ایشان بشماری الف و لام تعریف طرح دهی چنانکه الکبیر المتعال الف و لام تعریف
حذف کن کبیر و متعال بگیرد و بنگرد که اسم چند عدد هست بجمل کبیر آن عدد را جمع کنی در مقام خالی بغیر الف
ذکر هیچ یکند زیاده و نقصان باد عا نویسد در وقت مستجاب شود و این سر است باذن الله تعالی

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

یا کم زیادت بر عدد مطلوب مقدار اسراف است و در نقصان خلل اگرچه مستقیان ذکر کمتر کرده اند و
مثال آن ننموده اند بسبب ظهور و درین کتاب برای تسهیل طالب یاد کرده در تاریخ شانزدهم ماه
یکی از سلاطین بر موضع اذکر از مضافات پرگنه سرور پور است سواری فرموده و میخواست که از
وطن انها بیرون کند صورت حال بحضرت قدوة الکبرا عرض کردند در جواب وی نوشته روانه کردند
مضمون و عبارت وی امنیت فرزندا اعزا کرم ارشد ملک فتح الله خان با برادران و خاندان بدعای مزید
نعمت دارین مخصوص است معلوم باد که عریضه فرزندی رسید و بر مضمون او مطلع شد از برکت
ولایت لامتناهیت حضرت پیشوائی بنی آدم و مرشد عالم قدس الله سره العزیز دشمنان مقهور و مدبر
اند که جهت برآمدن جهات او در دل ایشان فاتحه خوانده اند باید کرین مکتوب کریمه مطلوب دعاست بسیار خواند
که فایده بسیار خواهد داد انشاء الله تعالی غائبت و عاقبت آن فرزندان و جمیع برادران بخیر باد
بالنبی و آله الامجاد و ایندعا نزد کور هر وقت که خواهد بخواند نتیجه زود خواهد داد دعا اینست + + +
بسم الله الرحمن الرحیم یا حی یا قیوم یا حنان یا منان یا بدیع السموات والارض
یا ذا الجلال والاکرام لا الٰه الا انت اسئلک ان تحیی قلبی بنور معرفتک یا الله یا الله یا الله
خاصه مشکل و مطلوب بزرگیست کسی لایق عبادت بجز تو نیست اهم از تو گرد زنده کنی دلم را بنور معرفت خویش یا الله یا الله
بر هم کرا ینده عاجند روز موافقت نماید میرآورده خواهد شد ذکر در فوایدش یعنی اذیه کرای برآن
علت صحت از ملمات باشد برگ مندارا بروغن هر شب مالیده بر روی الش بدارد قدری گرم گردد
جده بدست بسیار مالد و قطره از وی بچکاند آن آب در گوش اندازد و در گوش الته نفع کرد و رگ زبان
این فایده دیابچگی هر کرچکا نرا شود کرزبان هندجا مین چونین گویند بیار در هر تریخ پادر و پارسائی بزرگ
تخ بیچکی برابر سوده و پخته آب در روسر الد بچکی بر دو آواز صاف شدن از حلق بیار در برگ کل جای
دانه لاچی و برگ درخت تریخ دزاز شالی و پلپل را نبا بریک سوده با صل طبیسد آواز صاف شود
بیار در خط درخت سپیل و زرد چوبه با شیر گوسفند سوده بر روی الد سنگلگی روی و کل لبته بر رود
بار در خطمی کیکر با پوست او با ریک سوده در شیر بجوشاند شیر گرم بار در غن ستور بر روی الد سنگلگی
رود و پرانه صاف شدن رنگ روی شهد دلوده و مستی در سر شف و چاپک کرده خشک سازد
منتاوی کند بطریق اینه بر روی الد رنگ روی صاف شود و بر تل اندان با شیر گوسفند سوده بر روی
الد رنگ صاف شود و تخم بریخ اندران چهار درم با کنیزاده گاو سوده بمقدار یک کتوره تا دو بلقته
بر شود کتوره مهش را بکشد در روغن بجوشاند تا دری بکداز در روغن مذکور بخم بریخ الد شود بیار در
پوست درخت سنکستان هر روز چهار درم در شست کتوره آب بجوشاند چون کی ماند شیر گرم کتوره و تخم بریخ
بر شود تا کیسر شش درم روغن ماده گاو چهار درم با شیر ماده گاو بعد از پاکی حمل بجور حل گردد

Ataunnabi.com

چون خواہد کہ فرزند نرینہ شود و مہلوی چپ بندد و چون بدت کامل یکماہ گذشتہ باشد یعنی تا چہار راہ میگویند
بفرمان اللہ تعالیٰ فرزند نرینہ روزی شود بسم اللہ الرحمٰن الرحیم وکو ان قرانا سیرت
بہ الجبال او قطعت بہ الارض او کلم بہ الموتی بل للہ الامر جمیعا الہی احدی صمدی
میرو بسبب او کوہ ہا بریدہ شد بسبب او زمین با کلام میکرد بسبب او مردگان چنین نیست کہ برای خداست انجام ہمہ کارہا
مکدی وصلی اللہ علی خیر خلقہ محمد والہ اجمعین واین آیہ برای وضع حمل نیز آزمودہ است
تو یگانہ دری یار ہستے مدد کنندہ من ہستی درود بار خدا بر افضل مخلوق او محمد و آلہ

چنویسد بازوی عورت بندد اگر حمل پسر باشد بماند وگرنہ وضع حمل شود و این نقش ہنویسد و بخورد اذن قدرت اللہ
تعالیٰ حمل برقرار ماند نقش اینست [illegible] این نقوش بکون کبود سفید چنویسد
و بر پیشانی ہم بکند و بقدرت اللہ حمل از قرار دان بماند اینست شیطر طوطا شیطا العجل یا ام الصبیان
بحق سلیمان بن داود علیہا السلام و فاتحہ اگر خواہی کہ زنی باز گیرد باید کہ این نقش بر پارہ کاغذ بنویسد
و در بازوی چپ عورت بندد بفرمان اللہ تعالیٰ باز گیرد و اگر استخوان کند بدرخت بندد و بیابای

چپ مرغ بندد بسقط نزد

بعضے افسونہای ہندیے افسون زہار الیست اوم چند پیش بگفتہ انتہین من پہراہا کہ
وی محمد حمایۃ [illegible] این کری خدای را جابا سک پس سنجار الا کنہ و برتی ای محمد پس بگو نہ پہراہا
اوم کنول التہہ سوالا کہ پس ہرنہ لا الہ الا اللہ محمد کہتہ بنہ لیا کہ نا نہ و فع بدہ تہتلا و کو ہے
و بر پہتیا و لنگہ بلای بخواند و دہانہ را بر دست گسترده بخواند تا مدت ہفت بار صبح و شام چون بخواند
بجوار بران جامہ دم زند و او را بگوید کہ دست خود را بران موضع علت فرود آرد افسون این است
کالی کوئی خیگل کی کا جل و ہکا نامہ پانچ چیز وام ہکی پانچو رکت پیازیدہ تہتیلا کو ہی بر پہتیا کنگ بلای
ای پانچو کل کل جاہنہ افسون بقصب بر خاک بخواند و بران جراحت یا لادو فرود آرد تا دوام
گر بر جای خود آیدہ شود دامیت و بر بندہون و بر کندہون سوالا کہہ سیاری بندہون ای لگت
گرو کی سکت ری کہ جو نین چری افسون و مگر انگلی لکری پانی پر آنا انکس بندہون زمین پر
مری کہ جو الکین جای چوآ خوانی کہ میان دو تن محبت افگنی رو ریگ شنبہ ہفت بار بر گل
سیاری و سنگ و جو نہ بخواند و خوردن دہد عاشق او گردد بسم اللہ الرحمن الرحیم
[illegible] اللہ علی قلوبہم و علی اسمعہم و علی ابصارہم غشاوۃ [illegible] غشاوۃ و لہم عذاب
عظیم اگر [illegible] این آیہ را بر کل یا شیرینی و انچہ خوردنی باشد بر خود و بدہ مطلوب حاصل شود
ترکیب او دیہ موجب دفع امراض خونی باشد امیت اگر بخواند پوست بیخ سرپہونک کہ گاہ بیخ
باشد بیار و در سایہ خشک کردہ ایدہ ساختہ بدار و نہار با آب یکصد بار بخواند و اگر تواند [illegible]
جو و مسکہ دیگر کہ اگر بر ایلنج و برگ و سایہ آوردہ خشک کند و بکوبد ماندہ ساز و نہار [illegible]

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

زیادہ خواہد داد و این مسیدہ اگر بر جراحت آن مرض لیطریق حنا بندد سود مند جراحت باشد
منقول از شیخ صالح موثق ابو علی نوری کہ مرفوع متصل بحضرت علی میرود کہ شش رکعت نماز بگذارد بعد از نماز
خفتن بخواند در رکعت اول سورہ فاتحہ یکبار و الشمس ہفت بار و در دوم واللیل ہفت بار و در سوم
والضحی ہفت بار و در چہارم الم نشرح ہفت بار و در پنجم والتین ہفت بار و در ششم انا انزلنا ہفت بار
چون از نماز فارغ شود ثنای حق تعالی بگوید و درود بہ پیغامبر علیہ السلام فرستد بعدہ بگوید یا اللہم
یا رب ابراہیم و موسی و رب اسحاق و یعقوب و رب جبرئیل و میکائیل و رب
پروردگار ابراہیم و موسی پروردگار اسحاق و یعقوب پروردگار جبرئیل و میکائیل و پروردگار
اسرافیل و رب محمد صلی اللہ علیہ وسلم و رب التوراۃ و الانجیل و الزبور و الفرقان
اسرافیل و پروردگار محمد صلی اللہ علیہ وسلم و پروردگار توریت و انجیل و زبور و قرآن است
اسئلک بحق ہذہ الاسماء و بحق من دعوتک بہا ان تعطینی سؤلی
ترا بحق این نامہا و بحق آنکہ خواندہ ترا بہ این نامہا کہ بدہی مرا سؤل من
ان رأیت لی فی ہذہ اللیلۃ و فی ہذا الیوم من امر الدنیا و الآخرۃ
اگر دانی مرا در این شب و در این روز از کار دنیا و آخرت
خیرا لی فی دینی و معاشی و عاقبۃ امری فاقدرہ لی و یسرہ لی
خیر در دین و معاش و عاقبت کار من پس مقدر کن آن خیر را مرا و آسان گردان مرا
ثم بارک لی فیہ و ان رأیت غیر ذلک لی فاصرفہ عنی و اصرفنی عنہ
پس برکت ده مرا در آن و اگر دانی غیر آن خیر مرا پس بگردان آن را از من و بگردان مرا از آن
و اقدر لی الخیر حیث کان ثم رضنی بہ
و مقدر کن مرا خیر را هر جا که باشد پس خشنود گردان مرا بآن
آنگاہ بخسبد و بخواب بیند آنچہ خواہد
و امر الشیخ سعد الملۃ و الدین سعید الفقہاء محمد بن المؤید الحموی بحفظ کل صباح ہذہ الکلمات
و فرمود شیخ سعد الملۃ و الدین سعید الفقہاء محمد بن المؤید الحموی کہ نگاہ دارد ہر صباح این کلمات
فانہا تمنع من قرأتہا غلب العدو و من تنظر الیہ من صباح و واظب علیہ یری العجائب
کہ باز میدارد از خواندن آنہا غالب شدن دشمن و کسیکہ نظر کند در آن چہل روز وقت صباح تا بگذرد خواب بیند عجائب
و یسہل علیہ کثیر من الکلمات ہذا ما خص بہ نفوس قدسیۃ و اما نفوس شریرۃ فانہا
و آسان گردد بر او بسیار از این کلمات این است آنچہ مخصوص است بہ نفوس قدسیہ و اما نفوس شریرہ
و ما ذکر من ہذہ الکلمات لیست منہا
و آنچہ از این کلمات یاد کردہ آن کلمات نیست از آنہا
حضرت قدوۃ الکبراء میفرمودند کہ حزب البحر و دعا برای صبح بلیات و آفات خواندن فائدہ تخلیص شر و شیطان
و فتنہ دیوان را در کاسہ اند اگر مداومت نماید و ملازمت کند خواہد بسیار و مواہب بیشمار است و آن دعا حزب البحر است
اینست بسم اللہ الرحمن الرحیم ہذا کتاب من محمد صلی اللہ علیہ و سلم النبی العربی القرشی
شروع میکنم بنام خداوند بخشاینده مهربان این کتاب از محمد صلی اللہ علیہ و سلم پیغامبر عرب قریشی
الہاشمی المدنی الاظہر الابطحی صاحب التاج و التبریز و الحوض و الشفاعۃ و العصا و الناقۃ
ہاشمی مدنی اظہر ابطحی صاحب تاج و تبریز و حوض و شفاعت و عصا و ناقہ
الجیب قول لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ من طرق الدار من الزوار و النعمار و النظارۃ الصالحین
بگوید لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ کسیکہ داخل شود در خانہ از زیارت کنندگان و بازگشتگان
فظاہر الاظہار فاطر فی حجرۃ الحق من امۃ بعد فان لنا و لکم فی الحق سعۃ لان لم تکونوا
پس ظاہر است اظہار فاطر در حجرہ حق از امت بعد فان لنا و لکم فی الحق سعۃ لان لم تکونوا

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اَوْ بَاعِيًا مُبْطِلًا اَوْ مُؤْذِيًا يَا مُسَيِّحًا فَانْزِلُوا جَنَّةَ الْفِرْدَوْسِ وَانْطَلِقُوْا اِلٰى عَبْدَةِ الْاَوْثَانِ اِلٰى مَرْ
وریا یہ مجرم از عبادت کنندہ و کاذب و ازایذا دہندہ پس ترک کنند تمام آبادی او مرد پرستو بتگان بت و بسوی کسیکہ شریک نمیکند
يَجْعَلُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْمُقْتَدِرُ بِالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ يُرْسِلُ عَلَيْكُمْ شُوَاظًا مِّنْ نَّارٍ
ہمراہ خدا معبود دیگر نیست لائق عبادت مگر خدا واحد و یگانہ بہ بزرگی و قدرت میفرستد بر شما شعلہ از آتش
وَنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ بِسْمِ اللّٰهِ وَبِاللّٰهِ وَمِنَ اللّٰهِ وَاِلَى اللّٰهِ وَلَا غَالِبَ اِلَّا اللّٰهُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ
ونحاس پس بہ دو حاصل نمیکنید شما ہر دو بہ برکت نام خدا و ذات صفات او و رجوع میکنم سوی او و نیست غالب مگر خدا و نیست قوۃ
اِلَّا بِاللّٰهِ وَلَا اَحَدَ سِوَى اللّٰهِ وَلَا اَحَدَ مِثْلُ اللّٰهِ بِسْمِ اللّٰهِ وَاسْتَعِيْنُ بِاللّٰهِ وَاَتَوَكَّلُ عَلَى اللّٰهِ وَ
خاصہ و نہ قوت جز بہ خدا و نیست کسی سوائے خدا و نیست کسی مانند خدا شروع میکنم بنام خدا و توکل میکنم بر خدا و
اَجْعَلُ صَاحِبَ كِتَابِيْ هٰذَا فِيْ حِرْزِ اللّٰهِ وَاَمَانِهٖ حَيْثُ مَا كَانَ وَحَيْثُ مَا تَوَجَّهَ فَلَا تَقْرَبُوْهُ
و میکنم بر خدا و میکنم صاحب این کتاب خویش را در حفظ خدا و امان او در جائیکہ باشد و ہر کجا کہ متوجہ شود پس قریب نشوید باو و نترسانید
وَلَا تُفْزِعُوْهُ وَلَا تُضَارُّوْهُ فَاعِلًا كَانَ اَوْ قَائِمًا يَقْظَانًا كَانَ اَوْ نَائِمًا وَلَا فِيْ اَكْلٍ وَلَا فِيْ شُرْبٍ
اورا و مترسانید اورا نشستہ باشد یا قائم باشد بیدار باشد یا خواب باشد و مترسانید اورا در خورد و آشامیدن
وَلَا فِيْ ثَوْبٍ وَلَا فِيْ عُرْيَانٍ وَلَا فِيْ اغْتِسَالٍ وَفِيْ اَيِّ مَكَانٍ كَانَ وَلَا فِيْ دَارٍ وَلَا فِيْ اَرْضٍ
و نہ در لباس و نہ در برہنگی و نہ در حالت غسل کردن و در ہر مکان کہ باشد و نہ در خانہ و نہ در زمین
اَلْقَفَارِ وَلَا فِي الْجِلَالِ وَلَا بِاللَّيْلِ وَلَا بِالنَّهَارِ ذِكْرُ كِتَابِيْ هٰذَا فَادَّبَّرُوْا وَاعْتَبِرُوْا وَ
افتادہ نہ در شب و نہ در روز ہرگاہ کہ شنوید ذکر این کتاب مرا پس نگاہ دارید و
هُيِّئَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَهُوَ غَالِبٌ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ اَعَزُّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ
اورا بر کت لا الہ الا اللہ و او غالب است بر ہر چیز و او عزیز است بر ہر چیز و او بر ہر چیز قادر است بر ہر چہ میخواہم
اُعِيْذُ صَاحِبَ كِتَابِيْ هٰذَا بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ وَبِاسْمِهِ الَّذِيْ هُوَ مَكْتُوْبٌ عَلٰى سَرَادِقِ
صاحب این کتاب من را بکلمات خدا کہ کامل اند و بنام او کہ نوشتہ است بر پردہائی
الْعَرْشِ اِنَّهٗ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْغَالِبُ الَّذِيْ لَا يَغْلِبُهٗ شَيْءٌ وَلَا يَحُوْمُ مِنْهُ هَارِبٌ وَلَا يَدْرِكُهٗ
عرش البتہ نیست لائق عبادت کسی سوا خدا کہ او غالب است کہ غالب نشود بر ہیچ چیز و نجات نمی یابد از و ہیچ گریزندہ
طَالِبٌ وَاُعِيْذُهٗ بِالْحَيِّ الَّذِيْ لَا يَمُوْتُ وَبِالْمَلِكِ الَّذِيْ لَا يَزُوْلُ مُلْكُهٗ وَبِالْقَيُّوْمِ الَّذِيْ
و دریافت نمیتواند کہ طلبگار او و بہ میبرم او را بخدائیکہ زندہ است جاویدان و نمی میرد و زوال نمی پذیرد ملک او و بحی
لَا يَنَامُ وَبِالْعَزِيْزِ الَّذِيْ لَا يَزَالُ وَبِالْعَرْشِ الَّذِيْ لَا يَضَامُ وَبِالْكُرْسِيِّ الَّذِيْ لَا يَزُوْلُ
و خواب نمیکند و بعزیز کہ زوال نیست او را و بکرسی کہ ستم نمیشود
وَبِالْمَسِيْحِ الَّذِيْ كَابَرَامَ وَاُعِيْذُهٗ بِالْاَسْمَاءِ الْمَكْتُوْبَةِ فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوْظِ وَبِالْاِسْمِ
و بمسیح کہ نوشتہ اند در لوح محفوظ و بآن نام

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الَّذِی الْمَکْتُوْبُ فِی التَّوْرَاۃِ وَالْاِنْجِیْلِ وَالزَّبُوْرِ وَالْفُرْقَانِ وَبِاسْمِ الَّذِیْ حَمَلَ بِہٖ عَرْشَ
کہ نوشتہ است در توریت و انجیل و زبور و قرآن و بآن نام کہ برداشت بہ برکت آن تخت
بِلْقِیْسَ اِلٰی سُلَیْمٰنَ بْنِ دَاوٗدَ عَلَیْہِمَا السَّلَامُ قَبْلَ اَنْ یَّرْتَدَّ اِلَیْکَ طَرْفُکَ الْعَیْنَ وَبِاسْمِ
بلقیس بسوی حضرت سلیمان بن داؤد سلام باد بر ہر دو پیش از انکہ رجوع کند بسوی او بلک چشم و بآن نام
الَّذِیْ تَنَزَّلَ بِہٖ جِبْرِیْلُ عَلَیْہِ السَّلَامُ اِلٰی مُحَمَّدٍ عَلَیْہِ السَّلَامُ یَوْمَ الْاِثْنَیْنِ وَبِاسْمِ الثَّانِیَۃِ
کہ فرود آورد جبریل علیہ السلام بسوی حضرت محمد علیہ السلام روز دوشنبہ و بآن نامہای شنبگان
الْمَکْتُوْبَۃِ فِیْ قَرْنِ الشَّمْسِ وَبِالْاِسْمِ الَّذِیْ یُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِہٖ وَالْمَلَائِکَۃُ مِنْ خِیْفَتِہٖ
کہ نوشتہ اند در کنارہ آفتاب و بآن نام کہ بیاکی یاد میکند رعد و تعریف او میکنند فرشتگان از خوف او
وَبِاسْمِ الَّذِیْ کُتِبَ عَلٰی وَرَقِ الزَّیْتُوْنِ وَاُلْقِیَ فِی النَّارِ فَلَمْ یَحْتَرِقْ وَبِاسْمِ الَّذِیْ یَمْشِیْ
و بآن نام کہ نوشتہ شدہ بر برگ زیتون و انداختہ شد در آتش پس نسوخت و بآن نام کہ میرود
اَخْضَرُ عَلَی الْمَاءِ وَکَفِیْلُ قَدَمَہٗ وَبِاسْمِ الَّذِیْ نَطَقَ بِہٖ عِیْسَی ابْنُ مَرْیَمَ عَلَیْہِ السَّلَامُ
خضر علیہ السلام بر آب و ترنمیشود پای او و بآن نام کہ کلام کرد بہ برکت او عیسی پسر مریم علیہ السلام
فِی الْمَہْدِ صَبِیًّا وَاَبْرَءَ الْاَکْمَہَ وَالْاَبْرَصَ وَاَحْیَا الْمَوْتٰی بِاِذْنِ اللّٰہِ عَزَّ وَجَلَّ وَبِاسْمِ
در گہوارہ در طفلی و بنیا ساخت کور مادرزاد را از برص و زندہ کرد مردگان را بحکم خدا بر تر و مہتر و بآن نام
الَّذِیْ نَجَّاہُ اِبْرَاھِیْمَ مِنْ نَارِہٖ وَبِاسْمِ الَّذِیْ نَجَّاہُ یُوْسُفَ عَلَیْہِ
کہ نجات یافت ابراہیم از آتش نمرود و بآن نام کہ نجات یافت بہ برکت او یوسف علیہ
السَّلَامُ مِنَ الْحَبْسِ وَبِاسْمِ الَّذِیْ تَجَلّٰی بِہٖ رَبُّنَا عَزَّ وَجَلَّ
السلام از زندان و بآن نام کہ تجلی کرد بہ برکت او پروردگار او عز و جل
لِلْجَبَلِ لِمُوْسَی بْنِ عِمْرَانَ فَجَعَلَہٗ دَکًّا وَخَرَّ مُوْسٰی صَعِقًا وَبِاسْمِ الَّذِیْ نَجَّاہُ یُوْنُسَ عَلَیْہِ
بسوی کوہ برای موسی پسر عمران پس ساخت او را ریزہ ریزہ و بیفتاد موسی بیہوش شدہ و بآن نام کہ نجات یافت بہ برکت او
السَّلَامُ مِنَ الظُّلُمَاتِ وَبِاسْمِ الَّذِیْ دَعَاہُ مُوْسٰی عَلَیْہِ السَّلَامُ عَلَی الْبَحْرِ فَانْفَلَقَ فَکَانَ
از تاریکیہا و بآن نام کہ دعا کرد موسی علیہ السلام بر دریا پس دریدہ شد پس شد
کُلُّ فِرْقٍ کَالطَّوْدِ الْعَظِیْمِ وَاُعِیْذُ بِالسَّبْعِ الْمَثَانِیْ وَالْقُرْاٰنِ الْعَظِیْمِ وَبِمَا نَزَلَ عَلٰی
ہر قطعہ او مانند کوہ بزرگ و پناہ میدہم بسبع مثانی یعنی سورہ فاتحہ و قرآن بزرگ و بآن چیزی کہ نازل کرد
مُوْسٰی بِطُوْرِ سَیْنَا اَعِیْذُ صَاحِبَ کِتَابِیْ ھٰذَا بِھٰذِہِ الْاَسْمَاءِ مِنْ کُلِّ عَیْنٍ لَّامِحَۃٍ وَ
بر کوہ طور پناہ میدہم صاحب این کتاب را و برکتہای این نامہای از ہر چشم بینا و گوش شنوا و
نَاظِرَۃٍ اَقْدَامِ مَاشِیَۃٍ وَلِسَانٍ نَاطِقَۃٍ وَقُلُوْبٍ وَاعِیَۃٍ وَمُدَدٍ وَخَدَمٍ وَبِیَدِہٖ
زندہ و زبان کلام کنندہ و دلہای کہ حافظ سخنہا باشند و سینہہا خالی ماندہ

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وَنَفْسٍ كَافِرَةٍ وَأُخْرَى لَا أَرَى مِنْ ظَاهِرِهَا وَبَاطِنِهَا وَمِنْ شَرِّ مَنْ يَقُولُ السُّوءَ وَالْخَطَايَا وَآثَامَهُمْ بِكُلِّ مَنْ

وازنفسهای کافره واز بدی کسیکه گوید از سبهو وخطاها واثمهای ایشان

ذَكَرٍ وَأُنْثَى مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَأُعِيذُهُ مِنْ شَرِّ ذِي نَفْسٍ وَعَقْدِهِمْ وَسِلَاحِهِمْ

از مذکر وواز مؤنث جن وانسان در روز وشب وپناه میخواهم از واز بدی صاحب بدی واز گره زدن ایشان سلاح ایشان

وَكَيْدِهِمْ وَمَكْرِهِمْ وَبَرْقِ أَعْيُنِهِمْ وَخَيْلِ أَجْسَادِهِمْ وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ الشَّيَاطِينِ

وزکیدایشان ومکرایشان وبرخشندگی چشمهای ایشان واز بدی جن وانس واز شیاطین

وَالنَّوَاعِرِ وَالشَّخْرَةِ وَمِنْ شَرِّ يَكُونُ وَالْعَيْرَانِ وَالْخَرَابِ فَالْحِيَاضِ وَالْعَلَادِ وَمِنْ شَرِّ هَوَامِّ

وتابعین ایشان وعاد وگران واز شر که باشد در آبادی وخرابه هرضها واز شر ساکنان

الْهَوَاءِ وَالنَّوَاوِيسِ وَسَاكِنِ الْقُبُورِ وَسَاكِنِ الْبُيُوتِ وَسَاكِنِ الْبِحَارِ وَسَاكِنِ الطُّرُقِ

هوا وساکنان قبرها وساکنان خشتها وساکنان دریا وساکنان راهها

وَأُعِيذُهُ مِنْ شَرِّ كُلِّ غُولٍ وَغُولَةٍ وَسَاحِرٍ وَسَاحِرَةٍ وَسَاكِنٍ وَسَاكِنَةٍ وَمُولَعٍ وَمُولَعَةٍ وَكَاهِنٍ وَ

وپناه میخواهم از واز شر هر غول وغوله وجادوگر وجادوگر زن وساکن مرد وساکن زن وحریص بر طمع وکاهن و

كَاهِنَةٍ وَذَابِحٍ وَذَابِحَةٍ وَتَابِعٍ وَتَابِعَةٍ وَكَافِرٍ وَكَافِرَةٍ وَأُعِيذُهُ مِنْ شَرِّهِمْ وَشَرِّ أَنْفُسِهِمْ وَ

کاهنه وتابع مرد وزن وپناه میخواهم از بدی ایشان و بدان ایشان

أَكْوَارِهِمْ وَأَبْنَائِهِمْ وَبَنَاتِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَمِنْ شَرِّ طَائِرَاتٍ فِي الْهَوَاءِ وَمِنْ شَرِّ الطَّوَارِقِ الْوَارِدِ

مادران ایشان وپسران ایشان ودختران ایشان واولاد ایشان واز شر پرندگان هوا واز شر آیندگان در اول

وَأُعِيذُهُ بِاللَّهِ أَيْضًا شَرَّ أَحْيَاءٍ مِنْ شَرِّ نَزَغَاتِ النَّاسِ وَأَلْوَانِهِمْ وَمِنْ شَرِّ الْقَائِلِ وَالْفَاعِلِ وَشَرِّ مَا

وپناه میخواهم از وبرکت حی وقیوم واز شر نزاع مردمان وزبانهای ایشان واز شر گفته واز شر

كُلِّ عَيْنٍ سَاحِرَةٍ أَوْ خَاطِئَةٍ وَمِنْ شَرِّ الْخَارِجِ وَالدَّاخِلِ وَمِنْ شَرِّ بَاغٍ وَعَادٍ وَعَادِيَاتٍ نَاتٍ

هر چشم جادو کننده ویا خطاکار واز شر بیرون شونده وداخل شونده واز شر ستمکننده وتجاوز کننده

وَمِنْ شَرِّ كُلِّ دَانٍ وَنَاءٍ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ عَفَارِيتِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَشَرِّ الرِّيَاحِ وَالْمِيَاهِ وَالْبَرَارِي

واز شر هر نزدیک ودور واز شر هر سرکشان جن وانس واز شر هوا ها وآبها وبیابانها

وَالْحَيَوَانِ وَالْجَمَادَاتِ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ فَصِيحٍ وَأَعْجَمِيٍّ وَنَائِمٍ وَيَقْظَانَ وَأُعِيذُهُ صَاحِبَ سَكَنِ الْبَيْتِ

حیوانات وجمادات واز شر هر فصیح وعجمی واز شر خواب کننده وبیدار وپناه میدهم صاحب سکنای خانه

فَمَا مِنْ شَرِّ نَهَارٍ الْبَحْرِ وَالْأَرْضِ وَسَاكِنِ الْبُيُوتِ وَالزَّوَايَا وَالْمَغَارِبِ وَمِنْ شَرِّ مَا يَطْلُعُ

پس از شر ساکن دریا وزمین وساکن خانها وگوشها وجاهای نهان واز شر چیز که برآید

الْخَيْطَةَ أَوْ يَوْلِجُ بِهَا وَمِنْ شَرِّهَا مَا يَنْظُرُ إِلَيْهِ الْأَبْصَارُ ظَاهِرَةً عَلَى الْقُلُوبِ وَأَعْمَالِ

خطا یا حرص میکند بآن واز شر چیزیکه نظر میکند بسوی او بینایها

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

اَلْعَهُوْدَ وَمِنْ شَرِّ مَنْ لَا يَقْبَلُ الْعَزِيْمَةَ وَمِنْ شَرِّ مَنْ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ ذَابَ كَمَا يَذُوْبُ الرَّصَاصُ وَالْجَلِيْدُ
واز شر کسیکہ قبول نمیکند عزیمت را واز شر کسیکہ ہرگاہ کہ یاد کردہ شود نام خدا سبحانہ وتعالیٰ گداخہ میشود چنانکہ سیسہ گداخہ میشود و
عَلَى النَّارِ وَاُعِيْذُ صَاحِبَ كِتَابِيْ هٰذَا مِنْ شَرِّ اِبْلِيْسَ وَجُنُوْدِهٖ وَمِنْ شَرِّ الشَّيَاطِيْنِ وَمِنْ شَرِّ مَنْ يَسْكُنُ فِي الْهَوَاءِ
بر آتش و بپناہ میدہم صاحب این کتاب خویش را از شر ابلیس کہ سردار ہمہ شیطانان است و از شر جنود او کہ شیاطین و ہوا
وَالْجِبَالِ وَالْبِحَارِ وَمَنْ فِي الظُّلُمَاتِ وَالنُّوْرِ وَمِنْ شَرِّ مَنْ يَسْكُنُ فِي الْعُيُوْنِ وَمَنْ شَرِّ مَنْ يَمْشِيْ فِي الْاَسْوَاقِ
و کوہا و دریاہا و از شر ہر کہ در تاریکیہا و نور است و از شر ہر کہ در چشمہا میماند و از شر ہر کہ میرود در بازارہا
وَمِنْ شَرِّ مَنْ يَكُوْنُ فِي الْاَجْسَادِ وَالْاَرْحَامِ وَالْاَكْمَامِ وَمِنْ شَرِّ مَنْ يُوَسْوِسُ فِي صُدُوْرِ النَّاسِ وَمَنْ يَسْتَرِقُ
و از شر ہر کہ میباشد در جسدہا و رحمہا و کربوہا و از شر کسیکہ وسوسہ میاندازد در دلہای مخلوق و کسیکہ میدزدد
السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَاُعِيْذُ صَاحِبَ كِتَابِيْ هٰذَا مِنَ النَّظْرَةِ وَالْحَيْرَةِ وَالْكَسْرَةِ وَالنَّخْعَةِ وَاٰفَةٍ
و بینائیہا و بپناہ میدہم صاحب این کتاب خویش را از نظر و شکستگی و از چشمہا
الْجِنِّ وَالْاِنْسِ الْمُتَمَرِّدَةِ وَمِنْ شَرِّ الطَّائِفِ وَالطَّارِقِ وَالْفَاسِقِ وَالْوَاقِبِ وَالْحَاسِدِ
جن و انس سرکش و از شر گردیدہ و آیندہ و تاریکی کنندہ و پوشندہ و حسد کنندہ
وَالطَّاغِيْ وَالْكَاهِنِ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ ذِيْ عَاهَةٍ يَا سَحِرُ وَفَزَعٍ وَهَمٍّ وَحُزْنٍ وَاَسْجَاسٍ وَ
و سرکش نابینده و جادو کننده و از شر ہر صاحب گرہ بستن بسحر و از جادو و ہم و رنج و
تَكْوِيْرٍ وَفِكْرٍ وَوَسْوَاسٍ وَاُعِيْذُهٗ بِاللّٰهِ مِنْ شَرِّ كُلِّ دَاءٍ يُفْتَرٰى لِبَنِيْ اٰدَمَ وَبَنَاتِ حَوَّا مِنْ قَبْلِ
و از فکر و از اندیشہ و بپناہ میدہم او را بخدا از شر ہر خانہ کہ بر بنی آدم و دختران حوا بود
الدَّمِ وَالْغَمَرَةِ وَالْمِرَّةِ وَالرِّيْحِ وَالْبَلْغَمِ وَرِيْحِ الْحُمْرَاءِ وَالصَّفْرَاءِ وَالسَّوْدَاءِ مِنْ
از خون و بلغم و از بادہای سرخ و از صفرا و سودا و از
الْقُشْعَرِيْرَةِ وَالزِّيَادَةِ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ دَاءٍ دَاخِلٍ فِي جِلْدٍ وَلَحْمٍ اَوْ دَمٍ اَوْ عِرْقٍ اَوْ عَصَبٍ
نقصان و زیادتی و از شر ہر مرضی کہ داخل باشد در جلد و گوشت و خون و رگ و پی
اَوْ قُطْنَةٍ اَوْ عَظْمٍ اَوْ فِيْ سَمْعٍ اَوْ بَصَرٍ اَوْ ظَهْرٍ اَوْ بَطْنٍ اَوْ شَعْرٍ اَوْ ظُفُرٍ اَوْ رُوْحٍ اَوْ جِسْمٍ
یا در استخوان یا در گوش یا در چشم یا در پشت یا در شکم یا در موی یا در ناخن یا در روح یا در جسم
اَوْ ظَاهِرٍ اَوْ بَاطِنٍ وَاُعِيْذُهٗ بِمَا اِسْتَعَاذَ بِهٖ اٰدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَشِيْثٌ وَهَابِيْلُ وَاِدْرِيْسُ
یا در ظاہر یا در باطن و بپناہ میدہم او را بآن چیز کہ پناہ گرفتہ است بآن آدم علیہ السلام و شیث و ہابیل و ادریس
وَنُوْحٌ وَلُوْطٌ وَاِبْرَاهِيْمُ وَاِسْمَاعِيْلُ وَاِسْحَاقُ وَيَعْقُوْبُ وَالْاَسْبَاطُ وَعِيْسٰى وَاَيُّوْبُ
و نوح و لوط و ابراہیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و اولاد ایشان و عیسی و ایوب
وَيُوْنُسُ وَمُوْسٰى وَهَارُوْنُ وَدَاوٗدُ وَسُلَيْمَانُ وَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى وَيُوْسُفُ وَهُوْدٌ وَشُعَيْبٌ
و یونس و موسی و ہارون و داود و سلیمان و زکریا و یحیی و یوسف و ہود و شعیب

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

وَالْيَاسَ وَصَالِحٍ وَلُقْمَانَ وَذِي الْكِفْلِ وَذِي الْقَرْنَيْنِ وَطَالُوتَ وَعُزَيْرٍ وَالْخَضِرِ وَدَانْيَالَ وَمُحَمَّدٍ

والیاس وصالح ولقمان وذوالکفل وذوالقرنین وطالوت وعزیر وخضر ودانیال ومحمد

مُصْطَفًى صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَلَوٰتُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِيْنَ وَبِكُلِّ مَلَكٍ مُقَرَّبٍ وَنَبِيٍّ مُرْسَلٍ

مصطفٰے درود ہا وسلام ہا بروے وبرجملہ خدا ہا وبرتمام انبیاء واولیاء خدا وبہر فرشتہ مقرب پیغمبر فرستادہ

اَلَا اَبَاعَدَ ثُمَّ وَتَفَرَّقَ وَتَخَلَّعَ مِمَّنْ خَلَقَ كِتَابِيْ هٰذَا بِاسْمِ اللّٰهِ الْمَلِكِ الْجَلِيْلِ الْمُجْمِلِ فَعَّالٍ

آگاہ باد دور شود ومتفرق شود وجدا شود از کسیکہ آفریند این کتاب مرا بہ برکت نام خدا کہ او بادشاہی جلیل ست بسیار

لِمَا يُرِيْدُ وَاُعِيْذُهُ بِاللّٰهِ وَبِاسْمِهِ الَّذِيْ اَضَاءَ بِهِ الْقَمَرُ وَاسْتَنَارَ بِهِ الشَّمْسُ وَهُوَ مَكْتُوْبٌ

وپناہ میدہم او را بخدا وبنام او کہ روشن شد بہ آن ماہ ودرخشید بہ آن آفتاب ونوشتہ است

تَحْتَ خُرْزَةِ الْعَرْشِ لَهٗ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ فَسَيَكْفِيْكَهُمُ اللّٰهُ وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ

در عرش ہر آئینہ نیست لایق عبادت بحق مگر خدا محمد فرستادہ خدا ست پس بس ست ترا کہ کفایت خواہد کرد ترا از شر ایشان او

تَقَدَّمَتْ حُجَّةُ اللّٰهِ وَظَهَرَ سُلْطَانُ اللّٰهِ وَتَفَرَّقَ اَعْدَاءُ اللّٰهِ وَيَبْقٰى وَجْهُ اللّٰهِ وَاَنْتَ يَا صَاحِبَ

بگذشت حجت خدا وغالب شد غلبہ خدا وتفرقہ شدند دشمنان خدا! وباقی ماند ذات خدا ونو اے صاحب این

كِتَابِيْ هٰذَا فِيْ حِرْزِ اللّٰهِ وَكَنَفِ اللّٰهِ وَجِوَارِ اللّٰهِ وَاَمَانِ اللّٰهِ وَحِفْظِ اللّٰهِ جَارُهٗ عَزِيْزٌ

کتاب مرا در محافظت خدا ونگاہبانی خدا ودر جوار خدا واز حفظ خدا جار خدا غالب

مَنِيْعُ الذِّرٰى وَحَارِسُكَ وَكَلِيْلُكَ وَحَافِظُكَ وَدَلِيْلُكَ مَا شَاءَ اللّٰهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَاْ لَمْ يَكُنْ

منیع الذرا ونگاہبان تو باشد ونگاہبان تو باشد ودلیل تو باشد ہر چہ خواہد خدا باشود وہر چہ نخواہد نشود

اَشْهَدُ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ وَّاَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا وَّاَحْصٰى كُلَّ

وگواہی میدہم کہ بر آئینہ خدا بر ہر چیز تواناست وبر آئینہ خدا احاطہ کردہ است ہر چیز را از روی علم وشمار کردہ است ہر

عَدَدٍ اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلَى النَّبِيِّ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا صَلُّوْا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا

از روی عدد بر آئینہ خدا وفرشتگان او درود میفرستند بر نبی ای مومنان درود بفرستید بر او وسلام نیک سلام فرستا

خُتِمَتْ هٰذِهِ الْكِتَابُ بِخَاتَمِ اللّٰهِ الَّذِيْ خَلَقَ بِهٖ اَقْطَارَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَبِخَوَاتِيْمِ

ختم کردم این کتاب را بمہر خدا کہ ختم کردہ است بآن کنارہائے آسمانہا

سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوٗدَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَبِخَوَاتِيْمِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِلَّا اَنَّ اَوْلِيَاءَ اللّٰهِ

وزمین وانچہ در آنہا سلیمان بن داؤد سلام باد خدا بر ہر دو از ہمہ محمد ودرود باد خدا بر ہر دو وسلام آگاہ باش کہ بیقین دوستان خدا

لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ وَبِخَوَاتِيْمِ كُلِّ مَلَكٍ مُّقَرَّبٍ وَّنَبِيٍّ مُّرْسَلٍ خُتِمَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ

نیست خوف بر ایشان نہ غمگین خواہند شد واز ہر بر فرستادہ مقرب ونبی فرستادہ این حرز را بہ برکت نام خدا کہ بخشاینده

الرَّحِيْمِ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّبَارِكْ وَسَلِّمْ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى جَمِيْعِ الْاَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِيْنَ

مہربان خدایا رحمت بفرست بر محمد واو اد محمد وبرکت دہ وسلام بفرست ورحمت باد خدا بر تمام انبیاء ورسولان

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

وَالْمَلٰٓئِكَةِ الْمُقَرَّبِيْنَ وَعَلٰى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِيْنَ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرّٰحِمِيْنَ ۞

وفرشتگان مقربین وبربندگان خدا کہ نیک اند از رحمت تو اے ارحم الراحمین +

حضرت قدوۃ الکبرا میفرمودند از قواعد مجربات از بہر السنن حیات وممات بیماران از مجربات ابو المعشر بلخی چون خواہد کہ بیماری در بیماری افتادہ است بداند از حیات وممات وی باید کہ بگیرد نام مادری وی بحساب ابجد وعدد او نگاہدارد وآنرا نگوید کہ وی بیمار شدہ است تا وقت حساب کہ چند روز شدہ است نیز گوید واگر در ایام بیماری شک ملقی باشد چہار روز دیگر بگیرد پس باعداد اسم او وادر وی این اعداد را جمع کند وبعدہ تاریخ ماہ کہ درین روز حساب میکند این را نیز باوی جمع کند مجموع اعداد را بسی کان طرح کند آنچہ کہ کم از و ماند در اعداد لوح حیات نگاہ کند اگر از اعداد لوح حیات عدد او برآید یقین داند کہ او خواہد زیست بانشاء اللہ تعالیٰ

لوح امہات				لوح حیات			
۵	۴	۳	۲	۸	۳	۱	۱
۲۱	۱۲	۱۱	۱۸	۱۷	۱۳	۱۳	۱۵
۳۰	۲۳	۹	۷	۲۲	۱۹	۲۲	۱۷
۰	۲۵	۲۴	۲۷	۱۰	۲۸	۲۶	۲۹

اگر صورت حامد باشد وخواہد کہ داند چہ میزاید از پسر یا دختر پس کبکی برین صفت کواکب کہ در دایرہ اند دست بہند از آنجا معلوم خواہد شد اگر انگشت بر عطارد نہد پسر زاید واگر انگشت بر شمس نہد پسر زاید واگر انگشت بر مشتری نہد دختر زاید واگر انگشت بر زہرہ نہد دختر زاید واگر انگشت بر زحل نہد پسر زاید واگر انگشت بر قمر نہد دختر زاید کواکب ایشت برای کفایت ممات وجمیع حاجات از مہم ودیاوی

مشتری	مشتل	عطارد	
زہرہ	زحل	مریخ	شمس

وعلاج بلیات کہ بہیچ دوائی رفع نشود در میان سلت وفریضہ بار بخواند انشاء اللہ تعالیٰ جہل ویکبار سورہ فاتحہ متصل بسم اللہ الرحمن الرحیم بخواند انشاء اللہ تعالیٰ کہ مہم بکفایت رسد کما قال علیہ السلام فاتحۃ الکتاب شفاء لکل داء یعنی فاتحہ کتاب شفا است مر ہر دردی را الحق والدین منقولست بجہت دفع حرام بست ویکبار ہر متواتر جہل یکبار فاتحہ میان سلت وفریضہ بار بخواند واگر فاتحہ نتواند بسورہ قل ہو اللہ پاک وبار دگر قل یا ایہا الکافرون گوش کند ودر گوش کند ودر گوش کند سورہ اخلاص بجہت کاری کہ زود بر باید ویا عجوزہ بالغ دار دواسباب بسیار میسر نمیشود ہزار بار یا صد بار بخواند در حالت بکفایت رسد واگر محبوس بود وبہ بہت وی لکہ بار بخواند انشاء اللہ تعالیٰ خلاصی باید سورہ والضحیٰ ببرد گرفتہ واسباب گم شدہ بالضد بار بخواند بکفایت رسد۔

سورہ مجادلہ سہ روز بسگان بار بخواند تب رفع شود سورہ زلزلت بجہت رفع باد لقوہ در گشتاسبن وباد دیگر آہنی بنویسد ونظر کند نیکو شود سورہ والعادیات بنویسد ودر بازو ببرد ہیچ گز گزندہ نزدیک نیاید سورہ یٰسین بہر نیت کہ قرات او بکند برآید وبرای تحفظ وبا اینہا نماز شام بخواند رفع گردد واگر سہ کس ہمدیگر وقت یکجا خواستہ ودین توسل کنند بکفایت زود رسد بر موضع درد دست نہادہ بگوید این کلمات پنجبار ویا ہفت بار بسم اللہ الشافی ولا حول ولا قوۃ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

الحمد لله رب العلمين ۱	الرحمن ۲	الرحيم ۳	مالك يوم الدين ۴
ایاک ۵	نعبد ۶	واياک ۷	نستعين ۸
اهدنا الصراط ۹	المستقيم ۱۰	صراط الذين ۱۱	انعمت عليهم ۱۲
غير المغضوب ۱۳	عليهم ۱۴	ولا الضالين ۱۵	امين ۱۶

Ataunnabi.com

يَعْلَمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ
حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ وفع باد صرع روز کشنبہ سپید خروس بگیرنگ سیار و فوج
کند و بخون او این تعویذ بنویسد بر گلو بندد مرگی دفع شود بر گردبازو بندد مرگی نام دیو است ۱۲ ۱۳
۳۷ ۳۸ دفع نار در محل نار و بنویسد الیہ صحت یابد انیست اللہ اکبر اللہ اکبر یا نار کونی بردا و سلاما
قالوا آمنا بالله وكفروا بالطاغوت قلنا یا نار کونی بردا و سلاما علی ابراهیم و قالوا آمنا بالله وكفروا بالطاغوت
قلنا یا نار کونی بردا و سلاما علی محمد علیہ السلام فمت باذنه ایضا بر محل نار و نوشتہ تعویذ بندد و برای دفع ترس بچہ یا مرد یا
زن نوشتہ بر خود دارد ایمنست یا معشر الجن والانس ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار
السموات والارض فانفذوا لا تنفذون الا بسلطان فبای آلاء ربکما تکذبان برحمتک یا ارحم الراحمین ۰ برای کشادن

حواسم	اهو دفع

مروی بستہ بر ران راست بندد و قال موسی ما جئتم به السحر ان الله سیبطله ان الله لا یصلح عمل المفسدین برای فتح تب شدید و زیادہ کہ بر برگ تمبول بنویسد
و بخورد بدہ و بدانزد و بلیسد انیست فهمناها سلیمان وکلا اتینا حکما و علما و سخرنا مع داود
الجبال یسبحن والطیر وکنا فاعلین یا رب ابراهیم یا رب ابراهیم یا رب موسی یا رب
محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم بحق هذه الاسماء الشریفة الطاهرة تو خود بدار و یا بردیو اچیپا لذار یا در خانہ تنگ دار و دیو
بلای گرد آنخانہ نگردد و برکت و دولت در آنخانہ روی آرد و بعزت و حرمت از ملوک باز آید و از شیاطین
محفوظ ماند انشاء الله تعالی برای کشادن بول حایض کہ بستہ باشد این کلام چند بنویسد بخورد و بدہ

فی الحال کشادہ گردد وان من الحجارة لما یتفجر منه الانهار وان
منها لما یشقق فیخرج منه الماء وان منها لما یهبط من خشیة الله وما
الله بغافل عما تعملون ۰ بجہت دفع نظر بگیران سہ روز
وقت شام بخانہ دفن زنداسیدست کنیکی بنید بسم الله الرحمن الرحیم
وان یکاد الذین کفروا لیزلقونک بابصارهم لما سمعوا الذکر ویقولون انه لمجنون
وما هو الا ذکر للعالمین اگر کسی زہر خوردہ باشد این وقیہ بر سفال آب نا رسیدہ بنویسد
و بشوید بخورد و نقش اینست ۰ اگر پردہ گرفتہ باشد این اسم را بنویسد و بچخ روان بند در گریبان نہادہ

۸	۱۱	۱۴	۱
۱۳	۲	۷	۱۲
۱۲	۱۶	۹	۵
۱	۵	۴	۱۵

بازاید اسم پردہ زیر اسم بنویسد اجمنط بر کہ قاوز شدن بر خورد چندان
نتواند باید کہ صد کان باز این اسم بخواند یا حی حین لا حی فی دیمومة
ملکه وبقایه برخود و دنبک باشد برای افزونی شیر حیوان ماطو
وغیره این آیة را در شست مس بنویسد باب بشوید بخورد و ثم قست
من بعد ذلک فهی کالحجارة او اشد قسوة ۰ وان من الحجارة
لما یتفجر منه الانهار وان منها لما یشقق فیخرج منه الماء وان منها لما یهبط

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

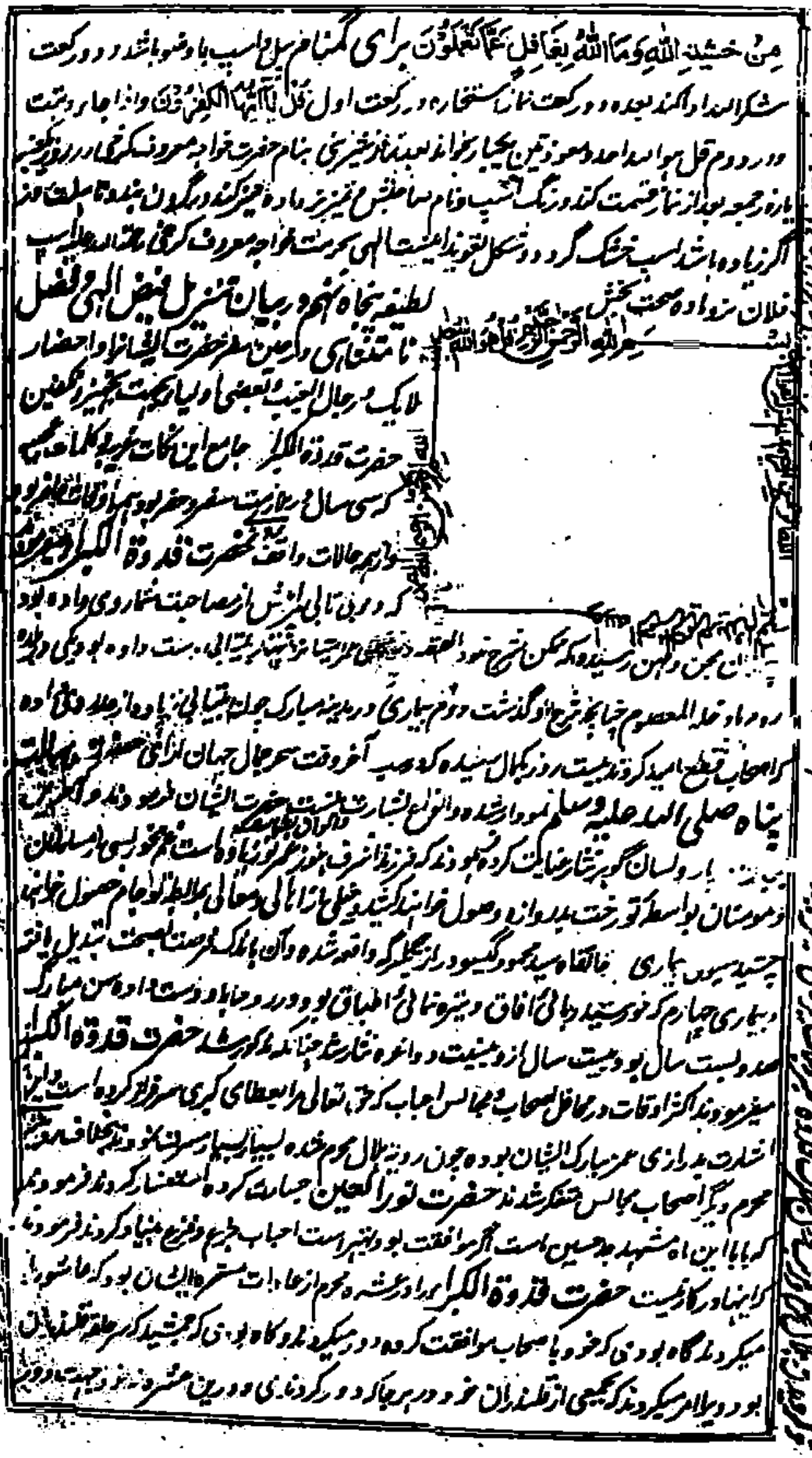

مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ برای گمنام پل و اسپ باوضو باشد دو رکعت
شکر الله ادا کند بعده دو رکعت نماز استخاره در رکعت اول قل یا ایها الکفرون و اذا جاء نصر
در رکعت دوم قل هو الله احد و معوذتین بیکبار خواند بعد نماز خیریتی بنام حضرت خواجه معروف کرخی در روز یکشنبه
یا روز جمعه بعد از نماز عصمت کند و رنگ اسپ و نام صاحبش تمیز نموده خیر کند و گردن بنده تا سلت فوز
اگر زیاده باشد اسپ خشک گردد و شکل تعویذ اینست الهی بحرمت خواجه معروف کرخی ما قدرت علیه اسپ
فلان بن فلانه را صحت بخش

لطیفه بنجاه نهم در بیان تنزیل فیض الهی و فضل
نامتناهی در حین سفر حضرت ایشان و احضار
ملایک و رجال الغیب و تعضی او لیا بجهت تجهیز و تکفین
حضرت قدوة الکبرا جامع این نکات غریبه و کلمات عجیبه
که سی سال در ملازمت سفر و حضر بود و همواره حالات
و ما یهم حالات واقف بحضرت قدوة الکبرا و غیر ذلک
که در وقت تالی از انس از مصاحبت شماری داده بود
ان محن و لهن رسیده که ممکن تشریح نمود العقد ذکر بعضی عمر ایشان از بدایت تا انتهای بست داده بود یکی در بلده
رود و ماوخلة المعصوم چنانچه شرح او گذشت دوم بیماری در مدینه مبارک چنانچه تا بیماری پانزده از جلد دفاع داده
کر اصحاب قطع امید کرده بیست روز بکمال رسیده که وصیت آخر وقت سحر حال جهان از فانی حضرت ما مالیت
پناه صلی الله علیه وسلم نموده رشده و انواع بشارت و الوان بشارت حضرت الشان فرموده و آخر عمر
بار و لسان گوهر نثار عنایت کرده شهود ندکه فرزند اشرف هنوز عمر تو زیاده است غم مخور تو بسی از مسلمان
و مومنان بواسطه تو رخت بدر وازه وصول خواهند کشید و علی از اعالی و معالی بالطبع تو جام حصول خواهند
چشید سیوم بیماری خانقاه سید محمود گیسو دراز بنگلور واقعه شده و آن بالک مرحت بصحت تبدیل یافته
و بیماری چهارم که خود سید دبای آفاق و پیرو نمای اطباق بود در روضه و دست داده سن مبارک
صد و بست سال بود و بیست سال از و بیشیت و واقعه نشار شد چنانکه مذکور شد حضرت قدوة الکبرا
میفرمودند اکثر اوقات در محافل اصحاب و مجالس احباب که حق تعالی مرا بعطای کبری سرفراز کرده است و این
بشارت بدرازی عمر مبارک الشان بوده چون رویه بلال محروم شده لیبیار بسیار مستفسر شدند و بخلاف مذهب
محروم دیگر اصحاب مجالس متفکر شدند حضرت نور العین جسارت کرده استفسار کردند فرمودند
که بابا این اه مشهد جد حسین است اگر موافقت بود دنیا هست احباب جزع و فزع بنیاد کردند فرمودند
که اینها در کار نیست حضرت قدوة الکبرا مراد عشره محرم از عادات مستمره ایشان بود که عاشورا
میکردند گاه بودنی که خود با اصحاب موافقت کرده و در میکدند و گاه بودنی که جمعیت کثیر حلقه قلندران
بود و بیا امر میکردند که یکی از قلندران خود در هر جا که دو رکردنی و در بن عشره نزد جمعیت دور

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

مباشرت کردند به اجماعت را امروز موجود ندارد و بهر حال بحیرت کار بود و ملک درین سال آخر عمر مبارک ایام کمالت
حیرت میگذشت و جانب فلک نگاه میکردند و درین سال سکوت هم غالب شده بود اگر کسی سخن از مسئله
توحید و معارف استفسار کردی باجازت دلی بجواب ای متوجه می شدند و در آخر میفرمودند که یاران کاری بهتر
ازین در پیش است که گفت مشغول و ادام می باشند که مرد بیقین نرسیده است هرچه گاهی بسر حد الیقین رسیده باشد
و بر اکثر نسبت است و درین سال هر یک از عوام و اصحاب کبیره و صغیره را امر باشتغال بنسبت میکردند و این عشره
محرم بقرات قرآن با اصحاب گذراندند چون روز عاشورا شد اندک تغیر حال نمایان شد همدران روز و صد
سفر بود که شیخ نجم الدین اصفهانی که پیر حرم بود از عالم سیر آمدند گفتند که تا نی فرزند اشرف چند روز
مصلحت دیگر است که بقیه تکمیل مانده هست و تو هم نمانی و دن خود را اقرار دادند آثار بی تابی
اندک انتشار شده و بقیه از نواحی و اطراف می آمدند و شرایط عیادت بجای می آوردند و آن بیچارگان
بود که تغیر مزاج توان دانست انچه خلایق معهود خود داشتند بسری می بردند هیچ کسان بالیشان
نیافت چون حضرت مخدوم زاده قطب عالم لاهوری سیر آمدند و حضرت شیخ الاسلام و می الیشان هم تشریف
آوردند حضرت مخدوم زاده بنیاد سخن عیادت کردند که برادر اشرف یادگار جامع الاسرار و الآثار از حضرت
مخدوم بهر چه هستند حیات زیادت باشد و سقامت بصحت تبدیل یابد گرچه گم گشتگان ما در طلب
و زمره راه نایافتگان ما بادیه بلعب بیزلال وصال سیر شدند میشوند و سیراب میگردند تا عمه وجود و جهان
باقی بماند که مردم بهره گردند از تو و توئی از چشمه عرفان که ذرات نیز و مشتاق تو فرمودند که
بعد ازین بقا و صحت مخدوم زاده را از زبانی یاد کرد درمیان ما محبوب حجابی رقیق پیش نمانده است
هنوز خواهید که دوست باد دست بوند و میت دل زنده عریان شده جان از خیال و میخ امده و نهایات وصال
بحر و این مقال اهل مجلس را حالتی در گرفت و هر یک مصاحبان تواجد و تراوق در آمدند بتاریخ پانزدهم
محرم سن ثمان و تسعین و سبعمایه احیاء را بدار السلام آمدند و صحبت بالیشان داشتند گفتند ای فقط دایره
وجود مرکز پرکار حضور خواهد که دائره چند روز بصحبت حال مقدور جلت آثار خاکدان سفلی باشد بهتر است و حوصله سلیمان بدست تو داد
خواهد پیش خیالی شغال کن فرمودند ای جان دارالملک دوازده سال آخر عمر خود را بدین کشور گذرانیده ام و بدین قصر گذاشته ام
روب تصرف کرده انجام حیات بدست من سپرده اند اگر خواهم باشم اگر نخواهم نباشم اما تا چند در خاکدان سفلی نشینم خواهم
قطعه منم مرغ گلزار قدس چرا بوم ویرانه دارم درای تیز تر + قفس بشکنم بال پرزه دران شوم سوی آن آشیان یقین
تاریخ بنا نزد هم بدان آمدند و عیادت کردند و بعضی سپاندند که چرا لشکر چندین را من خود را نگاه میدارند گفتند وقت است
که برادر ما نگاه نداشته صدق خود بیک شعله جلوس کنم قطعه کسی که باد بی برادر نگاه دارد زمین دارد و باشد شایسته است که کرسی
بگیرد و زیر پایه سلطنت بر تنگ برگیرد + نوشته که قلم بر عزیزان دارد و بتاریخ سیزدهم آنجا تشریف آوردند
الیشان از حد گذشت و شدائد زیاده کردند و شرایط عیادت بجای آوردند گفتند که منصب بکار میگذارد
گفتند خود دانم شخص لقمه الیشان چون بدین مرد ان ستد مد حضرت الیشان را از ان ساعت روح شد تا بدین

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بدن مبارک افتاده بود باوقات صلوة تحرک میکرد بیهوش واز ادائی صلوة میکردند چون سوم
روز شد بحال آمدند مردم استفسار کردند فرمودند کراین سخن نجم الدین اصفهانی خواهند گفت و
حضرت شیخ نجم الدین ازان مدت که آمده بودند تا وقت سفر نرفتند حضرت نور العین از حضرت نجم الدین
استفسار کردند گفتند که بقیه تکمیل اکه باو اشعار کرده بودم درین سه روز تمام حاصل شده و
بودن من هم واسطه بود والحمد لله که بمقصود رسیدیم تاریخ گفتم تالیست وسیوم بمرا لی دیار
واعالی نامدار از نواحی کباری آمدند و بریک ازشارت وسعادت میداد ندو درین سه روز چندان غلایق
بشرف توبه وانابت وخلافت مشرف گشتند که شرح آنرا خدای واز اشراف الملک والی ولایت بدوازده
هزار کس آمده است قیاس میتوان کرد [illegible] تورتی که روز هلال ماه محرم سیر آمد روز بی نبود که
اتمام روضه نمی فرمودند وجود ذات حمیده صفات قلندر کمر حلقه بالقصد قلندران بود دوازده سال
همین اهتمام اشتغال داشت از مریدان اعلی واسفل وازاصحاب اکمل وازدان همگنان نبود که وی در کار
روضه دست نزده باشد هفت مرتبه آب زمزم از کعبه آورده در حوض مخلوط و مشتری نهال بدست
مبارک خود نشاندند و یکبار از بنگاله نهال سپاری آورده بودند نماز دیگر ادا کرده بدست خود
نشانده در رفت مدن وی اندک تاخیر شد که بلال موذن اذان شام گفت چون رحلت کردند
تسبیح بردال که برکف مبارک بود شکست و دانها فرا بودند هر کدام بگوشه افتادند چون نماز گزاران
اصحاب برجا چیده آوردند بدست مبارک دادند پرسته شدند چون شما پیوست یکدانه پیدا نشد سر رشته
بسته شد شیخ کمال دانه چیده آوردند خوب حالا سر رشته بهم پیوسته شد و بدست خود بشیخ
درخت کبر نصب کردند و فرمودند کای تخم بارادت الله نهال عشق وبار آوری و نشان
رشته تسبیح من نه برداری و فرمودند که قبر من درمیان روضه کنید و از خشت برآرید عرض
بحدی که نماز گزاران گزارند و طول او بقدر قامت برابر و سطح تا او از خشت و از خد یک وست بالا تر
باشند این طور مرقد بهم رسانیدند و در کار مرقد حضرت نور العین حضرت شیخ محمد یتیم و حضرت شیخ معروف الدیوری
و قاضی حجة این چند کس بسر بردند چون القیام کار و بار روضه و اهتمام ورود بیار مقدسه
بهم برآمد خود تشریف آوردند و بهر گوشه او تفرج کردند بعضی نهال نو نشانده را تحسین کردند
آخر در تک نهال سولسری نشستند زمانی در تاسف فراق احباب و تلهف اقتران اصحاب
سخنان فرمودند یک اصحاب های های گریستند و حضرت نور العین را بیهوشی دست داد و که
بعد از یکپاس بخود آمدند و در پای مبارک حضرت قدوة الکبرا افتادند قطعه برآگذار انها

مدعی ۴ که غریب بر ترا جا نکند مهم نیست ۴ چو از خاکم برآوردی بخاکم ۴ منگن کین بخاک افکندم نیست
چرا از ما جدا میمانی ای شاه بازین غرقت روان جان بردنم نیست ۴ مرو از برکه بی سر جانم
از تو ۴ چو جان از برشود جان بیدلم نیست ۴ منم چشم و تو نور العین مائی ۴ چو نور العین شد بینا دلم

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

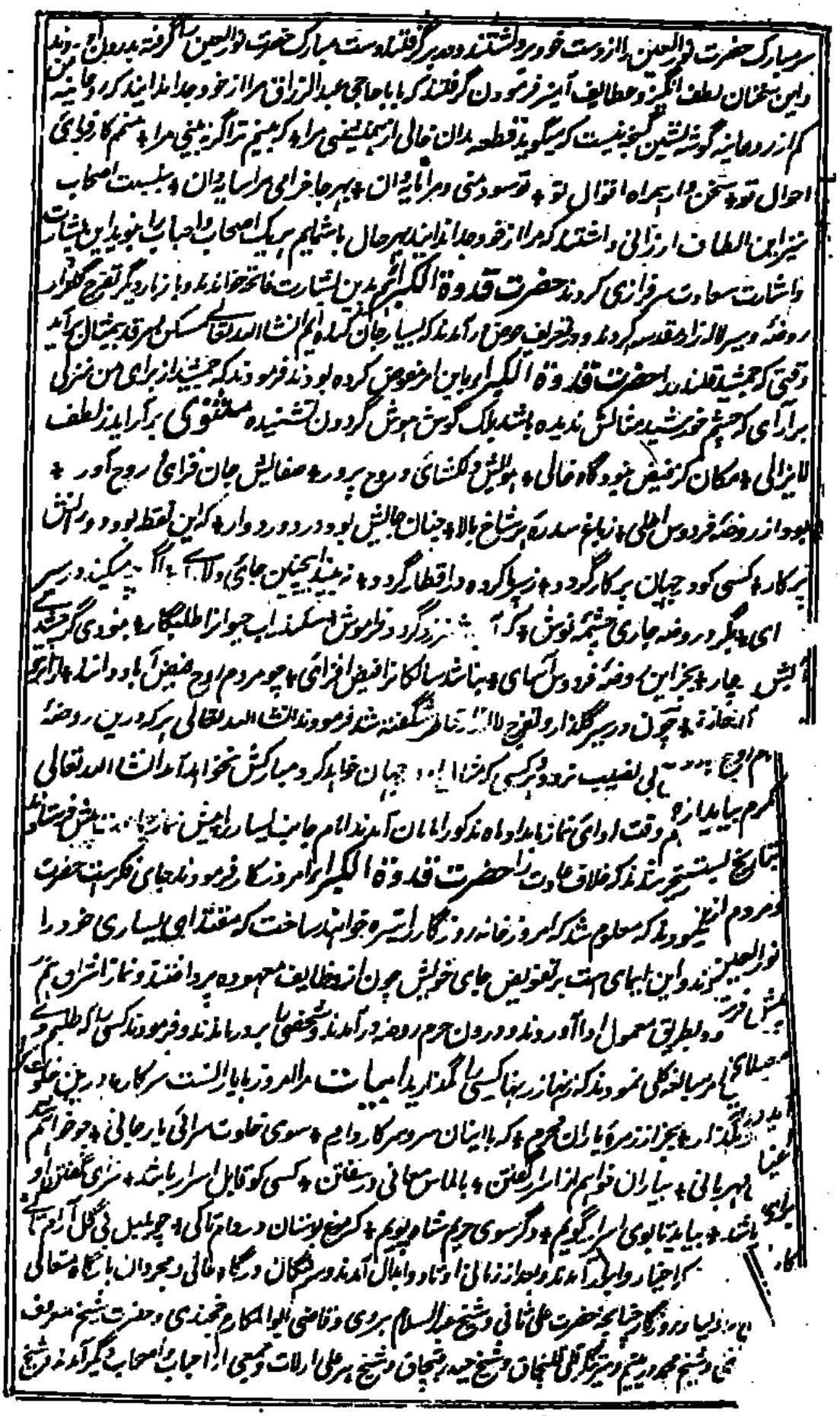

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

او وه وجوه بر و از اطراف و اکناف ارباب دین همه آمده بودند با حسین خادم را فرمان شد که خلعتهای متبرکی
مرا بیارا بیعچه متبرکات از صوف و سقلات کرنا کار جاما شرد عالم السفار در زیر گردون دوار یافته بودند
در پیش آورده و بکشادند چهار خلعت صوف که یکی از حضرت مولائی پوشیده بودند دوم که از اصحاب سجاده برجاده
دار الولایت چشت حرسها الله تعالی عن البلیات یافته بودند سیوم خلعت کپنک شامی که از شیخ الاسلام
یافته بودند چهارم خلعت گرامی که از مخادم جهانیان یافته بودند همه چهار خرقه متبرکات بر حضرت نور العین
ایثار شده فاتحه خواندند و فرمودند که فرزند بر حق و خلیفه مطلق من نور العین است هر که از حلقه وی سر
بتابد بر نتابد و هر که در حلقه او در آید کار هر دو جهان او بر آید بعده فرزندان نور العین را طلب فرمودند اول
شیخ شمس الدین که بنزده سالگی بود و بسر حد دانشمندی رسیده بود و دیگر متبرک عنایت کردند و فرمودند
که فرزند نهایت بهره از علوم دارد اما عمرش کم بود بعده شیخ حسن را طلب کردند دیگر متبرک عنایت کردند و فرمودند
که حسن احسن الوجوه ... الوقته شود و بعده شیخ حسین را طلب کردند متبرک عنایت نمودند و فرمودند

+ + + + + + + + + + که حسین ثانی است لاردی خاندان بزرگ ... و گردد بعده
حضرت شاه احمد را طلب کردند و متبرک عنایت نمودند و فرمودند که احمد ثانی مسمی باسم نبوی و موصوف
بصفات مصطفوی و از نور فرزندان غیر از الوجود و صاحب ... بعده شیخ فرید را طلب کردند متبرک
عنایت نمودند و فرمودند بیا فرید ثانی که از تو بوی محبت الهی و خلعت نامتناهی می آید بعده شیخ قتال را که از
اشراک نور العین بود و بیانشان متبرک عنایت کرده فرمودند که تو از جمله فرزندان عبد الرزاق صیدانم باد که فرزندی را
نرو دست ندهی بعده در شیخ را طلب کردند و متبرک عنایت کرد ... + + + و فرمودند که
فرزند کبیر است ... و هر که از حلقه او باشد باید که حلقه نوش بوی شود و فرزندان عبد الرزاق
را چنانچه بخزانه الهی و گنج نامتناهی سپرده ام بخشان و بیراد فرزندان و بیراد الشرط آنکه قانع باشند آنگاه ...
ضامن اسباب معاش ایشان باشم بعده فرمودند که دستار فرزندان او بخط و دشمن فرزندان او دشمن است
و هر که دشمن است و دشمن جمیع خاندان چشت و بدخواه و دودمان اهل بیت بود و ابیات و دستار
خاندان اولیاست + و دستار اولیا ... + و دستار اولیا و انبیا + و دستار حضرت
عالی خدا ست + و دستار خدا بود بر عکس کار + کار و بار ش عکس عالمی باز است + زنهاری و دستار
از راه عکس + خوار گردد در جهان بیزد گواست + من بهر حالی بفرزندان خویش + باظم در هر
مکان بی کم و کاست + هر که زینسان نم نماند در جهان + ظلمتی مرد و ره بی حنیاست + بعده حضرت
ابو المکارم را طلب کرده متبرک جامه عنایت کردند و فرمودند او بهنگ است زنهار از عارضه
بسته دارید و از بن طاکفه متقطع و منحاه ... بعده شیخ شمس الدین او و بی را آورده و متبرک عنایت
کردند و فرمودند که ... یا هدایه زنهار دل فقرا از دست ندهی و فرمودند که اشرف شمس الدین
و شیخ معروف الاسمی را آورده متبرک عنایت کرده فرمودند که تو نزدیک ... اشرف ... و شیخ معروف اشرف

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

یی اندو اشال این اکابر که بالا ندکور اند بمدا بترک نباشت و لذاری کرده و آواز بلند تعقد ذکر ای بسا دان و
معتقدان و مریدان و حاضران و ناظران آگاه باشند که اشرف جهانگیر از خود و در عنایت ما بنده که حق تعالی مرا لطف خویش جوا
قدر خود جائی داده مشرف و مسول مشرف ساخته از لطف نهایت و اعطاف بغایت محبوب خود اند و گفته که از فرزندان پدران معتقدان
وی همه بیا مرزیدم دازده دستان موافق و مخالف وی از اسفل مرتع برگشیدم چون این همه عنایات بنسبت اصحاب اسباب و مریدان و فرزندان
و معتقدان ما زانی فرمودند حضرت نور العین ما نیز بپیشین پیش فرستادند و خود و اینهمه خلق حاضر و پس از مدتی که در دنیا چون نام ما تمام کرد
ارل خود نشانه را تواضع کردند بعد از همه اصحاب جنت سرفراز و آورده و خود در ازل نشسته و قوالان را امر کردند که سماع دهند
و این شعر را بخوانند که آن مطلع شیخ سعدی شیرازیست بیت گر بست تو آمد اعلم و قد رعینا با جری القلم و این شعر را بسیار خواندند
مثنوی ترجمه این مدار باشد کار ما خندان رود بجانب یار ما بسیر بیند جمال جانان ما جان سپارد نگار خندان ما
خاک در بر نگار گیرد تا قیامت بخواب دیگر و این ابیات توالان میخواندند و خود هم موافقت میکردند حالتی در گرفت که در و دیوار
بجوش آمد و بیل و قمری گلذار بخروش قطعه زآواز پسین بجوش آمد ۔ چو بلبل گلشن خروش آمد ۔ بدست ساقی جام ۔ و می افتاد
بدم در کشیده شد در قدمش فرشته سوی حریم نگار ۔ سپرده روان جان پیش یار ۔

الحمد لله و المنه الا بحمت و یاری کتاب سبحان و نسخه الاحرام سوم لطایف اشرفی بیان طوالف صوفیه هر چه تمامتر
عظمت ام السالکین سالک العاشقین و مظهر بقایای خفایای ذات غوث الانام محی الاسلام تاج السلطنت عالی الملت مقتدای اولیا کبیر
کبیر سلطان سید جهانگیر سمنانی الشهیر بخشی الانوار بخشی نقشبند قدس سره حضرت مولانا نظام الدین بن یحیی که بالجمله سی سال در سفر و حضر
خدمت بابرکت بوده تابع الفیوض حضرت قدوه الکبار گردیده اند سه چهار کرت شرف الاقدام فخر خاندان اشرفیه رفیق و دمساز گردیده بسیاری
با صحابه بیشه خیر خواه یاران ما دانی اولاد حضرت محبوب سبحانی حاجی الحرمین الشریفین حضرت سید محمد اشرف حسین طیب الله ثراه جانشین حضرت سید شاه علی
اشرف اشرفی قدس سره سالک طریق متین حضرت جامع سید محمد علی حسین سجاده نشین سجاده کرمان ستان حضرت قدوه الکبار الشهیر بحضرت پیر دستگیر مقام گلبرگه
شریف ضلع فیض آباد جهت نوگان ما حضرت شاه سید علی اشرفی السمنانی سجاده نشین خانقاه حضرت اولیا بهتمام نگارندگان این مطبع مولوی سید اشرف علی خالف الملک
نصرت المطابع علی المصحح

بحمد الله که بشستن کما ینبغی خلافت آن مخلوق با خلاق گشته و مرغوب با صحاب

رونق الطابع اما بعد عزیزان کتاب خلایق لطایف اولیا را مطالعه کرده و از الف اصحاب خالقاه شد قطعه تاریخ از رتبه طبع طبیان بوستان سخنوری
یادگار اوری مخطوطی حضرت سید شاه حمایت اشرف سجاده نشین خانقاه اشرفی سمنانی ملاذ الاتقیا قطعه تاریخ طبع اشرفی مطبع گردید ۔ کنون امر ارشاد فرمودند که توضیح
حالات سلسل اربع محفوظ بلطایف اشرفی دیم لهذا تصحیح ۔ و اینصا لطایف اشرفی گردید هم ۔ و کنون شد امر ملفوظ چو شد مجموعه لطایف تصحیح
بهمه دستگان گشت ملفوظ ۔ بطبع سال طبعم عطا کرده بر یزدان محفوظ ۔ ۔ ۔ تمام شد تاریخ طبع از زبان فیض ترجمان حاجی
الحرمین الشریفین حضرت سید محمد کمال سجاده نشین اشرف السمنانی کرمان ستان گلبرگه شریف ۔ چو شد مطبوع این گنجینه اسرار ربانی ۔
بجهد اشرفی خادم محبوب یزدانی ۔ نمودم فکر تاریخش ز صاحب چنین گفته ۔ بخوان تاریخ طبع او ز لفظ ارشادی سمنانی ۔
قطعه تاریخ از نتایج لمع مصحح بیان شاعر زبان دان حضرت مولانا شاه سید حسن سجاده
نشین مکان مذکور مقام استوار گاه مجبوب سبحانی شریف ضلع فیض آباد ۔ لمعه مطبع بتمام رسید لفظ شاه سمنانی ۔ هم بحمد کمال وسعی بلیغ
گنجینه اوراد شاه ولایت پناه اشرف سمنانی بالاستعداد هم علی حسین ان الله کرد سجاده حسن نظام ۔ رونق افزای نام سیادت ۔ چون شد مرتب بحسب
خطوط اوده تاریخ دیگر حضرت مولانا شاه سید حسین اشرف سجاده نشین

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

رسالہ کو الیف شرفہ از تالیفات جناب فیضمآب سید شاہ فخر الدین اشرفی دہلوی خلیفہ
حضرت حاجی سید محمد علی حسین سجادہ نشین اشرف السمنانی

بسم اللہ الرحمن الرحیم

حمد بیحد و ستایش بیعد پادشاہی را سزد کہ بفحوای انی جاعل فی الارض خلیفہ انسان ضعیف البنیان را تاج خلافت
بخشید و لغت مستکانہ صلوات متواتر بر نور العین حقیقت و یقین اشرف الانبیاء والمرسلین را زید کہ بمقتضای لیستخلفنہم فی
سالکان طریق عرفان اجاد و نشان گردید بعد بعض محبان خاکپاد و نشان سید محمد فخر الدین اشرفی ابن حضرت سید حافظ سراج احمد اشرفی
سمنانی دہلوی نجبات ناظرین و اتحاف ارباب سلوک و شایقین حکایات اصحاب کرام رضہ سید کہ آباء و اجداد این العصر العباد را اولاد
مجاہد و برادر خالزاد حضرت سرا پا برکت امیر کبیر سلطان سید اشرف جہانگیر بودہ اند و نیز میان سلسلہ اشرفیہ نسبت بیعت و ارشاد
میباشد چنانچہ شجرہ نگاشتہ می آید کہ حضرت والد ماجد سید عالی قدر احمد اشرفی را نسبت خلافت از حضرت سید مین اشرفی پدر بزرگوار
خویش حاصل شدہ و ایشان را از پدر خود حضرت سید عبد الوہاب اشرفی و ایشان را از پدر خود سید محمد اشرفی و ایشان را از حضرت سید
نقیب جہان اشرفی و ایشان را از حضرت سید محمد اشرفی و ایشان را از حضرت سید محب الہدی اشرفی و ایشان را از حضرت سید مبارک اشرفی و
ایشان را از حضرت سید جعفر تالی اشرفی و ایشان را از حضرت سید محمود اشرفی و ایشان را از حضرت حاجی سراج الحجاج اشرفی و ایشان را
از حضرت سید حاجی شرف الدین اشرفی و ایشان را از حضرت سید حسین مہاسی اشرفی و ایشان را از حضرت حاجی الحرمین سید عبد الرزاق
نور العین قدس سرہ و ایشان را از حضرت محبوب یزدانی سلطان سید اشرف جہانگیر سمنانی قدس سرہ العزیز این سلسلہ مشہور است حاجتمند
مدار و چونکہ این فقیر را بسبب سلسلہ عالیہ اشرفیہ نسبت قوی حاصل بود لہذا در سنہ ۱۳۱۲ ہجری بخدمت والد بزرگوار خود رفتہ
فرخندہ و فیروز بخدمت سیدی و سندی حضرت مخدومی حاجی الحرمین الشریفین سید محمد علی حسین اشرفی سجادہ نشین اشرف السمنانی
سرکار کلان آستانہ کچھوچھہ شریف تقریب التماس کتاب مستطاب لطائف اشرفی فی بیان لطوائف صوفی من ملفوظات حضرت
قدوۃ الکبراء رونق افزوز دلی شدہ مذکور این نعمت غیر مترقبہ و دولت غیر مترصدہ را از مقتنیات شمردہ اجازت اخذ بیعت و ارشاد
و اوراد و اعمال و اشغال حاصل کردہ سر افتخار بفلک دوار کشیدہ کیونکہ بطفیل حضرت مخدومی از سر نو بسلسلہ عالیہ اشرفیہ مستفید گشتم بخاطر رسید
کہ چون از حالات سجادہ نشینان حضرت قدوۃ الکبراء کہ بعد حضرت یکی بعد دیگری بر جادہ اشرفی و سجادہ شکر فی رونق افروز شدہ
و نیز از سلسلہ ہای کہ از مختلف مقامات بذات خاص حضرت مخدومی سیدہ بعرض رسیدہ کہ در هم نامہ گار روزگار نا پایدار ما بعض حالات
از کتاب مفتاح الطالبین تالیف حضرت جد امجد سید محمد اشرفی در عمدۃ الاولیاء منتخب نمودہ و گاہ گاہ کیفیات خاندان از مختلف مقامات بدست آمدہ
ہمہ را یکجا کردہ بطور رسالہ نوشتہ موسوم کو الیف الشرف نمودہ تا ناظرین رسالہ ہذا الملتمس کہ اگر جای سہو و خطا ملاحظہ نمایند اصلاح
آن بر داختہ فقیر ممنون و مشکور فرمایند آن گوہر درج ولایت و اختر برج ہدایت حاجی الحرمین ہادی الکونین شیخ الاسلام و المسلمین
الامام قدوۃ الافاق حضرت سید عبد الرزاق مخاطب بخطاب نور العین بن سید عبد الغفور حسن جلالی بعد وفات حضرت
محبوب یزدانی سید اشرف جہانگیر سمنانی در زینت بخش سجادہ اشرفی گشتند و ازدہ سال بود و نہ کہ بشرف خدمت حضرت
قدوۃ الکبراء مشرف شدند و مدت شش ماہ در سفر حافر خدمت حضرت ایشان بودند و چہل سال بر سجادہ شیخوخیت

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

جد فاسد خود بیعت و خلافت حاصل شده و سلسله حضرت یکی از مریدان خاندانی و رسلک نظم لطایف اختصار انتظام داده

سخن منظومه

[illegible] + با احمد علی و حسن نیک کیش + بوا حد فضیل اند داد هم چواه + حذیفه پیره و مشاد شاه +
باسحاق و احمد محمد لطیف + بیوسف بمود و دو تحسر نیف + بلقمان بصری و قطب فرید + نظام سریح و علاء و حید +
با شرف برتاق و شاه حسین + بحسن عاجی و محمود زین + پر آجو با حمد الفتح و مراد + بشاه جهانیک گوهر نژاد +
بشاه لوکل علی پر زناز + براوک شاه و لقباه نیاز + الهی آن ماه ی خافقین + که آسش بود شاه اشرف مسین +
خدایا بحق لطف و تخشیش + بدم یار بکم بسیران چشت + و حضرت سید شاه نیاز اشرف قدس سره جامع کمالات
اشرفیه و مقامات [illegible] شکر فیه و لمعه خوانش عدیم المثل بود و ما کرش ظهور کرامات و خوارق عادات از حضرت الیشان صادر
شده که مشهور زبان خلایق اند و در تختصر گنجایش ندارد و حضرت حاجی مولوی سید شاه عزیز اشرف اللہ عزیز اعتقاد
یکی از مریدان خاص حضرت حاجی سید محمد اشرف جس [illegible] بعضی احوال خوارق عادات پیران پیر خود را لطوسدس
[illegible] فرموده که تحریر آن موجب طوالت است او قطعه تاریخ وفات حضرت قدس سره حاجی سید محمد اشرف حسین صاحب
بهمنط تحریر نموده اند **قطعه تاریخ** چون قضای مستند آن عارف الاسم و نام نامی او نیاز اشرف
عالی تبم + ثانی از ماه ربیع آخر بس نصف النهار + پیرس روز دوم و خلبه تنده سوی عرش + بود سر و صعیکه ورد آت
شریفه آشکار + [illegible] + این بک مصرعه تاریخ می آرم بهم + در فراقش گفت نا شد فی سرو البلبه + بحر و بقر بشتر
بود دل خلق و کرم + **وقطعه ماده تاریخ دیگر** حضرت مولانا شاه حسین اشرف سجاده نشین سرکار جودرد
مقام آستانه [illegible] بچه شریف بدیگونه [illegible] + بگر و رحلت چو سید عالی + فرقش سخت فتد برین +
و هی بود سنه ثالث و بیم و خبیه و زمان الطف + آمد این مصرع بزبان حسین + نور الله قد اشرف +

ایضا حضرت مخدومی را بواسطه حضرت حاجی سید محمد اشرف حسین اشرفی از حضرت شاه امین احمد
سجاده نشین مقام بهار شریف آستانه حضرت مخدوم الملک شرف الدین یحیی رحمة الله علیه اجازت و خلافت
تعلیم طریق نقشبندیه و الوالدا [illegible] منعمیه و منظاریه و فردوسیه و قادریه و چشتیه حاصل شده + **ایضا حضرت مخدومی**
را بهین واسطه از حضرت سید صفدر حسین هندی قدس سره اجازت و خلافت سلسله مزبوره و بیعت و ارادت
حضرت مخدومی را اجازت سلسله چشتیه اشرفیه بواسطه مذکوره بالا از حضرت سید شاه درگاهی اشرف صاحب بسجاده نشین
حاصل شده **ایضا** اجازت سلسله چشتیه اشرفیه امدیه بواسطه مذکوره از والد ماجد خود حضرت حاجی سید شاه
سعادت علی مظله العالی که ایشان را از حضرت مولانا سید شاه امام اشرف محمد جانسی سید بود و بحضرت مخدومی
سیده **ایضا حضرت مخدومی** را اجازت سلسله عالیه چشتیه اشرفیه بوسیله مذکوره بالا از حضرت سید شاه امیر
اشرف عالیسے قدس سره حاصل شده علاوه ازین حضرت مخدومی سید محمد علی حسین اشرفی سجاده نشین اشرف البستانی
را از دیگر مقامات هم بلا واسطه اجازت و خلافت رسیده استاذ کل از حضرت سید شاه مجید الدین اشرف سجاده
نشین قدس سره نحو خلافت و اجازت سجاده نشینی بحصول پیوست و حضرت شاه مجید الدین اشرف قدس سره

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

از حضرت شیخ ابوالرضا باارتن بن نصیر رضی اللہ عنہ بطریق صحیح حاصل شدہ و آنچنان از سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم
بعضی معتقدین نسب کواری عمر حضرت شیخ ابوالرضا باارتن رضی اللہ عنہ اختلاف سید ارزانی از تحریر حضرت محبوب سبحانی
بتحقیق رسیدہ ایضاً حضرت مخدومی را از سید شاہ آل رسول سجادہ نشین ابرہ شریف قدس سرہ خلیفہ و برادر رضاعی
حضرت شاہ آل احمد عرف اچھے میاں صاحب نور اللہ مضجعہ و فرزند برحق و خلیفہ مطلق حضرت شاہ آل برکات خلف
عرف مہری میاں صاحب رحمۃ اللہ علیہ نسبت سلاسل قادریہ احمدیہ برکاتیہ و چشتیہ و نقشبندیہ ابوالعلائیہ و
سہروردیہ و دائریہ قدیمہ و جدیدہ و کاظمیہ زاہقیہ و علویہ نیامیہ موہ بتعلیم اذکار مخصوصہ مثل شغل تلاوت وجودی شغل
مسبوحات و شغل حمام جہان نما و شغل ہفت دورہ و شغل دوازدہم شغل قلبی و غیرہ معہ دیگر اشغال و مراقبات و
اجازت اعمال مثل عمل شجرہ زر و اوراد خمسہ و دعا حرز یمانی کہ معروف بسیف الرحمان است بطور خاص و عام
مع استمارات ظاہری و باطنی و دعا خرب البحر و دعا حیدری و دعا شیخ بہ اسرار و حرز ابو دجانہ و دعا برہ
و دعا یا ذا العظمۃ و جمل اسماء وسی و سہ آیت دافع سحر و دعا قریشیہ و دعا دافع و قصیدہ بردہ و قصیدہ غوثیہ
و قصیدہ یا ذا و دعا و ذکر درود اویسیہ و درود صلوٰۃ الختام و عمل سورہ جن و سورہ مزمل و سورہ یٰسین
مسعود دیگر اعمال و اشغال کہ شرح آن ہمہ دریں مختصر [illegible] ارد بتاریخ دوم ماہ ربیع الثانی ۹۶۲ ہجری
حاصل شدہ و حضرت سید آل رسول قدس سرہ کسی را بعد حضرت مخدومی مدینطور سرفراز نفرمودہ بتاریخ
بیست و ہفتم ماہ ذی الحجہ ۹۶۲ ہجری متوجہ عالم بقا شدند رحمۃ اللہ علیہ ایضاً حضرت مخدومی را اجازت عمل
حرز یمانی و تعلیم مشرب شطاریہ از حضرت سید شاہ سعادت حسنی محققی احمد بوزی اولاد حضرت سید محمد محقق
خلیفہ اجل حضرت شیخ محمد گوالیری رحمۃ اللہ علیہ در [illegible] ہجری بمقام روح آباد آستانہ فیض کاشانہ
حضرت قدوۃ الکبرا در دون حجرہ خرقہ پوشی حاصل شدہ ایضاً حضرت مخدومی را تعلیم عمل حرز یمانی
مع نکات روحانی از خلیفہ سید علی سجادہ نشین بغداد شریف باہ محرم ۹۶۵ ہجری بمقام مکہ معظمہ زادہا اللہ شرفاً
و تکریماً حاصل شدہ ایضاً حضرت مخدومی را اجازت عمل و مواظبت حرز یمانی از حضرت مولانا سید شاہ
نوازش رسول پیشوی در ماہ شعبان ۹۶۵ ہجری حاصل شدہ ایضاً حضرت مخدومی را اجازت
عمل حرز یمانی مع اسرار روحانی و طریق ادای نصاب و زکوٰۃ بطریق خاص بتبرک اطاعۃ مع عمل خرب البحر
و دعا حیدری از جناب عبدالقادر صاحب الملقب بشاہ مقبول احمد دہلوی حسب ارشاد روحانیہ پاک حضرت
محبوب سبحانی سید عبدالقادر جیلانی در ماہ شوال ۹۶۵ ہجری حاصل شدہ ایضاً حضرت مخدومی را اجازت
مواظبت دلایل الخیرات بوسیلہ حضرت حاجی سید محمد اشرف حسین مدظلہ العالی التیاز از حضرت
مولانا ابوالاحیا محمد نعیم صاحب لکھنوی حاصل گشتہ ایضاً حضرت مخدومی را اجازت مواظبت
دلایل الخیرات مع بعض اشارات بوسیلہ بالا از حضرت سید شاہ عبدالغنی صاحب بیتوی کہ التیاز
از حضرت مولانا محمد فصیح صاحب غازی پوری بہم تعلیم یافتہ بود بتاریخ حاصل شدہ ایضاً حضرت مخدومی را
اجازت مواظبت دلایل الخیرات بواسطہ مذکورہ بالا در مدینہ منورہ از حضرت سید محمد رضوان صاحب نسخ

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

از اوایل سن تمیز که مستفاد از مولوی عبدالحق صاحب خلف مولوی شاه محمد صاحب هندی حاصل شده ✦
ایضاً حضرت مخدومی را اجازت مواظبت اوراد و فتوح بوسیله بالا از حضرت مولوی نعمتی علیه صاحب
خلیفه و فرزند حضرت مولانا شاه تراب علی کاکوروی حاصل شده ایضاً حضرت مخدومی را اجازت
مواظبت درود مستغاث و درود اکبر بوسیله بالا از حضرت مولانا محمد خوشنود صاحب ولایتی حاصل شده
ایضاً حضرت مخدومی را از حضرت سید شاه معاد الدین عرف لکڑ شاه که خود را در پرده ملامتیان پوشیده
میداشتند تعلیم طریق کسب روحی موافق رسالہ وجودیہ حضرت خواجہ معین الدین چشتی سنجری الولی عطائی
رسول قدس سرہ حاصل شده بآن طریق در سه اربعین تکمیل میشود و در اینجا تذکر توجه طالبان را سیر عالم ناسوت
و جبروت و ملکوت و لاہوت میسر می آید علاوه ازین در ایام سیاحت از مختلف مقامات بطور عرضیه واردیکه
مستفیض شده اند که شرح آن بتطویل می انجامد و لعنی طریق خاص که اقتضای آن مناسب تر است در اوراد
باظهار آن رخصت میدهد لهذا بتحریر نمی آید بقدر گذاشته شد اگر شرح و بسط موافق آسامی بزرگوران ارباب سلسله
نگاشته آید قدری طویل گردد و اینجا نظر باختصار است هنگامی که حضرت مخدومی بزیارت مدینه منوره
مکرماً و تعظیماً مشرف شدند در شب یازدهم محرم الحرام ۹۲۵ هجری بوقت تهجد بنیت ادای نصاب اصغر ✦
حرز یمانی پیش مواجه شریف حضرت سرور عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سر برهنه کرده نشسته بودند جز موصوف
دیگر احدی نبود که شخصی نورانی صاحب جمال از پیش نظر مبارک گذشت و یک تاج سفید عربی که در آن چند
الفاظ بخط جلی از ابریشم سبز مرقوم بود بر سر ایشان نهاد چونکه در مواجهت حضرت عزت مخالفت اشارت کردن
است و بنگاه حضرت یسوی آسمان نمودند آنکس بجانب مرقد منوره حضرت صلی اللہ
علیہ وسلم اشارت کرد یعنی این تاج از حضور سلطان الانبیاء رحمت شده بعد فراغ او را دادند برتبه
التاج سربلندی را بخاطمت تمام در عیال خود نگاه داشتند و هنگام معاودت بوطن آورده گویا که آن تاج
اشارت کننده از عطای برکات بزرگان بوده چون خرقه مبارک حضرت محبوب سبحانی جناب سید شاه حاجی
محمد اشرف حسینی صاحب از مقام جالس آورده اند آن [illegible] رد سال برکات قدیم گذرد سال اول خرقه
پوشی بتاریخ هفدهم ماه صفر المظفر سنه ۹۲۵ هجری در عالم سیر روحانیه بر دو اکابر حضرت محبوب سبحانی
سید عبدالقادر جیلانی و حضرت محبوب یزدانی سید اشرف جهانگیر سمنانی قدس الله اسرارهما جهت تقابل مزار مبارک
حضرت سید شاه نیاز اشرف شرقی قدس سره تشریف فرما شدند پیش نظر حضرت مخدومی روح پاک حضرت محبوب سبحانی
بر جانب یسار حضرت محبوب سبحانی از دست مبارک خود تاج اخضر بر فرق ایشان نهادند و بیار بسیار التفاتی
فرمودند جواهر رموز و اسرار که در [illegible] من حال حضرت ایشان بخیتند اظهار کردن نمی توانم زهی سعادت و
خوشی آنچنین که در تحت ارادت آنچنین منظور انظار بزرگان درآید تمام بریادی طوائح میمون خود
بر من فقیر بی سروپا از نسبت خاندان اشرفیه و دودمان شکرفیه معه نسبت سلاسل متعدده مرقوم کرد
الله تعالی این نعمت خاندانی را تا روز قیامت روز افزون کناد بحرمت النبی و آله الامجاد ✦

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

تذکرہ ثانی در بیان سجادہ نشینان اولاد حسین قتال خلفائے حضرت نور العین قدس سرہ اگر ہادی این
نور دیدہ حضرت غوث الثقلین حاجی الحرمین سید عبد الرزاق نور العین چنانکہ خلف اکبر سید حسن قتال را سجادہ
خاص بخشیدند ہمچنان حضرت سید شاہ حسین قتال را سجادہ نشین گردانیدند و خرقہ حضرت محبوب الٰہی کہ حضرت ملکہ
الکبرا از حضرت محمودی شاہ علاء الحق والدین گنج نبات ابن السعد لاہوری قدس سرہ یافتہ بودند باینشان گشتند
و بجہت ادای مراسم عرس خرقہ پوشی بست ہفتم محرم شب وصال حضرت قدوۃ الکبرا مقرر کردند و حق حضرت سید
شاہ حسین قتال قدس سرہ حضرت قدوۃ الکبرا را بسیار شفقت مبذول داشتند و میفرمودند کہ حسین
ثانی ماست از اولاد این پیشتر مردان مجذوب و رجال الغیب خواہند بود و آنقدر مردان اقطاب و ابدال و اخیار
وغیرہ کہ از اولاد ایشان بوجود آمدند و اولاد و نبیرہ ہا تشینان کرسی شدند و حضرت سید شاہ حسین قتال قدس
سرہ را دو پسران بودند یکی حضرت سید شاہ جعفر عرف لاڈ کہ از ولی اوزاد کہ بعد وفات پدر بزرگوار بجای
ایشان سجادہ نشین شدند و دوم یکی حضرت سید شاہ بڑی کہ جذب کامل داشتند و بجای پدر بزرگوار اقامت
ورزیدند مشہور است کہ حضرت سید جعفر عرف لاڈ محض امی بودند بلقب کہ لاڈ ہا این طور ملقب شدند
کہ بمقام جونپور برای ہدایت و ارشاد مریدان نزول میساود و در شرقیہ بردہ بودند طلباء شہر بہت بحث
و تقریر از حضرت موصوف مجتمع شدہ حاضر شدند چون ہر کسی سوالات مشکلہ پیش کرد حضرت موصوف بجواب
ایشان زبردہ اتیہ ساعتی توقف نمودند کہ روغن فروش آمد داد فرمودند کہ او را پیش من آرید چون آورد
قدری خوی از دہن مبارک در دہانش بخکندہ گفتند کہ الیٰ ہذا جواب اصواب بدہ فی الفور آبرو روغن
فروش عالم صفت زبان گردیدہ ہر یکی را چنان جواب لاجواب دادہ کہ کسی را جائی دم زدن نماند چونکہ آن
روغن فروش سخت جاہل بود کرامت حضرت عالم گردید و بزبان آن دیار کہ سخت جاہل را لاڈ گویند و بقول
بعضی در زبان روغن فروش لاڈ گفتند و خود ایشان ہمین وجہ سبب نوازش شہرت گشتند حضرت قدوۃ الکبرا
میفرمودند از عالم عجیب بشارت میدہیم کہ عنقریب از فرزندان من یکی مثل من پیدا خواہد بود چنانچہ از حضرت
شاہ جعفر عرف لاڈ دو پسران بوجود آمدند اول حضرت سید شاہ حاجی چراغجہان قدس سرہ کہ بجای پدر خود
سجادہ نشین شدند دوم حضرت سلطان صوفیان چراغ چشتیان سید شاہ جہانگیر ثانی قدس سرہ کہ در حق
ایشان آن پیشین گوئی حضرت قدوۃ الکبرا صادق آمدہ حضرت جہانگیر ثانی بغایت صاحب جذب بودند
از تعلقات روزگار کنارہ کش گشتہ ترک لباس نمودند و بر دست سید حاجی چراغجہان بیعت نمودہ
مجدداً بانہ بسر کردند میگویند کہ حضرت سید حاجی چراغجہان سجادہ نشین کہ در عصر ہمایون شاہ بودند
چنانچہ در فرمان خود ہمایون شاہی نویسد چون رعایت اسباب فضل و کمال بر ذمہ ہمت بادشاہانہ
واجب و لازم بنابران حکم فرمودیم کہ موضع اشرفپور کچھوچھہ بازارخان و موضع عمرپور بازارخان معہ دیگر
اراضی خریدگی و سواد موضع عمرپور متعلق بشیخ الشیوخ شیخ حاجی ابن شیخ لاڈ سپیدار و الخ مرقومہ رقم جیب
سنہ ۹۴۱ در ہمان عصر حضرت مخدوم شاہ نور الحق مرشد ہمایون شاہ کہ مزار مبارک نشان در موضع سرپور

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

واقعات دلچسپ افزای مستند ارشاد شدند بعضی میگویند که مخدوم شاه نور الحق همعصر حضرت قدوۃ الکبراء
بودند و باین النسبان نزاعی هم واقع شده بود محض غلط است از روی تاریخ هم مطابقت ندارد که در تاریخ
وفات حضرت قدوۃ الکبراء بیست و نهم ۲۹ سنه هجری است و در تاریخ مخدوم شاه نور الحق در بیست است کلاں
هفصد و شصت و سه ۶۶۳ هجری بری آید بعد وفات سید حاجی چراغجان سید شاه محمود سجاده نشین خلف
اکبر خان مسند آرای سجاده اشرفی شدند حضرت سید شاه اجود سید شاه جعفر و سید شاه پیکهاری هر سه
برادران بدستور پدران سید محمود بیعت نمودند چنانچه نسب سلسله آبا و اجداد این فقیر جامع رساله هذا
بحضرت سید جعفر ثانی می پیوندند بعد وفات سید محمود و سید شاه علی قدس سره منجمله سه پسران شاه محمود
بجای پدر خود سجاده نشین شدند و موضع علی پور عرف پیکهاری بنام خود آباد نمودند بعد ایشان
حضرت سید حسن شریف ابن سید علی بجای پدر خود سجاده نشین شدند و حضرت سید حسن شریف جامع کمالات
اشرفیه و مقامات شکرفیه بوده اند مولانا عبد الرحمن چشتی صاحب مرآة الاسرار از سید حسن شریف نسبی خویش
باطنی حاصل کرده و سلاسل مختلفه اوراد و اذکار و اجازه در کتاب خویش اکثر حالات حضرت سید حسن شریف
درج نموده بعد ایشان حضرت حاجی سید محمد ابن حسن شریف بجای پدر خود سجاده نشین شدند ✦ ✦

✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ چون سید محمد بعزم زیارت حرمین شریفین بملک عرب وارد
شدند و مدتی در دیار عرب گذرانیدند حق تعالیٰ سید شاه محمد نامی بانجا متولد شدند و قریب
سن بلوغ رسیدند شاه محمود علی برادر خورد شاه نامی شیر خوار بود مادر و دیگر اقارب او بعدم موجود و
شاه محمد [illegible] بانجا از خاندان عالیه اشرفیه شاه آل الغوث و شاه علیم الدین محمد اشرف و شاه
اشرفی چشمها جان سجاده نشین متفرقه پیش شدند چنانچه در مهر شاه اشرفی بهمین تصحیح کرده بود مصرع
خدا داد سجاده اشرفی و بعد انقضای مدت گزینه حضرت سید شاه محمد قدس سره معه اهلیه و فرزندان بوطن
خاص مراجعت نموده بر مسند سجاده خویش جلوس فرمودند بعضی ناحق کوشان و بدانديش نراناگوار گردید
و نمیخواستند که حق بمرکز اصلی خود مراجعت نماید چنانکه فی زماننا هم کسان این عادت را شعار خود ساخته اند که اگر
کسی از اعضاء خاندان دران رود و همان نماید و مراسم مفقوده را از سر نو جاری فرماید از جنت باطنی دشمن جان
او شود و هر گز خوف آخرت ننمایند لهذا بر یکه از مرضی سلطان تفاوت یافت اگر کسی را ناگوار خاطر گردید چه ضرر
مصرع جائیکه سلطان نیمه زند خوف خانه دار العقبه از حضرت حاجی شاه محمد قدس سره
مخالفین ناحق کوش کمال عداوت نموده چنان افترا پردازی کردند که بعلت بقایای دین سرکار سید
محمد یکی ابن شاه محمد دانسته بر غال حوالدار سرکار صوبه آگره ساخته مقید کنانیدند اخود داماتفق
الرای شده بحضرت حاجی سید شاه محمد را معه اهلیه و فرزند شیر خوار گرفته فرمان بردار شدند بهادت نوشانیدند
سبکا نیز واقعه هوش ربا گذشت حضرت سبکا کی دفعتاً خار از زیر پای سبکا شفته و یافته بی اختیار از زبان
آگاه نزدیک و بیرون پایان قید خانه استفسار کردند حقیقت حال بجمل بیان آورده بعد ازاں بعد بلوغ عال

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

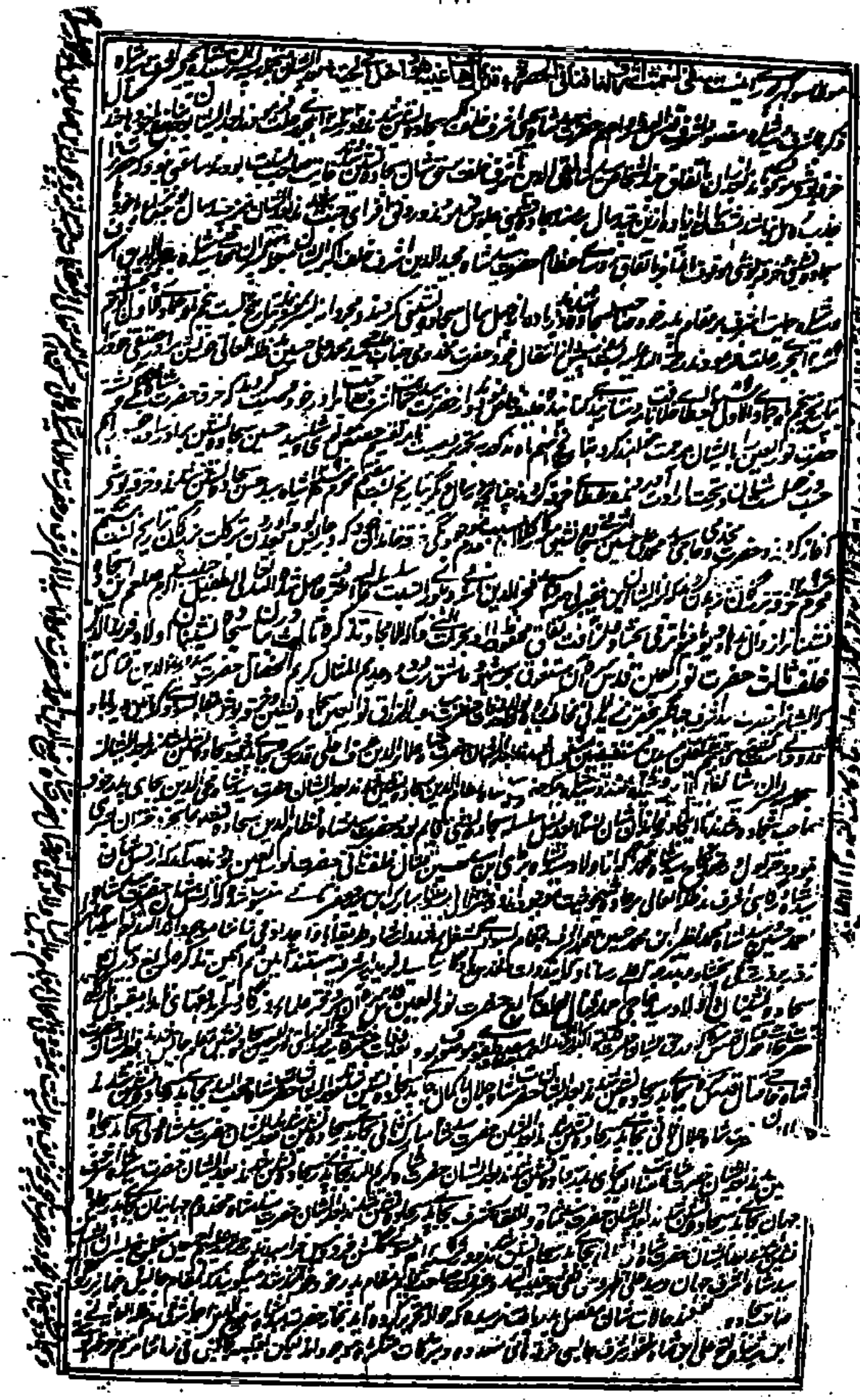

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

۴۲۵ ب

رسالہ حجۃ الذاکرین معروف بہ نصیحت نامہ تصنیف حضرت سلطان سید اشرف جہانگیر سمنانی قدس سرہ

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ط

الحمد للہ رب العالمین علی ما جعلنی من العلماء وخصنی بمزید الفہم والذکاء وکاذ لی بالرحمۃ الواسعۃ ونور فی بحقائق المعرفۃ وصمید قلبی بایان وستایش بی نہایت وشمار بکران مر وہ شاہ تعالے را کہ مرا از جملہ علماء آخرۃ بیافرید و بفضل و رحمت خویش مرا از جملہ علماء دنیا میسر دان گردانید و بکمال شفقت علی عباد اللہ مخصوص گردانید و تمم منیکخواہی کائنات و زمین و من بر وے ہمہ وقت غالب گشت و نیکخواہی دانہ دل مرا پیر وریدہ تا میوہ نصایح بار آرد و در وعظ بر روی عالم و عالمیان گشاد تشکر ازین نعمت برای مسلمانان بایراد چند مسئلہ کہ مستدل او در استخراج خطا خورد و معصیت اطاعت گشتہ و طالبان خود را بیفہم و بی رویت دلی تدبر و تفکر در کلام ربانی و معانی آیات فرقانی بکر العرض منع کرد و اعتقاد نکنند و بعضی مردمان دیگر کہ روایت بی سند و غیر مسلسل و کلام ماثور معتمد را حجت نساختند و از اشارات آیات قطعیہ را حادیث صحیحہ غافل گشتہ متنبہ شوند و دست تمسک از ذیل این روایت موثوق و معتمد باز دارند این نصیحت نامہ را کہ ہم تا بر اسعاد تابد بدین و این در ثمین و جواہر پاکیزہ بندہ را گوشہ گوش خود سازد و از شنیدن کفتار شیطان بیزار نماید بمنہ و کرمہ انہ الملک المنان و بدوش و نابیا بی سعادت ابدی فیحیی و انکہ از سر غفلت و تعرف بدین نصایح پند پذیرد و این جواہر نفیس کوشوار گوش خود سازد من حکم وَاِذَا لَمْ تَفْعَلْ فَاَنْتَ فَاسِقٌ فَاَنْتَ تَقُوْلُوْنَ هٰذَا اِفْكٌ قَدِيْمٌ ۔ و من یک ذاکم مر ایضا امید مرا بہ الطاف ازلی تا و ابد امروز بالسداد و ہو الہادی الی طریق الرشاد مسئلہ در گفتن بعد فراغ از فرایض مستحب و افضل است بدلیل آنکہ حق تعالے بعد از یاد گفت و بیچ وجہ تقصیر نباید کرد قال اللہ تعالے فَاِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ قِيَامًا وَّقُعُوْدًا وَّعَلٰى جُنُوْبِكُمْ قال الاشرف ای اذا اتیتم الصلوٰۃ وفرغتم عن ادائہا فاذکروا اللہ بانکہ ذاکرو لفظ خاص موضع است برای معنی مخصوص و ہو طلب الفعل بالمصدر ہا ای طلب الذکر و تحصیلہ پس ہر یکی بعد فراغ از نماز امور بود بدگفتن یا امر ندب او ایجاب او سنیت او فرضیت او جمعہ وظا بجماع ربانیین لغت و اقوال اصحاب برای تقیید مع الوصل است در عامہ کتب تخویہ و خاصہ سجعت بیند کہ ایست معنی آیہ چنان باشد کہ بعد فراغ نماز متصلا ذکر گویید ہمہ اوقات و اکثر حالات و امام زاہد افضل بیند کہ چنین میگوید کہ بعد از خارج شوید و کنید خدائی را بتسبیح و تہلیل و تکبیر و انچہ توفیق یابید فی صراح اللغۃ التہلیل کلمۃ لا الٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ لذا فی القاموس و بعد ازین تفسیر بای دیگر آورده است قال رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم افضل الذکر بعد القرآن

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

لا الٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ و در تفسیر معنی میگوید معنی آیت وذکروا الذکر باللسان والدعاء علیہ
بزبان ذکر گویند و از خدای نصرت خواہند و قال بعضہم اذا ذکر عند الصلوٰۃ فاذکروا اللہ بالقلب
واللسان علی ای حال کنتم قیاما وقعودا وعلی جنوبکم مسطور است اجلع دوم از زبان پیر و مسترشد
خود مرشد حقانی عالم ربانی قطب العالم قدوۃ العارفین شیخ المشائخ شیخ ملا الحق والدین کہ گفت دل
درویش کم از دل کیتر ک آکیش نباید کہ سبوئی آب بر سر است بقید دل مقید تا اگر یک لحظہ از و غافل شود
سبوکہ بر سر است بفتد و بشکند آب بخیہ گردد و مجموع مشغلہ کہ دیدہ است جملہ بدر و ناچیز گردد خصوصا
بعد فراغ از ادا ر نماز شکر انہ توفیق ستار ادا ر الفرائض کما قال فرض اللہ تعالی وسنن رسول اللہ علیہ
السلام آن نعمتی عظیم است کہ خدا یتعالی روزی گرداند مقابل شکر دیگر بر مزید علی واجب شدہ است می باید گفت
چنانچہ مصطفی گفت وسیاتی فی شرح الفواد البرہانی من باب الاذکار عن عمر رضی اللہ عنہ کہ

و ترجمہ ہست کہ می آید در شرح فواد برہانی در باب اذکار از عمر رضی اللہ عنہ ہمچنین

یقول الکلمۃ بعد اداء الصلوٰۃ متصلا مرۃ یغفر اللہ تعالی ذنوبہ ومرتان الثانیۃ اعطاہ

یعنی بگوید کلمہ بعد ادائی نماز پیوستہ خدا بیامرزد خدای تعالی گناہان او را و دو بار دیگر خدا بدہد

اللہ تعالی ثواب الانبیاء وعبرۃ الثالثۃ اعطاہ اللہ تعالی ثواب الشہداء کذا فی شرح شمائل

خدا ثواب انبیاء و در مرتبہ سیوم او را خدا ثواب شہیدان در شرح شمائل ہمچنین

کان رسول علیہ السلام یقول الکلمۃ الطیب مع اصحابہ بعد اداء الصلوٰۃ وفی شرح للکبیر

کہ بود رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کہ کلمہ طیب میگفت با اصحاب خویش بعد از نماز و در شرح کبیر ہست

سئل عن ابی حنیفۃ رضی اللہ عنہ عن الذین یجہرون الکلمۃ بعد اداء الصلوٰۃ فقال

سوال کردہ اند از ابو حنیفہ رحمۃ اللہ تعالی از انکہ بلند میکنند کلمہ را بعد از ادائی نماز پس گفت

لہم الروافض لان فی ہذہ الشرائط خلاف السنۃ بل ان الرسول علیہ السلام قد کان یجہر

ایشان را روافض باین وجہ کہ در نفی کلمہ بجہر سنت است بلکہ ہر آئینہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم جہر میکرد

مع الصحابۃ الکلمۃ الطیب بعد اداء الصلوٰۃ متصلا اما بعد الدعاء فہو حسن کذا فی رسالہ

ہمراہ صحابہ کلمہ طیب را بعد نماز پیوستہ از و لیکن بعد از دعا کردن این ہم نیکو ست کذا فی رسالہ

کہ آوردہ است ذکر اللہ تعالی فرض علی الطالبین قال اللہ تعالی

ذکر خدا فرض است بر طالبان او فرمود خدائی تعالی

فاذکروا اللہ قیاما وقعودا وعلی جنوبکم وقال ابن عباس رضی اللہ عنہما ان الذکر باللسان

پس یاد کنید خدا را ایستادہ و نشستہ و بر پہلوئی خویش گفت عباس رضی اللہ عنہ ہر آئینہ ذکر بزبان

والنہار فی البر والبحر والسفر والحضر والغناء والفقر والمرض والصحۃ والسر والعلانیۃ

و روز در خشکی و تری و در سفر و وطن و در تونگری و تنگدستی و در مرض و صحت و در باطن و ظاہر

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

قلت المراد الذکر باللسان والقلب بعد الفراغ من الفرائض وقال ابن عباس رضی اللہ
یعنی مراد از ذکر ذکر کردن بزبان و دل بعد از فراغ نماز فرض است و نیز ابن عباس رضی اللہ عنہ
ایضا لم یفرض اللہ تعالی علی عبادہ فریضۃ الا جعل لھا حدا معلوما ینتھی الیہ ثم عذر
گفتہ فرض نکردہ است خدا تعالی بر بندگان خویش کسی را مگر اینکہ برای او حد معلوم کہ منتہی شود بسوی آن و عذر
اھل کل فریضۃ غیر الذکر فانہ لم یجعل لہ حدا معلوما ینتھی الیہ ولم یعذر احدا
اہل ہر فریضہ را بجز ذکر پس ہر آئینہ مگر داند برای او حد معلوم کہ منتہی شود بسوی آن و معذور نداشت کسی را
فی ترکہ الا من کان مغلوبا فی عقلہ ولو عذر احدا فی ترک الذکر لعذر ذکریا علیہ السلام
در ترک آن مگر کسیکہ باشد مغلوب در عقل خویش و اگر معذور داشتے بیشک کسی را در ترک ذکر البتہ معذور داشتے حق سبحانہ و تعالی ذکریا علیہ السلام
قال اللہ تعالی آیتک الا تکلم الناس ثلثۃ ایام الا رمزا واذکر ربک کثیرا
فرمود خدا تعالی نشان تو آنست کہ سخن نتوانی گفت از مردمان سہ روز مگر باشارہ و یاد کن پروردگار خود را
وسبح بالعشی والابکار وکذلک لو عذر احدا فی ترک الذکر لعذر المرأۃ قال اللہ تعالی
و تسبیح کن شام و صبح و ہمچنین اگر معذور داشتے بیشک کسی را در ترک ذکر البتہ معذور داشتے زن را قال اللہ تعالی
یا ایھا الذین امنوا اذا لقیتم فئۃ فاثبتوا واذکروا اللہ کثیرا لعلکم تفلحون وایضا
ای کسانیکہ ایمان آوردہ اید چون رو برو شوید گروہی را پس ثابت باشید و یاد کنید خدا را بسیار تا رستگار شوید و نیز
جمیع الحالات تزول یوم القیمۃ الا رفع التکالیف اما طاعۃ الذکر لا تزول
تمام حالتہا ساقط شود در روز قیامت بسبب رفع شدن تکلیفہا مگر طاعت ذکر کہ زائل نشود
اسوال اگر گوئی ازین ہمہ قاطع و دلایل ساطع کہ ذکر کردی وجواب ذکر تقاضا کند تو مستحب چون گفتے
جواب گوئیم بحث با در ذکر رسمی است وھو الذکر باللسان نہ ذکر القلب یعنی اگر مراد از قول اللہ تعالی
فاذکروا اللہ ذکر بزبان بود این امر مندب است و اگر مراد ازین ذکر ذکر دل بود گوئی الحال فرض است
مرد کور بر برہ وجب فی ھذہ الآیۃ الذکر بالقلب فرض اعظم یعنی و لیست ھذہ الحجۃ البصیرۃ ذکر دل و ھو حاضر عن
الغفلۃ عن اللہ التفکر فی عظمۃ وجلالہ تعالی و نعمائہ وبعثہ ایاہ مرسلۃ بالہدی ودین الحق و ذکر بزبان ہست از
او نیاز فی و مغرور کہ ان بی معرفت بغرور مستغنی رجال اللہ ابدا بلکہ کسیکہ خود را از مقام ذکر بزبان ہوشیار تر بیند ہمچنان است کہ مثل
نفس خود را در زیر سیاست خرج بحافظہ نگاہ ارد خلق خود را در بند ان باشد کہ ہیچ حرکت مسکت و گفتار و کردار بی رعایت
بی از وجود او بنیاد در تربیت سیاست آید تزکیہ نفس حاصل کرد و کہ این امور ناشی از صفت قلب ناقص است و قطع
نسبی کہ در تربیت بسیاست آید بالقلب راہ بر کہ خود کشاید و بالقلب بتربیت چون قرائد حقیقت از تجلی روشنائید
فی ملتقط الاحیاء العلوم وکن کثیر الدوام الذکر واکثر ذکرا یوجع الدنیا وشھواتھا والاختراع عن الغفلۃ فی
شرح الحصن فی فصل حکم الامر والنھی فصل نسیانہ الذی ذھبت عامۃ العلماء من اصحابنا واصحاب الشافعی
واجعل لہ الامر لا یمتنع عن الکفر وان کان اصل کلامہ بالقیاس کالامر بالقیام
من الرکوع والسجود فی الصلوۃ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

وبنحوها یکون الامر نهیا عن الاضداد کلها وقال بعضهم یکون نهیا عن واحد منها
امر منع کردن از تمام اضداد خویش و گفت بعض ایشان خاص بود منع کردن از یک ضد از ایشان
پس بر قول این بزرگواران امر فاذکروا الله خواه یکی باشد خواه اضداد هر چه باشد آن منهی بود و گرد منهی
نباید گشت چنانکه مشغول نباید شد گر نماز که جامع همه عبادتها است از تلاوت و ذکر تسبیح و مراقبه
پس غیر ان بعد الفرایض هر چه که مشغول گردد و مرتکب منهی شده باشد غایت امانی الباب اگر آن
امر ایجاب بود نهی تحریم بود و اگر آن امر مندب باشد نهی مذب باشد و اولی درجات امر مندب است پس
ذکر بعد الفراغ مندوب بود نص دیگر دلیل بر استحباب ذکر بعد الفراغ من ادا الفرایض قوله تعالی
فَاِذَا قَضَیْتُمْ مَّنَاسِکَکُمْ فَاذْکُرُوا اللّٰهَ کَذِکْرِکُمْ اٰبَآءَکُمْ اَوْ اَشَدَّ ذِکْرًا یعنی چون ادا کردید عبادات
حج فارغ شدید مشغول ذکر خدای زبان گویید کوشش بدل کنید چنانچه ذکر پدران خود دایکبار ان بیشتر
در تفسیر امام زاهد رحمة الله علیه است چون بگذارید مناسک افعال حج شما یاد کنید خدای را عز وجل شکرانه
نعمت را که توفیق یافتید بگذاردن حج وی چون یاد کردن شما پدران خود را بلکه نیز بیشتر یاد کنید
او اعرب را عادت بود در جاهلیت چون از حج فارغ شدندی حلقه حلقه بنشستندی
در مسجد حرام پدران خود را یاد کردندی بسخاوت و بهمان داری و مبارزی و کافران
با موسمان حاضر بودندی در حج سال هم از بهر مصطفی علیه السلام صدیق اکبر را رضی الله عنه فرستاد
و او را امیر کرد و علی را رضی الله عنه با وی فرستاد برای باز دادن عهد او آیتی بر خواندن تا المشرکون
نجس فلا یقربوا المسجد الحرام بعد عامهم هذا سال چهارم مصطفی علیه السلام حج نکرد و کافران
حج الوداع گویند که خالی بود هیچ کافری با ایشان آمیخته نبود پادشاه تعالی و تقدس گفت چون از
گزاردن حج فارغ شدید ما را ثنا یاد کنید و بستایید یعنی بزبان او اشد ذکرا ای بل اشد ذکرا و در تفسیر مدارک
گفته فاذا فرغتم من عباداتکم التی امرتم بها فی الحج او فرغتم فاذکروا الله ذکرا اباءکم او اشد ذکرا یعنی
ای بذکر الله و بالثنا علیه والمراد الذکر باللسان بقرینة قوله تعالی کذکرکم
اباءکم او هو کان باللسان وجهر الصوت کن اسمعت هن شیخی نور الله مرقده پس بنگر
که نص اول بعبارت و نص دوم باشارت چه میگوید بعد نماز چه باید کرد و مردم را در چه مشغول باید
گشت شکر توفیق بجه موزی شود تا عرف و تامل و تدبر فی النص دیگر کو سبح بحمد ربک قبل
وبیاکی یاد کن بحمد او پیش بر آمدن
طلوع الشمس وقبل الغروب ومن اللیل فسبحه وادبار السجود در تفسیر مدارک گفته
پیش از بر آمدن آفتاب و پیش از فرو شدن وهم بعضی اوقات نماز بیاکی یاد کن خدای را و تسبیح نیز را
که التسبیح محمول اما علی ظاهره او علی الصلوٰة وادبار السجود فی اثار الصلوٰة کذا فی
و تسبیح کردن محمول است بر ظاهر خود یا محمول است بر نماز و ادبار السجود محمول است بر آثار نماز هم چنین است در

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

الکفاف وفی المفارق ابوھریرۃ من سبح للہ فی دبر کل الصلوٰۃ ثلثا وثلثین
رواہ مسلم و فی روایت است ہر کہ تسبیح کند خدا را بعد ہر نماز سی و سہ بار
وحمد اللہ ثلثا وثلثین وکبر اللہ ثلثا وثلثین فتلک تسعۃ وتسعون قال تمام المائۃ
والحمد للہ سی و سہ بار و اللہ اکبر سی و سہ بار پس این جمع نود و نہ شود گفت تمام کند صد را
لا الہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک ولہ الحمد وھو علی کل شئ قدیر
لا الہ الا اللہ ہیچ چیز نیست لایق عبادت کسی مگر خدا یگانہ کہ نیست شریک او مر او راست ملک و مر او راست ستودن و او بر ہر چیز توانا است
غفرت لہ خطایاہ وان کانت مثل زبد البحر اگر این ذکر است یا غیر ذکر غایتہ
آمرزیدہ خواہد شد خطاہای او اگرچہ باشد گناہان او مانند کف دریا گو شور
لا الہ الا اللہ افضل الذکر است امنع کردن وی نامشروع گفتن محض خطاست سوال اگر
کسی گوید کہ میان مردمان روایتی مذکور است کہ دران بعد از نماز ذکر گفتن منع میکنند و بصحو
دلیل آن روایت پیشوا ساختہ بدان تمسک میکنند جواب گویم آن روایت مستند ی از کتاب
است یا اجماع امت دارد دلیل بگوید کدام است و کدام حدیث صحیح است کہ استنباط ازوی کردہ است
بجمع علماء کدام عصر بدان ناطق است و دلیل آن روایت عدم رای گفتہ است کہ کلمہ تہلیل
مقام استغفار است بعد از تشہد از اشتغال بافعال متعبدہ مستاد است پس ہر کہ بعد از ادای نماز ذکر گوید گوئی
نماز را الحاق می نماید و دران کفر است این دلیل استدلال فاسد است بر سند استدلال علماست
در کتب اصول خبریہ و منتخب و صولی عربیہ رجوع کن ھل ھو قاسد ام لا اولین سلم فیہ
نہ بہ انظر الی تقصیرات و تفرقۃ قلب و احداث نفسہ استغفاری باید بیان فرمود
صلی اللہ علیہ وسلم کہ نماز او مثل نماز من نبود فہمی خدا ترا این کنایت او ست یا ران گفتند یا رسول اللہ
ان اللہ علیہ وسلم نماز مثل نماز تو کی باشد فرمان شد ہر کہ بعد از نماز سہ بار بگوید اَسْتَغْفِرُ اللّٰہَ رَبِّیْ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ
وَتُوْبُ اِلَیْہِ وَعَلَانِیَتَہٗ وَاَتُوْبُ اِلَیْہِ مِنْ ذَنْبِ الَّذِیْ اَعْلَمُ مِنْ ذَنْبِ الَّذِیْ
لَا اَعْلَمُ وَاَنْتَ عَلَّامُ الْغُیُوْبِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِاللّٰہِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ ++ ++
نماز او چون نماز من بود پس بعد این نماز کہ من میگذارم استغفار از تقصیرات باید یا نہ کجاست
ورود دارد دین بشبہ بر سندی کہ روایت استدلال کردہ گفتہ است خوف ایمانست کہ او اندوہ ی
طعنہ بر افعال معظمہ صلی اللہ علیہ وسلم میکند و بفکر کہ یکی از عمل یا آیات قطعیہ باقی ماند و دیگر از از راہ بسر دو سرہ
باشنیدہ بعضی مردمان بجدی انکار میکنند چون بعد از ادای نماز ذکر میشود بدلیل صحیح بندہ را تمام اشکار و استنکار
برخیزد و گشت و گوش میکند را کلہم اھدیھم ای عزیز من کار دین بالفاظ و مشابہ اند رضی اللہ عنہم
قال علیہ السلام اصحابی کالنجوم بایہم اقتدیتم اھتدیتم وقال علیہ السلام علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل
پس کہ در من جملہ پیران ہر دو خواجگان چشت قدس اللہ ارواحہم بر کسی اعتماد و کار عمل او بر تحقیق کنی او را دین نیز گرفتہ

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

مطلع کن کہ کسی بعد از صلوٰۃ ترک ذکر کردہ است و از عمل حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وسلم نیز بتحقیق کن در مصابیح
آوردہ است عن المغیرۃ بن شعبۃ ان النبی علیہ السلام کان یقول دبر کل صلوٰۃ مکتوبۃ لا الٰہ
روایت است از مغیرہ بن شعبہ کہ آنحضرت نبی علیہ السلام میگفت بعد از نماز فرض ۱۲
الا اللہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک ولہ الحمد وھو علی کل شیء قدیر اللھم لا مانع لما اعطیت ولا معطی
الا اللہ الخ یعنے نیست ہیچ کس لائق عبادت بجز خدائی یگانہ شریک نیست او را کسی او راست ملک او را جمیع تعریف او را و او بر
کل چیز قادر است خدایا نیست کسے روکنندہ قضائے ترا نفع نمیدہد صاحب کوشش را کوشش او مگر فضل تو و امید ارندہ بہرہ دولت کسے
کہ فرمی او را دولت کسے رکنندہ قضائے ترا نفع نمیدہد صاحب کوشش را کوشش او مگر فضل تو و امید ارندہ بہرہ دولت کسے
کما منعت ولا ینفع ذا الجد منک الجد وعن عبد اللہ بن زبیر قال کان رسول اللہ علیہ السلام
اذا سلم من صلوٰتہ قال بصوتہ الاعلیٰ لا الٰہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک ولہ الحمد وھو علی کل شیء قدیر
بہ سلم صحیح از بخاری یعنے آواز بلند لا الٰہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ الخ
لا حول ولا قوۃ الا باللہ ولا نعبد الا ایاہ مخلصین لہ الدین ولو کرہ الکافرون حاصل معنی این دو حدیث بر دو چیز
نیست تو حید صفات و نہ ترہ نمایند کہ بجز خدا و عبادت ممکنیم گرداند و نیز نمایند کہ ما این اگرچہ نا پسند کنند کافران ۱۲
وعبد اللہ بن زبیر آنست کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم بعد از نماز فریضہ لا الٰہ الا اللہ میگفت بعد دعائی
دیگر ہم میخواند غایت آن دعا مغیرہ دیگر روایت کردہ و عبد اللہ بن زبیر خود دیگر و اذکار دیگر و ادعیہ دیگر نمیدانم
اگر میگویم کہ ذکر لا الٰہ الا اللہ جاء فی الخبر افضل الذکر لا الٰہ الا اللہ بجزوف و ترتیب بعینہ
کہ زبان مبارک مصطفے علیہ السلام بران جاری شدہ است اگر از ان باز نمیدانم ہمین دو حدیث بس و کافی است مجموعی یعنی
تمام لا الٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ پس از دو باید پرسید کہ در ہیئت مجموعی خیر العلم تمام مبارک محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ
وسلم چیز دیگر حاصل نشدہ است و منع ذکر از کجا باید آید این قلب ہو شکر محمد رسول اللہ موسوم کرد
برای حصول ایمان و اثبات و تیقن بالقلب لا الٰہ الا اللہ الذین امنوا بالقول الثابت پس حصول ایمان
فعل مصلی ہو یا فعل حق تعالیٰ او را در حال ایمان چیزے دیگر کہ شرط آن نیست الصاق
حصول مطلوب بذکر جہری یعنے سکینہ از قول خدای نیز از روی معنی مفہوم است قال اللہ تعالیٰ
فاذا قضیتم مناسککم فاذکروا اللہ کذکرکم آبائکم او اشد ذکرا فاذکروا اللہ کہ بسکون از ان استدلال کردہ اند
می آید این کہ بعد از افاضت و از مناسک ذکر ممنوع و مامور بذکر اللہ بالجہر کرد و قال اللہ تعالیٰ فاذا فرغت فانصب
و الی ربک فارغب پس معلوم شد کہ چون از فرائض فارغ شدی بذکر مشغول شو و از غیر اللہ روی بگردان
پس منصف شو بیک از راہ انصاف نگرد و رعیت و ورتو بینی و مگر گو نیست و این استدلال تو بر عکس مطلوب
در و کلام ربانی ہست یا نہ و اگر تو در مشکلی استمداد بر سبیل استفسار از علماء اہل کن قال اللہ تعالیٰ فاسئلوا اہل الذکر ان
کنتم لا تعلمون دیگر لیفہ کہ تو پیدا کردہ بیما و ضما خدا در تمام ہندوستان ملک تمام عالم از شرق و غرب بگرد و تفحص
کن کہ در جا طریق ذکر بعد الذکر عند الفرائض بسکر و سوال اگر کسی گوید کہ لا اخال فرض میشود
ہان یک کس را شاید نہ ہمہ را باز داری و تضلیل عام کنی این چہ غرض است تو ہمین قدر

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

حجۃ الذاکرین

معہ

رسالہ قبریہ

مصنف

قدوۃ الکبریٰ غوث العالم محبوب یزدانی

حضرت سلطان مخدوم سید اشرف جہانگیر سمنانی رحمۃ اللہ

مترجم

پیر طریقت حضرت الحاج ڈاکٹر سید محمد مظاہر اشرف الاشرفی الجیلانی مدظلہ

امیر حلقہ اشرفیہ پاکستان (رجسٹرڈ)

مکتبہ سمنانی کراچی (پاکستان)

۱۴/۱۷ فردوس کالونی، کراچی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

2

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

بنام اشرف

قدوۃ الکبریٰ، غوث العالم محبوب یزدانی حضرت سلطان سید اشرف جہانگیر سمنانی رحمتہ اللہ تعالیٰ، ہمہ صف موصوف تھے، دنیوی سلطنت سے منہ موڑ کر روحانیت کے شہنشاہ بنے، آپ کے فیضان نظر سے 53 لاکھ غیر مسلم، آپ کے دست حق پرست پر اسلام میں داخل ہو کر حلقہ اشرفیہ کی زینت ہوئے، آپ نے قلم و قرطاس سے اسلام و سنت، شریعت و طریقت کی بے مثال خدمات سر انجام دیں، آپ کی مطبوعہ و غیر مطبوعہ تصانیف کا وسیع ذخیرہ پایا جاتا ہے، جن میں لطائف اشرفی جو آپ کے ملفوظات و ارشادات پر مبنی ہے جسے آپ کے خلیفہ خاص حضرت شیخ نظام الدین یمنی علیہ الرحمتہ نے جمع فرمایا۔ اس کتاب کو شہرت دوام حاصل ہے۔ کتاب کیا ہے علوم و عرفان کا ایک جہان آباد ہے' تصوف پر اس سے بڑی کتاب دیکھنے میں نہیں آئی، فتاویٰ اشرفیہ تو ازھر یونیورسٹی مصر کی قدیم لائبریری کی زینت ہے، آپ کی ہر تصنیف علم کا منہ بولتا ثبوت ہے، انہی میں سے ایک کتاب حجتہ الذاکرین ہے۔ موجودہ دور میں ذکر و اذکار پر جتنے اعتراضات کئے جاتے ہیں، ان تمام کے شافی جوابات سے مرصع ہے، حیرانگی کا عالم ہے کہ اس دور میں بھی ایسے ناعاقبت اندیش لوگ پائے جاتے تھے جنہیں ذکر و اذکار خدا اور رسول سے دکھ ہوتا تھا، اور اپنی قساوت قلبی کو اعتراضات کی صورت میں پھیلاتے رہتے تھے، جن کا سر قلم کرنے کے لئے حضرت محبوب یزدانی سلطان سید اشرف جہانگیر سمنانی علیہ الرحمتہ ایسی

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

بلند مرتبت شخصیت کو جہاد کرنا پڑا۔

حجتہ الذاکرین، کا ترجمہ پیش کیا جارہا ہے، تاکہ اس سے ہر خاص وعام استفادہ کر سکے۔ حلقہ اشرفیہ پاکستان متعدد کتابیں جدید انداز طباعت سے آراستہ کر کے شائع کر چکا ہے پیش نظر کتاب کی طباعت واشاعت کے سلسلہ میں مولانا محمد منشا تابش قصوری مدرس جامعہ نظامیہ رضویہ لاہور خطیب جامع مسجد ظفریہ مرید کے اور عزیزم صوفی منور حسین اعجاز اشرفی نے نظر ثانی اور نگرانی کے فرائض باحسن وجود پورے کئے۔ اللہ تعالیٰ انہیں دارین کی کامیابیوں سے نوازے۔ ہماری آرزو ہے کہ حضرت قدوۃ الکبریٰ رضی اللہ تعالیٰ عنہ کی تمام تصانیف کو اشاعت کا لباس پہنایا جائے، دعا ہے اللہ تعالیٰ

بجاہ حبیبہ الاعلیٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم حلقہ اشرفیہ کو قبولیت مزید کا شرف عطا فرمائے۔ آمین

فقط

سید محمد مظاہر اشرف الاشرفی الجیلانی

امیر حلقہ اشرفیہ پاکستان

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

تحریر: محمد منشا تابش قصوری

حضرت مخدوم اشرف جہانگیر سمنانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ

ایک تعارف' ایک جائزہ

غوث العالم محبوب یزدانی حضرت مخدوم سلطان سید اشرف جہانگیر سمنانی کچھوچھوی رضی اللہ عنہ ان بزرگوں میں سے ہیں جنھوں نے تاج و تخت کو چھوڑ کر درویشی اختیار کی اور اپنے فیوض و برکات سے ہزاروں گم کردگان راہ کو صراط مستقیم پر گامزن کیا۔ حکومت و جہاں بانی کئی پشتوں سے آپ کے خاندان میں چلی آرہی تھی جس کا دارالسلطنت سمنان تھا جو آج ملک ایران میں ایک معمولی قصبہ کی حیثیت رکھتا ہے۔ حضرت کے والد محترم سلطان سید ابراہیم ایک جید عالم بھی تھے جن کے عہد میں سمنان نے بڑی ترقی پائی ان کی شادی خواجہ احمد یسوی رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ کے خاندان میں ایک سید زادی خدیجہ بیگم سے ہوئی جن کے بطن سے پہلے دو یا تین لڑکیاں پیدا ہوئیں اور پھر آٹھ سال تک کوئی اولاد نہ ہوئی جس سے بادشاہ اور بادشاہ بیگم دونوں بہت رنجیدہ رہا کرتے تھے۔

بشارت ولادت

ایک دن آپ کے والد محترم سلطان ابراہیم رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ اپنی اہلیہ کے ساتھ محل میں بیٹھے ہوئے تھے کہ اچانک حضرت ابراہیم مجذوب حرم سرائے سلطانی میں آگئے بادشاہ تعظیماً کھڑے ہوگئے اور انھیں بہ کمال ادب اپنی جگہ پر بٹھایا اور خود کھڑے رہے۔ مجذوب کہنے لگے ابراہیم' بیٹا مانگتے ہو؟ آپ نے کہا جو عنایت ہو جائے انھوں نے اولاد کے لئے دعا کی اور اٹھ کھڑے ہوئے۔ بادشاہ نے ایک ہزار اشرفیاں نذر کیں جب وہ رخصت ہوئے تو بادشاہ چند قدم ساتھ چلے۔ مجذوب نے پیچھے دیکھا تو کہا بیٹا لے چکے اب کیا چاہتے ہو؟ اچھا جاؤ اللہ تعالیٰ دو فرزند عطا فرمائے گا۔

خدا کی شان کچھ دنوں کے بعد بادشاہ کے گھر میں ایک خوب صورت لڑکا پیدا ہوا جس کا نام اشرف رکھا گیا۔ یہ واقعہ کوئی 708ھ کا ہے

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

تعلیم

جب آپ تقریباً ساڑھے چار سال کے ہوئے تو قابل علماء کی زیر نگرانی آپ کی تعلیم شروع ہوئی آپ کی ذہانت پر لوگ انگشت بدنداں تھے کہ صرف دو سال آٹھ ماہ میں آپ نے قرآن حفظ کر لیا اور چودہ سال کی عمر میں تمام علوم متداولہ پر عبور حاصل کر لیا، فن قرات میں آپ نے ایسا کمال حاصل کیا کہ قرآن مجید کو ساتوں قرات سے پڑھتے تھے اس کے ساتھ ساتھ ذوق شاعری بھی رکھتے تھے۔

تاج داری

جب آپ کی عمر پندرہ سال کی ہوئی تو آپ کے والد محترم کا انتقال ہو گیا۔ زمانہ کے دستور کے مطابق آپ 723ھ میں بادشاہ بنا دیئے گئے۔ تھوڑے ہی دنوں میں قابلیت کے وہ جوہر دکھائے کہ وزرائے سلطنت اور امرائے دربار دنگ ہو گئے۔ گھر گھر خوش حالی اور فارغ البالی ہو گئی۔ آپ کے عدل وانصاف کی پورے ملک میں دھوم مچ گئی۔

راہ سلوک

امور سلطنت کی گوناگوں مصروفیتوں کے باوجود راہ سلوک کی تڑپ بھی آپ کے دل میں تھی۔ اس سلسلے میں آپ نے حضرت شیخ رکن الدین علاء الدولہ رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ اور دیگر مشائخ کرام سے ملاقات کی۔ آتش شوق کو تو سب تیز کر دیتے مگر رہنمائی سے سب گریز کرتے۔ آپ اسی تلاش و جستجو میں تھے کہ ایک شب خواب میں حضرت خضر علیہ السلام سے ملاقات ہوئی انھوں نے اسم ذات کو بغیر زبان کی مدد کے مشق کرنے کا طریقہ بتایا۔ پھر دو سال کے بعد حضرت خواجہ اویس قرنی رضی اللہ تعالیٰ عنہ کی زیارت ہوئی۔ تو ان سے اشغال اویسیہ کی تعلیم حاصل کی۔ اب عشق الٰہی کی وہ آگ جو دھیرے دھیرے دل میں سلگ رہی تھی۔ شعلہ بننے لگی، امور سلطنت میں جی نہ لگتا ایک مرشد کامل کی آرزو دل کو ہر وقت بے چین رکھتی آخر وہ وقت آگیا کہ زربفت کا پہننے والا کمبل پوش ہو جائے اور قیمتی مسہریوں پر سونے والا چٹائی نشین ہو جائے۔ رمضان المبارک کی ستائیسویں شب تھی کہ خواب میں حضرت خضر علیہ السلام تشریف لائے اور فرمایا کہ اشرف: لذت وصال الٰہی کے لیے تیار ہو جاؤ حکومت اور بادشاہی کے جھمیلے کو ترک کرو اور ہندوستان کی طرف روانہ ہو جاؤ وہاں علاء

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

بنانے والے شیخ، حضرت علاء الحق والدین گنج نبات رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ تمہارے منتظر ہیں۔

ترک سلطنت

صبح ہوتے ہی آپ نے ترک سلطنت کا اعلان کر دیا اس وقت آپ کی عمر صرف پچیس سال کی تھی، دس سال آپ حکومت کر چکے تھے، اپنے چھوٹے بھائی محمد کو تخت پر بٹھایا اور رسم تاج پوشی ادا فرمائی یہ واقعہ 733ھ کا ہے۔ پھر آپ نے والدہ ماجدہ سے سارا واقعہ بیان فرما کر سفر کی اجازت چاہی وہ آبدیدہ ہو گئیں اور فرمایا بیٹا میں اس دن کی منتظر تھی۔ جاؤ میں تمہیں خدا کے سپرد کرتی ہوں مگر میری آرزو ہے کہ جب محل سے نکلو تو فوجی جلوس کے ساتھ نکلو کہ اسے دیکھ کر میں اپنا دل بہلا سکوں کہ میرا بیٹا کوئی ملک فتح کرنے گیا ہے۔

آپ وزرائے سلطنت اور امرائے دربار سے گلے مل کر خوش خوش سفر کی تیاری کرنے لگے۔ اسی جذب کی حالت میں برجستہ ایک غزل لکھی جس کے دو شعر یہ ہیں۔

ترک دنیا گیر تا سلطاں شوی
محرم اسرار با جاناں شوی
برگزر از خواب و خور مردانہ وار
تابراہ عشق چوں مرداں شوی

سفر ہند

جب آپ دار السلطنت کو چھوڑ کر روانہ ہوئے تو بارہ ہزار فوجی آپ کے ہمرکاب تھے اس کے علاوہ علماء فضلا عمائدین شہر اور بے شمار آدمی آپ کو رخصت کرنے آئے اور بے حد اصرار کے باوجود کوئی آپ کو چھوڑ کر جانے کے لیے تیار نہ تھا۔ جب آپ سمنان سے بہت دور نکل آئے تو لوگوں پر دباؤ ڈال کر واپس کرنا شروع کیا اور حدود سلطنت کو عبور کرتے ہوئے فوج بھی واپس کر دی، کچھ دور گھوڑے سے سفر کیا پھر گھوڑا ایک فقیر کو دے کر پیادہ پا مہینوں جنگلوں اور پہاڑوں کا راستہ طے کرتے ہوئے ملتان کے قریب قصبہ اوچ شریف میں پہنچے جہاں حضرت مخدوم سید جلال الدین بخاری جہانیاں جہاں گشت رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ مقیم تھے آپ نے ان سے ملاقات کی تو سید نے سید کی بڑی ہمت افزائی فرمائی اور سلسلہ قادریہ کی نعمتوں سے آپ کو سرفراز فرما کر صاحب اجازت بھی بنا دیا اور فرمایا کہ آپ کی تعلیم و تکمیل میرے بھائی علاء الحق والدین سے ہو گی۔

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

7

پنڈوہ شریف

آپ وہاں سے روانہ ہو کر منزل بہ منزل طے کرتے ہوئے دہلی پہنچے وہاں کے بزرگوں سے ملاقات کی اور پھر مہینوں سفر کرنے کے بعد سرزمین بنگال میں قدم رکھا اور پنڈوہ شریف کے قریب پہنچ گئے جہاں سلطان المشائخ حضرت شیخ علاء الحق والدین گنج نبات رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ کی خانقاہ تھی اور یہی خانقاہ آپ کے سفر کی آخری منزل تھی۔

ابھی آپ پنڈوہ شریف نہیں پہنچے تھے کہ ایک دن سلطان المشائخ نے اپنی محفل میں فرمایا کہ جس دوست کا میں دو (2) سال سے انتظار کر رہا ہوں وہ آج کل میں پہنچنے والے ہیں پھر ایک دن فرمایا کہ دوست کی خوشبو آ رہی ہے اور یہ کہتے ہوئے حجرے سے باہر آئے اور پھر ہزاروں نیاز مندوں کے ساتھ پنڈوہ کی آبادی سے باہر نکلے۔ ایک قافلہ آتا ہوا نظر آیا۔ شیخ ادھر سے بڑھے جذب دل نے ادھر بھی اثر کیا حضرت مخدوم دوڑے، آگے شیخ ہی کو پایا، قدم بوسی کے لیے جھک پڑے۔ حضرت شیخ نے آپ کو اٹھا کر سینے سے لگایا اور طویل معانقہ کے بعد لوگوں سے آپ کا تعارف کرایا حضرت مخدوم نے اس موقع پر ایک شعر پڑھا۔

چہ خوش باشد کہ بعد از انتظارے
بامیدے رسد امیدوارے

خانقاہ میں پہنچ کر حضرت شیخ نے آپ کو اپنے پہلو ہی میں بٹھایا اور خادم خاص کو دستر خوان بچھانے کا حکم دیا، فوراً دستر خوان بچھایا گیا۔ اور طرح طرح کے کھانے چنے گئے۔ پہلے حضرت شیخ نے اپنے دست مبارک سے آپ کو چار لقمے کھلائے جس کو آپ نے کمال ادب و تکریم سے تناول فرمایا۔ حضرت شیخ کی طرف سے آج تک کسی کو یہ سرفرازی نصیب نہ ہوئی تھی۔ پھر پن بھتہ (ابالے ہوئے چاول جس کو پانی میں سرد کیا جاتا ہے) لانے کا حکم دیا جو اس عہد کے درویشوں کی محبوب غذا تھی۔ اس کا بھی لقمہ حضرت شیخ نے اپنے ہاتھوں سے آپ کو کھلایا جب لوگ کھا چکے اور ستر خوان اٹھا دیا گیا تو شیخ نے سب لوگوں کو ہٹ جانے کا اشارہ کیا اور جب کامل تخلیہ ہو گیا تو حضرت شیخ نے آپ کو مرید کیا اور اپنی کلاہ مبارک عنایت فرمائی نیز بزرگوں کے بہت سے تبرکات جن میں حضرت محبوب الٰہی کا خرقہ بھی تھا سب آپ کو مرحمت فرما دیا۔ 733ھ میں آپ اپنے شہر سمنان سے روانہ ہوئے اور 735ھ میں پنڈوہ شریف پہنچے یعنی پورے دو سال میں آپ کا یہ مجاہدانہ سفر ختم ہوا۔

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

8

تکمیل تصوف اور تبلیغی سفر

اب آپ خانقاہ میں رہنے لگے حضرت شیخ آپ پر توجہ خاص رکھتے اکثر معارف واسرار وحدت آپ سے بیان فرماتے۔ ایک دن تقریر کے بعد فرمایا کہ فرزند اشرف میں اپنی استعداد بھر تمھیں تعلیم دے چکا اور اسرار سے آگاہ کر دیا اب مناسب ہے کہ آپ کے لیے کوئی مقام تجویز کیا جائے تاکہ اہل زمانہ آپ کی تعلیمات سے مستفیض ہوں۔ حضرت کو شیخ کا آستانہ چھوڑنا گوارا نہ تھا مگر مرشد کے حکم کے سامنے سر تسلیم خم کر دیا۔ مرشد نے اطراف جون پور سپرد کیا اور طے فرمادیا کہ ماہ رمضان المبارک کے بعد اپنے مرکز کی طرف روانہ ہو جاؤ۔ غرضیکہ ساڑھے چھ سال خدمت شیخ میں رہنے کے بعد 742ھ میں عید کے دن جب آپ روانہ ہونے لگے تو پیر و مرشد نے آپ کو لباسہائے فاخرہ پہنائے، نقارہ و علم مرحمت ہوا، چند خیمے ساتھ کیے، متعدد سواریاں عطا فرمائیں کچھ فقراء اور درویشوں کو بھی آپ کے ساتھ کیا، کئی خدام بھی عطا ہوئے پھر اس شاہانہ شکوہ کے ساتھ آپ پیر کی جدائی کا قلق لے کر آنسوؤں کے سایہ میں پنڈوہ شریف سے رخصت ہوئے اور پھر منزل بہ منزل تبلیغ دین واشاعت حق کرتے ہوئے قصبہ محمد آباد گہنہ (ضلع اعظم گڈھ) پہنچے چند دن قیام فرمایا اور اس کے بعد ظفر آباد (متصل جون پور) تشریف لائے کچھ دنوں وہاں بھی اقامت فرمائی (محمد آباد، ظفر آباد، اور دوسرے مقامات پر آپ سے بہت سی کرامتوں کا ظہور ہوا جن کا ذکر کسی آئندہ اشاعت میں کیا جائے گا) اور پھر وہاں کے مریدین کو حضرت شیخ کبیر علیہ الرحمہ کی تربیت میں دیکر آپ مقامات مقدسہ کی زیارت کے لیے یہیں سے روانہ ہو گئے۔ یہ تقریباً 744ھ کی بات ہے۔

مقامات مقدسہ

ظفر آباد سے آپ ساحل سمندر پہنچے اور پھر بحری راستہ سے بصرہ تشریف لے گئے وہاں پہنچ کر آپ نے حضرت خواجہ حسن بصری رحمتہ اللہ تعالیٰ اور دیگر اولیائے کرام کے آستانوں کی زیارت فرمائی۔ بصرہ سے چل کر کربلائے معلے اپنے جد کریم سید الشہداء حضرت امام حسین رضی اللہ تعالیٰ عنہ کے مزار اقدس پر حاضری دی۔ پھر نجف اشرف کاظمین اور بغداد شریف حاضر ہوئے اور بزرگوں کے آستانوں کی برکات سے مستفیض ہوئے۔

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

زیارت حرمین شریفین

بغداد شریف سے آپ دمشق تشریف لے گئے وہاں سے مدینہ طیبہ حاضر ہوئے کئی ماہ مسجد نبوی میں اقامت گزیں رہے اور مواجہہ اقدس کی حاضری ہوتی رہی۔ زمانہ حج قریب آیا تو بارگاہ رسالت پناہ سے اجازت لے کر مکہ مکرمہ حاضر ہوئے وہاں حضرت امام عبداللہ یافعی اور حضرت سید علی ہمدانی علیہما الرحمتہ سے ملاقات ہوئی مکہ مکرمہ سے آپ مصر کے جبل الفتح پر تشریف لے گئے اور وہاں چالیس یوم ریاضت کی اسی مقام پر حضرت شیخ ابو الغیث یمنی رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ سے ملاقات ہوئی۔ پھر وہاں سے یمن پہنچے حضرت شیخ نظام غریب یمنی (مرتب لطائف اشرفی) نے آکر آپ کی زیارت کی اور پھر حضرت کی ذات سے انھیں ایسی گرویدگی ہوئی کہ عمر بھر جدا نہ ہوئے۔

بارگاہ شیخ

ممالک اسلامیہ کے سفر اور حرمین شریفین کی زیارت کر کے تقریباً پندرہ سال کے بعد ہندوستان واپس آئے اور پنڈوہ شریف دوبارہ حاضر ہوئے۔ تین چار سال خدمت شیخ میں رہے رخصت ہوتے وقت حضرت شیخ نے آپ کو بہ نظر کشف وہ مقام دکھایا کہ جہاں آج آپ کا مزار مبارک ہے، آپ فرماتے تھے کہ میں نے دیکھا کہ وہ ایک گول تالاب ہے اور بیچ میں ایک نقطہ تل کی طرح ہے۔ شیخ نے فرمایا کہ جس کو تم تل کی طرح دیکھ رہے ہو یہ ایک ٹیلہ ہے اور یہی تمھاری منزل خاک ہوگی، چنانچہ آپ روانہ ہوئے اور اودھ کی طرف منزل بہ منزل تبلیغ دین واشاعت حق کرتے ہوئے چلے جا رہے تھے جب بنارس پہنچے تو کئی ہزار آدمی آپ کے دست حق پرست پر تائب ہو کر مشرف بہ اسلام ہوئے۔ بنارس سے حضرت جونپور تشریف لائے اور اسی مقام سے منزل خاک کی تلاش شروع فرمادی جون پور سے روانہ ہو کر موضع کرمنی میں قیام فرمایا وہاں فرمودہ شیخ کے مطابق زمین معلوم ہوئی جب حضرت اس تالاب کو دیکھنے کے لیے تشریف لے گئے تو کشف ہوا کہ یہ وہ تالاب نہیں ہے۔ پھر آپ موضع بھڈونڈ (متصل کچھوچھہ مقدسہ) میں تشریف لائے قرب وجوار کے لوگ آپ کی زیارت کے لیے حاضر ہونے لگے اس گاؤں کے زمیندار ملک محمود تھے وہ بھی آپ کی زیارت سے مشرف ہوئے حضرت نے ان سے فرمایا کہ میں یہاں پیر و مرشد کے حکم سے منزل خاک تلاش کرنے آیا ہوں۔ انھیں بھی ساتھ لیا اور مقام مقصود کی تلاش میں نکلے تو ایک گول تالاب ملاحظہ فرمایا جس کے بیچ میں ایک ٹیکری تھی

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اسے دیکھ کر حضرت نے فرمایا کہ یہی جگہ ہے جس کو میرے مرشد نے بنظر کشف مجھے دکھایا تھا۔

جوگی سے مقابلہ

ملک محمود نے عرض کیا حضور اس مقام پر ایک بہت بڑا جادوگر جوگی رہتا ہے آپ نے جمال الدین راؤت کو جو اسی دن مرید ہوئے تھے بلایا، پان کی گلوری چبا کر ان کے منہ میں رکھ دی اور جوگی سے مقابلہ کرنے کے لیے بھیج دیا آپ نے اس سے خوب باتیں کیں اور فرمایا کہ اس مقام کو ایک ولی اللہ کے لیے چھوڑ دو اس نے کہا بغیر کرامت دیکھے ہم ہرگز نہیں چھوڑ سکتے۔ آپ نے فرمایا ہم اظہار کرامت مناسب نہیں سمجھتے تم اپنا جادو جس قدر چاہو ہم پر آزمالو۔ جوگی نے کچھ پڑھ کر جمال الدین کی طرف دم کیا تو بے شمار کالی چیونٹیوں کا ریلہ ان کی طرف بڑھنے لگا، آپ نے چیونٹی کی فوج پر غضب کی نگاہ ڈالی تو سب غائب ہو گئیں پھر جوگی نے اپنا سونٹا ہوا میں اڑا لیا جمال الدین نے حضرت مخدوم صاحب کا عصا منگا کر اوپر پھینکا جس نے جوگی کے سونٹے کو ٹکڑے ٹکڑے کر کے گرا دیا اب جوگی عاجز آکر حضرت مخدوم کے دست حق پرست پر تائب ہو کر مسلمان ہو گیا ساتھ ہی اس کے پانچ سو چیلے بھی مسلمان ہو گئے۔

تعمیر خانقاہ

جوگی کو حضرت نے اسی تالاب کے کنارے رہنے کی جگہ دی اور اس کے مسکن کو اپنی قیام گاہ قرار دیا۔ ملک محمود نے خانقاہ بنوانے کی بنیاد رکھ دی جو تین سال میں مکمل ہوئی اور حضرت نے تالاب کی کھدائی اپنے مزاج کے مطابق کرائی جس میں آب زم زم بہت مقدار میں ڈالا گیا وہی تالاب منیر شریف کے نام سے مشہور ہے اور اسی کے بیچ میں آپ کا مزار مبارک ہے۔

تبلیغی دورہ

کچھوچھہ شریف سے آپ اجودھیا تشریف لے گئے ایک عالم معقول و منقول حضرت مولانا شمس الدین جو مرشد کامل کی تلاش میں تھے آپ سے مرید ہوئے آپ نے انھیں خرقہ عنایت فرمایا اور خلافت سے بھی نوازا۔ اسی مقام پر ایک اور عالم شیخ خیر الدین انصاری سدھوری آپ کی زیارت سے مشرف ہو کر داخل سلسلہ ہوئے اور حضرت کو سدھور لے گئے۔ موضوع سدھور میں اشرفی سلسلہ کی بے حد اشاعت ہوئی بہت سے لوگوں نے

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

غلامی جہانگیری کا فخر حاصل کیا۔ وہاں کے مریدین کو مولانا خیر الدین انصاری کی تربیت میں دے کر آپ ساتن پور ہوتے ہوئے قصبہ جائس تشریف لے گئے اور وہاں چند دن قیام فرمانے کے بعد کچھوچھہ مقدسہ واپس آگئے۔ پھر اودلی شریف تشریف لے گئے۔ وہاں حضرت شیخ صفی الدین نے بیعت سے سرفرازی حاصل کی چالیس روزہ قیام فرمانے کے بعد آپ اجودھیا تشریف لائے اور حضرت مولانا شمس الدین کی خانقاہ میں قیام فرمایا۔

سفر حرمین

اجودھیا سے آپ زیارت حرمین طیبین کے لیے روانہ ہوئے۔ احمد آباد پہنچے تو وہاں کے شیخ الاسلام جو بڑے عالم و فاضل بلکہ علامہ دہر تھے آپ سے مرید ہوئے اور بعد میں خلافت سے بھی نوازے گئے۔ گجرات کی بندرگاہ سے روانہ ہو کر آپ زیارت حرمین طیبین سے مشرف ہوئے اور واپسی میں گلبرگہ شریف تشریف لائے چند دن قیام فرمایا اور پھر کالپی شریف ہوتے ہوئے کچھوچھہ مقدسہ آگئے۔

ایک اور سفر

کچھوچھہ مقدسہ میں کچھ دنوں قیام فرمانے کے بعد آپ نے پھر عزم سفر فرمایا اور ملک روم پہنچے حضرت مولانا جلال الدین محمد رومی کے آستانہ پر تشریف لے گئے ان کی خانقاہ میں قیام فرمایا وہاں سے فلسطین تشریف لے گئے۔ بیت المقدس اور دیگر عتبات عالیہ و مزارات انبیائے کرام کی زیارت سے مشرف ہوئے۔ حضرت سیدنا ابراہیم علیہ الصلوٰۃ السلام کے مرقد مبارک پر چند یوم قیام کیا۔ اس سفر میں حضرت بدیع الزماں شاہ مدار رحمتہ اللہ علیہ بھی آپ کے ہمراہ تھے۔ فلسطین سے آپ نے زیارت حرمین کا ارادہ فرمایا اور شاہ مدار ہندوستان واپس ہو گئے۔ آپ زیارت حرمین شریفین سے فارغ ہو کر ملک شام تشریف لے گئے طور سینا پر بھی آپ پہنچے جہاں حضرت خضر علیہ السلام آپ کے ہمراہ تھے پھر دیار شام سے آپ ملک فارس تشریف لے گئے شیراز میں حافظ شیرازی رحمتہ اللہ تعالیٰ سے ملاقات ہوئی۔ شیراز سے کاشان پہنچے اور پھر وطن عزیز سمنان بھی تشریف لے گئے آپ کے بھائی محمد جو اس وقت بادشاہ تھے ان سے ملاقات ہوئی آپ کی والدہ محترمہ کا وصال ہو چکا تھا چند یوم سمنان میں قیام فرمانے کے بعد اپنے ننہال (ماوراء النہر) حضرت خواجہ احمد یسوی رحمت اللہ تعالیٰ علیہ کے آستانہ پر حاضر ہوئے وہاں کے سجادہ نشین بڑے اخلاص و محبت سے پیش آئے۔

حضرت نور العین

اسی دوسرے سفر میں آپ قصبہ گیلان (جائے پیدائش حضرت غوث اعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ) بھی

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

تشریف لے گئے جہاں آپ کی خالہ زاد بہن رہتی تھیں۔ آپ نے کچھ دنوں وہاں قیام فرمایا ان کے ایک سعادت مند صاحبزادے سید عبدالرزاق تھے جن کی عمر اس وقت بارہ سال تھی انھیں حضرت سے بے حد انس ہو گیا۔ جب آپ رخصت ہونے لگے تو ان کے والدین نے حضرت عبدالرزاق کو آپ کی خدمت میں نذر کیا۔ آپ نے انھیں اپنی فرزندی میں قبول کیا اور نورالعین کے خطاب سے سرفراز فرمایا۔ حضرت کے فیض صحبت نے انھیں ظاہری و باطنی علوم کا سنگم بنا دیا۔ حضرت اکثر فرماتے تھے کہ عبدالرزاق نے میری خدمت کر کے مجھے اپنا بنا لیا یہ بھی فرماتے تھے کہ انھوں نے چالیس سال تک میرے وضو کے بچے ہوئے پانی کو پیا۔ دعا ہے کہ اس آب حیات کے اثرات ان کی اولاد میں قیامت تک باقی رہیں۔ حضرت مخدوم نے زندگی بھر کسی عورت سے نکاح نہ کیا اور حضرت نورالعین کی شادی نصیر آباد میں ہوئی تھی جو کچھوچھہ شریف سے دس میل جانب شمال واقع ہے۔ حضرت مخدوم کے وصال کے بعد آپ سجادہ نشین ہوئے اور چالیس سال تک مراسم سجادگی ادا کرتے رہے۔ کچھوچھہ مقدسہ، سکھاری، بارہ بنکی بستی، مونگیر اور جائس وغیرہ میں جو اشرفی سادات آباد ہیں وہ آپ ہی کی اولاد سے ہیں۔

پھر حضرت مخدوم رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ بلخ ہرات اور یاغستان وغیرہ کا سفر کرتے ہوئے براہ سندھ تقریباً دس سال کے بعد ہندوستان واپس آئے، اوچ شریف اور بہرائچ شریف سے ہوتے ہوئے کچھوچھہ مقدسہ پہنچے۔

شیخ کی خدمت میں

ایک بار آپ پھر گلبرگہ شریف تشریف لے گئے حضرت خواجہ محمد گیسو دراز رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ سے ملاقات ہوئی۔ ان کے خلوص و محبت کی وجہ آپ نے وہاں چار مہینہ قیام فرمایا اور وہاں سے شیخ کی خدمت میں پنڈوہ شریف جانے کا قصد فرمایا جب خطہ بہار میں منیر شریف کے قریب پہنچے تو اسی دن صوبہ بہار کے آفتاب ولایت حضرت سید شرف الدین یحییٰ منیری رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ کا وصال ہو چکا تھا انھوں نے وصیت فرمائی تھی کہ میرے جنازہ کی نماز حضرت مخدوم اشرف جہانگیر سمنانی پڑھائیں گے جب آپ پہنچے تو جنازہ تیار اور آپ کا انتظار تھا۔ حسب وصیت آپ نے نماز پڑھائی اور سفر کرتے ہوئے پنڈوہ شریف اپنے پیر و مرشد کی خدمت میں حاضر ہوئے کچھ دنوں وہاں قیام فرمایا اور پھر کچھوچھہ شریف واپس چلے آئے۔

پیر و مرشد کا وصال

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

آپ کے پیرومرشد حضرت شیخ علاء الحق والدین گنج نبات رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ کا 800ھ میں وصال ہو گیا آپ فوراً پنڈوہ شریف پہنچے اس وقت خانقاہ پنڈوہ شریف میں ہندوستان کے بڑے بڑے اولیاء کرام موجود تھے۔ آپ نے شیخ کے صاحبزادے حضرت محمد نور قطب عالم رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ کی رسم سجادگی ادا فرمائی اور تقریباً دو سال وہاں قیام فرمانے کے بعد کچھوچھہ شریف کے لیے روانہ ہوئے منزل بہ منزل سفر کرتے ہوئے جب آپ جون پور پہنچے تو ملک العلماء قاضی شہاب الدین (المتوفی 848ھ) اور سلطان ابراہیم شرقی (المتوفی 846ھ) آپ کی زیارت سے مشرف ہوئے اور بڑی عقیدت و محبت سے پیش آئے حتیٰ کہ دو تین شاہزادے اسی دن داخل سلسلہ اشرفیہ ہوئے۔ بادشاہ نے جون پور میں مستقل قیام فرمانے کی خواہش ظاہر کی۔ مگر آپ نے قبول نہ فرمایا اور دو مہینہ قیام کے بعد کچھوچھہ شریف چلے آئے۔

وصال حقیقی

محرم الحرام 832ھ کا چاند ہوا تو آپ بہت خوش ہوئے اور فرمایا کہ کاش جد مکرم سید الشہدا حضرت امام حسین رضی اللہ تعالیٰ عنہ کی موافقت نصیب ہو جاتی۔ پہلی ہی تاریخ کو آپ کی طبیعت ناساز ہو گئی جس کی وجہ سے آپ نے گفتگو کم کر دی۔ خاص لوگوں کو بلا کر فرمایا کہ زندگی ہی میں میری قبر بن جائے۔ چنانچہ اس کا انتظام ہونے لگا اٹھارہ انیس اور بیس تاریخوں میں آپ بے ہوش رہے بائیس تاریخ سے بے شمار لوگوں کا ہجوم ہو گیا علمائے کرام و مشائخ عظام اور لاتعداد مریدین و معتقدین حاضر تھے آپ ہر ایک کے لیے دعا کرتے 27 محرم کو ایک مخصوص مجلس میں حضرت نور العین رحمتہ اللہ تعالیٰ علیہ کو سجادگی کیلئے نامزد فرمایا اور 28 محرم الحرام کی صبح کو چار خرقے انھیں مرحمت فرمائے۔

پھر ان کے صاحبزادگان حضرت سید شمس الدین، حضرت سید حسن، حضرت سید حسین، حضرت سید احمد اور حضرت سید فرید کو یکے بعد دیگر باریاب کیا اور ہر ایک کے لیے دعائیں کیں اور ظہر و عصر کے درمیان اپنے رفیق اعلیٰ سے جا ملے۔ انا للہ وانا الیہ راجعون اشرف المومنین سال وفات ہے (لطائف اشرفی۔ محبوب یزدانی۔ غوث العالم ماہنامہ فیض الرسول لطائف اشرف، اشرف المومنین، ماہنامہ آستانہ (کراچی)۔

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

بسم اللہ الرحمن الرحیم

اللھم صَلِّ علیٰ سیدنا محمد و علی آل سیدنا محمد اشرف المرسلین ۔
الحمد للہ رب العلمین عَلٰی مَاجَعَلَنِیْ الْعُلَمَاءُ وَ خَصَّنِیْ بِمَزِیْدِ الْفَھْمِ وَ الزَّکَاءِ وَاَدْرَکَنِیْ بِالرَّحْمَۃِ الْوَاسِعَۃِ وَ نَوَّرَنِیْ بِحَقَائِقِ الْمَعْرِفَۃِ ۔

تمام حمد وثناء اور بے حد شکر واحسان اسی شہنشاہ حقیقی کے لئے، جس نے مجھے متاخرین علماء کی جماعت میں پیدا فرما کر اپنے فضل وکرم سے ان پر مجھے خصوصی فضیلت عنایت کی، اور اپنے مقبول ترین بندوں میں سے مخصوص کیا اور مخلوق کی بھلائی و بہتری کا بیج میرے دل کی زمین میں ڈالا، پند و نصائح اور عمدہ و پاکیزہ پانی سے میرے قلب کی پرورش فرمائی، تاکہ نصیحت کا شجر پھل لائے، پھر دنیا اور اہل دنیا پر مواعظ کے دروازے کھول دیئے۔

ان نعمتوں کا شکرانہ اس طرح ادا کیا جاسکتا ہے کہ مسائل شرعیہ مسلمانوں کو اس انداز سے سمجھائے جائیں کہ خطائیں عبادتوں سے مبدل ہوں، اور متلاشیان حق کے لئے کلام ربانی و آیات قرآنی کو بلا سوچے، سمجھے اور فکر و تدبر کئے بغیر فرائض کے بعد ذکر کرنا منع کیا گیا ہے۔ اس پر اعتقاد نہ رکھے، کیونکہ کئی لوگوں نے بلا اسناد روایات اور غیر معتمد کلمات کو دلائل و حجت بنا کر آیات قرآنی اور احادیث حبیب ربانی ﷺ سے غفلت اختیار کر رکھی ہے انہیں چاہیے کہ اپنے ہاتھ کو ایسی غیر معتمد و مستند روایات لکھنے سے روک لیں، یہ نصیحت نامہ میں نے محض اسی غرض سے قلمبند کیا ہے اور جسے سعادت ابدی حاصل ہو گی یقیناً وہ شخص ان قیمتی جواہرات اور پاکیزہ نصائح کو اپنے کانوں سے سنے گا اور وحشت و نفرت دلانے والے الفاظ سے پرہیز کرے گا۔ اے سننے والے ملک کے عادل کی نصیحت کو قبولیت کے کانوں سے سن اور سعادت ابدی کو حاصل کر یہاں اس عمدہ ترین نصیحت اور جواہر نفیسہ کے علاوہ کسی دوسرے بات کو اپنے کانوں میں جگہ نہ دے۔

وَاِذْلَمْ یَھْتَدُ وَابِہٖ فَسَیَقُوْلُوْنَ ھٰذَا اِفْکٌ قَدِیْمٌ وَ مَنْ یَّبِتْ ذَا قَمْ مَرِیْضٍ یَجِدْمُرًّا بِہِ الْمَآءَ الزُّلَالَ وَاللّٰہُ الْمُوَفِّقُ بِالسَّدَادِ وَ ھُوَ الْھَادِیْ اِلَی الطَّرِیْقِ الرَّشَادِ، اور جب وہ ہدایت نہ پا سکے تو کہیں گے یہ تو بالکل بہتان ہے، اور جو شخص افتراء و بہتان باندھتا ہے اس کا منہ ہی مریض بن جائے گا اور اسی مرض کے باعث اس کے منہ کا میٹھا پانی بے حد کڑوا ہو جائے گا۔ اور اللہ تعالیٰ ہی صراط مستقیم کی طرف رہنمائی فرمانے والا ہے۔

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

مسئلہ: فرض اور مستحب نمازوں کے بعد ذکر کرنا افضل ہے۔ یہ تمام نمازیوں کو کرنا چاہئے کسی بھی غیر شرعی سبب سے چھوڑنا مناسب نہیں، اللہ تعالیٰ فرماتا ہے، فَاِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ قِيَامًا وَّقُعُوْدًا وَّعَلٰى جُنُوْبِكُمْ اور جب نماز تم ادا کر لو تو تم اللہ تعالیٰ کا ذکر کیا کرو، کھڑے، بیٹھے یا لیٹے ہوئے۔ (جس طرح بھی ممکن ہو)۔

حضرت مخدوم سید اشرف رحمتہ اللہ تعالیٰ اس آیت کی تفسیر میں رقمطراز ہیں: اَیْ اِذَا اَدَّیْتُمُ الصَّلٰوةَ وَ فَرَغْتُمْ عَنْ اَدَائِهَا فَاذْكُرُوا اللّٰهَ اور جب بھی تم نماز ادا کر لو، تو سکون و اطمینان سے اسے یاد کیا کرو یعنی اس اللہ تعالیٰ کا ذکر کیا کرو۔

جاننا چاہیے کہ فاذکروا کلمہ خاص ہے جس کے معانی مخصوص ہیں وَهُوَ طَلَبُ الْفِعْلِ بِالْمَصْدَرِ اَیْ طَلَبَ الذِّكْرِ وَ تَحْصِيْلِهٖ۔ وہ یہ کہ فعل کی مصدر کے ساتھ طلب ہے یعنی طلب ذکر اور حصول ذکر۔

(نوٹ) یہاں اس بات کی بھی وضاحت ضروری ہے کہ نماز کی ادائیگی کے بعد کھڑے، بیٹھے اور لیٹے ہوئے بھی ذکر کرنے کا حکم ہو رہا ہے تو اس میں ہر نمازی کی اجتماعی و انفرادی حیثیت کو سامنے رکھ کر ارشاد ہو رہا ہے یعنی اگر تم جماعت کے ساتھ بہ صحت و سلامتی نماز ادا کر چکے ہو تو سکون و اطمینان کے ساتھ بیٹھے بیٹھے ذکر کرو اور اگر تم سفر میں ہو تو نماز کی ادائیگی کے بعد جب تم سفر شروع کرو تو چلتے پھرتے ذکر کرو اور جب تم بیماری کی حالت یا اپنے بستروں پر آجاؤ تو لیٹے لیٹے بھی ذکر خدا کرو۔ یعنی تمہیں انفرادی و اجتماعی طور پر کسی بھی حالت میں ذکر کو چھوڑنا نہیں چاہیے۔ (مظاہر اشرف)

لہذا ہر ایک مسلمان کو نماز کی ادائیگی کے بعد حکم دیا گیا ہے کہ وہ ذکر کریں کیونکہ دعا کی قبولیت کے لئے یہ نہایت مجرب ہے۔ ذکر جماعت کے ساتھ کریں یا انفرادی سطح پر۔ نماز کے فوراً بعد یا کچھ دیر ٹھہر کر۔ اس سلسلہ میں عنقریب مزید بحث کی جائے گی۔

کتب نحو و فقہ میں ہے کہ بعد از فراغت نماز متصل ذکر کریں، یا دیگر تمام اوقات میں دونوں طرح جائز ہے۔ حضرت امام زاہد نے وضاحت کی ہے کہ جب نمازی نماز سے فارغ ہوں تو تسبیح و تہلیل، کلمہ و تکبیر کے ساتھ اللہ تعالیٰ کو یاد کرنے والے، عنایات الٰہیہ سے بہرہ مند ہوں گے۔

وَفِیْ صُرَاحِ اللُّغَةِ اَلتَّهْلِيْلُ كَلِمَةُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

(القاموس) لغت کی کتاب صراح میں ہے کہ تہلیل سے مراد کلمہ لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ ہے۔

سید عالم صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم فرماتے ہیں، افضل الذکر بعد القرآن ، لا الا اللہ محمد رسول اللہ قرآن کریم کے بعد سب سے افضل لا الہ اللہ محمد رسول اللہ ہے۔

وھو الذکر باللسان و الدعا بنصرہ اور اس کا ذکر زبان اور دعا سے فتح و نصرت کا باعث ہے۔

(یعنی ذکر جلی ہو یا خفی، زبان اور قلب سے کامیابی و کامرانی کا ذریعہ ہے) وقال بعضھم اِذَا فَرَغْتُمْ.....

اور بعض مفسرین فرماتے ہیں کہ جب بھی تم نماز سے فراغت پاؤ تو دل اور زبان سے اللہ تعالیٰ کا ذکر کرتے رہو۔ اگرچہ تمہاری کوئی بھی کیفیت و یعنی کھڑے ہو یا بیٹھے، حتیٰ کہ لیٹے بھی ہوں تو ذکر کرتے رہو۔

اب میں ایک اجتماعی روایت پیش کرتا ہوں جو میرے پیر و مرشد عالم ربانی، دستگیر حقانی، قطب العالم قدوۃ العارفین شیخ المشائخ حضرت شیخ علاء الحق والدین گنج نبات رحمہ اللہ تعالیٰ علیہ نے بیان فرمائی۔ وہ یہ کہ درویش کا دل پانی بھرنے والی لونڈی کی مانند ہے، جو پانی کا مٹکا سر پر اٹھائے بڑی احتیاط سے چلتی ہے اس لئے کہ اگر یہ گھڑا گر پڑے گا تو ٹوٹ جائے گا اور ساری محنت رائیگاں جائے گی۔

نکتہ: نماز کی ادائیگی کے بعد ذکر الٰہی اس لئے بھی ضروری ہے کہ جس ذات اقدس نے نماز ادا کرنے کی توفیق سے نوازا ہے اس کا اس نعمت کی عطا کرنے پر شکریہ ادا کیا جائے لہذا فرائض کے ادا کرنے کے بعد بطور شکر ذکر کرنا لازم ٹھہرا کیونکہ اللہ تعالیٰ خود فرماتا ہے۔ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ۔ اگر تم شکر ادا کرو گے تو میں تمہیں مزید نعمتوں سے نوازوں گا اور اگر ناشکری کرو گے تو میری گرفت بڑی سخت ہے۔ منہاء علیہ۔ جس نے اپنے فرض ادا کرنے کی توفیق عطا فرمائی اس کا ذکر کر کے شکریہ ادا کرنا بہت بڑے عذاب سے اپنے آپ کو بچانا نیز مزید نعمتوں کا حق دار بنتا ہے۔ (مظاہر اشرف)

جیسے کہا گیا ہے کہ ذکر کرنے کا حکم اللہ تعالیٰ کی طرف سے فرض قرار دیا گیا اور رسول کریم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نے عملاً ذکر کر کے فرض کو سنت سے مزین فرما دیا۔ اور یہ بہت بڑی نعمت ہے جو اللہ تعالیٰ نے عطا فرمائی، اس کے علاوہ بھی شکر کرنا ہر مسلمان پر واجب ہے۔

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

فی شرح النوار دبرهانی من باب الاذکار عن عمر رضی الله تعالیٰ عنه ان حسن یقول الکلمة بعد اداء الصلوة متصلاً مرة یغفر والله ذنوبه و مرة الثانیة اعطاء الله تعالیٰ ثواب الانبیاء و مرة الثالثة اعطاء الله تعالیٰ ثواب الملائکة و فی شرح شامل کان رسول الله علیه السلام یقول الکلمة الطیب مع اصحابه بعد اداء الصلوة ۔

نوادر برہانی باب اذکار میں حضرت عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہ کی تشریح روایت میں تحریر ہے کہ جو شخص ہمیشہ نماز کی ادائیگی کے بعد ایک مرتبہ کلمہ حسن سے اللہ تعالیٰ کا ذکر کرتا ہے تو اللہ تعالیٰ اس کے تمام گناہ بخش دیتا ہے جب دوبارہ ذکر کرتا ہے تو حضرات انبیاء علیہم السلام کا ثواب عطا فرماتا ہے اور جب تیسری بار کلمہ حسن کا ورد کرتا ہے تو فرشتوں کی تعداد کے برابر ثواب مرحمت کرتا ہے، اور شرح شامل میں ایک مثال کے تحت تحریر ہے کہ نبی کریم ﷺ اپنے صحابہ کرام رضوان اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین کی معیت میں بعد از نماز کلمہ طیبہ کا ذکر فرمایا کرتے۔

فی شرح الکرخی سئل عن ابی حنیفة رضی الله تعالیٰ عنه عن الذین یمنعون الکلمة بعد اداء الصلوة فقال لهم الروافض لان فی هذه الشرك خلاف السنة بل ان رسول الله علیه السلام قل کان یجهر وامع الصحابة الکلمة الطیب بعد اداء الصلوة متصلا بعد الدعاء ۔

حضرت شیخ کرخی علیہ الرحمتہ کی "کتاب شرح" میں ہے کہ حضرت سیدنا امام اعظم ابو حنیفہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ سے مسئلہ دریافت کیا گیا۔ کیا نماز کے بعد ذکر کرنا منع ہے؟ آپ نے فرمایا نہیں۔ البتہ جو لوگ منع کرتے ہیں وہ بے دین ہیں نماز کے بعد اللہ تعالیٰ کا ذکر نہ کرنا اور پھر اس سے منع کرنا سنت مبارکہ کی مخالفت ہے۔ کیونکہ رسول کریم علیہ التحیة و التسلیم صحابہ کرام علیہم اجمعین کے ساتھ بعد از دعا باواز بلند ذکر فرمایا کرتے۔

ذِکْرُ اللهِ تَعالٰی فَرْضٌ عَلَی الطَّالِبِیْنَ ۔ طالبین پر اللہ تعالیٰ کا ذکر کرنا فرض ہے۔

قال الله تعالیٰ فَاذْکُرُوا اللّٰهَ قِیَاماً وَّقُعُوْداً وَّعَلٰی جُنُوْبِکُمْ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رضی الله تعالیٰ عنه اِنَّ الذِّکْرَ بِاللَّیْلِ وَ النَّهارِ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَ السَّفْرِ وَ

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اَلْحَضَرِ وَ الْغَنَاءِ وَ الْفَقْرِ وَ الْمَرَضِ وَالصِّحَةِ وَ السِّرِ والعلانية قُلْتُ اَلْمُرَادُ الذِّكْرُ بِاللِّسَانِ وَالْقَلْبِ بَعْدَ الْفَرَاغِ مِنَ الْفَرَائِضِ

اللہ تعالیٰ نے فرمایا۔ ذکر خدا کرتے رہو کھڑے ہو کر، بیٹھے ہوئے اور لیٹ کر بھی حضرت عبداللہ ابن عباس رضی اللہ تعالیٰ عنہ فرماتے ہیں بلاشبہ ذکر خدا ہر حالت میں کرنا چاہیے یعنی رات کو دن میں، خشکی و تری میں، سفر و حضر میں، خوشی و غمی میں، امیری و غریبی میں، صحت و علالت میں، ظاہر اور باطن میں۔

میں کہتا ہوں کہ ذکر سے مراد یہ ہے کہ اللہ تعالیٰ کو دل اور زبان سے بعد از فراغت نماز یاد کیا جائے۔

وقال ابن عباس رضی الله تعالیٰ عنها ایضاً یَفْرُضُ اللّٰهُ تعالیٰ عَلٰی عِبَادِهٖ فَرِیْضَةً اِلاَّ جَعَلَ لَهَا حَداً مَعْلُوْماً یَنْتَهِیْ اِلَیْهِ ثُمَّ عَذَرَ تَارِکُهَا فِیْ حَالٍ عُذْرِهٖ اِلاَّ الذِّکْرَ فَاِنَّهٗ لَمْ یَجْعَلْ لَهٗ اَحَدًا مَّعْلُوْماً یَنْتَهِیْ وَلَمْ یَعْذُرْ اَحَدٌ فِیْ تَرْکِهٖ اِلاَّ مَنْ کَانَ مَغْلُوْباً فِیْ عَقْلِهٖ وَلَوْ عُذْرًا اَحَدٌ فِیْ تَرْکِ الذِّکْرِ لِعُذْرِ ذَکَرِیَّا عَلَیْهِ السَّلَامُ

نیز حضرت عبداللہ ابن عباس رضی اللہ تعالیٰ عنہ فرماتے ہیں اللہ تعالیٰ کسی بھی فرض کو اپنے بندوں پر لازم نہیں کیا مگر ایک حد تک۔ کیونکہ انسان کو جب کوئی اس کی طرف سے عذر لاحق ہو تو وہ ذکر کرنے سے معذور ہو جاتا ہے۔ ایسی حالت میں اس کا ذکر نہ کرنا عذر پر دلالت کرتا ہے یہاں تک کہ اس کا عذر ختم ہو یہی حد معلوم ہوتا ہے اسی طرح اگر کسی انسان کی عقل پر غلبہ ہو تو ایسی حالت میں بھی معذور سمجھا جائے گا، جیسے کہ حضرت زکریا علیہ السلام۔

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی، اٰیَتُکَ اَلَّا تُکَلِّمَ النَّاسَ ثَلٰثَةَ اَیَّامٍ اِلاَّ رَمْزًا وَّاذْکُرْ رَّبَّکَ کَثِیْرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِیِّ وَالْاِبْکَارِ وَ کَذٰلِکَ لَوْ عُذْرًا اَحَدٌ فِیْ تَرْکِ الذِّکْرِ لِعُذْرِ الْقُرَّاءِ ۃ۔ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی، یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا اِذَا لَقِیْتُمْ فَاثْبُتُوْا وَاذْکُرُوا اللّٰهَ کَثِیْرًا لَعَلَّکُمْ تُفْلِحُوْنَ وَاَیْضًا جَمِیْعُ الطَّاعَاتِ تَزُوْلُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ لِاِرْتِفَاعِ التَّکَالِیْفِ اِلَّا طَاعَةُ الذِّکْرِ لَا تَزُوْلُ مِنْهُمْ۔

اللہ تعالیٰ نے فرمایا۔ "تمہارے لئے یہ نشانی ظاہر ہو گی کہ آپ تین دن تک لوگوں سے بات چیت نہیں کر سکو گے، سوا اشاروں کے پھر اللہ تعالیٰ کا بکثرت ذکر کرو اور تسبیح و تقدیس بیان کرو، صبح و شام، ہاں اگر کسی

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

عذر کے باعث رکاوٹ ہو تو معذور سمجھے جاؤ گے۔ نیز اللہ تعالیٰ نے فرمایا ہے، ایمان والو جب تم آپس میں ملاقات کرو تو بکثرت میرا ذکر کرو تاکہ تمہیں کامیابی نصیب ہو۔ یہ بھی فرمایا۔ "تمام عبادتوں میں کسی عذر کے باعث نہ کرنے پر تکلیف میں تخفیف ہو گی، لیکن ذکر کی پابندی اس سے کم نہیں ہو گی"۔

سوال: جب نہایت ٹھوس اور مضبوط دلائل سے ذکر، کرنے کا حکم ہے تو پھر اسے مستحب قرار کیوں دیا گیا؟

جواب: ہماری گفتگو کا دارومدار، ذکر باللسان اور ذکر بالقلب پر ہے، یعنی قرآن پاک سے تو مطلقاً واضح ہو رہا ہے کہ اللہ کا ذکر کرو اور آیہ کریمہ میں زبان سے ہی ذکر کرنا مراد لیا جائے تو یہ کوئی اچھی بات نہیں۔

ہاں اگر ذکر، دل سے کرنا مراد ہو تو بلاشبہ تسلیم کرنا چاہیے، کیونکہ امر وجوب پر دلالت کرتا ہے لھذا حقیقتاً وہی ذکر، ذکر ہو گا جو قلبی ہو، محض رسمی نہ ہو، رسالہ قشیریہ میں ہے اَلذِّکْرُ مَالِقَلْبِ دَائِمٌ قَطْعِیٌّ ذِکْرٌ بالقلب ہمیشہ ہمیشہ کے لئے فرض ہے وذکر بالقلب فرض دائم قطعی و اذکر لمحة البصر وهو عبادة عن طرد الغفلة عن الله و التفكر فی عظمة و جلاله والایة و نعمائه سویعة مایصفر ساعةً یعنی ذکر خدا سے غفلت اختیار کرنا ایک پلک جھپکنے کے لئے بھی جائز نہیں۔ اور اس سے مراد یہ ہے کہ ذاکر اپنے دل کو ایک لمحہ بھر کے لئے بھی غفلت کا شکار نہ ہونے دے، اور اس کی عظمت و جلالت اور معبودیت سے سرشار رہے نیز اس کی نعمتوں کو ہر دم سامنے رکھے۔

کئی لوگ رسماً ذکر میں مشغول ہوتے ہوئے محض زبانی کلامی ذاکر نظر آتے ہیں حالانکہ وہ قلبی طور پر ذکر کی طرف متوجہ نہیں ہوتے، نیز علیہ وہ غافل ہو کر کمینگی کا شکار ہو جاتے ہیں اور نعمت خداوندی سے محروم ہونے کے باوجود غرور کو اپنا پیشہ بنا کر یاد الٰہی سے لاپرواہ ہو جاتے ہیں، اسی لئے اولیاء کرام انہیں دیوانگی سے تعبیر کرتے ہیں، جب کہ وہ بزعم خویش اپنے آپ کو عقلمند اور زیرک شمار کرتے ہیں، یہ لوگ کیسی غفلت میں مبتلا ہیں، حالانکہ انہیں تو چاہیے کہ وہ اپنی خواہشات کو شریعت کے پاکیزہ دامن سے وابستہ کریں اور شب و روز اسی فکر میں رہیں کہ ان سے کوئی، حرکت، کوئی بات اور کوئی بھی فعل خلافت شرع سرزد نہ ہونے پائے، اس طرح عمل پیرا ہونے کے باعث احکام شریعت پر مظبوط ہو گئے نیز ان کے نفس کو پاکیزگی حاصل ہو گی، پھر ان کا یہی حسن عمل قلب کی صفائی کا باعث ہو گا۔ پھر طہارت قلب کی وجہ سے بلند مرتبت پر فائز ہوں گے۔

نکتہ: جو شخص شریعت پر عمل پیرا ہوتا ہے طریقت خود بخود اس کے لئے راستے کھولتی چلی جاتی ہے اور جب طریقت، شریعت کی پابندی کے باعث ترقی پر گامزن ہوتی ہے تو پھر حقیقت جلوہ ہائے خداوندی دکھانے لگتی

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ہے۔

وفی ملتقط، الا حیاء العلوم و کن یستمر دوام الذکر و الفکر الا بوداع الدنیا و شھواتھا والا حتراز منھا بقدر البلیغۃ و فی تحقیق شرح الحسامی فی فصل حکم الامر و النھی فی ضد مانسبا الیہ ذھب عامۃ العلماء من اصحابنا و اصحاب الشافعی و اصحاب الحدیث الی من الامر النھی عن ضدہ ان کان لہ ضدًا واحدا کالا مر بالایمان نھی عن الکفروان کان لہ اضداد کالا مر بالقیامۃ کان اضداد..... من القعود والرکوع والسجود والا ضطبع و نحوھا یکون الامر نھیا عن الاضداد کلھا و قال بعضھم یکون نھیا عن واحد منھا۔

احیاء العلوم میں ہے کہ ذکر خدا اور اس کی عظمت و جلالت کا فکر ہمیشہ قائم نہیں رہتا جب تک خواہشات دینویہ سے حسب استطاعت کنارہ کشی نہ کی جائے' شرح حسامی' فصل امر و نہی' میں وضاحت کی گئی ہے کہ جس چیز کی ضد میں دو جماعتیں آمنے سامنے ڈٹ جائیں تو ان میں سے کسی بھی جماعت کے فیصلہ پر عمل کیا جائے جائز سمجھا جائیگا!

ائمہ حنفیہ علماء شافعیہ نیز محدثین کرام' حدیث کے حکم میں اس نتیجہ پر پہنچے ہیں کہ ایک طرف سو حکم سے ایمان ثابت ہو تو اس کے ممانعت پر حکم کفر نافذ ہوگا اور اگر اضداد کی تعداد میں اضافہ ہو تو ان پر دونوں طرح حکم صادر کیا جائیگا اگرچہ وہ خلاف باتیں' قعود' رکوع' سجود اور الحاح وزاری وغیرہ کسی بھی شق میں ہوں اپنے آپ کو محض ایک آدھ بری بات سے روک لینے کا نام حقیقت نہیں' بلکہ ہر بری بات سے کنارہ کشی اختیار کرنا ہی حقیقت پر دلالت کرتا ہے۔

لہذا نتیجہ یہ نکلا کہ بزرگان دین کی تحقیق کے مطابق حکم یہ ہے کہ اللہ تعالیٰ کا ذکر کرتے رہنا چاہئے' ایک بار ہو یا ہزار بار' بہر حال ذکر ہونا چاہئے' اور ذکر کے علاوہ کسی اور بات میں مشغول ہونا مناسب نہیں۔

مگر نماز میں جو تمام عبادات کا خلاصہ بلکہ مجموعہ ہے' تلاوت' ذکر' تسبیح' دعا اور مراقبہ وغیرہ فرائض کی ادائیگی کے بعد ان میں مشغول ہونے والے زجر و توبیخ کے مورد نہیں ہونگے' اس لئے اسے واجب کے حکم میں نہیں سمجھنا چاہئے کیونکہ مستحب بھی تو تصور کیا جاسکتا ہے' نیز امر کا ادنیٰ درجہ مستحبات کا بجالانا ہے' لہذا بعد

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

از فرائض ذکر کرنا صحیح اور درست ہے!

دوسری دلیل یہ ہے کہ فرض کی قبولیت کے لئے بعد میں ذکر کرنے کا حکم بھی پایا جاتا ہے' ارشاد باری تعالیٰ ہے **فاذا قضیتم مناسککم فاذکروا واللہ کذکرکم اباءکم او اشد ذکرا** پس جب تم مناسک حج ادا کر لو تو پھر تم ان کے بعد اللہ تعالیٰ کا ذکر بزبان و قلب اپنے آباؤ اجداد کے ذکر کرنے سے بھی زیادہ کرو۔

حضرت امام زاہد علیہ الرحمتہ اپنی تفسیر میں رقم فرماتے ہیں کہ لوگو! جب تم حج کو جا لاؤ تو بطور شکرانہ اللہ تعالیٰ کا ذکر کرو جس طرح تم اپنے آباؤ اجداد کو یاد کرتے ہو۔ کیونکہ اسی نے تمہیں حج جیسی عظیم عبادت کرنے کی توفیق عطا فرمائی۔

زمانہ جاہلیت میں عربوں کی عادت تھی کہ بعد از فراغت حج مسجد حرام میں الگ الگ مجلسیں قائم کر کے آباؤ اجداد کے اوصاف فخریہ انداز میں بیان کرنا شروع کر دیتے کہ وہ بڑے سخی تھے نہایت مہمان نواز اور دشمنوں کے مقابل ڈٹ جانے والے تھے' اس قدیمی طریقہ کے مطابق ایماندار بھی مسجد حرام میں۔ حلقے بنا کر اظہار فخر و غرور کرنے لگے تو اللہ تعالیٰ نے فرمایا "تم میرا ذکر ویسے ہی کرو جیسے تم اپنے آباؤ اجداد کا کرتے ہو بلکہ میرا حق تو یہ ہے کہ مجھے ان سے بڑھ کر یاد کرو"۔

ہجرت نبوی علیہ التحیۃ والتسلیم کے نویں سال نبی کریم ﷺ نے سیدنا صدیق اکبر رضی اللہ تعالیٰ عنہ کو امیر حج اور حضرت علی المرتضیٰ رضی اللہ تعالیٰ عنہ کو ان کا نائب مقرر فرما کر صحابہ کرام کو حج کے لئے روانہ فرمایا، نیز آیۂ کریمہ **اِنَّمَا الْمُشْرِکُوْنَ نَجَسٌ فَلَا یَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هٰذَا** تلاوت فرمائی' بے شک مشرک پلید ہیں اس سال کے بعد کبھی بھی وہ مسجد حرام میں داخل نہیں ہو سکتے!!

ہجرت کے دسویں سال نبی کریم ﷺ کی قیادت و امارت میں جب صحابہ کرام رضوان اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین نے حج و زیارت کی سعادت حاصل کی تو مسجد حرام میں کسی بھی کافر کو داخل ہونے کی جرات نہ ہوئی' اسی شہنشاہ حقیقی احکم الحاکمین نے فرمایا' جب تم حج سے فراغت حاصل کر لو تو صرف مجھے ہی یاد کرو' میری ہی حمد و ثنا جا لاؤ **او اشد ذکرا** "بل اشد ذکرا" بلکہ ذکر پر ذکر کرو' یعنی بکثرت ذکر کرتے رہو۔

تفسیر مدارک میں ہے۔ **فاذا فرغتم من عبادتکم التی امرتم بها فی الحج**

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اوتفرتم فاذکروااللّٰہ ذکرا اٰبائکم۔ المعنی ای فاکثر واذکر اللّٰہ و بالغوافیہ و المراد الذکر باللسان بقرینۃ۔ قولہ تعالیٰ کذکرکم اباء کم وھوکان باللسان و جھر الصوت:۔

پس جب تم اپنی عبادت سے فارغ ہو جاؤ تو تمہیں حکم کیا جاتا ہے کہ اللہ تعالیٰ کا ذکر کرو' جس طرح اپنے آباؤ اجداد کو اعلانیہ یاد کرتے ہو (کیونکہ جب تم اپنے آباؤ اجداد کے اوصاف بیان کرتے ہو تو مخفی نہیں بلکہ جلی طور پر کرتے ہو تو اس معاملہ میں ذات خداوندی زیادہ حقدار ہے کہ اسے بآواز بلند پکارا جائے تاکہ دوسرے لوگ بھی متوجہ ہوں' ایسی ہی تفسیر میں نے اپنے پیرومرشد سے سننے کی سعادت حاصل کی۔

خیال رہے کہ کہیں ذکر کا حکم بالوضاحت اور کہیں اشارۃً دیا گیا ہے' تو پھر ہمیں نماز کے بعد کیا کرنا چاہئے اور لوگوں کو کس ذکر میں مشغول ہونا چاہئے' نیز ہمیں شکر ادا کرنے کی توفیق کیوں عطا فرمائی گئی ہے' ان تمام امور پر غور و فکر اور تدبر کیجئے!!

وَسَبِّحْ بحمد رَبِّكَ قبل طلوع الشمس محمول علی ظاھرہ او علی الصلوۃ وادبار السجود فی آثار الصلوۃ کذا فی الکشاف وفی المشارق ابو ھریرۃ عن سبّح اللّٰہ فی دبر کل الصلوۃ ثلثا و ثلثین و حمد اللّٰہ ثلثا و ثلثین و کبّر اللّٰہ ثلثا و ثلثین فتلک تسعۃ و تسعون قال تمام الکلمۃ لا الہ الا اللّٰہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک و لہ الحمد وھو علی کل شئی قدیرٌ غفرت لہ خطا یاہ وان کانت مثل زبد البحر۔

اور اللہ تعالیٰ کی تسبیح و تحمید سورج کے طلوع و غروب ہونے سے پہلے اور بعد میں بھی کرتے رہو!! یعنی اللہ تعالیٰ کا ذکر دن کے اجالے میں بھی کرو اور رات کی اندھیریوں میں بھی' نیز نماز کے بعد باواز بلند بکثرت کرتے رہو کتاب "کشاف مشارق" میں ہے کہ حضرت ابو ھریرہ رضی اللہ تعالیٰ سے مروی ہے کہ 33 بار سبحان اللہ' 33 بار الحمد للہ' 33 بار اللہ اکبر کا ذکر کریں یہ مجموعی طور پر 99 بار ہوگا پھر ایک بار لا الہ الا اللہ کا ذکر کر کے ختم کریں' پس یہ تعداد یکصد 100 ہو جائے گی جس شخص نے اس تعداد میں اللہ تعالیٰ کو یاد کیا' تو وہ قادر کریم' جس کی وسیع مملکت میں کوئی شریک و سہیم نہیں اور تمام تعریفوں کے لائق صرف اسی کی ذات ہے وہ اس شخص کے تمام گناہ معاف فرما دیتا ہے' اگرچہ سات سمندروں کی جھاگ کے برابر ہی کیوں نہ ہوں!!

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

دیکھئے!! ذکر یا عین ہو گا یا غیر!! تاہم افضل ترین ذکر لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ!! ہے جس کا منع کرنا اور اسے خطا قرار دینا ممنوع و غیر مشروع ہے' (بلکہ یہ حکم لگانا از خود خطا ہے!!)

سوال: اگر کوئی شخص کہے لوگوں میں یہ بات اکثر کہی جاتی ہے کہ بعد از نماز ذکر کرنا منع ہے اور بعض لوگ اسی پر عمل پیرا ہیں؟ ان کا یہ عمل کیسا ہے؟

جواب: میں کہتا ہوں یا بات کسی بھی مستند کتاب میں نہیں اور اجماع امت کے بھی خلاف ہے' لہذا معترضین سے دریافت کیا جانا چاہئے کہ یہ مسئلہ کس کتاب اور کونسی صحیح حدیث میں ہے؟ اور تم اس روایت کو کہاں سے لائے ہو؟ نیز کس زمانے کے علماء نے اسے تسلیم کیا ہے؟ یہ کس راوی نے کہا ہے کہ کلمہ پڑھنا استغفار کرنا' افعال اور اشغال قبیحہ کے بعد درست ہے؟ اور عمدہ افعال و امور کے بعد درست نہیں؟) جو شخص بعد از فراغت نماز ذکر کرتا ہے' اسے کہا جائے کہ وہ تو نماز کو افعال قبیحہ میں شمار کر رہا ہے اور یہ بات بلاشبہ کفر ہے' نیز یہ دلیل نہایت فاسد ہے' ایسی بات علماء کرام کے نزدیک غیر مستند ہے!!

استغفار کرنے والے کو چاہئے کہ وہ اپنی تقصیرات' خطرات قلبی اور خواہشات نفسانیہ پر کنٹرول رکھنے کے لئے ذکر و اذکار میں محو رہے! نبی کریم ﷺ فرماتے ہیں **صلوا کما رایتمونی اصلی** !! تم ایسے نماز ادا کرو جیسے مجھے ادا کرتے ہوئے دیکھتے ہو' اگر ایسے نماز ادا نہ کر سکو تو یہ محض دھوکہ ہے!!

صحابہ کرام رضوان اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین عرض گزار ہوئے!! یا رسول اللہ صلی اللہ علیک وسلم ہماری نماز آپ کی نماز سے کیسے مماثلت رکھ سکتی ہے! اس پر آپ نے فرمایا' وہ میری نماز کی طرح ہی نماز ہو گی جس کی ادائیگی کے بعد تین بار ان کلمات سے ورد کیا جائیگا!!

استغفر اللہ ربی اذنبتہ عمداً اوخطا سرا اوعلانیۃ و اتوب علیہ من ذنب الذی اعلم و من ذنب لا اعلم و انت علام الغیوب لاحول ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم ۔

سنو سنو! ان واضح ارشادات کے بعد بھی جو لوگ قبیح کلمات سے دلیل پیش کرتے ہیں' مجھے ان کے ایمان کا خوف ہے کیونکہ حقیقتاً وہ نبی کریم ﷺ کے افعال مبارکہ پر طعنہ زنی کرتے ہیں اور سید عالم ﷺ کے معمولات مقدسہ کو اپنے مذموم اور بے ہودہ خیالات سے آیات قطعیہ سے روکنے کی سعی ناکام میں مصروف ہیں بلکہ وہ صراط مستقیم سے بھٹک کر گمراہی کی اتھاہ غاروں میں پڑے ہوئے ہیں' بعض لوگ تو بڑی ڈھٹائی سے ذکر

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

کے منکر ہیں!!

اور جب نمازی بعد از نماز ذکر کرنے لگتے ہیں تو وہ اسی بے ہودہ مفروضے کی بنا پر بڑی حقارت اور عونت دکھاتے ہوئے ذکر خدا سے نفرت کرتے ہوئے بھاگ کھڑے ہوتے ہیں۔ بلکہ وہ اپنے کانوں میں انگلیاں بھی ٹھونس لیتے ہیں' کتنے بد نصیب ہیں وہ لوگ جو کلمہ ذکر' کی آواز سننے تک کے روادار نہیں ہوتے' **اللھم اھد ھم اللھم اھد ھم** الٰہی!! انہیں ہدایت عطا فرما' الٰہی انہیں ہدایت عطا فرما!! لیکن اے میرے عزیز! یاد رکھو دین تو بزرگان سلف کی متابعت ہی کا نام ہے!

سید عالم ﷺ نے فرمایا۔ **اصحابی کالنجوم بایھم اقتدیم اھتدیتم** میرے صحابہ ستاروں کی مثال ہیں جو کوئی شخص ان میں سے کسی ایک کے بھی نقش قدم پر چلے گا ہدایت پائے گا، نیز نبی کریم ﷺ نے فرمایا۔ **علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل**۔ میری امت کے علماء بنی اسرائیل کے انبیاء کی طرح ہیں!!

پس! اے عزیز میرے! تمام پیران سہروردیہ اور خواجگان چشت قدس اللہ ارواحھم میں جس پر بھی تمہیں اعتقاد ہو ان کے معمولات کی تحقیق کر لیں' اور ان مشائخ عظام کے اوراد و وظائف کے مطالعہ کریں تو واضح ہو جائے گا کہ کسی ایک بزرگ نے بھی بعد از فراغت نماز' ذکر کو ترک نہیں فرمایا' بلکہ سید عالم ﷺ کے عمل شریف سے بھی یہی مستحق ہے! چنانچہ

عن المغیرہ بن شعبہ ان النبی علیہ السلام کان یقول دبر کل صلوۃ مکتوبۃ لا الہ الا اللّٰہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک و لہ الحمد وھو علی کل شی قدیر اللھم لا مانع لما اعطیت ولا معطی کما منعت ولا رادلما قضیت ولا ینفع ذوالجد منک الجد۔

حضرت مغیرہ بن شعبہ رضی اللہ تعالیٰ سے مروی ہے کہ نبی کریم ﷺ **لا الہ الا اللّٰہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک و لہ الحمد وھو علی کل شئی قدیر** پڑھا کرتے اور یہ دعا فرماتے **اللھم لا مانع لما اعطیت** ..... الٰہی! جب تو کسی کو عطا فرمانا چاہتا ہے تو کوئی تجھے روک نہیں سکتا اور تیرے حکم کے سوا کوئی کسی کو نفع نہیں پہنچا سکتا' نیز تیری عنایت و مہربانی کے بغیر کوئی کوشش کامیاب نہیں ہو سکتی۔

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اور آپ کے فرمانے کے باوجود فرائض کی ادائیگی کے بعد رو کے اس کے ایمان کا کیا حال ہو سکتا ہے!!

اس بے حیا و بے انصاف کے بارے میں سنئے جو افعال مصطفیٰ ﷺ پر معنی کے باعث طعنہ زنی کرتا ہے وہ حقیقت میں اللہ تعالیٰ کے حکم کا معنی کے سبب انکار کرتا ہے' اللہ تعالیٰ نے فرمایا **فاذا قضیتم من عرفات فاذکروا اللّٰہ وقال اذا فضتم مناسککم فاذکروا اللّٰہ۔** پس جب تم عرفات میں حج ادا کر چکو تو اللہ تعالیٰ کا ذکر کرو' یعنی مناسک حج کی ادائیگی کے بعد ذکر خدا کرو!! ارے بے انصاف! اس حکم کے بارے میں کیا کہتے ہو؟ دلیل لاؤ! کہ بعد از اضافہ اور ادائیگی مناسک ذکر کی ممانعت ہے!!

وقد امر اللّٰہ بالذکر و قال اللّٰہ تعالیٰ "فاذا فرغت فانصب و الی ربك فارغب، قیل معناہ فاذافرغت من الفرائض فانصب نفسك بالنوافل وارغب الی ذکر اللّٰہ و دعائہ۔

بے شک اللہ تعالیٰ نے ذکر کرنے کا حکم فرمایا۔ ارشاد الٰہی ہے' جب تم نماز ادا کر لو تو اپنے رب کی طرف رغبت کرو' فارغب کا معنی یہ بیان کیا گیا ہے کہ جب تم فرائض سے فارغ ہو جاؤ تو اپنے آپ کو نوافل میں مشغول کرو' ذکر خداوندی کی طرف مائل کرو' اور اللہ تعالیٰ کے حضور دعا مانگو!

لہذا' عدل و انصاف سے کام لو! دیکھو اس سلسلہ میں کوئی زور نہیں! اگر تجھے پھر بھی سدھائی نہیں دیتا تو ہم دریافت کرتے ہیں کیا تو اندھا تو نہیں ہے! ان دلائل کے ہوتے ہوئے بھی رسول کریم ﷺ' اولیاء کرام' بلکہ کلام الٰہی پر تمہاری طعنہ زنی' واضح انکار پر دلالت نہیں ہے تو اور کیا ہے؟ اگر بالفرض تو کسی مشکل میں مبتلا ہے تو علماء کرام سے دریافت کر کے مشکل سے نجات حاصل کر' ارشاد باری تعالیٰ ہے فاسئلوا اھل الذکر ان کنتم لا تعلمون' اگر تم نہیں جانتے تو اہل ذکر (صاحبان علم) سے دریافت کرو!! نیز یہ کہ جو بات تو نے خداوند تعالیٰ کی خوشنودی کے لئے گھڑلی ہے تو جاؤ پورے ہندوستان' بلکہ تمام جہان میں مشرق تا مغرب چھان بین کر لے' تحقیق و جستجو کے کے بعد تجھے ایک ایسا شخص بھی نہیں ملے گا جس کے نزدیک نماز فراض کی ادائیگی کے بعد ذکر کرنا درست نہ ہو!

اگر کوئی شخص یہ کہے کہ نماز فرض کے بعد ذکر کرنا فرض تو نہیں تو اس سے پوچھئے کیا کہ یہ بات صرف تیرے ایک کے لئے ہے یا عام لوگوں کو بھی ذکر کرنے سے روک دینا چاہئے!! اولہ یہ کیسی خود نمائی ہے! اس قبیح کلام سے توبہ کرو! باواز بلند اور توبہ کا یہ طریقہ ہوگا کہ اپنی زبان سے باواز بلند ذکر کرو! نیز جن جن لوگوں کو منع کیا

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

اور آپ کے فرمانے کے باوجود فرائض کی ادائیگی کے بعد رو کے اس کے ایمان کا کیا حال ہو سکتا ہے!!

اس بے حیا و بے انصاف کے بارے میں سنئے جو افعال مصطفیٰ ﷺ پر معنی کے باعث طعنہ زنی کرتا ہے وہ حقیقت میں اللہ تعالیٰ کے حکم کا معنی کے سبب انکار کرتا ہے' اللہ تعالیٰ نے فرمایا **فاذا قضیتم من عرفات فاذکروا اللّٰہ وقال اذا قضتم مناسککم فاذکروا اللّٰہ۔** پس جب تم عرفات میں حج ادا کر چکو تو اللہ تعالیٰ کا ذکر کرو' یعنی مناسک حج کی ادائیگی کے بعد ذکر خدا کرو!! ارے بے انصاف! اس حکم کے بارے میں کیا کہتے ہو؟ دلیل لاؤ! کہ بعد از اضافہ اور ادائیگی مناسک ذکر کی ممانعت ہے!!

وقد امر اللّٰہ بالذکر و قال اللّٰہ تعالیٰ "فاذا فرغت فانصب و الی ربك فارغب، قیل معناہ فاذافرغت من الفرائض فانصب نفسك بالنوافل وارغب الی ذکر اللّٰہ و دعائہ۔

بے شک اللہ تعالیٰ نے ذکر کرنے کا حکم فرمایا۔ ارشاد الٰہی ہے' جب تم نماز ادا کر لو تو اپنے رب کی طرف رغبت کرو' فارغب کا معنی یہ بیان کیا گیا ہے کہ جب تم فرائض سے فارغ ہو جاؤ تو اپنے آپ کو نوافل میں مشغول کرو' ذکر خداوندی کی طرف مائل کرو' اور اللہ تعالیٰ کے حضور دعا مانگو!

لہذا' عدل و انصاف سے کام لو! دیکھو اس سلسلہ میں کوئی زور نہیں! اگر تجھے پھر بھی سدھائی نہیں دیتا تو ہم دریافت کرتے ہیں کیا تو اندھا تو نہیں ہے! ان دلائل کے ہوتے ہوئے بھی رسول کریم ﷺ' اولیاء کرام' بلکہ کلام الٰہی پر تمہاری طعنہ زنی' واضح انکار پر دلالت نہیں ہے تو اور کیا ہے؟ اگر بالفرض تو کسی مشکل میں مبتلا ہے تو علماء کرام سے دریافت کر کے مشکل سے نجات حاصل کر' ارشاد باری تعالیٰ ہے فاسئلوا اھل الذکر ان کنتم لا تعلمون' اگر تم نہیں جانتے تو اہل ذکر (صاحبان علم) سے دریافت کرو!! نیز یہ کہ جو بات تو نے خداوند تعالیٰ کی خوشنودی کے لئے گھڑلی ہے تو جاؤ پورے ہندوستان' بلکہ تمام جہان میں مشرق تا مغرب چھان بین کر لے' تحقیق و جستجو کے کے بعد تجھے ایک ایسا شخص بھی نہیں ملے گا جس کے نزدیک نماز فراض کی ادائیگی کے بعد ذکر کرنا درست نہ ہو!

اگر کوئی شخص یہ کہے کہ نماز فرض کے بعد ذکر کرنا فرض تو نہیں تو اس سے پوچھئے کیا کہ یہ بات صرف تیرے ایک کے لئے ہے یا عام لوگوں کو بھی ذکر کرنے سے روک دینا چاہئے!! واہ یہ کیسی خود نمائی ہے! اس قبیح کلام سے توبہ کرو! باواز بلند اور توبہ کا یہ طریقہ ہوگا کہ اپنی زبان سے باواز بلند ذکر کرو! نیز جن جن لوگوں کو منع کیا

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ہے ان تمام سے کہو ذکر کیا کریں ' تاکہ اللہ تعالیٰ کی خوشنودی حاصل کر سکو!! اللہ تعالیٰ خطاب فرماتا **و یصد کم عن ذکر اللّٰہ و عن الصلوۃ** ' کیا تم ذکر خدا اور نماز کو چھوڑ دو گے ' باز آجاؤ **فھل انتم منتھون** ۔ بس عاجزی اختیار کرنے والوں میں شامل ہو جاؤ۔ **لاتذکروا الا موائکم با لخیر** !! اپنے وصال شدہ بزرگوں کا نیکی کے ساتھ تذکرہ کرو اور ان کے بارے میں بے ہودہ کلمات سے پرہیز کرو!!

میں کیا کروں !! **الشفقۃ علی خلق اللّٰہ** ' مخلوق خدا پر شفقت کرو!! اس ارشاد سے مجھ پر لازم ہوا کہ میں اللہ تعالیٰ کا علم طالبان راہ خدا تک پہنچادوں تاکہ مہمل روایات کے سبب فرض کو ترک نہ کریں ' اس سے کیا ہوتا ہے اگر کوئی شخص سفید کاغذ کو بے ہودہ باتوں سے سیاہ کر ڈالے اور لوگوں کو گمراہ کرے۔

میرے عزیز! کسی تصدیق اور سند کے ساتھ روایت و حدیث مصطفیٰ ﷺ کو لاؤ ' اور دکھلاؤ ' ہم مسلمان ہیں۔ صحیح روایت کو بسر و چشم قبول کریں گے !! **اللھم اجعلنا من الذین یستمعون القول فیتبعون احسنہ** ' الٰہی ! ہمیں ان لوگوں میں شامل فرمادے جو تیرے احکام سن کر ان پر عمدگی سے عمل پیرا ہوتے ہیں۔

اور اگر تمہارے پاس کوئی سند نہیں تو اس رکیک اور کچی باتوں سے دھوکہ نہ کھاؤ اور دنیا کہ گمراہ نہ کرو! بلکہ اپنی زندگی ذکر خدا میں صرف کرو ' اور جاننے والوں کو نصیحت کرو ' اور آزاد ہو تو ہماری نصیحت کو مان لو! اگر تم نہیں مانتے تو نہ مانو! ہم تمہارے غلام تو نہیں !! ہم کیا کریں حضور سیدنا امام اعظم رضی اللہ تعالیٰ عنہ نے فرمایا ہے کہ جو شخص فقہی مسئلہ ' یا استخراج مسئلہ کے حکم ' موقع و محل کو نہیں جانتا اس کے لئے جائز نہیں کہ فتویٰ دے اور اپنے قول کو ہماری طرف نسبت کرے۔ **واللّٰہ تعالیٰ و حبیبہٖ الا علی اعلم۔**

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

بشارت المریدین بنام رسالہ قبریہ

سبحانه من عزشانه علی امره و برهانه و الصلوة و السلام علی نبیه افضل الا نبیاء محمد و اله اجمعین و السلام علی من اتباع الهدی علی اخواننا احبابنا و اصحابنا نحن امنا و صدقنا بالله کما هو باسمائه و صفاة و قلبت جمیع احکامه و نحن تو من و نعتقد بجمیع اعتقاد اهل الاسلام و الایمان کما هی ارادة الله و رسوله کما قال الله تعالیٰ امن الرسول بما انزل الیه من ربه و المومنون کل امن بالله وملائکة و کتبه و رسله لا نفرق بین احد من رسله و نومن بالله و نعتقد بفضل اصحابه احق الخلافة ابو بکر بن ابی قحافة علی سائر المسلمین و التابعین ثم افضل من اصحابه و احق الخلافة عمر ثم عثمان ثم علی رضی الله تعالیٰ عنهم۔

رسالہ قبریہ[1]

وہ ذات اقدس، پاک، منزہ، غالب اور اس کی شان ارفع و اعلیٰ ہے، اس کا حکم اصل اور اس کی برہان مضبوط ہے، صلوٰۃ و سلام ہوں اس کے محبوب ترین نبی مکرم پر جو تمام انبیاء علیہم السلام سے افضل و اکرم، جن کا نام نامی اسم گرامی محمد ﷺ ہے، نیز اس کی آل و اولاد امجاد اور اصحاب کرام پر سلامتی کے دروازے ہمیشہ کھلے رہیں اور اس پر بھی جو آپ کی اتباع و فرمانبرداری پر کمربستہ ہیں، اسی طرح ہمارے احباء و رفقاء پر بھی اس ذات اقدس کا فضل و کرم اور رحمت و رافت جاری رہے۔

ہم اس ذات اقدس پر ایمان لائے اور ہم تصدیق کرتے ہیں اللہ تبارک و تعالیٰ کی ذات والا برکات کی جیسے اپنے اسماء و صفات کے ساتھ اس کی ذات اقدس ہے، نیز اس کے احکام کو صدق دل سے قبول کرتے ہیں، اور ہم اسلام و ایمان کے تمام معتقدات پر یقین رکھتے ہیں جیسے کہ اللہ تعالیٰ اور اس کے رسول مکرم ﷺ کی شان کے لائق ہے کیونکہ اللہ تعالیٰ نے خود فرمایا"۔

رسالہ "بشارت المرسلین از کلام معجز نظام محبوب یزدانی کہ در رانی مزار مبارک تحریر فرمودہ، خلفائے حضرت، حسب وصیت اندر مزار شریف دوات و قلم و کاغذ نہادہ بودند۔

رسول کریم علیہ التحیۃ والتسلیم جو کچھ اللہ تعالیٰ کی طرف سے لے کر تشریف لائے اس پر ہم ایمان لائے اور تمام ایمانداروں کی طرف سے بھی، اس کے فرشتوں، کتابوں اور تمام سچے رسولوں پر اور ہم نبوت

---

[1] رسالہ "بشارت المریدین از کلام معجز نظام محبوب یزدانی کہ در ران مزار مبارک تحریر فرمودہ، خلفائے حضرت، حسب وصیت اندر مزار شریف۔ دوات و قلم و کاغذ نہادہ بودند۔

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

کے معاملہ میں کسی قسم کا فرق نہیں سمجھتے' نیز ہم حضرت سیدنا صدیق اکبر' سیدنا فاروق اعظم' سیدنا عثمان غنی اور حضرت سیدنا علی المرتضیٰ رضی اللہ تعالیٰ عنھم کو علی الترتیب خلفاء حق جانتے اور مانتے ہیں' اور ان کے بعد تمام صحابہ کرام' تابعین عظام کی دیگر جملہ مسلمانوں پر فضیلت و عظمت کے قائل ہیں۔

میرے تمام فرزندوں' بھائیوں' معتقدین اور رفقاء کو معلوم ہونا چاہئے کہ ہمارا یہی عقیدہ ہے جس پر ہم بڑی استقامت سے عمل پیرا ہیں اور اسی پر ثابت قدم رہیں گے اور قیامت کے دن تک اسی پر سلامتی کے طالب ہیں۔ کما قال۔ تعیشون تموتون تبعثون کما تبعثون تحشرون۔" جو شخص اس پر اعتقاد نہیں رکھتا وہ راہ راست پر نہیں' گمراہ اور زندیق ہے' ہم اس سے بیزار ہیں' اللہ تعالیٰ اس پر راضی نہیں' اس مختصر سی مدت میں یہ فقیر بے انتہاء اکرام و اعزازات سے نوازا' جو احاطہ تحریر سے باہر ہیں۔

حضرت ذوالجلال' قادر بر کمال نے عالم ملکوت سے ندا فرمائی' "اشرف ہمارا محبوب ہے اور ان کے صادق و کاذب' عامل و بے عمل' موافق و مخالف مریدین کی پیشانی پر عفو و کرم کا قلم پھیر دیتا ہوں' اور اپنی بخشش و مغفرت سے نوازتا ہوں گا' **الحمد اللہ علی ذلک** یہ میری طرف سے احباء و رفقاء کو آخری مژدہ راحت افزا ہے اور بشارت عظمیٰ ہے اور زبان دل سے اسی ذات اقدس کا نام پکارتا ہوں' **اشھد ان لا الہ الا اللہ و اشھد ان محمداً عبدہ و رسولہ والصلوۃ والسلام من اھل الایمان علی محمد و علی آلہ و اصحابہ و سلم تسلیما کثیراً کثیراً۔ الحمد للہ رب العالمین و الصلوۃ علی رسولہ محمد والہ اجمعین۔**

محققین اہل طریقت و صاحبان راہ حقیقت کو معلوم ہونا چاہئے کہ جب **ارجعی الی ربک راضیۃ مرضیۃ** (خوشی و مسرت کے ساتھ اپنے پروردگار کی طرف آیئے) کا حکم آیا تو اس فقیر کو اسی ہزار مقرب فرشتوں کے جلو میں بارگاہ صمدیت میں لایا گیا' پھر سدرۃ المنتہیٰ کے نیچے پہنچایا گیا اور ندا آئی تجھے دنیا میں چند روز عقائد و اعمال کے حل کرنے کی غرض سے بھیجا گیا تھا اب وقت آگیا ہے اپنے اصلی وطن کی طرف واپس لوٹ آؤ۔ حکم حدیث شریف **حب الوطن من الایمان** ۔ وطن کی محبت ایمان ہے' تو اس فقیر نے تحدیث نعمت کے طور پر یا اپنی ضعف و کمزوری کے باعث یوں تعریف کی **لا احصی ثناء علیک انت کما اثنیت علی انفسک** ' میں اس ذات اقدس کی تعریف کا احاطہ نہیں کر سکتا' کم از کم اس کی اتنی تو تعریف کرو جتنی اپنی کرتے ہو۔

اس کے بعد حکم الٰہی پہنچا کہ تجھے اسی ہزار فرشتے' نیز تیس حرمین شریفین مکہ مکرمہ' مدینہ طیبہ اور بیت المقدس (کوہ لبنان) کے خاص بندے' ایک ہزار ابدال مغرب ایک ہزار رجال الغیب سراندیپ سے اور ایک ہزار مردان غیب یمن کی جانب سے تجھے غسل دیں گے' پھر آسمان پر لے جائیں گے' پھر بیت اللہ شریف کے سامنے نماز جنازہ پڑھی جائے گی' اور بندوں کے منافع کے لئے تجھے زمین میں دفن کیا جائے گا' تاکہ جو بھی میرے مزار اقدس پر آئے اس کی حاجات پوری ہوں' اور اسے مغفرت و بخشش کی نوید حاصل ہو گی (انشاء اللہ العزیز) اللہ تعالیٰ توفیق خیر فرمائے۔

Marfat.com

Scanned with CamScanner

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

نوٹ

واضح ہو کہ یہ مختصر اور جامع رسالہ ' حضرت شیخ الاسلام والمسلمین ' غوث العالم ' قدوۃ الکبریٰ حضرت مخدوم اشرف جہانگیر سمنانی قدس سرہ النورانی رحمہ اللہ تعالیٰ کی طرف سے بشارت نامہ ہے جو مشرق و مغرب میں آفتاب کی مانند مشہور ہیں۔ آپ نے یہ رسالہ 26 محرم بدوزبدہ قبر شریف میں قلمبند فرمایا جہاں قدرتی طور پر قلم ' دوات اور کاغذ موجود تھے۔ اور 28 ماہ محرم 832ھ جمعۃ المبارک کو اس دار فانی سے راہی بقاء ہوئے '

رحمه الله تعالیٰ" رحمة واسعة ابداً ابدا۔

الحمد لله تعالیٰ علیٰ منه و احسانه و کرم 9 محرم الحرام 1418ھ بدوزبدہ ترجمہ مکمل ہوا ' دعا ہے اللہ تعالیٰ اس کاوش کو شرف قبولیت عطا فرمائے۔ آمین ثم آمین بجاه طه و یس صلی الله تعالیٰ علیه و علیٰ آله و صحبه و بارك وسلم

فقط

محمد مظاہر اشرف الاشرفی الجیلانی

امیر حلقہ اشرفیہ پاکستان

1997/1418ء

9 محرم الحرام/14 مئی بدوزبدہ

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

ہدیہ تبریک و تہنیت بہ خدمت پیر طریقت

دکتر سید محمد مظاہر اشرف الاشرفی الجیلانی مدظلہ العالی

از: دکتر سید خضر حیات نوشاہی مدظلہ

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

الحمد للہ رب العالمین والصلوۃ والسلام علی سید الاولین والاخرین ' رحمۃ للعالمین و خاتم النبیین علیہ التحیۃ والتسلیم۔

امابعد۔

شکر و سپاس بی پایان آن ذات کردگار را کہ از لطف کریمانہ او کتاب لطیف اشرفی بار دیگر بہ منصۂ شہود می آید۔ این کتاب کہ تشنہ لبان راہ حقیقت را مثل آب حیات است:

کتاب شمع راہ گمرہان است
نہ بل آئینہ بہر صالحان است

این کتاب از سہ نام معروف است: 1-لطائف اشرفی '2-لطایف اشرفی فی بیان طوایف صوفی '3-لفظ الملفوظ۔

تبیان و حالات حضرت محبوب یزدانی میر سید اشرف جہانگیر سمنانی (م ۸۰۸ھ/۱۴۰۵م) را مرید خاص ایشان نظام حاجی غریب یمنی کہ در ۷۵۰ھ/۱۳۴۸م در بلدہ یمن بہ خدمت ایشان رسیدہ دو سال ہمراہ گذاشت 'گردآوردہ است 'نام کامل نگارندہ حاج نظام الدین غریب یمنی است۔ این کتاب را در یک "مقدمہ" و شصت "لطیفہ" و یک "خاتمہ" مرتب کردہ در پایان چند اثر کوتاہ بہ نام ہای حجۃ الذاکرین معروف بہ نصیحت نامہ و "بشارۃ المریدین" و "رسالہ قبریہ" می آورد۔ کار دیگر این مؤلف گردآوری نامہ ہای حضرت مخدوم سمنانی بنام "مکتوبات اشرفی" است کہ در ۷۸۷ھ/۱۳۶۵م فراہم آوردہ۔

بار اول این کتاب نادر و نایاب باہتمام حضرت شیخ المشائخ سید شاہ علی حسین اشرفی جیلانی قدس سرہ سجادہ نشین آستانہ عالیہ حضرت محبوب یزدانی علیہ الرحمہ در ۱۲۹۵ھ در نصرت الطابع دہلی چاپ شدہ بود۔

بعد ازان منشی میر احمد درد کاکوری این کتاب را تلخیص کردہ بہ زبان اردو در آوردہ و در دو جلد چاپ کرد۔ پس سہ سال پیش حضرت شمس بدیلوی رحمۃ اللہ علیہ این کتاب بی نظیر را از نسخہ خطی بزبان اردو ترجمہ کردہ کہ این ناچیز آن ترجمہ از نسخہ چاپی تقابل کردہ و نظر ثانی کرد۔ لاتا حال بہ زیور طبع آراستہ نشد۔

باعث تشکر و امتنان است کہ فعلا پیر طریقت حضرت دکتر سید محمد مظاہر اشرف الاشرفی الجیلانی زید عزہ العالی چاپ جدید (دوم) لطایف اشرفی را اہتمام کردہ اند۔ ہمت و کوشش ایشان لائق ستایش است کہ جویندگان راہ حقیقت و متلاشیان ہدایت را کتاب عظیم و نافع فراہم فرمودند۔ جزاک اللہ فی الدارین۔

دربارۂ لطائف اشرفی ' و جامع این کتاب و حضرت مخدوم محبوب یزدانی میر سید اشرف جہانگیر سمنانی باید نیز ازین مآخذ استفادہ شود۔

1- فہرست نسخہ خطی کتابخانہ عمومی حضرت آیۃ اللہ العظمی نجفی مرعشی۔
زیر نظر سید محمود مرعشی نگارش سید احمد حسینی (اشکوری) جلد ۵ ' صفحہ ۲۸۰

Marfat.com
Scanned with CamScanner
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Ataunnabi.com

-2 فہرست مشترک نسخہ ہای خطی فارسی پاکستان
تالیف احمد منزوی، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام آباد، جلد سوم، صفحہ ۱۸۳۴

-3 تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی تا پایان قرن دہم ہجری
از استاد سعید نفیسی، چاپ تہران ۱۳۴۴ خ، جلد دوم صفحہ ۷۵۶

-4 تذکرہ علماء ہند از رحمان علی، چاپ نولکشور لکھنو، ۱۹۱۴ء چاپ دوم، صفحہ ۲۳

-5 تذکرہ علماء ہند از رحمان علی، اردو ترجمہ دکتر محمد ایوب قادری
چاپ پاکستان ہسٹاریکل سوسائٹی، کراچی (۱۹۶۰ء، ص ۱۱۲)

-6 اخبار الاخیار فی اسرار الابرار، از شیخ عبدالحق محدث دہلوی
چاپ رحیمیہ دیوبند (ہند) ۱۳۳۲ھ، صفحہ ۱۷۲

-7 فہرست نسخہ ہای خطی فارسی۔ از استاد احمد منزوی، چاپ تہران، جلد دوم، صفحہ ۱۳۴۲

-8 بزم صوفیہ، مرتبہ سید صباح الدین عبدالرحمن
بہ اہتمام مولوی مسعود ندوی، مطبع معارف اعظم گڑھ (ہند) ۱۳۶۹ھ ۱۹۴۹ء، صفحہ ۴۴۱ تا ۴۸۲

-9 فہرست نسخہ ہای خطی فارسی موزہ ملی پاکستان از دکتر سید عارف نوشاہی
مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان اسلام آباد صفحہ ۲۵۹۔

-10 CONCISE DESCRIPITIVE CATALOGUE OF THE PERSIAN IN THE COLLECTION OF THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL, BY WLADIMIR IVANOW, 1924, NO. 1214.

در آخر بار دگر بہ خدمت حضرت پیر طریقت دکتر سید محمد مظاہر اشرف اشرفی جیلانی مدظلہ العالی ہدیہ تبریک و تہنیت پیش می کنم کہ این کار عظیم و مہم را بطریق احسن انجام دادہ اند۔ دربارگاہ صمیت دعای کنم کہ کوشش ایشان را اشرف قبولیت عطا فرمود۔ آمین بجاہ سید المرسلین علیہ التحیۃ والتسلیم

و من اللہ التوفیق و علیہ التکلان

خاک راہ کوچہ صاحبدلان
فقیر خضر نوشاہی
آستانہ عالیہ حضرت سید حاجی محمد نوشہ گنج بخش قدس سرہ
ساہن پال شریف۔ ضلع منڈی بہاؤالدین
بروز جمعۃ المبارک، 21 مئی 1999ء
روز عرس مبارک حضرت شاہ عبدالرحمن نوشاہی المعروف
پاک صاحب خلیفہ اول حضرت نوشہ گنج بخش

Marfat.com
For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar
Scanned with CamScanner

Ataunnabi.com

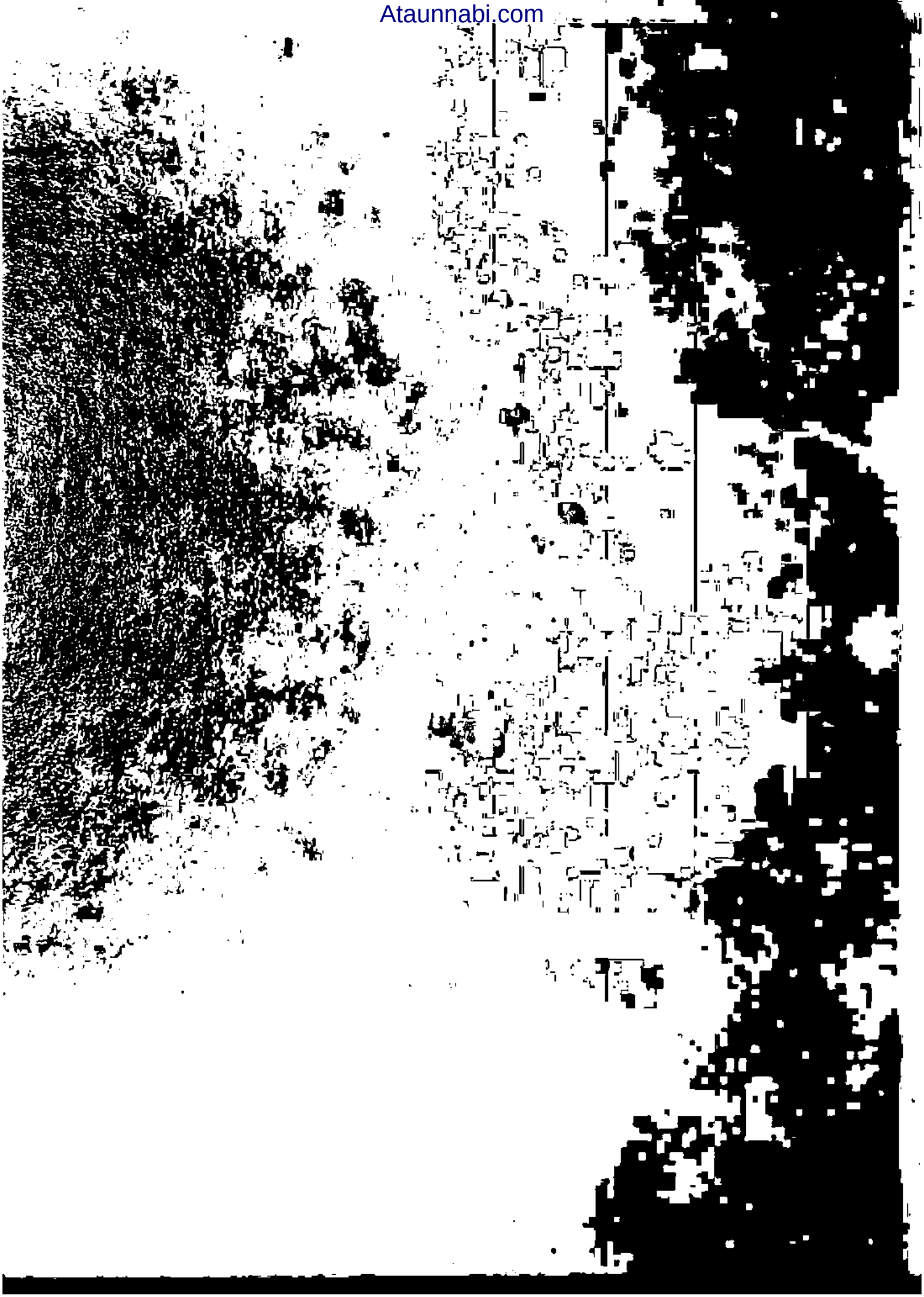

Marfat.com

For More Books Click To Ahlesunnat Kitab Ghar

Scanned with CamScanner